

लोकलेखा समिती

(२०१५-२०१६)

(तेरावी महाराष्ट्र विधानसभा)

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ चा आर्थिक क्षेत्र अहवालामधील उद्योग, ऊर्जा व कामगार (कामगार) विभागाशी संबंधित (परिच्छेद क्र.३.३) व जलसंपदा विभागाशी संबंधित (परिच्छेद क्र. ३.४, ३.७)

तेविसावा अहवाल

(हा अहवाल विधानसभा/विधानपरिषद सभागृहास
दिनांक ऑगस्ट २०१७ रोजी सादर करण्यात आला.)

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय
विधान भवन, मुंबई/नागपूर
जुलै/ऑगस्ट, २०१७

लोकलेखा समिती

(२०१५-२०१६)

(तेरावी महाराष्ट्र विधानसभा)

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ चा आर्थिक क्षेत्र अहवालामधील
उद्योग, ऊर्जा व कामगार (कामगार) विभागाशी संबंधित (परिच्छेद क्र.३.३) व
जलसंपदा विभागाशी संबंधित (परिच्छेद क्र. ३.४, ३.७)

तेविसावा अहवाल

(तीन)

**लोकलेखा समिती
(२०१५-२०१६)**

समिती प्रमुख :

(१) श्री. गोपालदास अग्रवाल, वि.स.स.

सदस्य :

- (२) श्री. शिवाजीराव नाईक, वि.स.स.
(३) श्री. संजय सावकारे, वि.स.स.
(४) श्री. नानाजी शामकुळे, वि.स.स.
(५) श्री. हरिभाऊ जावळे, वि.स.स.
(६) श्री. राजेंद्र पाटणी, वि.स.स.
(७) श्रीमती माधुरी मिसाळ, वि.स.स.
(८) श्री. योगेश सागर, वि.स.स.
(९) डॉ. अनिल बोंडे, वि.स.स.
(१०) श्री. प्रशांत ठाकूर, वि.स.स.
(११) श्री. संजय केळकर, वि.स.स.
(१२) श्री. शंभुराज देसाई, वि.स.स.
(१३) श्री. सत्यजीत पाटील-सरुडकर, वि.स.स.
(१४) श्री. वैभव नाईक, वि.स.स.
(१५) श्री. सुरेश गोरे, वि.स.स.
(१६) श्री. कालिदास कोळंबकर, वि.स.स.
(१७) श्री. वसंतराव चव्हाण, वि.स.स.
(१८) श्री. जयंत पाटील, वि.स.स.
(१९) श्री. राजेश टोपे, वि.स.स.
(२०) श्री. भास्कर जाधव, वि.स.स.
(२१) श्री. जयंत पाटील, वि.प.स.
* (२२) श्री. सुनिल तटकरे, वि.प.स.
(२३) श्री. अमरसिंह पंडित, वि.प.स.
** (२४) श्री. माणिकराव ठाकरे, वि.प.स.
(२४अ) श्री. अशोक ऊर्फ भाई जगताप, वि.प.स.
(२५) श्री. संजय दत्त, वि.प.स.

सदरहू समिती दिनांक १ मे २०१५ रोजी विधानसभा व दिनांक २१ मे २०१५ रोजी विधानपरिषद सदस्यांच्या नामनिर्देशनाद्वारे गठित करण्यात आली.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय :

- (१) डॉ. अनंत कळसे, प्रधान सचिव
(२) श्री. यु. के. चव्हाण, सचिव
(३) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव
(४) श्री. श्री. चु. श्रीरंगम, उप सचिव तथा नि. अ.
(५) श्री. सो. न. सानप, अवर सचिव
(६) श्रीमती सुषमा पाठक, कक्ष अधिकारी
(७) श्री. रवींद्र म. मेस्त्री, कक्ष अधिकारी.

* श्री. सुनिल तटकरे, वि.प.स. यांनी दिनांक २८ सप्टेंबर २०१६ रोजी समिती सदस्यत्वाचा राजीनामा दिलेला असल्यामुळे सदर जागा रिक्त आहे.

** श्री. माणिकराव ठाकरे, वि.प.स. यांची दिनांक ५ ऑगस्ट २०१६ रोजी उप सभापती, विधानपरिषद पदी निवड झाल्यामुळे रिक्त झालेल्या जागेवर श्री. अशोक ऊर्फ भाई जगताप, वि.प.स. यांची मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद यांनी दिनांक ३१ ऑगस्ट २०१६ रोजी समिती सदस्य म्हणून नामनियुक्ती केली.

(पाच)

प्रस्तावना

मी, लोकलेखा समितीचा समिती प्रमुख, समितीने अहवाल सादर करण्याचा अधिकार दिल्यावरून भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ चा आर्थिक क्षेत्र अहवालामधील उद्योग, ऊर्जा व कामगार (कामगार) (परिच्छेद क्र. ३.३) व जलसंपदा विभागाशी संबंधित (परिच्छेद क्र. ३.४ व ३.७) यावर विचार करून लोकलेखा समितीचा तेविसावा अहवाल सादर करीत आहे.

समितीने दिनांक २८ एप्रिल, २०१६ रोजी प्रधान सचिव, कामगार विभाग तसेच दिनांक २३ ऑगस्ट, २६ सप्टेंबर व ८ नोव्हेंबर, २०१६, रोजी प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग यांची साक्ष विधानभवन, मुंबई येथे घेण्यात आली.

प्रधान महालेखाकार, लेखापरीक्षा-एक, महाराष्ट्र, मुंबई तसेच महालेखाकार, लेखापरीक्षा-दोन, महाराष्ट्र नागपूर हे समितीच्या निमंत्रणावरून बैठकींना उपस्थित होते. त्यांनी समितीला केलेल्या बहुमोल मार्गदर्शनाबद्दल समिती त्यांची अत्यंत आभारी आहे.

तसेच प्रधान सचिव, वित्त विभाग (लेखा व कोषागारे) यांनी समितीच्या बैठकींना उपस्थित राहून समितीला दिलेल्या सहकार्याबद्दल आणि संबंधित विभागाच्या सचिवांनी समितीसमोर साक्ष देऊन समितीला सहकार्य केले त्याबद्दल समिती त्यांचे देखील आभारी आहे.

समितीच्या बैठकीच्या कामकाजाचे कार्यवृत्त स्वतंत्ररित्या ठेवण्यात आले असून तो अहवालाचा भाग आहे. बैठकीच्या कामकाजाच्या अनुषंगाने विभागाकडून प्राप्त झालेली आश्वासित माहिती व परिपत्रके परिशिष्ट “ अ ” मध्ये देण्यात आलेली आहेत. समितीच्या झालेल्या बैठकांचे संक्षिप्त कार्यवृत्त परिशिष्ट “ ब ” मध्ये देण्यात आलेले आहे.

समितीने दिनांक ११, १३ व १७ जुलै, २०१७ रोजीच्या बैठकीत प्रारूप अहवाल विचारात घेतला व त्यातील शिफारशीवर सुधारणा सुचवून प्रारूप अहवालाला मान्यता दिली.

विधान भवन :

मुंबई/नागपूर,
दिनांक १७ जुलै २०१७.

गोपालदास अग्रवाल,

समिती प्रमुख,
लोकलेखा समिती.

(सात)

अनुक्रमणिका

अनुक्रमांक (१)	विभाग व तपशील (२)	पृष्ठ क्रमांक (३)
	प्रस्तावना	१
(१)	कामगार विभाग (परिच्छेद क्र. ३.३)	१
(२)	जलसंपदा विभाग (परिच्छेद क्र. ३.४ व ३.७)	३६

कामगार विभाग

१. भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांच्या सन २०१३-१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र.३.३ “महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाचे कामकाज” यासंदर्भात खालील अभिप्राय दिले आहेत.

१.१ परिच्छेद क्र. ३.३.१ प्रस्तावना :—

केंद्र शासनाने GOI इमारत व इतर बांधकाम कामगारांना सुरक्षा, आरोग्य आणि कल्याणकारी उपाययोजनांच्या तरतूदीसाठी इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवाशर्ती) कायदा, १९९६ (कायदा) अधिनियमित (ऑगस्ट, १९९६) केला. केंद्र शासनाने, कामगारांच्या फायद्यासाठी उपकराची आकारणी आणि संकलन करण्याकरिता इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवाशर्ती) केंद्रीय नियम, १९९८ आणि इमारत व इतर बांधकाम कल्याण उपकर नियम, १९९८ (उपकर नियम) तयार केले. (नोव्हेंबर, १९९८) या कायद्यात इतर गोष्टीबरोबरच, प्रत्येक राज्याने कायदांतर्गत प्रदान केलेल्या शक्तीचा वापर करण्यासाठी इमारत आणि इतर बांधकाम कामगारांच्या कल्याणकारी मंडळाचे गठन आणि नियम तयार करणे अनिवार्य होते.

कायदांतर्गत दिलेल्या शक्तीचा वापर करताना महाराष्ट्र शासनाने (GOI) महाराष्ट्र इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवाशर्ती) नियम, २००७ (नियम २००७) अधिसूचित केले. (फेब्रुवारी, २००७) कायदा आणि नियमांच्या अंमलबजावणीसाठी महाराष्ट्र इमारत व इतर अंमलबजावणीसाठी महाराष्ट्र इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळाचे (मंडळ) गठन (ऑगस्ट, २००७) रोजी केले होते.

लेखापरीक्षेने कायदा आणि नियमांमधील तरतूदीच्या अनुपालनाचे निर्धारण केले अथवा नाही. याची निर्धारणा करण्याकरिता वर्ष २०११-१२ ते २०१३-१४ या कालावधीकरिता मंडळासहित पाच जिल्हा कामगार कार्यालयांच्या कामकाजाची तपासणी केली होती.

परिच्छेद क्र. ३.३.२ नियम तयार करणे आणि मंडळ व समित्यांचे गठन करणे

राज्यात कायदाची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक असलेली संघटनात्मक कार्यचौकट विलंबाने केली गेली. त्याबद्दल खात्री चर्चा केली आहे.

- राज्य शासनाने कायदा अधिनियमीत झाल्यानंतर ११ वर्षांनी महाराष्ट्र इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवा शर्ती) नियम, २००७ अधिसूचित केले (फेब्रुवारी, २००७)
- महाराष्ट्र शासनाने कायदा/नियमांतर्गत सोपविलेली कामे पार पाडण्यासाठी राज्य शासन, नियोक्ते आणि कामगारांचे प्रतिनिधी असलेले एक स्वयंपूर्ण मंडळ मे, २०११ मध्ये गठीत केले.
- कायदा प्रशासित करताना उद्भवणाऱ्या या बाबीवर राज्य शासनाला सल्ला देण्यासाठी राज्य इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार सल्लागार समितीचे गठन जून, २०१२ मध्ये करण्यात आले होते.
- राज्य शासनाला, कायदाच्या अधीन राहून, नियमांमध्ये सुधारणा करण्याची आवश्यकता असल्यास, सल्ला देण्यासाठी एका तज्ज्ञ समितीचे, ज्यामध्ये इमारत आणि इतर बांधकामातील तज्ज्ञ व्यक्तींचा समावेश होता. जानेवारी, २००५ पूर्वीची समिती बरखास्त झाल्यानंतर मार्च, २०१३ मध्ये गठन करण्यात आले होते.

स्वयंपूर्ण मंडळाची रचना आणि गठन करण्यासाठी झालेल्या विलंबामुळे, कामगारांच्या नोंदणी प्रक्रियेत आणि कल्याणकारी योजना प्रस्तावित करण्यात विलंब झाला होता. जे परिच्छेद ३.३.३.२ (अ) आणि ३.३.५ मध्ये चर्चिते आहेत.

१.२ महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :—

इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) हा अधिनियम, १९९६ साली पारीत करण्यात आला. तथापि, महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) नियम, २००७ मध्ये अधिसूचित केले आहेत. नियम अधिसूचित करण्याकरिता विलंब झाला ही वस्तुस्थिती आहे.

महाराष्ट्र शासन अधिसूचना दिनांक ०४ ऑगस्ट २००७ अन्वये मा. कामगार आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखाली शासकीय प्रतिनिधी असलेले मंडळ स्थापन करण्यात आले होते. तद्नंतर शासन अधिसूचना दिनांक १ मे २०११ नुसार स्वयंपूर्ण त्रिपक्षीय मंडळ स्थापन करण्यात आले आहे. तसेच शासनाने सल्लागार समितीचे गठन शासन अधिसूचना दिनांक २९ जून २०१२ रोजी केले असून अधिनियमांतर्गत तज्ज्ञ समिती दिनांक ०४ मार्च २०१३ साली स्थापन करण्यात आली आहे.

स्वयंपूर्ण त्रिपक्षीय मंडळ वर नमूद केल्याप्रमाणे दिनांक १ मे २०११ रोजी स्थापन झाल्यानंतर कामगारांची नोंदणी प्रक्रीया कामगार आयुक्त कार्यालयातील उपलब्ध मनुष्यबळाद्वारे लागलीच सुरू केले व नोंदीत कामगारांना लागू करण्याच्या कल्याणकारी योजनादेखील त्रिपक्षीय मंडळ गठीत झाल्यानंतर तात्काळ प्रस्तावित करण्यात आल्या.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

शासकीय प्रतिनिधींचा समावेश असलेले महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाची स्थापना राज्यात प्रथमतः दिनांक ४ ऑगस्ट २००७ रोजीच्या शासन अधिसूचनेन्वये करण्यात आली. तदनंतर दिनांक १ मे २०११ रोजीच्या शासन अधिसूचनेन्वये कामगार, नियोक्ता आणि शासनाचे समसमान प्रतिनिधीत्व असलेले त्रिपक्षीय महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ गठीत करण्यात आले.

तसेच दिनांक २९ ऑक्टोबर २०१२ रोजीच्या शासन अधिसूचनेन्वये राज्य सल्लागार समिती आणि दिनांक ४ मार्च २०१३ रोजीच्या अधिसूचनेन्वये तज्ज्ञ समितीची स्थापना करण्यात आली.

उक्त शासन मंडळ/समित्यांचे गठन शासन स्तरावरून करण्यात आले आहेत. सबब, मंडळाने दिलेले स्पष्टीकरण वस्तुस्थितीदर्शक आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.३ मंडळाचे कामकाज

परिच्छेद क्र. ३.३.३.१ आस्थापनेची नोंदणी

● कायद्याच्या कलम ७ मधील विनिर्दिष्ट अटीनुसार बांधकाम कामगार नियुक्त करून बांधकाम करणाऱ्या प्रत्येक नियोक्ताने बांधकाम सुरू केल्यापासून ६० दिवसांच्या आत जिल्ह्यांच्या नोंदणी अधिकाऱ्याकडे आस्थापनेची नोंदणी करण्यासाठी एक आवेदन करावे. नियम २००७ मधील नियम २२ ते २६ मध्ये आस्थापना/नियोक्त्यांच्या नोंदणीच्या पद्धती आणि अटी नमूद केल्या आहेत. ३१ मार्च, २०१४ पर्यंत मंडळाने राज्यात ४,६५१ नियोक्त्यांची नोंदणी केली होती. सर्व पात्र नियोक्त्यांची नोंदणी होण्याची सुनिश्चिती करण्यासाठी, शासन तसेच राज्यात बांधकामे हाती घेणाऱ्या व ती प्राधिकृत करणाऱ्या राज्य उपक्रमातील स्थानिक संस्थांसह नियोजन प्राधिकारी यांच्याशी सातत्याने संपर्क राखता येईल, याची खात्री करण्यासाठी एक रितसर कार्यतंत्र, ज्याद्वारे अधिनियमांतर्गत समावेश करण्यासाठी संधाव्य शोध घेणे शक्य होणार होते, आवश्यक होते. तथापि, असे आढळून आले की, अनोंदणीकृत नियोक्त्यांना ओळखण्यासाठी मंडळाने कोणतीही यंत्रणा गठीत केली नव्हती.

● कायद्याच्या कलम १५ अंतर्गत असे नमूद केले आहे की, नियोक्त्याने इमारत किंवा इतर बांधकामावर नियुक्त केलेल्या लाभार्थ्यांच्या रोजगाराचा विहित नमुन्यात तपशील दर्शविणारी एक नोंदवही ठेवायला हवी आणि मंडळाचे सचिव किंवा मंडळाने प्राधिकृत केलेला इतर कुठलीही अधिकारी ती नोंदवही पूर्व सूचना न देता तपासू शकतो. मंडळाच्या सचिवांनी आजतागायत अशी तपासणी केली नव्हती किंवा कुठल्याही अधिकाऱ्याला असे अधिकार सोपविले नव्हते. तसेच कायद्याच्या कलम ४३ अन्वये निरीक्षकांना आस्थापनेच्या ज्या ठिकाणी बांधकाम सुरू आहे त्या जागेची तपासणी करण्याचे अधिकार प्रदान केले आहेत. अशा तपासणीमुळे अनोंदणीकृत नियोक्त्यांना शोधण्यास मदत होणार होती. लेखापरीक्षेच्या तपासणीत असे आढळून आले की, मंडळाने तपासणीसाठी कुठलेही लक्ष्य ठरविले नव्हते किंवा जिल्हा कार्यालयातील शासकीय अधिकाऱ्यांनी तपासणी केल्याची माहितीही ठेवली नव्हती.

मंडळाने वस्तुस्थिती स्विकारीत (जून, २०१४) असे सांगितले की, तपासणी झाल्याबाबतची माहिती जिल्हा कार्यालयातून गोळा केली जाईल.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ ची अंमलबजावणी ही राज्य शासनाच्या कामगार आयुक्त कार्यालयामार्फतही केली जाते. महाराष्ट्र शासन अधिसूचना दिनांक २६ जून १९९७ अन्वये सर्व सहायक कामगार आयुक्त यांची नोंदणी अधिकारी म्हणून नियुक्ती केली असून त्याप्रमाणे अधिनियमांतर्गत आस्थापनेची नोंदणी करण्यात येत आहे.

● उपलब्ध मनुष्यबळ व या कामाची व्याप्ती विचारात घेता इमारत व इतर बांधकाम कामगार अधिनियमांतर्गत आस्थापना/नियोक्त्यांची नोंदणी सुनिश्चित करण्यासाठी रितसर कार्यतंत्र पूर्णपणे कार्यरत नाही, ही वस्तुस्थिती आहे. तथापि, ते कार्यतंत्र विकसित करण्याची बाब विचाराधीन आहे.

● तसेच महाराष्ट्र शासन अधिसूचना दिनांक २६ जून १९९७ अन्वये सर्व सरकारी कामगार अधिकारी यांची या अधिनियमाखाली निरीक्षक म्हणून नियुक्ती केली आहे. प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार सरकारी कामगार अधिकारी यांनी डिसेंबर, २०१५ पर्यंत २०८८ इतकी निरीक्षणे इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ अंतर्गत केलेली आहेत. मंडळाच्या कामकाजाचा व्याप बघता सचिव या पदावरील अधिकाऱ्यास सदर तपासणी करणे शक्य झाले नाही. सरकारी कामगार अधिकारी यांनी कायद्याच्या कलम ४३ अन्वये आस्थापनाच्या ज्या ठिकाणी बांधकाम सुरू आहे त्या जागेची तपासणी केल्याची माहिती आहे मंडळाकडे उपलब्ध आहे. त्याची प्रत सोबज जोडलेली आहे.

● राज्य शासनाने सहायक कामगार आयुक्त आणि सरकारी कामगार अधिकारी यांना अनुक्रमे नोंदणी अधिकारी व निरीक्षक म्हणून उपरोक्त नमूद केल्याप्रमाणे अधिसूचना निर्गमित केली असून अधिनियमाच्या कलम १५ मध्ये नमूद केलेले लाभार्थ्यांच्या नोंदवही सरकारी कामगार अधिकारी तथा निरीक्षक बांधकाम आस्थापना निरीक्षण भेटीवेळी तपासणी करतात. सरकारी कामगार अधिकारी हे विविध कामगार कायदांतर्गत निरीक्षक म्हणून घोषित करण्यात आलेले आहेत. सध्या त्याच यंत्रणेकडून निरीक्षण करण्यात आल्याने तपासणीसाठी लक्ष्य ठरविण्यात आलेले नाही. तथापि, तपासणीसाठी लक्ष्य ठरविण्याची बाब विचाराधीन आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

प्रस्तुत परिच्छेदात उपस्थित मुद्द्यांच्या अनुषंगाने मंडळस्तरावरून कार्यवाही करणे अपेक्षित आहे.

नियोक्त्यांकडून नोंदणी करण्यातील विलंबावर दंड आकारला गेला नाही :-

लेखापरिक्षेला असे आढळून आले की, पाच चाचणी तपासणी केलेल्या जिल्हा कामगार कार्यालयात १,३४५ नोंद केलेल्या नियोक्त्यांपैकी ४७३ नियोक्त्यांनी (३५ टक्के) काम सुरू झाल्यानंतर ६० दिवसांनी नोंदणी करण्यासाठी आवेदन दिले होते. हा विलंब तीन दिवस ते १,७०८ दिवस या दरम्यान होता. तथापि, रु.४.७३ लाखांचा दंड आकारलाही गेला नव्हता आणि वसूलही केला गेला नव्हता. (ऑगस्ट, २०१४)

● या अधिनियमाच्या कलम ७ अन्वये व नियम २२ अन्वये बांधकाम सुरू झाल्यापासून ६० दिवसांच्या आत आस्थापनेची नोंदणी करून घेणे नियोक्त्यांवर बंधनकारक आहे. उक्त कलम ७ मध्ये ६० दिवसांच्या मुदतीत नियोक्त्यांनी नोंदणी करिता अर्ज सादर केला नसल्यास समर्थनीय कारण असल्यास सदर अर्ज नोंदणी अधिकारी स्वीकारू शकतात. अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे. नियोक्त्यांने सदर नोंदणी विहित मुदतीत न केल्यास त्याला दंड करण्याची तरतूद कलम ७ मध्ये नसली तरी कलम ५० अंतर्गत कायद्यातील तरतूदींचा भंग केल्याबद्दल प्रत्येक तरतूदीच्या भंगास जास्तीत जास्त रुपये एक हजार इतकी दंडाची तरतूद आहे.

● सदरहू अधिनियम हा सामाजिक कल्याणकारी हेतुसाठी पारित करण्यात आला. त्यामध्ये नोंदीत बांधकाम कामगारांना मंडळाच्या विविध योजनांतर्गत लाभ व सुरक्षा देण्याच्या तरतूदी आहेत. त्यामुळे सरकारी यंत्रणेमार्फत या अधिनियमांच्या अंमलबजावणीबाबत पाठपुरावा करून नियोक्त्यांची नोंदणी करण्यात येते व त्यांच्याकडून प्राप्त १% सेस मधूनच कल्याणकारी योजना मंडळामार्फत राबविण्यात येत आहेत. ज्या ठिकाणी सातत्याने पाठपुरावा करूनही नियोक्ता नोंदणी करणार नाहीत अशा ठिकाणी खटला दाखल करून दंड वसूल करणे अपेक्षित आहे. तरी या अधिनियमांतर्गत दोन नियोक्त्यांनी पाठपुरावा करूनही नोंदणी न केल्यामुळे त्यांच्यावर खटला चालवून रुपये १९,०००/- प्रत्येकी प्रमाणे एकूण रुपये ३८,०००/- इतका दंड वसूल करण्यात आला.

● नियोक्त्यांना बांधकाम कामगार अधिनियमांतर्गत नोंदणी करून घेणे ही प्राथमिक बाब असल्याने शक्य तितक्या पाठपुराव्याने कामगार आयुक्त कार्यालयाच्या यंत्रणेमार्फत नियोक्त्यांची नोंदणी करण्यात आली.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ मधील तरतूदीनुसार प्रस्तुत परिच्छेदातील मुद्द्यांबाबत मंडळाकडून आवश्यक कार्यवाही होणे अपेक्षित आहे.

अपुरे मनुष्यबळ :-

कायद्यातील तरतूदींची अंमलबजावणी करण्याकरिता मंडळाकडे स्वतंत्र प्रादेशिक कार्यालये नव्हती आणि ते काम कामगार आयुक्तालयांच्या कार्यालयांना आणि कर्मचाऱ्यांवर सोपविले होते. मंडळाने उद्योग, ऊर्जा आणि कामगार विभागाला (IELD) ८२ पदाची गरज असल्याचे कळविले होते. (जून, २०१२/ऑगस्ट, २०१२) तथापि, कर्मचाऱ्यांची त्वरीत गरज आणि प्रशासकीय खर्चाच्या मर्यादा विचारात घेता, महाराष्ट्र शासनाने ५६ पदे मंजूर केली (ऑक्टोबर, २०१२) ज्यामध्ये GLO ची १९ पदे सम्मिलित होती, ज्याची अधिकार व्याप्ती संपूर्ण राज्यात होती. दोन वर्षांपेक्षा जास्त कालावधी उलटून गेल्यावरही ही पदे अजूनही (ऑक्टोबर, २०१४) मंडळाकडून भरावयाची होती आणि कामगार आयुक्तालयाच्या अधिकाऱ्यांकडून आणि कर्मचाऱ्यांकडून त्यांच्या नियमित कामाव्यतिरिक्त हे काम केले जात आहे.

मंडळाने सांगितले (जून, २०१४) की, वेतनासहित प्रशासकीय खर्च हा एकूण खर्चाच्या पाच टक्क्यांपेक्षा जास्त व्हायला नको अशा कायद्यातील तरतूदीमुळे कर्मचाऱ्यांची भरती विचाराधीन होती.

वर्षनिहाय लेखे तयार केले नसल्यामुळे मंडळाने दिलेले उत्तर पडताळून पाहू शकत नाही. तथापि, केवळ मंडळाच्या कामाकरिताच नियुक्त कर्मचाऱ्यांच्या अभावामुळे मंडळाच्या कामावर त्याचा परिणाम दिसून आला आणि कायद्याखाली लाभ मिळण्यासाठी कामगारांची नोंदणीही अल्प झाली होती, जे खाली चर्चिले आहे.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

● इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ च्या कलम २४ (३) मध्ये योजनेवरील एकूण खर्चाच्या ५५ पेक्षा जास्त खर्च करू नये अशी तरतूद आहे.

● मंडळाच्या सुरुवातीच्या काळात योजनावरील खर्च कमी झाल्यामुळे अधिनियमाच्या कलम २४ (अ) च्या तरतूदीनुसार ५५ पेक्षा जास्त प्रशासकीय खर्च करता येत नसल्यामुळे मंडळाची ५६ पदे मंजूर असूनही त्यांच्यावरील वार्षिक खर्च रुपये १.५२ कोटी इतका अपेक्षित असल्याने ती भरण्यात आलेली नाही. जसजशी नोंदीत कामगारांची संख्या वाढत जाईल त्यानुसार योजनावरील खर्च वाढणार असल्याने प्रशासकीय खर्चासाठी रक्कम उपलब्ध होईल व त्यातून मंजूर पदे नजिकच्या काळात भरणे शक्य होईल.

● तसेच महाराष्ट्र शासन, वित्त विभाग, परिपत्रक दिनांक ०२ फेब्रुवारी २०१३ नुसार सर्व विभागांना “शक्य असेल तेथे पदनिर्मिती न करता सदर पदांची कामे बाह्ययंत्रणेद्वारे करून घेण्यात यावी” असे सुचित करण्यात आले आहे. त्यानुसार मंडळाच्या दिनांक ३० जुलै २०१४ रोजी झालेल्या ठरावानुसार महाराष्ट्र शासनाने इमपॅनलड केलेल्या बाह्यस्रोत कंपनीकडून मंडळ मुख्यालय, सर्व विभागीय कार्यालय व सर्व जिल्हा कार्यालयांना कंत्राटी पद्धतीने एकूण १०० कर्मचारी (लिपिक-टंकलेखक डाटा एन्ट्री ऑपरेटर) बाह्य यंत्रणेमार्फत पुरविण्यात आलेले आहेत.

● कामगार आयुक्त कार्यालयातील अधिकारी/कर्मचारी यांनी नोंदणी अभियान राबवून नोंदणी वाढविण्यासाठी पुरेपुर प्रयत्न केलेला आहे. त्यामुळे जास्तीत जास्त नोंदणी व त्या अनुषंगाने जास्तीत जास्त लाभाचे वाटप झाल्यास ५ टक्के रकमेचे प्रमाण वाढू शकते.

सध्या कामाच्या आवश्यकतेनुसार बाह्य यंत्रणेद्वारे पदे भरून मंडळाचे कामकाज करण्यात येत आहे. तसेच आयुक्तालयातील अधिकारी/कर्मचारी यांच्याकडून काम करून घेण्यात येत आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

शासन निर्णय क्रमांक इमारत-२०१२/प्र.क्र.१६१/कामगार-७ अ, दिनांक ४ ऑक्टोबर २०१२ अन्वये मंडळावर वर्ग-१ ते वर्ग-४ ची एकूण ५६ पदांची भरती करण्यास शासन मान्यता देण्यात आलेली आहे. त्यानुषंगाने पुढील आवश्यक कार्यवाही मंडळाकडून होणे आवश्यक आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.३.२ लाभार्थ्यांची नोंदणी :-

कायद्यातील कलम १२ नुसार, प्रत्येक इमारत कामगाराने ज्याने वयाची १८ वर्षे पूर्ण केली आहेत पण जो ६० वर्षांखालील आहे आणि जो इमारत व इतर बांधकामावर मागील १२ महिन्यांत ९० दिवस किंवा त्यापेक्षा जास्त दिवस कामावर आहे तो प्रत्येक कामावर या कायद्यांतर्गत लाभार्थी म्हणून नोंदणी होण्यास पात्र असेल. या कायद्यांतर्गत ज्या बांधकाम कामगारांची लाभार्थी म्हणून नोंदणी झाली असेल त्याला त्याच्या वयाच्या ६० वर्षांपर्यंत शासनाने ठरवून दिल्याप्रमाणे मासिक रक्कम/वर्गणी भरावयाची असते. जर मासिक वर्गणी सलग एक वर्षापेक्षा जास्त काळ भरली नाही तर लाभार्थ्यांची नोंदणी रद्द होते. असे आढळून आले की, जरी ऑगस्ट, २००७ मध्ये मंडळाचे गठन झाले होते तरी, कामगारांनी द्यावयाची रु.२५ नोंदणी फी आणि रु.पाच मासिक वर्गणी ही विलंबाने ठरविली गेली. (डिसेंबर, २०११) त्यामुळे कामगारांची नोंदणी अत्यल्प झाली जे खाली चर्चिते आहे.

(अ) लाभार्थ्यांची अत्यल्प नोंदणी :-

मंडळाने राज्यात २० लक्ष कामगार बांधकाम कामगार म्हणून नियुक्त असतील असा अंदाज केला होता. (मे, २०११) तथापि, ज्या आधारावर हा अंदाज केला होता त्याबाबत मंडळाच्या दस्तऐवजात काहीही नोंद उपलब्ध नव्हती असे आढळून आले की, मंडळाने मार्च, २०१४ पर्यंत फक्त १.७९ लक्ष (८.९५ टक्के) कामगारांची नोंदणी केली होती. त्यापैकी मार्च २०१४ ला फक्त १.१२ लक्ष कामगारांची नोंदणी (५.५८ टक्के) वैध होती ज्याचा तपशिल (विवरण क्र.१) मध्ये दिला आहे.

मार्च, २०१४ पर्यंत नोंदणी केलेल्या एकूण कामगारांपैकी फक्त ६२.४९ टक्के कामगारांची नोंदणी वैध होती. कोकण प्रांतात वैध नोंदणीची एकूण नोंदणीशी असलेली टक्केवारी फक्त ३१.८९ टक्के होती. लेखापरिक्षेला असे आढळून आले की, पुणे क्षेत्राव्यतिरिक्त मार्च, २०१४ पर्यंत ठरविलेल्या ५०,००० च्या लक्षापेक्षाही संचित नोंदणी कमी होत्या ज्याचा तपशिल (विवरण क्र.१) मध्ये दिला आहे.

मंडळाने असे सांगितले (जून, २०१४) की, अपुऱ्या कर्मचाऱ्यांमुळे बांधकाम स्थळी भेट देऊन लाभार्थ्यांची नोंदणी करणे अवघड होते.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

● इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ च्या कलम १२ (३) मध्ये कामगारांकडून घ्यावयाच्या फी बाबत तरतूद केली आहे. अधिनियमाच्या कलम १६ (१) मध्ये तरतूद करण्यात आली आहे.

● शासनाने दिनांक ४ ऑगस्ट २००७ रोजी कामगार आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखाली शासकीय प्रतिनिधी असलेले मंडळ स्थापन केले होते. तथापि, बांधकाम कामगारांकडून घ्यावयाची नोंदणी फी व मासिक वर्गणीबाबत याबाबत या मंडळाकडून निर्णय घेण्यात आला नाही. तदनंतर दिनांक १ मे २०११ रोजी स्वयंपूर्ण त्रिपक्ष मंडळ स्थापन झाल्यानंतर लाभार्थ्यांकडून अंशदान घेण्याबाबतची अधिसूचना दिनांक ३ नोव्हेंबर २०११ रोजी निर्गमित करण्यात आली व तदनंतर कामगारांच्या नोंदणी प्रक्रियेस सुरुवात झाली.

● मंडळाच्या लेखा परिक्षणामध्ये नमूद केल्यानुसार मंडळाने २० लाख बांधकाम कामगार असतील असा कोणताही अंदाज केला नव्हता. तथापि, मंडळाच्या बैठकीतील चर्चेच्या आधारे लेखा परीक्षकाने आक्षेप घेतलेला दिसून येतो. मंडळाच्या कल्याणकारी योजनांबाबत कामगारांमध्ये जागरूकता नसल्यामुळे नोंदणीस अत्यल्प प्रतिसाद मिळालेला होता. तथापि, मंडळाने प्रभावी जाहिराती केल्यामुळे बांधकाम कामगार नोंदणीस चांगला प्रतिसाद मिळालेला असून सध्या मंडळाकडे सुमारे ४.६० लाख नोंदीत असून सुमारे २.५ लाख इतक्या कामगारांनी नुतनीकरण करून घेतलेले आहे. तसेच मंडळांतर्गत नोंदणीसाठी आवश्यक कागदपत्रे जमा करण्याचे काम प्रत्यक्ष बांधकामाच्या स्थळी भेट देवून बाह्यस्रोत यंत्रणेमार्फत करून घेण्याचा निर्णय मंडळाने घेतला असल्यामुळे मंडळाकडील नोंदित बांधकाम कामगारांची संख्या मोठ्या प्रमाणात वाढण्याची शक्यता आहे.

● सदर प्रकल्पाची ई-निविदा प्रक्रिया मंडळामार्फत दिनांक २२.१२.२०१५ रोजी करण्यात आलेली आहे. इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ अंतर्गत कलम १२ नुसार बांधकाम कामगारांनी मंडळाकडे नोंदीत होण्यासाठी मागील वर्षभरामध्ये कमीत कमी ९० दिवस बांधकाम कामगार म्हणून काम करणे अनिवार्य आहे. त्याचप्रमाणे बांधकाम कामगार मंडळाकडे लाभार्थी म्हणून नोंदणी करणे हे ऐच्छिक असून बंधनकारक नाही. तसेच इमारत व इतर बांधकाम कामगार हे मुख्यतः स्थलांतरीत कामगार आहेत.

● दरवर्षी नोंदणी जिवीत ठेवण्यासाठी बांधकाम कामगारांना प्रत्येक मागील वर्षात ९० दिवस बांधकाम कामगार म्हणून काम करणे बंधनकारक आहे. त्यामुळे पुढील वर्षात त्याबाबतचे नियोक्त्यांकडून अनुभव प्रमाणपत्र मंडळास सादर करणेदेखील बंधनकारक आहे. त्यामुळे असे बांधकाम कामगार ज्यांच्याकडे ९० दिवसांच्या कामाच्या अनुभवाचे प्रमाणपत्र नाही अशा कामगारांसाठी नोंदणी पुढील वर्षामध्ये जिवीत ठेवणे अथवा सुरू ठेवणे शक्य नाही. त्यामुळे देखील एकूण नोंदणीकृत लाभार्थ्यांच्या आकडेवारीवर दरवर्षी परीणाम होतो.

● तसेच ज्या ठिकाणी बांधकाम कामगार सुरू आहे त्याच ठिकाणी बांधकाम कामगारांच्या कार्यक्षेत्रावर भेट देवून नोंदणी करणे क्रमप्राप्त आहे. शासनाने इमारत व इतर बांधकाम कामगारांची नोंदणी मोठ्या प्रमाणावर होण्यासाठी बांधकाम कामगाराने मागील ९० दिवस काम केल्याचे नियोक्त्याचे प्रमाणपत्राअभावी नोंदणी होत नाही. त्यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या प्राधिकृत अधिकाऱ्यामार्फत बांधकाम कामगारांना ९० दिवस काम केल्याचे प्रमाणपत्र शासन निर्णय दिनांक १३ ऑगस्ट, २०१४ निर्गमित करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे ज्या बांधकाम कामगारांना नियोक्त्याकडून ९० दिवस काम केल्याचे प्रमाणपत्र मिळत नाही त्यांना तसे प्रमाणपत्र मिळवून त्यांची मंडळाकडे नोंदणी होणे शक्य होणार आहे.

(ब) खर्चाचे मासिक विवरणपत्र सादर न करणे :-

मंडळाने कामगार आयुक्तालयाच्या पाच प्रादेशिक कार्यालयांना प्रत्येक प्रांतातून कमीत कमी ५०,०००/- लाभार्थ्यांची नोंदणी करण्यासाठी प्रत्येकी रु.पाच लक्षाचे वाटप केले होते (ऑगस्ट, २०१२). ही रक्कम कामगार जागरूकता कार्यक्रम, जाहिरात, पत्रके, बांधकामाच्या आरोग्य तपासणी, वाहन व्यवस्था आणि लेखन सामग्री इत्यादींवर खर्च करायची होती, तसेच कामगार विभागाच्या प्रादेशिक कार्यालयांनी त्यांना वाटप केलेल्या या रु.पाच लक्षातून केलेल्या खर्चाचे मासिक विवरणपत्र मंडळाला सादर करायचे होते. तथापि, एकाही प्रादेशिक कार्यालयाने ते सादर केले नव्हते. लेखापरिक्षेला पुढे असेही आढळून आले की, वाटप केलेल्या २५ लक्ष रक्कमेपेकी, तीन विभागांचा फक्त रू जून ८३ लक्ष खर्चाचा तपशिल मंडळाकडे उपलब्ध होता.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

● प्रादेशिक कार्यालयाने त्यांना वाटप केलेल्या ५ लाख रुपयातून केलेल्या मासिक विवरण पत्र मंडळाला सादर केले असून उपरोक्त ५ विभागांपेकी पुणे, नाशिक, औरंगाबाद व नागपूर या ४ विभागांच्या एकूण खर्चाचा तपशिल सादर करण्यात आला आहे. तथापि, कोकण विभागाने सदर रक्कम खर्च केलेली नाही. कोकण विभागात बांधकामाच्या ठिकाणी बांधकाम क्षेत्रातील मोठ्या विकासाक कार्यरत असल्याने कामगार जागरूकता कार्यक्रम, जाहिरात पत्रके इ. खर्च या कंपन्यांनी स्वतः केला.

● तसेच कोकण विभागातील अधिकारी/कर्मचारी यांनी प्रत्येक बांधकाम साईटवर जाऊन नोंदणी शिबीर नियोक्त्यांना सहकार्याने व त्यांच्याकडून नोंदणी व कल्याणकारी योजनांच्या लाभाची प्रसिद्धि त्यांच्या कार्यस्थळावर करून नियोक्त्यांमार्फत बांधकाम कामगारांना विविध योजनेसंदर्भात अवगत व जनजागृती करून प्रसिद्धी देण्यात आली आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

सदरची बाब महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ आणि त्यांच्य अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालयांशी संबंधित आहे.

(क) लाभार्थ्यांना ओळखपत्रे जारी केली नव्हती :-

कायद्यातील कलम १२ मधील अटीनुसार नोंदणी करणाऱ्या प्राधिकार्यांनी प्रत्येक लाभार्थ्याला त्याचे छायाचित्र चिकटवलेले ओळखपत्र जारी करायचे होते. ओळखपत्रावर नियोक्त्याने, लाभार्थ्यांने किती दिवस काम केले याबरोबरच कामाच्या तपशीलाची प्रविष्टी करणे आवश्यक होते. हे ओळखपत्र कामगाराने ९० दिवसांपेक्षा जास्त दिवस बांधकाम स्थळी काम केलेल्या कागदोपत्री पुरावा ठरणार होते. ज्यामुळे तो कायद्यातर्गत नोंदणीस आणि लाभ घेण्यास पात्र ठरणार होता.

कोकण प्रांतातील पाच चाचणी तपासणी केलेल्या जिल्हा कामगार कार्यालयातील मार्च, २०१४ पर्यंत नोंदणी झालेल्या २७,१५२ लाभार्थ्यांपैकी २००९-१० पासून १३,१७३ लाभार्थ्यांना ओळखपत्रे जारी केली नव्हती. रायगड जिल्हा कामगार कार्यालयात मार्च, २०१४ पर्यंत जरी ७,११५ कामगारांची नोंदणी केली गेली होती. तरी एकाही लाभार्थ्याला ओळखपत्र जारी केले नव्हते. मंडळाने सांगितले (जून, २०१४) की ओळखपत्रे जारी करण्यासाठी नोंदणी केलेले कामगार सापडत नव्हते.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

● इमारत बांधकाम कामगार या कामगाराच्या कामाचे ठिकाण हे सतत बदलत असल्याने ओळखपत्र वाटप करण्यासाठी अशा कामगारांना शोधणे मंडळाच्या अधिकार्यांना काही प्रमाणात शक्य झालेले नाही.

● तसेच बांधकाम कामगारांना त्यांच्या अर्जाची छाननी करून ओळखपत्र देण्यासाठी मंडळाचा स्वतंत्र कर्मचारी वर्ग उपलब्ध नसल्याने कामगार आयुक्त कार्यालयातील यंत्रणेबाबत हे काम करण्यात आले. हे सर्व काम मॅन्युअल पद्धतीने होत असल्याने अर्ज केल्यापासून कामगारांचे ओळखपत्र तयार करण्यापर्यंत कालावधी जात असल्याने साईटवरील बांधकाम कामगार ओळखपत्र देण्यासाठी उपलब्ध होत नसल्यामुळे प्रत्येक लाभार्थ्यांस ओळखपत्र देणे शक्य झाले नाही.

● तथापि, बांधकाम कामगारास बांधकामाच्या ठिकाणी जाऊन बांधकाम कामगारांना नोंदणीबाबत जागृती करण्याकरिता व नोंदणीकरिता आवश्यक असणारी कागदपत्रे घेऊन कामगारास नोंदीत करण्याचे काम बाह्य यंत्रणेद्वारे करून घेण्याचे प्रस्तावित आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

लाभार्थ्यांना ओळखपत्रे जारी करण्याची कार्यवाही मंडळ स्तरावरून करण्यात येते.

परिच्छेद क्र ३.३.४ उपकराचे संकलन, प्रेषण आणि निर्धारणा :-

उपकर कायद्याच्या कलम ३ नुसार नियोक्ताकडून बांधकामावर खर्च केलेल्या मुल्याच्या (जमिनीची किंमत वगळून) किमान एक टक्के परंतु दोन टक्क्यापेक्षा जास्त नाही, इतकी रक्कम आकारून कामगारांना लाभ देण्यासाठी कल्याण निधीमध्ये जमा करायला हवी होती.

महाराष्ट्र शासनाने जारी केलेल्या (एप्रिल, २००८) शासन निर्णयानुसार, ०१ जानेवारी, २००८ पासून पुर्वलक्षी प्रभावाने बांधकाम मूल्याच्या (जमिनीचे मूल्य वगळून) एक टक्के दराने उपकर आकारायचा होता. उपकर संकलकाने जमा केलेला उपकर मंडळाच्या खात्यात, संकलित केल्यापासून ३० दिवसांच्या आत जमा करायचा होता. मार्च, २०१४ पर्यंत मंडळाच्या प्राप्तीची रक्कम रु.१,९८९.३२ कोटी इतकी होती ज्यात संकलित उपकर, नोंदणी फी आणि गुंतवणुकीवरील व्याज इत्यादी सम्मिलित होते. महानगरपालिका, शासकीय विभाग/स्वायत्त संस्था यांच्या २०११-२०१४ या कालावधी संबंधित दस्तऐवजांच्या चाचणी तपासणीत खालील बाबी आढळून आल्या.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

याबाबत संबंधित प्राधिकरणांना पत्र दिनांक ०५.०९.२०१५ अन्वये उपकराची रक्कम भरण्याबाबत कळविण्यात आलेले असून वसुलीचा तपशिल मागविण्यात आलेला आहे त्यानुसार कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई यांनी नांदेड येथील ललित कला भवनाचे बांधकामासंदर्भातील रु.५ लाख भरणा महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळात केला आहे. तसेच महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्रविकास प्राधिकरण व कार्यकारी अभियंता, उत्तर सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांचेकडे वसुलीसाठी पाठपुरावा करण्यात येत आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

उपकराचे निर्धारण, संकलन आणि प्रेषण हे बांधकामास परवानगी देणाऱ्या प्राधिकरणाकडून करण्यात येते. तथापि, इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ आणि त्याखालील महाराष्ट्र शासनाने तयार केलेले नियम २००७ मधील तरतूदीनुसार याबाबतचे संनियंत्रण हे मंडळ स्तरावरून करण्यात येते.

परिच्छेद क्र. ३.३.४.१ उपकराची वसुली न होणे :-

दस्तऐवजांच्या चाचणी तपासणीत असे आढळून आले की, खाली दिलेल्या कार्यालयाकडून रु.१.२१ कोटी उपकराची वसुली झाली नव्हती आणि ते मंडळाच्या खात्यात भरले नव्हते जे तक्ता ३.३.१ मध्ये दर्शविले आहे.

तक्ता ३.३.१ : कामगार उपकराची न झालेली वसुली

(रु.कोटीत)

कार्यालयाचे नाव	कालावधी	कामाचे स्वरूप	रक्कम
आयुक्त, कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई	२००९-१० ते २०११-१२	नांदेड येथील ललीत कला भवनाचे बांधकाम	०.०५
महाराष्ट्र गृहनिर्माण आणि क्षेत्रविकास प्राधिकरण	२००८-०९ ते २००९-१०	इमारत बांधकाम	०.७९
कार्यकारी अभियंता, उत्तर मुंबई (सार्वजनिक बांधकाम विभाग)	२००८-०९ ते २०१०-११	इमारत बांधकाम	०.३७
एकूण			१.२१

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

निरंक,

उपकराची वसुली ही बांधकामास परवानगी देणाऱ्या प्राधिकरणाकडून करण्यात येते. तथापि, इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ आणि त्याखालील महाराष्ट्र शासनाने तयार केलेले नियम २००७ मधील तरतूदीनुसार याबाबतचे सनियंत्रण हे मंडळ स्तरावरून करण्यात येते.

परिच्छेद क्र. ३.३.४.२ उपकराची अनियमित वसुली :-

कायद्यातील तरतूद ही जरी, ज्या आस्थापनांनी इमारत किंवा इतर बांधकामासाठी दहा किंवा अधिक कामगारांची नियुक्ती केली आहे त्याच आस्थापनांना लागू आहे तरी, EDL ने एप्रिल, २००८ मध्ये जारी केलेल्या शासन निर्णयामध्ये हेच स्पष्टपणे दिले नव्हते. परिणामी, MHADA, PWD ने केलेल्या इमारती आणि इतर बांधकामांशी संबंधित सगळ्या कामावर नियुक्त केलेल्या कामगारांची संख्या लक्षात न घेता कायद्याचे उल्लंघन करून उपकर वजा करण्यात येत होता.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

इमारत व इतर बांधकाम कामगार अधिनियम, १९९६ च्या कलम १ (४) नुसार ज्या इमारत व इतर बांधकाम आस्थापनांनी १० किंवा अधिक बांधकाम कामगारांची नियुक्ती केली आहे त्यांना सदर अधिनियम लागू आहे. तसेच कलम २ (जे) नुसार अशा बांधकाम आस्थापनातून १० लाखापेक्षा कमी किंमतीचे स्वतःच्या घराचे बांधकाम असेल तर ते वगळण्यात आले आहे. अशा सर्व बांधकाम आस्थापनांना सदर अधिनियमाच्या कलम ७ नुसार नोंदणी करून घेणे बंधनकारक आहे. तथापि, इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण उपकर अधिनियम, १९९६ च्या तरतूदीनुसार उपकराची वसुली ही बांधकाम कामगारांच्या संख्येवर अवलंबून नाही. उपकर अधिनियमाच्या कलम ३ (१) नुसार उपकराचे दर निश्चित करण्यात आले आहेत. यासंदर्भात दिनांक २१.०४.२००८ रोजीचे शासन परिपत्रक निर्गमित करण्यात आलेले आहे. या शासन परिपत्रकानुसार म्हाडा व पी.डब्ल्यू. डी. या आस्थापनांनी उपकराची वसुली करणे अपेक्षित आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

उपकराची वसुली ही बांधकामास परवानगी देणाऱ्या प्राधिकरणाकडून करण्यात येते. तथापि, इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ आणि त्याखालील महाराष्ट्र शासनाने तयार केलेले नियम २००७ मधील तरतूदीनुसार याबाबतचे सनियंत्रण हे मंडळ स्तरावरून करण्यात येते.

परिच्छेद क्र. ३.३.४.३ उपकराच्या प्रेषणात विलंब :-

उपकर नियमांच्या नियम ५ (३) नुसार, उपक्रम संकलित केल्यापासून ३० दिवसांच्या आत तो मंडळाला प्रेषित करणे आवश्यक असते. लेखापरीक्षेला असे आढळून आले की, खालील प्रकरणांत संकलित केलेल्या उपकराचे विलंबाने प्रेषण झाले होते, जे तक्ता ३.३.२ मध्ये दर्शविले आहे.

तक्ता ३.३.२ : संकलित केलेल्या उपकराचे प्रेषणात विलंब

कार्यालयाचे नाव	संकलित करण्याचा कालावधी	संकलित केलेली रक्कम (रु.कोटीत)	विलंब (महिऱ्यात)
NMMC	फेब्रुवारी , २०११ ते ऑगस्ट, २०११	४.८९	एक ते तीन महिने
PWD अंधेरी विभाग	फेब्रुवारी २०११ ते मार्च २०१४	०.१९	एक ते १० महिने
MHADHA	नोव्हेंबर २०१० ते मे २०१३	५.५७	एक ते १२ महिने
MCGM	ऑक्टोबर २०११ ते डिसेंबर २०१२	५१.६३	१ ते ११ महिने
वसई-विरार महानगरपालिका	नोव्हेंबर २०१२ आणि मार्च २०१३	२.५८	१ ते १४ महिने

अशाप्रकारे, शासकीय विभाग/स्थानिक प्राधिकरणांकडून संकलित झालेला उपकर विहित कालावधीत मंडळाच्या खात्यात जमा केला जात असल्याची सुनिश्चित करण्याचे कुठलेही कार्यतंत्र मंडळाकडे नव्हते. तसेच, विलंबाने प्रेषित केलेल्या उपकरावर, कायदा/नियमांत तरतूद नसल्यामुळे मंडळ व्याज आकारू शकत नव्हते.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

महाराष्ट्र शासन उद्योग, ऊर्जा आणि कामगार विभाग अधिसूचना दि. १६ एप्रिल २००८ अन्वये राज्यातील बांधकाम कामास परवानगी देणाऱ्या प्राधिकरणांच्या प्राधिकृत अधिकाऱ्यांना मंडळांतर्गत उपकर जमा करण्यासाठी सेस कलेक्टर, असेसींग ऑफिसर व ॲपिलेट ॲथॉरिटी म्हणून अधिसूचित केलेले असल्याने संबंधित आस्थापना/मालक/कंत्राटदार यांच्याकडून उपकर वसूल करून तो ३० दिवसांच्या आत मंडळाच्या खात्यावर जमा करण्याची जबाबदारी संबंधित प्राधिकरणास देण्यात आलेली आहे. याबाबत दिनांक ८ जानेवारी २०१३ रोजी अ.शा.पत्र तयार करून संबंधित विभागास पाठविण्यात आलेले आहे.

तसेच उपकर नियमाच्या नियम ७ अन्वये संबंधित प्राधिकरणांस/अधिकाऱ्यास मंडळाकडे निर्धारण आदेशाची प्रत पाठविणेबाबत या कार्यालयाचे पत्र दिनांक १४ मे २०१५ द्वारे संबंधित प्राधिकरणांना सुचित करण्यात आले आहे. तसेच उपकर भरणाबाबतची ही सर्व प्रक्रिया ऑनलाईन सुरू करण्याची बाब मंडळाच्या विचाराधीन आहे जेणेकरून उपकराच्या प्रेषणास विलंब होणार नाही.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

संकलित केलेल्या उपकराची प्रेषण विहित कालमर्यादेत होते किंवा नाही याबाबत नियमीतपणे आढावा घेणे, तसेच त्याबाबत सनियंत्रण ठेवण्याची कार्यवाही मंडळाकडून होणे आवश्यक आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.४.४ निर्धारण आदेश जारी न करणे :-

उपकर नियमाच्या नियम ६ मध्ये विहित केल्यानुसार प्रत्येक नियोक्त्याने प्रकरणानुरूप, काम सुरू झाल्यापासून ३० दिवसांच्या आत किंवा उपकर प्रदान केल्यावर, निर्धारण अधिकाऱ्याला बांधकामाचे अंदाजित मूल्य आणि जमा केलेल्या उपकराचा तपशिल (प्रपत्र १) सादर करायचा असतो. तसेच, नियम ७ द्वारे निर्धारण अधिकाऱ्यास अशा माहितीची तपासणी करून, ही माहिती प्राप्त झाल्यापासून सहा महिन्यांच्या आत निर्धारण आदेश काढायचे अधिकार प्रदान केले आहेत. ज्या आदेशामध्ये नियोक्त्याकडून देय उपकराची रक्कम निर्देशित केलेली असते आणि त्याची एक प्रत मंडळाला पृष्ठांकित केली जाते.

लेखापरीक्षेत असे आढळून आले की, आजपर्यंत (जून, २०१४) निर्धारण अधिकाऱ्यांकडून मंडळाला कुठलेही निर्धारण आदेश प्राप्त झाले नव्हते. तरी, मंडळाने निर्धारण अधिकाऱ्यांवर कुठलीही कारवाई केली नव्हती. मंडळाने उपकर नियमानुसार निर्धारण आदेश प्राप्त न झाल्याचे प्रकरण महाराष्ट्र शासनाकडे संदर्भित करायला हवे होते. निर्धारण आदेश नसल्यामुळे, उपकर न आकारणे तसेच चुकीचा उपकर आकारण्याची शक्यता नाकारता येत नव्हती.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

महाराष्ट्र शासन, उद्योग, ऊर्जा आणि कामगार विभाग अधिसूचना दिनांक १६ एप्रिल २००८ अन्वये राज्यातील बांधकाम कामास परवानगी देणाऱ्या प्राधिकरणांच्या प्राधिकृत अधिकाऱ्यांना मंडळांतर्गत उपकर जमा करण्यासाठी सेस कलेक्टर, असेसींग ऑफिसर व ॲपिलेट ॲथॉरिटी म्हणून अधिसूचित केलेले असल्याने संबंधित आस्थापना/मालक/कंत्राटदार यांच्याकडून उपकर वसूल करून तो ३० दिवसांच्या आत मंडळाच्या खात्यावर जमा करण्याची जबाबदारी संबंधित प्राधिकरणास देण्यात आलेली आहे. याबाबत दिनांक ८ जानेवारी २०१३ रोजी अ.शा.पत्र तयार करून संबंधित विभागास पाठविण्यात आलेले आहे.

तसेच उपकर नियमाच्या नियम ७ अन्वये संबंधित प्राधिकरणांस/अधिकाऱ्यांस मंडळाकडे निर्धारण आदेशाची प्रत पाठविणेबाबत या कार्यालयाचे पत्र दिनांक १४ मे २०१५ द्वारे संबंधित प्राधिकरणांना सुचित करण्यात आले आहे.

उपलब्ध मनुष्यबळ व कामाची व्याप्ती विचारात घेता सदर काम हे नियमित स्वरूपात झालेले नाही ही वस्तुस्थिती आहे. तथापि, उपकर न आकारणे तसेच चुकीचा उपकर आकारला जाण्याची शक्यता पडताळून पाहण्यासाठी उपकराबाबतची सर्व प्रक्रिया ऑनलाईन (online) करण्याचे मंडळाच्या विचाराधीन आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ आणि त्याखालील महाराष्ट्र शासनाने तयार केलेले नियम २००७ मधील तरतुदीप्रमाणे तसेच त्यानुषंगाने प्रदान केलेल्या अधिकारांनुसार सदरची कार्यवाही मंडळ स्तरावरून अपेक्षित आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.५ कल्याण योजनांची अंमलबजावणी :-

कायद्यांतर्गत नोंदणी झालेल्या लाभार्थ्यांना योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी नोंदणी प्राधिकाऱ्यांकडे विहित नमुन्यात आवेदन सादर करणे आवश्यक असते. मंडळ दाव्यांना मंजुरी दिल्यानंतर वित्तीय सहाय्याचे वाटप धनादेशाद्वारे करते.

मे, २०११ मध्ये स्वयंपूर्ण मंडळाची रचना झाल्यानंतरच, मंडळाने नोंदणी केलेल्या कामगारांसाठी मुलांचे शिक्षण, वैद्यकीय खर्च इत्यादीसाठी वित्तीय सहाय्य पुरविण्यासाठी कल्याणकारी योजनांना मंजुरी दिली होती (जून, २०११). मार्च २०१४ पर्यंत एकूण जमा रु.१,९८९.३२ कोटीच्या तुलनेत मंडळाने कल्याणकारी योजनांवर रु.३८.१६ कोटी एवढा खर्च केला होता ज्यामध्ये उपकराचे रु.१,९२९.५८ कोटी सम्मिलित होते (विवरण क्र.२) वाटप केलेल्या रु.३८.१६ कोटीपैकी रु.३७.३५ कोटी रकमेचे प्रदान दोन विमा योजनांच्या हप्त्यासाठी केले होते तर रु.०.८१ कोटी हे १,०३५ कामगारांच्या पाच योजनांसाठी केले होते (विवरण क्र.३).

२०१२-१४ दरम्यान पारित केलेल्या ९८६ दाव्यांपैकी २३६ दाव्यांच्या चाचणी तपासणीत अनियमितता आढळून आल्या ज्या खाली चर्चितल्या आहेत.

(अ) अन्त्यसंस्कारासाठी तत्काळ सहाय्य :-

या योजनेनुसार लाभार्थ्यांने नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्तिला रु.५,००० चे अन्त्यसंस्कारासाठी तत्काळ सहाय्य दिले जाते. मंडळाने या योजनेखाली २०१२-१४ दरम्यान नोंद केलेल्या लाभार्थ्यांच्या नामनिर्देशित केलेल्या २४ व्यक्तींना (रु.५,००० प्रत्येकी) रु.१.२० लक्ष प्रदान केले होते. तथापि, प्रदानाच्या पृष्ठार्थ कुठलेही कागदोपत्री पुरावे, ज्या नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्तीचे आवेदन आणि नोंदणी केलेल्या कामगाराच्या मृत्यूचा दाखला इत्यादी लेखापरिक्षेला पडताळणीसाठी सादर केले नव्हते.

नोंदणी केलेल्या कामगारांच्या मृत्यू/अपघाताच्या प्रत्यक्ष संख्येबाबत कुठलेही दस्तऐवज मंडळाकडे उपलब्ध नव्हते, यावरून अशा सर्व प्रकरणात मदतीची सुनिश्चिती करण्याची सुयोग्य पद्धत नसल्याचे निर्देशित होते. मंडळाने सांगितले (जून, २०१४) की, कर्मचाऱ्यांच्या कमतरतेमुळे प्राप्त झालेली आवेदने आणि लाभार्थ्यांना दिलेले लाभ याविषयीची माहिती योग्य रितीने ठेवली गेली नव्हती.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

मंडळाच्या सुरुवातीस नोंदणीकृत बांधकाम कामगारांनी विहित नमुन्यामध्ये कागदपत्रांसह आवेदन सादर केल्यानंतर क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांकडून त्याची पडताळणी करण्यात येत होती. पडताळणी झाल्यानंतर क्षेत्रिय अधिकारी त्यांच्या शिफारशीसह सदर अर्ज मंजुरी व धनादेशाच्या वितरणासाठी मुख्यालयास सादर करत होते. तथापि, उपलब्ध मनुष्यबळ व कामाची व्याप्ती यांचा विचार करता लाभार्थ्यांना अर्थसहाय्य वाटपामध्ये होणारा विलंब टाळण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने दिनांक २६ मे २०१४ व दिनांक १८ जून २०१४ रोजीच्या परिपत्रकान्वये सदर लाभ वाटपाचे अधिकार जिल्हा कार्यालयाच्या प्रमुखांना प्रदान करण्यात आलेले आहे व त्यानुसार प्रत्येक योजनेशी संबंधित कागदपत्रे योग्य रितीने ठेवणेबाबत जिल्हा कार्यालयांना सुचित करण्यात आले आहे. त्यामुळे आता लाभार्थ्यांना रक्कम वाटपाबाबत विलंब होणार नाही याची दक्षता घेण्यात आली आहे.

मंडळाच्या कल्याणकारी योजनेअंतर्गत कामगारांच्या मृत्यू/अपघाताच्या योजनेसंबंधी बांधकाम कामगार अथवा त्याचे वारस यांच्यामार्फत जिल्हा विभागीय कार्यालयामार्फत अर्ज, आवश्यक कागदपत्रे जमा करून घेतल्यानंतरच सदर लाभाचे वाटप करण्यात आलेले आहे.

लेखापरिक्षकाने या योजनेखाली तपासणी केलेल्या कालावधीतील अन्त्यसंस्कारासाठी साहाय्य योजनेअंतर्गत २४ व्यक्तींच्या नस्त्या उपलब्ध असून त्यांची पडताळणी करण्यात आली आहे व त्यामध्ये कामगारांच्या मृत्यूचा दाखला व आवेदन उपलब्ध आहेत.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

शासन असाधारण अधिसूचना क्र.इमारत. २०१३ प्र.क्र./१०४/कामगार-७ अ, दिनांक ११ ऑक्टोबर २०१३ अन्वये नोंदित बांधकाम कामगारांकरिता राबवावयाच्या विविध कल्याणकारी योजना अधिसूचित करण्यात आल्या असून त्यानुषंगाने मंडळाकडून प्राप्त होणाऱ्या प्रस्तावास शासन स्तरावरून मान्यता देण्यात येते.

तथापि, नोंदित बांधकाम कामगारांसाठीच्या कल्याणकारी योजनांची अंमलबजावणी मंडळाकडून करण्यात येते.

(ब) नैसर्गिक प्रसुती आणि सिझेरियन प्रसुतीसाठी सहाय्य :-

योजनेनुसार प्रत्येक लाभार्थ्याला रु.५,००० आणि रु.१०,००० अनुक्रमे नैसर्गिक आणि सिझेरियन प्रसुतीसाठी देय होते जी रक्कम वाढवून (डिसेंबर, २०१३) अनुक्रमे रु.१०,००० आणि रु.१५,००० करण्यात आली होती. २०१२-१४ या कालावधीत २२२ लाभार्थ्यांना रु.१५.५५ लक्षाचे वाटप केले होते तपासणी दरम्यान असे आढळून आले की, प्रसूती होईपर्यंत (दोन्ही प्रकरणात ३१ जानेवारी, २०१२ ला नोंदणी झाली होती आणि ९ फेब्रुवारी, २०११ ला प्रसूती झाली होती) नोंदणी न झालेल्या दोन लाभार्थ्यांना रु.१५,००० चे वाटप (रु.५,००० आणि रु.१०,०००) केले होते. रु.३०,००० (रु.५,००० प्रति दावा) सम्मिलित असलेल्या सहा दाव्यांमध्ये लेखापरीक्षेला पडताळणीसाठी कागदोपत्री पुरावे सादर केले नव्हते, तर आठ चाचणी तपासणी केलेल्या प्रकरणांत लाभार्थ्यांना आवेदन प्राप्त झाल्यापासून २२ दिवस ते नऊ महिन्यांच्या विलंबाने लाभांचे प्रदान करण्यात आले होते ज्यामुळे लाभार्थी वेळेवर सहाय्य मिळण्यापासून वंचित राहिले होते. मंडळाने नोंदणी न झालेल्या लाभार्थ्यांना रक्कम प्रदान झाल्याची वस्तुस्थिती स्वीकारली (जून, २०१४) आणि कागदोपत्री पुराव्याबाबत असे सांगितले की, हरवलेली आवेदनत्रे शोधून काढण्यासाठी प्रयत्न केले जातील.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

मंडळाच्या सुरुवातीस नोंदणीकृत बांधकाम कामगारांनी विहित नमुन्यामध्ये कागदपत्रांसह आवेदन सादर केल्यानंतर क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांकडून त्याची पडताळणी करण्यात येत होती. पडताळणी झाल्यानंतर क्षेत्रीय अधिकारी त्यांच्या शिफारशीसह सदर अर्ज मंजुरी व धनादेशाच्या वितरणासाठी मुख्यालयास सादर करत होते. तथापि उपलब्ध मनुष्यबळ व कामाची व्याप्ती यांचा विचार करता लाभार्थ्यांना अर्थसहाय्य वाटपामध्ये होणारा विलंब टाळण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने दिनांक २६ मे २०१४ व दिनांक १८ जून २०१४ रोजीच्या परिपत्रकान्वये सदर लाभ वाटपाचे अधिकार जिल्हा कार्यालयाच्या प्रमुखांना प्रदान करण्यात आलेले आहे व त्यानुसार प्रत्येक योजनेशी संबंधित कागदपत्रे योग्य रितीने ठेवणेबाबत जिल्हा कार्यालयांना सुचित करण्यात आले आहे. त्यामुळे आता लाभार्थ्यांना रक्कम वाटपाबाबत विलंब होणार नाही याची दक्षता घेण्यात आली आहे.

लेखा परीक्षणात विशेष उल्लेख केलेल्या दोन प्रकरणांपैकी एका प्रकरणी श्री.मारुती बापू घाटे यांची नोंदणी ३० ऑगस्ट २०१४ रोजी झालेली आहे व त्यांच्या पत्नीची प्रसूती २१ सप्टेंबर २०१४ रोजी झालेली आहे. सदर प्रकरणात अनियमितता दिसून येत नाही.

तसेच दुसऱ्या प्रकरणातील कामगार श्री.बबलू आनंदा पाटील यांच्या पत्नीची प्रसूती नोंदणी आधी झाल्याचे दिसून येते. सदर प्रकरणाची सविस्तर माहिती घेण्यात येत असून वस्तुस्थितीदर्शक अहवाल शासनास स्वतंत्रपणे सादर करण्यात येईल.

तरी यापुढे सर्व कागदपत्रे काळजीपूर्वक पडताळून लाभार्थ्यांना विविध कल्याणकारी योजनांतर्गत लाभ देण्याची दक्षता घेण्यात येत आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

याबाबतची कार्यवाही मंडळ स्तरावरून करण्यात येते.

(क) लाभार्थ्यांच्या मुलांसाठी शैक्षणिक सहाय्य :-

योजनेनुसार लाभार्थ्यांच्या जास्तीत जास्त दोन शैक्षणिक सहाय्य देय होते. या योजनेंतर्गत २०१२-१४ दरम्यान ७३२ लाभार्थ्यांना रु.३८.२४ लक्षाचे वाटप केले होते. लेखापरीक्षेला खालील बाबी आढळून आल्या.

➤ कायद्यांतर्गत नोंदणी करण्याआधीच पाच लाभार्थ्यांना रु.३,००० चे वाटप केले होते.

जरी कामगारांची नोंदणी ही एप्रिल आणि मे, २०१३ मध्ये म्हणजे वर्ष २०१३-१४ मध्ये झाली होती तरी तीन लाभार्थ्यांना त्यांच्या मुलांसाठी सहाय्य म्हणून रु.१.०५ लक्षाचे वाटप वर्ष २०१२-१३ मध्ये केले गेले होते.

जरी कामगारांची नोंदणी ही एप्रिल आणि मे, २०१३ मध्ये म्हणजे वर्ष २०१३-१४ मध्ये झाली होती तरी, तीन लाभार्थ्यांना त्यांच्या मुलांसाठी सहाय्य म्हणून फक्त रु.१.०५ लक्षाचे वाटप वर्ष २०१२-१३ मध्ये केले गेले होते.

➤ १७ लाभार्थ्यांना रु.१.४९ लक्षाचे वाटप, पुराव्यादाखल शिधावाटप पत्रिका, नामनिर्देशनाचे प्रपत्र, उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र इत्यादी दस्तऐवज नसताना केले गेले होते.

➤ २४ चाचणी तपासणी केलेल्या प्रकरणात लाभार्थ्यांना रु.१.६६ लक्षाचे प्रदान आवेदन प्राप्त

झालेल्या तारखेपासून नऊ दिवस ते सात महिन्यांच्या विलंबाने केल्यामुळे वेळेत सहाय्य मिळण्याच्या लाभापासून लाभार्थी वंचित राहिले होते. मंडळाने वस्तुस्थिती मान्य केली (जून २०१४) आणि सांगितले की, योग्य ती कारवाई केली जाईल.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

शैक्षणिक अर्थसहाय्य संदर्भात सात विविध योजना कार्यान्वित आहेत. इयत्ता १ ली ते ७ वी या कक्षेतील कामगारांच्या पाल्यांना रु.६०० प्रती लाभार्थी दरवर्षी त्यांच्या ७५% हजेरीसाठी लाभ दिला जातो. या योजनेमध्ये वर्ष संपल्यानंतर पाल्यांना सदर योजनेचा लाभ देण्यात येतो. कामगारांनी जरी नोंदणी चालू वर्षी केली तरी मागील वर्षासाठी त्यांच्या पाल्यांच्या हजेरीसाठी लाभ देण्यास तो पात्र ठरतो.

लेखा परिक्षकाने १७ विविध उपस्थित केलेल्या मुद्द्यांमध्ये शिधावाटप पत्रिका, उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र, नामनिर्देशन प्रपत्र इ. दस्तऐवज नसल्याचे नमूद केले आहे. सदर योजनांमध्ये पाच ते सात विविध कागदपत्रांची चेकलिस्ट दिलेली आहे. त्यापैकी आवश्यक कागदपत्राचे आधारे कामगारांना त्यांच्या पाल्यासाठी शैक्षणिक अर्थसहाय्याची रक्कम त्यांच्या खाती जमा करण्यात आली आहे. सदर लाभ पूर्णतः पडताळणी करून दिलेले आहेत व त्यामध्ये सकृतदर्शनी अनियमितता झाल्याचे दिसून येत नाही.

मंडळाच्या सुरुवातीस नोंदणीकृत बांधकाम कामगारांनी विहित नमुन्यांमध्ये कागदपत्रांसह आवेदन सादर केल्यानंतर क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांकडून त्याची पडताळणी करण्यात येत होती. पडताळणी झाल्यानंतर क्षेत्रीय अधिकारी त्यांच्या शिफारशीसह सदर अर्ज मंजुरी व धनादेशाच्या वितरणासाठी मुख्यालयास सादर करत होते. तथापि, उपलब्ध मनुष्यबळ व कामाची व्याप्ती यांचा विचार करता लाभार्थ्यांना अर्थसहाय्य वाटपामध्ये होणारा विलंब टाळण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने दिनांक २६ मे २०१४ व दिनांक १८ जून २०१४ रोजीच्या परिपत्रकान्वये सदर लाभ वाटपाचे अधिकार जिल्हा कार्यालयाच्या प्रमुखांना प्रदान करण्यात आले आहेत व त्यानुसार प्रत्येक योजनेशी संबंधित कागदपत्रे योग्य रितीने ठेवणेबाबत जिल्हा कार्यालयांना सूचित करण्यात आले आहे. त्यामुळे आता लाभार्थ्यांना रक्कम वाटपाबाबत विलंब होणार नाही याची दक्षता घेण्यात आली आहे.

प्रत्येक योजनेशी संबंधित कागदपत्रे योग्य रितीने ठेवणेबाबत जिल्हा कार्यालयांना सूचित करण्यात आले आहे. त्यामुळे आता लाभार्थ्यांना रक्कम वाटपाबाबत विलंब होणार नाही याची दक्षता घेण्यात आली आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

सदरची कार्यवाही मंडळ स्तरावरून करण्यात येते.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाकडील नोंदीत बांधकाम कामगारांच्या पाल्यास रु.१००० रकमेपर्यंतची शैक्षणिक उपयोगाची पुस्तके भेट देण्याबाबतच्या मंडळाच्या दिनांक ७ ऑगस्ट २०१४ रोजीच्या प्रस्तावास क्र.इबांका. २०१४/५६६/प्र.क्र.१७५/कामगार-७, दिनांक १४ ऑगस्ट २०१४ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे.

प्रकरणानुषंगिक पुढील आवश्यक कार्यवाही मंडळ स्तरावरून अपेक्षित आहे.

(ड) जनश्री विमा योजना :-

जे लाभ साधारणपणे संघटीत क्षेत्रात उपलब्ध असतात ते असंघटित क्षेत्रातील कामगारांना पोहचविण्याच्या दृष्टीने महाराष्ट्र शासनाने, असंघटित क्षेत्रातील कामगारांसाठी भारतीय जीवन विमा महामंडळाच्या मदतीने जनश्री विमा योजनेची (JBY) अंमलबजावणी केली (ऑगस्ट, २००४). या योजनेत वार्षिक विमा हप्ता रु.२०० (भारत सरकारचा हिस्सा रु.१००, महाराष्ट्र शासनाचा हिस्सा रु.५० आणि लाभार्थ्यांचा हिस्सा रु.५०) ठेवण्याचे विचाराधीन होते. मंडळाने मंडळाकडे नोंदणी केलेल्या कामगारांसाठी JBY अंमलबजावणी करण्याचे ठरविले (जून, २०१२) ज्यामध्ये मंडळाला लाभार्थ्यांसाठी रु.५० चे अंशदान देणे अनिवार्य होते. ६५,३८९ विद्यार्थी व्याप्त करणारी ही योजना १४ डिसेंबर, २०१२ पासून सुरू झाली ज्यासाठी LIC ला रु.३२.७० लक्ष एवढा एका वर्षाचा विमा हप्ता दिला गेला. या योजनेचा लाभ फारच कमी लाभार्थ्यांपर्यंत पोहचला, या पार्श्वभूमीवर मंडळाच्या तज्ज्ञ समितीकडून घेतलेल्या निर्णयानुसार (नोव्हेंबर, २०१३), मंडळाने या योजनेचे नुतनीकरण केले नव्हते. योजनेतील अंशदान थांबविल्यामुळे जीवन विम्याच्या रूपात मिळणाऱ्या सामाजिक सुरक्षेचा लाभापासून कामगार वंचित राहिले.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

जनश्री विमा योजनेमध्ये ६५३८९ कामगारांचा विमा उतरविण्यात आला होता. परंतु सदर कालावधीत कामगारांतर्फे एकही दावा दाखल झाला नाही त्यामुळे मंडळातील नोंदित बांधकाम कामगारांसाठी जनश्री विमा योजना बंद करून त्यापेक्षा चांगली विमा योजना नोंदित बांधकाम कामगारांसाठी काढण्याचा ठराव/निर्णय तज्ज्ञ समितीने घेतला होता. त्यानुसार २०१३ मध्ये मंडळाकडील नोंदित बांधकाम कामगार व त्यांच्या कुटुंबियांसाठी आरोग्य विमा योजना तसेच नोंदित बांधकाम कामगारांसाठी वैयक्तिक अपघात विमा योजना मंडळामार्फत लागू करण्यात आली होती.

नवीन योजनेमध्ये ९२००० कामगारांचा विमा उतरविण्यात आला व सदर कालावधीत ७८१ दावे दाखल झाले होते त्यापैकी ६४७ दाव्यामध्ये रु.२३८१४५७३ एवढ्या रकमेचा लाभ देण्यात आला होता.

त्यामुळे या योजनेद्वारे कामगारांना मिळणारी विमा सुरक्षेची व्याप्ती तसेच विम्याच्या लाभाची रक्कम (Sum insured) वाढली आहे.

यापुढे बांधकाम कामगारांच्या विमा सुरक्षा योजनेबाबत सलगता कायम राहिल, याची दक्षता घेण्यात येत आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

याबाबतची कार्यवाही मंडळ स्तरावरून अपेक्षित आहे. तथापि, नोंदित बांधकाम कामगार व त्यांच्या कुटूंबाकरिता आरोग्य व वैयक्तिक अपघात विमा योजना लागू करावयाच्या दोन वेगवेगळ्या प्रस्तावास दिनांक २३ जुलै २०१३ आणि दिनांक १४ ऑगस्ट २०१४ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आलेल्या आहेत.

(ई) लॅपटॉप वाटप :-

मंत्री महोदयांच्या (कामगार) अध्यक्षतेखाली सचिवालयात घेतलेल्या बैठकीत निर्णयानुसार (जानेवारी, २०१४), मंडळाने लाभार्थ्यांच्या मुलांना वाटप करण्यासाठी रु.२३.८० लक्ष रक्कमेचे ५० लॅपटॉप विकत घेतले होते (फेब्रुवारी, २०१४). तथापि, मंडळाला लाभार्थ्यांची निवड करता आली नाही किंवा लॅपटॉप वाटपासाठी पात्रता निकष ठरवता आले नाहीत. परिणामी, आजपर्यंत (ऑगस्ट, २०१४) लॅपटॉपचे वाटप झाले नव्हते. मंडळाने वस्तुस्थिती मान्य केली (जून, २०१४) आणि असे सांगितले की, महाराष्ट्र शासनाकडून लॅपटॉप वाटपाच्या तारखेपासून सूचना मिळाली नसल्यामुळे त्याचे वाटप झाले नव्हते.

अशाप्रकारे, मंडळ स्थापन होऊन सहा वर्षे उलटून गेल्यावरही रु.१,९८९.३२ कोटी इतक्या प्रचंड संचित जमांच्या तुलनेत फक्त १,०३५ कामगारांना, कामगार कल्याण योजनेखाली वाटप केलेल्या कमी निधीमुळे कायदांतर्गत सुरक्षा, आरोग्य आणि कल्याणकारी सेवा पुरविण्याचे उद्दिष्ट साध्य करण्यात अपयश आले.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

महाराष्ट्र इमारत बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाच्या दिनांक २१ ऑक्टोबर २०१३ रोजीच्या बैठकीत नोंदित पात्र बांधकाम कामगारांच्या इयत्ता १० वी उत्तीर्ण व त्यापुढील शिक्षण घेणाऱ्या पाल्यास लॅपटॉप वाटप करण्याबाबतचा ठराव सर्वानुमते पारित करण्यात आला होता. त्या अनुषंगाने, शासन स्तरावरून ५० लॅपटॉप खरेदी करण्यात आले होते. परंतु लॅपटॉप वाटपाला शासन स्तरावरून अंतिम मान्यता प्राप्त न झाल्यामुळे पुनर्विचार करून मंडळाने दिनांक ३० जुलै २०१४ रोजीच्या बैठकीत नोंदित पात्र बांधकाम कामगारांच्या पाल्यांसाठी खरेदी करण्यात आलेले ५० लॅपटॉप पैकी बांधकाम मंडळाच्या कामकाजासाठी प्रत्येक जिल्ह्यातील कार्यालयांना प्रत्येकी १ लॅपटॉप असे एकूण ४२ लॅपटॉप जिल्हा कार्यालयांना, प्रत्येक विभागीय कार्यालयास प्रत्येकी १ लॅपटॉप असे एकूण ५ लॅपटॉप विभागीय कार्यालयांना व उर्वरित ३ लॅपटॉप मंडळाच्या मुंबई येथील मुख्य कार्यालयास वाटप करण्याचा ठराव सर्वानुमते घेण्यात आला. त्यानुसार खरेदी करण्यात आलेले ५० लॅपटॉप पैकी बांधकाम मंडळाच्या कामकाजासाठी प्रत्येक जिल्हा कार्यालयास प्रत्येकी १ लॅपटॉप, प्रत्येक विभागीय कार्यालयास प्रत्येकी १ लॅपटॉप व उर्वरित लॅपटॉप मंडळाच्या मुंबई येथील मुख्य कार्यालयास वाटप करण्यात आले. त्यांचा वापर मंडळाच्या दैनंदिन कामासाठी करण्यात येत आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

बांधकाम कामगारांच्या पाल्यांना लॅपटॉपचे वाटप मान्यवरांच्या हस्ते करण्याबाबतचा निर्णय शासन स्तरावरून झाल्याने आवश्यक लॅपटॉप खरेदीचे कार्यादेश (work order) दिनांक १३ फेब्रुवारी २०१४ रोजी शासन स्तरावरून देण्यात आले आहेत, ही वस्तुस्थिती आहे. त्यानुषंगाने करावयाची अदायगी ही मंडळामार्फत करण्यात आलेली आहे.

तथापि, नोंदित बांधकाम कामगारांच्या पाल्यांना लॅपटॉपचे वाटप मान्यवरांच्या हस्ते करण्याच्या कार्यवाहीची प्रत्यक्षात अंमलबजावणी झाली नाही. तेव्हा मंडळ स्तरावरून निर्णय घेऊन खरेदी केलेल्या लॅपटॉपचे वितरण मंडळ व त्यांच्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय कार्यालयांना करण्यात आले आहेत, ही देखील वस्तुस्थिती आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.६ वित्तीय व्यवस्थापन :-

परिच्छेद क्र. ३.३.६.१ अर्थसंकल्पीय नियंत्रण :-

१९९६ च्या कायद्यातील कलम २५ नुसार, मंडळाने पुढील वित्तीय वर्षासाठी, मंडळाची अंदाजित प्राप्ती आणि खर्च दर्शविणारा अर्थसंकल्पीय अंदाज तयार करायचा असतो आणि तो राज्य आणि केंद्र शासनास पुढे पाठवायचा असतो. मंडळाने वर्ष २०११-१२ साठी अर्थसंकल्प तयार केला नव्हता तर वर्ष २०१२-१३ आणि २०१३-१४ चा अर्थसंकल्प राज्य शासनास अनुक्रमे ३० एप्रिल २०१२ आणि २१ ऑगस्ट २०१३ ला म्हणजे वित्तीय वर्ष सुरू झाल्यानंतर सादर केला होता. सादर केलेल्या अर्थसंकल्पास महाराष्ट्र शासनाने मंजूरी दिली नव्हती.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

वर्ष २०११-२०१२-२०१३ या आर्थिक वर्षाचा अर्थसंकल्प शासनास सादर करण्यास विलंब झाला ही वस्तुस्थिती आहे. तथापि, इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी अधिनियमाच्या कलम २५ नुसार मंडळाने आर्थिक वर्षाचा अर्थसंकल्प तयार करून राज्य व केंद्र शासनाकडे पाठविणे अपेक्षित आहे. परंतु त्यास मंजूरी घेण्याची तरतूद नाही. तरी यापुढे मंडळाचा आर्थिक वर्षाचा अर्थसंकल्प आर्थिक वर्ष सुरू होण्यापूर्वी शासनास सादर करण्याची दक्षता घेण्यात येत आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ मधील कलम २५ अनुसार, मंडळाने आर्थिक वर्षाचा अर्थसंकल्प तयार करून राज्य व केंद्र शासनाकडे पाठविणे आवश्यक आहे. परंतु त्यास मंजूरी घेण्याची तरतूद नाही.

तथापि, मंडळामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजनांना आणि मंडळाच्या ठरावांना शासनाकडून वेळोवेळी मान्यता देण्यात येते.

परिच्छेद क्र. ३.३.६.२ वार्षिक लेखे तयार न करणे :-

कायद्याच्या कलम २७ नुसार, मंडळाने लेखे आणि त्यासंबंधित दस्तऐवज सुयोग्य पद्धतीने ठेवावे. तसेच लेखाची वार्षिक विवरणपत्रेही तयार करावी. तथापि, मंडळाने अजूनपर्यंत कुठल्याही वर्षाची वार्षिक लेखा विवरणपत्रे तयार केली नव्हती. त्यामुळे लेखापरीक्षण करणे शक्य झाले नाही. (डिसेंबर, २०१४)

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

वार्षिक लेखे तयार करण्यास विलंब झाला आहे ही वस्तुस्थिती आहे.

तथापि, जरी मंडळाची स्थापना ही सन २००७ साली झाली असली तरी त्रिपक्षीय मंडळ हे सन २०११ मध्ये अस्तित्वात आले. मंडळाच्या अंमलबजावणीचे कामकाज हे प्रत्यक्षात सन २०११ मध्ये चालू झालेले आहे. मंडळाचे कामकाज चालू झाल्यानंतर प्रशासकीय कामकाजापेक्षा लाभार्थीना योजनेचे लाभ मिळवून देण्यासंदर्भात अंमलबजावणीच्या कामाकरिता अधिक प्राधान्य देण्यात आले.

या ठिकाणी असेही नमूद करण्यात येते की, मंडळाचे स्वतंत्र अधिकारी व कर्मचारी नसल्याने अधिनियमांची व मंडळाच्या योजनांची अंमलबजावणी कामगार विभागाचे अधिकारी/कर्मचारी यांनी त्यांचे स्वतःचे कामकाज सांभाळून अतिरिक्त स्वरूपात केलेली आहे. त्यामुळे लेखे वेळेत सादर करणे शक्य झालेले नाही.

तथापि, सन २०११-२०१२ चे वार्षिक लेखे बाह्यस्रोत लेखापालाकडून पूर्ण करून घेण्यात आलेले आहे. तसेच सन २०१२-१३, २०१३-१४, २०१४-१५ चे वार्षिक लेखे तयार करण्यासाठी लेखापालाची नियुक्ती करण्यात आली आहे व त्याबाबत कार्यवाही सुरू आहे. लेखापालाकडून सादरचे वार्षिक लेखे प्राप्त होताच शासनास सादर केले जातील.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ च्या कलम २७ प्रमाणे मंडळाने त्यांचा वार्षिक अहवाल (लेखा परीक्षण अहवालासह) शासनास सादर करणे आवश्यक आहे. सादरचा वार्षिक अहवाल मंडळाकडून प्राप्त झाल्यानंतर शासनाने (विभागाने) विधीमंडळापुढे सादर करणे कायद्याने बंधनकारक आहे.

तथापि, मंडळाने स्थापनेपासूनचा वार्षिक अहवाल अद्यापही शासनास सादर केलेला नाही. परिणामी, मंडळाचा वार्षिक अहवाल शासनाला (विभागाला) विधीमंडळापुढे सादर करणे शक्य झालेले नाही, ही वस्तुस्थिती आहे.

याबाबत, दिनांक १४ जानेवारी २०१५ रोजीच्या उप सचिव (कामगार) यांच्या पत्रान्वये आणि दिनांक १९ जानेवारी २०१५, दिनांक २५ ऑगस्ट २०१५ तसेच दिनांक १६ डिसेंबर २०१५ रोजीच्या प्रधान सचिव (कामगार) यांच्या अर्धशासकीय पत्रान्वये तत्कालीन कामगार आयुक्त आणि मंडळाचे सचिव यांना मंडळाचा वार्षिक अहवाल शासनास सादर करण्याबाबत वेळोवेळी स्मरण देऊन खुलासाही मागविण्यात आलेला आहे. तथापि, मंडळाचा वार्षिक अहवाल तत्कालीन कामगार आयुक्त आणि मंडळाचे सचिव यांनी अद्यापही शासनास सादर केलेला नाही, हीदेखील वस्तुस्थिती आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.६.३ रोकड वही आणि इतर दस्तऐवज न ठेवणे :-

मंडळाने रोकड वही/बँकेचे पुस्तक आणि इतर दस्तऐवज जसे प्रपंजी, चलन नोंदवही इत्यादी ठेवली नव्हती. महाराष्ट्र शासनाने जारी केलेल्या (जून, २०१०) शासन निर्णयानुसार प्रत्येक उपकर संकलकाने उपकर गोळा केल्याची तारीख, चलन क्रमांकासहित प्रेषित केलेल्या रकमेचा तपशील प्रत्येक महिन्यात विहित नमुन्यात मंडळाला बँकेबरोबर ताळमेळ घेण्यासाठी सादर करायचा होता. लेखापरीक्षेला असे आढळून आले की, असा कुठलाही तपशील उपकर संकलकाकडून मंडळाला प्राप्त झाला नव्हता किंवा मंडळाने तो प्राप्त करण्यासाठी कुठलीही कारवाई केली नव्हती. परिणामी, प्रेषित केलेल्या रकमेच्या अचूकतेची सुनिश्चिती करण्याकरिता मंडळाला बँकेत जमा केलेल्या रकमेचा ताळमेळ घेणे शक्य झाले नाही.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

मंडळाने रोकड वही, चलन नोंदवही इत्यादी दस्तऐवज ठेवले नव्हते ही वस्तुस्थिती आहे. तथापि, मंडळांतर्गत केलेल्या सर्व खर्चाचा तपशील, बँकेचे पासबुक, बँक स्टेटमेंट्स इत्यादी दस्तऐवज मंडळाकडे उपलब्ध आहेत. तसेच रोकडवही ठेवण्याबाबत मंडळाने कार्यवाही सुरू केलेली असून आर्थिक वर्ष २०११-१२ चे लेखा विवरणपत्र तयार करण्याचे काम बाह्यस्रोत लेखापालाकडून करून घेण्यात आले आहे. सन २०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५ चे वार्षिक लेखे बाह्यस्रोत लेखापालाकडून तयार करून घेण्यात येत आहेत.

महाराष्ट्र शासन, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय दिनांक १७ जून २०१० अन्वये उपकर वसूल करणाऱ्या सर्व प्राधिकरणांना नोंदवही ठेवणे व मासिक विवरण पुढील महिन्याच्या १० तारखेपूर्वी “अध्यक्ष, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ” यांच्याकडे पाठविण्याबाबत तसेच उपकर गोळा केल्याची तारीख, चलन क्रमांकासहित प्रेषित केलेल्या रकमेचा तपशील प्रत्येक महिन्यात मंडळास सादर करण्याबाबत सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

तसेच याबाबत संबंधित प्राधिकरणांस दिनांक १४ मे २०१५ रोजीच्या पत्रान्वये कळविण्यात आलेले आहे. मंडळाकडे उपलब्ध असलेले अपुरे मनुष्यबळ व या कामाची व्याप्ती विचारात घेता मंडळाला बँकेत जमा केलेल्या रकमेचा ताळमेळ घेणे शक्य झालेले नाही. तथापि, सदर प्रक्रिया ऑन-लाईन करण्याची बाब मंडळाच्या विचाराधीन आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ मधील तरतुदीनुसार सदरचे दस्तऐवज सांभाळणे आणि ते अद्ययावत ठेवण्याची कार्यवाही मंडळ स्तरावरून करणे अपेक्षित आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.६.४ न वटलेले धनादेश :-

उपकर नियमाच्या नियम ४ नुसार, बांधकामासाठी स्थानिक प्राधिकरणाच्या परवानगीची आवश्यकता असेल तेथे प्रत्येक अर्जासोबत मंडळाच्या नावे रेखांकित केलेला अधिकर्ष जोडणे आवश्यक आहे. परंतु, कायद्यातील तरतुदींचा भंग करून मंडळाने मार्च २०१४ पर्यंत धनादेश स्वीकारले. लेखापरीक्षणात असे आढळून आले की, १,१६१ प्रकरणात रु.१७.५९ कोटी रकमेचे धनादेश मंडळाने स्वीकारले व त्यांचा बँकेत भरणा केला. परंतु, पुरेशी रक्कम खाल्यात नसणे, बँक अवसायानात निघणे इत्यादी कारणांसाठी धनादेश वटले नव्हते. परंतु रक्कम वसूल करण्यासाठी मंडळाने कोणतीही कारवाई केली नव्हती. त्यावर मंडळाने असे सांगितले (सप्टेंबर, २०१४) की, बँकेकडून न वटलेल्या धनादेशासंदर्भात माहिती घेऊन आवश्यक ती कारवाई केली जाईल.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

महाराष्ट्र शासन, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, शासन परिपत्रक २१.०४.२००८ अन्वये सर्व उपकर वसूल करणाऱ्या प्राधिकरणांना मंडळांतर्गत जमा करावयाची उपकर रक्कम केवळ डिमांड ड्राफ्टने (अधिकर्ष) भरावयाच्या सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. तथापि, काही प्राधिकरणांमार्फत उपकराची रक्कम डिमांड ड्राफ्टने न भरता धनादेशाद्वारे अदा केलेली आहे. याबाबत ज्या प्राधिकरणांचा तपशील मंडळाकडे उपलब्ध आहे, त्या सर्व प्राधिकरणांना धनादेश रद्द करून उपकर डिमांड ड्राफ्टने (अधिकर्षाने) भरण्याबाबतच्या सूचना पत्राद्वारे देण्यात आलेल्या आहेत.

ज्या प्राधिकरणांनी उपकर भरण्यासाठी धनादेश दिलेले आहेत परंतु जे धनादेश वटले नाहीत त्या सर्व धनादेशांच्या रकमेबाबतचा तपशील संबंधित बँकेकडून दिनांक २ जून २०१४, दिनांक २७ नोव्हेंबर २०१५, दिनांक ११ जानेवारी २०१६ व दिनांक १३ जानेवारी २०१६ रोजीच्या पत्रान्वये मागविण्यात आलेला आहे.

सदर रकमेपैकी सुमारे रु. ६ कोटी इतक्या रकमेची उपकर वसुली करण्यात आली असल्याचे बँक ऑफ इंडियाने दिनांक १५ जानेवारी २०१६ रोजीच्या पत्रान्वये कळविलेले आहे व उर्वरित रक्कम वसूल करण्याची कार्यवाही सुरू आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

अशा अनियमिततेबाबत मंडळ स्तरावरून वेळीच कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. न वटलेल्या धनादेशांबाबतची माहिती/अहवाल मंडळाने शासनास अवगत केलेला नाही.

परिच्छेद क्र. ३.३.७ अंतर्गत नियंत्रण आणि संनियंत्रण कार्यतंत्र :-

प्रभावी अंतर्गत नियंत्रण व्यवस्थेमुळे एकंदर व्यवस्थापकीय प्रक्रियेच्या कार्यक्षमतेविषयी रास्त खात्री देता येते आणि त्याद्वारे संस्थेकडून कामावर ठेवल्या जाणाऱ्या संनियंत्रणाचे प्रमाण दर्शविले जाते अंतर्गत नियंत्रण आणि संनियंत्रण कार्यतंत्र कमकुवत होते, जे खाली चर्चिते आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.७.१ दस्तऐवज योग्य प्रकारे न ठेवणे :-

मंडळाकडे राज्यातील उपकर संकलकांची आणि त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येणाऱ्या बांधकाम क्षेत्रातील संस्थांची संपूर्ण यादी नव्हती. वेगवेगळ्या जिल्ह्यांमधील कामगारांची दुबार नोंदणी रोखण्यासाठी तसेच लाभाचे दोनदा प्रदान होणे टाळण्यासाठी एकाच कुटुंबातील लाभाध्यांच्या नोंदणीची जोडणी करण्यासाठी मंडळाकडे कोणतीही यंत्रणा नव्हती.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळाने केलेली कार्यवाही :-

उपलब्ध मनुष्यबळ व कामाची व्याप्ती विचारात घेता मंडळाकडे राज्यातील उपकर संकलकांची आणि त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येणाऱ्या बांधकाम क्षेत्रातील संस्थांची संपूर्ण यादी उपलब्ध नव्हती ही वस्तुस्थिती आहे. उपकर संकलकाकडे बांधकाम सुरू करण्यासाठी परवानगीकरिता अर्ज प्राप्त झाल्यानंतरच त्या बांधकाम आस्थापनेचा यादीमध्ये समावेश होतो. अशा प्रकारे उपकर संकलकांची आणि त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येणाऱ्या बांधकाम, आस्थापनेची यादी, उपकराची रक्कम, इत्यादी बाबी ऑनलाईन करण्याचे विचाराधीन आहे.

मंडळामध्ये कामगारांची दुबार नोंदणी रोखण्यासाठी तसेच लाभाचे दोनदा प्रदान टाळण्यासाठी सध्या जिल्हा स्तरावर त्या आर्थिक वर्षात लाभार्थ्यांची यादी रजिस्टर/एक्सेल शीटमध्ये नोंद घेण्यात येते. तसेच लाभार्थ्यांस देण्यात येणाऱ्या ओळखपत्रावरील भाग क्र.४, पृष्ठ क्र.१३ मध्ये देखील मंडळामार्फत देण्यात आलेल्या सुविधांच्या तपशिलांची नोंद घेण्यात येते. त्यामुळे दुबार लाभाचा अर्ज आल्यास निदर्शनास येते. तथापि, सदर एकच कामगार वेगवेगळ्या जिल्ह्यात नोंदीत होऊन दुबार लाभ घेण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. सदर प्रकार टाळण्याकरिता बांधकाम कामगार नोंदणी संगणकीय पद्धतीने सुरू करण्याबाबत कार्यवाही सुरू केली आहे. तसेच लाभार्थी कामगारांकडून प्रत्येक लाभासाठी स्वतंत्ररीत्या हमीपत्रदेखील घेण्यात येते.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

इमारत व इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन व सेवाशर्ती) अधिनियम, १९९६ मधील तरतुदीनुसार अंतर्गत नियंत्रण आणि संनियंत्रण कार्यतंत्र मंडळाकडून प्रभावीपणे राबविणे अपेक्षित आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.७.२ वार्षिक अहवाल सादर करणे

कायद्यातील कलम २६ नुसार मंडळाने मार्गाल वित्तीय वर्षातील त्यांच्या कामाचा संपूर्ण लेखाजोखा देणारा वार्षिक अहवाल तयार करावा आणि त्याची एक प्रत राज्य शासन तसेच केंद्र शासनाला सादर करावी परंतु २०११-१२ या वर्षासाठीचा वार्षिक अहवाल मंडळाने राज्य शासनाला सादर केला होता.

परिच्छेद क्र. ३.३.७.३ अंतर्गत लेखापरीक्षा

२००८-१४ या कालावधीत मंडळाने अंतर्गत लेखापरीक्षा शाखा तयार केली नव्हती किंवा बाह्य स्रोताकडून अंतर्गत लेखापरीक्षणही करून घेतले नव्हते.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही

सदर अधिनियम १९९६ चा असून त्याचे नियम २००७ मध्ये करण्यात आले. सन २००७ मध्ये गठीत केलेल्या मंडळात केवळ शासकीय प्रतिनिधी नियुक्त केले होते. संपूर्ण त्रिपक्षीय मंडळाची स्थापना ०१ मे २०११ रोजी करण्यात येऊन त्यानंतरच मंडळ प्रत्यक्ष कार्यान्वित झाले. त्यामुळे वार्षिक अहवाल सन २०११-१२ पासून ते सन २०१४-१५ पर्यंत शासनास सादर करण्यात आलेले आहेत. असे असले तरी मंडळाने आर्थिक वर्ष २००७-०८ ते २००९-१० पर्यंतचे अंतर्गत लेखापरीक्षण करून घेतले आहे व त्याबाबतचे वार्षिक अहवाल सादर करण्यात येत आहेत तसेच भविष्यात वार्षिक अहवाल विहित वेळेत शासनास सादर करण्याची दक्षता घेतली जाईल.

मंडळाने आर्थिक वर्ष सन २००७-०८ ते २०१०-११ चे अंतर्गत लेखापरीक्षण २०१२ मध्ये करून घेतले आहे तसेच सन २०११-१२ पासूनचे लेखा परीक्षण करण्याकरिता सनदी लेखापालाची नियुक्ती करण्यात आली आहे तसेच भविष्यात अंतर्गत लेखा परीक्षण वेळेत करण्याबाबत दक्षता घेण्यात येईल.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

प्रलंबित वार्षिक अहवाल तयार शासनास सादर करण्याबाबत तसेच भविष्यात वार्षिक अहवाल वेळीच आणि नियमितपणे शासनास सादर करण्याबाबत मंडळाला शासन स्तरावरून कळविण्यात येईल.

परि ३.३ जून २ मधील रकाना क्र.६ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे लेखापरीक्षा अहवालसह वार्षिक अहवाल शासनास सादर करण्याबाबत मंडळाला वेळोवेळी कळविण्यात आले आहे तथापि मंडळाकडून त्याची पूर्तता झालेली नाही. तेव्हा अंतर्गत लेखा परीक्षण वेळीच/नियमितपणे करून त्याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करणे आवश्यक आहे.

परिच्छेद क्र. ३.३.७.४ संनियंत्रण

महत्वाचे दस्तऐवज न ठेवणे वार्षिक अहवाल वार्षिक लेखे सादर न करणे, अंतर्गत लेखापरीक्षण न करणे, बांधकाम मजुरांची कमी नोंदणी आणि कामगार कल्याण निधीचे कमी वाटप या बाबी लक्षात घेता मंडळाचे संनियंत्रण कमकुवत होते.

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही :-

मंडळाने सदर बाबतीत दखल घेतली असून वर नमूद केल्यानुसार महत्वाचे दस्तऐवज ठेवणे, वार्षिक लेखे अंतर्गत लेखा परीक्षण वेळेत शीघ्र गतीने पूर्ण होण्याकरिता दोन स्वतंत्र सनदी लेखापालाची नियुक्ती केली आहे तसेच बांधकाम कामगारांची मोठ्या प्रमाणावर नोंदणी होण्याकरिता मंडळामार्फत अनेक उपाययोजना करण्यात आल्या आहेत. जसे की, सार्वजनिक ठिकाणी मंडळाच्या उपक्रमाबाबत माहितीचे फलक लावणे विशेष मोहिमेअंतर्गत मोठमोठ्या बांधकामाच्या आस्थापनेत कॅम्प लावून नोंदणी करणे एस.टी व बेस्ट बसेसवर छापील जाहिरात राज्यातील एस.टी. स्टॅण्डवर हॉर्डिंग व श्राव्य माध्यमाद्वारे जाहिरात करणे, बांधकामाच्या ठिकाणी मेळावे घेणे इत्यादी सदर सर्व उपाययोजनांचा अनुकूल परिणाम दिसत असून सन २०१४-१५ मध्ये पूर्वीच्या वर्षापेक्षा जास्त अर्थसहाय्याची एकूण रक्कम रु.६१ कोटी कामगारांना लाभ म्हणून वाटप करण्यात आली आहे. तसेच सदर उपाययोजनेचा भाग म्हणून मंडळाने बाह्य यंत्रणेमार्फत बांधकाम कामगारांची नोंदणी करणे ओळखपत्र वाटप करणे या कामाकरिता एजेन्सीची नियुक्ती करण्याची प्रक्रिया चालू आहे तसेच भविष्यातदेखील प्रभावी उपाययोजना करून मंडळाचे सनियंत्रण अधिक प्रभावी करण्याची दक्षता घेण्यात येत आहे.

शासनाने केलेली कार्यवाही :-

सदर परिच्छेदात उपस्थित मुद्द्यांच्या अनुषंगाने आवश्यक कार्यवाही करून प्रभावी सनियंत्रण ठेवण्याचे काम मंडळ स्तरावरून करणे अपेक्षित आहे.

उक्त अभिप्रायासंदर्भात महालेखाकारांनी दिनांक २० मे, २०१६ द्वारे उपस्थित केलेल्या श्रेऱ्याबाबत अभिप्राय खालीलप्रमाणे आहेत :-

परिच्छेद क्र. ३.३.३.१ अस्थापनेची नोंदणी- नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकाचे टिप्पणी/शिफारस

नोंदणी न झालेले नियोक्ते ओळखण्यासाठी आणि त्यांची कायदानुसार नोंदणी करून घेण्यासाठी यंत्रणा विकसित करण्याची कार्यवाही सुरू केली जाऊ शकते

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही :-

बांधकाम कामगारांची नोंदणी कल्याणकारी योजनेच्या लाभाचे वितरण इत्यादीबाबत व्यवस्थापन प्रणाली विकसित करून उपकर संकलन आणि उपकर खर्चाकरिता पोर्टल विकसित करणे आणि नोंदणी न झालेले नियोक्ते ओळखण्यासाठी यंत्रणा विकसित करण्याकरिता एक आऊटसोर्स एजन्सी नियुक्त करण्याबाबतचा ठराव मंडळाने मंजूर करण्यात आला आहे. सदर एजन्सी बांधकामाच्या ठिकाणी प्रत्यक्ष भेट देईल व त्याबाबतचा तपशील गोळा करून सरकारी कामगार अधिकारी यांना बांधकाम कामगार व आस्थापना यांच्या नोंदणीबद्दल आपला अहवाल सादर करतील. तदनंतर सरकारी कामगार अधिकारी अनौदित बांधकामक कामगार व आस्थापना यांची मंडळाकडे नोंदणी करून घेण्याबाबत कार्यवाही करतील स्थानिक संस्थामार्फत बांधकाम परवाना देण्यासाठी वापरले जात असलेले सॉफ्टवेअर सोबत जोडून घेण्याची योजनासुद्धा तयार केली आहे. जेणेकरून मुदतीमध्ये इमारत बांधकामाची संख्या इमारत आराखडा यावरून अनौदित आस्थापनांची नोंदणी करणे शक्य होईल.

माहे ३१ डिसेंबर, २०१५ पर्यंतची निरीक्षणाची संख्या विवरण क्र.४ मध्ये अंतर्भूत आहे.

नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकाचे टिप्पणी/ शिफारस

चालू बांधकामाच्या ठिकाणी निरीक्षण करण्यासाठी सुस्पष्ट उद्दिष्ट ठरवून देण्याची गरज.

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही :-

महाराष्ट्र शासनाने (इज ऑफ ड्युईंग बिझनेस) अंतर्गत यादृच्छिक निरीक्षणे करण्याबाबत शासन निर्णय दिनांक २३ सप्टेंबर, २०१५ अन्वये जाहीर केले आहे. निरीक्षणाचे लक्ष शासनाच्या मंजूरीनंतर नेमून दिले जाईल.

नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षकाचे टिप्पणी/शिफारस

नियुक्ताकडून नोंदणी करण्यास विलंब दंड न आकारणे :-

उत्तर मुद्यावर नाही आहे, कायद्याच्या कलम ७ नुसार बांधकाम कामगारांना नियुक्त करून बांधकाम उभारणी करणाऱ्या नियोक्त्यांना जिल्हातील नोंदणी अधिकाऱ्याकडे आस्थापनेची नोंदणीबाबत अर्ज करावा लागतो अर्जासोबत कामगारांच्या संख्येवरून नोंदणी फी नियोक्त्यास भरावी लागते.

कायद्यातील कलम ५० हे नमूद करते की जो कोणी या कायद्यातील नियमांचे/तरतुदीचे उल्लंघन करतील अथवा नियमाचे पालन करण्यास अपयशी ठरतील तेथे असे उल्लंघन किंवा अपयशासाठी १००० पर्यंत दंड आकारण्याची तरतूद असून पुढे असे उल्लंघन किंवा अपयश सुरू असल्यास सदर बाबतीत उल्लंघन किंवा अपयशानंतर वरील दंडाव्यतिरिक्त प्रतिदिन रु.१०० प्रमाणे वाढ होऊ शकते तथापि तपासणी निरीक्षकांनी नियोक्त्यांकडून उशिरा नोंदणी प्रकरणाबाबत दंडात्मक कारवाई केलेली नाही.

महाराष्ट्र शासनाने (इज ऑफ ड्युईंग बिझनेस) अंतर्गत यादृच्छिक निरीक्षणे करण्याबाबत शासन निर्णय दिनांक २३ सप्टेंबर २०१५ अन्वये जाहिर केले आहे. निरीक्षणाचे लक्ष शासनाच्या मंजूरीनंतर नेमून दिले जाईल.

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही

कलम (२४) ३ नुसार ५ टक्के प्रशासकीय खर्चाच्या तरतुदीमुळे मंडळासाठी समर्पित मनुष्यबळ भर्ती केलेले नाही. सद्यःस्थितीत अतिरिक्त जबाबदारी म्हणून मंडळाचे कामकाज कामगार आयुक्त कार्यालयातील अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर सोपविण्यात आलेले आहे तथापि कामगार आयुक्त कार्यालयाच्या अधिपत्याखालील अधिकारी व कर्मचारी यांना इतर विविध कामगार कायद्यांच्या अंमलबजावणीची जबाबदारी सोपविण्यात आलेली आहे शिवाय कामगार आयुक्त कार्यालयातील मोठ्या संख्येने रिक्त पदे आहेत ज्यामुळे इमारत व इतर बांधकाम कायद्याची प्रभावी अंमलबजावणी केली जाऊ शकत नाही.

मंजूर पदे भरण्यासाठी पावले उचलली जात आहेत इमारत व इतर बांधकाम कायद्यांतर्गत मासिक निरीक्षण भेटी ठरवून देण्याबाबत प्रस्तावित केले आहे तसेच उपकर वसुली आस्थापनेने नोंदणीस विलंब केल्याने दंड आकारणे कामी आय.टी. सोल्यूशन प्रस्तावित करण्यात आलेले आहे.

नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षकाचे टिप्पणी/ शिफारस

अपूरे मनुष्यबळ असल्यामुळे कामगारांची नोंदणी आणि त्यांना देण्यात येणारा लाभ यावर परिणाम होत आहे.

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही

शासनाने मंजुरी दिलेली ५६ पदे भरण्याचे प्रक्रिया सुरू झाली आहे मंडळाचे कामकाज करण्यासाठी आऊटसोर्स यंत्रणेमार्फत १०० कंत्राटी कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे व्यवस्थापन प्रणाली विकासासाठी आऊटसोर्स एजन्सीच्या नियुक्तीने कामगार नोंदणी करण्यासाठी आणि त्यांना लाभ मंजूर करून देण्यासाठी मदत होईल.

परिच्छेद क्र. ३.३.३.२ लाभार्थ्यांची नोंदणी नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षकाचे टिप्पणी/ शिफारस

सद्यःस्थितीत नोंदित कामगारांची संख्या किती आहे? कामगारांची नोंदणी करण्यासाठी काही कृती आराखडा तयार करण्यात आला आहे काय ?

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही

सद्यःस्थितीत राज्यातील बांधकाम कामगारांची संख्या पडताळण्याकरीता सर्वेक्षण करण्यात आलेले नाही म्हणून प्रत्यक्ष कामगार संख्येचा अंदाज सांगितला जाऊ शकत नाही मात्र मार्च, २०१६ पर्यंत अंदाजे ५ लाख बांधकाम कामगारांची नोंदणी मंडळाकडे झालेली आहे.

बांधकाम कामगारांच्या नोंदणीकरीता व्यवस्थापन प्रणालीचा विकास करणे कल्याणकारी योजनेच्या लाभाचे वितरण करणे उपकर संकलन करणे आणि उपकर खर्चाकरीता पोर्टल विकसित करणे आणि नोंदणी न झालेले नियोक्ते ओळखण्यासाठी यंत्रणा विकसित करणे इत्यादीसाठी एक आऊटसोर्स एजन्सी नियुक्त करण्याचा ठराव मंडळाने मंजूर केलेला असून सदर आऊटसोर्स एजन्सीमार्फत बांधकामाच्या ठिकाणी भेटी देणे आवश्यक तपशील गोळा करणे आणि सदरचा तपशील सरकारी कामगार अधिकारी यांना सादर करतील जेणेकरून सरकारी कामगार अधिकारी यांना अनोंदित कामगार पात्र कामगार व अनोंदित आस्थापना यांना नोंदित करण्यासाठी पुढील कार्यवाही करतील मंडळाने याबाबत आणखी योजना आखली आहे की, ज्यामध्ये स्थानिक संस्थाद्वारे वापरले जात असलेले बांधकाम परवाना देण्यासाठी वापरले जात असलेले सॉफ्टवेअर व मंडळाचे आय.टी सॉफ्टवेअर व मंडळाचे आय.टी. सॉफ्टवेअर बरोबर जोडून घेऊन इमारत बांधकाम परवाना मंजुरी अधिकाऱ्याकडून मंजूर केलेले इमारत परवान्यांची संख्या याबाबत रिअल टाईम डेटा मिळवणे आणि नोंदणी न झालेले नियोक्ते नोंदणीकृत करून घेण्याचे नियोजन करणे.

नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षकाचे टिप्पणी/ शिफारस

मासिक खर्चाचे विवरण सादर न करणे

मासिक खर्चाचे विवरण हिशोब तपासणीस उपलब्ध करून देण्यात आले नाही केवळ पुणे, नाशिक आणि नागपूर विभागातील झालेला एकूण खर्च दाखविणारे विवरणपत्रे हिशोब तपासणीस उपलब्ध करून देण्यात आले.

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही

कोकण, पुणे, नाशिक, नागपूर, औरंगाबाद इत्यादी विभागाच्या मासिक खर्चाचे विवरण परिशिष्ट म्हणून यासोबत जोडलेले आहे.

(विवरण क्र.५)

एचबी १३३३—४

परिच्छेद क्र. ३.३.७.२ वार्षिक अहवाल सादर करणे नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षकाचे टिप्पणी/शिफारस

वार्षिक अहवाल व सादर केल्याच्या तारखेपासून विषयासंबंधीचे ऑडिट केल्यानंतरचा कालावधी संबंधित आहे स्पष्टीकरणात्मक निवेदन (ईएम) मध्ये नमूद केल्यानुसार सोबत जोडले नाही.

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही

आर्थिक वर्ष २०१२-१३, २०१३-१४ आणि सन २०१४-१५ च्या वार्षिक अहवाल विषयासंबंधीचे ऑडिट झाल्यानंतर पाठविले आहेत.

आर्थिक वर्ष २०१२-१३, २०१३-१४ आणि सन २०१४-१५ या वार्षिक अहवालाच्या प्रती (विवरण क्र.६) मध्ये जोडली आहेत.

परिच्छेद क्र. ३.३.७.३ अंतर्गत लेखा परीक्षण नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षकाचे टिप्पणी/शिफारस

लेखा परिक्षणाच्या वेळी अंतर्गत हिशोब तपासणी अहवाल सादर न केल्याबाबतची कारणमिमांसा

यासंदर्भात महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळ यांनी केलेली कार्यवाही

अपूरे मनुष्यबळामुळे अंतर्गत लेखा परीक्षण आर्थिक वर्ष २०१२-१३, २०१३-१४, आणि २०१४-१५ मधील हिशोब तपासणी केले जाऊ शकले नाही त्यामुळे लेखा परिक्षणावेळी अंतर्गत हिशोब तपासणी अहवाल सादर करण्यात आलेला नाही.

परिच्छेद क्र. ३.३.७.४ सनियंत्रण नियंत्रक आणि महालेखापरिक्षकाचे टिप्पणी/ शिफारस

लेखा परिक्षणा दरम्यानी निदर्शनास आलेल्या चुका व त्यावरील कृतीआराखडा तयार करून शासनाच्यावतीने कुठल्या प्रकारची यंत्रणा राबविण्यात येईल.

शासनाने केलेली कार्यवाही

१. बांधकाम कामगारांच्या नोंदणी करीता व्यवस्थापन प्रणालीचे विकास करणे लाभ वितरीत करणे नोंदणी न झालेले नियोक्ते ओळखण्यासाठी एक आऊटसोर्स एजन्सी नियुक्त करण्याची सुरुवात.

२. ५६ मंजूर पदे भरण्यासाठी प्रक्रिया सुरू आहे.

३. मंडळाच्या कामासाठी १०० आऊटसोर्स कर्मचाऱ्यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे.

४. प्रतिनियुक्तीवर लेखा अधिकारी (वर्ग-२) ची नेमणूक करण्यात आलेली आहे.

५. आर्थिक वर्ष २०१५-१६ पर्यंत अंतर्गत हिशोब तपासणीकरीता आऊटसोर्स लेखा परिक्षकाची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे.

६. इमारत व इतर बांधकाम कामगार मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांसाठी आय.टी. इन्फ्रास्ट्रक्चर खरेदीचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे.

७. मंडळाचे कामकाज करण्यासाठी २ वाहनांची लवकरच खरेदी.

८. मंडळाचे कामकाज परिणामकारक होण्यासाठी वरिष्ठ उपायुक्तांच्या देखरेखीखाली वाटप करण्यात आलेले आहे.

साक्ष :-

१.३ उपरोक्त लेखी माहितीच्या आधारे समितीच्या दिनांक २८ एप्रिल, २०१६ रोजीच्या बैठकीत प्रधान सचिव, कामगार विभाग यांची साक्ष घेतली.

परिच्छेद क्रमांक ३.३.२ “नियम तयार करणे आणि मंडळ व समित्यांचे गठण करणे” :-

- यासंदर्भात स्पष्टीकरण देताना विभागीय सचिवांनी समितीस अवगत केले की, महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ या संदर्भातील कायदा सन १९९६ मध्ये अस्तित्वात आला. महाराष्ट्र राज्यामध्ये प्रत्यक्षात त्याचे अधिनियमन सन २००७ मध्ये करण्यात आले. सदर बाबतीत बराचसा उशीर झालेला आहे ही वस्तुस्थिती आहे. या संदर्भातील दोन्ही फाईलचा शोध घेतला व कोणती कारणे असावीत हे पाहिले असता असे निदर्शनास आले की, सन २००९ मध्ये कार्यपद्धतीत सुधारणा करण्यासाठी मंत्रिमंडळासमोर प्रस्ताव गेला, त्यावेळी मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन केली होती, ज्यांनी सुधारित कार्यपद्धती सन २०१० ला सुरू केली, त्यामध्ये असे विचारण्यात आले होते की, मागच्या १२ वर्षांत सदर समिती लवकर का गठीत होऊ शकली नाही. म्हणून जुनी संचिका तपासली असता सदर बाबतीत प्रामुख्याने २ कारणे दिसतात. अधिनियम करण्यामध्ये बराचसा वेळ गेला, तांत्रिक विषय उपस्थित झाले, त्यावेळी ते विधी व न्याय विभागाकडे विचारार्थ (रेफर) पाठविले. १ टक्का सेस घेण्याबाबत केंद्र शासनाने अधिसूचना (नॉटिफिकेशन) काढली. त्यामुळे राज्य शासनाने सुद्धा वेगळी अधिसूचना (नॉटिफिकेशन) काढावी की नाही या

संदर्भात खात्यामध्ये स्पष्टता नव्हती. मात्र विधी व न्याय विभागाने सांगितले की, केंद्र शासनाने एकदा अधिसूचना काढलेली आहे त्यामुळे पुन्हा काढण्याची गरज नाही. त्यानंतर ही प्रक्रिया सुरू झाली. मात्र यामध्ये उशीर झालेला आहे. हा उशीर त्या एका कारणामुळे झाला आहे की इतरही कारणे आहेत. याची स्पष्टता नाही. कारण हा १०-१२ वर्षांच्या अगोदरचा कालावधी आहे. त्या काळात किमान १०-११ सचिव बदलून गेले आहेत. उशीर झालेला आहे ही वस्तुस्थिती आहे. व सदर वस्तुस्थिती विभागाने मान्य केली. मात्र आता सन २००७ मध्ये अधिनियमन झाल्यानंतर शासकीय पक्षाचे मंडळ सन २००७ मध्ये गठीत करण्यात आले, त्यानंतर सर्वपक्षीय मंडळाला सुद्धा काही वेळ लागला, ते सन २०११ मध्ये स्थापन झालेले आहे.

सन २०१४ नंतर मंडळाचे पुनर्गठण करून घेण्यात आले. त्यामध्ये त्रिपक्षीय मंडळ केले. तज्ञ समिती व राज्य सल्लागार समिती यांचेही प्रस्ताव पाठविले आहेत. ते माननीय मुख्यमंत्र्यांच्या कार्यालयात अंतिम निर्णयामध्ये आहेत. विभागाने त्या संदर्भात वेळोवेळी मुख्यमंत्री कार्यालयात वेळ मागितली आहे. त्यामुळे बांधकाम मंडळाचे पुनर्गठण करण्यात आले. नंतर हे दोन्ही लवकरात लवकर करण्याचा प्रयत्न आहे.

सन २००७ मध्ये कायदा केला. सन २०११ मध्ये सरकार अॅक्टिव्ह झाले आणि त्यानंतर सर्व कार्यवाही सन २०१२-२०१३ पर्यंत संपविली आहे असे स्पष्टीकरण ज्ञापनात नमूद केले आहे. पण विभागीय सचिवांनी समितीच्या बैठकीत केलेल्या खुलाशानुसार सचिव बदलल्यामुळे उशीर झाला, प्रोसेसमध्ये उशीर झाला असे सांगितले आहे. ही बाब समितीने विभागाच्या निदर्शनास आणून दिली असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, त्यात थोड संभ्रम होता, स्पष्टपणा नव्हता. त्यामुळे विधी व न्याय विभागाकडे हे प्रकरण विचारार्थ (रेफर) पाठविले व इतरही बाबी होत्या.

३.३.३.१-मंडळाचे कामकाज :-

३.३.३.२ लाभार्थ्यांची नोंदणी :-

लाभार्थ्यांची नोंदणी करण्यास उशीर झाला आहे. कामगारांना संरक्षण देण्यासाठी, त्यांच्या कल्याणासाठी केंद्र शासनाने कार्यक्रम ठरविला होता, उपकराच्या माध्यमातून पैसा गोळा करून त्यासाठी खर्च करायचा होता, त्याला निश्चितच उशीर झालेला आहे. सध्या नोंदणी सुरू आहे. मात्र नोंदणी ५ लाखांच्या वर गेलेली नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आता नोंदणी जवळपास ५ लाख पर्यंत झालेली आहे, म्हणजे ४ लाख ९७ हजार इतकी झाली आहे.

महालेखाकार व समितीच्या मते २० लाख लोकांची नोंदणी झाली पाहिजे होती. आतापर्यंत १० ते १५ वर्षे निघून गेली आहेत. सन १९९७ पासून सन २०११-१२ पर्यंत शासनाने काहीच परिणामकारक कार्यवाही केलेली नाही. फक्त प्रोसेसमध्ये राहिले आहे. यामुळे कामगारांवर अन्याय झालेला आहे, ते सर्व लाभांपासून वंचित राहिले आहेत? असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सदर बाब मान्य केली व समितीला सांगितले की, उशीर झालेला आहे ही वस्तुस्थिती आहे. आता याची सर्व कार्यवाही झपाट्याने करण्यात येत आहे. आता यावर विभागाने लक्ष केंद्रित केले आहे. सन २००७ पासून तेथील कामगारांचे सेवा नियम करावयाचे होते, ते सुद्धा केले आहेत. आयुक्तांनी ते अंतिम टप्प्यात पाठविले आहेत, त्यावर निर्णय घेण्यात येणार आहे. अपूर्ण कर्मचारी वर्ग असल्यामुळे काही गोष्टींमुळे उशीर झाला आहे. शासनाने सन २०१२ मध्ये काही पदे मंजूर केली होती. मात्र तीही वेळेत भरण्यात आलेली नाहीत. आऊटसोर्स करून कर्मचारी घेऊन कामे सुरू केली ही वस्तुस्थिती आहे. काम करण्याचा प्रयत्न करण्यात आला आहे. परंतु उशीर झालेला आहे याबद्दल दुमत होऊ शकत नाही. मात्र जे कामगार फायद्यापासून वंचित राहिले, त्यांच्या बाबतीत पुढील काळात कशा पद्धतीने भरून काढता येईल यासाठी प्रयत्न करण्यात येणार आहे. यासाठी काही गोष्टी ऑनलाईन करण्यात येतील.

कामगार फायद्यापासून वंचित राहिले. त्यांच्या बाबतीत पुढील काळात विभागाकडून नक्की काय करण्यात येणार आहे. या कामाचे मोजमाप नक्की कसे करणार? बांधकामावर कंत्राटी कामगार, मजूर असतात. एखाद्या विकासकाने बांधकाम कंत्राटदाराला बांधकाम दिले तर त्याचे मजूर या अंतर्गत येतात का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी विदित केले की, कंत्राटदाराचे बांधकामावरील मजुरही यामध्ये येतात. आस्थापनेने काम सुरू केले की, कामगारांची नोंदणी झाली पाहिजे व वेळेच्या आत नोंदणी केली नाही तर त्यावर कारवाई केली पाहिजे ही देखील कायद्यामध्ये तरतूद आहे. नोंदणीमध्ये नेहमी एक अडचण येते की, कामगारांनी नोंदणी करण्यापूर्वी एखाद्या कामावर किंवा इतरही कामांवर मिळून किमान ९० दिवसांचे काम केले पाहिजे.

महालेखाकारांच्या मते २० लाख लोकांची नोंदणी झाली पाहिजे होती. यासाठी त्यांनी कोणत्या गोष्टींचा आधार घेतला आहे व विभागीय सचिवांनी ही नोंदणी ५ लाखांपर्यंत जाईल असे सांगितले. हे कोणत्या गोष्टींच्या आधारे विभागीय सचिवांनी समितीस सांगितले असा मुद्दा समितीने उपस्थित केला असता विभागीय सचिवांनी याबाबत खुलासा केला की, आता ५ लाखांपर्यंत नोंदणी झालेली आहे. अजून नोंदणी बाकी राहिलेली आहे. आता किती राहिले आहेत याचा अंदाज घेण्याचा प्रयत्न केला आहे. वेगवेगळ्या ठिकाणी कामगारांची संख्या वेगवेगळी आहे. कामगार २० लाख आहेत किंवा ४० लाख आहेत किंवा किती आहेत याचा शोध घेण्याचा प्रयत्न केला आहे. आयुक्तांनी काही सेंसस काढून माहिती मागितली आहे. सन २०११ च्या सेंससनुसार १४ ते १५ लाख कामगार मजूर असावेत. दरवर्षी होणारी वाढही त्यामध्ये आहे. हे जरी धरले तरी साडे सतरा लाख ते वीस लाख कामगार किमान राहणार आहेत. बरेच लोक सेंससमध्ये आलेही नसतील.

इमारतींच्या बांधकामांवर कामगार असतात. खाजगी विकासकाकडे मोठ्या प्रमाणात कामगार आहेत. तसेच शासकीय ठेकेदारांकडेही आहेत. बांधकामांच्या संदर्भात कमिशन सर्टिफिकेट मिळते. बांधकामांचे अंदाजपत्रकही असते. १ लाख चौ.फु. एरियासाठी किती लेबर लागतात, त्यामध्ये कुशल किती, अकुशल किती याचा पॅटर्न तयार करावा लागेल. मॅन्युअली मिक्सिंग केले तर वेगळे आहे आणि बाकी रेडिमिक्स केले तर वेगळे आहे, याचा विभागाने अभ्यास केलेला आहे का, केला नसेल तर, त्या पद्धतीचे पॅटर्न करण्याचे ठरविले आहे का ? अशी विचारणा समितीने केली असता याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यासंदर्भात विभागाकडून सखोल अभ्यास करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे. आयुक्त कार्यालयाने एक आयटी कंपनी सुद्धा नियुक्त केलेली आहे.

सिडको सांगते की, त्यांच्या प्रकल्पामध्ये २ लाख लोकांना तात्पुरत्या स्वरूपाचा रोजगार मिळवून देण्यात येईल. एमएमआरडीएही सांगते मुंबईचेच कामगार धरले तर हे प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्षरित्या १ कोटींच्या वर जातात. ही शासकीय पातळीवरील माहिती आहे. अशासकीय किंवा खाजगी क्षेत्रातील माहिती यामध्ये नाही. बांधकाम असते, त्याचे कमिशन सर्टिफिकेट देताना किती लेबर आहेत हे पाहिले पाहिजे. किती कामगारांनी काम केले हे समजले पाहिजे. तत्संदर्भात एक पॅटर्न ठरविला पाहिजे. ठेकेदार सांगेल तेवढेच लेबर असे नसले पाहिजे. अमुक इतक्या कामासाठी अमुक इतके लेबर लागले पाहिजेत. एक चौ.फु.ला ३ गोण्या सिमेंट लागते असे सांगितले जाते त्याप्रमाणे कामगार किती लागतात याचाही पॅटर्न ठरविला पाहिजे अशी सूचना समितीने केली.

आपल्याकडे कमाल नोंदणी शासकीय कामांमध्ये असते. आपण १ कोटी मजूर म्हणता. शासकीय कामांचा ठेका घेतात, नोंदणी करणे बंधनकारक असल्यामुळे ते नोंदणी करतात, मात्र बाकीचे ठेकेदार नोंदणी करीत नाहीत. त्यामुळे कामगारांची नेमकी संख्या विभागास माहित नसते असे मत समितीने व्यक्त केले व या अनुषंगाने समितीने विभागास सुचित केले की, शासकीय ठेकेदाराकडे असलेल्या कामगारांची संख्या भरपूर होईल. आठ पदरी रस्ते आहेत, मुंबई-गोवा रस्त्याचे काम सुरू आहे. टॅडरिंग सुरू आहे. कामगारांची नोंदणी सुरू आहे. बांधकामांवर हजारो कामगार आहेत, त्यांची नोंदणी झाली पाहिजे. यामध्ये सुधारणा करावी लागेल. हे अॅक्टमध्ये आणावे लागेल. तसेच विभागाचे सर्टिफिकेट व नोंदणी झालेला कामगार असल्याशिवाय शासकीय बिल मिळणार नाही. या संदर्भातील विधिमंडळात कायदा करावा लागेल.

समितीने पुढे विचारणा केली की, सध्या कायद्यामध्ये तरतूद आहे का ? यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सध्या कायद्यामध्ये तरतूद आहे. शासन निर्णय काढला आहे. शिवाय नगरविकास विभाग व ग्रामविकास विभाग यांना लिहिले आहे, त्यांनी सुद्धा आता शासन निर्णय काढला आहे.

कामगार मंडळ स्थापन केले आहे. कामगार कायद्याप्रमाणे विभागाचा अधिकार आहे, तो विभागाने वापरायचा आहे. त्यामुळे इतर विभागांना विचारण्याची गरज नाही. कामगारांची म्हणावी तशी नोंदणी केली गेलेली नाही. कामगारांची नोंदणी करणे हे विभागास कायद्याने बंधनकारक आहे. हा माथाडी कायदा आहे त्यामुळे विभागाने कामगारांची नोंदणी ही बंधनकारक केली पाहिजे. ही बाब समितीने विभागाच्या निदर्शनास आणून दिली असता विभागीय सचिवांनी यास सहमती दर्शविली व कामगारांची जास्तीत जास्त नोंदणी करण्याची गरज आहे असे विभागीय सचिवांनी सांगितले. यावर कामगारांची नोंदणी करणे ही गरज नसून ते बंधनकारक आहे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागाकडून तसे प्रयत्न सुरू आहेत. कामगारांची नोंदणी बंधनकारक आहे आणि ती केली पाहिजे याला दुसरा कोणता पर्याय नाही. या दृष्टीने काम करण्यात येत असून यासाठी सर्व प्रकारचे प्रयत्न विभागाकडून सुरू करण्यात आले आहेत असे विभागीय सचिवांनी सांगितले.

मंजुरी देणारी प्राधिकरणे म्हणजे नगरपालिका, एमएमआरडीए, महानगरपालिका या सर्वांनी तशा अटी टाकल्या पाहिजेत की, बांधकामापूर्वी सर्व रजिस्ट्रेशन झाले पाहिजे. परंतु तसे काहीही होत नाही. जे येतात त्यांची नियुक्ती करण्यात येते. अजूनपर्यंत कर्मचारी वर्ग भरलेला नाही. आऊटसोर्सिंग केले आहे. आऊटसोर्सिंग सन २०१५ मध्ये केले आहे असे मुद्दे समितीने उपस्थित केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, त्यापूर्वी आऊटसोर्सिंग केले आहे. या संदर्भात अंदाज घेतला आहे.

अंदाज कमी जास्त होऊ शकतो. या विषयाकडे विभागाकडून दुर्लक्ष झाले आहे, दिरंगाई केली आहे असे मत समितीने खेदाने व्यक्त केले. यावर विभागीय सचिवांनी समितीस सांगितलेल्या सर्व विषयांच्या संदर्भात विभागाकडून काळजी घेण्यात येईल व त्याप्रमाणे सर्वांना सूचना देण्यात येतील असे समितीस आश्वासित केले.

इतक्या वर्षांत फक्त ५ लाख कामगारांची नोंदणी झाली आहे तसेच कामगारांना ओळखपत्र कार्ड देखील दिलेले नाही असे अनेक विषय आहेत. यावरून असे निदर्शनास येते की, कामगार मंडळाचा अतिशय भोंगळ कारभार सुरू आहे असे मत समितीने खेदाने व्यक्त केले.

जे कामगारांची नोंदणी करणार नाहीत, त्यांच्यावर कायद्याने बंधनकारक करून कारवाई करण्याचे धोरण स्वीकारणार का, त्याची अंमलबजावणी करणार का? कारण कायदा आहे. त्याची फक्त अंमलबजावणी विभागास करावची आहे असे प्रश्न समितीने उपस्थित केले असता विभागीय सचिवांनी आश्वासित केले की, समितीने केलेल्या सूचनांची नोंद करून घेतली आहे, त्याप्रमाणे सर्व प्रयत्न करण्यात येतील. जास्तीत जास्त कामगारांची नोंदणी झाली पाहिजे या दृष्टीने विभागाकडून प्रयत्न करण्यात येत आहेत.

यासंदर्भात समितीने सूचित केले की, कामगारांचे वर्षाला स्टॅटिस्टिक मिळाले पाहिजे. प्रत्येक महामंडळाचा अहवाल विधिमंडळात सादर केला जातो. कामगार कोणत्या भागातील आहे, त्याचे मूळ गाव कोणते आहे, महाराष्ट्र राज्यात राहत असेल तर नेमका कुठे राहतो, परंप्रांतातील किती

कामगार आहेत याचा फॉर्मेट तयार करावा. तसेच स्थानिक लोकांना किती रोजगार देण्यात येईल व त्यामध्ये कुशल स्थानिक किती केले इत्यादी सर्व बाबींची माहिती समजली पाहिजे. कामगार मंडळाने कामगारांची नोंदणी करण्यास झालेल्या विलंबाबाबत एकाही माणसावर कोणताही दंड लावलेला नाही, सेक्शन ७ चा वापर केला नाही. सेक्शन १५ प्रमाणे जी ड्युटी करण्याचे त्यांच्यावर बंधनकारक आहे, ते केले नाही. जोपर्यंत विभाग कारवाई करणार नाही तोपर्यंत या सर्वसामान्य काँट्रॅक्टरना कायद्याची भीती राहणार नाही. मग या सर्व गोष्टींची अंमलबजावणी कशी होणार? ऑन रेकॉर्ड काहीच केलेले दिसत नाही. “Non levy of fine for delay in registration by employer” अशी विचारणा समितीने केली असता आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, ज्यांनी सेस भरला नाही किंवा नोंदणी केली नाही त्यांच्यावर काही ठिकाणी कारवाई केली आहे. परंतु विभागाने कारवाई जरी केली असली तरी ती अगदी नगण्य अशी आहे असे मत समितीने व्यक्त केले असता यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, ज्याप्रमाणे कारवाई झाली पाहिजे होती, खरोखर त्या अपेक्षेप्रमाणे कारवाई झाली नाही, ही वस्तुस्थिती आहे. परंतु, काही ठिकाणी कारवाई सुरू केलेली आहे.

आयुक्त, कामगार यांनी समितीस रिक्त पदांबाबत सांगितले की, त्रिपक्षीय बोर्डाची स्थापना झाली, त्यानंतर सन २०१२ मध्ये बोर्डाचे ५६ पदे मंजूर केली. ती पदे आजपर्यंत भरलेली नाहीत. या अनुषंगाने समितीने विचारणा केली की, परंतु पदे न भरण्याचे कारण पैसे नाहीत हे आहे का? यावर आयुक्त, कामगार यांनी समितीस असे सांगितले की, पैसे आहेत परंतु, त्याला ५ टक्के खर्चाची मर्यादा होती म्हणजे एकूण खर्चाच्या फक्त ५ टक्के खर्च हा प्रशासकीय कामावर, बाबींवर खर्च करता येत होता आणि त्यामध्ये ह्या कर्मचाऱ्यांचा पगार समाविष्ट होता. पहिल्या वर्षी बाकीच्या योजनेवरील खर्च कमी झाल्यामुळे प्रशासकीय खर्च हा ५ टक्क्यांपेक्षा जास्त झाला आणि ५ टक्के खर्चाची मर्यादा असल्याने ती ५६ पदे भरता आली नाहीत आणि ती आजपर्यंत भरलेली नाहीत.

कामगार विभाग, कामगार मंडळ हे कामगारांच्या कल्याणाकरिता आहे त्यामुळे आवक किती आहे व खर्च किती आहे अशाप्रकारे त्याचे मोजमाप करता येणार नाही. असा मुद्दा समितीने उपस्थित केला असता आयुक्त, कामगार यांनी समितीस सांगितले की, पैशाच्या मिळकतीबाबत अडचण नाही. ४२०० कोटी रुपये जमा आहेत. परंतु, लाभाध्यांना जे काही अर्थसहाय्य देण्यात येते त्या योजनांवर जो काही खर्च होतो त्याच्या फक्त ५ टक्के इतका खर्च प्रशासकीय कामांवर करण्यात येते. त्या मर्यादेमुळे ही पदे आतापर्यंत भरता आली नाहीत. मग असे केले की, आयुक्त कार्यालयातील नियमित कर्मचाऱ्यास अधिकची कामे दिली. आज आयुक्त कार्यालयातील ४६ टक्के पदे रिक्त आहेत असे असताना ते लोक २६ कायद्यांची अंमलबजावणी करतात. ५० टक्के कमी पदे असताना, त्यांच्याकडे २६ कायद्यांची अंमलबजावणी असताना बांधकाम कामगारांचे जादाचे काम दिल्यामुळे ते काम व्यवस्थित होऊ शकले नाही, ही वस्तुस्थिती आहे. शेवटी आयुक्त कार्यालयाकडे कर्मचारी वृंद नसल्यामुळे व कर्मचाऱ्यांकडे अतिरिक्त भार (अॅडिशनल चार्ज) दिल्यामुळे त्यांचे काम नीट होत नाही व हे कामही होत नाही, अशी परिस्थिती असल्याने मागच्या वर्षी आऊटसोर्सिंग करून १०० पदे भरली. यातून जी मुले भरली ती तज्ज्ञ किंवा फार अनुभवी नाहीत. त्यांच्याकडून आहे त्या परिस्थितीत काम करून घेण्यात येते. ते कामही समाधानकारक नाही, हे विभागाला माहीत आहे. याकरिता आऊटसोर्स करून एक चांगली यंत्रणा नेमून या कामगारांच्या नोंदणी पासून ते वार्षिक अहवाल तयार होईपर्यंत सर्वांचे संगणकीकृत करण्याचा ठराव संमत झालेला आहे. त्यानुसार एक टेंडरही काढले होते. त्या टेंडरला प्रतिसाद मिळाला नाही. जो पहिला प्रस्ताव तयार केला होता तो नोंदणी पासून लाभ देण्यापर्यंत होता. परंतु, त्यामध्ये रिकन्सीलेशन, बँकेचे स्टेटमेंट, अॅन्युअल रिपोर्ट असा काही भाग सुटला होता म्हणून रिटेंडर करण्यात येत आहे. याला परिपूर्ण आय.टी. सोल्युशन तयार करण्याचे प्रस्तावित केलेले आहे. ते पुढच्या ५-६ महिन्यांत मंजूर झाले तर मंडळाचे बँकेसारखे काम करायचा विचार आहे. लाभार्थी येईल, नोंदणी करील, he will walk away with identity card, आणि बँकेमार्फत त्याच्या खात्यावर पैसे जमा होतील, अशी योजना कामगार मंडळाने तयार केली आहे.

या योजनेची अंमलबजावणी कधी करणार? कर्मचारी आऊटसोर्सिंग करूनही कामगार मंडळाला माणसे मिळत नाहीत, कर्मचाऱ्यांकरिता परवानगी मिळत नाही. आयुक्त कार्यालयातील ४६ टक्के पदे रिक्त आहेत असे असताना ते लोक २६ कायद्यांची अंमलबजावणी करतात आणि या अतिरिक्त कार्यभारामुळे त्यांना कोणतेच काम व्यवस्थित करता येत नाही. त्यामुळे कामगार, आयुक्त यांनी जे समितीस सांगितले ते स्वप्नाप्रमाणेच वाटत आहे. सन १९९७ मधील कायदा सन २००७ मध्ये इम्प्लिमेंट केला. सन २००७ नंतर सन २०१२ मध्ये मंडळ निर्माण केले. अजूनपर्यंत स्वतःचा पुरेसा कर्मचारी वर्ग नाही, आऊटसोर्सिंग करून तुम्हाला माणसे मिळत नाहीत त्यामुळे हे सर्व स्वप्नासारखे वाटत आहे. असे मत समितीने व्यक्त केले असता आयुक्त कामगार यांनी सुरुवातीच्या काळात कोणत्याही कार्यालयाच्या स्थापनेला किंवा कोणत्याही कायद्याच्या अंमलबजावणीला थोडासा वेळ लागतोच असे सांगितले.

सुरुवात म्हणजे काय? कारण कामगार मंडळ स्थापनेला व कायद्याच्या अंमलबजावणीला बराच वेळ झालेला आहे. आता तर हे जुने झाले आहे. ही बाब समितीने निदर्शनास आणून दिली असता आयुक्त, कामगार यांनी उशीर झालेला आहे ही बाब मान्य केली. या सर्व गोष्टींची मंडळ व विभागाला पूर्ण जाणीव आहे. ५६ पदे भरण्याबाबत आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, नागरी नियम (सर्व्हिस रूल्स) तयार केले, बोर्डाचा ठराव घेतला व ते मंजूर करून शासनाकडे पाठविले आहेत. त्यांची मंजूरी आल्यानंतर लगेच जाहिरात देऊन थर्ड पार्टीमार्फत ही पदे भरण्याची कारवाई केली जाईल. हे सर्व ६ महिन्यांत करावयाची योजना आहे.

ही पदे भरण्याच्या अडचणीबाबत खुलासा करताना विभागीय सचिवांनी सांगितले की, ही पदे ताबडतोब भरण्याबाबत वारंवार सूचनाही केलेल्या आहेत. परंतु, यापूर्वीच्या श्री. जावळे या माजी कामगार आयुक्तांनी असा विषय उपस्थित केला की, ही ५६ पदे मंडळामध्ये न भरता ती

शासनाच्या आस्थापनेवर भरावीत व तेथून त्यांना प्रतिनियुक्तीवर द्यावे. त्यांनी तसा प्रस्ताव पाठविल्यानंतर तो प्रस्ताव वित्त विभागाकडे पाठविला. वित्त विभागाने तो मान्य केला नाही कारण त्यांचे असे म्हणणे आहे की, शेवटी शासनावर याचा बोजा कधी ना कधी येणारच आहे.

कामगार मंडळाचे ४२०० कोटी रुपये बँकेत आहेत, त्यांच्या व्याजावर कामगार मंडळ हे करू शकेल. त्यामुळे तुमच्यापर्यंत फाईल आली तर ठीक आहे. परंतु, ती वित्त विभागाकडे पाठविण्याची आवश्यकता नाही. आपले मंडळ स्वायत्त आहे. कामगार मंडळाचा निधी खर्च करावयाचा आणि कामगारांचे हित पाहायचे आहे. वित्त विभागाकडे ती फाईल कशाकरिता पाठविली? सदर नस्ती सचिवांपर्यंत गेली असेल तर ती थांबवावी लागेल. खरे तर सदर नस्ती सचिवांपर्यंत जाण्याची आवश्यकता नाही, आयुक्तांना तो अधिकार आहे. अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, बोर्ड स्वतंत्र आहे, त्यांनी त्यांच्या आस्थापनेवर ही पदे भरली पाहिजेत याकरिता सर्व्हिस रूल्स तयार करून घेतले आहेत. आता ही पदे भरण्याची कारवाई सुरू करण्यात येईल. कामगार आयुक्तांनी तेच सांगितले आहे. मागच्या एक वर्षामध्ये बरीचशी कामे केली आहेत.

ही ५६ पदे मंडळामध्ये न भरता ती शासनाच्या आस्थापनेवर भरावीत व तेथून त्यांना प्रतिनियुक्तीवर या मागच्या वेळेच्या कामगार आयुक्तांनी काढलेल्या नवीन फंड्यामुळे आणखी १ वर्ष विलंब झाला. असे मत समितीने व्यक्त केले असता यावर विभागीय सचिवांनी असे सांगितले की, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत चांगले अधिकारी मिळतील, त्यांची गुणवत्ता चांगली असेल असे त्यांना वाटले. मग मंडळालाही महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत पदे भरता येतील, त्यात काय अडचण आहे? असा प्रश्न समितीने उपस्थित केला असता यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, दुर्दैवाने महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग हे स्वतंत्र मंडळाची पदे भरत नाहीत. ते म्हणतात की, शासनाची पदे असतील तर ती भरण्यात येतील. ही पदे मंडळाला भरण्यात अडचण नाही त्यामुळे आता सेवा नियम (सर्व्हिस रूल्स) तयार केले आहेत, त्याप्रमाणे कारवाई करण्यात येते. कामगार आयुक्तांनी सांगितले आहे की, पुढच्या ६ महिन्यांमध्ये सर्व कारवाई पूर्ण करणार. सोबतच आय.टी. प्लॅटफॉर्म तयार करणे व नोंदणीसाठीही यंत्रणा तयार करण्यात येत आहे. टेंडरही काढले होते. परंतु, त्याला प्रतिसाद मिळाला नसल्याने पुन्हा टेंडर काढण्यात येत आहे. त्यामुळे ही कारवाई आता होणार आहे. आता हे बघण्यात येईल की, १०० टक्के नोंदणी होईल, पदे भरली जातील व कामगारांच्या फायद्यासाठीच्या कल्याणकारी योजनांची प्रभावीपणे अंमलबजावणी होईल. याची खात्री करण्यासाठी व हे सर्व करण्याची मंडळाची तयारी आहे. त्यासाठी पाहिजे असलेले बरेचसे निर्णय घेण्यात आलेले आहेत. मंडळ पुनर्गठित करून घेतले. आता तदर्थ व सल्लागार समितीचे प्रस्ताव ऑलरेडी गेलेले आहेत. तेही करून घेण्यात येत आहे. आता सर्व गोष्टी मार्गी लावण्यात येतात. कामगार खात्यामध्ये मागच्या एक वर्षामध्ये बरीचशी सुधारणा करण्याचा प्रयत्न केला आणि काहीमध्ये यश देखील मिळाले आहे. परंतु, काहीला अजून थोडा वेळ लागत आहे परंतु, हे करण्याचा १०० टक्के प्रयत्न आहे.

सर्वांचे संगणकीकृत होणार आहे असे विभागाने सांगितले. या अनुषंगाने समितीने सुचित केले की, आपल्या हेड ऑफिसला डेटा सेंटर ठेवले तर प्रत्येक महापालिका ज्या इमारतींना परवानगी देईल त्याची माहिती ऑटोमॅटिकरित्या आली पाहिजे. हे ग्रामपंचायत लेव्हलपर्यंत नेले पाहिजे. कारण नगरपालिका व महानगरपालिकेच्या बाजूच्या ग्रामपंचायतीमध्येच आता मोठ्या प्रमाणावर बांधकाम होत आहे. ते बेकायदेशीररित्या होत आहे, ते नियमाने होत नाही. मात्र संगणकीकृत झाले तर त्यावर बंधन येईल. विभागाची कल्पना चांगली आहे. शिवाय असे केल्यास कर्मचारी वर्गही निम्मा लागेल. त्यामुळे याकडे थोडे अधिक लक्ष देऊन हे केले तर काही अडचण येणार नाही. संगणकीकरण झाल्यानंतर समजा अलिबाग नगरपालिकेत २५ इमारती बांधण्यास परवानगी दिलेली आहे आणि तुमच्याकडे पाचच इमारतींची नोंदणी असल्यास त्याबाबत लगेच कळू शकेल. कमी मॅनपॉवरमध्ये १०० टक्के काम होऊन जाईल. बाकी सर्व शासकीय कार्यालयात आता संगणक सिस्टम आहेच. यास विभागाने सहमती दर्शविली.

स्पष्टीकरण ज्ञापनामध्ये जेवढे परिच्छेद आहेत, त्या प्रत्येकावरील उत्तरामध्ये विभागाने अधिकारी नाहीत, स्टाफ नाही असेच नमूद केले आहे. आता याकरिता कोणाला जबाबदार धरायचे? कारण विषय खूप आहेत. अल्टीमेटली सचिव किंवा आयुक्तांवरच ठपका ठेवावा लागेल. “Non-levy of fine for delay in registration by employer, Non-submission of monthly statement of expenditure, Non-issue of identity cards to the beneficiaries.” हेही वेळेवर झालेले नाही. किंबहुना ते अजूनपर्यंत पूर्ण झालेले नाही. याकरिता कोणाला जबाबदार धरायचे कारण प्रत्येक वेळेस असे सांगण्यात येते की, पदे भरू, आम्ही हे करू. परंतु, हे आतापर्यंत झाले नाही, त्याला कोण जबाबदार आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २००७ मध्ये काय झाले. सन १९९७ चा कायदा होता. त्या कालावधीत यामध्ये बरेचसे लोक होते. त्याचे कारण शोधण्याचाही प्रयत्न केला. परंतु, जे कारण मिळाले ते ही समाधानकारक वाटत नाही. समितीचा व विभागाचा हेतू एकच आहे की, कामगारांना फायदा मिळाला पाहिजे, जास्तीत जास्त नोंदणी झाली पाहिजे, हे सिस्टमेटिक केले पाहिजे त्याबाबत विभागाकडून प्रयत्न करण्यात येत आहे. कारवाई करण्याचे ठरविले तर यांची चौकशी करा, त्यांची चौकशी करा यामध्ये वातावरण विस्कळीत होऊन जाते. या अनुषंगाने विभागीय सचिवांनी समितीस विनंती केली की, पुढचे काम चांगले व्हावे, या दृष्टिकोनातून समितीने विभागास मदत करावी. यावर यासंदर्भात विभागाने समितीस जी पद्धत सांगितली त्या पद्धतीचा अवलंब करावा, असे निदेश दिले असता विभागीय सचिवांनी यास तयारी दर्शविली.

सन २०१३-२०१४ मधील परिच्छेद सन २०१५ मध्ये समितीसमोर चर्चला आलेला आहे. सन २०१३-२०१४ मध्ये एक्झिट कॉन्फरन्स झाली असेल त्यामध्ये महालेखापालांनी सर्व गोष्टी विभागाच्या समोर आणून दिल्या असतील. त्यानंतरच्या २ वर्षांच्या कालखंडात काय काय केले, याबाबत स्पष्टता पाहिजे. नाही तर फक्त आता ६ महिन्यांत हे करू असे सांगितले जाते आणि साक्ष संपली की हा विषय असाच थांबून राहतो. दोन वर्षांपूर्वीच्या एक्झिट कॉन्फरन्सच्या दिवशी जी परिस्थिती होती तीच आजही असेल त्यामुळे त्या अगोदर मागच्या २ वर्षांत कोणती परिणामकारक कारवाई केली ते सांगावे. नाही तर आपण पुढच्या ६ महिन्यांत ते कराल याची खात्री समितीला कशी पटणार? असा मुद्दा समितीने उपस्थित केला

असता विभागीय सचिवांनी याबाबत सांगितले की, एक्झिट कॉन्फरन्स झाली होती तेव्हा कामगारांच्या नोंदणीची संख्या फार कमी होती. आता ती वाढविण्यात येत आहे. दुसरे म्हणजे आता मंडळ पुर्नगठित करून घेतले आहे तसेच समिती पुर्नगठनाची प्रक्रिया सुरू केलेली आहे. सर्व सेवानियम तयार केलेले आहेत. आय.टी. प्लॅटफॉर्मसाठी जे आरआरबी तयार करावे लागते, **which is to be put to tender**, ते सर्व तयार केले आहे. त्यांनी खरेतर ते टेंडरही काढले होते, परंतु कमी प्रतिसाद मिळाल्याने पुन्हा टेंडर काढत आहोत. अशी सर्व प्रक्रिया सुरू केली आहे. त्याशिवाय आता मागील ४-५ महिन्यांपासून दर महिन्यातून एकदा कमिशनर ऑफिसमध्ये जातात त्यावेळी तेथे आढावा घेण्यात येतो की, कोणकोणत्या गोष्टी प्रलंबित आहेत आणि त्या पूर्ण केल्या पाहिजेत. त्यामागचा हेतू असा आहे की, सर्व प्रलंबित प्रकरणे लवकरात लवकर मार्गी लागावीत. तसेच ५ लाख कामगारांची नोंदणी झाली असून त्यांना १३४ कोटी रुपयांचे लाभ वाटप केले आहे. आता ते वाढेल.

या परिच्छेदामधील सर्व विषय ऑगस्ट, २०१४ मध्ये महालेखाकारांनी विभागाला रेफर केले होते. पण विभागाकडून त्यासंदर्भात उत्तरदेखील महालेखाकार कार्यालयात पाठविले नाही. ही बाब समितीने विभागाच्या निदर्शनास आणून दिली असता यासंदर्भात उत्तर पाठविले आहे असे विभागीय सचिवांनी सांगितले. तथापि, सदर उत्तर हे ८-१५ दिवसापूर्वी मिळाले असे महालेखाकारांनी समितीच्या निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी उत्तर पाठविण्याबाबत उशीर झाला ही बाब विभागाने मान्य केली व सुरुवातीला महालेखाकारांनी जी माहिती सादर केली, त्यावर पुरवणी प्रश्नावली विभागाला प्राप्त झाली. ती सर्व माहिती गोळा करावी लागल्याने थोडा उशीर झाला आहे. विभागीय सचिवांनी सुरुवातीला हे मान्य केलेले आहे आणि यापुढच्या काळात असे होणार नाही याची काळजी घेण्यात येईल असे समितीस आश्चस्त केले.

परिच्छेद क्र. ३.३.४.१ :- उपकराची वसुली न होणे :-

तीन कार्यालयाकडून उपकराची वसुली करण्यात आली नाही त्याबाबतची माहिती विभागाने सादर केली नाही ही बाब समितीने निदर्शनास आणून दिली असता यासंदर्भात आयुक्त, कामगार यांनी समितीस सांगितले की, या परिच्छेदामध्ये ३ कार्यालयांच्या वसुलीबाबतचा मुद्दा आहे. आयुक्त कामगार मंडळाकडून ५ लाख, म्हाडाकडून ७९ लाख रुपये व सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून ३७ लाख अशाप्रकारे एकूण १ कोटी २१ लाख रुपयांच्या वसुलीबाबतचा मुद्दा आहे. यामध्ये कामगार आयुक्तांच्या अखत्यारीतील जी कल्याण मंडळाची बांधकामे आहेत त्यातील ५ लाख रुपये वसूल करून शासनाकडे जमा केलेले आहेत. म्हाडा यांनी या वसुलीबाबत असे म्हटले आहे की, ही वसुली सन २००८-२००९ व सन २००९-२०१० या दोन वर्षांतील आहे. त्या वर्षीची बांधकामे पूर्ण झाली, त्या कंत्राटदाराची देणी दिली आणि फायनल झाल्यामुळे त्यांच्याकडची वसुली झाली नाही. तसेच उत्तर सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांनीही दिलेले आहे.

जी वसुली झालेली नाही त्याबाबत समितीने सूचित केले की, कंत्राटदाराकडून वसुली झाली नाही ते कंत्राटदार दुसरीकडे काम करीतच असेल. कारण ते शासन नोंदणीकृत कंत्राटदार आहे तो दुसरीकडे काम करीत असेल तर तेथे त्याच्याकडून वसुली करावी. यावर आयुक्त, कामगार यांनी असे सांगितले की, यामध्ये एक तांत्रिक मुद्दा असा की, दिनांक १७ जून, २०१० रोजी विभागाने या उपकराची वसुली कशी करायची याबाबत एक सक्च्युलर इशु केले आहे. उदाहरणार्थ कंत्राटदाराचे जे पेमेंट करण्यात येते त्या पेमेंट मधूनच १ टक्के इतके सेसचे पैसे कापून ते शासनाकडे जमा करण्यात येतात. म्हाडा आणि सार्वजनिक बांधकाम या दोन्ही विभागांनी असा स्टँड घेतलेला आहे की, हे सक्च्युलर त्यांना उशिरा मिळाले. सन २००८ व सन २०१० मध्ये अशाप्रकारे सक्च्युलर काढलेले आहे. सन २०१० चे सक्च्युलर हे कार्यपद्धतीचे होते. विभागाचे म्हणणे आहे की, आम्हाला ते मिळाले असून आम्ही त्यानुसार कार्यवाही करतो. सन २००८ चे १ टक्के वसुली करण्याचे सक्च्युलर विभागाला मिळालेले नाही, त्यामुळे सन २००८ ते सन २०१० या काळात कंत्राटदाराकडून १ टक्के वसुली केलेली नाही.

तथापि, सक्च्युलर मिळाले नाही हे कारण होऊ शकते काय? असा मुद्दा समितीने उपस्थित केला असता, यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, हे कारण संयुक्तिक नाही. त्यामुळे परत संबंधितास पत्र पाठविण्यात येईल.

म्हाडा व सार्वजनिक बांधकाम विभागाने विकासकाकडून वसुली करून घेतील पण याबाबत विभागाची जबाबदारी आहे की नाही? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सार्वजनिक बांधकाम विभाग व म्हाडाने एस्टीमेट कॉस्ट मायनस लँड कॉस्टच्या १ टक्के कलेक्शन करून विभागाकडे भरणा करायचा होता. परंतु म्हाडा आणि सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांनी असे सांगितले की, दिनांक १ जानेवारी २००८ पासून वसुली करायची होती मात्र हे विभागास माहित नव्हते. कारण याबाबतचा शासन निर्णय विभागास मिळाला नसल्यामुळे सदर वसुली करण्यात आली नाही.

अशा कंत्राटदारांचे काम कधी संपत नाही, ते शासन स्तरावर कोठेना कोठे काम करीत असतात. त्यामुळे त्यांना काळ्या यादीत टाकण्याची शिफारस शासनाच्या सर्व विभागांना केली पाहिजे. कंत्राटदाराकडून वसुली केली नाही तर त्यांना काळ्या यादीत टाकण्यात यावे अशी सूचना समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी समितीस सांगितले की, वसुलीच्या संदर्भात विभागाकडे संबंधितांकडे विचारणा केली होती. एवढेच नव्हे तर प्रत्यक्ष माणसे देखील पाठविण्यात आली होती तसेच समितीच्या सूचनेप्रमाणे कंत्राटदाराकडून वसुली करून रक्कम जमा करण्याबाबतच्या सूचना देण्यात येतील असे देखिल विभागीय सचिवांनी आश्चस्त केले.

परि.क्र.३.३.४.२ :- उपकराची अनियमित वसुली :-

यासंदर्भात समितीने विचारणा केली की, The objection raised by the A.G. regarding this point is “ Reply not tenable. As per Section 1(4) of the Building and other Construction workers (Regulation of employment and condition of service) Act 1996, this act applies to establishments which employs or had employed on any day of the preceding 12 months, 10 or more building workers in any building or other construction work.” What is the department’s reply? यासंदर्भात आयुक्त, कामगार यांनी समितीस सांगितले की, सन २०१० मध्ये परिपत्रकात सुधारणा करण्यात आली आहे.

कामगार मंडळाकडून त्यानुसार अंमलबजावणी करण्यात आली आहे का? अशी विचारणा समितीने केली असता आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, १० पेक्षा कमी कामगार असतानाही मंडळाकडून सेसची वसुली करण्यात आली, अशा प्रकारची तक्रार कुणाकडूनही आलेली नाही. महालेखाकार यांचा असा आक्षेप आहे की, म्हाडा किंवा सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून कामगारांची संख्या न बघता सरसकट वसुली करण्यात आली आहे. परंतु, मंडळाकडे तशा प्रकारची तक्रार कुणाकडूनही प्राप्त झालेली नाही.

परि.क्र.३.३.५ “कल्याण योजनांची अंमलबजावणी” :-

अंत्यसंस्कारासाठी तत्काळ सहाय्य या योजनेअंतर्गत लाभार्थ्यांना लाभ देण्यामध्ये विलंब होण्याची कारणे काय आहेत? अशी विचारणा समितीने केली असता, आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, महाराष्ट्रात वेगवेगळ्या विभागाच्या अधिकाऱ्यांना सेस कलेक्टर व असेसिंग अर्थॉरिटी म्हणून नियुक्त केले आहे. त्यांनी सेसची रक्कम वसूल करून मंडळाकडे भरावयाची आहे. त्याचप्रमाणे त्या संदर्भातील एम.पी.आर.आणि अहवाल पाठवावयाचा असतो. परंतु, एकाही अधिकाऱ्याकडून किंवा प्राधिकरणाकडून मंडळाकडे एम.पी.आर.आणि अहवाल प्राप्त झालेला नाही व त्यामुळे रिकन्सिलेशन होऊ शकले नाही. परिणामी सेसची एकूण किती रक्कम अपेक्षित होती, किती रक्कम प्राप्त झाली आहे, किती रकमेची वसुली अद्याप राहिलेली आहे, हे काम पूर्ण होऊ शकलेले नाही. कामगार मंडळाकडे मनुष्यबळ कमी असल्यामुळे देखील याबाबतचा पाठपुरावा कामगार मंडळ करू शकले नाही. तसेच महाराष्ट्रात बांधकामांना परवानगी देणाऱ्या सर्वसाधारणपणे ८०० पेक्षा जास्त प्राधिकारी संस्था आहेत. नगरपालिका, महानगरपालिका, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, एम.आय.डी.सी., सिडको आणि अन्य प्राधिकारी संस्था मिळून ८०० व केंद्र शासनाच्या १०० प्राधिकारी संस्था मिळून ही संख्या १००० पेक्षा जास्त होते. एका संस्थेने वर्षभरात १०० कामांना मंजूरी दिली असे जरी गृहित धरले तरी १ लाख कामे होतात. या १ लाख कामांचा एम.पी.आर. व अहवाल मंडळाकडे प्राप्त करून घेणे, कामगार मंडळ कार्यालयांकडून त्याची छाननी करणे, रक्कम योग्य पद्धतीने वसूल झाली किंवा नाही, हे पहाणे, ही सर्व कामे मानवी शक्तीच्या बाहेरची आहेत. त्यामुळे ही सर्व कार्यपद्धती संगणकीकृत केल्याशिवाय हे काम पार पाडणे शक्य होणार नाही असे वाटते. संगणकीकृत कार्यपद्धतीचा अवलंब केल्याशिवाय बोर्डाचे काम सुदृढपणे चालले आहे, असे देखिल म्हणता येणार नाही.

मनुष्यबळ उपलब्ध करून घेणे आणि संगणकीकरण करणे, या संदर्भात कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आता ई-टेंडरिंगद्वारे टेंडर काढावे लागते. त्याप्रमाणे आयुक्त कार्यालयाने टेंडर काढलेले आहे. माहिती व तंत्रज्ञान क्षेत्रातील तज्ज्ञ व्यक्ती आयुक्त कार्यालयात नाही. त्यामुळे एका नामांकित कंपनीकडून हे मनुष्यबळ आऊटसोर्स केले आहे. त्यांच्याकडून सॉफ्टवेअर तयार करून घेतले असून आर.एफ.पी.सुद्धा तयार करून घेतला आहे. त्यानुसार टेंडर काढण्यात आले व प्रक्रिया सुरू केली आहे. अर्नेस्ट अँड यंग या कंपनीचे रेप्युटेशन चांगले असून त्यांच्याकडून या क्षेत्रातील दोन तज्ज्ञ व्यक्ती घेण्यात आल्या आहेत.

कामगारांसाठी कल्याणकारी योजनांची अंमलबजावणी रितसर व योग्य पद्धतीने झालेली नाही. लॅपटॉप योजना तर अत्यंत हास्यास्पद आहे. कामगारांसाठी लॅपटॉप खरेदी करण्यात आले. परंतु, त्याचे वाटप कार्यालयामध्येच करण्यात आले. ही बाब समितीने निदर्शनास आणून दिली असता आयुक्त, कामगार यांनी समितीस सांगितले की, कामगारांना लाभ देण्यामध्ये मंडळाकडून विलंब झाला आहे, हे मान्य आहे. कामगार वर्ग संपूर्ण महाराष्ट्रात पसरलेला आहे. त्यांच्याकडून अर्ज आल्याशिवाय त्यांना लाभ देणे अपेक्षित नाही. प्रथम त्यांचे अर्ज जिल्हा कार्यालयात येतात, त्यानंतर ते विभागीय कार्यालयाला आणि त्यानंतर ते मुख्यालयाला येतात. मुख्यालयामध्ये त्याची पडताळणी होते व त्यानंतर पुन्हा त्याच मार्गाने ते प्रकरण जिल्हास्तरावर जाते. या सर्व प्रक्रियेला विलंब लागत होता. ही बाब विचारात घेऊन शासनाने दिनांक २६ मे २०१४ व दिनांक १८ जून २०१४ रोजी दोन सक्च्युलर काढले. जिल्हास्तरावरील कार्यालयांनी जिल्हास्तरावर लाभार्थ्यांची बँक खाती उघडून घ्यावी व त्याद्वारे लाभ देण्यात यावा. त्याचप्रमाणे लाभार्थ्यांची यादी अंतिम करण्याचे अधिकार देखील जिल्हा कार्यालयांना देण्यात आले आहेत. सदरचा लाभ त्यांनी एक महिन्याच्या आत द्यावयाचा आहे. मुख्य कार्यालयाकडून जिल्हा कार्यालयांकडे निधी वर्ग करण्यात येणार आहे. सुरुवातीला ही प्रक्रिया समजून घेण्यात आणि त्यामधील त्रुटी लक्षात येण्यास काही काळ गेला आहे. त्यामुळे त्या काळात लाभार्थ्यांना लाभ देण्यात विलंब झाला आहे. परंतु, नंतर त्यामध्ये सुधारणा केली आहे.

अगोदर आयुक्त कार्यालयाने त्यांच्या स्तरावर निविदा काढली होती. त्यानंतर जिल्हास्तरावर खरेदी करण्याचा निर्णय घेतला हे योग्य आहे. कारण, आयुक्त कार्यालयाद्वारे १०० कोटी रुपये खरेदी झाली असती व त्यामध्ये गडबड होऊ शकली असती. जिल्हा कार्यालयांना पॉवर डेलिगेट केल्या आहेत, हेही योग्य झाले आहे असे मत समितीने व्यक्त केले व दिनांक २६ मे २०१४ आणि दिनांक १८ जून २०१४ या दोन परिपत्रकांची प्रत समितीला सादर करावी असे निदेश समितीने विभागास दिले. परंतु विभागाकडून सदर परिपत्रकांची प्रत प्राप्त झाली नाही.

कामगारांसाठी कोणकोणत्या कल्याणकारी योजना राबविल्या आहेत? अशी विचारणा समितीने केली असता आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले

की, कामगारांच्या मुलांसाठी वेगवेगळ्या ६ योजना राबविण्यात आल्या आहेत. पाल्याची शाळेतील उपस्थिती ७५ टक्क्यांपेक्षा जास्त असेल तर पहिली ते सातवी इयत्तेमधील अशा पाल्यास दरवर्षी १,२०० रुपये आणि आठवी ते दहावी इयत्तेमधील पाल्यांना २,४०० रुपये अर्थसहाय्य दिले जाते. कामगारांच्या पाल्यांनी शाळेत जावे व त्यांची गळती होऊ नये, यासाठी ही योजना सुरू करण्यात आली आहे. हा एक प्रकारचा उपस्थिती भत्ता आहे. त्याचप्रमाणे दहावी आणि बारावी मधील पाल्यांना ५० टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक गुण मिळाले तर प्रोत्साहनात्मक सहाय्य म्हणून ५,००० रुपये देण्यात येतात. तसेच, अकरावी आणि बारावीच्या शिक्षणासाठी प्रति पाल्य ५,००० रुपये शैक्षणिक सहाय्य देण्यात येते. यासाठी दोन मुलांची अट आहे. पदविका अभ्यासक्रमासाठी प्रथम व द्वितीय वर्षासाठी १५,००० रुपये अर्थसहाय्य दिले जाते. मेडिकल आणि इंजिनिअरिंगच्या विद्यार्थ्यांना वर्षाला ३५,००० रुपये अर्थसहाय्य दिले जाते.

कोणत्याही योजनेचा लाभ घेण्यासाठी कामगाराने २५ रुपये शुल्क भरून नोंदणी करून घेतलेली असावी व प्रति वर्षी ५ रुपये शुल्क भरून त्याचे नुतनीकरण केले असावे, अशा प्रकारची अट घातली आहे. एखाद्या कामगाराने शुल्क भरून नोंदणी करून घेतली व पुढे काही कारणामुळे नुतनीकरण करू शकला नाही आणि त्याला लाभ घ्यावयाचा असेल तर अशी प्रकरणे नामंजूर करण्यात येतात. त्याऐवजी नुतनीकरणाची एकूण रक्कम भरून घेऊन त्या कामगाराला योजनेचा लाभ देण्यास काय हरकत आहे? **When he is demanding something you are putting hurdles.** अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, नूतनीकरणाची रक्कम भरण्यास कामगार तयार असेल तर त्यास लाभ देण्यास काही हरकत नसावी. या अनुषंगाने समितीने सुचित केले की, थकित रक्कम भरून घेऊन संबंधित कामगारास लाभ देण्यात यावा. यावर विभागीय सचिवांनी त्यास सहमती दर्शविली व समितीला आश्चस्त केले की, तशा प्रकारच्या सूचना आयुक्त कार्यालयास देण्यात येतील आणि नोंदणी पुनरुज्जीवीत करण्याची एक संधी कामगारास देण्यात येईल.

कामगारांसाठी जनश्री विमा योजना सुरू केली होती. नंतर ती योजना बंद केली असून दोन नवीन योजना सुरू केल्या आहेत. त्या योजनांचे स्वरूप काय आहे व पूर्वीची योजना कोणत्या कारणामुळे बंद करण्यात आली आहे? विभागाकडून प्राप्त झालेल्या लेखी स्पष्टीकरणात असा उल्लेख केला आहे की, एकही दावा दाखल झाला नाही म्हणून ही योजना बंद करण्याचा निर्णय तज्ज्ञ समितीने घेतला. त्याऐवजी विमा सुरक्षा योजना व अपघात विमा योजना सुरू केली आहे. ही बाब समितीने विभागाच्या निदर्शनास आणून दिली व विचारणा केली की, अन्य राज्यांमध्ये जनश्री योजना अतिशय परिणामकारकरित्या राबविण्यात आली आहे. मग महाराष्ट्रातच ही योजना अपयशी ठरण्याची कारणे काय आहेत? आपण या योजनेबाबत कामगारांमध्ये जागृती करू शकला नाही का? ६५३८९ लाभार्थ्यांपैकी एकाही कामगाराने या योजनेसाठी दावा का दाखल केला नाही, त्याचे कारण काय आहे? एकूण कामगारांपैकी ५ टक्के कामगारांनाही कामगार मंडळाकडून ओळखपत्र देऊ शकले नाही. आंध्र प्रदेशमध्ये या योजनेला अतिशय चांगला प्रतिसाद मिळाला आहे. आपल्या राज्यात ही योजना अपयशी का ठरली आहे? यासंदर्भात आयुक्त, कामगार कल्याण मंडळ यांनी समितीस सांगितले की, सन २०१३ मध्ये बांधकाम कामगार आणि कुटुंबीयांसाठी जनश्री विमा योजना सुरू करण्यात आली होती. एकही कामगाराने दावा दाखल झाला नाही, यावरून ज्या प्रमाणात लाभार्थ्यांपर्यंत ही योजना जावयास पाहिजे होती त्याप्रमाणात ही योजना पोहोचू शकली नाही, असेच म्हणावे लागेल. एकही दावा दाखल न झाल्यामुळे ही योजना बंद करून नवीन योजना सुरू करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आणि त्यानुसार कार्यवाही सुरू केली आहे.

आता सुरू केलेल्या विमा सुरक्षा योजना व अपघात विमा योजना या नवीन दोन योजना तरी लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचणार आहेत का? दूरदर्शन आणि वर्तमानपत्रात जाहिरात करून प्रसिद्धी करून या योजनेसंदर्भात प्रत्यक्ष कामगारांमध्ये जाऊन जागृती करणे आवश्यक आहे. ज्या ठिकाणी कामगार काम करतात त्या ठिकाणी या योजनांची माहिती दिली गेली पाहिजे. तशा प्रकारची काही उपाययोजना करण्याचे ठरविले आहे का? दुसरी बाब ही आहे की, कामगारांसाठी आरोग्य विमा योजना सुरू केली आहे. परंतु, बहुतेक सर्व कामगार राजीव गांधी आरोग्य योजनेमध्ये समाविष्ट होतात. त्यामुळे त्याचा किती उपयोग होईल, हे सांगता येणार नाही. शासनाने शेतकऱ्यांसाठी पीक विमा योजना सुरू केली. शासनाकडून, लोकप्रतिनिधींकडून या योजनेचा मोठ्या प्रमाणावर कामगारांमध्ये प्रचार व प्रसार करण्यात आला. कामगारांसाठी आपण योजना सुरू केल्यानंतर त्याचा प्रचार व प्रसार केलेला नाही. विभागाने स्थानिक लोकप्रतिनिधींना देखील याबाबतची माहिती दिलेली नाही. यासंदर्भात लोकप्रतिनिधींची जिल्हा स्तरावर किंवा विभागीय स्तरावर बैठक घेतली पाहिजे, त्यांना योजनांची माहिती दिली पाहिजे. अशा प्रकारचा कोणताही प्रयत्न केल्याचे दिसून येत नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता कामगार आयुक्त, यांनी सांगितले की, लोकप्रतिनिधींबरोबर बैठक घेण्यात आलेली नाही, ही बाब मान्य केली. तथापि, आता नवीन योजना लागू केल्यानंतर स्थानिक लोकप्रतिनिधींना माहिती दिली जाईल. त्याचप्रमाणे या योजनेचा प्रचार व प्रसार केला जाईल. पूर्वीच्या योजनांसाठी जाहिराती देण्यात आल्या होत्या. तसेच समितीने सूचना केल्याप्रमाणे कार्यवाही केली जाईल असे देखील विभागीय सचिवांनी आश्चस्त केले.

कामगारांसाठी ५० लॅपटॉप खरेदी केले आहेत. या योजनेच्या उद्घाटनासाठी मंत्री महोदयांची वेळ मिळू शकली नसल्यामुळे मंडळाच्या स्तरावर त्याचे वाटप कार्यालयातील अधिकाऱ्यांना करून टाकले आहे. लाभार्थ्यांना लाभ का देण्यात आला नाही? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, दहावी किंवा त्यापुढील शिक्षण घेणाऱ्या कामगारांच्या पाल्यांसाठी ही योजना सुरू करण्यात आली होती. एकूण २३ लक्ष, ३२ हजार ४९८ रुपयांची लॅपटॉप खरेदी करण्यात आली आहे. तथापि, ५० लॅपटॉप विद्यार्थ्यांना दिले नाहीत ही वस्तुस्थिती आहे.

लॅपटॉपचे वितरण करण्यासाठी लाभार्थी नव्हते काय? असा प्रश्न समितीने उपस्थित केला असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यामध्ये असे झालेले आहे की, त्यांनी मंडळामध्ये चर्चा करून नंतर असा ठराव केला की, शिक्षण विभागामार्फत किंवा इतर विभागामार्फत सुशिक्षित

बेरोजगारांना लॅपटॉप देत नाही. मग येथे देणे योग्य होईल किंवा नाही. त्यावेळी मंडळामध्ये असा निर्णय झाला की, ही योजना योग्य नव्हती म्हणून वाटप करायचे नाही. परंतु, कामगार मंडळाने लॅपटॉप खरेदी केलेले आहेत. मग त्यांचे काय करायचे, असा प्रश्न होता. बांधकाम कामगारांच्या पाल्यांना ५० लॅपटॉपचे वाटप केले असते तर आणखी ५०० लोकांनी मागणी केली असती. परंतु, बांधकाम कामगारांच्या पाल्यांना लॅपटॉप दिले तर राज्यातील इतर योजनेतील लाभार्थींनी देखील मागणी केली आहे.

यावर कामगार मंडळाचे काम कामगारांपुरते मर्यादित आहे. मंडळाने कामगारांची काळजी घेतली पाहिजे. राज्याची काळजी शासन करील असे मत समितीने व्यक्त केले.

परिच्छेद क्र. ३.३.६.१ “ वित्तीय व्यवस्थापन ” :-

अर्थसंकल्पीय नियंत्रण :-

सन १९९६ च्या कायद्यातील कलम २५ नुसार, मंडळाने पुढील वित्तीय वर्षासाठी, मंडळाची अंदाजित प्राप्ती आणि खर्च दर्शविणारा अर्थसंकल्पीय अंदाज तयार करायचा असतो आणि तो राज्य आणि केंद्र शासनास पुढे पाठवायचा असतो. मंडळाने वर्ष २०११-१२ साठी अर्थसंकल्प तयार केला नव्हता तर वर्ष २०१२-१३ आणि २०१३-१४ चा अर्थसंकल्प राज्य शासनास अनुक्रमे ३० एप्रिल, २०१२ आणि २१ ऑगस्ट, २०१३ ला म्हणजे वित्तीय वर्ष सुरू झाल्यानंतर सादर केला होता. सादर केलेल्या अर्थसंकल्पास महाराष्ट्र शासनाने मंजुरी दिली नव्हती. या अनुषंगाने समितीने विचारणा केली की, कामगार मंडळाने सी.ए.ची नेमणूक करण्यात आली आहे का व बोर्डाचे किती सदस्य आहेत यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आता सी.ए.ची नेमणूक केली आहे. मंडळाने एक फर्म नियुक्त केली आहे. बोर्डाचे १५ सदस्य आहेत. आता आणखी सदस्य संख्या वाढेल. कारण, केंद्र शासनाचा एक प्रतिनिधी नियुक्त करावयाचा होता. त्यांनी नाव कळविले आहे. आता ती नस्ती सादर केलेली आहे.

कामगार मंडळाचे वार्षिक लेखे तयार झालेले नाहीत. अकाउंट ऑडिट तयार केलेले नाही. कामगार मंडळाकडे मनुष्यबळ कमी आहे का ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी आश्चस्त केले की, कामगार मंडळाचे ऑडिटर नियुक्त केलेले आहेत. आता संपूर्ण कार्यवाही पूर्ण करण्यात येईल.

सद्यःस्थितीत कामगार मंडळामध्ये पूर्ण भोंगळ कारभार सुरू आहे. त्यामुळे समितीची अशी अपेक्षा आहे की, विभागीय सचिवांनी समितीस जे आश्वासन देतात ते आश्वासन त्यांनी पूर्तता केली पाहिजे अशी समितीची अपेक्षा आहे. कामगारांकडे ओळखपत्र नाही, लोकांना त्याचा फायदा मिळत नाही. कामगार मंडळाची ऑडिट सिस्टीम पूर्णपणे कोसळलेली आहे. विभागीय सचिव हे पुढे जाणारे (progressive) आहेत पण समिती कामगार मंडळाच्या मागील कामकाजाकडे दुर्लक्ष करू शकत नाही. (You are progressive but we cannot ignore the past) असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी समितीच्या मताशी सहमती दर्शविली व सांगितले की, The only issue I can say now that we are trying to do everything well. त्या प्रमाणे लेखी सूचना देखील दिलेल्या आहेत. जेथे गरज होती तेथे खुलासे देखील मागविले आहेत आणि पुढील काळात यामध्ये सुधारणा कशी करता येईल यासाठी विभागाकडून प्रयत्न करण्यात येईल. तसेच रोकड वही, वार्षिक खाते किंवा अर्थसंकल्पीय तरतूद करणे आणि मंडळाचा वार्षिक अहवाल शासनाकडे पाठविण्याबाबत देखील सूचना केलेल्या आहेत. त्यामुळे आता मंडळाने स्पेशल ड्राईव्ह सुरू केलेला आहे. कामगार आयुक्तांनी वेगवेगळ्या वर्षासाठी वेगवेगळ्या ऑडिटरची नेमणूक केलेली आहे. खरे म्हणजे, भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षकांनी या सर्व गोष्टी विभागाच्या निदर्शनास आणून दिलेल्या आहेत. त्याप्रमाणे कार्यवाही करण्यात येईल आणि पुढील काळात आपल्याला यामध्ये निश्चित फरक दिसेल.

परि. क्र. ३.३.६.४ - न वटलेले धनादेश :

कामगार मंडळाने डीडी घ्यावयास पाहिजे होते. परंतु, धनादेश घेतलेले आहेत आणि ते धनादेश वटले नाहीत. त्यामुळे यासंदर्भात कोणती कारवाई केलेली आहे आणि ती रक्कम किती आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, ११६१ प्रकरणातील १७.५९ कोटी रुपयांपैकी ६ कोटी रुपये वसूल झालेले आहेत. ११ कोटी रुपये वसूल व्हायचे बाकी आहेत. राज्यातील जे विकासक किंवा ज्या बांधकाम करणाऱ्या आस्थापना आहेत त्या बँकेत जाऊन चलन भरतात. ते एकतर बँकेत भरतात किंवा संबंधित नगरपालिका, महानगरपालिका किंवा सार्वजनिक बांधकाम विभाग, म्हाडा या शासकीय कार्यालयात १ टक्के रक्कम कापून घेतली जाते, विकासक बऱ्याच वेळा तेथे चेक देतात किंवा बँकेत चेक देतात. डीडी काढण्यासाठी वेळ लागतो आणि जादा पैसे द्यावे लागतात. त्यांचे म्हणणे असे आहे की, आमचे बँकेत खाते असल्यामुळे आम्ही चेक देतो. काही वेळा चेक दिले गेले. परंतु, बँकेत पैसे नाहीत, बँक बंद झाली किंवा इतर कारणामुळे ते चेक परत गेले. पण आता ६ कोटी रुपये वसूल झालेले आहेत. यासंदर्भात सविस्तर माहिती विभागाकडे आहे. आता पर्युएशन सुरू आहे.

मागील १० वर्षांपासून पर्युएशन सुरू आहे का? अशी विचारणा समितीने केली असता सदर बाब आताच निदर्शनास आली असल्याचे विभागीय सचिवांनी सांगितले. यावर ज्यांचे धनादेश वटले नाहीत अशा संबंधितांवर फौजदारी गुन्हे दाखल करावेत. कारण कायद्यात तशी तरतूद आहे. कारण या संदर्भात केलेली दिरंगाई ही अक्षम्य आहे. हे दोन वर्षांपूर्वी मंडळाच्या निदर्शनास आणून देण्यात आले आहे ही बाब समितीने निदर्शनास आणून दिली असता आयुक्त, कामगार मंडळ यांनी समितीस सांगितले की, कामगार मंडळाच्या ही बाब निदर्शनास आल्यानंतर ६ कोटी रुपये वसूल झालेले आहेत. यासंदर्भात सविस्तर माहिती मंडळाने काढली आहे. सदर सविस्तर माहिती मिळविण्यासाठी वेळ लागलेला आहे. कारण, बँकेत चेक

जमा केला. तो चेक त्या बँकेतून इंडियन बँकेत आला, मग तो मंडळाकडे आला. जे ओरिजनल चेक देणारे आहेत त्यांना ट्रेस करण्यासाठी वेळ लागलेला आहे. त्यामुळे ज्यांचे धनादेश वटले नाहीत त्यांना एक नोटीस देण्यात येईल आणि त्यांनी दिले तर ठिक नाही तर कोर्टात किंवा पोलीस स्टेशनमध्ये खटला दाखल करण्यात येईल आणि त्यांना कायदेशीर नोटीस देऊनही त्यांनी पैसे भरले नाहीत तर त्यांच्या विरुद्ध नक्की कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

किती दिवसात सदर वसुली कामगार मंडळाकडून करण्यात येणार आहे ? अशी विचारणा समितीने केली असता आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, महालेखाकारांचे लेखापरिक्षण झाल्यानंतर हे निदर्शनास आलेले आहे. त्यानंतर कामगार मंडळाने ६ कोटी रुपये वसूल केलेले आहेत. तसेच प्रथम मंडळाकडून वसुली करण्याचा प्रयत्न करण्यात येईल आणि वसुली झाली नाही तर कारवाई करण्यात येईल.

बँकेचा निगोशिअबल इन्स्ट्रुमेंट अॅक्ट आहे. त्यानुसार ६ महिन्यांची मुदत आहे. कलम १३८ अंतर्गत कारवाई करावयाची असते. मंडळाकडून कोणती कारवाई करण्यात येणार आहे, वसुली कशी करण्यात येणार आहे, याला कोण जबाबदार आहे ? अशी विचारणा समितीने केली असता आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, मंडळाच्या किंवा आयुक्त कार्यालयाच्या कोणत्याही अधिकाऱ्याने किंवा कर्मचाऱ्याने वसुली केलेली नाही, करीत नाहीत किंवा यामध्ये त्यांचा सहभागच नाही. यामध्ये बँकेवाले, जी शासकीय खाती आहेत उदाहरणार्थ कार्यकारी अभियंता कॉन्ट्रक्टरच्या बिलातून १ टक्के रक्कम वसूल करून घेतात किंवा महानगरपालिका, नगरपालिका जे बिल्डींग प्लॅन मंजूर करतात त्यांच्या पातळीवर मंजूर करताना हे चेक स्वीकारले आहेत. कामगार मंडळाचे अधिकारी, कर्मचाऱ्यांना माहिती असते तर त्यांनी चेक घेतलेच नसते. उपकर डीडीने भरावयास पाहिजे अशी कायद्यात तरतूद आहे. परंतु, बँकेच्या चलानमध्ये धनादेश, डीडी किंवा रोकड पैसे असे पर्याय दिलेले आहेत. तेथे हे पर्याय नको असावयास पाहिजे. त्या बँकेने तसे केले आणि त्यामुळे ते धनादेश स्वीकारले. कदाचित बँकेच्या कर्मचाऱ्यांना, नगरपालिकेच्या लोकांना किंवा विकासकाला हे माहिती नव्हते. यापुढे असे होऊ नये म्हणून मंडळाने त्या लेव्हलला जाऊन जागृती करावी लागेल.

कामगार मंडळाकडून ६ कोटी रुपये वसूल झालेले आहेत. उर्वरित ११ कोटी रुपये सहजासहजी वसूल होणार नाहीत. त्यामुळे एका महिन्यात वसुली करावी आणि वसुली झाली नाही तर कारवाई करावी असे निदेश समितीने दिले असता विभागाने ते मान्य केले.

यासंदर्भात नगरपालिकेने कारवाई करणे अपेक्षित आहे. परंतु, बँकेने असे केलेले आहे की, तुम्ही कॅश, चेक किंवा डीडीने पैसे भरू शकता. बँकेने तीन पर्याय दिले होते. त्यामुळे कंत्राटदाराने चेकचा पर्याय स्वीकारलेला आहे. मग बँकेवर कारवाई करण्यात येणार आहे काय ? अशी विचारणा समितीने केली असता आयुक्त, कामगार यांनी सांगितले की, बँकांवर कारवाई करणार नाही. डिपॉझीट स्लीपमध्ये तो ऑप्शन आहे. त्यामुळे त्यामध्ये फारसे काही करता येत नाही. मात्र संबंधित संस्थांनी कंत्राटदाराला सांगावयास पाहिजे होते की, डीडी स्वरूपात पैसे भरावयास पाहिजे.

खरेतर विभागाला वसुलीचे अधिकार आहेत. ते चेक मंडळाने ६ महिन्यांच्या आत बँकेत जमा केले होते काय ? अशी विचारणा समितीने केली असता संबंधितांनी थेट बँकेत चेक जमा केलेले आहेत. ते चेक मंडळाकडे आलेच नाहीत. तसेच वसुली संदर्भात मंडळ सर्व प्रयत्न करण्यात येणार आहे. बँकेला, नगरपालिकेला सांगू आणि त्या पार्टीला देखील नोटीस देण्यात येतील असे आयुक्त, कामगार मंडळ यांनी समितीस सांगितले.

कामगार मंडळाला पैसे वसुली करण्याचे अधिकार आहेत. ते पैसे डायरेक्ट वसूल करू शकतात. महानगरपालिकेनेच वसुली केली पाहिजे असे नाही. त्यामुळे वसुली संदर्भात १ महिना प्रयत्न करावा व पुढील २ महिन्यात कारवाई करावी. तसेच प्रत्येकाला स्वतंत्र नोटीस द्यावी कारण समितीची अपेक्षा आहे की, सर्वसामान्य कामगारांना लाभ मिळावा म्हणून या दृष्टीने कार्यवाही करून समितीला ६ महिन्यात अहवाल सादर करावा असे निदेश समितीने दिले. परंतु अद्यापपर्यंत अहवाल समितीस अप्राप्त आहे.

परि. क्र. ३.३.७.२, वार्षिक अहवाल सादर करणे :-

सन २०११-१२ पासून ते सन २०१४-१५ पर्यंतचे वार्षिक अहवाल शासनास सादर केल्याचे लेखी उत्तरात नमूद केले आहे. पण या वर्षाचे अहवाल सभागृहाला सादर केलेले आहेत काय ? अशी विचारणा समितीने केली असता यावर विभागीय सचिवांनी सांगितले की, अद्याप अहवाल सभागृहाला सादर केलेले नाहीत. त्याचे कारण असे आहे की, मंडळाकडून जे अहवाल आले त्यामध्ये बऱ्याच त्रुटी होत्या आणि कायद्याप्रमाणे जे करायचे होते त्याप्रमाणे ते नव्हते. त्यामुळे कामगार मंडळाला पुन्हा लिहिले आहे. आता ते ऑडिट करून सर्व अहवाल विभागाकडे सादर करणार आहेत. वार्षिक अहवाल कसा असावा, खाते कसे असावे याबाबत अॅक्टमध्ये तरतूद आहे. त्याप्रमाणे अहवाल नसल्यामुळे तो सभागृहाच्या पटलावर ठेवला नाही. कारण चुकीची माहिती सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे योग्य नाही. चुका दुरूस्त करून घेण्यात येतील. मंडळाने ऑडिटर नेमलेले आहेत आणि त्याप्रमाणे कार्यवाही सुरू आहे. सर्व लेखे अंतिम झाल्यानंतर ते विभागाकडे वार्षिक अहवाल सादर करतील. त्यानंतर सभागृहाच्या पटलावर ठेवण्यात येणार आहेत. सन २००७-०८, २००८-०९, २००९-१०, २०१०-११ पर्यंतचे ऑडिटिंग आणि अकाऊंटिंग पूर्ण झालेले आहे.

अभिप्राय व शिफारशी :-

१.४.१ परिच्छेद क्रमांक ३.३.२ : “नियम तयार करणे आणि मंडळ व समित्यांचे गठन करणे”

केंद्र शासनाने GOI इमारत व इतर बांधकाम कामगारांना सुरक्षा, आरोग्य आणि कल्याणकारी उपाययोजनांच्या तरतुदींसाठी इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवाशर्ती) कायदा, १९९६ (कायदा) अधिनियमित (ऑगस्ट, १९९६) केला. केंद्र शासनाने कामगारांच्या फायद्यासाठी उपकराची आकारणी आणि संकलन करण्याकरिता इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार उपकर कायदा, १९९६ (उपकर कायदा) सुद्धा अधिनियमित केला. केंद्र शासनाने इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवाशर्ती) केंद्रीय नियम, १९९८ आणि इमारत व इतर बांधकाम कल्याण उपकर नियम, १९९८ (उपकर नियम) तयार केले. (नोव्हेंबर, १९९८) या कायद्यात इतर गोष्टींबरोबरच प्रत्येक राज्याने कायदांतर्गत प्रदान केलेल्या शक्तींचा वापर करण्यासाठी इमारत आणि इतर बांधकाम कामगारांच्या कल्याणकारी मंडळाचे गठन आणि नियम तयार करणे अनिवार्य होते. कायदांतर्गत दिलेल्या शक्तींचा वापर करताना महाराष्ट्र शासनाने (GOI) महाराष्ट्र इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवाशर्ती) नियम, २००७ (नियम, २००७) अधिसूचित केले. (फेब्रुवारी, २००७) कायदा आणि नियमांच्या अंमलबजावणीसाठी महाराष्ट्र इमारत व इतर अंमलबजावणीसाठी महाराष्ट्र इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार कल्याण मंडळाचे (मंडळ) गठन (ऑगस्ट २००७) केले होते. केंद्राने हा कायदा सन १९९६ साली पारित केला. परंतु त्याअंतर्गत महाराष्ट्र राज्याला करावयाचे नियम सन २००७ मध्ये करण्यात आले. म्हणजेच राज्यात कायद्याची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक असलेली संघटनात्मक कार्यचौकट विलंबाने केली गेली. राज्य शासनाने कायदा अधिनियमित झाल्यानंतर ११ वर्षांनी महाराष्ट्र इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार (रोजगार नियमन आणि सेवाशर्ती) नियम २००७ अधिसूचित (फेब्रुवारी, २००७) केले. महाराष्ट्र शासनाने कायदा/नियमांतर्गत सोपविलेली कार्ये पार पाडण्यासाठी राज्य शासन, नियोक्ते आणि कामगारांचे प्रतिनिधी असलेले एक स्वयंपूर्ण मंडळ मे, २०११ मध्ये गठीत केले. कायदा प्रशासित करताना उद्भवणाऱ्या या बाबींवर राज्य शासनाला सल्ला देण्यासाठी राज्य इमारत आणि इतर बांधकाम कामगार सल्लागार समितीचे गठन जून, २०१२ मध्ये करण्यात आले होते. राज्य शासनाला कायद्याच्या अधीन राहून नियमांमध्ये सुधारणा करण्याची आवश्यकता असल्यास सल्ला देण्यासाठी एक तज्ञ समितीचे, ज्यामध्ये इमारत आणि इतर बांधकामातील तज्ञ व्यक्तींचा समावेश होता. जानेवारी, २००५ मध्ये पूर्वीची समिती बरखास्त झाल्यानंतर मार्च, २०१३ मध्ये गठन करण्यात आले होते. स्वयंपूर्ण मंडळाची रचना आणि गठन करण्यासाठी झालेल्या विलंबामुळे कामगारांच्या नोंदणी प्रक्रियेत आणि कल्याणकारी योजना प्रस्तावित करण्यात विलंब झाला होता असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

या कायदांतर्गत नियम अधिसूचित करण्यासाठी विलंब झालेला असल्याची वस्तुस्थिती विभागाने मान्य केली. या विलंबामागील कारणे काय ? अशी समितीने विचारणा केली असता, १ टक्का सेस घेणेबाबत केंद्र शासनाने अधिसूचना काढलेली असल्यामुळे राज्य शासनाला पुन्हा वेगळी अधिसूचना काढण्याची गरज आहे किंवा कसे हे तपासण्यासाठी हा विलंब झाल्याचे विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले. तसेच दरम्यानच्या कालावधीत अनेक सचिव बदलल्यामुळे विलंबाची निश्चित अन्य कारणे नस्तीवरून स्पष्ट होत नसल्याचे समितीसमोर सांगण्यात आले. केंद्राचा अधिनियम सन १९९६ मध्ये पारित झालेला असताना व त्याअंतर्गत राज्याने नियम तातडीने बनविणे बंधनकारक असतानाही नियम अधिसूचित करण्यास १० ते १२ वर्षांचा विलंब लागणे ही बाब केंद्राने केलेल्या कायद्याच्या अंमलबजावणीत अडथळा निर्माण करणारी असून पात्र कामगारांना या कायदाअंतर्गत मिळणाऱ्या विविध लाभापासून वंचित ठेवणारी आहे. राज्यातील कामगारांच्या दृष्टीने ही अत्यंत महत्त्वाची व प्राधान्याने करण्याची बाब असतानाही त्याकडे शासन स्तरावरून दुर्लक्ष व विलंब झाल्याचे स्पष्टपणे दिसून येते व त्यासाठी विभागाने दिलेली कारणमिमांसा देखील समर्थनीय नाही. या काळात किमान १०-११ सचिव बदलून गेले आहे. आतापर्यंत कोणत्याही सचिवास हे काम पूर्णत्वास नेऊन कायद्याची अंमलबजावणी करण्यास पुरेसा वेळ मिळालेला नाही. ही तर अधिकच गंभीर बाब आहे. **विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी या विषयाकडे दुर्लक्ष केल्यामुळे कामगारांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झालेले आहे. कायद्याने बंधनकारक असताना सुद्धा विहित वेळेत नियम तयार न केल्यामुळे व मंडळ व समित्यांचे गठन न केल्यामुळे कामगारांसाठी उपयुक्त ठरणाऱ्या पुढील सर्वच अनुषंगिक बाबींवर त्याचा गंभीर व विपरित परिणाम झाला. अतः कामगार कल्याणकारी मंडळाचे नियम तसेच मंडळ व समितीचे गठन करण्याच्या विलंबास जे अधिकारी दोषी आहेत त्यांच्यावर जबाबदारी निश्चित करून कारवाई करण्यात यावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.**

१.५ परिच्छेद क्र. ३.३.३.१ : “मंडळाचे कामकाज ”

मंडळाच्या कामकाजाबाबत महालेखापालांनी आक्षेप नोंदविलेले आहेत. त्यात विशेषतः आस्थापनेची नोंदणी करण्यासाठी मंडळाने कोणतीही यंत्रणा गठीत न करणे, कायद्याच्या कलम ७ मधील विनिर्दिष्ट अटीनुसार बांधकाम कामगार नियुक्त करून बांधकाम करणाऱ्या प्रत्येक नियोक्त्याने बांधकाम सुरू केल्यापासून ६० दिवसांच्या आत जिल्हा नोंदणी अधिकाऱ्याकडे आस्थापनेची नोंदणी करण्यासाठी आवेदन करणे आवश्यक आहे. परंतु यासाठी आवश्यक असणारे एक रितसर कार्यतंत्र विकसित करण्यात आले नव्हते. तसेच अनोंदणीकृत नियोक्त्यांना ओळखण्यासाठी कोणतीही यंत्रणा गठित केली नव्हती. तसेच कायद्याच्या कलम १५ अंतर्गत नियोक्त्याने इमारती किंवा इतर बांधकामावर नियुक्त केलेल्या लाभार्थ्यांच्या रोजगाराचा विहित नमुना तपशील दर्शविणारी एक नोंदवही ठेवणे आवश्यक होते. ही नोंदवही मंडळाचे सचिव किंवा मंडळाने प्राधिकृत केलेला इतर कुठलाही अधिकारी कोणतीही पूर्वसूचना न देता तपासू शकतो. परंतु त्याची देखील अंमलबजावणी झाल्याचे दिसून आले नाही. मंडळाने तपासणीसाठी कोणतेही

लक्ष ठरविले नव्हते किंवा जिल्हा कार्यालयातील शासकीय अधिकाऱ्यांनी तपासणी केल्याची माहितीही ठेवली नव्हती. त्याचप्रमाणे नियोक्त्यांकडून नोंदणी करण्यातील विलंबावर दंड देखील आकारला गेला नव्हता. तसेच कायद्यातील तरतुदीची अंमलबजावणी करण्याकरिता मंडळाकडे स्वतंत्र कार्यालय व स्वतंत्र कर्मचारी देखील उपलब्ध नसल्यामुळे मंडळाच्या कामकाजावर त्याचा परिणाम दिसून आला आणि कायद्याखाली लाभ मिळण्यासाठी कर्मचाऱ्यांची नोंदणीही अल्प झाली होती, असे अनेक आक्षेप महालेखापालांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

उपलब्ध मनुष्यबळ व या कामाची व्याप्ती विचारात घेता इमारती व इतर बांधकाम कामगार अधिनियमांतर्गत आस्थापना किंवा नियोक्त्याची नोंदणी सुनिश्चित करण्यासाठी रितसर कार्यतंत्र पूर्णपणे कार्यरत नाही ही वस्तुस्थिती असून ते कार्यतंत्र विकसित करण्याची बाब विचाराधीन असल्याचे विभागाने त्यांच्या लेखी उत्तरात मान्य केले आहे. तसेच मंडळाच्या कामकाजाचा व्याप बघता सचिव या पदावरील अधिकाऱ्यास सदर तपासणी करणे शक्य झाले नाही. सरकारी कामगार अधिकारी यांनी कायद्याच्या कलम ४३ अन्वये आस्थापनेची ज्या ठिकाणी बांधकामे सुरू आहेत त्या जागेची तपासणी केली. तसेच सरकारी कामगार अधिकारी हे विविध कामगार कायदांतर्गत निरीक्षक म्हणून घोषित करण्यात आलेले आहेत. सध्या त्याच कामगार अधिकाऱ्यांकडून निरीक्षण करण्यात येत असल्याने तपासणीसाठी लक्ष ठरविण्यात आलेले नाही असे विभागाने लेखी उत्तरात नमूद केले आहे. नियोक्त्यांकडून नोंदणी करण्यातील विलंबावर दंड आकारला गेला नाही याबाबत विभागाने लेखी उत्तरात असे नमूद केले की, सदरहू अधिनियम हा सामाजिक कल्याणकारी हितासाठी पारित करण्यात आला असून त्यामध्ये नोंदीत बांधकाम कामगारांना मंडळाच्या विविध योजनांतर्गत लाभ व सुरक्षा देण्याच्या तरतुदी आहेत. नियोक्त्यांना बांधकाम कामगार अधिनियमांतर्गत नोंदणी करून घेणे ही प्राथमिक बाब आहे. परंतु सातत्याने पाठपुरावा करूनही जर नियोक्ता नोंदणी करणार नाही अशा ठिकाणी खटला दाखल करून दंड वसूल करणे अपेक्षित आहे. अशा दोन प्रकरणी दंड वसूलही करण्यात आला असल्याचे विभागाच्या लेखी उत्तरात नमूद आहे. त्याचप्रमाणे कायद्यातील तरतुदीची अंमलबजावणी करण्याकरिता मंडळाकडे स्वतंत्र प्रादेशिक कार्यालये नाहीत आणि ते काम कामगार आयुक्तांच्या कार्यालयावर आणि कर्मचाऱ्यांवर सोपविले होते. त्याचप्रमाणे अधिनियमाच्या कलम २४(३) मध्ये योजनेवरील एकूण खर्चाच्या ५ टक्के पेक्षा जास्त खर्च करू नये अशी तरतूद असल्यामुळे त्यापेक्षा जास्त प्रशासकीय खर्च करता येत नाही. परिणामी पदे भरण्यात आलेली नाहीत. जसजशी नोंदीत कामगारांची संख्या वाढत जाईल त्यानुसार योजनांवरील खर्च वाढत असल्याने प्रशासकीय खर्चासाठी रक्कम उपलब्ध होईल व यातून मंजूर पदे नजिकच्या काळात भरणे शक्य होईल असे विवेचन विभागाने त्यांच्या लेखी उत्तरात दिले आहे.

महालेखाकारांनी घेतलेले उपरोक्त आक्षेप व त्याअनुषंगाने विभागाने दिलेला लेखी खुलासा व यावर समितीसमोर झालेली साक्ष पाहता या कायद्यात कामगारांच्या दृष्टीने अत्यंत महत्त्वाच्या व उपयुक्त अशा योजनांचा समावेश असून त्याआधारे कामगारांना लाभ व सुरक्षा मिळणार असल्याने याची पूर्तता सक्षमरीत्या होणे आवश्यक आहे. हा कायदा केंद्र शासनाने पारित केलेला असून यात सर्व तरतुदी या कामगारांच्या हिताच्या दृष्टीने महत्त्वाच्या असतानाही त्याची आजतागायत प्रभावी अंमलबजावणी होऊ शकली नाही ही बाब खचितच गंभीर आहे. कामगार वर्ग हा समाजातील अत्यंत उपेक्षित व दुर्लक्षित वर्ग असून शासनाच्या अनेक योजनांपासून तो वंचित आहे. शासनाच्या अस्तित्वात असलेल्या योजनांचा या कामगार वर्गाला अपेक्षित लाभ देण्यासाठी हे मंडळ अधिक कार्यक्षमतेने चालविल्यास त्याचा अधिकाधिक लाभ कामगारांना होऊ शकतो. मंडळ हे स्वायत्त असूनही व मंडळाच्या अधिकार क्षेत्रात अनेक बाबी असताना देखील या कायद्याच्या अंमलबजावणीस प्रदीर्घ विलंब झालेला आहे. शासनाने यासंदर्भात आवश्यक ती उपाययोजना तातडीने करून आस्थापनांची नोंदणी करण्यासाठी रितसर कार्यतंत्र तात्काळ विकसित करावे. आस्थापनांनी कामगार नोंदणी केल्याशिवाय बांधकामांना **Occupation Certificate (OC)** व **Commencement Certificate (CC)** देऊ नये. कामगार मंडळ स्थापनेला व कायद्याच्या अंमलबजावणीला अगोदरच बराच विलंब झालेला आहे. ही बाब समितीने निदर्शनास आणून दिली असता आयुक्त, कामगार यांनी उशीर झालेला आहे ही बाब मान्य केली. अतः आता रिक्त पदे तातडीने भरणेबाबतची कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच अनोंदणीकृत नियोक्त्यांना शोधण्यासाठी यंत्रणा गठित करावी. नियोक्त्यांकडून नोंदणी करण्यासाठी झालेल्या विलंबाबाबत कायद्यात असलेल्या दंडात्मक तरतुदीची अधिक कठोरपणे अंमलबजावणी करावी, जेणेकरून या अंतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या सर्व योजनांचा लाभ कामगारांना मिळू शकेल व याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल समितीस तीन महिन्यांच्या आत सादर करावा अशी समितीची शिफारस आहे.

१.६ परिच्छेद क्रमांक ३.३.३.२ : “लाभार्थ्यांची नोंदणी”

कायद्यातील कलम १२ नुसार प्रत्येक इमारत कामगाराने ज्याने वयाची १८ वर्षे पूर्ण केली आहेत पण जो ६० वर्षांखालील आहे आणि जो इमारत व इतर बांधकामांवर मागील १२ महिन्यांत ९० दिवस किंवा त्यापेक्षा जास्त दिवस कामावर आहे तो प्रत्येक कामगार या कायदांतर्गत लाभार्थी म्हणून नोंदणी होण्यास पात्र असेल. या कायदांतर्गत ज्या बांधकाम कामगारांची लाभार्थी म्हणून नोंदणी झाली असेल त्याला त्याच्या वयाच्या ६० वर्षांपर्यंत शासनाने ठरवून दिल्याप्रमाणे मासिक रक्कम/वर्गणी भरावयाची असते. जर मासिक वर्गणी सलग एक वर्षापेक्षा जास्त काळ भरली नाही तर लाभार्थ्यांची नोंदणी रद्द होते. जरी ऑगस्ट २००७ मध्ये मंडळाचे गठन झाले होते तरी कामगारांनी द्यावयाची रु.२५ नोंदणी फी आणि रु.५ मासिक वर्गणी ही विलंबाने ठरविली गेली (डिसेंबर, २०११). त्यामुळे कामगारांची नोंदणी अत्यल्प झाली. तसेच मंडळाने राज्यात २० लक्ष कामगार बांधकाम कामगार म्हणून नियुक्त असतील असा अंदाज केला होता (मे, २०११). तथापि, ज्या आधारावर हा अंदाज केला होता त्याबाबत मंडळाच्या दस्तऐवजात काही नोंद उपलब्ध नव्हती. मंडळाने मार्च २०१४ पर्यंत फक्त १.७९ लक्ष (८.९५ टक्के) कामगारांची नोंदणी केली होती. त्यापैकी मार्च २०१४ ला फक्त १.१२ लक्ष कामगारांची नोंदणी (५.५८ टक्के) वैध होती. त्याचप्रमाणे मंडळाने कामगार आयुक्तालयाच्या पाच प्रादेशिक कार्यालयाना

प्रत्येक प्रांतातून कमीत कमी ५०,००० लाभार्थ्यांची नोंदणी करण्यासाठी प्रत्येकी रु.५.०० लक्षचे वाटप (ऑगस्ट २०१२) केले होते. ही रक्कम कामगार जागरूकता कार्यक्रम, जाहिरात, पत्रके, बांधकामाच्या आरोग्य तपासणी, वाहन व्यवस्था आणि लेखन सामग्री इत्यादीवर खर्च करायची होती. तसेच कामगार विभागाच्या प्रादेशिक कार्यालयांनी त्यांना वाटप केलेल्या या रु.५.०० लक्षतून केलेल्या खर्चाचे मासिक विवरणपत्र मंडळाला सादर करायचे होते. तथापि, एकाही प्रादेशिक कार्यालयाने ते सादर केले नव्हते. तसेच कायद्यातील कलम १२ मधील अटीनुसार नोंदणी करणाऱ्या प्राधिकाऱ्यांनी प्रत्येक लाभार्थ्याला त्याचे छायाचित्र चिकटवलेले ओळखपत्र जारी करायचे होते. ओळखपत्रावर नियोक्त्याने, लाभार्थ्याने किती दिवस काम केले याबरोबरच कामाच्या तपशिलाची प्रविष्टी करणे आवश्यक होते. हे ओळखपत्र कामगाराने ९० दिवसांपेक्षा जास्त दिवस बांधकाम स्थळी काम केल्याचा कागदोपत्री पुरावा ठरणार होते. ज्यामुळे तो कायद्यांतर्गत नोंदणीस आणि लाभ घेण्यास पात्र ठरणार होता असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांचे परिच्छेदात नमूद केले आहेत.

कामगारांना अनेक योजनांच्या माध्यमातून लाभ व संरक्षण देण्यासाठी व त्यांच्या कल्याणासाठी केंद्र शासनाने सन १९९६ ला कायदा केलेला असून उपकराच्या माध्यमातून पैसा गोळा करून त्यासाठी खर्च करायचा होता. परंतु या कायद्याची अंमलबजावणी आजतागायत परिणामकारकरीत्या होत नसून यास विलंब झाल्याचे विभागीय प्रतिनिधींनी मान्य केले. मंडळाने राज्यात २० लाख कामगारांच्या नोंदीचा अंदाज केला असतानाही सद्यःस्थितीत केवळ ४ लाख ९७ हजार इतक्याच कामगारांची नोंदणी झाली आहे. तथापि, कामगार नोंदणीसंदर्भात सन १९९७ पासून सन २०११-१२ पर्यंत शासनाने काहीच परिणामकारक कार्यवाही केलेली नाही. यामुळे कामगार त्यांना अनुज्ञेय असलेल्या सर्व लाभांपासून वंचित राहिले आहेत. कामगारांचे सेवा नियम करण्यास झालेला विलंब, अपूरा कर्मचारी वर्ग, कमी लाभार्थ्यांची नोंदणी इत्यादी अनेक कारणांमुळे या कायद्याची अंमलबजावणी प्रभावीपणे होण्यास विलंब लागत आहे. शासनाने सन २०१२ मध्ये काही पदे मंजूर केली होती. मात्र तीही वेळेत भरण्यात आलेली नाहीत. सर्व्हीस रूल्स तयार न झाल्यामुळे देखील ही पदे भरण्यास अडचणी येत होत्या. आऊटसोर्स करून कर्मचारी घेऊन कामे सुरू केली. कामगारांच्या अचूक नोंदणीकरिता एक आयटी कंपनी सुद्धा नियुक्त केलेली आहे. तसेच नगरविकास विभाग व ग्रामविकास विभाग यांचेमार्फत शासन निर्णय देखील निर्गमित करण्यात आलेले आहेत. या कायद्यांतर्गत लाभ मिळणेकरिता पात्र ठरण्यासाठी व या योजनांची प्रभावी अंमलबजावणी करणेसाठी सर्वात मूलभूत, प्राथमिक व बंधनकारक अट म्हणजे या लाभार्थ्यांची नोंदणी असणे आवश्यक आहे. यासंदर्भातील कायद्यातील तरतुदी अत्यंत स्वयंस्पष्ट असतानाही त्याची प्रभावी अंमलबजावणी झालेली नाही.

बांधकामावर कंत्राटी कामगार मजूर असतात. त्यांचा देखील या कायद्यांतर्गत समावेश होतो. कामगारांची नोंदणी करणे ही बाब कायदानुसार बंधनकारकच आहे. वेळेच्या आत नोंदणी केली नाही तर कारवाई करण्याची तरतूद देखील कायद्यामध्ये आहे. कामगारांनी नोंदणी करण्यापूर्वी एखाद्या कामावर किंवा इतरही कामांवर मिळून किमान ९० दिवसांचे काम त्याने केले पाहिजे व त्यांच्या ९० दिवसांच्या कामाचे मोजमाप करण्याची परिपूर्ण यंत्रणा अद्यापही अस्तित्वात नाही. अतः या अटीमुळे नोंदणीमध्ये अडचणी येतात अथवा विलंब होतो. **इमारतींच्या बांधकामांवर कामगार असतात. कामगार हे राज्यात फार मोठ्या प्रमाणात व अनेक ठिकाणी विखुरलेल्या स्वरूपात तसेच सतत स्थलांतरित होणारे असल्यामुळे सर्व लाभार्थ्यांची नोंद करण्याचे उद्दिष्ट गाठणे सोपे नाही. त्यामुळे त्यासाठी अधिक नियोजनबद्ध व आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून हे काम केल्यास लाभार्थ्यांची नोंदणी सर्वसमावेशक, अचूक, पारदर्शक तर होईलच तसेच लाभार्थ्यांची नोंदणीतील पुनरावृत्ती व दुहेरी लाभ देखील टाळता येईल. यासाठी एक कृती आराखडा तयार करून खाजगी विकासक, शासकीय कंत्राटदार अथवा अन्य ठिकाणी जेथे कामगार कार्यरत आहेत त्यांच्या आस्थापनांवर कामगारांची नोंदणी करणे बंधनकारक करावे व इमारतीला भोगवटा प्रमाणपत्र देणेसाठी कामगार नोंदणीची पूर्व अटच ठेवण्यात यावी. तसेच या नोंदणी राज्यभर संगणकीय सॉफ्टवेअरच्या माध्यमातून करण्यात याव्यात व त्यासाठी संगणकीय आज्ञावली विकसित करण्यात यावी.**

तसेच बांधकाम मंजूरी अथवा अनेक परवानग्या देणारी प्राधिकरणे उदा. नगरपालिका, महानगरपालिका, एमएमआरडीए या सर्वांनी कामगार नोंदणीची सक्ती कंत्राटदारावर करावी. कामगारांच्या ९० दिवसांचे मोजमाप करणेसाठी कामगारांना तात्काळ ओळखपत्र देण्यात यावे. तसेच संगणकीय आज्ञावलीच्या माध्यमातून देखील कामगारांचे कामाचे दिवस मोजण्याची व्यवस्था करण्यात यावी. तसेच याचेशी आधारकार्ड देखील लिंक करणेबाबत शक्यता तपासून कार्यवाही करावी. कामगारांच्या नोंदणीपासून वार्षिक अहवाल तयार होईपर्यंतचे सर्व काम संगणकीकृत स्वरूपात करण्यात यावे. जे कंत्राटदार कामगारांची नोंदणी करणार नाहीत, त्यांचेवर कामगार कायद्याप्रमाणे तात्काळ दंडात्मक कारवाई करावी. तसेच कामगार मंडळाने आतापर्यंत केलेल्या कामाच्या प्रगतीचा आढावा घ्यावा व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यात सादर करण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

१.७.४ परिच्छेद क्रमांक ३.३.४ : “ उपकराचे संकलन, प्रेषण आणि निर्धारणा ”

उपकर कायद्याच्या कलम ३ नुसार नियोक्त्याकडून बांधकामांवर खर्च केलेल्या मूल्याच्या (जमिनीची किंमत वगळून) किमान एक टक्के परंतु दोन टक्क्यांपेक्षा जास्त नाही इतकी रक्कम आकारून कामगारांना लाभ देण्यासाठी कल्याण निधीमध्ये जमा करायला हवी होती. महाराष्ट्र शासनाने जारी केलेल्या (एप्रिल २००८) शासन निर्णयानुसार दिनांक १ जानेवारी, २००८ पासून पूर्वलक्षी प्रभावाने बांधकाम मूल्याच्या (जमिनीचे मूल्य वगळून) एक टक्के दराने उपकर आकारायचा होता. उपकर संकलकाने जमा केलेला उपकर मंडळाच्या खात्यात संकलित केल्यापासून ३० दिवसांच्या आत जमा करायचा होता व ही उपकराची वसुली झाली नव्हती आणि ते मंडळाच्या खात्यात भरले नव्हते. तसेच कायद्यातील तरतूद ही जरी, ज्या

आस्थापनांनी इमारत किंवा इतर बांधकामासाठी दहा किंवा अधिक कामगारांची नियुक्ती केली आहे त्याच आस्थापनांना लागू आहे. तरी ईडीएल ने एप्रिल, २००८ मध्ये जारी केलेल्या शासन निर्णयामध्ये हेच स्पष्टपणे दिले नव्हते. परिणामी, म्हाडा, पीडब्ल्यूडी ने केलेल्या इमारती आणि इतर बांधकामांशी संबंधित सगळ्या कामावर नियुक्त केलेल्या कामगारांची संख्या लक्षात न घेता कायद्याचे उल्लंघन करून उपकर वजा करण्यात येत होता. उपकर नियमांच्या नियम ५ (३) नुसार उपकर संकलित केल्यापासून ३० दिवसांच्या आत तो मंडळाला प्रेषित करणे आवश्यक असते. परंतु काही प्रकरणांत संकलित केलेल्या उपकराचे विलंबाने प्रेषण झाले होते. उपकर नियमांच्या नियम ६ मध्ये विहित केल्यानुसार प्रत्येक नियुक्त्याने प्रकरणानुरूप काम सुरू झाल्यापासून ३० दिवसांच्या आत किंवा उपकर प्रदान केल्यावर निर्धारण अधिकाऱ्याला बांधकामाचे अंदाजित मूल्य आणि जमा केलेल्या उपकराचा तपशील (प्रपत्र १) सादर करायचा असतो. तसेच नियम ७ द्वारे निर्धारण अधिकाऱ्यास अशा माहितीची तपासणी करून ही माहिती प्राप्त झाल्यापासून सहा महिन्यांच्या आत निर्धारण आदेश काढायचे प्रदान केले आहेत. ज्या आदेशामध्ये नियुक्त्याकडून देय उपकराची रक्कम निर्देशित केलेली असते आणि त्याची एक प्रत मंडळाला पृष्ठांकित केली जाते. परंतु आजपर्यंत (जून, २०१४) निर्धारण अधिकाऱ्यांकडून मंडळाला कुठलेही निर्धारण आदेश प्राप्त झाले नव्हते. तरी मंडळाने निर्धारण अधिकाऱ्यांवर कुठलीही कारवाई केली नव्हती. मंडळाने उपकर नियमांनुसार निर्धारण आदेश प्राप्त न झाल्याचे प्रकरण महाराष्ट्र शासनाकडे संदर्भित करायला हवे होते. निर्धारण आदेश नसल्यामुळे, उपकर न आकारणे तसेच चुकीचा उपकर आकारण्याची शक्यता नाकारता येत नव्हती असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांचे परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

कामगार मंडळ, म्हाडा व सार्वजनिक बांधकाम या तीन कार्यालयाकडून उपकराची वसुली करण्यात आली नाही. आयुक्त कामगार मंडळाकडून ५ लाख, म्हाडाकडून ७९ लाख रुपये व सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून ३७ लाख अशाप्रकारे तीन कार्यालयांच्या एकूण १ कोटी २१ लाख रुपयांच्या वसुलीबाबतचा मुद्दा आहे. यामध्ये काही प्रमाणात वसुली करण्यात आलेली आहे. परंतु म्हाडाची व सार्वजनिक बांधकाम विभागाची वसुली सन २००८-२००९ व सन २००९-२०१० या दोन वर्षांतील आहे. त्या कंत्राटदाराची त्यावर्षाची कामे पूर्ण झालेली असून त्यांची देणी देखील दिली असल्यामुळे वसुली झाली नाही. तसेच तो कंत्राटदार जर शासन नोंदणीकृत असून दुसरीकडे काम करित असेल तर त्याच्याकडून तेथे वसुली करणेबाबत विभागाकडून या अगोदरच सांगण्यात आले आहे. यावर आयुक्त, कामगार यांनी असेही सांगितले की, यामध्ये एक तांत्रिक मुद्दा असा आहे की, दिनांक १७ जून, २०१० रोजी विभागाने या उपकराची वसुली कशी करायची याबाबत एक परिपत्रक काढले आहे. उदाहरणार्थ कंत्राटदाराचे जे पेमेंट करण्यात येते त्या पेमेंट मधूनच १ टक्के इतके सेसचे पैसे कापून ते शासनाकडे जमा करण्यात येतात. परंतु म्हाडा आणि सार्वजनिक बांधकाम या दोन्ही विभागांनी हे परिपत्रक त्यांना उशिरा मिळाले, त्यामुळे वसुली करता आली नाही असे विदित केले. सन २०१० चे परिपत्रक हे कार्यपद्धतीचे होते. विभागाला ते मिळाले असून त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे. परंतु सन २००८ चे १ टक्के वसुली करण्याचे परिपत्रक विभागाला मिळालेले नाही, त्यामुळे सन २००८ ते सन २०१० या काळात कंत्राटदाराकडून १ टक्के सेसची वसुली केलेली नाही. शासन निर्णयाची माहिती नसल्यामुळे त्याची अंमलबजावणी होऊ शकली नाही ही बाब संयुक्तीक व समर्थनीय नसून समिती हे मान्य करू शकत नाही. शासकीय यंत्रणेला शासनाने निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयाची माहिती असलीच पाहिजे. **म्हाडा व सार्वजनिक बांधकाम विभागाने विकासकाकडून उपकराची वसुली करणे ही त्या विभागाची जबाबदारी आहे. ही वसुली विभागाने तातडीने करावी. अशा कंत्राटदारांचे काम शासनस्तरावर अन्य ठिकाणी सुरू असल्यास त्यातून ती रक्कम वसूल करावी. तसेच अशा कंत्राटदारांचे व त्याच्या कंपनीचे नाव काळ्या यादीत टाकणेबाबत विभागाने कार्यवाही करण्याचे समितीला आश्वासित केले, त्याची अंमलबजावणी करण्यात यावी. तसेच शासन निर्णयाची माहिती नसल्या कारणाने उपकराची वसुली न होण्यास जबाबदार असणाऱ्यांवर कारवाई करण्यात यावी. तसेच उपकराची अनियमित वसुली, उपकराच्या प्रेषणात विलंब, तसेच उपकर निर्धारण आदेश जारी न करणे याबाबत महालेखाकारांनी काढलेल्या आक्षेपाबाबत आवश्यक ती उपाययोजना तातडीने करावी व याची पुनरावृत्ती टाळावी व याप्रकरणी केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस तीन महिन्यांत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.**

१.८.५ परिच्छेद क्रमांक ३.३.३.५ : “ कल्याणकारी योजनांची अंमलबजावणी ”

कायद्यांतर्गत नोंदणी झालेल्या लाभार्थ्यांसाठी अनेक कल्याणकारी योजना सुरू करण्यात आल्या. परंतु त्यांची प्रभावी अंमलबजावणी न झाल्यामुळे अनेक कामगार या योजनेच्या लाभापासून वंचित राहिले. माहे मे, २०११ मध्ये स्वयंपूर्ण मंडळाची रचना झाल्यानंतर मंडळाच्या नोंदी केलेल्या कामगारांसाठी मुलांचे शिक्षण, वैद्यकीय खर्च इ. साठी वित्तीय सहाय्य पुरविण्यासाठी ५ कल्याणकारी योजनांना मंजूरी दिली होती. परंतु या अंतर्गत सन २०१२-१४ दरम्यान प्राप्त केलेल्या ९८६ दाव्यांपैकी २३६ दाव्यांच्या चाचणी तपासणीत अनियमितता आढळून आल्याचा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नोंदविलेला आहे.

१.९ (अ) अंत्यसंस्कारासाठी तात्काळ सहाय्य.—या योजनेनुसार लाभार्थ्यांने नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्तीला रु.५००० चे तात्काळ अर्थसहाय्य अंत्यसंस्कारासाठी दिले जाते. यासाठी सन २०१२-१४ दरम्यान २४ व्यक्तींना रु.१.२० लक्ष प्रदान करण्यात आले होते. परंतु प्रदानाच्या पृष्ठार्थ कुठलाही कागदोपत्री पुरावा जसे नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्तीचे आवेदन तसेच नोंदणी केलेल्या कामगाराच्या मृत्यूचा दाखला इत्यादी लेखापरीक्षेला पडताळणीसाठी सादर केले नव्हते. तसेच नोंदणी केलेल्या कामगारांच्या मृत्यूच्या संख्येबाबत कुठलेही दस्तऐवज मंडळाकडे उपलब्ध नाहीत. यावरून अशा सर्व प्रकरणांत मदतीची सुनिश्चिती करण्याची सुयोग्य पद्धत नसल्याचे निर्देशित होते असे आक्षेप महालेखापालांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केले असता कर्मचाऱ्यांच्या कमतरतेमुळे या विषयाची माहिती योग्यरितीने ठेवली गेली नव्हती असे Exit Conference मध्ये मंडळामार्फत सांगण्यात आले.

अंत्यसंस्कारासाठी तात्काळ सहाय्य या योजनेअंतर्गत लाभार्थ्यांना लाभ देण्यामध्ये विलंब होण्याची कारणे काय अशी समितीने विचारणा केली असता, महाराष्ट्रात वेगवेगळ्या विभागाच्या अधिकाऱ्यांना सेस कलेक्टर किंवा असेसिंग अॅथोरिटी म्हणून नियुक्त केले असून त्यांनी ही रक्कम वसूल करून मंडळाकडे भरून त्या संदर्भातील एम.पी.आर. आणि अहवाल पाठवावयाचा असतो. परंतु एकाही अधिकाऱ्याकडून एम.पी.आर. आणि अहवाल प्राप्त झालेला नसल्यामुळे रि-कन्सिलिएशन (Re-conciliation) होऊ शकले नाही. परिणामी सेसची एकूण किती रक्कम अपेक्षित होती, किती रक्कम प्राप्त झाली व किती रक्कम अद्याप वसूलप्राप्त राहिलेली आहे या बाबींची निश्चिती होवू शकली नसल्याचे समितीसमोर साक्षीदरम्यान सांगण्यात आले. तसेच कामगार मंडळाकडे मनुष्यबळाअभावी याबाबतचा पाठपुरावा करण्यात आला नाही, असे विभागाकडून सांगण्यात आले. तसेच महाराष्ट्रात बांधकामांना परवानगी देणाऱ्या सर्वसाधारणपणे ८०० पेक्षा जास्त प्राधिकृत संस्था आहेत. या सर्व संस्थांमार्फत वर्षभरात मंजूर झालेल्या कामाचा जर आढावा घ्यायचे मंडळाने ठरविले तरीही एवढ्या मोठ्या प्रमाणात कामाचा एम.पी.आर. व अहवाल मंडळाकडे प्राप्त करून घेऊन त्याची छाननी करणे व योग्य पद्धतीने रक्कम वसूल झाली किंवा नाही याची तपासणी करणे हे सर्व काम मानवीशक्तीच्या बाहेरचे असल्याचे समितीसमोर सांगण्यात आले. साक्षीदरम्यान विभागाने उद्धृत केलेल्या या सर्व कारणांशी समिती सहमत होऊ शकत नाही. कामगारांना वेगवेगळ्या योजनेंतर्गत लाभ व सुरक्षा मिळणेकरिता केंद्राने हा कायदा पारित केलेला असताना व याचे पालन करणे बंधनकारक असताना विभागाच्या अथवा मंडळाच्या स्तरावरून अशा सबबी देणे म्हणजे कायद्यातील तरतुदींचा भंग करण्यासारखेच आहे. कामगारांच्या भवितव्याच्या दृष्टीने या तरतुदी अत्यंत योग्य व लाभदायक असतानाही आजतागायत याचा योग्य लाभ कामगारांपर्यंत पोहचू शकला नाही. याचे मुख्य कारण हे कायद्याच्या तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यात टाळाटाळ व नियोजनाचा अभाव असल्याचे समितीला दिसून येते. या कायद्याअंतर्गत समावेश असलेला कामगार वर्ग हा अतिशय अशिक्षित, असंघटीत, राज्यभर विखुरलेल्या स्वरूपात कार्यरत असून दिवसागणिक काम करून रोजंदारीवर पैसा मिळवून स्वतःचा उदरनिर्वाह करणे याच्या पलिकडे त्यांचे जीवनमान नसते. अशा परिस्थितीत कायद्यातील तरतुदींची अंमलबजावणी व त्या अंतर्गत मिळणाऱ्या योजनांचा लाभ हा जास्तीत जास्त कामगारांना पोहचविण्याची जबाबदारी मंडळाची असताना विभागाने यासाठी कोणतीही ठोस कारवाई केल्याचे दिसून आले नाही. अशा कार्यपद्धतीनुसार कामगारांपर्यंत या योजनेचा लाभ पोहचणे अशक्य आहे, असे समितीला वाटते.

अंत्यसंस्कारासाठी अनुज्ञेय ठरणाऱ्या सहाय्याअंतर्गत लाभार्थ्यांना करावयाच्या प्रदानाबाबत निश्चित व ठोस कार्यप्रणाली अस्तित्वात नसल्याचे समितीला दिसून आले. २४ व्यक्तींना रु.१.२० लक्ष प्रदान केले असताना त्या पृष्ठचर्च कोणताही कागदोपत्री पुरावा तसेच कामगारांच्या मृत्यूचा दाखला अशी महत्त्वाची कागदपत्रे न सापडणे ही तर अधिकच गंभीर बाब आहे. अशा परिस्थितीत नेमक्या पात्र किंवा खऱ्या लाभार्थ्यांपर्यंत हा लाभ पोहोचला किंवा कसे ? याबाबत देखील शंका घेण्यास पूर्ण वाव असण्यासारखीच ही कार्यपद्धती आहे. केवळ कर्मचारी वर्ग मंडळाकडे उपलब्ध नसल्याच्या एकमेव कारणामुळे याचे समर्थन करता येणार नाही. अशा कार्यपद्धतीबाबत समिती नापसंती व्यक्त करित असून या योजनेंतर्गत झालेल्या प्रदानांची चौकशी करण्यात यावी व दोषींवर कारवाई करण्यात यावी. तसेच मंडळाने कामगारांसाठी अस्तित्वात असलेल्या अशा योजनांचा पुरेपूर लाभ पात्र लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी अधिक कार्यक्षम व पारदर्शक यंत्रणा तयार करावी. ज्या ठिकाणी हे कामगार कार्यरत असतात त्या ठिकाणी अशा योजनांचा फलक लावून जागृती मोहिम राबविणे कंत्राटदारावर देखील बंधनकारक करावे व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

१.१० (ब) नैसर्गिक प्रसूती व सिझेरीयन प्रसूतीसाठी सहाय्य.—या योजनेनुसार प्रत्येक लाभार्थ्याला रु.१०,००० (नैसर्गिक प्रसूती) आणि रु.१५,००० (सिझेरीयन प्रसूती) देय होते. सन २०१२ ते १४ या कालावधीत या योजनेअंतर्गत २२२ लाभार्थ्यांना रु.१५.५५ लक्ष वाटप करण्यात आले. परंतु यात अनेक अनियमितता झालेल्या असून नोंदणी न झालेल्या लाभार्थ्यांना देखील प्रदान झाल्याचे, तसेच माहे जानेवारी, २०१२ ला नोंदणी झाली होती आणि दिनांक ९ फेब्रुवारी २०११ ला प्रसूती झाल्याचे दिसून येणे अशा अनेक अनियमितता महालेखाकारांना दिसून आल्या. तसेच ८ चाचणी तपासणी केलेल्या प्रकरणात लाभार्थ्यांना आवेदन प्राप्त झाल्यापासून २२ दिवस ते ९ महिन्यांच्या विलंबाने लाभाचे प्रदान करण्यात आले होते. परिणामी लाभार्थी वेळेवर सहाय्य मिळण्यापासून वंचित राहिले असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

महालेखाकारांनी त्यांच्या उपरोक्त परिच्छेदात उद्धृत केलेले आक्षेप हे तर अधिकच गंभीर व खेदजनक असून समिती याबाबत तीव्र नापसंती व्यक्त करित आहे. कोणत्याही परिस्थितीत या परिच्छेदातील आक्षेपाधीन बाबी या समर्थनीय ठरू शकत नाहीत. या प्रकरणी सखोल चौकशी करून दोषींवर कारवाई करावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस २ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

१.११ (क) लाभार्थ्यांच्या मुलांसाठी शैक्षणिक सहाय्य.—या योजनेंतर्गत लाभार्थ्यांना जास्तीत जास्त २ शैक्षणिक सहाय्य देय होते. सन २०१२-१४ दरम्यान ७३२ लाभार्थ्यांना रु.३८.२४ लक्ष वाटप करण्यात आले होते. परंतु त्यात कायद्यांतर्गत नोंदणी करण्याआधीच पाच लाभार्थ्यांना रु.३००० चे वाटप केले होते. जरी कामगारांची नोंदणी ही एप्रिल आणि मे, २०१३ मध्ये म्हणजे वर्ष २०१३-१४ मध्ये झाली होती. तरी तीन लाभार्थ्यांना त्यांच्या मुलांसाठी सहाय्य म्हणून रु.१.०५ लक्षचे वाटप वर्ष २०१२-१३ मध्ये केले गेले होते. १७ लाभार्थ्यांना रु.१.४९ लक्षचे वाटप पुराव्या दाखल शिधावाटप पत्रिका, नामनिर्देशनाचे प्रपत्र, उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र इत्यादी दस्तऐवज नसताना केले गेले होते. २४ चाचणी तपासणी केलेल्या प्रकरणात लाभार्थ्यांना रु.१.६६ लक्षचे प्रदान आवेदन प्राप्त झालेल्या तारखेपासून नऊ दिवस ते सात महिन्यांच्या विलंबाने केल्यामुळे वेळेत सहाय्य मिळण्याच्या लाभापासून लाभार्थी वंचित राहिले होते. अशाप्रकारची अनियमितता झाल्याचा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नोंदविलेला

आहे. तसेच मंडळामार्फत याबाबतची वस्तुस्थिती मान्य करून योग्य ती कार्यवाही केली जाईल असे Exit Conference मध्ये मंडळाकडून सांगण्यात आले. या कायद्यांतर्गत कामगारांच्या मुलांसाठी वेगवेगळ्या ०६ योजना राबविण्यात आल्या असून पाल्याची शाळेतील उपस्थिती ७५ टक्के पेक्षा जास्त असेल तर इयत्ता १ वी ते ७ वी पर्यंत अशा पाल्यास दरवर्षी रु.१,२०० आणि इयत्ता ८ वी ते १० वी पर्यंतच्या पाल्यांना रु.२,४०० आर्थिक सहाय्य देय ठरते. हा एक प्रकारचा उपस्थिती भत्ता देखील समजण्यात येतो. तसेच इयत्ता १० वी व १२ वी मधील पाल्यांना ५० टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक गुण मिळाले तर प्रोत्साहनात्मक सहाय्य म्हणून रु.५,००० देय ठरतात. इयत्ता ११ वी व १२ वी च्या शिक्षणासाठी पात्र पाल्यास रु.५,०००, पदविका अभ्यासक्रमासाठी प्रथम व द्वितीय वर्षासाठी रु.१५,००० आर्थिक सहाय्य देय ठरते व मेडीकल, इंजिनियरींगच्या विद्यार्थ्यांना वर्षाला रु.३५०००/- आर्थिक सहाय्य देय ठरत असून या सर्व योजनांचा लाभ मिळण्यास पात्र धरण्यासाठी कामगाराने रु.२५ शुल्क भरून नोंदणी करून घेणे व दरमहा रु.५/- शुल्क भरून त्याचे नुतनीकरण करणे ही अट बंधनकारक आहे. तसेच दोन अपत्यांची देखील यासाठी अट ठेवण्यात आली आहे. कामगारांच्या मुलांची शैक्षणिक पात्रता वाढविण्यासाठी अत्यंत उपयुक्त अशा या योजनांचा जास्तीत जास्त लाभ हा कामगारांच्या पाल्यांपर्यंत पोहचणे अपेक्षित व आवश्यक असल्याचे मत समितीने नोंदविले. परंतु एखाद्या कामगाराने रु.२५ शुल्क भरून नोंदणी केली आहे, परंतु पुढे काही कारणास्तव त्याचे नुतनीकरण होऊ शकले नाही. तर या योजनेंतर्गत मिळणाऱ्या सर्व लाभापासून हे कामगार वंचित राहतात व अशी प्रकरणे नामंजूर करण्यात येतात. कामगार हा अतिशय उपेक्षित, दुर्लक्षित व असंघटीत वर्ग असताना अतिशय तांत्रिक मुद्दांच्या आधारे या सर्व महत्वाच्या योजनांच्या लाभापासून कामगार वंचित राहतात. कामगार नोंदणीच्या व नोंदणी नूतनीकरणाच्या रकमा ह्या अतिशय नगण्य असताना व ती भरण्यास कामगाराची कोणतीही अडचण असू शकत नसताना केवळ त्याची तांत्रिक पुर्तता न झाल्यामुळे अशाप्रकारे कामगारांना लाभापासून वंचित ठेवणे योग्य होणार नाही असे समितीचे स्पष्ट मत आहे. कामगारांच्या केवळ अज्ञानापोटी देखील या बाबी घडतात. त्यामुळे कामगारांचे केवळ हित डोळ्यासमोर ठेवून अशा तांत्रिक बाबींचे निराकरण शासनाने आढावा घेऊन मंडळाच्या स्तरावरून गुणवत्तेवर होणे आवश्यक आहे. यातून कामगारांचे हित लक्षात घेता योग्य तो मार्ग काढण्यात यावा तसेच लाभार्थ्यांची नोंदणी झालेली आहे परंतु केवळ नुतनीकरण झालेले नाही या कारणास्तव त्यांचे प्रकरण नामंजूर करण्यापेक्षा कामगार जर नुतनीकरणाची रक्कम नंतर एकत्रितरित्या भरण्यास तयार असेल तर थकीत रक्कम घेवून नोंदणी पुनर्जिवीत करण्याची संधी कामगारास देवून योजनेचा लाभ त्यांना देण्यास कोणतीही हरकत नसावी असे समितीला वाटते. त्याअनुषंगाने शक्यता तपासून आवश्यक ती कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस २ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

१.१२ (ड) जनश्री विमा योजना - जे लाभ साधारणपणे संघटीत क्षेत्रात उपलब्ध असतात ते असंघटीत क्षेत्रातील कामगारांपर्यंत पोहोचविण्याच्या दृष्टीने महाराष्ट्र शासनाने जीवन विमा महामंडळाच्या मदतीने जनश्री विमा योजनेची अंमलबजावणी करून या योजनेचा वार्षिक विमा हप्ता रु.२०० (भारत सरकारचा हिस्सा रु.१००, राज्य शासनाचा हिस्सा रु.५० आणि लाभार्थ्यांचा हिस्सा रु.५०) भरून योजनेची अंमलबजावणी निश्चित केली. ६५३८९ लाभार्थ्यांना व्याप्त करणारी ही योजना माहे डिसेंबर, २०१२ पासून सुरू करून त्यासाठी रु.३२.७० लक्ष एवढा एक वर्षांचा विमा हप्ता देखील भरण्यात आला. परंतु या योजनेचा लाभ बऱ्याच कमी लाभार्थ्यांपर्यंत पोहचल्यामुळे मंडळाच्या तज्ञ समितीकडून घेतलेल्या नियमानुसार मंडळाने या योजनेचे नुतनीकरण केले नाही. परिणामी जीवन विमा रूपात मिळणाऱ्या सामाजिक सुरक्षेच्या लाभापासून कामगार वंचित राहिले असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

जनश्री विमा योजना कामगारांसाठी सुरू केल्यानंतर एकही दावा दाखल झाला नाही म्हणून ही योजना बंद करण्याचा निर्णय तज्ञ समितीने घेतला व त्याऐवजी विमा सुरक्षा योजना व अपघात विमा योजना सुरू केल्याचे विभागीय प्रतिनिधींकडून समितीसमोर सांगण्यात आले असता, अन्य राज्यांमध्ये जनश्री योजना अतिशय परिणामकारकरित्या व यशस्वीरित्या राबविण्यात येत असताना ही योजना महाराष्ट्रातच अपयशी ठरण्याचे कारण काय? अशी समितीने विचारणा केली असता तसेच कामगारांमध्ये या योजनेबाबत जागृती करण्यास मंडळ कमी पडले हे देखील या मागील कारण असल्याचे समितीने नमूद केले. एकाही कामगाराने या योजनेसाठी दावा दाखल न करण्याची कारणे काय? तर कामगारांची नोंदणी नसणे, नोंदणी झाल्यास त्याचे नुतनीकरण झालेले नसणे, एकूण कामगारांपैकी ५ टक्के कामगारांनाही ओळखपत्राचे प्रदान न होणे इत्यादी तांत्रिक व दुय्यम स्वरूपाच्या कारणांमुळे या महत्त्वपूर्ण योजनेचा लाभ कामगारांना मिळू शकला नाही, असे समितीच्या निदर्शनास आले. यावरून ज्या प्रमाणात लाभार्थ्यांपर्यंत ही योजना पोहोचावयास पाहिजे होती त्या प्रमाणात ती योजना पोहचू शकली नाही हे विभागाने देखील साक्षीदरम्यान मान्य केले. अशा महत्त्वपूर्ण योजनेबाबत कामगारांमध्ये जागृती करण्यासाठी मंडळामार्फत केलेल्या उपाययोजनांबाबत देखील समिती साशंक आहे. प्रसिद्धीच्या अन्य माध्यमांसह कामगारांना सहज कळू शकेल अशा माध्यमातून कामगारांची जागृती करणे आवश्यक आहे. ज्या ज्या ठिकाणी कामगार काम करतात त्या ठिकाणी प्रत्यक्षरित्या जावून अथवा अन्य मार्गाने थेट कामगारांना या योजनेची माहिती दिली गेली पाहिजे असे समितीचे मत आहे. ज्या बांधकाम कंत्राटदाराकडे हा कामगार वर्ग काम करतो त्याच्यावर या संदर्भातील जबाबदारी टाकण्याबाबतच्या उपायाची देखील विभागाने पडताळणी करावी व योग्य नियोजन करून या योजनेची परिपूर्ण अंमलबजावणी करण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे. यासाठी स्थानिक लोकप्रतिनिधींचा देखील सहभाग व मदत घेण्यात यावा. तसेच आता बहुतेक सर्व कामगारांचा शासनस्तरावरून राबविण्यात येणाऱ्या राजीव गांधी/ज्योतीबा फुले आरोग्य विमा योजनेमध्ये समावेश होतो. अशा परिस्थितीत मंडळातर्फे समांतररित्या वेगळी विमा योजना राबविल्यामुळे होणाऱ्या योजनेची पुनरावृत्ती व निधीचा अपव्यय टाळण्यासाठी या योजनेचा मंडळाने पुनर्आढावा घ्यावा व शासनस्तरावर अस्तित्वात असलेल्या विमा योजनेच्या अनुषंगाने पुनरावृत्ती टाळावी व या योजनेचा लाभ जास्तीत जास्त कामगारांपर्यंत पोहोचविण्याचा प्रयत्न करून कामगारांमध्ये याबाबत जागरूकता येणेसाठी मोहिम राबवावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस २ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

१.१९ (इ) लॅपटॉप वाटप - माहे जानेवारी, २०१४ मध्ये मंडळाने लाभार्थ्यांच्या मुलांना वाटप करण्यासाठी रु.२३.८० लक्ष रक्कमेचे ५० लॅपटॉप (माहे फेब्रुवारी, २०१४) विकत घेतले. तथापि, लाभार्थ्यांची निवड करता आली नाही किंवा लॅपटॉप वाटपासाठी पात्रता निकष ठरविता आले नव्हते. परिणामी लॅपटॉप वाटप होवू शकले नाहीत असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केले असून मंडळाने देखील ही वस्तुस्थिती मान्य केली. अशाप्रकारे मंडळ स्थापन होवून ६ वर्षे उलटून गेल्यावरही रु.११८९.३२ कोटी इतक्या प्रचंड संचित जमांच्या तुलनेत फक्त १०३५ कामगारांना कामगार कल्याण योजनेखाली वाटप केलेल्या कमी निधीमुळे कायद्यांतर्गत सुरक्षा, आरोग्य आणि कल्याणकारी सेवा पुरविण्याचे उद्दिष्ट साध्य करण्यात अपयश आले, असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केले आहेत.

महालेखाकारांनी लॅपटॉप खरेदीबाबत घेतलेले आक्षेप हे अत्यंत गंभीर स्वरूपाचे असून शासनस्तरावर या योजनेची झालेली अंमलबजावणी व निधीचा अपव्यय ही बाब अत्यंत हास्यास्पद असल्याचे समितीचे मत आहे. योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी कोणतीही रूपरेषा तसेच निकष अस्तित्वात नसतानाही लॅपटॉप वाटप करण्याबाबतचा निर्णय घ्यायचा व त्याची तात्काळ खरेदी देखील करायची, परिणामी योजनेची अंमलबजावणी न होणे ही बाब तर अत्यंत आक्षेपाई असून शासनस्तरावरील कार्यपद्धतीबाबत निश्चितच साशंकता निर्माण करणारी असून शासनास भूषणावह नाही असे समितीला वाटते. या योजनेअंतर्गत लॅपटॉप वाटप न होण्याचे कारण समितीने विचारले असता मंडळाने या संदर्भात चर्चा करून नंतर असा ठराव केला की, शिक्षण विभागामार्फत किंवा इतर विभागांमार्फत जर सुशिक्षित बेरोजगारांना लॅपटॉपचे वाटप करण्यात येत नाही तर मग कामगारांसाठी हे वाटप करणे योग्य नाही. तसेच बांधकाम कामगारांच्या पाल्यांना या ५० लॅपटॉपचे वाटप केले असते तर आणखी ५०० लोकांनी मागणी केली असती व राज्यातील इतर योजनेतील लाभार्थी देखील अशीच मागणी करू शकतात. या आधारे या योजनेची अंमलबजावणी थांबविण्यात आली, असे विभागीय सचिवांकडून समितीसमोर सांगण्यात आले. या सर्व बाबी तर समितीला अनाकलनियच वाटतात. योजनेच्या अंमलबजावणीचे नियोजन हे जर इतक्या प्राथमिक स्तरावर होते व या योजनेच्या अंमलबजावणीत अशाप्रकारची अनिश्चितता होती व याची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यास मंडळास अडचण होती तर लॅपटॉप खरेदीची घाई का करण्यात आली ? प्रथम योजनेचे निश्चित नियोजन करून मगच खरेदी प्रक्रिया राबविणे आवश्यक असताना तसे या प्रकरणी झाल्याचे दिसून येत नाही. **अतः संपूर्ण प्रकरणाची सखोल चौकशी करून जबाबदारी निश्चित करून दोषींवर कारवाई करण्यात यावी. तसेच एकूण लॅपटॉपची संख्या, त्यापैकी वितरीत झालेले लॅपटॉप, वितरीत न झालेल्या लॅपटॉपची संख्या, सद्यःस्थितीत लॅपटॉपचा उपयोग अन्य कोणाला वितरीत झाले असल्यास त्याचा तपशील उपरोक्त सर्व मुद्द्यांची माहिती लॅपटॉप वितरीत झालेल्या व्यक्तींच्या नावासह विवरणपत्र स्वरूपात समितीस सादर करण्यात यावे. तसेच या लॅपटॉपची आजमितीची सद्यःस्थिती, गुणवत्ता, दर्जा देखील समितीस कळविण्यात यावा व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.**

१.१४ परिच्छेद क्रमांक ३.३.६ : “ वित्तीय व्यवस्थापन ”

वित्तीय व्यवस्थापन अंतर्गत महालेखाकारांनी अर्थसंकल्पीय नियंत्रणाचा अभाव, वार्षिक लेखे तयार न करणे, रोकड वही व इतर दस्तऐवज न ठेवणे, न वटलेले धनादेश असे अनेक आक्षेप त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत. सन १९९६ च्या कायद्यातील कलम २५ नुसार मंडळाने पुढील वित्तीय वर्षासाठी अंदाजित प्राप्ती आणि खर्च दर्शविणारा अर्थसंकल्पीय अंदाज तयार करून तो राज्य आणि केंद्र शासनास पाठविणे आवश्यक असताना तो न करणे किंवा विलंबाने करणे व अशाप्रकारे विलंबाने केलेल्या अर्थसंकल्पास शासनाने मंजुरी न देणे. त्याचप्रमाणे कायद्यातील कलम २७ नुसार मंडळाने लेखे आणि त्यासंबंधीचे दस्तऐवज सुयोग्य पद्धतीने ठेवून लेख्यांचे वार्षिक विवरण पत्र तयार करणे आवश्यक असताना ते या ठिकाणी तयार न करणे, त्याचप्रमाणे रोकड वही/बँकेचे पुस्तक आणि इतर दस्तऐवज जसे प्रपंजी, चलन नोंदवही इत्यादी न ठेवणे. परिणामी प्रेषित केलेल्या रक्कमेची अचूकता सुनिश्चित करण्याकरिता मंडळाने बँकेत जमा केलेल्या रक्कमेचा ताळमेळ घेणे शक्य न होणे इत्यादी अनेक गंभीर स्वरूपाचे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नोंदविलेले आहेत.

उपरोक्त प्रमाणे महालेखाकार यांनी घेतलेले आक्षेप हे अत्यंत गंभीर स्वरूपाचे असून ही एक प्रकारची आर्थिक अनियमितताच आहे. मंडळाकडे सद्यःस्थितीत रु.४२०० कोटीचा निधी जमा असून त्याच्या फक्त व्याजावर देखील हे मंडळ उत्कृष्टरित्या कार्यरत होवू शकते असे असताना मंडळाचे वित्तीय व्यवस्थापन देखील कोलमडलेले असल्याचे समितीला दिसून येते. कायद्यातील तरतूदीनुसार मंडळाच्या अंदाजित प्राप्ती आणि खर्च दर्शविणारे अर्थसंकल्पीय अंदाज तयार करून ते राज्य व केंद्र शासनास पाठविणे बंधनकारक असतानाही ते तयार करण्यात न येणे अथवा विलंबाने सादर करण्यात येणे. तसेच कायद्यातील तरतूदीनुसार मंडळाने लेखे व त्यासंबंधीत दस्तऐवज सुयोग्य पद्धतीने ठेवून लेख्यांचे वार्षिक विवरण पत्रे तयार करणे बंधनकारक असताना त्याचेही पालन केल्याचे समितीला दिसून आले नाही. तसेच रोकड वही/बँकेचे पुस्तक व इतर दस्तऐवज ठेवण्यात आलेले नाहीत. या बाबी अत्यंत गंभीर स्वरूपाच्या असून वित्तीय व्यवस्थापनाच्या विपरीत आहे. शासनाने याची योग्यरित्या दखल घेणे आवश्यक आहे. मंडळाचे वित्तीय कामकाज बघण्यासाठी कुठलीही व्यवस्था मंडळाकडे आहे किंवा कसे? याबाबत समितीने विचारणा केली असता आता सीए ची नेमणूक केली असल्याचे व त्यांच्यामार्फत हे कामकाज नियमितरित्या पार पाडण्यात येईल असे समितीसमोर सांगण्यात आले. वार्षिक लेखे तयार न होण्यामागे कमी मनुष्यबळ हे कारण असल्याचे समिती मान्य करू शकत नाही. मंडळाकडे एवढा मोठा निधी असताना व मंडळ स्वायत्त असताना हे काम कोणत्याही पद्धतीने मंडळाला करून घेता आले असते. **महालेखाकारांनी घेतलेल्या प्रत्येक आक्षेपात कमी मनुष्यबळ हेच कारण विभाग देत असून इतके प्रदिर्घ वर्षे हीच परिस्थिती मंडळात कायम असून मनुष्यबळ उपलब्ध करण्याकरिता कोणतीही ठोस व सकारात्मक उपाययोजना इतक्या वर्षांत मंडळाला जर करता येत नसेल तर कामगारांसाठी उपयुक्त असणाऱ्या या सर्व योजना प्रशासकीय लालफीतूतच पडून राहतील. आता मंडळाने स्पेशल ड्राईव्ह सुरू करून वेगवेगळ्या वर्षांसाठी वेगवेगळ्या ऑडीटरची नेमणूक करून त्याप्रमाणे योग्य ती कार्यवाही करण्यात येईल असेही समितीसमोर आश्वासित केले. त्याची कठोर व तंतोतंत अंमलबजावणी तात्काळ करावी. तसेच मंडळाने त्यांच्या कामकाजाचे वित्तीय व्यवस्थापन पारदर्शक व नियमित पद्धतीने करावे व हे व्यवस्थापन या अगोदर न करण्यासाठी जबाबदार असणाऱ्यांवर कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.**

१.१५ परिच्छेद क्रमांक ३.३.३.४ : “ न वटलेले धनादेश ”

उपकर नियमाच्या नियम ४ नुसार बांधकामासाठी स्थानिक प्राधिकरणाच्या परवानगीची आवश्यकता असेल तेथे प्रत्येक अर्जासोबत मंडळाचे नाव रेखांकीत केलेले अधिकर्ष जोडणे आवश्यक आहे. परंतु कायद्यातील तरतूदींचा भंग करून मंडळाने मार्च, २०१४ पर्यंत धनादेश स्वीकारले. लेखा परिक्षणात असे आढळून आले की, १९६१ प्रकरणांत रु.१७.५९ कोटी रक्कमेचे धनादेश मंडळाने स्वीकारले व त्यांचा बँकेत भरणा केला. परंतु पुरेशी रक्कम खात्यात नसणे किंवा बँक अवसायनात निघणे इत्यादी कारणांसाठी धनादेश वटलेले नाहीत. परंतु रक्कम वसूल करण्यासाठी मंडळाने कोणतीही कार्यवाही केली नव्हती असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

कामगार मंडळाने डिमांड ड्राफ्ट न घेता धनादेश घेण्याचे कारण काय? अशी समितीने साक्षीदरम्यान विचारणा केली असता, १९६१ प्रकरणांतील रु.१७.५९ कोटी रकमेपैकी रु. ६.०० कोटी वसूल झालेले असून रु.११.०० कोटी वसूल व्हावयाचे बाकी आहेत. राज्यातील जे विकासक किंवा बांधकाम आस्थापना आहेत त्या बँकेत जावून थेट चलन भरतात किंवा संबंधित नगरपालिका, महानगरपालिका किंवा सार्वजनिक बांधकाम विभाग किंवा म्हाडा या शासकीय कार्यालयात १ टक्का रक्कम कापून घेतली जाते. डिमांड ड्राफ्ट काढण्यासाठी वेळ लागतो म्हणून बऱ्याचदा धनादेश देण्यात येतो. व हे सर्व धनादेश न वटल्यामुळे परत गेले. यापैकी रु. ६.०० कोटी वसूल झालेले असून उर्वरित रक्कमेसाठी मागील १० वर्षांपासून पाठपुरावा सुरू आहे असे समितीसमोर विभागीय प्रतिनिधींद्वारे सांगण्यात आले. बांधकाम व्यावसायिकांचे धनादेश न वटल्यामुळे त्यांचेवर निगोशियेबल इन्स्ट्रुमेंट ॲक्टच्या कलम १३८ प्रमाणे कारवाई का करण्यात आली नाही? अथवा संबंधितावर फौजदारी स्वरूपाचे गुन्हे का दाखल करण्यात आले नाहीत? अशी विचारणा समितीने केली असता, २ वर्षांपूर्वी हे मंडळाच्या निदर्शनास आणून देण्यात आले आहे. त्यामुळे रु. ६.०० कोटी वसूल झाले आहेत. तसेच धनादेशाचे सर्व डिटेल्स ट्रेस करण्यासाठी त्यात कालावधी गेलेला आहे. या रक्कमेची वसुली करण्याचा विभाग प्रयत्न करीत आहे व ती न झाल्यास आवश्यक ती पुढील कारवाई करण्यात येईल असेही समितीसमोर आश्वसित करण्यात आले. त्याचप्रमाणे मंडळाच्या किंवा आयुक्तांच्या कार्यालयाच्या कोणत्याही अधिकाऱ्याने किंवा कर्मचाऱ्याने ही वसुली केलेली नसून यामध्ये त्यांचा सहभागही नाही. ही रक्कम बांधकाम कंत्राटदारांकडून थेट बँकेत भरली जाते. कामगार मंडळाचे अधिकारी किंवा कर्मचारी यांना याची माहिती असती तर त्यांनी धनादेश घेतलेच नसते. हे विभागाचे म्हणणे समिती मान्य करू शकत नाही. उपकर डिमांड ड्राफ्टने भरणेबाबत कायद्यातच तरतूद असताना अशाप्रकारचे धनादेश स्वीकारण्यातच का आले, ही बाब तर कायद्याच्या तरतूदीचे उल्लंघन करणारी ठरते. ज्या बाबीसाठी किंवा ज्या परवानगीसाठी कंत्राटदार हे पैसे बँकेत थेट भरतात. तरी अशा परवानग्या देण्या अगोदर पैसे बँकेत जमा झाले असल्याची साधी शहानिशा देखील विभागाच्या स्तरावरून होत नसेल व शहानिशाविना आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करण्यात येत असेल तर हे अत्यंत दुर्भाग्यपूर्ण असून या संपुर्ण बाबीसाठी संपुर्णपणे शासन व्यवस्था जबाबदार आहे. शासनाने या संपुर्ण बाबींची सखोल चौकशी करून दोषींवर तातडीने कारवाई करावी तसेच वसूलपात्र रक्कम वसूल करावी व रक्कम वसूल न झाल्यास सदर बांधकाम कंत्राटदारावर आवश्यक ती पुढील कायदेशीर कारवाई करावी व केलेल्या कारवाईचा अहवाल समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावा अशी समितीची शिफारस आहे.

१.१६ परिच्छेद क्रमांक ३.३.७ : “ अंतर्गत नियंत्रण आणि संनियंत्रण कार्यतंत्र ”

प्रभावी अंतर्गत नियंत्रण व्यवस्थेमध्ये एकंदर व्यवस्थापकीय प्रक्रियेच्या कार्यक्षमते विषयी रास्त खात्री देता येते आणि त्याद्वारे संस्थांकडून कामावर ठेवल्या जाणाऱ्या संनियंत्रणाचे प्रमाण दर्शविले जाते. परंतु मंडळाकडे राज्यातील उपकर संकलकांची आणि त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येणाऱ्या बांधकाम क्षेत्रातील संस्थांची संपूर्ण यादी नव्हती. वेगवेगळ्या जिल्ह्यांतील कामगारांची दुबार नोंदणी रोखण्यासाठी तसेच लाभाचे दोनदा प्रदान होणे टाळण्यासाठी मंडळाकडे कोणतीही यंत्रणा नव्हती. सन २००७ ते १४ मधील फक्त सन २०११-१२ या वर्षासाठी वार्षिक अहवाल मंडळाने राज्य शासनाला सादर केला व अन्य वर्षांचे वार्षिक अहवाल सादर करण्यात आले नव्हते. मंडळाने अंतर्गत लेखापरिक्षण शाखा तयार केली नव्हती. तसेच बाह्यस्रोताकडून अंतर्गत लेखापरिक्षणही करून घेतले नव्हते, बांधकाम मजुरांची कमी नोंदणी आणि कल्याण निधीचे कमी वाटप या बाबी लक्षात घेता मंडळाचे संनियंत्रण अत्यंत कमकुवत होते असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

उपरोक्त सर्व आक्षेप पाहता मंडळ स्तरावर या कायद्यातील तरतूदीची अंमलबजावणी अत्यंत ढिसाळ व अनियोजनबद्ध रितीने होत आहे. सन १९९६ ला कायदा पारित होऊन देखील आजतागायत गत २१ वर्षांत मंडळाकडे यंत्रणा स्थापित नसणे ही बाब योग्य नाही व समिती याबाबत तीव्र नापसंती व्यक्त करीत आहे. तसेच मंडळाने अंतर्गत नियंत्रण व संनियंत्रण कार्यतंत्र सक्षम करण्यासाठी आवश्यक ती उपाययोजना तात्काळ करावी व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस २ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

(अ) जलसंपदा विभाग

२. भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांनी त्यांच्या सन २०१३-१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र. ३.४ “जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनेची कार्यपद्धती ” यासंदर्भात खालील अभिप्राय व्यक्त केले आहेत.

२.१ परिच्छेद क्र. ३.४ “जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनेची कार्यपद्धती ” :-

परिच्छेद क्र. ३.४.१ प्रस्तावना :-

यांत्रिकी संघटना ही महाराष्ट्र शासनाच्या जलसंपदा विभागाची यांत्रिकी शाखा आहे. जी १९५९ मध्ये स्थापिक करण्यात आली. यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यपद्धतीत मातीकाम, जलव्यवस्था दरवाजे आणि उच्चलनयंत्र, कालवा देखरेख, कर्मशाळा व्यवस्थापन, विंधन, भांडार व्यवस्थापन, परिवहन, उपसा सिंचन योजना, भुयारीकरण, संकटकालीन सेवा आणि यंत्रसामग्रीची विल्हेवाट यांचा ठळकपणे समावेश आहे

परिच्छेद क्र. ३.४.२ लेखापरीक्षेची व्याप्ती

यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यपद्धतीचे लेखापरीक्षण २००९-१० ते २०१३-१४ या कालावधीसाठी मुंबई मधील जलसंपदा विभाग, मुख्य अभियंत्याचे कार्यालय, पाच मंडळ कार्यालये आणि ३० विभागांपैकी ११ यांत्रिकी विभागांचे स्तरीय सरळ याच्छिक नमूना चाचणी पद्धतीने निवड करून त्या कार्यालयांतील अभिलेखांची नमूना चाचणी करण्यात (एप्रिल २०१४ ते जुलै २०१४) आली. निवडलेल्या विभागांत २००९-१४ या कालावधीत निष्पादित ३१४ मातीकाम व कालवा सफाई आणि ३३६ दरवाजे निर्मिती व उभारणी कामांची नमूना चाचणी करण्यात आली.

महाराष्ट्र शासनाद्वारे ऑक्टोबर २०१४ मध्ये प्राप्त झालेली उत्तरे अहवालात योग्य ठिकाणी समाविष्ट केली आहेत.

परिच्छेद क्र. ३.४.३ नियोजन

जलसंपदा विभागाने जून २०१३ मध्ये दृष्टी दस्तावेज (विजन २०२०) तयार करण्यासाठी कारवाई सुरू केली. दृष्टी दस्तावेज संपूर्ण संघटनेसाठी तयार करण्यात (सप्टेंबर २०१३) आले होते. ज्यात यांत्रिकी संघटनेचाही समावेश होता आणि समीक्षणासाठी त्याचा प्रसार करण्यात आला. हे दस्तावेज अद्याप अंतिम करण्यात आले नाही (ऑक्टोबर २०१४)

२.२ ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

जलसंपदा विभागाने व्हीजन डॉक्युमेंट अंतिम केले असून त्यांची प्रत सोबत जोडण्यात येत आहे. (विवरण क्र.७)

महालेखापाल यांचे श्रेः१. व्हीजन डॉक्युमेंटच्या मंजुरी व कार्यान्वितीकरणाबाबतची सद्यःस्थिती लोकलेखा समितीला सादर करण्यात यावी.

शासनाचे अभिप्राय--व्हीजन डॉक्युमेंटला मंजुरी देण्यात आली आहे. आणि त्यावरील कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे.

परिच्छेद क्र. ३.४.३.१ वार्षिक पाखरण कार्यक्रम तयार करणे

यांत्रिकी संघटना वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (Annual Deployment Programme—ADP) तयार करते ज्यात यांत्रिकी संघटनेच्या विभागांनी वर्षभरात हाती घ्यावयाच्या/निष्पादित करावयाच्या कामांचा समावेश असतो. जी कामे ADP मध्ये अंतर्भूत आहेत ती, मंडळ कार्यालये आणि मुख्य अभियंते यांनी संकलित केलेली आहेत आणि मान्यतेसाठी ती ADP च्या बैठकीत मांडली गेली आहेत.

परिच्छेद क्र. ३.४.३.२ ADP अंतिम करण्यात विलंब

असे निदर्शनास आले की ADP अंतिम करावयासाठी कोणतेही विनिर्दिष्ट वेळापत्रक नाही आणि मुख्य अभियंता यांचे द्वारे ३१ मार्च २०१४ अखेर संपणा-या मागील पाच वर्षात ADP अंतिम करणे आणि मंजुरीसाठी मंडळ कार्यालयांकडे पाठविणे यासाठी विलंब झाला होता. ADP ची मंजुरी आणि मंडळ कार्यालयांकडे पाठविणे यात कार्य वर्ष सुरू झाल्यानंतर तीन ते चार महिन्यांपेक्षा जास्त विलंब झाला होता.

महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की, यापुढे दर वर्षी ऑगस्ट महिन्याच्या तिसऱ्या आठवड्यात ADP अंतिम करण्यात येईल आणि दरवर्षी डिसेंबरपर्यंत मध्यावधी आढावाही घेण्यात येईल.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

यासंदर्भात शासन परिपत्रक दिनांक २६ सप्टेंबर २०१४ रोजी (विवरण क्र.८) निर्गमित करण्यात आले असून ज्यामध्ये कालावधी निश्चित करण्यात आला आहे.

प्रत्येक वर्षाच्या ऑगस्ट महिन्यात पहिल्या आठवड्यात वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (ADP) निश्चित करावा व प्रत्येक वर्षाच्या डिसेंबर महिन्यात मध्यावधी आढावा घ्यावा असे निर्देश देण्यात आले आहेत.

सन २०१४-१५ मध्ये वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (ADP) बैठक दि. २ सप्टेंबर २०१४ रोजी घेण्यात आली व वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (ADP) अंतिम करण्यात आला व मध्यावधी आढावा बैठक दि. ४ डिसेंबर २०१४ रोजी आयोजित करण्यात आली होती.

तसेच सन २०१५-१६ या चालू वर्षात वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (ADP) बैठक दि. १० सप्टेंबर २०१५ रोजी आयोजित करण्यात आली होती व वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (ADP) अंतिम करण्यात आला. मध्यावधी आढावा बैठक दि. ०२ फेब्रुवारी २०१६ रोजी घेण्यात आली.

वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (ADP) बैठकीक दिनांक ०२ सप्टेंबर २०१४, मध्यावधी आढावा बैठक दिनांक ०४ डिसेंबर २०१४ आणि वार्षिक पाखरण कार्यक्रम ADP बैठक दिनांक १० सप्टेंबर २०१५ च्या इतिवृत्ताची प्रत सोबत (विवरण क्र.९) म्हणून जोडली आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. मध्यावधी आढावा बैठक १ महिन्याच्या उशीराने घेण्यात आली याबाबतचे कारण द्यावे.

शासनाचे अभिप्राय- मध्यावधी आढावा बैठकीला खालील कारणामुळे उशीर झाला आहे-

१. विधानसभेच्या दि. ७ डिसेंबर ते २३ डिसेंबर २०१५ या कालावधीत नागपूर येथे हिवाळी अधिवेशन होते.

२. स्थापत्य विभागाकडील सर्व मुख्य अभियंता यांना कालवा स्वच्छता कामावर लक्ष केंद्रित करून त्यात बदल करण्याच्या सूचना देण्यात आलेल्या आहेत, जेणेकरून स्थापित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचन क्षमता यातील तफावत कमी होईल. दि. २ फेब्रुवारी २०१६ रोजी आवश्यक माहितीसाठी बैठक संपन्न झाली.

परिच्छेद क्र. ३.४.३.३ कामांचे अयोग्य नियोजन :-

वार्षिक पाखरण कार्यक्रमात यांत्रिकी संघटनेची चार मुख्य कामे मातीकाम, कालवा सफाई, दरवाजा निर्मिती आणि दरवाजा उभारणी या कामांशी संबंधित कामे समाविष्ट असतात. लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की, या कामांसंबंधित मागील पाच वर्षात ADP मध्ये अंतिम झालेली कामे हाती घेऊन निष्पादित करण्यात आली नव्हती. काम-निहाय आणि वर्ष-निहाय नियोजित कामे, निष्पादनासाठी घेण्यात आलेली कामे आणि निष्पादनासाठी न घेण्यात आलेली कामे (विवरण क्र.१०) मध्ये दर्शविलेली आहेत.

● मातीकामे आणि कालवा सफाई कामे अशी एकूण १,४८१ कामे वर्ष २००९-१४ दरम्यान ADPs अंतर्गत मंजूर करण्यात आली होती, ज्यापैकी ३०४ कामे निष्पादनासाठी घेण्यात आली नाहीत आणि ६५५ कामे अपूर्ण राहिली, ज्यावर २००९-१४ या कालावधीत रू ५५.५६ कोटी खर्च करण्यात आला होता याशिवाय, माती काम आणि कालवा सफाईची अपूर्ण कामे आणि सुरू न करण्यात आलेली कामे त्यानंतरच्या ADPs मध्ये पुढे नेण्याची (Carrying forward) पद्धती नव्हती.

● २००९-१४ मध्ये निष्पादित मातीकामे आणि कालवा सफाईच्या एकूण १,५४६ (नियोजित आणि अनियोजित) कामांपैकी १,०२४ कामे (६६ टक्के) अनियोजित कामे होती.

● ADPs अंतर्गत प्रदान करण्यात आलेली दरवाजे निर्मिती आणि उभारणीची कामे आवश्यक मनुष्यबळ आणि साधन संपत्तीच्या अतीव कमतरतेमुळे खाजगी यंत्रणांकडे बाह्य स्रोतिकरणाद्वारे (out sourced) अंमलबजावणीसाठी देण्यात आली. यांत्रिकी संघटनेने २००९-१४ या कालावधीत निष्पादित केलेल्या कामांची टक्केवारी फक्त ८ टक्के ते १९ टक्के या दरम्यान होती जेव्हा की खाजगी यंत्रणांकडे बाह्यस्रोतिकरण करण्यात आलेल्या कामांची टक्केवारी ५० टक्के ते ७१ टक्के दरम्यान होती

महाराष्ट्र शासनाने वस्तुस्थिती मान्य करून नमूद केले की, मागील वर्षाची सर्व अपूर्ण कामे पुढील वर्षाच्या ADP मध्ये अंतर्भूत केली आहेत याची खातरजमा करण्यात येईल आणि यासंबंधी एक परिपत्रक जारी केले गेले (सप्टेंबर, २०१४) याशिवाय महाराष्ट्र शासनाने पुढे असेही नमूद केले की, कोणत्याही वर्षी अनियोजित कामांची टक्केवारी १५ टक्के इतपत मर्यादित ठेवण्यात येईल. जिल्हाधिकारी/लोकप्रतिनिधी यांचे द्वारे प्रस्तावित कामांसाठी, यांत्रिकी संघटनेने कामे करण्याआधी महाराष्ट्र शासनाची मंजूरी घेणे आवश्यक असेल. कामांच्या बाह्यस्रोतिकरणाबाबत उत्तर मूक होते.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

याबाबत दि. २६ सप्टेंबर २०१४ रोजी परिपत्रक निर्गमित करण्यात आले आहे. सदर परिपत्रकानुसार, वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (ADP) बाबतच्या सर्व कार्यवाही असे मागील वर्षात पूर्ण केलेल्या कामांचा आढावा घेणे, पुढील वर्षात ओढलेल्या कामांची संख्या, अनियोजित कामांचा समावेश करणे, परिणामकारक संनियंत्रण इ. बाबतच्या मार्गदर्शक सूचना देण्यात आल्या आहेत.

(अ) प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता- सन २००९-१४ दरम्यान एकूण १४८१ प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता कामे वार्षिक पाखरण कार्यक्रमात मंजूर होती त्यापैकी ३०४ कामे निष्पादनासाठी खालील कारणामुळे घेण्यात आली नाहीत. सदर वार्षिक पाखरण कार्यक्रमाला शासनाची मंजूरी प्राप्त झालेली आहे.

- १) स्थापत्य विभागाने कामाच्या प्राधान्यात बदल केल्याने, त्यामुळे ८३१ अनियोजित कामे हाती घेण्यात आली,
- २) स्थापत्य विभागाने धरणातील पाणीसाठा उपलब्धतेनुसार व शेतक-यांच्या सिंचनाच्या मागणीनुसार नियोजनात बदल केल्याने,
- ३) त्या त्या वर्षीच्या निधीच्या उपलब्धतेनुसार प्राधान्य क्रम बदलल्यामुळे.

अपूर्ण कामे - ६५५ कामे अपूर्ण राहिली, ज्यावर २००९-१४ या कालावधीत रु ५५.५६ कोटी खर्च करण्यात आला. हे कामे स्थापत्य विभागाच्या आवश्यकतेनुसार हाताळण्यात आले. स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार कामे हाताळण्यामुळे हा झालेला खर्च फलदायी आहे.

शासन परिपत्रक दि. २६ सप्टेंबर २०१४ मध्ये प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छतेची वार्षिक पाखरण कार्यक्रमातील अपूर्ण कामे आणि जी कामे हाती घेतली नाहीत अशी कामे पुढील वर्षाच्या वार्षिक पाखरण कार्यक्रमात अंतर्भूत करण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे निर्देशित करण्यात आलेली आहेत. सन २०१४-१५ मध्ये ११० प्रकल्प मातीकामे, २०२ कालवा स्वच्छता कामे स्थापत्य विभागाशी सल्लामसलत करून पुढे घेण्यात आली.

अहवालातील (विवरण क्र.१०) मध्ये दर्शविलेली प्रकल्प मातीकामे व कालवा स्वच्छतेची १०२४ अनियोजित कामे, आणि द्वार निर्मिती व उभारणीची ३०३ अनियोजित कामे यांचे पृथक्करण खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	कार्यप्रकार	२००९-२०१४	२००९-२०१४ मध्ये	२००९-२०१४ सुरु	२००९-२०१४	पाखरण कार्यक्रमातील कामे पण	शासनाकडून मान्यता प्राप्त अनियोजित कामे	स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार हाती घेण्यात आलेली कामे	महानगरपालिका/ नगरपालिका/ जिल्हाधिकारी यांच्याकडून मागणी करण्यात आलेली कामे	स्थानिक लोकप्रतिनिधीच्या मागणी नुसार करण्यात आलेली कामे
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)
१	प्रकल्प मातीकाम आणि कालवा स्वच्छता	१४८१	५२२	३०४	१०२४	७३	७८	८३१	३०	१२
२	द्वार निर्मिती आणि उभारणी	११९७	३४५	६१३	३०३	१९८	-	१०५	-	-
	एकूण	२६७८	८६७	९१७	१३२७	२७१	७८	९३६	३०	१२

वरील तक्त्यातील स्तंभ क्र. ७ मध्ये नमूद ८३१ कामांपैकी ३०४ कामे जी सुरु करण्यात आलेली नव्हती ती वगळून ५१७ उर्वरित कामे स्थापत्य विभागाशी सल्लामसलत करून हाती घेण्यात आली. त्याची कारणे खालीलप्रमाणे आहेत.-

- १) धरणातील पाणीसाठा वापरण्यासाठी सिंचनाचे प्राधान्य,
- २) लाभधारकांची सिंचन मागणीत झालेला बदल,
- ३) त्यावर्षी निधी उपलब्धतेनुसार स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार कामे हाती घेण्यात आली.

ब) द्वार निर्मिती आणि उभारणी--६१३ कामे खालील कारणामुळे हाती घेण्यात आलेली नाहीत,-

- १) स्थापत्य विभागाने कामाच्या प्राधान्यात बदल केल्याने, त्यामुळे १०५ अनियोजित कामे हाती घेण्यात आली.
- २) स्थापत्य विभागाने निधीच्या, साहित्याच्या व प्रकल्प स्थळाच्या उपलब्धतेनुसार नियोजन बदलल्याने,

३) विशिष्ट कामासाठी मान्यताप्राप्त रेखाचित्रे (Approved Drawing) उपलब्ध नसल्याने २४० कामे अपूर्ण राहिली, ज्यावर २००९-१४ या कालावधीत रु. ८८.२० कोटी खर्च झाला होता सदर कामे सलग सुरु होऊन पुर्ण होणा-या कामाचा भाग होता.

२४० अपूर्ण कामांपैकी फक्त १३६ कामे आणि ६१३ सुरू न झालेल्या कामांपैकी फक्त २७४ कामे वर्ष २०१०-१४ नंतरच्या ADPs मध्ये पुढे नेण्यात (Carried forward) आली. त्याची कारणे खालील प्रमाणे आहेत.—

- १) स्थापत्य विभागाने प्राधान्यक्रम बदलल्याने,
- २) त्या वर्षाच्या निधीच्या उपलब्धतेनुसार स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार हाती घेण्यात आली,
- ३) जरी ६१३ कामे सुरू झालेली नाहीत तरी त्या बदल्यात ३०३ अनियोजित कामे स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार पूर्ण करण्यात आली.

सन १९९४ च्या मापदंडानुसार रूपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवर (CRT) प्रत्यक्ष १००५५ कामगारांची आवश्यकता आहे. परंतु सेवानिवृत्तीमुळे रूपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवरील (CRT) कामगारांची कमतरता झाली म्हणून कामांच्या बाह्यस्रोतिकरणाचे प्रमाण वाढले व विहित वेळेत मर्यादित कामगार संख्येमुळे कामे पुर्ण करण्यासाठी कामांच्या बाह्यस्रोतिकरण हा एकमेव उपाय होता. सध्या यांत्रिकी संघटनेकडे २११८ कामगार रूपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवर (CRT) आहेत. शासनाने दिनांक २८ ऑक्टोबर २०१४ च्या शासन निर्णयानुसार शासनाच्या पुर्वपरवानगीशिवाय बाह्यस्रोतिकरणाकडून कामे न करण्याबाबत यांत्रिकी संघटनेस मार्गदर्शन केलेले आहे. तसेच दिनांक २६ सप्टेंबर २०१४ च्या परिपत्रकातील मार्गदर्शक सूचनानुसार अनियोजित कामे नियोजित कामाच्या १० ते १५ टक्के राहतील असे लक्ष ठेवले जाणार आहे.

सन २०१४-१५ मध्ये १८५९६ सघमीचे १०५६ कामे वार्षिक पाखरण कार्यक्रमात मंजूर करण्यात आलेली होती. परंतु विदर्भ, मराठवाडा आणि इतर प्रदेशात पाण्याचे दुर्भिक्ष्य असल्याने दुष्काळ सदृश्य परिस्थिती हाताळण्यासाठी राज्य शासनाने प्रत्येक जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी यांचे नियंत्रणाखाली जलयुक्त शिवार अभियान सुरू केले. याअंतर्गत यांत्रिकी संघटनेने ५५१८ सघमीचे २७६ नवीन कामे हाती घेतली, या कामांमुळे ५५१ कोटी लिटर (१९४ MCF'T) पाणी क्षमता पुर्णस्थापित झाली. हे सर्व काम शासनस्तरावरील पाखरण सनियंत्रण समितीच्या (EDC) मान्यतेने करण्यात आली. (विवरण क्र. ११)

सन २०१४-१५ मध्ये द्वार निर्मिती व उभारणीची अनियोजित कामे नाहीत.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. अनियोजित कामे १५ टक्क्याच्या मर्यादेत आहेत, याच्या पडताळणीसाठी सन २०१४-२०१५ व २०१५-१६ मध्ये नियोजित व अनियोजित करण्यात आलेल्या कामाचा तपशील देण्यात यावा.

शासनाचे अभिप्राय- सन २०१४-१५ मध्ये करण्यात आलेल्या नियोजित व अनियोजित कामांचा तपशील सोबत (विवरण क्र.११) मध्ये सादर करण्यात आलेला आहे. या नियोजित कामांमध्ये ५% अनियोजित कामे आहेत. सन २०१५-१६ मध्ये अद्यापपर्यंत पाखरण कार्यक्रमानुसार कामे करण्यात येत आहेत. आणि कोणतेही अनियोजित काम हाती घेतलेले नाही.

२. जर कामे स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार करण्यात आली आहेत. तर यांत्रिकी संघटनेच्या अहवालात सादर कामे अपूर्ण का दाखविण्यात आली? कामाचा प्राधान्यक्रम बदलला काय? याबाबतची माहिती लोकलेखा समितीला सादर करावी.

शासनाचे अभिप्राय- वार्षिक पाखरण कार्यक्रमानुसार निश्चित करण्यात आलेल्या निकषानुसारच सादर कामे अपूर्ण दाखविण्यात आलेली आहेत. परंतु ही कामे स्थापत्य प्राधिकाऱ्यांचे आवश्यकतेनुसार व आवश्यक तेवढ्या मर्यादेत पूर्ण करण्यात आली आहेत.

३. अनियोजित कामे नियोजित कामापेक्षा जास्त होणे हे व्यवस्थित नियोजन न झाल्याचा भाग आहे. त्याबाबतची कारणे स्पष्ट करण्यात यावीत.

शासनाचे अभिप्राय- सन २००९-२०१४ या कालावधीतील पूर्ण करण्यात आलेली अनियोजित कामे ही त्या संबंधीत प्रकल्प प्राधिकाऱ्यांच्या निकडीनुसार पूर्ण करण्यात आलेली आहेत. हे सुद्धा मागणी आणि पुरवठा या प्राथमिक तत्त्वावरील नियोजन होते. पण शासनाचे परिपत्रक दिनांक २६ सप्टेंबर २०१४ मधील मार्गदर्शक तत्त्वानुसार सन २०१४-१५ नंतर अनियोजित कामांचे प्रमाण १५% पेक्षा कमी ठेवण्यात आलेले आहे.

परिच्छेद क्र. ३.४.३.४ जुनी यंत्रसामग्री बदलणे

यांत्रिकी संघटनेतील विविध जड भूचलित यंत्राचे (HEMs) शेल्फ लाइफ (Shelf life) ८,००० तास ते २०,००० तास पर्यंत आणि ८ वर्षे ते १५ वर्षे पर्यंत आहे.

लेखापरीक्षेच्या निदर्शनास आले की, जरी प्रत्येक यंत्राचे शेल्फ लाइफ विहित केले होते तरी, यांत्रिकी संघटनेकडे जुनी सयंत्रे बदलण्यासाठी कोणतीही नियोजित पद्धत नव्हती. यांत्रिकी संघटनेकडे असलेल्या ५५६ HEMs पैकी ३४१ HEMs वर्ष १९५७-१९९७ दरम्यान खरेदी केलेली आहेत ज्यामुळे या HEMs ची वार्षिक आयुमर्यादाही संपली आहे. तसेच, ३१ मार्च २०१४ पर्यंत १७५ HEMs अनुसूचित कार्यकाळाच्या १२५ टक्क्यांपैकी अधिक काळ आधीच उपयोगात आणले आहेत. अशा प्रकारे, जुनी यंत्रसामग्री न बदलल्यामुळे, यांत्रिकी संघटनेला २००९-१४ या कालावधीत या HEMs चा उपयोग करताना अपेक्षित २०.८० लक्ष यंत्र तासांच्या तुलनेत ४.६५ लक्ष तासांची घट सहन करावी लागली.

निरिक्षण मान्य करतांना महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की आयु संपुष्टात आले आहे अशा अस्तित्वातील १७५ HEMs पैकी, ५५ HEMs चे सर्वेक्षण अहवाल ^{४५} मंजूर झाले आहेत आणि १२ HEMs चे सर्वेक्षण अहवाल विचाराधीन आहे. तसेच नव्याने प्रस्थापित साधनसामग्री पाखरण समितीला यंत्रसामग्रीच्या आवश्यकतेचा कार्यान्वरण आढावा घेऊन शासनाकडे शिफारशी प्रस्तुत करण्याच्या सूचना निर्गमित केल्या आहेत.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

यांत्रिकी संघटनेकडे ५५६ नग अवजड यंत्रसामग्री होती, त्यापैकी सन २००९ ते २०१४ मध्ये ४५ नग आणि सन २०१४ ते २०१६ मध्ये १४ नग अशा एकूण ५९ जुन्या यंत्रसामग्रीचे निर्लेखन मंजूर केले असून ५३ नवीन यंत्रसामग्री विविध जिल्हाधिकार्यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या निधीतून खरेदी केली आहे, तसेच एक सयंत्र जलसंपदा विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या निधीतून खरेदी केले आहे. याबाबतचा तपशील (विवरण क्र.१२) मध्ये नमूद केला आहे. सध्या यांत्रिकी संघटनेकडे ५५१ नग अवजड यंत्रसामग्री उपलब्ध आहे.

नमूद केलेल्या ५५६ नग यंत्रसामग्रीचे सन २००९ ते २०१४ मध्ये १६.१५ लक्ष वापर तास (म्हणजे ३,२३,००० प्रती वर्ष) होते. उपरोक्त नमूद ५९ नग नवीन यंत्रसामग्रीचे खरेदीमुळे एकूण ५५१ नग यंत्रसामग्रीचे वापर तास एक वर्षात ३,६१,८८० तास झालेले आहेत, म्हणजेच एक वर्षात ३८,८८० वापर तास वाढलेले आहेत. यांत्रिकी संघटनेने सन २०१६-१७ मध्ये " ड " वर्गातील ६८ नग यंत्रसामग्रीचे निर्लेखन मंजूर करण्याचे योजिले आहे.

जुन्या सयंत्रांचे बदली नवीन सयंत्रांचे प्रापण करणे ही सतत सुरू असलेली प्रक्रिया आहे. यांत्रिकी संघटनेने २३४.५५ कोटीच्या ७२७ नग नवीन सयंत्रांचे प्रापणाचा प्रस्ताव (दि. १७ ऑक्टोबर २०१५) सादर केलेला असून त्यापैकी ५० कोटीचा निधी शासनाने उपलब्ध करून दिलेला आहे व त्यामध्ये सुमारे १५३ नग नवीन सयंत्रे खरेदी करण्यात येतील. (विवरण क्र. १३)

महालेखापाल यांचे श्रे : १. यंत्रसामग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीच्या झालेल्या बैठकांचे इतिवृत्त आणि जुन्या सयंत्रांचे निर्लेखनाची सद्यस्थिती सादर करण्यात यावी.

शासनाचे अभिप्राय- यंत्रसामग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीच्या झालेल्या ६ बैठकांचे इतिवृत्त सोबत जोडण्यात आले आहे. (विवरण क्र.११) यांत्रिकी संघटनेकडून " ड " वर्ग यंत्रसामग्रीचे निर्लेखनाबाबत नियोजन करण्यात आले असून कार्यवाही प्रगतिपथावर आहे. (विवरण क्र.१३)

परिच्छेद क्र. ३.४.३.५ रूपांतरीत नियमित अस्थायी (Converted Regular Temporary—CRT) कर्मचाऱ्यांची कमतरता

रूपांतरीत नियमित अस्थायी (CRT) कर्मचारी आणि यंत्रसामग्रीच्या उपलब्धतेनुसार जलसंपदा विभागाने प्रत्येक उप-विभागाची क्षमता निश्चित केली होती (जुलै, १९९४) CRT कर्मचाऱ्यांचे मंजूर मनुष्यबळ (Sanctioned Strength) नसल्यामुळे निवृत्ती नंतर CRT कर्मचाऱ्यांची पदे रद्द होतात. मुख्य अभियंत्यांनी दर वर्षी जून/जुलै मध्ये प्रत्येक उपविभागाच्या क्षमतेचा आढावा घ्यावयाचा होता. मार्च, १९९४ ला यांत्रिकी संघटनेमधील CRT कर्मचाऱ्यांची संख्या १०,०५५ होती.

लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की, २००९-१४ दरम्यान यांत्रिकी संघटनेतील CRT कर्मचाऱ्यांची संख्या २०१० मधील ४,४७१ पासून २०१४ मध्ये २,८६४ पर्यंत घसरली. पुढील चार वर्षांत, मार्च २०१८ पर्यंत १,३२९ CRT कर्मचाऱ्यांच्या निवृत्तीमुळे CRT कर्मचाऱ्यांची संख्या आणखी ५० टक्क्यांने कमी होईल. यांत्रिकी संघटनेची क्षमता जरी मुख्यत्वे CRT कर्मचाऱ्यांच्या उपलब्धतेवर अवलंबून असते तरी यांत्रिकी संघटनेने विभागाच्या/उपविभागाच्या क्षमतेचा आढावा CRT कर्मचाऱ्यांच्या उपलब्धतेनुसार घेतला नाही.

महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की मुख्य अभियंता यांनी याबाबत प्रस्ताव मांडला होता (ऑक्टोबर, २०१४) या बाबतीत पुढील प्रगती प्रतिक्षित आहे (डिसेंबर, २०१४)

अशाप्रकारे, विभागाच्या उभारणी क्षमतेच्या उपयोगात घसरण होत आहे आणि बाह्यस्रोतीकरण वाढत आहे. जुनी यंत्रसामग्रीसुद्धा बदलली जात नव्हती आणि रूपांतरीत नियमित अस्थायी (CRT) कर्मचाऱ्यांची रिक्त पदेसुद्धा भरण्यात येत नव्हती.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

जलसंपदा विभागाच्या मानकाप्रमाणे (जुलै १९९४) यांत्रिकी संघटनेमध्ये CRT कर्मचाऱ्यांची संख्या १०,०५५ होती. सद्यःस्थितीत ती २,११८ पर्यंत घटलेली आहे.

रूपांतरीत नियमित अस्थायी कर्मचाऱ्यांचा यांत्रिकी संघटनेने वेळोवेळी आढावा घेतला आहे आणि असे निदर्शनास आले की, कर्मचा-यांच्या मोठ्या प्रमाणावरील सेवानिवृत्तीमुळे कर्मचाऱ्यांची अधिक उणिव भासत आहे. सध्या एकूण २११८ रूपांतरीत नियमित अस्थायी कर्मचारी यांत्रिकी संघटनेत कार्यरत आहेत. मुख्य अभियंता (यां.) यांनी ४०२ नियमित अस्थायी कर्मचाऱ्यांच्या समर्पणाचा प्रस्ताव शासनास सादर केला आहे आणि त्याबद्दल किमान ४१५७ तांत्रिक पदांच्या मंजूरीचा प्रस्ताव दि. ४ सप्टेंबर २०१३ व दि. १३ मे २०१४ आणि १५ जून २०१५ (विवरण क्र.१४) अन्वये शासनास सादर केला आहे. यासंदर्भात पुढील कार्यवाही चालू आहे.

या संदर्भात दिनांक ०६ जानेवारी २०१५ रोजी शासन स्तरावर बैठक घेण्यात आली आणि यांत्रिकी संघटनेला पुढील कार्यवाही बाबत मार्गदर्शन करण्यात आले आहे. या बैठकीचे इतिवृत्त सोबतचे (विवरण क्र.१५) मध्ये जोडण्यात येत आहे.

कामे पूर्ण करण्याकरिता पुरेसे मनुष्यबळ उपलब्ध नव्हते व कामांची अत्यंत तातडी होती म्हणून ही कामे बाह्य अभिकरणामार्फत करण्यात आली अन्यथा प्रकल्प कामाच्या प्रगतीवर प्रतिकूल परिणाम झाला असता. काही अपरिहार्य कारणामुळे कामे बाह्य अभिकरणामार्फत करावयाची असल्यास शासनाची पूर्वपरवानगी घ्यावी अशी मार्गदर्शक तत्त्वे दिनांक २८ ऑक्टोबर २०१४ च्या शासन निर्णयानुसार निर्गमित करण्यात आली आहेत. सयंत्रांचा अधिक वापर करून कामे पूर्ण करण्याकरिता यंत्रचालक, चालक, मदतनीस यांच्या सेवा बाह्य अभिकरणामार्फत घेण्याचे यांत्रिकी संघटना नियोजन करीत आहे.

सन २०१४-१५ व २०१५-१६ मध्ये यांत्रिकी संघटनेने १०१ HEM, ट्रक, टिप्परस अशी जुनी यंत्रसामग्री निर्लेखित केली असून १०८ तम्ब, ट्रक, टिप्परस अशी नवीन यंत्रसामग्री खरेदी केलेली आहे. (विवरण क्र.१२)

जुनी यंत्रसामग्री बदलून नवी यंत्रसामग्री घेण्याचे प्रक्रिया प्रगती पथावर असून, आता १५३ नवीन यंत्रसामग्रीची (किंमत सुमारे रु. ५० कोटी) मार्च २०१६ अखेर पर्यंत खरेदी करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. बाह्य अभिकरणामार्फत घेण्यात येत असलेल्या ऑपरेटर, हेल्पर व ड्रायव्हर यांच्या सेवांचा तपशील सादर करण्यात यावा. संघटना सी.आर.टी कामगारांची कमतरता असताना नवीन यंत्रसामग्री कशी चालविणार आहे याबाबतही कळवावे.

शासनाचे अभिप्राय- सी.आर.टी वर असलेल्या कामगारांची संख्या अतिशय कमी झाल्याने ऑपरेटर, हेल्पर व ड्रायव्हर यांची आवश्यक असलेल्या यंत्रसामग्रीवर बाह्य अभिकरणामार्फत सेवा अभियंता यांच्या देखरेखीखाली घेण्यात येत आहेत. मंडळांनी घेतलेल्या सेवांचा तपशील सोबत जोडला आहे. (विवरण क्र. १३)

परिच्छेद क्र. ३.४.४ आर्थिक व्यवस्थापन

परिच्छेद क्र. ३.४.४.१ निधीचे स्वरूप आणि निधीची स्थिती.

यांत्रिकी मंडळांद्वारे निधीची आवश्यकता संकलित करण्यात येऊन त्याचा संयुक्त प्रस्ताव जलसंपदा विभागास सादर करण्यात येतो. जलसंपदा विभागाद्वारे नंतर तो प्रस्ताव संपूर्ण विभागाची आवश्यकता एकत्रित करून मंजूरीसाठी वित्त विभागाकडे पाठविण्यात येतो. मंजूरीनंतर, विभागांना वितरित करण्याकरिता, जलसंपदा विभाग संबंधित मंडळांना निधीचे वाटप करतो. ३१ मार्च २०१४ अखेर संपलेल्या मागील पाच वर्षांत निधीची मागणी, वाटप आणि केलेल्या खर्चाचे तपशील पुढीलप्रमाणे आहे :-

तक्ता ३.४.१ : निधीची मागणी, अंतिम वाटप आणि केलेल्या खर्चाचा तपशील

(रु. कोटी मध्ये)

वर्ष	मागणी		अंतिम अनुदान		प्रत्यक्ष खर्च	
	योजनांतर्गत	योजनेत्तर	योजनांतर्गत	योजनेत्तर	योजनांतर्गत	योजनेत्तर
२००९-१०	२९१.०८	४.५९	२१३.०९	१.१३	२१२.१४	१.१३
२०१०-११	३७०.१४	४.११	२३६.५८	२.६१	२३४.८३	२.६१
२०११-१२	४४३.३५	११.६२	२३९.८८	२.६६	२३९.३७	२.६६
२०१२-१३	४२७.५५	१०.१३	२५०.५३	०.९०	२५४.०५*	०.९०
२०१३-१४	४७३.८४	११.४०	२५२.०७	३.०५	२५२.१२*	३.०५
एकूण	२,००५.९६	४१.८५	१,१९२.१५	१०.३५	१,१९२.५१	१०.३५

(स्रोत:- यांत्रिकी संघटनेने सादर केलेली माहिती)

* २०१२-१३ आणि २०१३-१४ या वर्षात अनुक्रमे रुपये ३.५२ कोटी आणि रुपये ०.०५ कोटी इतका अंतिम वाटपापेक्षा अधिक खर्च आस्थापना खर्चाशी संबंधित होता. कारण त्याचे वाटप खर्चाच्या योजनांतर्गत शिर्षाखाली झाले होते.

महाराष्ट्र शासनाच्या नियमित निधी व्यतिरीक्त, यांत्रिकी विभागाला जलसंपदा विभागाच्या नागरी विभागाकडून रु.५५०.७४ कोटी निधी त्यांनी २००९-१४ या कालावधीत बहाल केलेल्या कामाचे निष्पादन करण्याकरिता प्राप्त झाला आणि त्यातून झालेला खर्च रु.५२८.३५ कोटी होता.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

सदर अहवालात नमूद केलेले सन २०१२-१३ व २०१३-१४ या वर्षातील अनुक्रमे रु. ३.५२ कोटी व रु. ०.०५ कोटी एवढा अनुदानापेक्षा अधिक झालेला खर्च हा आस्थापनेशी संबंधित आहे. अधिकचा खर्च हा CRT आस्थानेचा असून तो TEO द्वारे संबंधित प्रकल्पावर समायोजित करण्यात येईल.

यांत्रिकी संघटनेला एकूण रु. ५५०.७४ कोटी एवढ्या ठेवी स्थापत्य विभागाने विविध कामे जसे द्वार निर्मिती, उभारणी, दुरूस्ती, आणि उपसा सिंचन योजना इ. स्थापत्य विभागांनी दिलेली कामे पूर्ण करण्यासाठी प्राप्त झालेल्या आहेत. त्यापैकी मार्च-२०१४ अखेर रु.५२८.३५ कोटीची कामे पूर्ण झालेली आहे व उर्वरित कामे देखील पूर्ण झालेली आहेत व रु. ५५०.७४ कोटी रक्कमेपैकी शिल्लक निरंक आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. खातेबद्दल नोंद करण्याची मुदत त्यावर्षाचे लेखे बंद करण्यापूर्वीची असते, तरी विभागाने अगोदरच्या वर्षातील नोंदी आता करण्याचे कसे प्रस्तावित केले ?

शासनाचे अभिप्राय- मुख्य अभियंता (यां.), नाशिक यांचे कार्यालयातील लेखाधिकाऱ्यांना सदर बाब निराकरण करणेबाबत सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

परिच्छेद क्र. ३.४.४.२ CENVAT क्रेडिट न घेणे

सेनवॅट क्रेडिट (CENVAT Credit Rules) अंतिम उत्पादित वस्तूच्या उत्पादकाला अंतिम वस्तू अथवा त्यासाठी लागणा-या वस्तूची निर्मिती करित असताना, लागणाऱ्या कच्च्या मालावर अथवा भांडवली मालावर अदा केलेल्या उत्पादन शुल्काचे क्रेडिट घेण्याची मुभा प्रदान करतात. कच्च्या मालावर देय असलेल्या उत्पादन शुल्काचे क्रेडिट घेण्याकरिता उत्पादकाला दैनंदिन संग्रह लेखा (Daily stock Account) आणि बिजके यांचे दस्तावेज योग्यरित्या ठेवणे आवश्यक आहे.

लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की दोन ४७ विभागांमध्ये दैनंदिन संग्रह लेखा आणि बिजके हे अभिलेख विभागाद्वारे व्यवस्थित ठेवण्यात आले नाहीत आणि त्यामुळे २००९-१४ या कालावधीत रु. ६.६६ कोटी किंमतीच्या लागणाऱ्या कच्च्या मालाचे क्रेडिट उत्पादन शुल्कात प्राप्त करता आले नाही.

महाराष्ट्र शासनाने लेखापरीक्षा निरीक्षण मान्य करताना नमूद केले की भविष्यात क्रेडिट न घेणे याबाबत जबाबदारी ठरविण्यात येईल. तथापि, २००९-१४ दरम्यान प्रदान केलेल्या रक्कमेवर मागणी न करण्याबाबत उत्तर मूक होते.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

द्वारांच्या घटक भागांच्या निर्मिती पासून ते भाग प्रकल्पाच्या ठिकाणी बसविण्या पर्यंत सर्व द्वार निर्मितीची कामे विभागीय कर्मशाळेत करण्यात येतात. या प्रक्रियेसाठी किमान १ ते ३ वर्षांचा कालावधी लागतो. विक्रीकर विभागाच्या डिसेंबर २००१ मधील आदेशानुसार CENVAT ची मागणी मालाच्या खरेदी पासून ६ महिन्यांचे आंत करणे आवश्यक आहे. परंतु सदर विभागाच्या सुधारीत CENVAT Credit Rules २००४ नुसार सदर CENVAT चे क्रेडिट घेण्याची व उपभोगण्याची कालमर्यादा काढण्यात आली आहे. त्यानुसार यांत्रिकी मंडळांना सदर आदेशांचे पालन करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत

तसेच सुधारीत नोटीफिकेशन २००९ नुसार मालाच्या वापराबाबत किंवा उत्पादना बाबत भरलेल्या विक्रीकर मागील १० वर्षांसाठी मागणी करता येतो तसेच पुढील १० वर्षांत त्याचे क्रेडीट घेता येते. त्यानुसार संघटनेच्या अधिनस्त असलेली सर्व यांत्रिकी मंडळांनी सदर पद्धतीचा अवलंब केला आहे आणि CENVAT चा फायदा भविष्यात घेतला जाईल.

सदर अहवालाला नमूद केलेल्या २ विभागांनी दैनंदिन संग्रह लेखा (Daily stock Account) आणि बिजके यांचे दस्तावेज योग्यरित्या ठेवलेले आहेत. यांत्रिकी संघटनेने डिसेंबर २०१५ अखेर प्रलंबित ६.६६ करोडपैकी रु. २.०३ करोड (विवरण क्र.१६) CENVAT Credit वसूल केलेले आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. माहे जुलै, २०१४ मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या सेनव्हॅट क्रेडीट नोटिफिकेशननुसार सहा महिन्यांनंतर क्रेडीट घेणे अनुज्ञेय नसल्याने स्पष्टीकरण स्वीकारण्यायोग्य नाही. म्हणून घेतलेले सेनव्हॅट क्रेडीट व त्यासंबंधिचा कालावधी यांचा तपशील लोकलेखा समितीला सादर करावा.

शासनाचे अभिप्राय- याबाबत सादर करण्यात येते की, सेनव्हॅट क्रेडीट नियम, २००४ सुधारणा -२०१५ नुसार सेनव्हॅट क्रेडीट घेण्याची मुदत दिनांक ०१ मार्च २०१५ पासून १ वर्ष करण्यात आली आहे. याबाबत सुधारणा-२०१५ ची प्रत सोबत **विवरण क्र. १६** म्हणून जोडली आहे. तसेच सन २०१०-११ ते २०१५-१६ चे सेनव्हॅट क्रेडीटचे विवरण सोबत **विवरण क्र. १६** म्हणून जोडण्यात आले आहे.

परिच्छेद क्र. ३.४.४.३ नागरी विभागांकडून वसुली.

महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम लेखा संहितेच्या (MPWA) तरतुदीनुसार, जॉब वर्क / भांडार पुरवठा यांची अंदाजित किंमत प्रपत्र बिजकांच्या आधारावर आधीच कार्यान्वयन विभागांना अदा करावयास पाहिजे आणि अंतिम किंमतीची तपासणी करून ती वित्तीय वर्ष संपण्यापूर्वी समायोजित करावयास पाहिजे.

लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की मार्च २०१४ पर्यंत, कामे निष्पादित करण्यासाठी विविध यांत्रिकी विभागाद्वारे उठविण्यात आलेल्या डेबिट मेमो विरुद्ध नागरी विभागांकडून रु. ४९९.८९ कोटी वसुलीची रक्कम प्रलंबित होती. मागील पाच वर्षांत वसुली योग्य रक्कमेत झालेली रु. ३३१.१८ कोटीची भर या विरुद्ध एकूण वसुली फक्त रु. १५६.६३ कोटी होती. प्रलंबित रक्कम रु. ४९९.८९ कोटी मधून पाच सिंचन विकास महामंडळांची प्रलंबित रक्कम रु. ४९६.८७ कोटी होती.

महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की जुलै २०१४ मध्ये सर्व सिंचन विकास महामंडळांच्या (IDCs) मुख्य लेखा आणि वित्त अधिकाऱ्यांसमवेत (CAFO) शासकीय स्तरावर एक आढावा घेण्यात आला ज्यात संबंधित नागरी विभागांसोबत डेबिट मेमोंची पडताळणी करून त्यांचे हिशेब नक्की करावयाचे आदेश संबंधित यांत्रिकी विभागांना देण्यात आले. आढाव्याचे अंतिम परिणाम अद्याप प्रतिक्षित आहेत (डिसेंबर, २०१४)

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

शासकीय यंत्रसामग्री, प्रकल्प मातीकाम, कालवा स्वच्छता, बोगद्याची कामे, पुनर्स्थापनेची कामे, जमीन सपाटीकरण, बोरींगची कामे, धरणांच्या दरवाज्यांचे निर्मिती उभारणी व दुरुस्ती, उच्चालकांची संकल्पने, निर्मिती तसेच उपसा सिंचन योजनांच्या उभारणी व कार्यान्वित्तीकरण कामे याकरीता १३/०५/१९५९ ला यांत्रिकी संघटना स्थापण्यात आली व ही कामे यांत्रिकी संघटनेने यशस्वीरित्या पूर्ण केलेली आहेत.

मागील वर्षांत केलेल्या कामांचा आढावा घेऊन आणि यांत्रिकी संघटनेची क्षमता विचारात घेऊन प्रत्येक वर्षाच्या ADP बैठकीमध्ये कामे अंतिम करण्यात येतात. अशा कामांसाठी यांत्रिकी विभागांमार्फत संबंधित स्थापत्य विभागांना ठेव रक्कमेची मागणी करण्यात येते. संयंत्रे वापराच्या डेबिट मेमोची रक्कम स्थापत्य विभागांकडून मिळालेल्या ठेव रकमेतून समायोजित करण्यात येते. हे डेबिट मेमो शासन मान्य संयंत्र दर वापराच्या वापरानुसार तयार करण्यात येतात.

निधी उपलब्ध नसल्यामुळे किंवा इतर तांत्रिक अडचणींमुळे हे डेबिट मेमो समायोजित होत नाहीत. म्हणून डेबिट मेमोंची प्रलंबित रक्कम स्थापत्यकडून येणे बाकी दिसते.

आतापर्यंत यांत्रिकी संघटनेच्या स्थापनेपासून सुमारे ३०१४३१ सघमी प्रकल्प मातीकाम आणि ९३३६० सघमी एवढी कालवा स्वच्छतेची कामे यशस्वीरित्या पूर्ण केलेली आहेत. या कामांमुळे कालव्यातील प्रवाही पाण्याचा विसर्ग वाढलेला आहे. त्यामुळे सिंचनाचा आवर्तन कालावधी कमी होऊन लाभक्षेत्रात वाढ झालेली आहे. ज्यामुळे सिंचनाची कार्यक्षमता सन २००१-०२ ते २०१०-११ मध्ये ४५.३२ टक्क्याहून ६२.३८ टक्क्यापर्यंत वाढलेली आहे. त्याचप्रमाणे यांत्रिकी संघटनेने कालव्याची कामे, कालवा स्वच्छतेची कामे, बोगद्याची कामे, पुर्नस्थापन आणि द्वार निर्मिती उभारणी व दुरुस्ती ही कामे देखील यशस्वीरित्या पूर्ण केलेली आहेत.

सिंचन व्यवस्थापन विभागांकडे असणारा अपुरा निधी या मुख्य कारणामुळे स्थापत्य विभागांकडून ५०० कोटी पेक्षा जास्त रक्कम प्रलंबित येणे आहे.

सन २०१३-१४ पासून द्वारांच्या दुरुस्तीकरीता एक स्वतंत्र लेखाशीर्ष उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे. “ **Demand I-3, २७०१, Major and Medium Projects, ८०, General ८००, Other expenditure (18) Maintenance and Repairs of Gate of the Dams and Barrages (१८) (०१), Maintenance and Repairs of the Dams and Barrages (2701-B-636), २७ Small Barrages and, २७०२ Minor Irrigation ८०० other expenditure (२१) Maintenance and Repairs of the Dams and Barrages (२१)(०१), Maintenance and Repairs of the Dams and Barrages (२७०२८५४४), २७ Small Barrages.”** यांत्रिकी संघटनेला या शिर्षावर स्वतंत्र निधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रस्तावित आहे.

सन २०१२-१३ च्या यांत्रिकी पाखरण कार्यक्रमांतर्गत प्राप्त झालेल्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीमधून यांत्रिकी संघटनेला त्यांनी केलेल्या कामाच्या प्रलंबित रकमा प्रदान करण्याबाबत शासनाने मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांना आदेश दिलेले आहेत. मार्च २०१४ पर्यंत सदर प्रदाने करण्याबाबत शासन पत्र क्र. अलपीटी-१०१२/१३२१/(१३४/२०१२)/मेक दिनांक ०५ नोव्हेंबर २०१२ आणि पत्र क्र. एलपीटी-१०१२/१३२१/(१३४/२०१२)/मेक दिनांक ०४ मार्च २०१३ अन्वय कळविले आहे. सदर पत्राच्या प्रती सोबत जोडल्या आहेत. सन २०१४-१५ मध्ये सप्टेंबर २०१५ पर्यंत रुपये २१.८५ कोटी रक्कम स्थापत्य विभागाकडील प्रलंबित रकमेची वसुली झालेली आहे. याबाबत सर्व पाटबंधारे विकास महामंडळांच्या मुख्य लेखा व वित्त अधिकाऱ्यांची बैठक शासनाने आंतरवित्त सल्लागार यांनी माहे जुलै २०१४ मध्ये आयोजित केली होती. सदर बैठकीत असा निर्णय घेण्यात आला की, नावे नोंदी द्वारा मागणी करण्यात आलेल्या रकमेचा ताळमेळ घेण्यात यावा आणि झालेल्या कामाचा लेखा स्थापत्य विभागाने ठेवण्यात यावा.

सदर बैठकीचे इतीवृत्त सोबत जोडलेले आहे. (विवरण क्र.१७)

महालेखापाल यांचे श्रे : १. एकुण प्रलंबित रकमेच्या (रु. ४९९.८९ कोटी) तुलनेत सन २०१४-१५ मधील (रु. २१.८५ कोटी) वसुली अत्यल्प आहे. अत्यल्प वसुली बाबतची कारणमिमांसा लोकलेखा समितीला सादर करावी.

शासनाचे अभिप्राय.- याबाबत सादर करण्यात येते की, यांत्रिकी संघटनेकडून सर्व प्रकारे रकमांचे वसुलीबाबत स्थापत्य विभागाकडे सतत पाठपुरावा सुरू आहे. तथापि वसुली अल्प झाली आहे. मुळ अनुपालनात सादर केल्याप्रमाणे सदर उद्दिष्टासाठी नवीन लेखा शिर्ष उघडण्या बाबतची कार्यवाही विचाराधीन आहे. नवीन लेखा शिर्ष उघडल्यानंतर सर्व वसुली करण्यात येईल. माहे डिसेंबर २०१५ पर्यंत रुपये २२.३० कोटी एवढी वसुली पूर्ण झाली आहे.

परिच्छेद क्र. ३.४.४.४ : त्रयस्थ पक्षाचे प्रलंबित निरीक्षण शुल्क.

लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की नागरी विभागाचे प्रकल्प अभियंता आणि यांत्रिकी संघटना यांच्यात सिंचन प्रकल्पाचे दरवाजे निर्मिती आणि उभारणी कामासाठी त्रयस्थ पक्ष निरीक्षणाचा करारनामा निष्पादित करण्यात आला. तथापि, त्रयस्थ पक्ष निरीक्षण करण्यापूर्वी करारनाम्यात त्यांच्या शुल्काच्या अदायगी विषयी कोणत्याही अटी आणि शर्ती समाविष्ट करण्यात आल्या नाहीत. परिणामी, मार्च २०१४ पर्यंत रु. १०.५८ कोटी त्रयस्थ पक्ष निरीक्षण शुल्काची वसुली करण्यात आली नाही.

महाराष्ट्र शासनाने नागरी विभागांस त्रयस्थ पक्ष निरीक्षण शुल्काचे त्वरित समायोजन करण्याबाबत सूचना देण्यात येईल असे नमूद केले.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

संबंधित त्रयस्थ पक्ष निरीक्षण शुल्कांच्या प्रलंबित रकमा लवकरात लवकर प्रदान करण्यासाठी संबंधित अधिकाऱ्यांना सूचना मुख्य अभियंता यांच्याकडून देण्यात आलेल्या आहेत.

यांत्रिकी संघटनेस त्रयस्थ पक्ष निरीक्षण शुल्कांच्या प्रलंबित १०.५८ करोड रुपयांपैकी २.०२ करोड रुपये (विवरण क्र. १८) स्थापत्य विभागाकडून प्राप्त झालेले आहेत. उर्वरित रकमेसाठी पाठपुरावा चालू आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. त्रयस्थ पक्ष तपासणीचे संपुर्ण चार्जेस जमा (रिकव्हर) न झाल्याची कारणे PAC कडे देणेत यावीत.

शासनाचे अभिप्राय- यांत्रिकी संघटनेकडून वेळोवेळी पाठपुरावा करण्यात येत आहे. स्थापत्यकडून अद्याप रक्कम अदा करण्यात आलेली नाही. शासन याबाबत आढावा घेणार आहे आणि याबाबत दोन महिन्यांत परिपत्रक प्रसिद्ध करणार आहे.

परिच्छेद क्र. ३.४.४.५ सर्वसाधारण निरीक्षण.

● असे निदर्शनास आले की तीन विभागांमध्ये रु. १०.२७ कोटी अखर्चित रक्कम जमा होती. ही रक्कम परत करण्यासाठी कोणतीही कारवाई सुरू करण्यात आली नाही. महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांना निधी परत करण्याबाबत विहित कार्यवाही करण्याची पुनः सूचना देण्यात येईल.

● लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की चार यांत्रिकी मंडळांत २००९-१४ दरम्यान यंत्रसामग्रीच्या दुरुस्तीवर रु. ४४.१३ कोटी मंजूर मर्यादेवजी रु. ५६.३५ कोटी खर्च करण्यात आला, ज्यामुळे रु. १२.२२ कोटी जादा खर्च झाला.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

याबाबत शासनाने दि. १९ नोव्हेंबर २०१४ रोजी परिपत्रक प्रसिद्ध केले आहे. त्यातील सूचनेनुसार यांत्रिकी विभागांनी ठेव रकमांचे अभिलेख ठेवणे सुरू केले आहे. तसेच या विभागांनी शिल्लक असलेल्या ठेव रकमा परत करण्याची कार्यवाही सुरू केलेली आहे. ठेव रक्कम

रु. १०.२७ कोटी पैकी रु. ९.३७ चा कामांसाठी वापर करण्यात आलेला असून त्याचा भाग-III संबंधित स्थापत्य विभागास देण्यात आलेला आहे. उर्वरित रक्कम रु. ०.९ कोटी संबंधित स्थापत्य विभागास परत देण्यात आलेली आहे.

मध्यवर्ती जल आयोगाची पुस्तिका (परिच्छेद क्र. २.१.२.३) मार्गदर्शक सूचनेनुसार सयंत्रांचे अ, ब, क, ड असे ४ वर्ग करण्यात आलेले आहेत. "अ" (० ते ४० % आयुष्यमान) "ब" (४० ते ७५ % आयुष्यमान) "क" (७५ ते १०० % आयुष्यमान) "ड" (१०० % आयुष्यमान चे वरील)

यांत्रिकी संघटनेकडे २४० नग (४३%) "ड" वर्गातील सयंत्रे असल्याने त्यांचे दुरुस्ती खर्चापेक्षा प्राप्ती कमी झालेली आहे. या "ड" वर्गातील सयंत्रांचे अपेक्षित आयुर्मान संपले असून प्रकल्प कामांसाठी सयंत्रांचा तुटवडा असल्याने ती सयंत्रे वापरण्यात येत आहेत. "ड" वर्गातील सयंत्रांचे वापर तास "अ" वर्गातील सयंत्रांचे तुलनेत फक्त ४० % असल्याने त्यांचे दुरुस्ती खर्चापेक्षा प्राप्ती कमी झालेली आहे. सयंत्रांवरील खर्च व प्राप्तीचे सविस्तर विवरणपत्र सोबत जोडले आहे. (विवरण क्र.१९)

परिच्छेद क्र. ३.४.५ विशेष उपविभाग.

यांत्रिकी संघटनेत दरवाजांच्या कामांकरिता कर्मशाळा व्यवस्थापन आणि यंत्र दुरुस्ती कामे, भांडार व्यवस्थापन, परिवहन, विंधन, उपकरणे आणि साधनांची खरेदी अशा कामांसाठी २५ विशेष उप विभाग आहेत. १४ विशेष उपविभागांच्या नमुना चाचणीत खालील प्रमाणे आढळले.

• यंत्र अभियांत्रिकी आणि कर्मशाळा उप-विभाग क्र.२ पुणे येथील निर्मितीत वर्ष २००९-१० मध्ये ३०.५७ मेट्रीक टन (रु.०.३६ कोटी) पासून २०१३-१४ मध्ये १४.९८ मेट्रीक टन (रु. ०.१८ कोटी) पर्यंत घसरण झाली जेव्हा की निर्मिती लक्ष्य ६६ मेट्रीक टन (रु. १.०० कोटी) प्रति वर्ष होते. निर्मितीतील ही तूट **CRT** कर्मचाऱ्यांची कमतरता, जुनी यंत्रसामग्री, नियोजित कामांचे वाटप न होणे यामुळे होती.

• प्रादेशिक कर्मशाळा उप विभाग क्र.३ पुणे हे उप-विभाग २००९-१० पासून उपसा सिंचन योजनेच्या (**LIS**) कामांशी संबंधित आहे. या कामात संरचना, निर्मिती, पुरवठा, उभारणी, चाचणी आणि पंम्पिंग यंत्र आणि संलग्न साधने क्रियान्वित करणे, इत्यादी कामे समाविष्ट आहेत. असे निदर्शनास आले की बाह्यस्रोतिकरणाद्वारे निष्पादित होत असलेल्या **LIS** कामांच्या पर्यवेक्षणासाठी तांत्रिक मनुष्यबळाचा उपयोग होत होता. उप-विभागाद्वारे त्यांच्या मनुष्यबळाचा उपयोग करून कोणतेही काम करण्यात आले नाही.

• यांत्रिकी भांडार विभागांतर्गतचे जड यंत्र उप विभाग, ऑटो स्पेअर्स उप विभाग आणि पोलाद उप विभागांना संपूर्ण राज्यासाठी जड भूचलित यंत्रे व हलके वाहन यांच्या सुट्या भागांचे (**Spare Parts**) भांडार खरेदी व व्यवस्थापन आणि दरवाजे निर्मितीसाठी पोलाद खरेदीची कामे देण्यात आली होती. या विभागांनी रु. १५.१५ कोटी लक्ष्य असतांना २००९.१४ मध्ये रु. ३.१२ कोटीचे उत्पादन साध्य केले. पोलाद उप विभाग बंद करण्याबाबतचा प्रस्ताव अधीक्षक अभियंत्यास पाठविण्यात आला (ऑक्टोबर २०१२), ज्यावर अद्याप कारवाई करण्यात आली नाही (ऑक्टोबर २०१४).

• विंधन उपविभाग, दापोडी पुणे या उप विभागावर संपूर्ण राज्यातील विंधन कामे, समन्वेषण आणि प्रकल्प स्थळ शोधणे या कामांची जबाबदारी होती. असे निदर्शनास आले की वार्षिक पाखरण कार्यक्रमांत १,००२ कामे अंतर्भूत असतांना २००९-१४ दरम्यान, नागरी विभागांनी या उपविभागास केवळ १०६ कामे सोपविली.

• यांत्रिकी विभाग क्र.१ पुणे अंतर्गत असलेले साधन सामग्री व देखरेख उपविभाग दरवाजांच्या भागांच्या विविध प्रकाराच्या यांत्रिकी कामांच्या निष्पादनासाठी जबाबदार होते. उप विभागातील कर्मचारी तेवढेच असतांनाही कामांची संख्या घसरल्यामुळे उप विभागाच्या उत्पन्नात २००९-१० मधील रु. ६.३४ लक्ष पासून २०१३-१४ च्या रु. ०.०१ लक्ष पर्यंत घट झाली.

• निरीक्षण आणि गुणवत्ता नियंत्रण उपविभाग, पुणे या उप विभागास वेल्डिंग मधील त्रुटी काढणे यासाठी अंतिम उत्पादनाची टेस्टिंग करण्यासाठी असलेल्या नॉन डिस्ट्रक्टिव्ह टेस्टिंग (**Non Destructive Testing - NDT**) प्रयोगशाळेचे कामकाज आणि देखरेख करण्याचे काम सोपविले होते.

लेखापरीक्षेस असे आढळले की या प्रयोगशाळेत १९६२ ते १९९८ या कालावधीत एकूण १५ उपकरणे घेण्यात आली, ज्यात काही लहान उपकरणे होती. **NDT** चालक भाभा अणुशक्ती संशोधन केंद्रातून प्रशिक्षित असतात. प्रयोगशाळेच्या अभिलेखांच्या तपासणीत असे आढळले की एप्रिल २००९ ते जुलै २०११ या कालावधीत ४९ चाचणी जसे मर्मज्ञता (**Penetration**) चाचणी, अल्ट्रासोनिक किंवा एक्स-रे चाचणी करण्यात आल्या असल्या तरीही प्रशिक्षित कर्मचारी उपलब्ध नसल्यामुळे प्रयोगशाळेत विश्लेषण होऊ शकले नाही आणि चाचणी प्रमाणपत्र निर्गमित होऊ शकले नाही. नोव्हेंबर २०११ पासून **NDT** साधनसामग्री न वापरता पडलेली होती.

• जलसंपदा विभागाने यांत्रिकी विभाग, नांदेड आणि त्याचे तीन उप विभाग (चार उप विभागापैकी) यांना बंद करावयाचे ठरविले (जून २०१०). असेही निर्देश देण्यात आले की मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांना सर्व यंत्र सामग्री, भांडार, उपकरणे इत्यादी इतर विभागांना हस्तांतरित करावे. परंतु असे निदर्शनास आले की यांचे हस्तांतरण झाले नाही आणि त्या सामग्रीला कर्मशाळेतच कचऱ्यासारखे ठेवण्यात आले.

• **HEM** यंत्रसामग्रीची देखरेख आणि दुरुस्तीकरिता प्रादेशिक कर्मशाळा उपविभाग क्र.१ नांदेड ला यांत्रिकी विभाग (उर्ध्व पेनगंगा प्रकल्प), नांदेड यांच्याशी ऑगस्ट २०१० मध्ये जोडण्यात आले होते. परंतु कामाच्या अनुपलब्धतेमुळे २०१०-१४ या कालावधीत लक्ष्य साध्य करण्याच्या टक्केवारीत ७२.०४ टक्के (२०१०-११) ते १०० टक्के (२०१३-१४) तूट होती.

● महाराष्ट्र शासनाने मान्य केले की कर्मशाळेत उपलब्ध असलेली यंत्रसामग्री फार जुनी व अनुपयोग आहे आणि मुख्य अभियंता (यां.) यांना सद्यःस्थितीतील कामाचा व्याप आणि उपलब्धता यंत्रसामग्री यांचा आढावा घेऊन आवश्यक कारवाई करण्याच्या सूचना केल्या आहेत.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

मुख्य अभियंता (यां.) व यांत्रिकी मंडळ कार्यालयांनी सर्व यांत्रिकी उप विभागाचे कामांचा आढावा उपलब्ध यंत्रसामग्री, उपलब्ध कर्मचारी व उपलब्ध कामे यानुसार घेतला आहे. तपासणी अहवालात नमूद केलेल्या उप विभागांचे कामाचा आढावा घेण्यात आलेला असून कोणतेही सयंत्र अथवा कर्मचारी विनाकाम राहणार नाही यानुसार कामाचे वाटप करण्यात आले आहे. मुख्य अभियंता (यां.) यांचे पत्र जा. क्र. ३५३३ दि. ३० ऑक्टोबर २०१४. (विवरण क्र.२०)

अ.क्र.	उप विभागाचे नाव	वार्षिक उत्पादन क्षमता	मातीकाम/ द्वारकामे (सघमी / मे. टन)	उपसा सिंचन योजना	अन्य कामे	शेरा
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१	यांत्रिकी अभियांत्रिकी कर्मशाळा उपविभाग क्र. २ दापोडी पुणे	२५० सघमी मातीकाम	१५० सघमी, C.I. कार्स्टींग ची कामे व नीडल द्वार निर्मिती कामे	निरंक	निरंक	या उपविभागाचे कामाचे स्वरूप द्वार निर्मिती ऐवजी प्रकल्प मातीकाम, कालवा स्वच्छता हे करण्यात आलेले आहेत. मुख्य अभियंता (यां.) पत्र क्र. ३५३३ दिनांक ३० ऑक्टोबर २०१४
२	प्रादेशिक कर्मशाळा उपविभाग क्र. ३ दापोडी, पुणे.	लागू नाही	निरंक	७	निरंक	या उपविभागाचे कामाचे स्वरूप द्वार निर्मिती कामा ऐवजी उपसा सिंचन योजनांची कामे असे करण्यात आलेले आहे. मुख्य अभियंता (यां.) पत्र क्र. ३५३३ दिनांक ३० ऑक्टोबर २०१४ १) उ.सि.यो. करमाळ २) उ.सि.यो. दहिगाव टप्पा-१ ३) उ.सि.यो. दहिगाव टप्पा-२ ४) उ.सि.यो. शिरापुर टप्पा- १ ५) उ.सि.यो. शिरापुर टप्पा- २ ६) उ.सि.यो. एकरूख टप्पा-१ ७) उ.सि.यो. एकरूख टप्पा-२ रु. ३३४.२२ लक्ष रकमेचे काम पूर्ण करण्यात आलेले आहे.
३	अवजड यंत्रसामग्री सुटेभाग उपविभाग दापोडी, पुणे.	लागू नाही	निरंक	निरंक	संग्रह साठ्यातील रु. १.६ करोड एवढ्या	या उपविभागास यांत्रिकी मंडळ पुणे अंतर्गत संपुर्ण संयंत्रांच्या सुटे भागांचा, व पोलादाचा संग्रह साठा सांभाळण्याची जबाबदारी देण्यांत आलेली आहे. मुख्य

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
					रक्कमेच्या संयंत्रांचे सुटेभाग व द्वार कामांचे पोलाद याची देखभाल, व नोंदणी ठेवणे.	अभियंता (यां) पत्र क्र. ३५३३ दिनांक ३० ऑक्टोबर २०१४
४	विंधन उपविभाग क्र. २ दापोडी, पुणे.	३५० मी.	निरंक	४ उ.सि.यो.	विंधन कामे	या उपविभागास विंधन कामे व ४ उपसा सिंचन योजनांची (बार्शी टप्पा- २, मंगळवेढा, आष्टी टप्पा-१ व २) कामे देण्यात आलेली आहेत. मुख्य अभियंता (यां) पत्र क्र. ३५३३ दिनांक ३० ऑक्टोबर २०१४
५	हत्यारे परिरक्षण उपविभाग दापोडी, पुणे.	लागू नाही.	निरंक	निरंक	अवजड यंत्रसामुग्री व हत्यारे परिरक्षण ऐवजी अवजड जलद्वारांचे भाग यांची विविध प्रकल्पांवर वाहतुक करणे आणि दापोडी कर्मशाळेतील यंत्राची दुरुस्ती कामे	या उपविभागाचे कामाचे स्वरूप यंत्रसामुग्री व जलद्वारांचे भाग यांची विविध प्रकल्पांवर वाहतुक करणे आणि दापोडी कर्मशाळेतील यंत्राची दुरुस्ती कामे असे करण्यात आलेले आहे. मुख्य अभियंता (यां) पत्र क्र. ३५३३ दिनांक ३० ऑक्टोबर २०१४
६	गुणनियंत्रण व तपासणी उपविभाग, दापोडी, पुणे.	लागू नाही.	निरंक	निरंक	दापोडी कर्मशाळेत निर्मिती केलेल्या जलद्वारांची व घटक भागांची तपासणी करणे.	क्ष किरण तपासणीसाठी प्रशिक्षित कर्मचारी उपलब्ध नसल्याने ही कामे बाह्य अभिकरणामार्फत करून घेण्यांत येतात. सन २०१४-१५ मध्ये १४५९ मेटन (रु. २७.३५ लक्ष) व सन २०१५-१६ (७.०५ लक्ष) मध्ये ३७४ मेटन एवढी तपासणी कामे करण्यात आलेली आहेत.

७. जुनी संयंत्रे प्रादेशिक कर्मशाळा उप विभाग क्र. १ नांदेड यांचे ताब्यात ठेवण्यात आलेली होती, कारण त्यांचे काही भाग कामावरील संयंत्रांना गरज भासल्यास वापरणे शक्य व्हावे. निरूपयोगी संयंत्रे व अवजारे यांचे निर्लेखन मंजूर करून लिलावाद्वारे विल्हेवाट लावण्यात येत आहे.

(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
८	प्रादेशिक कर्मशाळा उपविभाग क्र.१, नांदेड	२०० सघमी	२०० सघमी	निरंक	अवजड यंत्रसामुग्रीची विविध प्रकल्पांवर वाहतूक करणे.	या उपविभागाचे कामाचे स्वरूप यंत्रदुरूस्तीऐवजी प्रकल्प मातीकाम, कालवा स्वच्छता आणि अवजड यंत्रसामुग्रीची वाहतूक करणे.

९. मुख्य अभियंता (यां.) यांनी पत्र जा. क्र. ०३ डिसेंबर २०१४ अन्वये कर्मशाळेचे आधुनिकीकरणासाठी प्रस्ताव सादर केलेला असून त्यावर शासनस्तरावर विचार सुरू आहे. (विवरण क्र.२१)

महालेखापाल यांचे श्रे : (१) कर्मचा-यांचा आढावा न घेता कामाचे स्वरूप बदलण्याचे कारण आणि उद्दिष्ट निश्चितीनुसार उपविभाग काम करेल याची खात्री काय? ते सादर करावे.

शासनाचे अभिप्राय - जलसंपदा विभागाकडील धरणांचे द्वार निर्मितीची कामे कमी झालेली असल्याकारणाने सदर उपविभागाकडे मातीकाम, निडल द्वार निर्मिती व C.I. ओतकाम ही कामे सोपविण्यात आलेली आहेत. या उपविभागाने ५५ सघमी कुकडी प्रकल्पाचे कॅनॉलचे मातीकाम, ८.२८ मे.टन C.I. ओतीव काम व १०.५० मे.टन निडल द्वार निर्मितीचे काम ही कामे सन २०१४-१५ या वर्षात पूर्ण केलेली आहेत. सन २०१५-१६ या वर्षात नवीन संयंत्रे प्राप्त झाल्यावर यापेक्षा अधिक कामे पूर्ण करण्यात येतील.

महालेखापाल यांचे श्रे : (२) या उपविभागाने उपसा सिंचन योजनांची कामे करण्याची उद्दिष्टे पूर्ण होत नाहीत. बाह्य अभिकरणाद्वारे करण्यात येणाऱ्या कामांसाठी तांत्रिक मनुष्यबळाचा वापर करणे हा तात्पुरता उपाय असून याबाबत शासनाने निश्चित कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. याचे स्पष्टीकरण लोकलेखा समितीस सादर करण्यात यावे.

शासनाचे अभिप्राय - उपसा सिंचन योजनांची निर्मिती, उभारणी व कार्यान्वितिकरणाचे काम हे अत्यंत कौशल्याचे व वैशिष्ट्यपूर्ण आहे. आधुनिक स्वयंचलित संयंत्रे, संशोधन, चाचणी व सुधारणा यांकरिता आधुनिक प्रयोगशाळा इ. सोई उपलब्ध असलेल्या कंपनीमध्ये उपसा सिंचन योजनेच्या पंप-मोटार इ. भागांची निर्मिती केली जाऊ शकते. तसेच त्याकरिता उच्च शिक्षित, प्रशिक्षित अभियंते व तंत्रज्ञांची आवश्यकता असते. अशा प्रकारच्या सुविधा दापोडी कर्मशाळेत उपलब्ध नाहीत, करिता ही कामे मंजूर रेखाचित्रे, तांत्रिक विनिर्देश व कार्यादेशातील अटी व शर्तीनुसार बाह्य अभिकरणामार्फत (पंप व मोटार निर्मिती करणाऱ्या मूळ उत्पादकांकडून) यांत्रिकी अभियंत्यांच्या देखरेखीखाली केली जातात.

महालेखापाल यांचे श्रे : (३) पोलाद उपविभागास देण्यात आलेल्या कामाचा तपशील व सन २०१४-१५ मध्ये केलेल्या कामाचे तपशीलासह कामात केलेला बदल योग्य असल्याचे दर्शावे.

शासनाचे अभिप्राय - पोलाद उपविभागाकडील पोलाद साठा अवजड संयंत्रे सुटे भाग उपविभाग, दापोडी पुणे यांचेकडे हस्तांतरित केला आहे. करिता पोलाद उपविभागाकडे यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांच्या कार्यक्षेत्रात असलेल्या प्रकल्पांच्या द्वारे दुरूस्तीची कामे सोपविण्यात आलेली आहेत. सन २०१४-१५ मध्ये ५० मे.टन व २०१५-१६ मध्ये २५ मे.टन एवढे काम करण्यात आलेले आहे. व जून २०१६ अखेर प्रकल्प अधिका-यांच्या मागणीनुसार अधिक कामे करण्यात येतील. यांत्रिकी मंडळ पुणे चा रु. १.६ कोटीचा साठा सदर उपविभाग सांभाळत आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : (४) हा उप विभाग विंधनाचे कामात तज्ज्ञ असूनही अन्य काम देण्याचे कारण काय?

शासनाचे अभिप्राय जलसंपदा विभागाकडील विंधन कामे कमी झालेली असल्याकारणाने या उपविभागाकडे विंधन कामासह उपसा सिंचन योजनांची अधिक कामे सोपविण्यात आलेली आहेत.

महालेखापाल यांचे श्रे : (५) या उप विभागास अन्य काम देण्याचे कारण काय?

शासनाचे अभिप्राय - जलसंपदा विभागाकडील धरणांचे द्वार निर्मितीची कामे कमी झालेली असल्या कारणाने या उपविभागाकडे दापोडी कर्मशाळेतील संयंत्रांची देखभाल करणे, विविध प्रकल्पस्थळी द्वारांचे घटक भाग व अवजड संयंत्रांची वाहतूक करणे तसेच संपूर्ण कर्मशाळेच्या सुरक्षा यंत्रणेच्या नियोजनाचे काम सोपविण्यात आलेले आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : (६) आवश्यक चाचण्या बाह्य अभिकरणामार्फत केल्यामुळे कर्मशाळेतील यंत्रे विनाकाम राहिली याबाबत खुलासा करावा. तसेच बाह्य अभिकरणामार्फत केलेल्या चाचण्यांचा तपशील सादर करावा.

शासनाचे अभिप्राय - एक्स रे चाचणीसाठी एक्स रे तंत्रज्ञ पद रिक्त आहे व शासकीय धोरणानुसार कर्मचारी भरती कमी करण्यात आलेली आहे. सद्यःस्थितीत उप विभागाकडे उपलब्ध असलेली संयंत्रे १५ वर्षांपासून वापरात आहेत व ती अत्यंत जुनी झालेली असल्याने सन २०१६ मध्ये त्यांचे निर्लेखन करण्यात येईल.

बाह्य अभिकरणामार्फत केलेल्या चाचण्यांची माहिती सोबत जोडण्यात येत आहे. (विवरण क्र. २२)

महालेखापाल यांचे शिरे : (७) शासनाचे आदेश अमलात आणले नाहीत व हत्यारे-संयंत्रे हस्तांतरित केली नाहीत.

शासनाचे अभिप्राय - शासकीय आदेशानुसार यांत्रिकी विभाग नांदेड यांचेकडील ३ उपविभाग बंद करण्यात आलेले असून चौथा उप विभाग यांत्रिकी विभाग (उपेप्र), नांदेड या विभागास दिनांक ३१ जुलै २०१० पासून जोडण्यात आलेला आहे. कर्मशाळेतील सर्व जुनी हत्यारे व संयंत्रांचा कार्यभार चौथ्या उप विभागास हस्तांतरित करण्यात आलेला होता. (प्रादेशिक कर्मशाळा उप विभाग क्र. १, नांदेड). अशाप्रकारे शासनाचे आदेश अमलात आणलेले आहेत. कर्मशाळेतील जुनी व विनावापर असलेली हत्यारे व संयंत्रांचा (६४ नग) निर्लेखन प्रस्ताव दिनांक ३१ डिसेंबर २०१५ रोजी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड यांनी मंजूर केलेला आहे व लिलावाद्वारे त्यांची विल्हेवाट लावण्यात येईल.

महालेखापाल यांचे शिरे : (८) प्रादेशिक कर्मशाळा उप विभाग क्र. १, नांदेड या उप विभागाने २०१४-१५ व २०१५-१६ मध्ये केलेल्या कामाचा तपशील सादर करावा.

शासनाचे अभिप्राय - या उप विभागाने सन २०१४-१५ या कालावधीत ३२७.१३९ सघमी (रु. ३५९.८५ लक्ष) व सन २०१५-१६ या कालावधीत १७६.२१३ सघमी (रु. २११.४५ लक्ष) एवढे मातीकाम पूर्ण केलेले आहे व उर्वरित कामे सुरू आहेत. (उप विभाग ३१ जुलै २०१५ पासून यांत्रिकी विभाग (उपेप्र), नांदेड या विभागास जोडलेला असून त्याचे नवीन नामकरण यांत्रिकी उप विभाग क्र. ४, नांदेड असे केले आहे.)

महालेखापाल यांचे शिरे : (९) कर्मशाळेच्या आधुनिकीकरणाची सद्यःस्थिती नमूद करावी.

शासनाचे अभिप्राय - कर्मशाळेच्या आधुनिकीकरणाच्या प्रस्तावाची तपासणी करण्यात येत आहे.

परिच्छेद क्र. ३.४.६ निधीची अडवणूक.

● यांत्रिकी विभाग, पुणे याना १० LIS प्रकल्पांत यंत्रसामग्री उभारणी आणि संचमांडणीची कामे देण्यात आली. विभागाद्वारे रु. ३३.३८ कोटी रकमेची यंत्रसामग्री आणि साहित्य घेण्यात आले आणि मार्च, २०१० ते ऑगस्ट, २०१३ दरम्यान ते कार्यस्थळावर पुरविण्यात आले. तथापि, कार्यस्थळ उपलब्ध नसल्यामुळे अथवा विद्युत पुरवठा नसल्यामुळे यंत्र कार्य स्थळावर बसविण्याचे काम विभागाद्वारे पूर्ण करण्यात आले नाही. म्हणून, कार्यस्थळावर यंत्रसामग्री आणि साहित्य पडून राहिले होते. कार्यस्थळावर पुरवठा केलेल्या यंत्रसामग्री आणि साहित्याच्या गुणवत्तेत कालानुरूप न्हास/चोरी होण्याची शक्यता टाळता येणार नाही

महाराष्ट्र शासनाने वस्तुस्थिती मान्य केली आणि नमूद केले की नागरी/विद्युत कामे पूर्ण झाल्यावर उभारणीची उरलेली कामे हाती घेतल्या जाईल.

● निवडलेल्या पाच विभागांद्वारे निर्माण केलेले रु १६.१६ कोटी किंमतीचे १४०४.४० मे. टन दरवाजे आणि त्यांचे भाग कर्मशाळेत एक वर्ष ते पाच वर्षे इतक्या कालावधीसाठी पडून राहिले होते.

महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की कार्यस्थळाची उपलब्धता नसल्यामुळे दरवाजे आणि दरवाजाच्या भागांचा वापर करता आला नाही. तथापि, सारख्या स्वरूपाच्या दुसऱ्या स्थळावर या निर्मित भागांचा वापर करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येईल.

● निवडलेल्या पाच विभागांत असे निदर्शनास आले की रु. ४.४८ कोटी किंमतीचे अप्रचलित सुटे भाग (**Obsolete Spare Parts**) / यंत्रसामग्री १९७२ पासून २०१३ पर्यंत न वापरता पडून होती आणि त्यांची विल्हेवाट लावण्यासाठी कोणतीही कारवाई करण्यात आली नाही.

महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की नवीन स्थापित झालेली साधनसामग्री पाखरण समिती या बाबीचे समीक्षण करेल आणि यथोचित कारवाई करेल.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

उपसा सिंचन योजनेच्या १० कामांपैकी २ योजना कार्यान्वित झालेल्या आहेत. उर्वरित उपसा सिंचन कामांची सद्यःस्थिती खालीलप्रमाणे आहे.

स्थिती	उपसा सिंचन योजनेचे नाव	शेरा	यंत्रसामग्रीची किंमत रु. कोटी
कार्यान्वित झालेल्या योजना	आष्टी-१, बार्शी-१	-	९.१६
उभारणीपूर्ण झालेल्या योजना	बार्शी-२ शिरापूर-१ दहीगांव-१ शिरपूर-२ एकरूख-१ करमाळा	पाणी व विज उपलब्धते नंतर या योजना कार्यान्वित होतील.	१६.४४

यंत्रसामग्री पुरवठा पूर्ण
झालेल्या योजना

दहीगांव-२
एकरूख-१

पंप हाऊसचे बांधकामास विलंब झालेला आहे.

७.७८

एकूण

-

-

३३.३८

१० उपसा सिंचन योजनांपैकी २ उपसा सिंचन योजनांची यंत्रसामग्री मुल्य रु. ९.१६ कोटी कार्यान्वित करण्यात आलेली आहे. ६ उपसा सिंचन योजनांची यंत्रसामग्री मुल्य रु. १६.४४ कोटीची उभारणी झालेली असून पाणी व वीज उपलब्धतेनंतर कार्यान्वित करण्यात येईल. स्थापत्य विभागामार्फत पंपगृहाचे बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर उर्वरित २ उपसा सिंचन योजनांची यंत्रसामग्री उभारणी करण्यात येईल.

● काही अपरीहार्य कारणांमुळे उदा. प्रकल्पग्रस्तांचे पुर्नवसन, स्थानिक जनतेचा विरोध, पर्यावरण व वन विभागाची नाहरकत, भूसंपादनाच्या समस्या, कायदेशीर बाबी इत्यादी कारणांमुळे प्रकल्पस्थळ उपलब्ध नसल्याने दरवाजे आणि त्यांचे भाग पडून राहिले होते.

१४०४.४० मे. टन दरवाजे आणि त्यांचे भाग यांची सद्यःस्थिती खालीलप्रमाणे आहे:-

सद्यःस्थिती	प्रकल्पाचे नाव	कामाचे स्वरूप	परिमाण मे.टन	किंमत (रु. करोड)
उभारणी पूर्ण	निळवंडे मध्यम प्रकल्प जि. अ.नगर	द्वार उभारणी	३४७	३.९९
	नागन मध्यम प्रकल्प कुंडलिका		१९८	२.२८
	मध्यम प्रकल्प		८०	०.९२
सन २०१५-१६ साठी उभारणी प्रस्तावित	गुंजावणी जि. पुणे	द्वार उभारणी	१८०	२०७
एकूण द्वारे व सुटे भाग वापरलेले			८०५	९.२६
यांत्रिकी संघटनेकडे उर्वरित द्वारे व सुटे भाग	कोयना प्रकल्प आणि इतर प्रकल्प	द्वार उभारणी	५९९	६.९
एकंदरीत एकूण			१४०४.४	१६.१६

सादर करण्यात येते की, पडून राहिलेले दरवाजे आणि त्यांचे भाग यांचेपैकी ५७ टक्के दरवाजे आणि त्यांचे भाग वापरण्यात आलेले आहेत. उर्वरित दरवाजे आणि त्यांचे भाग हे कोयना प्रकल्प टप्पा क्र. ४ चे असून त्यांचे स्थापत्य कामे अपूर्ण असल्याने उभारणी करण्यासाठी प्रकल्पस्थळ उपलब्ध नाही. जेव्हा प्रकल्पस्थळ उपलब्ध होईल तेव्हा उर्वरित दरवाजे आणि त्यांचे भाग वापरण्यात येतील.

* हे सुटेभाग कालबाह्य असून अतिरिक्त आहेत. सा. बा. नि. पुस्तिका परिच्छेद क्र. ४०५ व सा. बा.लेखा संहिता परिच्छेद क्र. ९.२.४० व ४१ नुसार कालबाह्य सुटेभाग/संयंत्रे निरूपयोगी व निर्लेखित करण्याचे नमूद आहे. यांत्रिकी संघटनेने या कालबाह्य सुटेभाग/संयंत्रे यांना निर्लेखित केले असून त्यांचा ई लिलावाद्वारे विल्हेवाट लावण्याची कार्यवाही प्रगती पथावर आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. उपसा सिंचन योजनेची मशिनरीचे कार्यान्वितकरण प्रलंबित राहण्याची कारणे PAC समितीला सादर करावीत.

शासनाचे अभिप्राय- उपसा सिंचन योजनांना विजपुरवठा उपलब्ध नसणे, तसेच पंपगृहाचे अपूर्ण कामे, स्थापत्य विभागांकडून कामांना प्राधान्य नसणे ह्या कारणांमुळे उपसा सिंचन योजनेची मशिनरी कार्यान्वित करणे प्रलंबित आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे २. जास्तीच्या द्वार निर्मितीची कारणे लोकलेखा समितीस सादर करणेत यावीत.

शासनाचे अभिप्राय-निर्मिती झालेल्या द्वारांना 'ज्यादा निर्मिती संबोधणे योग्य होणार नाही स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार निधी प्राप्तीनंतर सदर द्वारांची निर्मिती करण्यात आलेली असून कार्यस्थळ उपलब्ध होताच त्यांची उभारणी करण्यात येईल.

परिच्छेद क्र. ३.४.७ अंतरिक नियंत्रण आणि संनियंत्रण.

परिच्छेद क्र. ३.४.७.१ विभागीय काम मापण्यासाठी अभिलेख न ठेवणे.

केंद्रीय जल आयोगाद्वारे निर्गमित मार्गदर्शक पुस्तिकेच्या परिच्छेद २.२.१ मध्ये असे विहित आहे की यंत्रसामग्री/उपकरणांच्या कार्याचे मूल्यमापन, निर्धारित कामाचे लक्ष्य आणि उत्पादन यांच्या तुलनेद्वारे करण्यात यावे आणि निर्धारित केलेले उत्पादन तास फक्त मार्गदर्शक म्हणून वापरण्यात यावे. विभागाने यंत्रसामग्री/उपकरणांच्या कार्याच्या मूल्यमापनासाठी प्रत्यक्ष कामाचे तास आणि त्यात केलेल्या प्रत्यक्ष उत्पादनाची नोंद घेण्यासाठी अभिलेखे राखण्याची आवश्यकता आहे. तथापि, असे आढळले की विभाग फक्त पूर्वी निश्चित केलेल्या यंत्राच्या उत्पादक गुणकाने यंत्राने केलेल्या कामांच्या तासांना गुणा करून यंत्रसामग्रीचे साध्य काढत होते. यंत्रसामग्री द्वारे प्रत्यक्षात केलेल्या उत्पादनाची परिगणना होत नव्हती तसेच त्यांची नोंद ही अभिलेखात होत नव्हती. अभिलेख नसल्यामुळे प्रगती अहवालात दर्शविलेल्या यंत्रसामग्री द्वारे प्रत्यक्षात केलेल्या कामाची खात्री करणे लेखापरीक्षेला शक्य झाले नाही.

महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की, केलेल्या कामाच्या भौतिक मोजमापासंबंधी विहित पद्धतीचा अवलंब करण्याबाबत सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांना पुनःसूचित करण्यात येईल.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

केंद्रीय जल आयोगाने प्रत्येक यंत्रसामग्रीच्या उत्पादनाची क्षमता ठरवून दिलेली आहे. तसेच यंत्रसामग्रीच्या वर्गानुसार उत्पादन क्षमता ठरवून दिली आहे. यांत्रिकी संघटना यंत्रसामग्रीचे उत्पादन यंत्राच्या प्रत्यक्ष वापरावरून निश्चित करण्यासाठी सदर मार्गदर्शक तत्वांचा अवलंब करित आहे.

प्रत्येक यंत्रसामग्रीच्या प्रत्यक्ष कामाचे तास त्यांच्या लॉगबुकमध्ये नोंदविले जातात. आता E-beam ही संगणक आज्ञावली संयंत्रांचे उत्पादन व कामाचे तास याचा तपशील ठेवण्याकरिता विकसित करण्यात आलेली आहे. केलेल्या कामाची कामचिष्टी ही उप विभागीय स्तरावर आणि कामाचे डेबीट मेमो हे विभागीय स्तरावर ठेवण्यात येतात.

यांत्रिकी संघटना व स्थापत्य विभागांनी केलेल्या कामाची संयुक्त मोजमाप करण्याचे शासनाने दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०१४ च्या परिपत्रकान्वये सूचना दिलेल्या आहेत. (विवरण क्र. २३)

महालेखापाल यांचे श्रे : १. यापूर्वी संयंत्राचे उत्पादन कसे काढण्यात येत होते तसेच नवीन संगणक प्रणालीनुसार इ-बीमचे अहवाल सादर करण्यात यावे.

शासनाचे अभिप्राय- CWC च्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार संयंत्राची प्रति तास उत्पादकक्षमता निश्चित करण्यात येते. तसेच संयंत्राची वर्गवारीनुसार ही उत्पादकक्षमता हंगामासाठी निश्चित करता येते.

यांत्रिकी संघटनांकडून CWC च्या मार्गदर्शक तत्त्वानुषंगाने संयंत्राचे प्रकल्पस्थळी प्रत्यक्ष कामाचे तासानुसार संयंत्राचे उत्पादन काढले जाते.

प्रत्येक संयंत्राचे प्रत्यक्ष कामाचे तास हे सदर संयंत्राच्या लॉगबुकमध्ये नोंदविण्यात येतात. सध्या संयंत्राचा वापर व उत्पादन नोंदविण्यासाठी 'इ बीम (आवृत्ती-२)' ही संगणक प्रणाली तयार करण्याची कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे. सन २०१६ या वर्षात सर्व विभागामध्ये याबाबतची कार्यवाही पूर्ण करण्यात येईल.

परिच्छेद क्र. ३.४.७.२ पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरच्या निरीक्षणात घेतलेल्या आक्षेपांचे अनुपालन न करणे.

विदर्भ, मराठवाडा क्षेत्र आणि पश्चिम महाराष्ट्राचा भाग या क्षेत्रातील दरवाजे असलेल्या आणि नसलेल्या धरणांचे पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतर निरीक्षण घटक, औरंगाबादने निरीक्षण केले. घटकाद्वारे दर्शविलेल्या त्रुटी तीन प्रवर्गांसाठी विभाजित केल्या आणि यापैकी प्रवर्ग I आणि II च्या त्रुटी गंभीर स्वरूपाच्या आहेत. प्रकल्पाचे निरीक्षण झाल्यानंतर त्रुटी संबंधित नागरी विभागास अनुपालनासाठी कळविण्यात आल्या.

असे आढळले की त्या घटकाने २००९-१४ या कालावधीत ११४ प्रकल्पाचे अनुक्रमे १३३ आणि ७७०३ पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरचे प्रवर्ग I आणि II चे आक्षेप घेतले होते. नागरी विभागांनी प्रवर्ग I च्या कोणत्याही आक्षेपाचे अनुपालन केले नाही आणि प्रवर्ग II च्या फक्त ३३ आक्षेपांचे अनुपालन केले. गंभीर प्रकारच्या त्रुटीच्या अनुपालनाची कमी संख्या हे विभागाद्वारे अयोग्य संनियंत्रण दर्शविते.

महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की आवश्यक परिपत्रक/मार्गदर्शक तत्त्व लवकरच निर्गमित करण्यात येईल.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

द्वार निरीक्षण दरम्यान आढळलेल्या त्रुटींची पूर्तता करण्यासाठी शासनाने दि. ३१ ऑक्टोबर २०१४ चे परिपत्रकानुसार मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. (विवरण क्र. २४)

सन २०१४-१५ मध्ये यांत्रिकी संघटनेने पावसाळ्यापूर्वी उपस्थित केलेल्या २१४ निरीक्षणांपैकी ९ निरीक्षणांची पूर्तता करण्यांत आलेली आहे आणि पावसाळ्यानंतर उपस्थित केलेल्या २१५ निरीक्षणांपैकी ८ निरीक्षणांची पूर्तता करण्यात आलेली आहे.

विहित कालावधीमध्ये पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरच्या त्रुटी पूर्तता करण्याची खात्री देण्यात येत आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे : १. पूर्तता न केल्याचे प्रमाण ९५ % आहे याची कारणे लोकलेखा समितीस सादर करण्यात यावी.

शासनाचे अभिप्राय- याबाबत शासनस्तरावर आढावा घेण्यात येणार आहे आणि सर्व संबंधितांना विहित मुदतीत अनुपालन सादर करण्याबाबत सूचना देण्यात येणार आहेत.

परिच्छेद ३.४.८ निष्कर्ष आणि शिफारशी.

जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनेत अनेक अडचणी आहेत ज्यामुळे संघटनेचे उद्दीष्ट साधता येत नाही. लेखापरीक्षणात असे निदर्शनास आले की उप विभागात जुनी यंत्रसामग्री आहे. पर्याप्त मनुष्यबळाच्या अभावी क्षमतेचे न्यून उपयोजन होत आहे. त्यामुळे कामांच्या बाह्यस्रोतिकरणावर जास्त भर देण्यात येत आहे. याशिवाय, जल संपदा विभागाच्या विविध विभागांमध्ये प्रभावी समन्वयनाचा अभाव असल्यामुळे, संघटना तिच्या क्षमतेनुरूप कार्य करू शकत नाही.

शासनाने यांत्रिकी संघटनेच्या कामगिरीचा आढावा घ्यावा आणि मूल्यमापन करावे आणि संघटनेची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी योग्य उपाययोजना करावी.

ज्ञापन :-

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

जुलै, २०१४ मध्ये CAG ने घेतलेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या Performance Audit नंतर यांत्रिकी संघटनेची कार्यक्षमता अधिक चांगली होण्यासाठी शासनाने आढावा घेतला असून या संदर्भात निरनिराळी ९ परिपत्रके/शासन निर्णय/पत्र शासनाकडून निर्गमित करण्यात आलेली आहेत.

(१) यांत्रिकी संघटनेच्या सद्याच्या कार्यपद्धतीनुसार संपुर्ण आस्थापनेचा आढावा आणि पुर्नगठन करीता शासन परिपत्रक दिनांक २६ सप्टेंबर २०१४.

(२) वार्षिक पाखरण कार्यक्रमातील कामे करण्याकरिताच्या पद्धतीसाठी मार्गदर्शक तत्वांचे शासन परिपत्रक दिनांक २६ सप्टेंबर २०१४.

(३) संयंत्राचा परिणामकारक वापर व नियंत्रन याकरिता Equipment Deployment Commtity ची स्थापना शासन परिपत्रक दिनांक २६ सप्टेंबर २०१४.

(४) प्रादेशिक कर्मशाळांचे लेखा ठेवण्याच्या पद्धतीसाठी शासन परिपत्रक दिनांक १८ ऑक्टोबर २०१४.

(५) द्वार निर्मिती व उभारणी कामांसाठी गुणनियंत्रणाचे निकष ठरविण्यासाठीचे शासन परिपत्रक दिनांक १४ ऑक्टोबर २०१४.

(६) बाह्य अभिकरणामार्फत कामे करण्यासाठीचे कार्यपद्धतीबाबत शासन निर्णय दिनांक २८ ऑक्टोबर २०१४.

(७) प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता कामांची संयुक्त मोजणी करण्यासाठीचे शासन परिपत्रक दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०१४.

(८) धरणांच्या पर्जन्य पूर्व व पर्जन्योत्तर तपासणीमध्ये काढण्यात आलेल्या शेऱ्यांची पूर्तता करण्यासाठीचे शासन परिपत्रक दिनांक ३१ ऑक्टोबर २०१४.

(९) ठेव रक्कमांचा विहित नमुन्यात लेखा ठेवण्यासाठी शासन परिपत्रक दिनांक १९ नोव्हेंबर २०१४.

याशिवाय यांत्रिकी संघटनेने कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी खालील उपाययोजनांचा अवलंब केलेला आहे.

(१) सन २०१४-१५ आणि २०१५-१६ यांत्रिकी संघटनेने १०८ नवीन यंत्रसामग्री खरेदी केली असून यामध्ये ५४ अवजड संयंत्रे व ५४ इतर संयंत्रे जसे की टिप्पर्स यांचा समावेश आहे.

(२) १०१ जुन्या यंत्रसामग्रीचे निर्लेखन केले आहे.

(३) अवजड यंत्रसामग्रीचा परिणामकारक वापर होण्यासाठी २२५ संयंत्रावर GPS (Global Positioning System) बसविली आहे.

(४) दिनांक १५ नोव्हेंबर २०१५ पासून थेट डिझेल पंपावरून डिझेल भरण्यासाठी पेट्रो कार्डचा अवलंब केलेला आहे. ज्यामुळे कामाचे ठिकाणी डिझेल पोहोचविण्याच्या वाहतूक खर्चात कपात झाली आहे.

(५) यांत्रिकी संघटनेच्या कामांचे GPRE (Government process Reengineering) तक्ते तयार करून कामाचा वेळ कमी करण्यासाठी यांत्रिकी संघटना काम करीत आहे. मातीकामासंदर्भातील माहिती आणि संयंत्रांचे वापर तास यांचा तपशील ठेवण्याकरीता E-beam या संगणक आज्ञावलीचा (Software) वापर करण्यात येत आहे. तसेच उपसा सिंचन यांत्रिकी कामाचे सनियंत्रणासाठी सॉफ्टवेअर विकसित करण्याचे काम प्रगती पथावर आहे, यामुळे स्थापत्य विभागाशी परिणामकारक समन्वय साधणे सोयीचे होऊ शकेल.

(६) यांत्रिकी संघटनेच्या अधीनस्त असलेल्या सर्व उप विभागांचा आढावा घेण्यात आला असून क्षमतेनुसार कामाचे वाटप करण्यात आले आहे. ज्यामुळे कोणताही उप विभाग विनाकाम राहणार नाही.

साक्ष :-

२.३ उपरोक्त परिच्छेदासंदर्भात अधिक माहिती जाणून घेण्यासाठी समितीने दिनांक २६ सप्टेंबर २०१६ व ८ नोव्हेंबर २०१६ रोजी प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग व इतर विभागीय प्रतिनिधींची साक्ष घेतली.

परिच्छेद क्र. ३.४.३.१ “ वार्षिक पाखरण कार्यक्रम तयार करणे ” :-

यांत्रिकी संघटना वार्षिक पाखरण कार्यक्रम अंतिम करण्यात झालेल्या विलंबासंदर्भात समितीने विचारणा केली की, जलसंपदा विभागाचे व्हिजन डॉक्युमेंट अंतिम झाले आहे याबाबत पूर्वी झालेल्या विलंबाची कारणे काय आहेत? सन २०१४ च्या पूर्वी एडीपी तयार झाले, त्यामध्ये वारंवार विलंब झालेला आहे, त्यानंतरची तारीख समितीकडे आली आहे. सन २०१४-१५, सन २०१५-१६ ची तारीख आली आहे. मात्र आता सन २०१६-१७ सुरू आहे. सन २०१६-१७ च्या एडीपीमध्ये विभागाची काय स्थिती आहे? पहिल्यांदा एडीपीला उशीर का झाला याचे स्पष्टीकरण आले पाहिजे. साक्ष लेखापरीक्षण अहवालावर घेण्यात येते. भविष्यात काय सुधारणा करायच्या आहेत त्याबाबत एक वेगळा अहवाल तयार करण्यात यावा. सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये खूप विलंब झालेला आहे. आता सन २०१४ नंतर नियमितपणे केले आहे. मात्र त्यापूर्वीचे काय? या विलंबाला कारणे काय होती? या विलंबामुळे कामावर परिणाम झाला का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जलसंपदा विभागाचे व्हिजन डॉक्युमेंट फायनल झाले आहे, त्यासंदर्भात दिनांक १९ जानेवारी २०१६ रोजी बैठक घेण्यात आली होती. या विलंबामुळे कामावर परिणाम झाला असे म्हणता येणार नाही. यामध्ये कार्यपद्धती अशी होती की, विभागाचे प्रत्येक मुख्य अभियंता पाखरण कार्यक्रमांमध्ये कोणती कामे प्रस्तावित करायची आहेत त्याची माहिती प्रथमतः यांत्रिकी विभागाकडे पाठवितात. यांत्रिकी विभाग आलेली माहिती एकत्र करतो, त्या कामांची व्याप्ती जास्त असेल तर, उपलब्ध यंत्रसामुग्रीच्या अनुषंगाने कोणती कामे करता येतील, किती मर्यादित करता येतील यावर सर्व कामे शॉर्टलिस्ट करण्यात येतात, मग त्यानंतर पुन्हा मुख्य अभियंत्यांरोबर एक बैठक घेऊन ठरविण्यात येते. विभागाने जर १०० कामे दिली असतील आणि यंत्रसामुग्रीची ८० कामांची क्षमता असेल तर २० कोणती वगळावीत आणि कोणती प्राधान्याने घ्यावीत किंवा व्दितीय प्राधान्याने घ्यावीत याबाबत एक बैठक घेण्यात येते. त्यानंतर मुख्य अभियंता, यांत्रिकी हे शासनाकडे प्रस्ताव पाठवितात आणि मग शासन स्तरावर सर्व मुख्य अभियंत्यांची बैठक बोलावून तो कार्यक्रम अंमलबजावणी केला जातो. या प्रक्रियेमध्ये काही विलंब होत होता. पण सर्वसाधारण असे अपेक्षित आहे की, ऑक्टोबर महिन्यामध्ये पाऊस संपण्यापूर्वी ही सर्व प्रक्रिया संपवावी, जेणेकरून पाऊस संपल्यानंतर ही कामे सुरू व्हावीत.

विभागाचे मत आहे की, यामुळे कामावर परिणाम झाला नाही. जी गोष्ट ऑक्टोबरमध्ये करावयाची आहे ती जर फेब्रुवारी मध्ये होत असेल तर विभागाला काम करण्यासाठी किती कालावधी मिळत आहे? जलसंपदाच्या यांत्रिकी विभागाची यंत्रसामुग्री विनावापर पडून आहे. त्याबाबत जो निर्णय ऑक्टोबरमध्ये केला पाहिजे तो फेब्रुवारी महिन्यांत करण्यात येत असेल आणि ४ महिने यंत्रसामुग्री विनावापर पडून राहत असेल तर नुकसान किंवा परिणाम झाला नाही असे कसे म्हणता येईल? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, मागच्या वर्षाची जी शिल्लक राहिलेली कामे असतात ती सुद्धा विभागाकडून दरम्यानच्या काळात करण्यात येतात. विभाग मशिनरी बंद ठेवत नाही.

विभागाने नमूद केलेली वस्तुस्थिती नाही असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, असा विलंब सप्टेंबरमध्ये झालेला आहे. फक्त १ वर्ष विलंब झालेला आहे, म्हणजे फक्त एका वर्षांमध्ये विलंब झाला होता. विभागाकडून यंत्रसामुग्री तशी विनावापर ठेवण्यात येत नाही.

विभागाच्या यांत्रिकी विभागाकडे कोट्यवधी रुपयांची यंत्रसामुग्री आहे, त्यांचा वर्षांचा खर्च किती आहे? विभागाकडे एवढ्या मोठ्या प्रमाणात यंत्रसामुग्री असताना, एवढा मोठा कर्मचारी वर्ग असताना, एवढी मोठी यंत्रणा असताना असे झाले. ८-१५ दिवसांचा विलंब मान्य करणे शक्य आहे. पण ४ महिने विलंब कसा काय मान्य करता येईल? ४ महिने उशीर केला तरी परिणाम झाला नाही असे कसे म्हणता येईल, केलेल्या वक्तव्याशी विभागीय सचिव सहमत आहेत का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, निश्चितपणे त्यावर काही अंशी परिणाम होतो, पण त्यामध्ये यंत्रसामुग्री बंद ठेवण्यात येत नाही.

याचा काही परिणाम होत नाही असे नाही? विभागीय सचिव म्हणतात की, काही अंशी परिणाम होतो. पावसाळा संपतो, त्यानंतर कालव्यादारे शेतकऱ्यांना पाणी देण्यात येते, कालवा जर वेळेवर दुरुस्त झाला नाही तर त्यामुळे दोन प्रकारे नुकसान होते ते असे की, विभागाची यंत्रणा विनावापर पडून राहिलेली असते आणि शेतकऱ्यांचे नुकसान होते. हे काही एका माणसाचे नुकसान नाही. विभागाकडे यंत्रणा असताना विभाग दुसरी निविदा काढत नाही. धरण बांधण्यात आले आहे, योजना तयार करण्यात आली आहे, व्यक्ती बाधित आहे. विभागाने जबाबदारी झटकून चालणार नाही. विभागाने याकडे लक्ष दिले पाहिजे. या संदर्भात विभागाची कठोर भूमिका असली पाहिजे. विभागीय सचिवांनी इतके सुस्त आणि इतके निरर्थक बोलणे योग्य नाही. ग्रामीण भागात कालवे फुटतात, त्यामध्ये पाणी जात नाही, ते साफ होत नाहीत. शेतकऱ्यांच्या शेतीला पाणी जात नाही, तेव्हा त्यांची बिकट अवस्था होते हा विषय इतक्या सहजतेने घेण्यासारखा नाही. सचिवांच्या या वक्तव्याबाबत समितीने नाराजी व्यक्त केली असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये नियोजित कामाबाबतच्या बैठकीला असा थोडा विलंब झाला होता. मात्र सन २०१४ ला ते विहित कालावधीत करण्यात आले.

सन २००९ ते सन २०१४ अशी ५ वर्षे झाली आहेत असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सप्टेंबर व ऑक्टोबर असे झाले होते. ऑगस्टच्या तिसऱ्या आठवड्यात ते काम होणे आवश्यक होते.

त्यावर समितीने सचिवांना सुचित केले की, या प्रकरणी विभाग प्रमुखांकडून संबंधितांवर कारवाई अपेक्षित आहे, शिस्त अपेक्षित आहे. विभागप्रमुख जर अशाप्रकारे सर्व गोष्टींचे समर्थन करीत असतील तर आतापर्यंत या विभागाची जी दुरावस्था झाली आहे त्यापेक्षा जास्त दुरावस्था होईल. दरवर्षी विलंब झालेला आहे. यासाठी विभाग प्रमुखांनी संबंधितांवर जबाबदारी निश्चित करून कारवाई केली पाहिजे. विभागाची वर्षाची किती रुपयांची अर्थसंकल्पीय तरतूद आहे. १८७ कोटी रुपयांच्या मशिनरी आहेत. त्याचा हिशेब लावला तर त्याचे दररोज १० लाख रुपये व्याज होते. ती मशिनरी ४ महिने विनावापर पडून असेल आणि त्यामुळे नुकसान झाले तर त्याला कोण जबाबदार आहे? विभागाचे जवळपास १२ कोटी रुपयांचे नुकसान झाले आहे. मशिनरी सोडून पगार वेगळाच आहे.

सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये दरवर्षी विभागाचे व्हिजन डॉक्युमेंट असते, त्यामध्ये किती दिवसांचा विलंब झाला? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, व्हिजन डॉक्युमेंट हा विषय वेगळा आहे. हा ॲन्युअल डिप्लॉयमेंट प्रोग्रॅम आहे, त्याला पाखरण कार्यक्रम म्हणतात. तो प्रत्येक वर्षी तयार करण्यात येतो.

सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये प्रत्येक वर्षी किती व केव्हा विलंब झालेला आहे? विलंबामुळे विभागाला बरोबर नियोजन करता आले नाही ही वस्तुस्थिती आहे. यामध्ये किती विलंब झाला याची माहिती समितीने विचारली तसेच सन्माननीय सदस्यांनी सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये विभागाने दरवर्षी किती विलंब केला आहे? फक्त सन २०१४-१५ नाही. सदर परिच्छेद सन २००९ ते सन २०१४ पर्यंतचा आहे. विभागीय सचिवांकडून सन २०१४-१५ चे सांगून अगोदरचे सर्व लपविण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे. समिती सन २००९ ते सन २०१४ ची साक्ष घेत आहे. हे सर्व लेखापरिच्छेद मागच्या कालावधीतील आहेत. मध्यावधी आढावा बैठक १ महिन्याच्या उशिराने घेण्यात आली. कारण नागपूरचे विधानसभेचे अधिवेशन होते. अधिवेशनात असे कोणते ३० दिवस काम होते की यामुळे विभागास बैठक घेता आली नाही. हे गंभीर आहे. विभागाकडून सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये खूप विलंब झालेला आहे, त्याबद्दल येथे काहीच उत्तर दिलेले नाही. सन २०१४, सन २०१५, सन २०१६ संदर्भात माहिती देण्यात यावी असे समितीने सूचित केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, तारखा घेऊन माहिती देण्यात येईल. एखाद्या महिन्याचा विलंब झालेला आहे. सप्टेंबर किंवा ऑक्टोबरमध्ये बैठका झालेल्या आहेत. त्यांच्या तारखा सादर करण्यात येतील.

विभागाने कामाचे नियोजनही अयोग्य केले आहे. सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये १४८१ अर्थवर्कची कामे घेतली आहेत. अर्थवर्क कॅनॉल क्लिनिंग आहे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २००९-१० मध्ये दिनांक १० सप्टेंबरला बैठक घेतली आहे. सन २०१०-११ मध्ये ९ सप्टेंबरला बैठक घेतली आहे.

नंतर त्यांची आढावा बैठक घेतली का? त्यासंदर्भातील दोन तारखांची समितीने विचारणा केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, पूर्वी आढाव्याची पद्धत नव्हती. विभागाने सन २०१४ मध्ये या संदर्भातील परिपत्रक काढले आहे. या संदर्भात असे परिपत्रक नव्हते, त्यामुळे ठराविक तारीख नव्हती. सन २०११-१२ मध्ये दिनांक १४ ऑक्टोबरला बैठक झाली. सन २०१२-१३ मध्ये १२ ऑक्टोबरला बैठक झाली, सन २०१३-१४ मध्ये २१ सप्टेंबरला बैठक झाली. साधारणतः १ महिन्याचा जास्तीत जास्त उशीर झालेला आहे.

यांत्रिकी विभागाची माहिती देताना विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, यांत्रिकी विभागाकडे १८७ कोटी रुपयांच्या मशिनरी उपलब्ध आहेत. त्यामध्ये प्रोडक्शन युनिट आहेत, ते एकूण ३६५ आहेत, त्याची वर्गवारी असून, वर्गवारीमध्ये प्रोडक्शन युनिट ३६५ आहेत, पुरक असलेले बुलडोझर २७१ आहेत, इतर टिपर ट्रक्स ५०० आहेत असे मिळून ३१५७ मशिनरी आहेत. असलेल्या मशिनरींना प्रोडक्टिव्ह त्या मशिनरीने दरवर्षी किती तास काम करणे अपेक्षित आहे? सन २००९ ते सन २०१४ या ५ वर्षांत किती मशिनने किती तास काम केले याची सविस्तर माहिती समितीला देण्यात यावी असे समितीने सूचविले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, ती माहिती थोड्या वेळात सांगतो.

प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता या अंतर्गत सन २००९-२०१४ दरम्यान एकूण १४८१ प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता कामे वार्षिक पाखरण कार्यक्रमात मंजूर होती. त्यापैकी ३०४ कामे निष्पादनासाठी घेण्यात आलीच नाहीत. ६५५ कामे अपूर्ण होती. कालव्याची व इतर सुरू न करण्यात आलेली कामे पुढे नेण्याची पद्धत नव्हती. विभाग कामे पुढे सुरू (carried forward) करीत नाही याचे काय कारण आहे? विभागाने आता काम पुढे सुरू करण्याची पद्धत सुरू केली आहे. पण त्यावेळी कामे कॅरिड फॉरवर्ड केली नाहीत, त्यांना नवीन कामे गृहीत धरून पुन्हा करण्यात येतात की तेथेच सोडून देण्यात येतात? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, उर्वरित कामांचा भाग (Quantity) परत नवीन कामामध्ये घेण्यात येतो. मागच्या वर्षातील जी उर्वरित परिमाणे आहेत, त्यांचा पुढील वर्षाच्या कार्यक्रमांमध्ये अंतर्भाव करण्यात येतो.

यामध्ये ती कामे घेतलेली नाहीत. सन २००९ ते सन २०१४ चे परिच्छेदानुसार विभागीय सचिव सांगत आहेत की, कामे सुरू केली आहेत. पण सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये सर्व चुका झालेल्या आहेत. सन २००९-२०१४ या कालावधीत जे काही नियोजन केले त्याचे समर्थन विभागाकडून कसे करण्यात येणार आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, सर्व फिल्ड ऑफीसरकडून आलेली माहिती संकलित करून प्रोग्राम करण्यात येतो. कामासाठी निधी मिळणे आवश्यक असते. कारण यांत्रिकी कामासाठी निधी मिळत नाही. म्हणजे कार्यकारी अभियंत्याला संबंधित प्रकल्पावर जो निधी दिला तो निधी त्याला वर्ग करावा लागतो. प्रत्येक वेळेला त्या कामासाठी अर्थसंकल्पित निधी मिळतोच असे नाही ही एक अडचण आहे. दुसरे म्हणजे सिंचनाचा जो आवर्तन कालावधी आहे त्यामध्ये एखादे काम पूर्ण करण्यासाठी घेतले, कालवा स्वच्छता अभियानाचे काम घेतले तर ते काम करण्यासाठी काही वेळेला निधी मिळतोच असे नाही. या दोन मुख्य अडचणी कालवा

स्वच्छता अभियानामध्ये येतात. सिव्हीलचे काम झाल्यानंतर द्वार उभा करावा लागतो. काही कारणास्तव सिव्हीलचे काम म्हणजे पुनर्वसनाचे काम लांबले तर द्वार उभारणीचे काम लांबते अशाप्रकारच्या अडचणी येतात. अशी अडचण आली तर ती कामे पुढील वर्षात अंतर्भूत करण्यात येतात. जर निधी नसेल तर ते काम वगळावे लागते.

समिती सन २००९ ते २०१४ या वर्षात झालेल्या त्रुटींच्या कामाचा आढावा घेत आहे. विभागाकडून शिल्लक राहिलेली कामे पुढील वर्षात घेण्यात येतात. परंतु सन २००९ ते २०१४ या कालावधीत असे केलेले नाही. त्यामुळे पूर्ण खर्च उपयोगात पडलेला नाही असा महालेखापालांचा आक्षेप आहे. ज्या कामाला हाताळले नाही त्या कामाचा पुढील वर्षात विचार झालेला आहे काय? विभागाने नियोजित कामे सोडून नियोजित न केलेली कामे मोठ्या प्रमाणात घेतलेली आहेत असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जर एखादा कालवा फुटला तर ती अत्यावश्यक कामे अनियोजित कामामध्ये घेतली जातात. तर काही वेळेला लोकप्रतिनिधीच्या व जनतेच्या मागण्या असतात जसे गाळ काढणे वगैरे कामांचा अंतर्भाव करून ती कामे घेण्यात येतात. काही वेळेला नियोजित कामांना निधी उपलब्ध होत नाही. संबंधित एजन्सी निधी उपलब्ध करून देत नाही. काही वेळेला अनियोजित कामासाठी स्थानिक स्वराज्य संस्था निधी उपलब्ध करून देतात आणि काम देण्याची मागणी करतात त्यावेळेला ती कामे अंतर्भूत करून घेण्यात येतात.

काही कामे विभागाकडील मशिनरीमार्फत करण्यात येतात, काही कामे सोसायट्यांना, ठेकेदारांना व ग्रामपंचायतींना देण्यात येतात. विभागामार्फत किती टक्के कामे करण्यात येतात आणि ठेकेदार व सोसायट्यांना किती टक्के काम देण्यात येतात? जर अनियोजित कामे ६६ टक्के होत असतील तर नियोजन कशाला करायचे? विभागामार्फत जी कामे करण्यात येतात त्याची टक्केवारी किती आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, बहुसंख्य कामे ही कालवा स्वच्छतेची आहेत, ती कामे यांत्रिकी संघटनेकडून करण्यात येतात.

यांत्रिकी विभागाकडून स्वतःची मशिनरी वापरण्यात येते. ते शासनाच्या वेतन पटावर आहेत. ते कर्मचारी कायमस्वरूपी आहेत की, रोजंदारीवर आहेत? जर शासन त्यांना पगार देत असेल तर त्यांना संघटना संबोधण्यात येऊ नये. ते शासनाचे कर्मचारी आहेत. त्यांना संघटना न म्हणता यांत्रिकी विभाग संबोधण्यात यावे अशी कामे कंत्राटदाराकडून करण्यात येतात असे मत समितीने व्यक्त केले.

इरिगेशनची कामे ठेकेदारांना देण्यात येतात ती कामे वेगळी आहेत. विभागाकडे मशिनरी असल्यामुळे विभागाच्या कर्मचाऱ्यामार्फत कामे करून घेतली जातात. आता दिवसेंदिवस कर्मचारी वर्ग कमी होत आहे. विभागाकडे मशिनरी आहे म्हणून लोकांना रोजंदारीवर घेऊन त्यांच्याकडून काम करून घेण्यात येते. विभागाकडे मोठ्या प्रमाणात मशिनरी आहेत त्या मशिनरीच्या माध्यमातून अभियांत्रिकी विभागामार्फत ही सर्व कामे करण्यात येतात आणि त्याचा आढावा समिती घेत आहे असे मत समितीने व्यक्त केले.

औरंगाबाद येथे लोकप्रतिनिधीमार्फत या मशिनरीद्वारे कालवे खोदण्यात आले. लोकप्रतिनिधींनी लोकसहभागतातून आठ-दहा कोटी रुपये गोळा करून त्या पैशातून पैठण व इतर भागात कालवे खोदले. औरंगाबाद विभागाचे कोण प्रमुख आहेत? लोकप्रतिनिधींनी स्वतः जाऊन तेथे काम केले आहे असे लोकप्रतिनिधींमुळे तेथे पाण्याचा साठा झाला आहे अशी तेथील जनतेची भावना आहे. पंचायत समितीमधून पैसे द्यावे म्हणून प्रयत्न करण्यात आला होता तेव्हा सांगितले की, मुख्यमंत्री निधीतून पैसे उपलब्ध करून द्यावेत, परंतु मुख्यमंत्री निधीतून पैसे येण्यास किती तरी वेळ लागला असता. विभागाने मशिनरी उपलब्ध करून दिली नाही म्हणून माननीय मुख्यमंत्र्यांनी सन्माननीय लोकप्रतिनिधींना फोन करून त्यांना मशिनरी उपलब्ध करून देण्यास सांगितले होते. हे विभागीय सचिवांना माहीत आहे काय? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जलयुक्त शिवार योजनेच्या कामासाठी ज्या ज्या मागण्या आल्या त्या मूळ कार्यक्रमांमधील नव्हत्या आणि जेथे जेथे शक्य आहे तेथे तेथे मशिनरी दिलेल्या आहेत. औरंगाबादमध्येसुद्धा मशिनरी दिलेल्या आहेत. विभागाने जलयुक्त शिवार योजनेला प्राधान्य दिले होते. त्याचे प्रत्येक प्रोसिडींगज आहेत. वेळ लागू नये म्हणून रिसीव्हर बैठका घेऊन मंजूर केलेल्या आहेत. कारण बैठकीत काम मंजूर केले नाही तर पुन्हा अनिर्धारित काम केले म्हणून शेरा लागतो. मराठवाडा विभागातील नांदेडमध्ये- ९, परभणी-१६, हिंगोली-१०, औरंगाबाद-२१, जालना-१८, उस्मानाबाद-१६, लातूर-२१, बीड-३८ अशा एकूण १४९ मशिनरी उपलब्ध करून दिलेल्या आहेत.

विभागाने एकूण १४८१ कामांमध्ये मोठ्या प्रमाणात अनियोजित काम घेतलेले आहे. तसेच विभागाने अपूर्ण कामे पुढे सुरू देखील केलेली नाहीत. त्या कामांची नंतरच्या काळात काय स्थिती होती? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २००९-२०१४ या काळात एकूण १०२४ अनियोजित कामे होती. त्यापैकी ८३१ कामे स्थापत्य विभागाची होती. सहा महिन्यापूर्वी कामे प्रस्तावित केली होती त्या कामाला निधी मिळाला नाही किंवा प्राथम्य बदलले आहे अशी ८३१ कामे होती म्हणजे यातील ८० टक्के कामे अधिकाऱ्यांनी प्राथमिकता बदलल्यामुळे ती बदलावी लागली.

प्राथमिकता का बदलते? लोकांकडून कामाची मागणी येते म्हणून अनियोजित कामे घेण्यात येतात. कोणता कालवा खराब झाला याचे नियोजन कालवा इंजिनियर करित असतो. त्या कामामध्ये १० टक्के चूक होऊ शकते, ६५ टक्के चूक होऊ शकते काय? जलसंपदा विभाग कामाचे नियोजन करित असतो. या सर्व गोष्टी विभागाच्या लक्षात कशा येत नाहीत? १०-२० टक्के अनियोजित काम समजण्यासारखे आहे. परंतु ६६ टक्के अनियोजित काम झालेले आहे. विभागाचे मत आहे की, पंधरा टक्क्याच्यावर अनियोजित कामे घेण्यात येणार नाही असे समितीने निदर्शनास आणले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, कामाचे नियोजन करण्यात येते. यासाठी ऑगस्ट महिन्यात बैठक घेण्यात येते. मे-जून महिन्याच्या माहितीवर आराखडा तयार होतो. विभागाकडील मशिनरीचा जास्तीत जास्त वापर करण्यासाठी ज्या धरणामध्ये पूर्ण पाणीसाठा आहे त्या कामांना प्राधान्य देण्यात येते. जेणेकरून त्या पाण्याचा वापर व्हावा. विभागाने एखादे धरण नियोजनामध्ये घेतले आणि त्यावर्षी पाऊस झाला नसेल किंवा धरणात पुरेसे पाणी नसेल तर त्या कामास दुय्यम प्राधान्य देण्यात येते असा एक बदल करण्यात येतो. दुसरा बदल हा निधीनुसार करण्यात येतो.

यावर समितीने मत व्यक्त केले की, विभाग वस्तुस्थितीपासून दूर जात आहे. एकतर जलसंपदा विभागात नियोजनाचा अभाव आहे. विभागाचा वर्षभराचा आराखडा तयार करता येत नाही. पुढील पाच वर्षांच्या नियोजनाचा विचार वेगळी गोष्ट आहे. १०-२० टक्के फरक मान्य करता येईल. परंतु हा फरक ६६ टक्के आहे. नियोजनामध्ये ६५-६६ टक्के फरक पडू शकतो काय? या सर्व गोष्टींचे समर्थन करण्यात येत आहे का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यातील मूलभूत भाग म्हणजे ही कामे मागणीनुसार करण्यात येतात. कार्यकारी अभियंता आणि लोकप्रतिनिधींच्या मागणीनुसार कामे हाती घेण्यात येतात. त्यामध्ये मामा तलाव, पाझर तलावांची कामे घेण्यात येतात.

कामाचे नियोजन करताना विभागाचे अधिकारी आणि त्या भागातील लोकप्रतिनिधी यांचे म्हणणे विचारात घेण्यात येते काय? लोकप्रतिनिधी अचानक कामे काही सांगत नाही. मामा तलावाचा प्रश्न एका दिवसात निर्माण होत नाही. विभागास परिस्थितीजन्य व आवश्यकतेनुसार कामे वाढवावी लागतात त्यास कुठेतरी आळा घालायचा असेल तर विभागाने लोकप्रतिनिधींना विश्वासात घेऊन नियोजन केले तर विभागास अनियोजित कामे वाढविण्याची आवश्यकता भासणार नाही अशी सूचना समितीने केली. गेट इरेक्शन आणि गेट मॅन्युफॅक्चरिंगच्याबाबतीत देखील तीच परिस्थिती आहे. या कामामध्ये देखील प्राधान्यक्रम कसा बदलला? कॅनॉलच्याबाबतीत समजणे शक्य आहे. जर गेट बसवावयाचे असेल तर ते नियोजित काम आहे. त्यामध्ये देखील विभागाने अनियोजित काम केले आहे. मोठ्या धरणाचा गेट असेल, बंधान्याचा गेट असेल अशा कामांचा प्राथम्यक्रम कसा बदलला येईल? विभागास साईट उपलब्ध नाही म्हणून नियोजित काम करता आले नाही हे मान्य आहे. परंतु अनियोजित काम कशासाठी घेतले? गेट इरेक्शन आणि गेट मॅन्युफॅक्चरिंगचे काम अनियोजित काम म्हणून कसे घेण्यात आले? अनियोजित कामामध्ये मातीकाम करता येते, कॅनॉलचे काम करता येते. परंतु विभागाने अनियोजित काम म्हणून गेटचे काम कसे केले? लोकप्रतिनिधींच्या मागणीनुसार काम करण्यात आले. परंतु हे प्रमाण फक्त दोन टक्के आहे म्हणजे अतिशय अल्प आहे. विभागाने सिव्हीलचे काम सांगून अनियोजित कामे वाढवून घेतली असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, विभागाने पाण्याचा उपयोग करून घेण्यासाठी ही कामे केलेली आहेत. फक्त कॅनॉलचे काम केलेले आहे.

विभागाकडून आवश्यकतेनुसार काम करणे अपेक्षित आहे. परंतु विभागाने नियोजित कामे बाजूला ठेवून अनियोजित कामे केलेली आहेत. हे विभागाने चांगल्या भूमिकेतून केलेले आहे. सन २०१४-२०१५ मध्ये दुष्काळ होता. नियोजनप्रमाणे विदर्भ आणि मराठवाड्यामध्ये काम केले त्याबद्दल आक्षेप नाही. पण जी कामे अनियोजित म्हणून होऊ शकत नाहीत अशी कामे अनियोजित केली याबद्दल समितीला समाधान वाटले नाही. विभागाने जे उत्तर कॅनॉलच्या कामाच्या बाबतीत दिले आहे तेच उत्तर गेटच्या कामाच्या बाबतीत देण्यात येत आहे.

विभागाकडून सहा महिन्यांचे नियोजन व्यवस्थित होत नाही. पाच वर्षांचे नियोजन केलेले नाही ही चांगली बाब नाही. असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, द्वार उभारणीचा कार्यक्रम स्थापत्यने दिलेला असतो. तो यांत्रिकीमध्ये घेण्यात येतो. तथापि, स्थापत्याची काही कामे प्रगतीपथावर असतात तर काही कामे मागे राहतात. गेट जेव्हा उभा करण्यात येतो तेव्हा पाठीमागे साठा व्हायला सुरुवात होते. त्यामुळे पुनर्वसनाची सर्व कामे करावी लागतात. काही विभाग पुढे जातात तर काही विभाग मागे राहतात. त्यामुळे जे विभाग पुढे जातात त्यांची कामे जलसंपदा विभागाला घ्यावी लागतात. जी कामे मागे राहतात ती वगळावी लागतात.

विभाग वर्षभराचे नियोजन करू शकत नाही काय? विभागाला अर्थसंकल्पीय तरतूद मिळते. विभागाची तरतूद कशी वापरावी हे माहीत असते. किती निधी कोणत्या धरणांना मिळणार आहे हे सर्व माहीत असते. एवढेच नव्हे तर माननीय राज्यपालांच्या निदेशानुसार सर्व गोष्टी सुस्पष्ट असतात. कंत्राटदाराच्या सांगण्यानुसार सर्व कामे केली जातात. भूसावळ येथील एका धरणाच्याबाबतीत धरणाच्या भिंतीचा पत्ता नाही पण गेट वगैरे सर्व तयार करून ठेवले होते. त्यात कुठले नियोजन आले? गेटचे सर्व मटेरियल आणून गेट तयार ठेवले आहेत. जेवढा निधी आला तो संपूर्ण गेटच्या कामावर खर्च करून गेट तयार करून ठेवला आहे. हे सर्व कंत्राटदाराला फायदा व्हावा या दृष्टीने केले आहे. कंत्राटदार सांगतो त्याप्रमाणे त्याची देयके विभागाकडून आधी काढून ठेवण्यात येतात. यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, या कामामध्ये विभागाकडून कंत्राटदाराचे बिल देण्यात येत नव्हते.

यावर समितीने असे मत व्यक्त केले की, यात कंत्राटदाराचा मुद्दाच नाही. सचिवांनी प्रत्यक्ष कामाला भेट द्यावी व तेथील परिस्थिती बघून घ्यावी. मग विभागीय सचिवांनी त्याची समितीला माहिती दिली तर तो योग्य होईल. विभागीय सचिव त्यांची बाजू राखण्यासाठी काही अयोग्य माहिती देऊ नये असे मत समितीने व्यक्त केले.

यानंतर विभागीय सचिवांनी दरवाजासंबंधातील माहिती देताना सांगितले की, निळवंडे पुनर्वसनासाठी देखील विभागाला निधीची अडचण होती. निळवंडे, नागण, पुंडलिका, गुंदवणे येथील पुनर्वसनाचे काम बंद होते. गुंदवणेचे पुनर्वसनाचे काम जवळ जवळ ८ वर्ष बंद होते. ज्या ज्या वेळी विभाग काम सुरू करायला जातो त्या त्या वेळी लोक काम बंद पाडतात. आता फक्त कोयनेचे काम आहे. बाकी सर्व कामे पूर्ण केली आहेत.

परिच्छेद क्र.३.४.३.४ : जुनी यंत्रसामग्री बदलणे :—

जुनी यंत्रसामग्री बदलणे या संबंधी विभागाचे काय मत आहे? विभागाकडे कोणकोणती मशिनरी आहे? विभागाकडे लोडर नाहीत काय? असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, विभागाकडे ०.३, ०.६, ०.९ क्यू.मे.चे एस्कॅक्टर ट्रॉलर्स आहेत. तसेच जेसीबी म्हणतो ते बुल लोडर आहेत. विभागाकडे लोडींग युनिटला हेव्ही अर्थमुर्व्हीगमध्ये लोडर आहेत. एकूण सर्व मशीन्स मिळून २,१५७ आहेत. गेल्या ३ वर्षांमध्ये विभागाने जुन्या मशीन्सचे निर्लेखन लिलावाद्वारे केले असून त्या जागी नवीन मशीनरी घेतली आहे. यासाठी आढावा घेऊन हे सर्व काम केले आहे. सन २००७-२००८ पासून सर्व माहिती आहे. तेव्हा पासूनची सर्व माहिती समितीसमोर सादर करण्यात येईल.

किती मशीन्सचे सर्व्हे रिपोर्ट झाले आहेत, सर्व्हे रिपोर्ट झाल्यानंतर मशीन कोणत्या वर्षी लिलावात काढल्या आहेत, लिलावात किती निधी प्राप्त झाला आहे? तसेच बुक व्हॅल्यूप्रमाणे त्यास निधी मिळाला आहे काय? दरवर्षी किती मशीन्सचे सर्व्हे रिपोर्ट प्राप्त झाले आहेत, त्यापैकी किती मशीन्सचा दरवर्षी लिलाव करण्यात आला आहे? तसेच किती तास पोकलॅन मशीन चालले आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २००७-२००८ मध्ये ४८ मशीनरी निर्लेखित केल्या आहेत. त्याद्वारे विभागाला रुपये १६१.०० लाख मिळाले आहेत. यात छोट्या छोट्या मशीन्स देखील आहेत.

कोणत्या मशीनरी निर्लेखित केल्या आहेत? विभागाने रुपये ४.०० लाखांना कोणत्या मशीन्स विकल्या आहेत? ४५ मशीन्सचा ब्रेकअप द्यावा असे समितीने सूचविले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २००७-२००८ मध्ये ४८ मशीनरी निर्लेखित करण्यात आल्या असून त्याद्वारे विभागाला रु.१६१ लाख मिळाले आहेत. स्क्रॅपर-१, व्हील लोडर-२, डोझर-१, ट्रक-९, टिप्पर-२३ व वॉटर टँकर ८ अशी मशीनरी निर्लेखित करण्यात आली आहे.

विभागाने ही सर्व मशीनरी साडे तीन लाख रुपयांना विकली आहे. सन २००७-२००८ मध्ये मशीनरी निर्लेखित केली आहे. त्यानंतरची परिस्थिती काय आहे? लिलाव कधी झाला आहे? सन २००७-२००८ नंतर कधी लिलाव झाला आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, लिलाव त्या त्या वर्षी झालेला आहे. सन २००८-२००९ मध्ये लिलाव झाला आहे. त्यावेळी विभागाने ११९ मशीनरी निर्लेखित केली. त्यात रुपये ४२९.०० लाख इतका निधी मिळाला. त्यातून विभागाने २७८ नवीन मशीनरी विकत घेतली. ही मशीनरी विभागाने रुपये ६५.०० कोटीला विकत घेतली. सन २००९-२०१० मध्ये १२५ मशीनरी निर्लेखित करण्यात आली. त्यातून विभागाला रुपये ७६९.०० लाख इतका निधी मिळाला. त्यातून विभागाने नवीन मशीनरी काही घेतली नाही. सन २०१०-२०११ मध्ये २८ मशीनरी निर्लेखित करण्यात आली. त्यातून विभागाला रुपये १४९.०० लाख इतका निधी मिळाला. सन २०११-२०१२ मध्ये ६ अवजड आणि १८३ किरकोळ मशीनरी निर्लेखित करण्यात आली. त्यातून विभागाला रुपये १३५.०० लाख इतका निधी मिळाला. सन २०१२-२०१३ मध्ये २ अवजड आणि २२ इतर मशीनरी, निर्लेखित करण्यात आल्या. या मशीनरीचा लिलाव पुढच्या वर्षी झाला. सन २०१३-२०१४ मध्ये १७ अवजड आणि १३३ इतर मशीनरी त्याचप्रमाणे मागील आर्थिक वर्षातील मशीनरी एकाच वर्षात निर्लेखित करण्यात आली. त्यातून विभागाला रुपये १२२.०० लाख इतका निधी मिळाला. सन २०१४-२०१५ मध्ये ४४ अवजड आणि ९७ इतर मशीनरी निर्लेखित करण्यात आली. त्यातून विभागाला रुपये ७४.०० लाख इतका निधी मिळाला आहे. सन २०१५-२०१६ मध्ये १५४ किरकोळ व अवजड १६७ मशीनरी असे मिळून रुपये ८७.०० लाख इतका निधी प्राप्त झाला आहे. सन २०१४-१५ मध्ये ४४ अवजड आणि ९७ इतर अशी मशीनरी निर्लेखित केली आहे. त्यातून विभागाला रुपये ७४.०० लाख इतका निधी मिळाला आहे. तसेच ९३ नवीन मशीनरी विकत घेतली आहे. सन २०१५-१६ मध्ये १६७ अवजड व १५४ इतर मशीनरी निर्लेखित करण्यात आली आहे त्यातून रुपये ५७ लाख प्राप्त झाले आहेत.

विभागाच्या अभिप्रायामध्ये असे नमूद करण्यात आले आहे की, यांत्रिकी संघटनेकडे ५५६ नग अवजड यंत्रसामग्री होती. त्यातील सन २००९ ते २०१५ मध्ये ४५ नग आणि सन २०१४ ते २०१६ मध्ये १४ नग अशा एकूण ५९ जुन्या यंत्रसामग्रीचे निर्लेखन मंजूर करण्यात आले आहे. साक्षीच्या वेळी विभागाकडून जी आकडेवारी सांगण्यात येत आहे त्यात फरक आहे असे समितीने निदर्शनास आणून दिले तसेच लेखापरीक्षण काळातील जी मोठी मशीनरी आहे त्यावर देखभाल आणि डिझेलसाठी किती खर्च केला व त्या मशीनरीपासून किती काम करण्यात आले यासंबंधातील सर्व माहिती लॉग बुकवरून संकलित करून समितीला सादर करावी, मशीनवाईज, लॉगबुकवाईज सर्व तपशीलवार माहिती समितीला द्यावी. लॉग बुक तपासल्यानंतर त्या सर्व बाबी त्यात दिसल्या पाहिजे असे समितीने सूचित केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सादर माहिती समितीला सादर करण्यात येईल असे सांगितले.

विभागाकडील मशीनरी कोणकोणत्या कंपनीच्या आहेत. विभागाकडे एल अँड टी, टाटा कंपनीच्या किती मशीन्स आहेत, त्यांची वयोमर्यादा किती, त्या किती रुपयांना घेतल्या आहेत आणि किती रुपयांना विकल्या आहेत इत्यादी सर्व माहिती विभागाने समितीला द्यावी असे समितीने सूचविले तसेच, सध्या मार्केटमध्ये चांगल्या क्वालिटीचे पोकलॅन कुठल्या कंपनीचे आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, २१५७ मशीन्स या वेगवेगळ्या प्रकारच्या व मेकच्या आहेत. एल अँड टी, टाटा, लेलँड सह वेगवेगळ्या कंपनीच्या मशीन्स आहेत. विभागाकडे इंपोर्टेड स्क्रॅपर आहेत. ते मुव्हींगमध्ये जाऊन मटेरीयल लोड करून घेतात आणि मुव्हींगमध्येच स्प्रेड करतात. जलसंपदा विभागामध्ये ते एकमेव मशीन आहे. विभागाकडे एस्केव्हेटर आहे. पोकलॅन आहे. मोठ्या क्षमतेचे पोकलॅन २ आहेत. बेकट १.९३ आहे अशा प्रकारचे २ मोठे पोकलॅन आहेत. पोकलॅन CITY ९० ८ आहेत. टाटा हिताची EX१०० ४ आहेत. टाटा हिताची EX७० २९ आहेत. जेसीबी JS८१ २२ आहेत. टाटा हिताची २०० ८ आहेत. विभागाकडे जवळ जवळ रुपये १८७.०० कोटी रुपयांच्या मशीन्स आहेत.

यावर समितीने मत व्यक्त केले की, विभागाकडे फार कमी मशीनरी आहे. एवढ्या मशीनरीमध्ये विभागाकडून कसे काम करण्यात येते. समितीला अपेक्षित होते की, या विभागाकडे ५०० ते ७०० पोकलॅन असतील. जलसंपदा विभाग मोठा विभाग आहे. मुख्य अभियंत्यापासून ते कार्यकारी अभियंत्यांपर्यंत सर्व पदे जलसंपदा विभागामध्ये आहेत. सर्व्हे न करता मशीन निर्लेखित करण्यात येते, वर्किंग अवर्स मिळत नाही असा मूळ आक्षेप आहे. विभागाने सुरुवातीला मशीन निर्लेखित केल्याची आकडेवारी दिली आहे पण विभागाच्या लेखी उत्तरात आणि साक्षीच्या वेळी दिलेल्या उत्तरामध्ये खूप फरक आहे. समितीने विभागाकडे कोणकोणती मशीनरी आहे हे विचारले. त्यात चांगली मशीनरी कोणती आहे, त्याबाबतचा अनुभव काय आहे हे विचारले. परंतु त्याचे उत्तर विभागाकडून आले नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, एस्केव्हेटरमध्ये सध्या टॉपला व्होल्वो, कोबाल्को, एल अँड टी, टाटा हिताची आहे. त्यानंतर जेसीबी खालच्या रँकला येते. सध्या एस्केव्हेटरमध्ये टॉपला एल अँड टी आहे.

विभागाने ५९ मशीनरी ही निर्लेखित करण्याची संख्या कशाच्या आधारे काढली आहे. निर्लेखन न केल्यामुळे विभागाचे कामाचे तास खूप कमी झाले आहेत, वर्किंग लॉस खूप झालेला आहे. विभागाच्या मशीन्स फक्त दिसण्यापुरत्याच आहेत. विभागाच्या मशीन्स खूप जुन्या आहेत. विभागाकडून ५०-५० वर्षांपूर्वीच्या जुन्या मशीन्स निर्लेखित न करण्याचे कारण काय आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जुनी मशीनरी वापरात असल्यामुळे दुरूस्तीचा खर्च जास्त होतो, त्यामुळे ती मशीनरी निर्लेखित करून नवीन मशीनरी घ्यावी अशा प्रकारचा महालेखापालांचा आक्षेप होता. त्यानुसार विभागाने गेल्या दोन वर्षांत कार्यवाही करून नवीन मशीनरी घेतली आहे. सन २०१४-१५ मध्ये ९३ नग घेतले आहेत. सन २०१५-१६ मध्ये ४४ नग घेतले आहेत.

सन २००९ ते २०१६ या कालावधीमध्ये जुन्या ५९ मशीनरी निर्लेखित केल्या आहेत. तेव्हा नेमकी वस्तुस्थिती काय आहे? विभागाकडून जी आकडेवारी सांगितली गेली आहे ती जुळत नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, उत्तरामध्ये अवजड वाहनांची संख्या आलेली आहे. ५९ अवजड वाहने विकलेली आहेत. ५९ अवजड वाहने मंजूर आहेत. ज्या त्या वर्षी वाहने निर्लेखित करण्यात येतात. वाजवी किंमत आली नाही तर ती वाहने पुढच्या वर्षी निर्लेखित करण्यात येतात. सन २०१४-१५ मध्ये ४४ वाहने विकली आहेत.

सन २०१५-१६ मध्ये एकूण ५९ वाहने निर्लेखित केली आहेत असे नमूद केले आहे. त्यापैकी किती वाहने विकली आहेत, किती वाहने विकायची आहेत, किती वाहनांची किंमत मिळाली नाही यासंबंधातील आकडेवारी देऊ शकत नाही काय? ५९ मशीनरींचा तपशिल द्यावा. ५९ मशीनरी निर्लेखित केली आहे. ५३ मशीनरी खरेदी केली आहे. तेव्हा ५९ मशीनरी विनावापर पडून आहे किंवा कसे यासंबंधातील माहिती द्यावी. असे समितीने सूचविले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, ५९ नगांना मंजुरी दिली आहे. नवीन ५३ मशीन घेतल्या आहेत. त्यामध्ये ४४ मशीन्स विकल्या आहेत. इतर नग ९७ आहेत. ५९ नग नवीन यंत्रसामग्री खरेदी केलेली आहे.

यांत्रिकी संघटनेकडे ५५६ नग यंत्रसामग्री होती. त्यापैकी सन २००९ ते २०१४ मध्ये ४५ आणि सन २०१४ ते २०१६ मध्ये १४ अशी एकंदर जुन्या यंत्रसामग्रीचे निर्लेखन मंजूर केले असून ५३ नवीन यंत्र सामग्री विविध जिल्हाधिकाऱ्यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या निधीतून खरेदी केलेली आहे. आता ही संख्या ५५६-५९+५३=५५१ झाली आहे. मशीन एकंदर किती तास चालले, मशीनने किती मोबदला दिला, मशीन किती तारखेला घेतली होती, मशीनमुळे एकंदर किती फायदा झाला, तिच्यावर किती रुपये खर्च झाले याची सर्व माहिती लॉगबुक मध्ये असते. मेकॅनिकल डिव्हिजनकडून कोणतीही माहिती उपलब्ध होऊ शकणार नाही. मशीन विकतांना लॉगबुकची माहिती लागतच असते. निर्लेखन अहवाल मंजूर करताना सर्व यंत्रसामग्री खरेदी करताना पाच वर्षांची वॉरंटीची अट घातली जाते. यामध्ये पार्ट्सचा समावेश होता विभागाच्या अटीप्रमाणे मशीन विक्रेता ते बिडींग करतो त्या प्रमाणे विभागाकडून मशीनरी विकत घेण्यात येते असे मत समितीने व्यक्त केले.

विभागाने ५९ मशीनरी निर्लेखित केल्याची माहिती दिली आहे आणि दुसऱ्या परिच्छेदामध्ये सांगितले आहे की, ५९ मशीनरी खरेदी केली म्हणून एकंदर ५५१ अवजड वाहने झाली व त्यामुळे तास वाढले. आता विभागाने पुन्हा १५३ मशीनरीचा प्रस्ताव सादर केला असून त्यामध्ये विभागास ५० कोटी रुपये मिळाले. त्यामुळे या ५० कोटी रुपयांमधून विभागाने किती मशीनरीची खरेदी केलेली आहे, अजून किती मशीनरीज खरेदी करावयाच्या आहेत? याबाबत विभागीय सचिवांनी उत्तर दिले की, सन २०१५-२०१६ मध्ये विभागाने १०.२६ कोटी रुपयांची मशीनरी खरेदी केली व सन २०१६-२०१७ मध्ये ३८.८७ कोटी रुपयांची मशीनरीज खरेदी केली.

“ ड ” वर्गातील ६८ नग यंत्र सामग्रीचे निर्लेखन करण्याचे विभागाचे नियोजन आहे त्यामुळे त्यासंदर्भात काय परिस्थिती आहे? जी मशीनरीज खरेदी केली ती कोणत्या अटीवर खरेदी करण्यात आली, या मशीन्स कोणत्या अटीवर खरेदी करण्यात आल्या तसेच या मशीन्स कोणत्या कंपनीच्या आहेत त्या किती वर्ष मेन्टेनंस फ्री आहेत? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, सुरुवातीच्या अटीमध्ये २ वर्ष २ हजार तास होते. परंतु विभागाकडे देखभाल दुरूस्ती किंवा लॉगलाईफ वापराच्या दृष्टिकोणातून ५ वर्ष आणि ५ हजार तासाची अट आता दिलेली आहे. आता विभागाकडून टाटा हिताची, झासी, स्कोबॅल्को अशा टॉप क्लासच्या मशीनरी खरेदी करण्यात येत आहेत.

५० कोटी रुपयांच्या मशीन्स कोणकोणत्या कंपनीच्या खरेदी केलेल्या आहेत, तसेच कोणत्या अटीवर मशीन्स खरेदी केलेल्या आहेत? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, बिडींगला जे लोएस्ट टेंडर आले त्यांचीच मशीनरीज खरेदी केलेल्या आहेत.

टाटा कंपनीची मशीन्स असल्या तर त्याला बिडींग राहणार नाही. प्रत्येक कंपनीचे स्पेशलायझेशन असते. एल अँड टि चे कोणते मशीन्स चांगले आहे, जेसीबीचे कोणते मशीन्स चांगले आहे, टाटाचे कोणते मशीन्स चांगले आहे याची विभागाला माहिती असते. जी मशीनरीज स्वस्त मिळाली ती घेतली असे करता येणार नाही. जी मशीनरीज बेस्ट असेल ती घेतली पाहिजे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, बिडींग करताना मशीनरीची बकेट कर्पॅसिटी, बुमची लेन्थ किती आहे असे स्पेसिफिकेशन्स विभागाकडून देण्यात येत असते. बिडींग करताना कोणतेही ब्रँड नेम देण्यात येत नाही. स्पेसिफिकेशन आणि वॉरंटी पिरिअड देण्यात येतो व त्याप्रमाणे मशीनरी खरेदी केली जाते. हे सर्व करीत असताना ज्याचे कोटेशन लोएस्ट आले असेल आणि तरीही विभागास त्यांचा पूर्वाभुव चांगला नसेल तर विभागाकडून अर्ड बिड्स रिजेक्टेड म्हणून विषय संपविण्यात येतो.

विभागाने कोणकोणत्या मशीनरीज खरेदी केल्या आहेत? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, बॅकवर्ड लोडरमध्ये केएस ७७७ चे ५ नग, ट्रान्सपोर्टरमध्ये टाटा एलपीटी ४, एसकार्टर ०.९ मध्ये जेसीबीचे २, हुंदाई २, ०.६ जेसीबी १४० -१२ नग, ०३ च्या हुंदाई-१, एसकार्टर ०.३ चे २७ आहेत. ट्रान्सपोर्टमध्ये महिंद्रा अँड महिंद्राचे आहेत. बॅकलोडर-३५, केंद्र शासनाची कंपनी बीएमएलचे ८ बुलडोझर आहेत. १८० एचपीचे ६१६ नग घेतले आहेत. महिंद्राचे ट्रान्सपोर्टर लॉग ट्रेलर चेसीस-१०, एस्कॉर्ट पार्ट-३ मध्ये झासिस्ट टाटा, झासिस्ट अशी मशीनरी खरेदी केली आहे.

विभागाने महिंद्राचे लॉग ट्रक चेसीस १० घेतले आहेत. महिंद्राचे ट्रान्सपोर्टर ट्रक्स घेतले आहेत. महाराष्ट्रात अटोमोबाईलमध्ये महिंद्राचे ट्रक यशस्वी आहेत काय? मोठ्या व्हेईकलमध्ये महिंद्रा फेल झालेला आहे. छोट्या वाहनामध्ये महिंद्रा यशस्वी आहे तसेच त्यांचे ट्रॅक्टर देखील यशस्वी आहेत. परंतु मोठ्या वाहनामध्ये ते अयशस्वी झालेले आहेत. टाटा, अशोक लेलॅंड, एएमडब्ल्यू ही वाहने यशस्वी आहेत. महिंद्राचे जे ट्रक घेतलेले आहेत त्यांची क्षमता, त्यांची देखभाल दुरूस्ती यामध्ये त्या कोठेही यशस्वी नाहीत तसेच त्यांना रिसेल व्हॅल्यूसुद्धा नाही. वाहनाचे स्पेसिफिकेशन टाकताना ज्या वाहनाला लाईफ असेल, उपयोगिता असेल असेच वाहन घेतले पाहिजे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, समितीचे म्हणणे बरोबर आहे. परंतु कमी निविदेमध्ये असल्याने ती वाहने खरेदी करण्यात आली. विभागाने स्पेसिफिकेशनमध्ये उपयोगिता चांगलीच टाकली होती. विभागाने महिंद्राचे ट्रेलर ट्रान्सपोर्टर घेतलेले आहेत.

महिंद्राचे ट्रेलर ट्रान्सपोर्टर सक्सेस आहेत काय? अशोक लेलॅंड, टाटा तसेच इतर ज्या कंपन्या आहेत त्यांच्या तुलनेत महिंद्राचा ट्रक सक्सेस आहे काय? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, टाटाचे ट्रक चांगले आहेत.

विभाग स्पेसिफिकेशन बघणार की, युटीलीटी बघणार की, बाकीचे अनुभव बघणार? विभागाच्या कार्यपद्धतीनुसार ज्यांचा अनुभव चांगला नाही त्यांचे बिडींग स्कॅप ऑउट करण्यात येते असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, पहिल्यांदा याबाबतचे स्पेसिफिकेशन करण्यापूर्वी असा एक विचार झाला होता की, कॉम्प्युटरमध्ये किंवा इलेक्ट्रॉनिक्समध्ये जगातील टॉप फाईव्हमधील जे सेलर्स असतात त्यांचेच बिडींग मागवले जाते. परंतु त्यावेळेस असे लक्षात आले की, सीबीसीच्या गाईडलाईन्स प्रमाणे विभागाला असे करता येणार नाही. जे लोएस्ट आहे त्या प्रमाणेच विभागाला जावे लागेल. त्यानंतर विभागाने स्पेसिफिकेशन्स दिल्या, कॉमन सेटअप कंडिशनस तयार केल्या व त्याप्रमाणे कमी दर असलेली निविदा स्वीकारण्याचा निर्णय घेण्यात आला. जगात जे टॉप फाईव्ह आहेत त्यामध्येच बिडींग करणे योग्य आहे. परंतु विभागाचा नियम यास मान्यता देत नाही.

त्यावर समितीने विचारणा केली की, याबाबत जे वाटते ते शासनाला कधी सूचविले आहे काय? खरे म्हणजे सर्व अधिकार हे विभागीय सचिवांकडेच असतात. एखादे बिड अॅक्सेप्ट करावयाचे की, रिजेक्ट करावयाचे यासंदर्भातील अधिकार विभागीय सचिवांनी राखून ठेवलेले असतात. महिंद्राचे बिड लोएस्ट आलेले आहे परंतु महिंद्राचे अनुभव चांगला नाही, त्यांना मेन्टेनंस जास्त लागतो हे सचिव कधीही सांगू शकतात. सचिव टेंडर कधीही रिजेक्ट करू शकतात. सीबीसीचे गाईडलाईन्स देण्यात येतात. परंतु विभागाला काय आवश्यक आहे, कोणत्या कॅपेसिटीची, मेन्टेनंसची मशिन हवी आहे याची अट विभाग टाकत असतो. विभागाला जर दर पटले नाहीत तर विभाग खरेदी करीत नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यासंदर्भात विभागाने इतर ठिकाणी निर्णय सुद्धा घेतलेले आहेत. महिंद्राचा परफॉर्मस चांगला नाही. यामध्ये दोन विचार आहेत. सॅनीचे ४० मशिनस लोएस्ट असताना सुद्धा विभागाने ते रिजेक्ट केलेले आहे. रेकॉर्डेड मिनिट्समध्ये महिंद्राच्या संदर्भात, त्यांचा प्लॅट जलसंपदा विभागाच्या ज्यूरिसडिक्शनमध्ये आहे.

महिंद्राचा प्लॅट विभागाच्या ज्यूरिसडिक्शनमध्ये नाही तर तो आपल्या राज्यात आहे. विभागाला कंपनीचा प्लॅट नाही तर सर्व्हीस स्टेशनची आवश्यकता असते. कार घेताना त्या कारचा कारखाना आपल्या राज्यात आहे की नाही हे विचारात घेण्यात येत नाही तर सर्व्हीस स्टेशन्स कोठे कोठे आहेत हे पाहण्यात येते. साध्या भांड्याची खरेदी करीत असताना ते बरोबर आहे की नाही हे चारदा बघण्यात येते. सरकारचे पैसे असले म्हणून कोणतीही मशिनरी खरेदी करावयाची का? महिंद्राचे ट्रक्स २५ टक्के कमी किंमतीत मिळतात त्यामुळे तो माल खरेदी करून खरेदी पूर्ण केलेली दिसते. विभागाने महिंद्राचे एकंदर किती ट्रक खरेदी केले आहेत? महिंद्राच्या ट्रकची खरेदी कंपनीमार्फत झाली आहे की, डिलरच्या माध्यमातून झालेली आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, महिंद्राच्या ट्रकची खरेदी डायरेक्ट कंपनीच्या माध्यमातून झालेली आहे.

विभागाच्या उत्तरामध्ये अनेक विसंगती आहेत. अगोदरच्या परिच्छेदामध्ये ५९ मशिनस निलेखित केल्या असे सांगण्यात आले व नंतरच्या परिच्छेदामध्ये ५९ मशिनस खरेदी केल्या असे सांगण्यात आले. त्यामुळे ही आकडेवारी काही जुळत नाही. तसेच विभागाची सन २०१६-२०१७ मध्ये ६८ मशिनस निलेखित करण्याची योजना आहे. त्यामुळे यासंदर्भातील परिस्थिती काय आहे? महिंद्राचे ट्रक घेण्याचा निर्णय आणि स्पेसिफिकेशन्स कशाच्या आधारावर घेण्यात आले? या तिन्ही प्रश्नांची समितीला सविस्तर माहिती देण्यात यावी असे समितीने सूचित केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, ही सर्व माहिती समितीला सादर करण्यात येईल.

या परिच्छेदासंदर्भात दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी घेण्यात आलेल्या साक्षीच्या वेळी जुनी यंत्रसामुग्री बदलण्याबाबतच्या परिच्छेदाबाबत माहिती देताना विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जुनी यंत्रसामुग्री बदलण्यासंदर्भात १७५ इक्वीपमेंट मशीनरी खराब झाली होती तेव्हा त्यांची मुदत संपली होती. समितीने विचारणा केली होती की, १७५ इक्वीपमेंटपैकी किती मशीनरीचे ऑक्शन केले होते. त्यावेळी समितीने अशी शंका व्यक्त केली होती की, विभागाने जी ऑफसेट प्राईज ठेवली होती, त्यापेक्षा कमी मुल्यामध्ये किंमतीमध्ये विल्हेवाट लावली असे समितीचे मत होते. याबाबत जी मशीनरी विभागाने विकली आहे, त्याकरिता ऑफसेट प्राईज ठेवली होती. ऑक्शनमध्ये ही प्राईज वर गेली आहे की खाली गेली आहे. १७५ डिस्पोज करावयाच्या मशीनरीमध्ये ३७ चे ऑक्शन पूर्ण केलेले आहे. ८८ मशीनच्या सर्व्हेक्षणाने काम पूर्ण झालेले आहे, त्याचेही ऑक्शन आता सुरू होत आहे. तरीही ५० मशीनरी शिल्लक राहात आहेत, त्यांचे काम फिलडवर चालू आहे. ऑक्शनची माहिती संबंधित लोकांपर्यंत पोहचविण्यासाठी शासनाने याबाबत ऑक्शनची प्रोसीजर केलेली आहे. २०१४ पर्यंत शासनाचे ऑक्शनर श्री. शंकर रामचंद्रन हे असायचे. ते वर्तमानपत्रात जाहीर प्रसिद्धी द्यायचे. जेथे वस्तू असेल तेथील वर्णन ते द्यायचे. एकदा मंजुरी झाल्यानंतर समितीने जे मुल्यांकन केलेले आहे. मुल्यांकनापेक्षा जास्त रक्कम असेल तर ती वस्तू विकली जायची, नसता विकली जात नव्हती. आता ई-ऑक्शनद्वारे इंटरनेटद्वारे माहिती पोहचविली जात आहे. मागील वेळी ३७ इक्वीपमेंटची माहिती विचारली होती, त्यातील सर्व आयटम ऑक्शन प्राईजच्या वर गेलेले आहेत.

वस्तुंची बेस्ट प्राईज ठरविण्याची जी यंत्रणा आहे त्यामध्ये जग फार पुढे गेलेले आहे. ऑक्शनमध्येसुद्धा स्पर्धक असतात. विभागाच्या आर्टीकलची बेस्ट प्राईज ठरविल्यानंतर ऑक्शनरला त्याची मिनिमम प्राईज कोट करण्यासाठी विभाग निर्मात्रित करणे शक्य आहे. ते याच्यावर किती कमीत कमी रक्कम देत आहेत त्याप्रमाणे ऑक्शनर येतील. विभागाने ३ लाखाची बेस प्राईज ठरविली असेल तरीही विभागाने शासनाचा एकच व्यक्ती कायमस्वरूपी ऑक्शनर ठरविलेला आहे. दुसरा एखादा ऑक्शनर मटेरियल पाहून सांगेल की, तो ५.५ लाख रुपये मिळवून देतो. अजून एखादा ऑक्शनर सांगेल की, आम्ही ७.५ लाख रुपये मिळवून देतो. अशी अधिक काही रक्कम ठरली तर शासनाचाच फायदा आहे. अशा प्रकारचे त्यांचे जे ऑक्शनर बिडर्स आहेत, त्यांच्यामध्ये कॉम्पीटीशन करण्याची आवश्यकता असते असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, विभागाकडून ई-ऑक्शनमध्ये आता तसेच करण्यात येत आहे. विभागाकडे जे सर्व ऑक्शनर आहेत, त्यांना ई-मेलद्वारेदेखील कळविण्यात येते. पूर्वी एकच व्यक्ती ऑक्शनर असायचा आता तसे नाही.

यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, काही आयटम असे आहेत की, एक मशीनरी १.३ लाखांमध्ये घेतली होती. ती आता ४ लाखांमध्ये विकली आहे अशी सुद्धा काही प्रकरणे आहेत. अशा प्रकारे सर्व मशीनरीच्या किंमती ऑफसेट किंमतीच्या वर विकलेल्या आहेत.

व्हीजन डॉक्युमेंटला अंतिम मंजूरी केव्हा देण्यात आली होती व कार्यान्वितिकरणाबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, दिनांक ११ जुलै २०१४ रोजी व्हीजन डॉक्युमेंटला अंतिम मंजूरी दिलेली आहे. हे व्हीजन डॉक्युमेंट केवळ यांत्रिकी विभागाचे नसून संपूर्ण जलसंपदा विभागाचे होते. त्यातील एक व्हीजन होते की, कालव्यांची स्वच्छता करून निर्मित सिंचन क्षमता व तिचा प्रत्यक्ष वापर यामधील तफावत साधारणपणे १५ टक्क्याने कमी करावी. पाणी वापराची कार्यक्षमता २० टक्क्यांनी वाढवावी. यामध्ये यांत्रिकी विभागाचा रोल असा होता की, त्यांची यंत्रसामग्री वापरून आपल्या विभागाचे कालवे स्वच्छ करावेत.

शासन बदलल्यानंतर याची सद्यःस्थिती काय आहे? विभागाने २०१२ मध्ये हे धोरण आखले होते. शासनामध्ये बदल झाल्यानंतर या व्हीजन डॉक्युमेंटमध्ये काही बदल केला आहे का? याबाबत विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, नवीन शासनाची नवीन व्हीजन डॉक्युमेंट तयार करण्याची प्रक्रिया सुरू आहे. गेल्याच आठवड्यात नियोजन विभागाने मुख्यमंत्री महोदयांकडे त्याचे सादरीकरण केलेले आहे. त्यामध्ये सुद्धा जलसंपदा विभागाचे मुद्दे अंतर्भूत आहेत.

समितीने विचारणा केली की, स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार यांत्रिकी संघटनेच्या सादर अहवालातील अपूर्ण कामे असल्याचे दाखविण्यात आलेले आहे. त्या कामाचा प्राधान्यक्रम बदलल्यामुळे तसे झाले आहे का? किंवा स्थापत्य विभाग व संघटना यांच्यामधील गैरसमजामुळे हे झाले आहे. स्थापत्य कामाचा जो प्राधान्यक्रम ठरविण्यात आला होता, त्याच्या प्राधान्यामध्ये काही बदल करण्यात आला होता का? यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, काही ठिकाणी प्राधान्य क्रमामध्ये बदल करण्यात आलेले होते. विभागाकडून सुरुवातीस संपूर्ण वर्षांचे नियोजन करण्यात येते. त्यावेळी असे गृहीतक असते की, ज्या स्थापत्य विभागाने नियोजन दिलेले आहे, त्याकरिता लागणारा निधी वेळेत यांत्रिकी संघटनेला उपलब्ध करून देण्यात आला. पण काही ठिकाणी कमी निधी उपलब्ध झाल्यामुळे त्या कामाची व्याप्ती कमी झालेली आहे व काही ठिकाणी त्याचे प्राधान्य बदलावे लागले आहे. काही ठिकाणी कालवे फुटले तर ताबडतोब त्याची दुरुस्ती करणे आवश्यक असते. काही ठिकाणी धरणामध्ये आपणास पाणीच उपलब्ध नव्हते. काही ठिकाणी पूर्ण पाणी उपलब्ध झाले, जेथे पाणी उपलब्ध आहे तेथील कालव्यांना प्राधान्य दिले गेले. अशा रितीने काही ठिकाणी बदल केला गेला. मुख्य बदल निधीच्या कमतरतेमुळे झालेला आहे.

निधीची कमतरता म्हणजे विभागाने नियोजन करताना जो निधी मागितला होता. त्यात कमतरता असलेला निधी पुरवणी मागण्यांमध्ये विभागाला मागता आला नाही का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, याकरिता योजनेत निधी मिळतो व तो खूप अत्यल्प मिळतो.

विभागाने योजनेपेक्षा अनियोजित कामे जास्त केलेली आहेत असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, अनियोजित कामे जलसंपदा विभागाव्यतिरिक्त जलसंधारण विभागाची आहेत. जे विभाग त्या कामाकरिता निधी देतात, त्यांची कामे स्वीकारण्यात येतात. जलसंपदा विभागाकडे निधी नसेल व इतर विभाग निधी देत असेल तर ती कामे जलसंपदा विभाग घेतो व करतो. या वर्षी २०१५-२०१६ व २०१६-२०१७ च्या मे महिनाअखेरपर्यंत जलसंपदा विभागाचे मॅकेनिकल डिव्हिजन संपूर्णपणे जलयुक्त शिवार योजनेचे काम करीत होते. वास्तविक जलयुक्त शिवार योजना ही जलसंपदा विभागाची नसून जलसंधारण विभागाची आहे. परंतु जलसंपदा विभागाची कामे बाजूला ठेऊन त्यांच्या विभागाची कामे केली होती. विभागाकडे १२८ मॅकेनिकल सब डिव्हिजन आहेत ते सर्व हेच काम करीत होते. विभागाने त्यांना जेव्हा वेळ दिला होता तेव्हा ते अंतर्भूत झाले नव्हते. काही वेळी प्लॅनच्या बाहेर काम करण्यात येते.

हे काम मुख्यमंत्री महोदयांनी जाहीर केलेल्या जलयुक्त शिवार योजनेच्या माध्यमातून पूर्ण केले गेले आहे असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जेव्हा नियोजन केले गेले तेव्हा लक्षात नव्हते की, हे काम जलसंपदा विभागास करावयाचे आहे. जलयुक्त शिवार योजनेची व्याप्ती एवढी मोठी राहिल याचा अंदाज तेव्हा आला नव्हता.

जलयुक्त शिवार योजनेच्या कामाकरिता जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी विभागाच्या मशीनरी वापरल्या गेल्या आहेत, त्याचा किती मोठ्या प्रमाणावर फायदा झाला आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जलसंपदा विभागाने जे नियोजन केले होते, ते काम पूर्ण करणे शक्य झाले नाही. ते काम बाजूला ठेऊन विभागाने जलयुक्त शिवार योजनेचे काम केलेले आहे.

विभागाने ते काम बाजूला ठेवले, दुसरे काम केले. मग पहिले काम रद्द केले आहे का? निधी अभावी आपणास प्राधान्यक्रम बदलावा लागला आहे. एखादे काम हातामध्ये घेतले व ते ५० टक्के झाले व त्यास निधी मिळाला नाही म्हणून ते सोडून दिले. पुढचे काम झाले नाही तर अशा कामाचा काय उपयोग? तात्पुरता प्राधान्यक्रम बदलला असेल तर मान्य आहे. परंतु अपूर्ण काम विभागास पुन्हा सुरु करावे लागेल असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, अपूर्ण काम असेल व त्यास पुन्हा निधी प्राप्त झाला तर ते काम पुन्हा हाती घेतले जाते. किंबहुना या वर्षातील अपूर्ण काम पुढील वर्षात कॅरी फॉरवर्ड करून पूर्ण करण्यात येते. ते काम रद्द करण्यात येत नाही. विभागाला कालवा स्वच्छतेसाठी मिळणारा निधी खूप अपुरा असतो. उदाहरणादाखल तेराव्या वित्त आयोगाने अशी शिफारस केली होती की, साधारणपणे वापरात असलेल्या सिंचनक्षमतेकरिता प्रती हेक्टर १५०० रुपये व वापरात नसलेल्या सिंचन क्षमतेसाठी ७५० रुपये या मापदंडाने पैसे उपलब्ध करून द्यावेत. त्याच्या तुलनेत विभागास राज्य शासनाकडून जो निधी उपलब्ध होतो, तो कसाबसा ३०० प्रती हेक्टर रुपये मिळतो. यामध्ये विभागाच्या अडचणी होत्या. त्यामुळे तेथील काम पूर्ण करण्यासाठी अडचणी येत होत्या. विभागाने या सर्व अडचणी मांडल्या. या विषयी मंत्रिमंडळाने अतिशय चांगला निर्णय घेतला आहे. पाणीपट्टीची सर्व रक्कम विभागाकडून एकत्रित निधीमध्ये भरण्यात येत होती. पुन्हा अर्थसंकल्पित करून ती रक्कम मिळत होती. त्यामुळे ती रक्कम वेळेवर मिळत नव्हती. कालवा स्वच्छता अभियानात रब्बी हंगाम सुरु करण्यापूर्वी दुरुस्ती केली पाहिजे. पाणी सोडल्यानंतर निधी प्राप्त झाला तर काही उपयोग नाही, त्यामुळे विभाग दुरुस्तीची कामे घेऊ शकत नाही अशी अडचण होती. म्हणून आता शासनाने निर्णय घेतला आहे की, शासनाने पाणीपट्टी ज्या त्या महामंडळाकडे जमा करावी व ज्या त्या प्रकल्पाच्या कालवा स्वच्छतेसाठी ती वापरावी. त्यामुळे या अडचणी भविष्यात उद्भवणार नाहीत. विभागाकडून कार्यक्षमपणे ही यंत्रसामुग्री वापरणे शक्य होईल व कार्यक्षमपणे कालवा स्वच्छता करता येईल.

हा संपूर्ण निधी विभागास उपलब्ध होणार आहे की, यावर काही बंधने असणार आहेत अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यामध्ये बंधने आहे की, सिंचनाच्या पाणीपट्टीची संपूर्ण रक्कम राहिल. बिगर सिंचन पाणीपट्टीमध्ये वेगळे होते. उदाहरणादाखल कोकणामध्ये बिगरसिंचनाची पाणीपट्टी मोठ्या प्रमाणावर जमा होते. ती सर्व रक्कम कोकण महामंडळाकडे दिली तरी त्यांच्याकडे सिंचन क्षेत्र कमी आहे. तुलनेने मराठवाड्यात सिंचन क्षेत्र जास्त आहे. बिगर सिंचन पाणीपट्टी कमी आहे. त्यामुळे शासनाने असा निर्णय घेतला की, बिगर सिंचनाची ४० टक्के पाणीपट्टी ही ज्या त्या महामंडळाकडे राहिल. ६० टक्के रक्कम राज्यस्तरीय पूलमध्ये जमा करावयाची आहे. नंतर ती सिंचन क्षेत्रात प्रमाणात पुन्हा वितरित करावयाची आहे. म्हणजेच आता ही रक्कम जलसंपदा खात्याच्या हातात राहणार आहे.

त्यामुळे अर्थसंकल्पात वेगळी रक्कम मागण्यास व त्याची प्रोसीजर करण्यामध्ये जो वेळ जात होता ती वेळ आता येणार नाही. म्हणजे या रकमेचा विभागास ताबडतोब वापर करता येईल. असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, याबाबत मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत असा चांगला निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

ही रक्कम जलसंपदा विभागाच्या हातामध्ये राहणार असल्याने या रकमेचे नियोजन करून मागणीप्रमाणे व लाभक्षेत्राप्रमाणे या रकमेचे वाटप करण्यात यावे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आता जलसंपदा विभागास ७००-८०० कोटी खर्च करण्यासाठी वित्त व नियोजन विभागाची मंजूरी घेण्याची गरज नाही.

परिच्छेद क्र. ३.४.३.५ रुपांतरित नियमित अस्थायी (Converted Regular Temporary-CRT) कर्मचाऱ्यांची कमतरता :-

सीआरटी कर्मचाऱ्यांची कमतरता यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सीआरटीची पदे भरली जात नाहीत. १९९४ मध्ये सीआरटी कर्मचाऱ्यांची संख्या १००५५ होती, परंतु सन २०१५ मध्ये विभागाने शासनाला पाठविलेल्या प्रस्तावासंदर्भात नियमित असलेल्यांची संख्या २८६५ असून सीआरटीचे १९७५ असे एकंदर ४८४० कर्मचारी आहेत.

याचा अर्थ सीआरटीची संख्या केवळ २० टक्के राहिली असून विभागाच्या मशिनरीची संख्या कमी होत नाही. नवीन मशिनरी खरेदी करण्यात येऊन त्यासाठी ठेकेदारीवरील कामगारांना घेण्यात आल्याने त्या कामगारांची मशिनरीच्या संदर्भात अजिबात बांधिलकी राहणार नाही. त्यामुळे तास उपयोगी पडणार का? नवीन कामगारांची भरती करण्यासाठी परवानगी देण्यासंदर्भात शासनासमोर बाजू मांडतांना विभागाला कोणती अडचण येते? किंवा मशिनरीची खरेदी करणे बंद करणे योग्य राहिल. विभागाने अभियांत्रिकी विभाग बंद केला पाहिजे. यासंदर्भात वित्त विभागाच्या सचिवांचे मत जाणून घेणे आवश्यक आहे असे मत व्यक्त करून विभागाकडे जी मशिनरी उपलब्ध आहे आणि त्यासाठी लागणारे मनुष्यबळ उपलब्ध नसेल तर नव नवीन मशिनरी खरेदी करण्याचा उपयोग काय? आताच्या परिस्थितीत या मशिनरीचा उपयोग कशा प्रकारे करण्यात येतो? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, सीआरटीचे कर्मचारी भरण्यास परवानगी मिळाली नाही. त्यामुळे विभागाने रेग्युलर टॅपररीमधील २८६५ पदांपैकी सीआरटीचे पद हे त्या कर्मचाऱ्याबरोबर व्यपगत होत असते. रेग्युलर टॅपररीमधील २८६५ कर्मचारी आहेत. पूर्वीची मंजूर पदे ही त्या वेळच्या आवश्यकतेप्रमाणे होती म्हणून विभागाकडून यातील ७७९ पदे समर्पित करण्यात येत असून आता विभाग ७६३ पदे बदलून मागत असून तसा प्रस्तावही विभागाकडून सादर करण्यात आला आहे.

नवीन प्रस्ताव सादर केलेला आहे त्यात एकूण किती कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता आहे? आधी १० हजार कर्मचारी होते तर आता २ हजार कर्मचाऱ्यांमध्ये काम होईल काय? सध्या किती कर्मचारी आहेत? एकूण चालू स्थितीतील किती मशिन्स आहेत? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, एकूण ३,०८० कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता आहे. सद्यःस्थितीत १९७५ कर्मचारी कार्यरत आहेत. चालू स्थितीतील १५०० मशिन्स आहेत.

१५०० मशिनरीसाठी १९७५ कर्मचारी विभागाकडे उपलब्ध आहेत. मॅकेनिक किती, हेड मॅकेनिक किती, ड्रायव्हर किती आणि ऑपरेटर किती याची समितीला माहिती देण्यात यावी असे समितीने सुचविले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, मशिन ऑपरेटर, मॅटनन्स आणि रिपेअर अशाप्रकारे कर्मचारी आहेत. मशिनरीचा आढावा घेतलेला आहे. ६६३ पदे आणखी नव्याने आवश्यक आहेत ती रूपांतरित करून घेण्यात येणार आहेत.

विभागास कोणत्या पदांची आवश्यकता आहे? पाच वर्षांसाठी मॅटनन्स फ्री गाळे घेण्यात येतात. याची देखभाल दुरुस्ती करण्यासाठी किती कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, ४४३ ऑपरेटरांची आवश्यकता आहे. वायरमनच्या ४३ पदांची आवश्यकता आहे.

विभागाकडे ४४३ ऑपरेटर आहेत यात आणखी किती ऑपरेटरची आवश्यकता आहे. १९०० कर्मचारी उपलब्ध आहेत. कर्मचारी निवृत्त झाल्यानंतर सदर पदे भरण्यात येत नसल्याने ती व्यपगत होतात असे मत समितीने व्यक्त केले असता वित्त विभागाच्या प्रधान सचिवांनी सुचविले की, काही एजन्सीकडून जाहिरात देण्यात येऊन ऑपरेटरची पदे भरण्यात यावीत.

याबाबत खुलासा करताना विभागीय सचिवांनी सांगितले की, किमान मशिनरी आणि कर्मचाऱ्यांची विभागाला आवश्यकता आहे. कालव्यांचे जाळे एवढे मोठे आहे की, कुठेतरी कालवा फुटला तर १० ते १२ तासांमध्ये दुरुस्त करावा लागतो. पेण आणि नागपूर येथे सुद्धा पाणी पुरवठ्याचे बरेच कालवे आहेत. बाहेरून काम करून घ्यायचे म्हटले तर कोटेशन काढून टेंडर काढावे लागते. या खुलाशाबाबत समितीने नाराजी व्यक्त केली व असे मत व्यक्त केले की, विभागाला वस्तुस्थितीला सोडून कसे काय सांगता येईल.

यावर विभागीय सचिवांनी स्पष्टीकरण केले की, हातामध्ये मशिनरी असणे फायद्याचे असते. आठ दिवसांपूर्वीच यावर्षाची माहिती घेतली. कालव्यासाठी मातीकाम केलेले आहे त्याचा दर काढण्यात आलेला आहे आणि बाहेरचा डीएसआरचा किंवा कॉन्ट्रॅक्टरचा जो दर आहे. यापेक्षा खूप कमी किंमतीमध्ये ही कामे विभागाला करता येतात. स्वतःची मशिनरी वापरत असल्याने डेबीट मेमोमध्ये जसजसे बजेट मिळेल त्याप्रमाणे अॅजस्टमेंट करता येते. सीआरटी कर्मचाऱ्यांच्या कमतरतेबाबत विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, हा धोरणात्मक विषय आहे. दापोली येथील वर्कशॉपमधील गेट बनविण्याचा विषय होता. पूर्वीच्या काळात धरणे होती त्यावेळेसचा प्रश्न आहे. आता बरीचशी धरणे संपत आलेली आहेत. गेट मॅन्युफॅक्चरिंगचे काम कमी झालेले आहे. गेट मॅन्युफॅक्चरिंग हे आऊट सोर्सिंग करता येते. कारण यामध्ये काही बाधा नाही. कालवा स्वच्छता अभियानाला इन हाऊस मशिनरी जास्त उपयोगी पडते. त्यामुळे एवढे १० हजार कर्मचारी लागणार नाहीत.

किती कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता आहे, किती कर्मचारी उपलब्ध आहेत. याचे प्रस्ताव सादर केलेले आहेत काय? याची थोडक्यात समितीला माहिती सादर करण्यात यावी. इमरजन्सी यंत्रणा आणि मशिनरी हवीच आहे. या यंत्रणेबरोबर तेवढ्याच प्रमाणात मशिनरी सुद्धा लागते. आता किती पदे भरलेली आहेत आणि आणखी किती पदांची आवश्यकता आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जेवढ्या मशिनरीची आवश्यकता आहे तेवढीच घेण्यात आलेली आहे. नवीन कर्मचारी वर्ग भरण्याऐवजी आहे त्या कर्मचाऱ्यांची पदे रूपांतरीत करण्यात येत आहेत. आता ७७९ पदे समर्पित करण्यात येत आहेत आणि त्याजागी ६६३ पदांची मागणी करण्यात येत आहे.

या परिच्छेदासंदर्भात दिनांक ८ नोव्हेंबर २०१६ रोजी साक्षीच्या वेळी विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन १९९४ च्या जलसंपदा विभागाच्या मानकाप्रमाणे त्या काळात अभियांत्रिकी व इतर कर्मचाऱ्यांची भरती केली होती, त्यांची संख्या १००५५ होती. आता ती संख्या २११८ पर्यंत घटलेली आहे. यामध्ये नेमके काय आहे? माझ्या मतानुसार यामध्ये दोन विभाग होऊ शकतात. कारण त्याकाळी मेजर वर्क डिपार्टमेंटकडून व्हायचे. त्यामुळे कर्मचाऱ्यांची संख्या अधिक असायची. आता विभागाकडून मेजर वर्क कॉन्ट्रॅक्ट सिस्टीममध्ये देण्यात येते असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, त्या काळात १३३ विविध प्रकारच्या धरणांचे बांधकाम जलसंपदा विभागाने केलेले आहे. त्यावेळी मातीचे धरणही जलसंपदा विभाग करीत असल्यामुळे मॅनपॉवरची फार गरज होती. १० हजार लोक काम करीत होते. आता जलसंपदा विभागाकडून अशा प्रकारची कामे करण्यात येत नाहीत म्हणून विभागास एवढ्या कर्मचारी वर्गाची गरज नाही. त्यामुळे ही संख्या आता २ हजारावर आलेली आहे. सीआरटीमध्ये एकदा व्यक्ती सेवानिवृत्त झाला की, पदे व्यपगत होत होती.

नियमित व अस्थायी ४०२ कर्मचाऱ्यांना समर्पणाचा प्रस्ताव शासनास सादर केलेला आहे आणि त्याबद्दल किमान ४१५७ तांत्रिक पदांच्या मंजूरीचा प्रस्ताव दिनांक ४ सप्टेंबर २०१३ व दिनांक १३ मे २०१४ आणि दिनांक १५ जून २०१५ अन्वये शासनास सादर केला असून याबाबत अद्याप कार्यवाही न करण्याची कारणे काय आहेत व त्याची सद्यःस्थिती काय आहे? यासंदर्भात सचिवांनी खुलासा केला की, हा प्रस्ताव विभागाने नामंजूर केला आहे कारण शासनाने आऊटसोर्सिंगचे अधिकार दिलेले आहेत. मॅकेनिकल डिव्हिजनला आऊटसोर्सिंगचे अधिकार आहेत. एखादा स्किल्ड ड्रायव्हर ऑपरेटर पाहिजे असेल तर तो आऊटसोर्सिंगने घेणे शक्य आहे. दरवर्षी ७५० ते ८०० लोक मॅकेनिकल डिव्हिजनकडून गरजेनुसार आऊटसोर्सिंगने घेण्यात येत आहेत.

यामध्ये अशी परिस्थिती निर्माण होईल की, ही संख्या २११८ पर्यंत ही संख्या घटणार आहे. काही कर्मचारी देखील सेवानिवृत्तीच्या मार्गावर आहेत. उद्या केवळ असे होईल की, मंत्री व सचिवच जागेवर राहतील असे समितीने मत व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, असे होणार नाही, कारण याशिवाय या विभागाकडे १७०० लोक कायमस्वरूपी आहेत. याबाबतची आकडेवारी उपलब्ध आहे. तसेच विभागाकडे २१५० मशिनरी इक्विपमेंट आहेत. यामध्ये कॅटरपिलर्स, डंपर, डोझर अशा प्रकारच्या या हेवी मशिनरी आहेत. त्यापैकी १६५० मशिनरी वापरात आहेत, याकरिता १६२० लोकांची गरज आहे. त्यापैकी ३९१ ऑपरेटर आहेत. बाकीचे १२२९ वाहन चालक आहेत. तरीही विभागाला असलेल्या अधिकारानुसार मागील वर्षी ७५९ लोक विभागाने गरजेनुसार आऊटसोर्सिंगने घेतले होते. जसजसा कामाचा लोड असेल त्याप्रमाणे जी काही

मॅनपॉवर पोजिशन आहे, त्याप्रमाणे १६२० लोकांच्या कामाचे नियोजन करणे आवश्यक आहे. १६२० लोकांकरिता ३९१ ऑपरेटर्स स्वतःचे असून ते सीआरटी नसून आरटीए आहेत. आरटीए पुन्हा भरती करता येतात.

जलसंपदा विभागाने जी काही मशिनरी जलयुक्त शिवार योजनेसाठी दोन वर्षे दिली होती, त्यामुळे ऑनगोईंग प्रकल्पाच्या कामांवर परिणाम होत आहे का? कारण जलयुक्त शिवार ही योजना चालूच राहणार आहे. डिसेंबर-जानेवारीमध्ये पुन्हा जलयुक्त शिवार योजनेची कामे सुरू होणार आहेत. आता जलयुक्त शिवार योजनेच्या कामांना प्राधान्य देण्यात येणार आहे. ग्रामविकास विभागाच्या मार्फत एक जलयुक्त शिवार योजनेचा कार्यक्रम राबविला जातो, त्याकरिता जलसंपदा विभागाने मशिनरी पुरविली होती. जलसंपदा विभाग म्हणून या संदर्भात नवीन मशिनरी या केवळ जलयुक्त शिवाराच्या कामासाठी वापरात घ्यायच्या असे करता येणार नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जलसंपदा विभागाच्या सचिवांची आणि जलसंधारण विभागाच्या सचिवांची याबाबत बैठक झाली. शासनाने निर्णय घेतलेला आहे की, विदर्भामध्ये मालगुजारी तलावाच्या स्वच्छता व दुरुस्तीकरिता जलसंपदा विभागाची मशिनरी उपलब्ध करण्यात येणार नाही. यामध्ये जलसंपदा विभागाने सांगितले की, याकरिता विभागाकडे संपूर्ण विदर्भातील कामासाठी पुरेल एवढी मशिनरी उपलब्ध नाही. ही कामे मशिनरी आऊटसोर्सिंगने घेऊनही करता येऊ शकतात. जलयुक्त शिवार योजनेमध्ये मशिनरी आऊटसोर्सिंगने घेऊन कामे करण्यात यावीत, जलसंधारण सचिवांनी सांगितले की, याकरिता जलसंपदा विभागाच्या मशिनरीची गरज नाही, याकरिता आऊटसोर्सिंग करून मशिनरी घेण्यात येणार आहे. माननीय मंत्री महोदयांनी असे आदेश दिलेले आहेत की, याकरिता पॅनेल तयार करण्यात यावे. यासाठी इक्विपमेंट होल्डर्सचे पॅनेल तयार करून रेट कॉन्ट्रॅक्ट तयार करणे आवश्यक आहे.

यावर समितीने असे मत व्यक्त केले की, हा निर्णय केवळ जेसीबी, पोर्कलेन, डंपरकरिता झाला होता. एखाद्या योजनेच्या कामाकरिता, प्रकल्पाच्या कामाकरिता ज्या पद्धतीने ज्या पद्धतीची मशिनरी लागणार आहे, त्या त्या पद्धतीने मशिनरी आऊटसोर्सिंग करून घेण्यात येणार आहे. यांस विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली व खुलासा करताना सांगितले की, म्हाम्हा तलावाकरिता ज्या ज्या इक्विपमेंटची गरज लागणार आहे, त्याप्रमाणे आऊटसोर्सिंग करण्याची तयारी आहे. या संदर्भातील परिपत्रक आता सुधारणेप्रमाणे प्रसिद्ध होण्याच्या अंतिम स्तरावर आहे.

जिल्हा नियोजन समितीच्या अंतर्गत देखील जलसंपदा कामाकरिता मशिनरी विकत घेऊन वापरली जाते. त्याकरिता लागणारा निधी विभागाकडे हॅण्डओव्हर केला जातो. या संदर्भात देखभाल व दुरुस्तीचा खर्चही विभागाकडून हॅण्डओव्हर करून दिला जातो. या कामांकरिता जर आपली मशिनरी वापरली आणि त्या ऐवजी त्यांच्याकडून देखभाल व दुरुस्तीकरिता, रोजगार याकरिता मागणी करता येईल का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, प्रत्येक जिल्ह्याला मागील वर्षी याकरिता विभागाची मशिनरी दिली होती. निधीच्या मर्यादेप्रमाणे पोर्कलेन व इतर इक्विपमेंटकरिता निधीही देण्यात आला होता. याकरिता खरेदीची कार्यवाही करण्यात आली होती. यासंदर्भातील प्रत्येक कामांचा रेट असतो, त्याप्रमाणे कामाचे एस्टिमेट तयार केले जाते. डेप्रिसिएशन पार्ट मशिन मालकीपुरता पार्ट कंत्राटदारास दिला जातो. त्याकरिता नियम निश्चित केलेले आहेत. मशिनरीपुरता डेप्रिसिएशन पार्ट कंत्राटदारास क्रेडिट केला जातो.

परिच्छेद क्र.३.४.४.१ “ निधीचे स्वरूप आणि निधीची स्थिती ” :-

यांत्रिकी संघटनेने सादर केलेली जी माहिती आहे. त्यामध्ये योजनेतर आणि योजनेतर्गत अशी मागणी, अंतिम अनुदान आणि प्रत्यक्ष खर्च यामध्ये जो फरक काही प्रमाणात दिसून येत आहे. २००९-२०१०, २०१०-२०११, २०१२-२०१३, २०१३-२०१४ मध्ये योजनांतर्गत मागणी २००५ कोटी रुपयांची होती. योजनांतर्गत खर्च हा १,१९२ कोटी रुपयांचा केलेला आहे. योजनेतर मागणी ४१.८५ कोटी रुपयांची होती. प्रत्यक्ष खर्च १०.३५ कोटी रुपयांचा आहे. हा जो फरक आहे, त्याबाबत माहिती देताना विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यामध्ये जो २०१२-२०१३ मध्ये एक मोठा २५० कोटीच्या विरुद्ध २५४ कोटी रुपयांपैकी २३८ लाखांचा जो फरक आलेला आहे. तो आस्थापनेवरचा खर्च आहे. एजन्सीकरिता बाहेर ३.५२ कोटी रुपयांचा अतिरिक्त खर्च झालेला आहे.

२०११-२०१२ मध्ये हा फरक ९०० कोटी रुपयांपर्यंत जात आहे. १,१९२ कोटी रुपये म्हणजे हा फरक ८०० कोटी रुपयांच्या आसपास आहे. २००५-९६ कोटी रुपयांचा फरक आहे. विभागाने योजनांतर्गत खर्च करण्याबाबत प्रस्तावित केले होते. प्रत्यक्ष खर्च १,१९२ कोटी रुपये खर्च झालेला आहे. ८०० कोटी रुपयांच्या सुमारास जो फरक आहे, त्यामध्ये जर आस्थापना खर्चाचा फरक २०० कोटी रुपयांचा किंवा २५० कोटी रुपयांचा वजा केला तरीही तो फरक ५५० कोटी रुपयांचा राहतो. मागणी केल्यानंतर अंतिम अनुदानाला रक्कम कमी का आली? विभाग वर्क इन प्रोग्रेसला कमी पडत होता का? या कामाचे नियोजन चुकले होते का? त्यामुळे वित्त विभागाने पैसे कमी दिले का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, पहिली जी मागणी आहे ती २००५ कोटी रुपये ही मागणी आहे. अंतिम अनुदान मंजूर हे ११९२.१५ इतके आहे. यामध्ये निधीमध्ये दरवर्षी कपात करण्यात येते. त्याप्रमाणे निधीमध्ये कपात करण्यात येत होती. सर्व निधी मिळतोच असे नाही. सन २०१३-२०१४ मध्ये ४०० कोटी रुपयांची मागणी होती, परंतु २५२ कोटी रुपये मिळाले होते. यामध्ये ५० टक्के निधीची कपात केली गेली होती.

याबाबत वित्त विभागाच्या सचिवांनी मत व्यक्त केले की, सर्वसाधारणतः १० टक्क्यापेक्षा जास्त कपात करण्यात आली नाही, परंतु या विभागाच्या निधीमध्ये एवढी कपात कशी करण्यात आली? हे तपासण्याची गरज आहे.

यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी मत व्यक्त केले की, साधारणतः दहा ते पंधरा टक्के कपात करण्यात येते. ही त्याच्यापेक्षा मोठ्या प्रमाणातील कपात आहे. पाच वर्षांची आकडेवारी पाहता २००५ कोटी रुपयांची मागणी आहे. काम मात्र केवळ १,१९२ कोटी रुपयांचे झालेले आहे. ८०० कोटी रुपयांची कपात पाच वर्षांत लावण्यात आलेली आहे.

हा फरक खूप मोठा आहे. ग्रामीण क्षेत्राच्या अर्थव्यवस्थेच्या हा जिवाळ्याचा विषय आहे. २००५ कोटी रुपयांची मागणी असेल आणि नियोजनही तेवढ्याच पैशांचे असेल तर ऑनगोइंग वर्क आणि वर्क इन प्रोग्रेसचे रिपोर्ट वेळोवेळी मागोवा घेऊन पाठविले असते तर त्यांनाही कामाची खात्री करायची गरज नाही. आस्थापना खर्च आणि प्रत्यक्षातील कामासाठी खर्च असे दोन भाग केले तर कामासाठी किती पैसे लागले हे कळेल. आस्थापना खर्चाचा फरक समजण्यासारखा आहे. जुने अधिकारी-कर्मचारी रिटायरमेंटला आलेली असतील आणि नवीन अधिकारी-कर्मचारी रूजू झाल्यानंतर त्यांच्या पगारातील फरकही आस्थापना खर्चाच्या फरकामध्ये होतो. या संदर्भातील भरतीबाबत शासनाने काही आदेश दिले होते, त्याबाबत समिती समजू शकते. उर्वरित ५५० कोटी रुपयांच्या फरकाबाबत विभागाचे काय म्हणणे आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जो निधी कामाकरिता प्राप्त झालेला आहे, तो शंभर टक्के खर्च झालेला आहे. योजनेतर १०.३५ कोटी रुपये मिळालेले आहेत, त्यापैकीही खर्च हा शंभर टक्केच आहे.

खर्च १०० टक्के आहे, परंतु याकरिता मागणीच २००५ कोटी रुपयांची होती. विभागाला निधीच कपात करूनच कमी देण्यात आलेला आहे. यापेक्षा कमी निधी प्राप्त झाला असता तरीही खर्च शंभर टक्के झालेला आहे. यामध्ये भांडवली कामे किती झाली? आस्थापना खर्च व प्रत्यक्षातील कामावरील खर्च याची आकडेवारी तपासली पाहिजे. मालमत्तेच्या निर्मितीकरिता जो खर्च आहे, तो किती प्रमाणात होता, हेही पाहणे आवश्यक आहे. मालमत्ता निर्मितीच्या किंमतीमध्ये कपात झालेली आहे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आस्थापना खर्चाकरिता जी कपात झालेली आहे, ती कर्मचारी कमी असल्यामुळे झालेली आहे. २०१४-२०१५ आस्थापना खर्च २०९ कोटी रुपये होता. यंत्र संघटनेची कामासाठी ६५ कोटी रुपयांची तरतूद होती. त्याच्या ऐवजी ४९ कोटी रुपये प्राप्त झालेले आहेत. विशेष करून कालवा दुरूस्तीची कामे करीत असताना इंधण, वंगण, डिझेल, ऑईल यामुळे यंत्रसामग्रीसंदर्भातील अधिकचा खर्च लागतो.

मागील दोन वर्षांची काय परिस्थिती आहे? सन २०१३-२०१४ पर्यंतची ही परिस्थिती होती. मागणीप्रमाणे प्रत्यक्षात संपूर्ण निधी खर्च केला का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २०१४-२०१५ मध्ये पूर्ण पैसे वितरित झालेले आहेत. ३८.९२ कोटी रुपये मागणीप्रमाणे वितरित झालेले आहेत. मागविलेला संपूर्ण निधी खर्च झाला. सन २०१६-२०१७ मध्ये ६९.८२ कोटी रुपयांची तरतूद आहे. २८.८२ कोटी रुपये वितरित झालेले आहेत. उर्वरित मार्चपर्यंत निधी संपूर्ण वितरित होईल.

खातेबदलच्या नोंदी आहेत. मुदतच्या वर्षीचे लेखे बंद करण्यासंबंधीच्या ज्या नोंदी असतात, विभागाच्या अगोदरच्या वर्षातील नोंदी करण्यात आलेल्या आहेत. खाते बंद करण्यासंदर्भातील नोंदीची कालमर्यादा असतात. ज्या वर्षी काम असते, त्याच वर्षी खाते बंद करणे आवश्यक आहे. या संदर्भात महालेखाकारांचे जे आक्षेप आहेत, त्याबाबत विचारणा केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आता त्याकरिता अतिरिक्त पूरक मागणी करून नियमानुकूल करून घ्यावे लागेल, त्याबाबतचा प्रस्ताव सादर करावा लागेल. हा खर्च वेतनावरील आहे, दुसरा कोणताही हा खर्च नाही.

ही बाब भांडवली खर्चावरील नाही, हा डिफरन्स किती असतो? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, हा डिफरन्स ३.५२ कोटी रुपयांचा आहे. हा खर्च वेतनावरील आहे. तो खर्च आता रेग्यूलर्राईज नियमानुकूल करावा लागेल.

याकरिता वेळ लागतो, तो प्रोसिजरल लॅप्स आहे. यासंदर्भात या पद्धतीत सुधारणा केली तरच हा प्रॉब्लेम सॉल्व्ह होणार आहे. प्रशासकीय अधिकारी म्हणून या पद्धतीत सुधारणा करण्याची आवश्यकता आहे. जेणेकरून समितीचा वेळ वाया जाणार नाही. प्रोसिजरल लॅप्स होणार नाहीत. महालेखापालांच्या अशा शेऱ्यांवर चर्चा करण्याची वेळ येणार नाही. हे सर्व ब्लॅक अँड व्हाईट आहे. यामध्ये दुसरे काही प्रकरण येण्याचा प्रश्न नाही. बोगस कर्मचारी दाखवून विभाग निधी घेत असेल असे मत समितीने व्यक्त केले.

परिच्छेद क्र. ३.४.४.२ सिनेव्हेंट क्रेडिट न घेणे :-

सिनेव्हेंट वसूलीसंबंधी विभागीय सचिवांनी सांगितले की, विभागाच्या कर्मचाऱ्यांकडून ही चूक झालेली आहे. दहा-बारा लाख रुपये एवढी रक्कम होती. यासंदर्भातील अचूक काम सादर करण्यात येईल. यासंदर्भात रिफंड मिळणे आवश्यक होता. यासंबंधी कारवाई झालेली नाही. आता या संदर्भात तपासणी केली असता, आता देखील १०-१२ लाख रुपयांच्या दरम्यान रिफंड मिळणे आवश्यक होता. या संदर्भात आवश्यक आदेश दिलेले आहेत. या प्रकरणासंबंधी निश्चितपणे चौकशी करण्यात येणार आहे.

हा प्रकार येथे लक्षात आला म्हणून या संदर्भातील आदेश देण्यात आलेले आहेत. महालेखापालांनी प्रकरण काढले, परिच्छेद काढला. तो समितीने निवडला म्हणून विभागाकडे साक्षीला आलेला आहे. हा पॅरा लक्षात आला नसता तर याप्रमाणे इतरही अनेक प्रकरणे असतील. या संदर्भात विशेष चौकशीकरिता आदेश दिले पाहिजेत. विभागाची अंतर्गत लेखापरिक्षण पद्धती आहे. त्यावेळी लक्षात आले नव्हते का? त्याचे अभिप्राय विभागाकडे आता नाहीत का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यामध्ये स्टील फिर्डींग केली असती आणि वर्कशॉपमध्ये पाईपमध्ये कन्व्हर्ट केला तर ५० टक्के व्हॅट लागला असता, तर त्यापैकी १० टक्के टॅक्स लागला असता. ते यामध्ये परिगणित केलेले आहे. याबाबत वसूलीची कारवाई चौकशी करण्यात येईल.

ही विभागीय खरेदी आहे. हा विभागीय खरेदीसंदर्भातील विषय नाही. यासंदर्भात टॅक्सचा किंवा व्हॅटचा परतावा केला जातो. याचे डिफरन्सेस काउंटिंगमध्ये मोजून आकडेवारी पाहण्यात येते की नाही, विभागाचे हे पैसे तर शासनाकडे जमा झालेले आहेत. विभागाकडून ते पैसे शासनाकडे गेलेले आहेत. असे निदर्शनास आणून समितीने विचारणा केली की, याची वसूली कशी व किती दिवसांमध्ये करण्यात येणार आहे? अशा प्रकारच्या इतर प्रकरणांची चौकशी कशी करण्यात येईल? याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, याची नोंद विभागाने घेतलेली आहे. यासंदर्भात चौकशी

केली असता असे समजले की, अजूनही विभागाला हे रिफंड करण्याची संधी आहे. अशा प्रकारच्या इतर प्रकरणांच्या चौकशीकरिता तीन महिन्यांचा वेळ आवश्यक आहे.

यामध्ये शासनाने २००९ मधील सुधारित अधिसूचना जी मालाच्या उत्पादनाबाबत व वापराबाबत आहे, त्याचा उल्लेख केलेला आहे. यामध्ये दिलेले आहे की, यासंदर्भात दहा वर्षांकरिता मालाची मागणी करता येते. सन २०१४ मध्ये याबाबतचे सुधारित परिपत्रक काढलेले आहे. यामध्ये ही कालमर्यादा एका वर्षाची केलेली आहे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, एका वर्षामध्ये जर या कच्च्या मालाचा वापर झाला नाही, तर मुदतीनंतर त्याचा रिफंड मिळणार नाही. नवीन परिपत्रकाप्रमाणे एका वर्षाच्या कालमर्यादेतील कच्च्या मालाचा वापर केला नाही तर त्याचा रिफंड घेता येईल. कच्चा माल वापर करून त्याची तयार वस्तु केली नाही तर हा प्रश्न उद्भवतो.

ज्या अधिकाऱ्यांच्या चुकीमुळे नुकसान झालेले आहे, त्यांच्या विरुद्ध कारवाई करण्यात येणार आहे का? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, संबंधित अधिकाऱ्यांकडून खुलासा मागवून नियमाप्रमाणे त्यांच्यावर कारवाई करून समितीला कळविण्यात येईल.

परिच्छेद क्र. ३.४.४.३ नागरी विभागांकडून वसुली :-

या परिच्छेदाबाबत माहिती देताना विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, प्रकल्प समन्वयनासंदर्भातील हा विषय आहे, ज्यावेळी देखभाल दुरुस्ती विभाग हा नागरी विभागाचे काम करतो. त्यावेळी नागरी विभागाला देखभाल दुरुस्ती विभागाचे प्रदान करावे लागते. नागरी विभागाकडे देखभाल दुरुस्ती निधी कमी असल्यामुळे १५०० रुपये प्रति हेक्टर निकषाप्रमाणे मिळाले पाहिजे. निधीच्या कमतरतेमुळे हे घडत आहे. नागरी विभागाने देखभाल दुरुस्ती विभागाला यासंदर्भातील निधी दिलेला नाही.

नर्मदा, साबरमती आणि म्हैसागरच्या कॅनॉलमधून उपसा करून महिन्याला आणि २०-२० दिवसांतून पाणी देण्यात येते. त्यामुळे त्याठिकाणी जलसंपदा विभागाकडून वर्षांतून किती वेळा पाणी देण्यात येणार आहे. बाकीच्या कार्यकालामध्ये नऊ महिन्यांत तीन वेळा पाणी सोडण्यात येणार असेल प्रत्येक १५ ते २० दिवसांतून म्हैसागराचा उपसा होतो. त्यामुळे त्यांची आणि विभागाची परिस्थिती वेगळी आहे. या टेक्नीकल बाबीसंदर्भात लक्ष देऊन जलयुक्त शिवारासाठी प्रत्येक शेतकऱ्याची मागणी आहे की, पाझर तलाव, नाला बंदींगसाठी निधी देण्यात यावा. सरकार जलयुक्त शिवारासाठी सदर निधी देईल असे काही तरी करण्यात यावे. जे मोठे प्रकल्प आहेत त्याठिकाणी पाईपने पाणी दिली जाते. कारण त्या खर्च मोठा असून पाण्याचा फ्लो सुद्धा मोठा असतो. परंतु जलयुक्त शिवारासाठी नालाबंदींग, पाझर तलावाला कॅनॉलच नसते. पाटबंधारे विभागाकडे जे छोटे-छोटे कॅनॉल आहेत, त्यांना दोन ते तीन महिन्यांसाठी रब्बीच्या हंगामासाठी वापरले जाते आणि हे पीक संपल्यानंतर हे थांबविले जाते. ज्याठिकाणी बऱ्यापैकी पाणी आहे त्याठिकाणी उन्हाळ्यातसुद्धा पाणी देण्यासाठी उपयोग होऊ शकतो. लहान प्रकल्पांना पाईपने पाणी देणे योग्य होईल किंवा नाही हे सांगता येणार नाही. वसनावंगनाच्या पाईपलाईनमध्ये, सातारा जिल्ह्यातील कोरेगाव तालुक्यातील गणपतवाडी आणि राऊतवाडी येथे वरच्या पाझर तलावातून पाईपने या तलावामध्ये डिसेंबरमध्ये पाणी सोडण्यात येणार आहे. या ठिकाणची जलयुक्त शिवाराची कामे केलेली असल्यामुळे माहिती आहे. आता पाझर तलावांमध्ये सुद्धा पाईप लाईनने पाणी सोडण्यात येणार आहे. ही बाब समितीने विभागीय सचिवांच्या निदर्शनास आणून दिली. मोठ्या प्रकल्पाची बाब म्हणून पाणी आणून सोडण्यात येणार आहे. ज्याठिकाणी लहान पाझर तलाव आहेत त्याठिकाणावरून पाणी सोडणार नाही त्याचे पाणी बाहेर काढता येणार नाही. याचे पाणी खाली विहिरी आणि बोअरवेलला वाढेल. मोठ्या प्रकल्पामध्ये दोन भाग येतील. जे ऑन गोंग आहेत त्यात पाईप लाईन करता येईल. परंतु जे पूर्णत्वाला आलेले ओपन कॅनॉल आहेत त्याचे कन्व्हर्शन करणे अवघड होईल असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी माहिती दिली की, महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणाने असे आदेश दिलेले आहेत की, जून, २०१९ पर्यंत राज्यामध्ये बारमाही १६ हेक्टर पीके आहेत त्याला फ्लो इरिगेशन द्यायचे नाही. फक्त सूक्ष्म इरिगेशनने आणि मायक्रो इरिगेशनने द्यायचे आहे. असे जे काही जुने प्रकल्प आहेत त्याबाबत मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत प्रस्ताव आणण्यात येत आहे. पाणी साठ्याचे विकेंद्रीकरण (डिसेंट्रलाइज स्टोरेजेस) करायचे आणि पाणी साठ्याचे विकेंद्रीकरण करून संस्थांना पाणी उपलब्ध करून द्यायचे. १०० ते १५० हेक्टर जमिनीला पाणी द्यायचे. पाणी पट्टी भरण्यासाठी सुद्धा मदत करण्यात येईल. It is out mission and one day all the management will go to the people.

विभागानुसार पुस्तकी समायोजन (बुक अडजेस्टमेंट) आहे. बुक अॅक्जेस्टमेंट बाबत काय माहिती आहे असे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, मॅटनन्ससाठी वर्षाला ८० ते ९० कोटी रुपये निधी मिळत होते ते जर आता ५००, ६००, ८०० कोटी रुपये मिळू लागले तर बुक अॅक्जेस्टमेंट होणार नाही आणि आपोआपच अकाऊंट क्लिअर होणार आहेत. यासाठी वित्त विभागाकडे मागणी करण्याची आवश्यकता नाही. कारण याबाबत अंतर्गत लेखापरीक्षण राहणार आहे. त्यामुळे पुढच्या काळात लेखापरीक्षणाचा मुद्दा येणार नाही.

परिच्छेद क्रमांक : ३.४.४.४ प्रलंबित शुल्क निरीक्षक :-

थर्ड पार्टी प्रलंबित निरीक्षक शुल्काच्या विषयाबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आता ३ कोटी १२ लाख रुपये प्रलंबित आहेत. मार्च अखेरपर्यंत ही सर्व वसुली करण्यात येईल. याला उशीर होण्याचे कारण स्पष्ट करताना विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सिव्हील विभागाने मॅकेनिकल विभागाला पेमेंट करायचे आहे. चार्जस रिकव्हर न होण्याच्या कारणाबाबत खुलासा करताना विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सिव्हील विभागाचे जे काही बांधकामाचे काम आहे त्याला थर्ड पार्टी म्हणून मॅकेनिकलचे लोक ऑडीट करतात हे त्याचे पेमेंट आहे.

जे अधिकारी हे काम करतात त्यांना एस्ट्रा इन्सॅटिव्ह देण्यात येतो काय? असे काही नसेल तर शासन निर्णय काढून हे सर्व बंद करण्यात यावे. जर एस्ट्रा इन्सॅटिव्ह मिळत नसेल आणि ते सरकारच्या पॅरोलवर काम करीत असतील तर सचिव दर्जाच्या अधिकाऱ्यांनी विचारविनिमय करून एखादी बैठक घेऊन त्यांना कामामध्ये सामावून घेण्यात यावे. ही सर्व ब्रिटीशकालीन व्यवस्था असल्याने मोडून काढायला पाहिजे. असे मत समितीने व्यक्त केले व या बाबीची पूर्तता करण्यात येईल असे मत सचिवांनी मान्य केले.

परिच्छेद क्रमांक : ३.४.४.५ :- सर्वसाधारण निरीक्षण :-

ड-वर्गातील सयंत्रे खरेदी करण्यात येणार आहेत आणि आता उबेर आणि ओलाचा जमाना आलेला आहे. यासंदर्भात शासनाने काही निर्णय घेण्याची आवश्यकता आहे की, ड-वर्गाच्या ज्या मशिनरी आहेत त्या प्रत्येक वर्षी विकत घेणार, त्यावर मॅकनिझम वर्कशॉप करणार, त्यासाठी ड्रायव्हर ठेवणार हे सर्व नवीन यंत्रणेमध्ये आऊट सोर्सिंगने घ्यायला सुरुवात केली तर फार मोठा फायदा होणार आहे. असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, याबाबत जलसंधारण विभाग कामाला सुरुवात करीत आहे.

ही प्रकरणे जुनी आहेत. १०.२७ कोटी अर्खचित रक्कम जमा होती. ही रक्कम परत करण्यासाठी कोणतीही कारवाई सुरू करण्यात आली नाही. महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांना निधी परत करण्याबाबत विहित कार्यवाही करण्याची पुनः सूचना देण्यात येईल. ४४.१३ कोटी रुपये मंजूर करण्याऐवजी ५६.३५ कोटी रुपये खर्च करण्यात आला, ज्यामुळे १२.२२ कोटी रुपये अधिकचे खर्च केलेले आहेत असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, निरीक्षणाच्या वेळी अर्खचित निधी १०.२७ कोटी रुपये होता. यापैकी ९.३७ कोटी रुपयांची कामे यांत्रिकी संघटनांनी करून त्याची बिले स्थापत्य विभागाला देण्यात आलेली आहेत. उर्वरित ९० लाख रुपये स्थापत्य विभागाला परत दिलेले आहेत. आज अखेर लेखा (Account) शुन्य झालेले आहे.

सन २००९ ते सन २०१४ पर्यंत लेखा सामग्रीच्या दुरुस्तीवर ४४.१३ कोटी रुपये मर्यादेऐवजी ५६.३५ कोटी रुपये खर्च केला म्हणजे जवळ जवळ २६, २७ टक्क्यांनी खर्च वाढलेला आहे. याबाबत खुलासा करताना विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, यामध्ये जे ५५६ एचईएम मशिनरी आहेत यामध्ये २४० ड-वर्गाच्या मशिनरी आहेत. उरलेली अ,ब,क,ड ची नॉम्सप्रमाणे जी वर्गवारी आहे याची रिकव्हरी ९५ टक्क्यांच्या वर आहे. फक्त ड-वर्गाची वर्गवारी ५० टक्क्यांवर आलेली आहे. कारण यांचा वापर कमी आणि खर्च जास्त असे झालेले आहे.

४ वर्षांमध्ये १२ कोटी रुपयांचा अधिकचा खर्च दाखविण्यात येत आहे असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, नॉम्सप्रमाणे वर्षांतून ४६० तास वापरायला पाहिजे. ना-दुरुस्तीचे प्रमाण जास्त वाढले आहे. त्यामुळे ४६० ऐवजी २०० तास वापरले गेले. त्यामुळे या यंत्रामध्ये जास्त खर्च झालेला आहे. तो कमी करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे. ५५६ पैकी ४३ टक्के होता तो आता ३० टक्क्यांच्या खाली आणला आहे. ड-वर्गवारी म्हणजे ज्याचे पुस्तकी आयुष्यमान संपलेले आहे. नवीन मशिनरी न घेता जुनीच मशिनरी वापरल्यामुळे अपेक्षेपेक्षा जास्त दुरुस्तीचा खर्च झालेला आहे. आता ही सर्व मशिनरी निर्लेखन करून नवीन मशिनरी घ्यायला सुरुवात केलेली आहे. सन २००९ ते सन २०१४ मध्ये ४५ मशिनरी निर्लेखित केली. सन २०१४ ते २०१५ मध्ये १४ मशिनरी आणि सन २०१५-२०१६ मध्ये ६८ मशिनरी अशा एकूण १४५ मशिनरी निर्लेखित केलेल्या आहेत.

आता या मशिनरीची बुक व्हॅल्यू झिरो झालेली आहे. विकल्यानंतर तफावतीची किती रक्कम मिळते? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, फिजीकली १० टक्के बुक व्हॅल्यू कमी होते. ९० टक्के रिफरेशशन करण्यात येते आणि उरलेल्या जे काही कंडीशन्स आहेत त्यात काही नटबोल्ट चांगले असतात त्याचा वापर करण्यात येतो. अशा मशिनरीचा तपास करून त्याची व्हॅल्यू ठरविली जाते. ड-वर्गाच्या ज्या मशिनरी आहेत त्या त्याच पद्धतीने परत आणण्यात येतात आणि किती वर्षे वापरायचे का त्याची कालमर्यादा संपल्यानंतर सुद्धा वापरण्यात येतात अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, पूर्वी कॅटरपिलर म्हणून काही मशिनरी होत्या त्या विभागाच्या कामांसाठी ठेवलेल्या आहेत. त्या बदलण्याचा खर्च १५ कोटी रुपये आहे. आता धामणी, शहापूर येथील काम मिळालेले आहे त्या कामासाठी या मशिनरी फार उपयुक्त आहेत.

पाझर तलावांचे लिकेजेस बंद करण्यासाठी या मशिनरीचा फार चांगला उपयोग होतो. नवीन मशिनरी आता खरेदी करण्यात येतात की, आऊट सोर्सिंगने घेण्यात येतात? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, मागच्या वर्षी ५० कोटी रुपयांची आणि चालू वर्षी ५० कोटी रुपयांची अशी १०० कोटी रुपयांची मशिनरी खरेदी करण्यात आलेली आहे.

काही कामांचे सॅम्पल घेऊन मुल्यांकन करण्यात येते की, यांत्रिकी विभागाकडून स्थापत्य विभागाकडे भरावासाठी प्रति घनमीटर किती खर्च आला आणि दरसूचीप्रमाणे एजन्सी किंवा कंत्राटदारांकडून काम करतो त्याच्याकडून किती खर्च आला अशी विचारणा करण्यात आली होती याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, साधारणतः यात असे निदर्शनास येते की, यांत्रिकी संघटनेचे काम किमान २५ टक्के कमी खर्चामध्ये होते. भराव केले तर ४० रुपये घनमीटर प्रमाणे भरावाची रक्कम होते.

परिच्छेद क्रमांक ३.४.५ : विशेष उप विभाग :-

यंत्र अभियांत्रिकी आणि कर्मशाळा उप-विभाग क्र.२ पुणे येथील निर्मितीत सन २००९-२०१० मध्ये ३०.५७ मेट्रीक टन पासून सन २०१३-२०१४ मध्ये १४.९८ मेट्रीक टन पर्यंत घसरण झाली असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, या उप-विभागांमध्ये जेवढे काम होते तेवढे आता राहिलेले नाही. त्यामुळे याचा वेगळा विचार करायला पाहिजे. सदर आस्थापनेच्या कर्मचाऱ्यांना आता कसे सामावून घेण्यात येते? याबाबत विभागीय सचिवांनी पुढे सांगितले की, काही जणांचे कार्यप्रकार बदललेले आहेत. यावर्षी नवीन आकृतीबंध तयार करण्यात येत आहे. आवश्यक नाहीत ते उप विभाग बंद करण्यात येणार आहेत.

त्या कर्मचाऱ्यांना कुठे सामावून घेण्यात येणार आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता दुसरीकडे म्हणजे ज्याठिकाणी निवृत्तीने जागा रिक्त झालेल्या आहेत त्याठिकाणी सामावून घेण्यात येणार आहे असे विभागीय सचिवांनी सांगितले.

या कर्मचाऱ्यांची सरासरी वयोमर्यादा किती आहे. जे उप विभाग बंद करण्यात येणार आहेत त्या आस्थापनेवर किती कर्मचारी आहेत अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आताच्या आकडेवारीनुसार सुमारे ५१ हजार अधिकारी व कर्मचारी आस्थापनेवर आहेत. चालू कामावर २९ हजार अधिकारी व कर्मचारी कार्यरत आहेत आणि २२ हजार पदे रिक्त आहेत.

२९ हजार कर्मचारी कामावर आहेत आणि आता हा उपविभाग बंद केल्यानंतर किती कर्मचाऱ्यांना कामापासून वंचित व्हावे लागणार आहे अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, प्रत्येक विभागामध्ये कामगारांचे शॉर्टेज आहे. आकृतीबंध तयार करून काही विभाग बंद करण्यात येणार आहेत.

उप विभाग बंद केल्यानंतर आकृतीबंधनुसार किती कर्मचारी बेरोजगार होतील यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, प्रत्येक विभागात १० ते १२ कर्मचारी राहतात आणि जास्तीत जास्त १०० लोक राहतील. या सर्वांना इतर विभागामध्ये सामावून घेण्यात येईल.

समितीला आश्वासन देण्यात येत आहे की, ज्या विभागामध्ये जागा उपलब्ध असतील त्याठिकाणी या लोकांना सामावून घेण्यात येईल असे समितीने निदर्शनास आणले असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, आता विभागाकडे जागा उपलब्ध आहेत. या सर्वांना विभागामध्ये सामावून घेण्यात येईल. कुठलाही व्यक्ती कामापासून वंचित राहणार नाही.

उप विभागाच्या ज्या मशिनरी असतील त्याचे व कर्मचाऱ्यांचे दोघांचेही रिऑरगनाईज होईल. असे विभागीय सचिवांनी सांगितले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, उपविभाग विंधनाचे कामात तज्ज्ञ असूनही अन्य काम देण्याचे कारण काय? त्यांचे आऊट सोर्सिंग करण्यात आले होते. असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, महाराष्ट्रातील एकमेव सब डिव्हीजन बोरिंगचे होते. बोरिंगला ज्याप्रकारचे कंस्ट्रक्शन व्हायला पाहिजे त्याप्रकारचे काम उपलब्ध झाले नाही. दोन वर्षांपूर्वी सर्वोच्च न्यायालयाने तामिळनाडू येथील पिरॅडिअल डॅम आहे त्याचे डिस्ट्र्युटमध्ये कोअर घेण्यासाठी पाठविले होते. हे फार चांगले सबडिव्हीजन आहे. याचे काम वर्गीकरण करून वेगळ्या प्रकारचे करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे.

लघु प्रकल्प किंवा मध्यम प्रकल्पाच्या दरवाज्यांची कामे जलसंपदा विभागाकडून करून घ्यायची आहेत. दरवाज्याच्या कामासाठी जे कॉन्ट्रॅक्ट देण्यात येत आहे त्यासाठी विभागाकडच्या यंत्रणेतील जे कामगार आहेत त्यांना काय विशेष काम देण्यात येत आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, १० हजारांची संख्या २ हजारावर आलेली आहे. सीआरटीमध्ये १० हजार कामगार काम करीत होते आता २ हजार कामगार काम करीत आहेत.

याचा परिणाम असा झाला की, ज्या लघु आणि मध्यम प्रकल्पामध्ये कॉन्ट्रॅक्ट बेसवर प्रकल्प करताना काम देण्यात आले होते. त्याचे मॅटनन्सचे काम कालमर्यादेपुरते असते. कालमर्यादा संपल्यानंतर दरवाज्याच्या मॅटनन्सचे काम कंत्राटदार करत नाही आणि हे काम करणाऱ्यांची संख्या विभागाने कमी करून टाकलेली आहे. काही लोक निवृत्त झाले आणि नवीन पद भरती केली नाही. त्यानंतर त्यांची अवस्था एवढी वाईट असते की, मा.लोकप्रतिनिधी ग्रामीण भागातून आलेले असतात. विधानसभेच्या अधिवेशनात सुद्धा या दरवाज्याच्या कामासाठी एक लक्षवेधी सूचना लावली तरी त्यावर तासनतास बोलू शकतात अशी परिस्थिती त्याठिकाणी आहे. कॉन्ट्रॅक्ट संपला की, त्याचा वार्षिक देखभाल दुरूस्ती हमी कालावधी कालमर्यादा संपली असेल तर काम करण्यासाठी माणसे नाहीत आणि विभागाकडून त्याचा वेगळा कॉन्ट्रॅक्ट काढण्यात येत नाही. यासंदर्भात काय? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जरी फायबरकेशन करण्यात येत नाही. परंतु दरवाज्यांची दुरूस्ती कंत्राटदारच करतात व ती विभागवाईज करण्यात येते.

पाझर तलावांचे दरवाजे बंद पडलेले, तुटलेले आहेत अशा कितीतरी फिर्यादी आहेत. यासंदर्भात लोकजागृतीमधून लोकांकडून एक अहवाल मागवून घेण्यात यावा की, जलसंपदा विभागातून लघु पाटबंधारे किंवा इतर जे काही बंधारे केलेले आहेत. जलसंपदा विभागाच्या माध्यमातून मध्यम बंधाऱ्यांच्या संदर्भात काही तक्रारी असतील तर त्या ऑनलाईन पाठविण्यात याव्यात. ही जाहिरात लोकांपर्यंत एस.टी.च्या माध्यमातून किंवा बोर्ड लावून लोकांच्या तक्रारी ऑनलाईन मागविण्यात याव्यात. विभागाकडे काम करण्यासाठी माणसे नाहीत हे मान्य आहे. जवळपास १० हजार कर्मचारी कमी झालेली आहेत. मॅन्युअल कॉन्ट्रॅक्ट दिल्यानंतर ही कामे कॉन्ट्रॅक्टरला बहाल करीत नाहीत. हा पाणी आणि मातीचा प्रश्न असल्याने याची परिस्थिती फार बिकट असते असे मत व्यक्त करून समितीने विचारणा केली की, याबाबत विभागाचे काय म्हणणे आहे? याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यांत्रिकी संघटनेतर्गत जे इन हाऊस काम करण्यात येते त्यामध्ये धरणावरील दरवाज्यांच्या देखभाल व दुरूस्तीचे काम करण्यात येते. परंतु कालव्यावरील छोट्या छोट्या दरवाज्यांची कामे मेकॅनिकलची संघटना करीत नाही. स्थापत्य विभाग अशा प्रकारची छोटी छोटी कामे आऊट-सोर्सिंगद्वारे करून घेण्यात येतात.

स्थापत्य विभागाकडून हाती घेण्यात येणारी कामे चार-पाच वर्षे होत नाहीत. काही ठिकाणी कालव्यावरील पाणी दुसरीकडे फिरवायचे असेल तर दगड, माती टाकून तात्पुरता बंधारा तयार करून पाणी इतरत्र वळवितात. ठराविक ठिकाणी पाणीपुरवठा झाल्यानंतर शेवटी शेतकऱ्याला तो बंधारा स्वखर्चाने काढावा लागतो असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, शासनाने मागील २०-२५ वर्षांमध्ये कालव्याच्या मॅटनन्ससाठी कधीही प्राधान्याने निधी दिला नाही. कालव्याच्या मॅटनन्सकडे थोडे दुर्लक्ष झाले, ही वस्तुस्थिती आहे. सध्या विभागाकडे ३१८५ धरणे आहेत. या सर्व धरणांच्या मॅटनन्ससाठी वार्षिक केवळ ८०-९० कोटी रुपये निधी उपलब्ध होतो. तसेच एका धरणाच्या दुरूस्तीचे काम करावयाचे झाल्यास त्यासाठी ९५ कोटी रुपये खर्च येतो. त्यामुळे निधीअभावी मॅटनन्सचे काम समाधानकारकरित्या होत नाही. त्यामुळे विभागाची एक वर्षांपासून आग्रही मागणी होती की, संपूर्ण पाणीपट्टी जलसंपदा विभागाला द्यावी. जेणेकरून ती पाणीपट्टी विभागाला मॅटनन्सवर वापरता येईल.

समितीने विभागाच्या निदर्शनास आणून दिले की, शिराळा, जि.सांगली भागात एक एम.आय. तलाव आहे. त्या तलावाची दुरुस्ती करणे गरजेचे होते. परंतु अधिकाऱ्यांकडून सांगण्यात येते की, तलावात पाणी साठल्यानंतर तलावाची दुरुस्ती करता येत नाही. वास्तविक पाहता त्या तलावातील पाणीसाठा मार्च-एप्रिलच्या दरम्यान संपतो. त्यामुळे त्या दरम्यान दुरुस्तीचे काम हाती घ्यावयास पाहिजे. लोकप्रतिनिधींनी तलावाच्या दुरुस्तीबाबत मागणी केल्यानंतर अधिकारी मंडळीकडून सांगण्यात येते की, दुरुस्ती संदर्भातील कागदपत्रे वरिष्ठ कार्यालयाकडे सादर केलेली आहेत. दुरुस्तीच्या कामास मंजुरी मिळेपर्यंत जून-जुलै महिना येतो आणि पावसाळा सुरू होतो. त्यामुळे त्या धरणात पुन्हा पाणी साठण्यास सुरूवात होते. परिणामी त्या धरणाची दुरुस्ती करता येत नाही. असा हा सर्व प्रकार आहे. दरवर्षी हीच अडचण येते. शेवटी स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी या वर्षी तो कॅनॉलच दुरुस्त करून धरणातून होणारी गळती त्या कॅनॉलमध्ये वळविली. त्यामुळे आता विभागाने तलावाच्या दुरुस्तीचे काम केले नाही तरी काही फरक पडणार नाही असे मत समितीने व्यक्त केले.

या कामासाठी आवश्यक असलेल्या मॅटेनन्सच्या निधीत वाढ करावयास पाहिजे. तसेच दुसरी बाब अशी की, नुकत्याच घेतलेल्या निर्णयानुसार पाणीपट्टीची रक्कम आपल्या विभागाकडे जमा होणार असल्यामुळे त्यातून सुद्धा आपल्याला अधिकची रक्कम मिळणार आहे. आज झालेल्या निर्णयानुसार पाणीपट्टीपोटी आपल्याकडे निधी उपलब्ध होणार आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, पाणीपट्टीच्या माध्यमातून विभागाला तातडीने साधारणतः ३०० कोटी रुपये उपलब्ध होणार आहेत. तसेच दुसरी बाब अशी की, २०१०-११ पासून पाणीपट्टीचे दर सुधारित झालेले नाहीत. त्यामुळे एका आठवड्याच्या आत पाणीपट्टी वाढविण्याबाबतचा निर्णय घेण्यात येत आहे. पाणीपट्टी वाढविल्यानंतर या रकमेत १ हजार कोटी रुपयांची भर पडणार आहे. यातील ६०० कोटी रुपये देखभाल दुरुस्तीवर खर्च होतील आणि उर्वरित ४०० कोटी रुपये विभागाला उपलब्ध होतील. आजच्या घडीला विभागाची ७० हजार कोटी रुपयांची अॅसेट्स तयार आहे. सिव्हीलचे काम असेल तर त्यावर देखभाल व दुरुस्तीपोटी दरवर्षी किमान १ टक्का तरी खर्च करावयास पाहिजे. परंतु विभागाला संपूर्ण कामाच्या देखभाल व दुरुस्तीसाठी केवळ १०० कोटी रुपये मिळतात. ही रक्कम अपुरी असल्यामुळे या रकमेत देखभाल व दुरुस्तीची कामे होत नाहीत.

परंतु आता जलसंपदा विभागाला पाणीपट्टीच्या माध्यमातून निधी उपलब्ध होणार असल्यामुळे त्याचा विभागाला चांगला फायदा होईल असे मत समितीने व्यक्त केले. त्यास विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली.

परिच्छेद क्र.३.४.६ : निधीची अडवणूक :—

सदरहू परिच्छेदाच्या बाबतीत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, या विषयाचा संपूर्ण आढावा घेण्यात आला आहे. विभागाला १० ठिकाणी उपसा सिंचन योजनांची अंमलबजावणी करावयाची होती. परंतु त्या धरणांमध्ये पुरेसे पाणी उपलब्ध नव्हते. तसेच काही ठिकाणी वीज कनेक्शन नव्हते. विभागाने चालू वर्षात सोलापूर येथील पाच योजनांची अंमलबजावणी करित आहे. ही कामे प्रलंबित ठेवण्याचे कारण असे होते की, गेल्या तीन-साडेतीन वर्षांपासून राज्यात दुष्काळ असल्यामुळे धरणात पाण्याची उपलब्धता नव्हती. चालू वर्षात ही सर्व कामे पूर्ण करण्यात येत आहेत.

सरकारने निर्णय घेतल्यानुसार पाणी आणि विजेच्या उलब्धतेनंतर त्या ठिकाणी उपसा सिंचन योजना कार्यान्वित होतील. परंतु अनेक प्रकल्पाच्या ठिकाणी दरवाजे नाहीत. त्यामुळे तेथे पाणीसाठा होऊ शकणार नाही. तसेच ही कामे करण्यासाठी जादा निधीची आवश्यकता नाही. कमी निधीमध्ये सुद्धा ही कामे होऊ शकतात. विभागाने २०१० ते २०१३ पर्यंतचा अहवाल दिला आहे. परंतु सद्यःस्थितीत या कामांची काय स्थिती आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, १० पैकी ६ कामांची यादी आहे. हे प्रकल्प दिनांक ३० नोव्हेंबरपूर्वी सुरू होणार आहेत. यामध्ये बार्शी-२, दहीगांव-१, शिरापूर-२, एकरूख-१ आणि करमाळा हे सहा प्रकल्प १५ नोव्हेंबर व ३० नोव्हेंबरच्या दरम्यान सुरू होणार आहेत. उर्वरित निळवंडे मध्यम प्रकल्प आहे, नागन मध्यम प्रकल्प आणि कुंडलिका मध्यम प्रकल्प आहे यांच्या द्वार उभारणीसाठी १४०४.४० मे. टन दरवाजांची आवश्यकता आहे आणि त्यासाठी मूळ निधीची आवश्यकता १६.१६ कोटी रुपये आहे. याबाबत विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, यातील कोयना प्रकल्पाचे काम सोडले तर उर्वरित सर्व कामे झालेली आहेत. कारण कोयनेच्या प्रकल्पातील स्थापत्य विषयक कामे अजून झालेली नाहीत. त्याचा खर्च सुधारित प्रशासकीय मान्यतेइतका झालेला आहे. या कामाला सुधारित प्रशासकीय मान्यता मिळाल्यानंतर हे काम करण्यात येईल. सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचा प्रस्ताव राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीकडे तपासणीसाठी सादर केलेला आहे.

असा प्रस्ताव जास्तीत जास्त तीन महिन्यात सादर करावा लागतो. असे निदर्शनास आणून समितीने विचारणा केली की, हा प्रस्ताव डिसेंबरपर्यंत सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनाकडे येऊ शकेल काय? याबाबत सचिवांनी प्रस्ताव सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनाकडे येईल तसेच दहीगांव-२ हा प्रकल्प कार्यान्वित होण्यासाठी मार्च, २०१७ हा कालावधी निश्चित केलेला आहे असे सांगितले.

गुंजवणी प्रकल्पाची स्थिती काय आहे, त्याला सुधारित प्रशासकीय मान्यता घ्यावी लागेल काय? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, गुंजवणी मध्यम प्रकल्पाच्या गेटच्या उभारणीचे काम सुरू आहे. सदरहू काम मुदतीत होणार असल्यामुळे या कामासाठी सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेण्याची आवश्यकता नाही. मागच्या पावसाळ्यापूर्वी या प्रकल्पाच्या गेटचे स्थापत्य काम सिल लेव्हलपर्यंत झाले आहे. या वर्षी गेटच्या इरेक्शनचे काम पूर्ण करण्यात येईल. पुढील वर्षी पूर्ण क्षमतेचे पाणी साठा करता येईल.

मंत्रिमंडळ बैठकीत एक निर्णय घेण्यात आला आहे की, ज्या ठिकाणी सुधारित प्रशासकीय मान्यता मिळालेली नाही, परंतु बजेटरी प्रोव्हिजन आहे अशा ठिकाणी सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या अधीन राहून खर्च करता येणार आहे. बऱ्याच ठिकाणी सुधारित प्रशासकीय मान्यता नसल्यामुळे खर्च करता येत नव्हता. प्रकल्पाची जी वाढ आहे किंवा कन्स्ट्रक्शन कॉस्ट आहे, त्याच्या १५ टक्क्यांच्या वर सुधारित प्रशासकीय मान्यतेशिवाय काम करता येईल. आता हा निर्णय कायमस्वरूपी घेण्यात आला आहे अशी माहिती विभागीय सचिवांनी समितीस दिली.

सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठीचे जे मानांकन वा निकष आहेत त्यानुसार सुधारित प्रशासकीय मान्यता घ्यावी लागते. या विभागात किंवा अशा प्रकल्पांच्या संदर्भात सुधारित प्रशासकीय मान्यता ही प्रकल्पाच्या एकूण किंमतीवर आधारित असते असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यामध्ये पुनर्वसन, वन विभागाची एमपीएव्ही, पीएव्ही, भूसंपादन, एस्कलेशन हा खर्च बाजूला ठेवून, केवळ बांधकामाच्या बाबतीत किंमतीच्या १५ टक्केच्या वर जाता येते.

या बाबीचा विभागाला फायदा होईल असे मत समितीने व्यक्त करून विचारणा केली की, सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचे निकष राज्य सरकार ठरविते की केंद्र सरकार ठरविते? याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, हे निकष राज्य सरकार ठरविते.

समितीची अपेक्षा आहे की, विभागाने या संदर्भात माननीय मुख्यमंत्री, विभागाचे प्रधान सचिव व सचिव स्तरावर बैठका घेऊन सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या एकूण प्रकल्पाच्या किंमतीऐवजी जे प्रकल्प तीन-चार वर्षांत पूर्ण होत असतील त्या प्रकल्पाची प्रत्येक वर्षाची वर्कींग कॉस्ट काढून ती रक्कम बजेटरी प्रोव्हीजनमध्ये अंतर्भूत केली तर असे प्रकल्प पूर्ण होऊ शकतील. समितीचा उद्देश असा आहे की, विभाग सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या प्रोसीजरमधून बाहेर पडू शकतो. कारण सुधारित प्रशासकीय मान्यतेबाबतची प्रोसीजर फार मोठी आहे. सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेण्याच्या प्रोसीजरमध्येच वर्ष-दीड वर्षांचा कालावधी निघून जातो. त्यामुळे अकाऊंटिंग ईयरमध्ये वर्क ऑफ प्रोग्रेसच्या धर्तीवर मान्यता घेण्याबाबतचे निकष बदलले तर विभागाचे बरेच प्रकल्प मार्गी लागतील.

समितीने निदर्शनास आणले की, दरवर्षी डीएसआर बदलले की प्रकल्पाचा किती अतिरिक्त खर्च वाढणार आहे याचे वर्किंग करण्यात येते. ही मर्यादा १५ टक्क्यांपर्यंत वाढविणे शक्य आहे. जर असे असेल तर त्यातील वर्क पोर्शन १५ टक्क्यांपर्यंत करावा. कारण भूसंपादन आणि पुनर्वसनाचा खर्च पूर्वीच्या तुलनेत प्रचंड प्रमाणात वाढलेला आहे. त्यामुळे हा खर्च बाजूला ठेवून वर्क पोर्शनचाच त्यामध्ये समावेश करावा असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, आपण म्हणता त्यानुसारच कार्यवाही करणार आहे. इतर सर्व खर्च बाजूला ठेवून १५ टक्के पर्यंत तरतूद वाढविता येईल.

“ निवडलेल्या ५ विभागांमध्ये ५३ निर्माण केलेले १६.१६ कोटी किंमतीचे १४०४.४० मेट्रीक टन दरवाजे आणि त्यांचे भाग कर्मशाळेत १ ते ५ वर्षे इतक्या कालावधीसाठी पडून राहिले होते. महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की, कार्यस्थळाची उपलब्धता नसल्यामुळे दरवाजे आणि दरवाजाच्या भागांचा वापर करता आला नाही. तथापि, सारख्या स्वरूपाच्या दुसऱ्या स्थळावर या निर्मित भागांचा वापर करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येईल. ” यासंदर्भात समितीने विचारणा केली की, १४०४.४० मेट्रीक टनचे जे दरवाजे तयार केले होते त्यांचा वापर कुठे केला? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, ८०५ कोटी मे. टनचे दरवाजे जागेवर बसविण्यात आलेले आहेत. उर्वरित ६०० कोटी मे. टनचे दरवाजे कोयना येथील प्रकल्पात बसविणे बाकी आहेत.

परंतु ते दरवाजे दरम्यानच्या काळात तसेच भिजत पडतील. किंबहुना ते खराब होतील. हे दरवाजे खराब होऊ नयेत म्हणून विभागाने काही उपाययोजना केल्या आहेत काय? हे दरवाजे बसविण्याचे काम डिसेंबरपर्यंत करण्यात येणार आहे काय? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, हे दरवाजे डिसेंबरपर्यंत बसविण्यात येणार आहेत.

निवडलेल्या पाच विभागात असे निदर्शनास आले की, ४.४८ कोटी किंमतीचे अप्रचलित सुटे भाग (Obsolete Spare Parts)/ यंत्रसामुग्री १९७२ पासून २०१३ पर्यंत न वापरता पडून होती. याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, ही बुक अॅडजस्टमेंटची कार्यवाही आहे. ही कार्यवाही चालू वर्षांत पूर्ण करण्यात येईल. नॉन स्टॉकला ग्रॅंटची गरज असते. परंतु एकदा नॉन स्टॉक झाले की, ते स्टॉकवरून काढून, त्याचे व्हॅल्यूएशन करून व ई ऑक्शन करून सेल करता येईल. सेल केल्यानंतर जी व्हॅल्यू येईल ती वगळून नॉन स्टॉकची अॅडजस्टमेंट करण्यात येईल. ४.४८ कोटी रुपये या प्रोडक्शन कॉस्टबाबत विभागीय प्रतिनिधींनी खुलासा केला की, ४.४८ कोटी रुपये ही स्टोअरमध्ये ठेवलेल्या मशिनरीच्या स्पेअर पार्टची किंमत आहे. पूर्वी विभाग १०० टक्के डिपार्टमेंटरी काम करित होता.

परिच्छेद क्रमांक ३. ४.७.१ : विभागीय काम मागण्यासाठी अभिलेख न ठेवणे :-

विभागीय काम मागण्यासाठी अभिलेख न ठेवणे यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, इक्वीपमेंट बजेट एक्स्पेंडीचर आणि अर्निंग मॅनेजर E-beem ही आज्ञावली सुरू केली आहे. २०१६ अखेरपर्यंत ही पद्धत सर्व ठिकाणी लागू करण्यात येणार आहे.

शासनाच्या कार्यपद्धतीनुसार प्रत्येक अधिकारी/कर्मचाऱ्याचे सेवा पुस्तक जतन करण्यात येते. त्या अधिकारी/कर्मचाऱ्याचा सेवेतील सर्व तपशील नमूद केलेला असतो. तशाच पद्धतीने जलसंपदा विभागातील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांचे वर्क ऑडिट केले पाहिजे असे समितीने सुचविले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, या संदर्भातील नोंद घेऊन विभागाने सीडब्ल्यूसीच्या गाईडलाईननुसार E-beem अमेय सिस्टीम सुरू केली आहे. या सिस्टीममध्ये विभागीय कामांची मोजमाप करण्याचे काम कॉम्प्युटराईज्ड करण्यात येत आहे.

अकाऊंटिंग आणि फायनान्शियल बाबींचे अंतर्गत लेखा परीक्षण करण्यात येते. तशाच प्रकारे वर्कमॅनशीपचे दोन-तीन वर्षांनी ऑडिट झाले पाहिजे. कारण त्या व्यक्तीकडून त्या पदावर बसून काय आऊटपुट मिळाले हे यातून निदर्शनास येईल असे समितीने सुचविले असता कॅनॉलमधील गाळ किंवा झुडपे काढण्यासाठी वा इतर कामासाठी यंत्रसामुग्री वापरली जाते. या अंतर्गत जे काम केले जाते त्याचा सीडब्ल्यूसीच्या नॉर्म्सनुसार आऊटपुट मिळतो. प्रत्यक्षात जे काम झालेले असते फिजिकली पाहण्यात येत नाही. हे काम प्रायोगिक तत्त्वावर घ्यावयास पाहिजे.

या संदर्भातील रेकॉर्ड ठेवले नसेल तर कामनिहाय किती खर्च झाला हे समजणार नाही असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, स्थापत्य विभागाचे काम एजन्सी म्हणून करण्यात येते. त्यांना शासनाकडून अशा सूचना दिलेल्या आहेत की, हंगामाच्या शेवटी झालेल्या कामाचे यांत्रिकी आणि सिव्हीलच्या अभियंत्यांनी जॉईंट मेजरमेंट करून झालेल्या कामांचे मूल्यांकन करावे. तशा प्रकारचे पत्र सुद्धा निर्गमित केलेले आहे.

अशा प्रकारच्या सूचना परिपत्रकान्वये निर्गमित केल्या असतील तर त्या परिपत्रकाची प्रत देण्यात यावी असे समितीने सुचविले व विभागीय सचिवांनी त्यास सहमती दर्शविली.

कॅनॉलच्या मॅटेनन्स अंतर्गत जी कामे होतात त्याची मोजमाप करण्यासाठी लॉगशीट असते काय? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, मोजमाप करण्यासाठी लॉगशीट असते. यंत्र किती तास वापरले या बाबतचे डेली स्ट्रीप असते.

परिच्छेद क्रमांक ३.४.७.२ : पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरच्या निरीक्षणात घेतलेल्या आक्षेपांचे अनुपालन न करणे :—

यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, या परिच्छेदाची विभागाने नोंद घेतलेली आहे. या पुढे विभागाकडून योग्य ती कार्यवाही करण्यात येईल.

या परिच्छेदाच्या अनुषंगाने महालेखापाल यांचे म्हणणे आहे की, त्यांनी विभागाकडे अभिप्राय पाठवून सुद्धा विभागाने त्या संदर्भात कबूली दिलेली नाही. विभागाला पाठविलेल्या अभिप्रायापैकी ९५ टक्के अभिप्राय हे कबूली न दिलेले आहेत. ही फार गंभीर बाब आहे. असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, विभागाकडे डॅम सेफ्टीचे एकूण ८ उप विभाग आहेत. त्यांच्याकडून प्रत्येक प्रमुख धरणाची पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतर तपासणी करण्यात येते. धरणाच्या स्थितीनुसार तेथे शोरे नमूद करण्यात येतात. परंतु निधीअभावी शेऱ्यांची पूर्तता होत नाही, ही वस्तुस्थिती आहे.

आऊट सोर्सिंगचे कारण सांगण्यात आले आहे की, मशिनरी जुन्या असून पर्याप्त मनुष्य बळाचा अभाव असल्याने आऊट सोर्सिंग करण्यात येत आहे. जलसंपदा विभागातील विविध विभागामध्ये समन्वयाचा अभाव आहे. यांत्रिकी संघटना क्षमतेनुरूप कार्य करू शकत नाही, शासनाने यांत्रिकी संघटनेचा आढावा घ्यावा व मुल्यमापन करावे. तसेच, संघटनेची कार्यक्षमता वाढविण्याकरिता योग्य उपाययोजना करावी, या संदर्भात कोणती कार्यवाही करण्यात आली आहे? विभागाच्या सचिवांनी याप्रकरणी मुख्य अभियंता व अधीक्षक अभियंता यांची एक बैठक बोलावून उक्त प्रकरणी आराखडा करण्याची आवश्यकता आहे. असे समितीने सुचविले त्यास विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली.

याप्रकरणी समितीकडून शिफारस करण्यात येईल. ईव्हॅल्यूएशन ऑफ वर्क मध्ये क्वालिटी व क्वान्टीटीचा समावेश करून त्यासंदर्भात वर्षातून दोन वेळा आढावा घेणे आवश्यक आहे. अशा प्रकारच्या बैठका घेतल्या तर यंत्रणेस येणाऱ्या अडचणी विभागाच्या सचिवांपर्यंत पोहोचतील. अशा प्रकारच्या बैठका घेण्यात आल्या नाही तर सचिव महोदयांना त्यांच्या पेक्षा एक स्तर कनिष्ठ असलेले अधिकारी सांगतील तेच ऐकावे लागेल व त्यामुळे कनिष्ठ स्तरावरील अधिकाऱ्यांच्या अडचणी समजणार नाही. विभागाच्या सचिवांनी दर सहा महिन्यात एकदा विभागीय स्तरावर आढावा बैठक आयोजित करावी. असे समितीने सुचविले त्यास विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली.

आता पर्यंत लेखापरिच्छेदातील त्रुटींचे अनुपालन न करण्याची कारणे काय आहेत? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, लेखा परिच्छेदातील नमूद त्रुटींचे अनुपालन निधी अभावी करणे शक्य झाले नाही. त्यावर समितीने विचारणा केली की, उक्त लेखा आक्षेप केवळ निधीपुरता मर्यादित नाही. यासंदर्भात विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, उक्त लेखा परिच्छेद धरणाच्या सुरक्षितेशी संबंधित असून ते डॅम व कॅनॉल संदर्भातील आहेत. त्यासाठी निधी उपलब्ध नसल्यामुळे त्रुटींचे अनुपालन होऊ शकले नाही.

इतर सर्व त्रुटींच्या अनुपालनामध्ये असा विषय नाही. प्रादेशिक लेखा ठेवण्याच्या पद्धती संदर्भातील त्रुटी निदर्शनास आली आहे. अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, पावसाळ्यानंतर व आधी धरणाच्या गेटची पाहणी करण्यात येते. कालव्यांचे बरेच गेट नादुरुस्त असल्याबाबत यापूर्वी चर्चा झाली होती व त्यामधील उक्त गेटची संख्या असून निधी अभावी त्यांची दुरुस्ती करण्यात आली नाही.

विभागाने सोईस्करित्या स्पष्टीकरण सादर केले आहे. निधीच्या कारणास्तव गेटची दुरुस्ती होऊ शकली नाही, ही बाब मान्य आहे. परंतु काढण्यात आलेल्या आक्षेपाबाबत विभागाने काढलेल्या परिपत्रकांचा उल्लेख स्पष्टीकरणामध्ये केला आहे. असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, उक्त परिपत्रकांचा उल्लेख हा लेखापरिच्छेद क्रमांक ३.४.८ संदर्भातील आहे. लेखापरिच्छेद क्रमांक ३.४.७ हा पावसाळ्या पूर्वी करण्यात येणाऱ्या निरीक्षणासंदर्भातील असून त्याबाबत विभागाच्या सचिवांनी माहिती दिली आहे. उक्त निरीक्षण केल्यानंतर अत्यंत आवश्यक असलेली दुरुस्ती करण्यात येते त्यापैकी काही दुरुस्ती निधी अभावी करणे शक्य झाले नाही.

यावर समितीने विचारणा केली की, सन २०१४-१५ मध्ये यांत्रिकी संघटनेने पावसाळ्यापूर्वी उपस्थित केलेल्या २१४ निरीक्षणांपैकी ९ निरीक्षणांची पूर्तता करण्यात आली आहे. तसेच, पावसाळ्यानंतर केलेल्या २१५ पैकी ८ निरीक्षणांची पूर्तता करण्यात आली आहे. २०७ व २०५ निरीक्षणांची पूर्तता निधी अभावी करणे शक्य नाही काय? याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, पावसाळ्यापूर्वी जलसंपदा विभागांतर्गत डिव्हीजन-१ व २ यांच्याकडून निरीक्षण करण्यात येते व दुरुस्ती करण्याचे सूचविण्यात येते. पावसाळ्यानंतर निरीक्षण केल्यानंतर न झालेल्या दुरुस्ती आढळून येतात. त्यामुळे मोठ्या प्रमाणात तपासणी न केल्याचे दिसून येत आहेत.

लेखा परिच्छेद क्रमांक ३.४.८ निष्कर्ष व शिफारशी :—

लेखा परिच्छेद क्रमांक ३.४.८ संदर्भात बैठक घेण्याबाबत विभागास सुचविण्यात आले होते. ही बाब लक्षात आणून देऊन कार्यकारी अभियंता यांची विभागीय स्तरावर सचिव महोदयांनी किंवा मुख्य अभियंता एक बैठक घेऊन त्यांचेकडून अहवाल मागविला तर लेखापरीक्षणावेळी निदर्शनास आलेल्या बऱ्याच त्रुटी दूर करता येतील. विभागाची इफिशिअन्सी वाढविण्यासंदर्भात सर्व निष्कर्ष व शिफारशी आहेत. असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यासंदर्भात विभागाने ९ वेगवेगळी परिपत्रके/शासन निर्णय निर्गमित केले आहेत.

समितीने मत व्यक्त केले की, ही बाब योग्य आहे. परंतु ते कायदा केल्याप्रमाणे आहे. म्हणजे ३०२ संदर्भात कायदा केला म्हणून खून होणार नाही, असे नाही. त्याकरिता काळजी घ्यावी लागते. शासनाने दिलेल्या अभिप्रायामध्ये म्हटले आहे की, “ जुलै २०१४ मध्ये कॅंगने घेतलेल्या यात्रिकी संघटनेच्या संपादनूक लेखापरिक्षणानंतर संघटनेची कार्यक्षमता अधिक चांगली होण्याकरिता आढावा घेतला व वेगवेळी परिपत्रके / शासन निर्णय निर्गमित केले. “ केवळ परिपत्रके काढून कार्यक्षमता वाढणार नाही. असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, वार्षिक पाखरण कार्यक्रमातील कामे करण्याकरिताच्या पद्धतीसाठी मार्गदर्शक तत्वांचे शासन परिपत्रक शासनाने निर्गमित केले आहे. उक्त कार्यक्रम कधीपर्यंत पूर्ण करावयाचा या संदर्भात मार्गदर्शक सूचना काढण्यात आल्या नव्हत्या. त्यामुळे माहे ऑक्टोबर/नोव्हेंबर पर्यंत एडीपी फायनल केला नाही, हा लेखा आक्षेप नोंदविण्यात आला आहे. विभागाने दिनांक ३ ऑगस्ट, २०१७ पर्यंत उक्त काम झाले पाहिजे, असे परिपत्रक निर्गमित केले आहे. त्यामुळे पुढील कालावधीमध्ये उक्त लेखा आक्षेप निघणार नाही.

वर्क बुक प्रमाणे कर्मचारी/अधिकारी निहाय परफॉर्मन्स ऑडीट बुक तयार करण्यात यावे. असे समितीने सुचित केले त्यास विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली.

विभागाचे जे प्रकल्प सुरू आहेत किंवा कर्मचारी/अधिकारी यांना जे वार्षिक नियोजन दिले आहे त्यासंदर्भात मुख्य अभियंता यांनी विभागीय स्तरावर आढावा बैठक घ्यावी. अशा प्रकारचे नियोजन केले तर वस्तुस्थितीदर्शक अहवाल प्राप्त होतील. विभागाने परिपत्रक निर्गमित केल्याने सर्व कामे होणार नाहीत. शासनाने दिलेल्या अभिप्रायासंदर्भातील प्रत्येक विषयावर विभागीय सचिवांची साक्ष एक-एक दिवस चालू शकते, अशा प्रकारचे विषय आहेत. निष्कर्ष व शिफारशी संदर्भात विभागाने परिपत्रके काढलेली आहेत त्यानुसार काम झाले नसेल तर त्याची माहिती समितीला सादर करण्यात यावी. असे समितीने सुचित केले त्यास विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली.

विभागाने परफॉर्मन्स ऑडीट सुरू करावे, त्यासंदर्भात समितीकडूनही शिफारस करण्यात येईल असे समितीने सुचविले. विभागाने प्रकल्पनिहाय परफॉर्मन्स ऑडीट करावे. प्रकल्पाचे काम रखडत असेल तर प्रकल्पाच्या परफॉर्मन्स ऑडीट बुकमध्ये त्याचा प्रोग्रेस दिसून येणे गरजेचे आहे. असेही समितीने सुचित केले त्यास विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली.

विभागीय तीन निष्कर्ष व शिफारशी आहेत. जुन्या यंत्र सामुग्रीमुळे कार्यक्षमता राहत नसल्याने मागील वर्षी व यावर्षी बरीच मशिनरी खरेदी करण्यात आली आहे. मनुष्यबळाचा अभाव ही वस्तुस्थिती आहे, नवीन पदे भरण्याकरिता परवानगी मिळत नाही त्यामुळे ते आऊट सोर्सिंगने उपलब्ध करून घेण्यात येत आहे. पूर्वी जे काम चालत होते ते आता चालत नसल्यामुळे ॲक्सल्यूट झालेले मनुष्यबळ कार्यप्रकारामध्ये बदल करून वापरण्यात येत आहे. समन्वयाचा अभाव निर्माण होऊ नये याकरिता दर तीन महिन्याला बैठक घेण्यात येते.

प्रकल्पाची प्रगती व त्यावर काम करणारे अधिकारी यांचे संपादनूक लेखापरिक्षण या दोन बाबी संलग्न केल्यातर आपोआप निकाल मिळेल. त्यासंदर्भात विभागाकडून उचित कार्यवाही करण्यात येईल अशी अपेक्षा समितीने व्यक्त केली.

अभिप्राय व शिफारशी :-

परिच्छेद क्रमांक ३.४ : “ जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनाची कार्यपद्धती ”

२.४ परिच्छेद क्र. ३.४.३ : “ नियोजन ”

या परिच्छेदाअन्वये महालेखाकारांनी विशेषतः वार्षिक पाखरण कार्यक्रम करणे, ADP अंतिम करण्यात विलंब, कामाचे अयोग्य नियोजन इ. आक्षेप नोंदविलेले आहेत. यांत्रिकी संघटना ही महाराष्ट्र शासनाच्या जलसंपदा विभागाची यांत्रिकी शाखा असून जी सन १९५९ मध्ये स्थापित करण्यात आली. यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यपद्धतीत माती काम, जलव्यवस्था दरवाजे आणि उच्चलन यंत्र, कालवा देखरेख, कर्मशाळा व्यवस्थापन, विंधन, भांडार व्यवस्थापन, परिवहन, उपसा सिंचन योजना, भुयारीकरण, संकटकालीन सेवा आणि यंत्रसामुग्रीची विल्हेवाट यांचा ठळकपणे समावेश आहे. जलसंपदा विभागाने माहे जून, २०१३ मध्ये दृष्टी दस्तावेज (vision document २०२०) तयार करण्यासाठी कार्यवाही सुरू केलेली असून हे दस्तावेज अद्यापही अंतिम करण्यात आले नाहीत (ऑक्टोबर, २०१४). यांत्रिकी संघटना वार्षिक पाखरण कार्यक्रम (Annual Deployment Programme-ADP) तयार करते. ज्यात यांत्रिकी संघटनेच्या विभागाने वर्षभरात हाती घ्यावयाच्या/निष्पादित करावयाच्या कामांचा समावेश असतो. परंतु सदरहू ADP अंतिम करावयासाठी कोणतेही विनिर्दिष्ट वेळापत्रक नाही. त्यामुळे दि.३१/०३/२०१४ अखेर वार्षिक पाखरण कार्यक्रमांमध्ये यांत्रिकी संघटनेची ४ मुख्य कामे माती काम, कालवा सफाई, दरवाजा निर्मिती आणि दरवाजा उभारणी ही असताना या कामासंबंधित मागील ५ वर्षांत ADP मध्ये अंतिम झालेली कामे हाती घेवून निष्पादित करण्यात आली नव्हती. माती काम आणि कालवा सफाई कामे अशी एकूण १४८१ कामे सन २००९ ते २०१४ दरम्यान ADP अंतर्गत मंजूर करण्यात आली होती. ज्यापैकी ३०४ कामे निष्पादनासाठी घेण्यात आली नव्हती आणि ६६५ कामे अपूर्ण राहिली. ज्यावर रु.५५.५६ कोटी खर्च करण्यात आला होता. तसेच ही कामे त्यानंतर ADP मध्ये पुढे नेण्याची (carrying forward) पद्धती नव्हती. तसेच याच कालावधीत माती काम आणि कालवा सफाईच्या एकूण १५४६ (नियोजित आणि अनियोजित) कामांपैकी १०२४ कामे (६६ टक्के) अनियोजित होती. तसेच दरवाजा निर्मिती आणि दरवाजा उभारणीच्या एकूण मंजूर १०९७ कामांपैकी ६१३ कामे सुरू झाली नाहीत आणि २४० कामे अपूर्ण राहिली. ज्यावर रु.८८.२० कोटी खर्च झाला आणि यातील फक्त २७४ कामे वर्ष २०१०-२०१४ नंतरच्या ADP मध्ये पुढे नेण्यात आली. तसेच दरवाजा निर्मिती आणि उभारणीच्या एकूण ६४८ कामांपैकी निष्पादित २०३ कामे (४७ टक्के) अनियोजित कामे होती. ही कामे आवश्यक मनुष्यबळ आणि साधन संपत्तीच्या अतीव कमतरतेमुळे खाजगी यंत्रणांकडे बाह्य स्रोतिकरणद्वारे (out sourced) अंमलबजावणीसाठी देण्यात आली. यांत्रिकी संघटनांनी सन २००९-२०१४ या कालावधीत निष्पादित केलेल्या कामांची टक्केवारी फक्त ८ ते १९ टक्क्यांच्या दरम्यान होती. जेव्हा की खाजगी यंत्रणांकडे करण्यात आलेल्या कामांची टक्केवारी ५० ते ७१ टक्क्यांच्या दरम्यान होती असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांना परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

जलसंपदा विभागाच्या प्रतिनिधींना समितीने यांत्रिकी संघटनेचा वार्षिक पाखरण कार्यक्रम अंतिम करण्यास झालेल्या विलंबासंदर्भात साक्षीदरम्यान विचारणा केली असता vision document अंतिम झालेले असल्याचे विभागीय प्रतिनिधींनी समितीसमोर सांगितले. ADP आता जरी अंतिम झाला असेल तरी सन २००९-२०१४ मध्ये यास खुप विलंब झालेला असून त्या कालावधी संदर्भात महालेखाकारांनी आक्षेप नोंदविलेले असल्यामुळे विलंबाची कारणे ही विभागीय प्रतिनिधींनी समितीला सांगणे अपेक्षित आहे. सन २०१४ नंतर हे सुरळीतपणे सुरू झाले असले तरी त्यापूर्वी मात्र या विलंबामुळे विभागाच्या कामावर काय परिणाम झाला व विलंबाची कारणे काय होती, यावर समितीने चर्चा करणे अपेक्षित व आवश्यक आहे. विभागीय सचिवांनी यासंदर्भात समितीला उत्तर देतेवेळी विलंबामुळे कामावर परिणाम झाला असे म्हणता येणार नाही असे सांगितले. विभागाचे मुख्य अभियंता पाखरण कार्यक्रमांमध्ये कोणती कामे प्रस्तावित करावयाची आहेत त्याची माहिती प्रथमतः यांत्रिकी विभागाकडे पाठवतात. यांत्रिकी विभाग ही माहिती एकत्र करून कामाच्या व्याप्ती जास्त असेल तर उपलब्ध यंत्रसामुग्रीच्या अनुषंगाने कोणती कामे किती मर्यादित करता येतील या अनुषंगाने ती शॉर्टलिस्ट करतात व त्यानंतर पुन्हा मुख्य अभियंत्यांबरोबर बैठक घेवून यातील कुठली कामे वगळावीत किंवा कोणती प्राधान्याने घ्यावीत किंवा द्वितीय प्राधान्याने घ्यावीत यासंदर्भात निर्णय घेवून हा कार्यक्रम मग शासनस्तरावर सर्व मुख्य अभियंत्यांमार्फत मंजूर केला जातो. या प्रक्रियेमध्ये काही विलंब होत होता. पण साधारणपणे ऑक्टोबर महिन्यामध्ये पाऊस संपण्यापूर्वी ही सर्व प्रक्रिया संपवून पाऊस संपल्यानंतर हे काम सुरू व्हावीत या अनुषंगाने हे संपुर्ण नियोजन करण्यात येते. यावर समितीने जी गोष्ट ऑक्टोबरमध्ये करावयाची आहे ती फेब्रुवारी मध्ये होत असेल तर कामावर कोणताही परिणाम झाला नाही असे विभाग कसे म्हणू शकतो. ४ महिने यंत्रसामुग्री विनावार पडून राहत असेल तर नुकसान किंवा परिणाम झाला नाही असे विभागाला म्हणता येणार नाही असे समितीने विदित केले. यावर विभागीय प्रतिनिधींनी विभाग मशिनरी बंद ठेवत नव्हता तर मागच्या वर्षी जी शिल्लक राहिलेली कामे असतात ती या दरम्यानच्या काळात करण्यात येतात असे सांगण्यात आले. वास्तविक यांत्रिकी विभागाकडे कोट्यावधी रुपयांची यंत्रसामुग्री, त्याच्या देखभालीसाठी वर्षाचा खर्च, कर्मचारी वर्ग एवढी मोठी यंत्रणा असताना ४ महिने उशिर केला, तरी परिणाम झाला नाही असे विभागीय सचिव सांगत असतील तर समिती याचेशी सहमत होवू शकत नाही. यासंदर्भात विभाग प्रमुखाची भूमिका ही अतिशय कठोर व पारदर्शक असली पाहिजे व अशाप्रकारे झालेल्या विलंबाचे समर्थन विभागाच्या प्रमुखांनी करणे योग्य होणार नाही असे समितीने नमूद केले असता विलंबामुळे निश्चितपणे काही अंशी परिणाम होतो पण यंत्रसामुग्री बंद ठेवण्यात येत नाही व सन २००९ ते २०१४ मध्ये नियोजित कामांच्या बैठकीला विलंब झाला असल्याचे विभागीय सचिवांनी मान्य केले. या विलंबासंदर्भात स्पष्टीकरण देतेवेळी नागपूर येथे विधानसभेचे अधिवेशन असल्यामुळे मध्यावधी आढावा बैठक १ महिन्याच्या उशिराने घेण्यात आली असे विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले असता हे कारण देखील समितीला समर्थनीय वाटत नाही.

एवढेच नव्हेतर विभागाने कामाचे नियोजनही अयोग्य केल्याचे महालेखाकारांनी त्यांच्या आक्षेपात नमूद केलेले आहे. माती काम व कालवा स्वच्छता या अंतर्गत सन २००९-२०१४ ची एकूण १४८१ कामे मंजूर असतानाही ३०४ कामे करण्यात आली नाहीत व ६५५ कामे अपूर्ण राहिली. तसेच ही कामे पुढे सुरू (carried forward) करण्याची पद्धत नाही. या मागील कारण समितीने विचारले असता काम carried forward न करता ती कामे नंतर नवीन कामे म्हणून गृहीत धरून त्याचा समावेश पुढील वर्षांच्या कार्यक्रमांमध्ये करण्यात येतो. या मागील प्रमुख कारण हे निधीची कमतरता असल्याचे विभागीय सचिवांनी समितीला सांगितले. तसेच काही अत्यावश्यक कामे व लोकप्रतिनिधींनी व जनतेद्वारे मागणी केलेली कामे अशा कामांचा ऐनवेळी समावेश केल्यामुळे नियोजित कामासाठी निधी कमी पडतो ही वस्तुस्थिती आहे असे विभागाने मान्य केले. यावर समितीने अनियोजित कामे थोड्याफार प्रमाणात असतील तर समितीला काहीच हरकत नाही. परंतु ही अनियोजित कामे जवळजवळ ६६ टक्के असल्याचे आक्षेप महालेखाकारांनी घेतलेले आहेत. ही टक्केवारी समितीला समर्थनीय वाटत नाही. निधीअभावी काही कामे अपूर्ण राहणे अथवा कामांचा प्राधान्यक्रम बदलणे आवश्यक ठरते, कामाचा प्राधान्यक्रम ठरविताना आकस्मिकता, तातडी, महत्व व निधीनुसार काही मानकांचा अवलंब करून कामाचा प्राधान्यक्रम ठरविण्यात येतो, असे विभागीय सचिवांनी समितीसमोर सांगितले असता जर अशाप्रकारे ऐनवेळी प्राधान्यक्रम निधीच्या उपलब्धतेनुसार व अन्य कारणास्तव बदलला जात असेल तर कामाचे संपूर्ण नियोजन वर्षभरापासून करून ठेवण्यास कोणताही अर्थ शिल्लक राहणार नाही. परिस्थितीजन्य व आवश्यकतेनुसार कामे वाढवावी किंवा कमी करावी किंवा त्याचा प्राधान्यक्रम बदलावा याचे नियोजन करताना त्यास काही तरी नियमांचा आधार असला पाहिजे अशीही सूचना समितीने केली. विभागाने आवश्यकतेनुसार व परिस्थितीजन्य कामे करणे अपेक्षित आहे. परंतु नियोजित कामे बाजूला ठेवून अनियोजित कामे प्राधान्याने हाती घेणे हे समर्थनीय ठरू शकत नाही.

शिफारशी :

२.५ नवीन शासनाने आता व्हिजन डॉक्युमेंट तयार करण्याची प्रक्रिया सुरू केली असून नियोजन विभागाने त्यांचे सादरीकरण मा. मुख्यमंत्री महोदयांकडे करण्यात आले आहे. शासनस्तरावरील हे व्हिजन डॉक्युमेंट तातडीने अंतिम करावे व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.६ सन २००९-२०१४ दरम्यान जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनेद्वारे वार्षिक पाखरण कार्यक्रम अंतिम करण्यासाठी झालेल्या विलंबाबाबत जबाबदारी निश्चित करून संबंधितांवर कारवाई करण्यात यावी व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.७ जलसंपदा विभागाने अर्थसंकल्पिय तरतूदीनुसार तसेच परिस्थितीजन्य आकस्मिकतेनुसार धरणाचे व कालव्याच्या कामाचे पूर्ण नियोजन करावे व असे नियोजन करतेवेळी निधीची उपलब्धता, वार्षिक पाखरण कार्यक्रमांतर्गत नियोजित व अनियोजित कामांच्या पुर्ततेचे नियोजन, ऐनवेळी कामाचे बदलण्यात येणारे प्राधान्यक्रम व अपूर्ण कामे पुढे सुरू ठेवण्याबाबत (carried forward) या संदर्भात निश्चित धोरण ठरविण्यात यावे व कामे घेण्यामागील अथवा नाकारण्यामागील अथवा प्राधान्यक्रम बदलणेमागील कारणमिमांसा व मानके निश्चित करण्यात यावीत, ज्याआधारे अधिक पारदर्शकता व नियमानुसार या कामाचे नियोजन करणे स्थानिक पातळीवरील अधिकाऱ्यांना शक्य होईल व अशाप्रकारे केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.८ परिच्छेद क्र. ३.४.३.४ : “ जुनी यंत्रसामुग्री बदलणे ”

यांत्रिकी संघटनातील विविध जड भुचलीत यंत्राचे शेल्फ लाईफ निश्चित असताना अशी जुनी संयंत्रे बदलण्यासाठी यांत्रिकी संघटनांकडे कोणतीही नियोजित पद्धती नव्हती व यंत्रांची आयुमर्यादा संपल्यानंतर ती उपयोगात आणणे अथवा जुनी यंत्रसामुग्री न बदलल्यामुळे विभागाला कामाचे अपेक्षित उद्दिष्ट साध्य करता आले नाही अथवा त्यात घट सहन करावी लागली असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

यासंदर्भात साक्षीदरम्यान विभागाकडे एकूण २१५७ यंत्र सामुग्री असून गेल्या ३ वर्षांमध्ये विभागाने जुन्या मशीन लिलावाद्वारे निर्लेखित करून घेतलेल्या आहेत व कोणत्या मशीन कधी निर्लेखित करण्यात आल्या असून त्यातून विभागाला किती निधी प्राप्त झाला याबाबतची माहितीदेखील समितीसमोर देण्यात आली. विभागाने एकूण ५९ मशीन निर्लेखित केलेल्या असल्याचे समितीसमोर सांगण्यात आले. यामध्ये कुठलाही सर्व्हे न करता मशीन निर्लेखित करण्यात आल्यामुळे मशीनचे कामाचे कमी तास मिळाले असा मूळ आक्षेप महालेखाकारांनी घेतलेला असल्यामुळे विभागाने ५९ मशीनरी निर्लेखित करण्याची संख्या कशाच्या आधारे निश्चित केली तसेच निर्लेखन न केल्यामुळे विभागाच्या कामाच्या तासाचे झालेले नुकसान व इतक्या जुन्या मशीनरी इतके वर्षे निर्लेखित न करण्याचे कारण काय? अशी विचारणा समितीने केली असता, महालेखाकारांच्या आक्षेपाच्या अनुषंगाने विभागाने गेल्या दोन वर्षांत कार्यवाही करून जुनी मशीनरी निर्लेखित केलेली असून नवीन मशीनरी घेतलेली आहे. तसेच विभागासाठी यंत्रसामुग्री खरेदी करताना कोणत्या अटीवर ती केली जाते अशी विचारणा समितीने केली असता, निविदेमध्ये सर्वात कमी किंमतीच्या निविदेला मान्यता देण्यात आल्याचे समितीला सांगण्यात आले. यावर समितीने आक्षेप नोंदवत, केवळ मशीनरी स्वस्त मिळाली म्हणून ती घेण्यात आली हा निकष या यंत्राच्या खरेदीमध्ये लावणे योग्य नाही. यंत्र सामग्री घेताना ती कमी किंमतीपेक्षा ती अधिक दर्जेदार असण्यावर भर दिला पाहिजे. वाहनाचे स्पेसिफिकेशन टाकताना ज्या वाहनाचे आयुष्य व उपयोगिता जास्त असेल अशाच वाहनांच्या खरेदीला विभागाने प्राधान्य दिले पाहिजे.

जगात जे टॉप ५ कंपन्या व यंत्र आहेत त्यामध्येच बिडींग करणे योग्य आहे. परंतु विभागाचा नियम यास मान्यता देत नाही. यावर समितीने असे सांगितले की, जे विभागाला योग्य वाटते ते त्यांनी शासनाला सुचविले पाहिजे. विभागाने आजतागायत १७५ निर्लेखित करायच्या मशीनरीमध्ये ३७ चे लिलाव पूर्ण केले असून यातील सर्व यंत्र विभागाच्या यंत्राच्या लिलावासाठी ठरविलेल्या आधारभूत किंमतीपेक्षा जास्त किंमतीत विकलेले आहेत. ८८ मशीनच्या सर्वेक्षणाचे काम पूर्ण झाले असून त्याचेही लिलाव आता सुरू आहे. या यंत्रांची योग्य किंमत ठरविण्याची यंत्रणा विभागाकडे अद्यावत स्वरूपाची असण्याची आवश्यकता आहे. विभागाच्या वस्तुंची योग्य किंमत ठरविल्यानंतर बोलीदाराला त्याची कमीत कमी किंमत सादर करण्यासाठी विभाग निर्मंत्रित करते व ही संपूर्ण प्रक्रिया लिलावाद्वारे करण्यात येते. अशाप्रकारे जुनी यंत्रसामग्री टप्याटप्याने निर्लेखित करण्याचे काम सुरू असल्याचे विभागीय सचिवांनी समितीसमोर सांगितले.

शिफारस -

२.९ जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनेत अनेक अडचणी असल्यामुळे संघटनेचे अपेक्षित उद्दिष्ट साधता येत नाही. या विभागात जुनी यंत्रसामग्री व पर्याप्त मनुष्यबळाचा अभाव यामुळे या यंत्रांचा उपयोग कमी होत असून पूर्ण क्षमतेने ती वापरता येत नाहीत. परिणामी कामांच्या बाह्यस्तोतीकरणावर (Out sourcing) जास्त भर देण्यात येत आहे. तसेच जलसंपदा विभागाच्या विविध विभागामध्ये प्रभावी समन्वयाचा अभाव असल्यामुळे संघटना तिच्या क्षमतेनुरूप कार्य करू शकत नाही. अतः शासनाने यांत्रिकी संघटनेच्या कामगिरीचा आढावा घ्यावा आणि त्याचे मूल्यमापन करून संघटनेची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी योग्य उपाययोजना करावी. तसेच जुनी यंत्रे टप्याटप्याने निर्लेखित करणे, जुन्या यंत्रांची किंमत ठरविणे, जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनेत अनेक यंत्रसामग्री असून तेथे मोठ्या संख्येने कर्मचारी वर्ग देखील कार्यरत आहे. कर्मचाऱ्यांचे वेतन, यंत्रसामग्री खरेदीचा खर्च, त्याची देखभाल दुरूस्ती खर्च इत्यादीवर नियमित होणारा खर्च व यातून विभागाचे साध्य होणारे उद्दीष्ट पाहता याचा ताळमेळ बसणे अवघड आहे. जी मशीनरी विभाग विकत घेते ती विभागाला बाह्यस्तोतीकरणाद्वारे (out sourcing) देखील वापरता येते ज्यामुळे आस्थापनेवरील कर्मचाऱ्यांचा व त्याअनुषंगाने शासनावर पडणारा कर्मचाऱ्यांच्या वेतनाचा भुर्दंड टाळण्याजोगे आहे. अतः शासनाने या विभागाच्या गत पाच वर्षांच्या कामांचा व यंत्रसामग्रीच्या खर्चाचा आढावा घेऊन त्याचे मूल्यमापन करावे. त्यात शासनाने खरेदी केलेली एकूण यंत्रसामग्री, त्याच्या देखभाल दुरूस्तीचा खर्च, कर्मचाऱ्यांचे वेतन व त्याचा विभागाला मिळणारा मोबदला/लाभ तसेच दुसरीकडे ही कामे बाह्यस्तोतीकरणाद्वारे (out sourcing) केले तर येणारा खर्च या सर्व बाबींचा तुलनात्मक अभ्यास करून यापैकी कोणता पर्याय अवलंबणे शासनाच्या आर्थिक हिताचे ठरेल याची निश्चिती करण्यात यावी व जो पर्याय कमी खर्चिक आहे त्याचा अवलंब करण्यात यावा. आता तर जलसंपदा विभाग स्वतः कोणतेही काम करीत नसून विभागांतर्गत कामे ही कंत्राटी पद्धतीनेच करण्यात येतात. अशा परिस्थितीत यंत्रसामग्रीचा वापर विभागाकडून कमी प्रमाणात होतो. व त्याच्या देखभाल दुरूस्तीचा तसेच वेतनांवरील खर्च विभागाला टाळता येण्याजोगा आहे. अतः या सर्व बाबींचा सखोल व तुलनात्मकदृष्ट्या अभ्यास करून शासनाने योग्य तो निर्णय घ्यावा व या अनुषंगाने जास्तीत जास्त कार्यसिद्धी करणे याबाबत नियोजन करावे व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.१० सन २००७-२००८ पासूनची यंत्रसामग्री संदर्भातील सर्व माहिती समितीसमोर सादर करण्याचे विभागाने आश्वासित करूनही अद्याप समितीला माहिती प्राप्त झाली नाही. तसेच यांत्रिकी संघटनेकडील यंत्र सामग्रीची संख्या व महालेखाकारांच्या आक्षेपामधील यंत्रसामग्रीच्या संख्येत समितीला तफावत दिसून आली. तसेच, लेखापरिक्षण काळातील जी मोठी मशीनरी आहे त्यावर देखभाल आणि डिझेलसाठी किती खर्च केला व त्या मशीनरीपासून किती काम करण्यात आले यांसंबंधातील सर्व माहिती लॉग बुकवरून संकलित करून समितीला सादर करावी असे समितीने निदेश दिले होते. मशीनवाईज, लॉगबुकवाईज सर्व तपशीलवार माहिती समितीला द्यावी. लॉग बूक तपासल्यानंतर त्या सर्व बाबी त्यात दिसल्या पाहिजे असे समितीने सूचित केले. सदर माहिती समितीला सादर करण्यात येईल असे विभागाने आश्वासित करूनही अद्यापही माहिती अप्राप्त आहे. या यंत्रसामग्रीचा मोठ्या प्रमाणात स्थानिक पातळीवर गैरव्यवहार होत असतो व लॉगबुकमध्येदेखील गैरप्रकार होत असल्याचे समितीला वाटते. समितीने मागितलेली व विभागाने ती देण्याचे आश्वासन दिलेली माहिती समितीस मुदतीत न देण्यामागेदेखील काही गैरव्यवहार कारणीभूत असल्याचे समितीला निश्चितरित्या वाटते. अतः या विभागाकडून वापरण्यात येणाऱ्या सर्व यंत्रांची, त्याचा वापर, त्यावरील खर्च, त्या अनुषंगाने करण्यात आलेले लॉगबुक, कामांची जुळवणी व खर्चाचा ताळमेळ अशा सर्व बाबींची चौकशी करण्याकरिता विभागबाह्य वरीष्ठ अधिकाऱ्यांची नेमणूक करण्यात यावी व त्यांनी या संपूर्ण बाबींची चौकशी करून त्यासंबंधीचे निष्कर्ष व दोषीवरील कारवाईसह केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे. सदर माहिती समितीस तातडीने देण्यात यावी. या प्रकरणी केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस १ महिन्यात देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.११ गत दोन वर्षांपासून राज्यात जलयुक्त शिवार योजनेची कामे मोठ्या प्रमाणात सुरू असून सर्वत्र या यंत्रसामग्रीचा उपयोग मोठ्या प्रमाणात करण्यात येत आहे. त्याचा परिणाम जलसंपदा विभागाच्या कामावरदेखील पडतो. जलयुक्त शिवार योजनेअंतर्गत

किती कामे झाली व त्यात या विभागाच्या यंत्रसामग्रीचा किती वापर झाला याचादेखील तपशील देण्यात यावा. समितीच्या बैठकीदरम्यान सन २०१५-१६ या वर्षात या विभागातील पूर्णच्या पूर्ण युनिट हे जलयुक्त शिवाराच्या कामात व्यस्त होते असे विभागीय सचिवांनी समितीसमोर सांगितले. विभागीय प्रतिनिधींच्या सांगण्यानुसार पूर्ण युनिट जर जलयुक्त शिवाराच्या कामात व्यस्त असेल तर त्यात जलसंपदा विभागाची कामे प्रभावित होऊ नये याचेदेखील नियोजन योग्यरित्या विभागाने करावे व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.१२ परिच्छेद क्र. ३.४.३.५ – रूपांतरीत नियमित अस्थायी (Converted Regular Temporary-CRT) कर्मचाऱ्यांची कमतरता.

रूपांतरीत नियमित अस्थायी (CRT) कर्मचारी आणि यंत्रसामग्रीच्या उपलब्धतेनुसार जलसंपदा विभागाने प्रत्येक उप विभागाची क्षमता निश्चित केली होती (जुलै, १९९४) CRT कर्मचाऱ्यांचे मंजूर मनुष्यबळ (Sanction Strength) नसल्यामुळे निवृत्तीनंतर CRT कर्मचाऱ्यांची पदे रद्द होतात. मुख्य अभियंत्यांनी दर वर्षी जून/जुलै मध्ये प्रत्येक उप विभागाच्या क्षमतेचा आढावा घ्यावयाचा होता. मार्च, १९९४ ला यांत्रिकी संघटनेमधील CRT कर्मचाऱ्यांची संख्या १००५५ होती. सन २००९-१४ दरम्यान यांत्रिकी संघटनेतील CRT कर्मचाऱ्यांची संख्या २०१० मधील ४४७१ पासून २०१४ मध्ये २८६४ पर्यंत घसरली. पुढील चार वर्षांत, मार्च, २०१८ पर्यंत १३२९ CRT कर्मचाऱ्यांच्या निवृत्तीमुळे CRT कर्मचाऱ्यांची संख्या अंदाजे ५० टक्क्यांने कमी होईल. यांत्रिकी संघटनेची क्षमता जरी मुख्यत्वे CRT कर्मचाऱ्यांच्या उपलब्धतेवर अवलंबून असते तरी यांत्रिकी संघटनेने विभागाच्या/उप विभागाच्या क्षमतेचा आढावा CRT कर्मचाऱ्यांच्या उपलब्धतेनुसार घेतला नाही. अशाप्रकारे, विभागाच्या उभारणी क्षमतेच्या उपयोगात घसरण होत आहे आणि बाह्यस्त्रोतीकरण वाढत आहे. जुनी यंत्रसामग्री सुद्धा बदलली जात नव्हती आणि रूपांतरीत नियमित अस्थायी (CRT) कर्मचाऱ्यांची रिक्त पदे सुद्धा भरण्यात येत नव्हती असा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांना परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

CRT कर्मचाऱ्यांची पदे १९९४ च्या तुलनेत फार कमी झालेली असल्यामुळे यंत्रांच्या संख्येच्या तुलनेत कर्मचाऱ्यांची संख्या ही कमी दिसून येते. अशा परिस्थितीत विभागाकडे मशीनरी उपलब्ध आहे पण त्यासाठी लागणारे मनुष्यबळ उपलब्ध नसेल तर या नवीन मशीनरी खरेदी करण्याचा काही उपयोग नाही असे समितीने साक्षी दरम्यान सांगितले. यावर विभागाने सन १९९४ च्या जलसंपदा विभागाच्या मानकाप्रमाणे त्या काळात अभियांत्रिकी व इतर कर्मचाऱ्यांची भरती होत होती. त्यामुळे त्यावेळी कर्मचाऱ्यांची संख्या १००५५ होती. त्या काळात १३३ विविध प्रकारच्या धरणांचे बांधकाम जलसंपदा विभागाने केलेले असून मातीचे धरणही विभागाकडून बांधण्यात येत असल्यामुळे विभागाला मॅनपॉवरची त्यावेळी फार गरज होती. जलसंपदा विभागाकडून अशा प्रकारची कामे आता करण्यात येत नसल्यामुळे एवढ्या कर्मचारी वर्गाची विभागाला आता गरज नाही व त्यामुळे ही संख्या आता २८६४ पर्यंत खाली आलेली आहे. CRT चे कर्मचारी भरण्यास परवानगी मिळालेली नाही. व CRT मध्ये एकदा व्यक्ती सेवानिवृत्त झाला की पदे व्यपगत होतात. विभागास सद्यःस्थितीत ३०८० कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता असून फक्त १९७५ कर्मचारी कार्यरत आहे. मशीन ऑपरेटर, मॅटेनन्स व रिपेअर यासाठी ६६३ पदे नव्याने आवश्यक आहेत व ती रूपांतरीत करून घेण्यात येणार आहेत. तसेच ४४३ ऑपरेटरची व ४३ वायरमनच्या पदांची आवश्यकता असल्याचेदेखील समितीसमोर विदित करण्यात आले.

नियमित व अस्थायी ४०२ कर्मचाऱ्यांना समर्पणाचा प्रस्ताव शासनास सादर केलेला असून त्या ऐवजी किमान ४१५७ तांत्रिक पदांच्या मंजूरीचा प्रस्ताव दिनांक ४ सप्टेंबर २०१३ व दिनांक १३ मे २०१४ आणि दिनांक १५ जून २०१५ अन्वये शासनास सादर केला असता शासनाने मेकॅनिकल डिझिजनला आउट सोर्सिंगचे अधिकार दिलेले असल्यामुळे शासनाने हा प्रस्ताव नामंजूर केला असे विभागीय सचिवांमार्फत समितीस सांगण्यात आले.

शिफारस –

२.१३ यांत्रिकी संघटनेकडे असलेल्या यंत्रांची संख्या व त्याचा पुरेपूर क्षमतेने वापर करण्यासाठी विभागाकडे अधिकाधिक कर्मचारीवर्गाची आवश्यकता आहे. तसेच आउट सोर्सिंगद्वारे ही पदे जरी भरता येत असली तरीही त्यांनी केलेल्या कामासंदर्भात अथवा त्रुटीसंदर्भात शासनाला जबाबदारी निश्चित करता येत नाही. अशा परिस्थितीत पदांचे व कामाचे योग्य नियोजन करून त्या अनुषंगाने पद भरती करण्यात यावी अथवा आउटसोर्सिंग करण्यात यावे व आवश्यकता पडल्यास CRT कर्मचाऱ्यांच्या जागेवर RT कर्मचारी घेण्याबाबतचा प्रस्ताव वित्त विभागामार्फत सादर करण्यात आल्याचे समितीला कळविण्यात आले आहे. त्याचा पाठपुरावा करून तातडीने निर्णय घेण्यात यावा व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.१४ परिच्छेद क्र. ३.४.४.१ - निधीचे स्वरूप आणि निधीची स्थिती

यांत्रिकी मंडळाद्वारे निधीची आवश्यकता संकलित करण्यात येऊन त्याचा संयुक्त प्रस्ताव जलसंपदा विभागास सादर करण्यात येतो. जलसंपदा विभागाद्वारे नंतर तो प्रस्ताव संपूर्ण विभागाची आवश्यकता एकत्रित करून मंजूरीसाठी वित्त विभागाकडे पाठविण्यात येतो. मंजूरीनंतर, विभागांना वितरीत करण्याकरिता, जलसंपदा विभाग संबंधित मंडळांना निधीचे वाटप करतो. सन २०१२-१३ आणि २०१३-१४ या वर्षांत अनुक्रमे रुपये ३.५२ कोटी आणि रुपये ०.०५ कोटी इतका अंतिम वाटपापेक्षा अधिक खर्च आस्थापना खर्चाशी संबंधित होता. कारण त्याचे वाटप खर्चाच्या योजनांतर्गत शिर्षाखाली झाले होते असा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांना परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

यासंदर्भात चर्चा करतवेळी समितीच्या असे निदर्शनास आले की, यांत्रिकी संघटनेने सादर केलेल्या माहितीमध्ये योजनेतर व योजनेतर्गत अशा मागणी, अंतिम अनुदान आणि प्रत्यक्ष खर्च यातील तफावत फार जास्त आहे. विभागाने मागणी केल्यानंतर अंतिम अनुदानाची रक्कम कमी का एचबी १३३३—११अ

मिळाली अशी विचारणा समितीने केली असता, पहिली मागणी २००५ कोटी रुपयांची करण्यात आली असून अंतिम प्राप्त अनुदान ११९२.१५ कोटी इतके आहे व या मध्ये दरवर्षी कपात होत असते. ही कपात ५० टक्क्यापर्यंत देखील असल्याचे समितीसमोर सांगण्यात आले असता, वित्त विभागाच्या सचिवांनी ही कपात एवढी कशी करण्यात आली हे तपासण्याची आवश्यकता असल्याचे समितीसमोर सांगितले. ५ वर्षांत जवळजवळ ८०० कोटी रुपयांची कपात केल्याचे दिसून येते. सन २०१४-१५ मध्ये मागणी प्रमाणे ३८.९२ कोटी रुपये वितरीत झाले असून संपूर्ण निधी खर्च झाला आहे. सन २०१६-१७ मध्ये ६९.८२ कोटी रुपयांची तरतूद असून २८.८२ कोटी रुपये वितरीत झाले आहे व उर्वरित निधी मार्चपर्यंत संपूर्ण वितरित होईल असेही समितीसमोर सांगण्यात आले. महालेखाकारांचे काही आक्षेप हे खातेबदल नोंदी संदर्भातही आहे. खातेबदल नोंदीची कालमर्यादा असते. ज्यावर्षी काम असते त्याचवर्षी खाते बंद करणे आवश्यक आहे अशी विचारणा समितीने केली असता, हा खर्च वेतनावरील असून तो नियमानुकूल करावा लागेल असेही समितीसमोर सांगण्यात आले.

शिफारस -

२.१५ विभागाला प्राप्त निधीचे अंतर्गत नियोजन विभागाने योग्यरित्या करावे. विकासात्मक कामापेक्षा आस्थापनावरील खर्च वाढू नये याची काळजी घ्यावी. तसेच वित्त विभागाने विभागाच्या कामाचे महत्व, तातडी व प्राधान्य लक्षात घेऊन निधीची कपात करावी अशी समितीची शिफारस आहे. तसेच, विशेष करून कालवा दुरुस्तीची कामे करित असताना इंधन, वंगण, डिझेल, ऑईल यामुळे यंत्रसामग्रीसंदर्भातील अधिकचा खर्च लागतो. ही बाब विचारात घेता कपात केलेला निधी हा अव्यवहार्य असून हा विषय शेतकऱ्यांच्या जिद्दाळाचा आहे. त्यामुळे या शिर्षाखाली देण्यात येणाऱ्या निधीमध्ये वित्त विभागाने ५० टक्के निधीची कपात न करता अर्थसंकल्पात मंजूर असलेला संपूर्ण निधी देण्याच्या दृष्टीने आवश्यक ती उपाययोजना करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.१६ शासनाकडून एका बाजूला नवीन प्रकल्पांवर मोठ्या प्रमाणात शासन निधी उपलब्ध करून देत आहेत. पण त्याचबरोबर स्थापित क्षमतेच्या पूर्ण वापरासाठी निधीची कपात विभागाकडून करण्यात येते ही बाब समर्थनीय नाही. अतः प्रकल्पासाठी तरतूद करण्यात आलेली तरतूद पूर्णपणे देण्याचे धोरण शासन स्तरावरून ठरवावे व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.१७ परिच्छेद क्र. ३.४.४.२- CENVAT क्रेडीट न घेणे

सेनवॅट क्रेडीट (CENVAT Credit Rules) अंतिम उत्पादित वस्तूच्या उत्पादकाला अंतिम वस्तू अथवा त्यासाठी लागणाऱ्या वस्तूंची निर्मिती करित असतांना, लागणाऱ्या कच्च्या मालावर अथवा भांडवली मालावर अदा केलेल्या उत्पादन शुल्काचे क्रेडीट घेण्याची मुभा प्रदान करतात. कच्च्या मालावर देय असलेल्या उत्पादन शुल्काचे क्रेडीट घेण्याकरिता उत्पादकाला दैनंदिन संग्रह लेखा (Daily stock Account) आणि बिजके यांचे दस्तावेज योग्यरित्या ठेवणे आवश्यक आहे. परंतु, दोन विभागांमध्ये दैनंदिन संग्रह लेखा आणि बिजके हे अभिलेख विभागाद्वारे व्यवस्थितपणे ठेवण्यात आले नाहीत आणि त्यामुळे २००९-१४ या कालावधीत रुपये ६.६६ कोटी किंमतीच्या लागणाऱ्या या कच्च्या मालाचे क्रेडीट उत्पादन शुल्कात प्राप्त करता आले नाही असा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांना परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

साक्षी दरम्यान विभागीय प्रतिनिधींनी हे आक्षेप मान्य करून विभागाच्या कर्मचाऱ्यांकडून ही चूक झाली असल्याचे मान्य केले व या संदर्भात निश्चितपणे चौकशी करण्याचे आदेश देण्यात आल्याचेही समितीसमोर सांगण्यात आले. यावर समितीने महालेखापालांनी आक्षेप घेतला म्हणून ही बाब विभागाच्या निदर्शनास आली. विभागाच्या अंतर्गत लेखापरिक्षणादरम्यान ही बाब विभागाच्या निदर्शनास येणे आवश्यक होते अशी विचारणा समितीने केली असता, याबाबत चौकशी करून वसुलीची कारवाई करण्यात येईल असे समितीसमोर आश्वासित करण्यात आले. त्या अनुषंगाने विभागाकडून माहिती प्राप्त झाली असून त्यात सन २००९-१४ या कालावधीत ६.६६ कोटी रुपयांच्या कच्च्या मालाच्या खरेदीवर कागदपत्रांची पूर्तता न झाल्याने Cenvat Credit प्राप्त झाले नव्हते. याबाबत मुख्य अभियंता कार्यालयातर्फे २००९-१४ या कालावधीत सर्व संबंधित ११ कार्यकारी अभियंता यांना खुलासा विचारण्यात आला. यापैकी ९ कार्यकारी अभियंता यांचा खुलासा प्राप्त झाला आहे. सदर अप्राप्त Cenvat Credit घेणेबाबत तातडीने कार्यवाही करून कच्च्या मालाची रु. ६.६६ कोटी एवढ्या रकमेच्या खरेदीवर Cenvat Credit रुपये १२,४२,४३७ एवढ्या रकमेपैकी ११,८९,८१९ एवढ्या रकमेचे Cenvat Credit प्राप्त करून घेण्यात आलेले आहे. तसेच आता उर्वरित Cenvat Credit ची रक्कम रु.५२,६१८ प्राप्त करून घेणेबाबत कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे. एकूण अपेक्षित Cenvat Credit पैकी ९५.७६ टक्के रक्कम ही वसूल करण्यात आलेली आहे. तसेच उर्वरित ४.२४ टक्के रक्कम देखील लवकरच वसूल होणार आहे.

विभागाचा हा निधी शासनाकडे जमा झालेला असताना याची वसुली विभागाला आता कशी करता येईल अशी विचारणा समितीने केली असता अजूनही विभागाला हे रिफंड मिळण्याची संधी आहे व अशाप्रकारच्या इतर प्रकरणांच्या चौकशीकरिता ३ महिन्यांचा कालावधी आवश्यक आहे असे विभागीय प्रतिनिधींनी समितीसमोर सांगितले. यामध्ये शासनाने २००९ मधील सुधारित अधिसूचना जी मालाच्या उत्पादनाबाबत व वापराबाबत आहे त्यामध्ये १० वर्षांकरिता रिफंडची मागणी करता येते असा उल्लेख आहे. परंतु सन २०१४ मध्ये याबाबतचे सुधारीत परिपत्रक काढलेले असून ही कालमर्यादा एक वर्षाची केली असल्याचे मत समितीने व्यक्त केले असता, एका वर्षांमध्ये जर या कच्च्या मालाचा वापर झाला नाही तर मुदतीनंतर त्याचा रिफंड मिळणार नाही. नवीन परिपत्रकाप्रमाणे एका वर्षांचा कालमर्यादेप्रमाणे कच्च्या मालाचा वापर केला नाही तर त्याचा रिफंड घेता येईल. कच्च्या माल वापर करून त्याची वस्तू केली नाही तर हा प्रश्न उद्भवतो असे समितीसमोर सांगण्यात आले.

शिफारस -

२.१८ या संपूर्ण प्रकरणाची चौकशी करून वसुलीची कारवाई करण्यात यावी व ज्या अधिकाऱ्यांच्या चुकीमुळे विभागाचे नुकसान झाले आहे त्यांच्यावर कारवाई करून समितीला कळविण्याचे आश्वासन सचिवांनी दिलेल्या अनुषंगाने विभागाकडून आश्वासित माहिती प्राप्त झालेली असून त्यात सन २००९-१४ या कालावधीत ६.६६ कोटी रुपयांच्या कच्च्या मालाच्या खरेदीवर कागदपत्रांची पूर्तता न झाल्याने Cenvat Credit प्राप्त झाले नव्हते. याबाबत मुख्य अभियंता कार्यालयातर्फे २००९-१४ या कालावधीत सर्व संबंधित ११ कार्यकारी अभियंता यांना खुलासा विचारण्यात आला. यापैकी ९ कार्यकारी अभियंता यांचा खुलासा प्राप्त झाला आहे. सदर अप्राप्त Cenvat Credit घेणेबाबत तातडीने कार्यवाही करून कच्च्या मालाची रु. ६.६६ कोटी एवढ्या रकमेच्या खरेदीवर Cenvat Credit रुपये १२,४२,४३७ एवढ्या रकमेपैकी ११,८९,८१९ एवढ्या रकमेचे Cenvat Credit प्राप्त करून घेण्यात आलेले आहे. तसेच आता उर्वरित Cenvat Credit ची रक्कम रु.५२,६१८/- प्राप्त करून घेणेबाबत कार्यवाही प्रगतीपथावर आहे. एकूण अपेक्षित Cenvat Credit पैकी ९५.७६ टक्के रक्कम ही वसूल करण्यात आलेली आहे. तसेच उर्वरित ४.२४ टक्के रक्कमदेखील लवकरच वसूल होणार आहे असे कळविण्यात आले आहे. अतः याबाबत तातडीने चौकशी करून वसुली व संबंधितांवर कारवाई करून माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी तसेच अशाप्रकारच्या अन्य प्रकरणांची देखील चौकशी करून त्या अनुषंगाने आवश्यक ती पुढील कार्यवाही करून ती माहिती देखील समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.१९ परिच्छेद क्र. ३.४.४.३- नागरी विभागाकडून वसुली

महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम लेखा संहितेच्या (MPWA) तरतुदीनुसार, जॉब वर्क/भांडार पुरवठा यांची अंदाजित किंमत प्रपत्र बिजकांच्या आधारावर आधीच कार्यान्वयन विभागांना अदा करावयास पाहिजे आणि अंतिम किंमतीची तपासणी करून ती वित्तीय वर्ष संपण्यापूर्वी समायोजित करावयास पाहिजे.

लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की मार्च २०१४ पर्यंत, कामे निष्पादित करण्यासाठी विविध यांत्रिकी विभागाद्वारे उठविण्यात आलेल्या डेबिट मेमो विरुद्ध नागरी विभागांकडून रु. ४९९.८९ कोटी वसुलीची रक्कम प्रलंबित होती. मागील पाच वर्षांत वसुली योग्य रकमेत झालेली रु. ३३१.१८ कोटीची भर या विरुद्ध एकूण वसुली फक्त रु. १५६.६३ कोटी होती. प्रलंबित रक्कम रु. ४९९.८९ कोटी मधून पाच ४८ सिंचन विकास महामंडळांची प्रलंबित रक्कम रु. ४९६.८७ कोटी होती असा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांना परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

यासंदर्भात महालेखाकार यांच्यासोबत झालेल्या एगिझिट कॉन्फरन्समध्ये जुलै २०१४ मध्ये सर्व सिंचन विकास महामंडळांच्या IDCs मुख्य लेखा आणि वित्त अधिकाऱ्यांसमवेत (CAFO) शासकीय स्तरावर एक आढावा घेण्यात आला ज्यात संबंधित नागरी विभागांसोबत डेबिट मेमोंची पडताळणी करून त्यांचे हिशेब नक्की करावयाचे आदेश संबंधित यांत्रिकी विभागांना देण्यात आले असल्याचे विभागाने मान्य केले. प्रकल्प समन्वयासंबंधी हा विषय असून ज्यावेळी देखभाल दुरुस्ती विभाग हा नागरी विभागाचे काम करतो त्यावेळी नागरी विभागाला देखभाल दुरुस्ती विभागाचे प्रदान करावे लागते. नागरी विभागाकडे देखभाल दुरुस्ती निधी कमी असल्यामुळे हे घडत आहे व त्यामुळे देखभाल दुरुस्ती विभागाला हा निधी दिला नसल्याचे विभागीय प्रतिनिधींनी समितीसमोर सांगितले. तसेच यांत्रिकी संघटनेकडून सर्व प्रकारे रकमांचे वसुलीबाबत स्थापत्य विभागाकडे सतत पाठपुरावा सुरू असून वसुलीचे प्रमाण अल्प आहे. माहे डिसेंबर, २०१५ पर्यंत २२.३० कोटी इतकी वसुली पूर्ण झाली आहे. सन २०१३-१४ पासून द्वारांच्या दुरुस्तीकरिता एक स्वतंत्र लेखाशीर्ष उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे. व यांत्रिकी संघटनेला या शीर्षावर स्वतंत्र निधी उपलब्ध करून देण्याचे प्रस्तावित आहे. अतः नवीन लेखाशीर्ष उघडल्यानंतर सर्व वसुली करण्यात येईल असेही विभागाने समितीला सांगितले.

शिफारस

२.१९ शासनाने उपरोक्त नमूद रकमेची तातडीने वसुली करावी व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.२० परिच्छेद क्र. ३.४.४.४ - त्रयस्थ पक्षाची प्रलंबित निरीक्षण शुल्क

नागरी विभागाचे प्रकल्प अभियंता आणि यांत्रिकी संघटना यांच्यात सिंचन प्रकल्पाचे दरवाजे निर्मिती आणि उभारणी कामासाठी त्रयस्थ पक्ष निरीक्षणाचा करारनामा निष्पादित करण्यात आला. तथापि, त्रयस्थ पक्ष निरीक्षण करण्यापूर्वी करारनाम्यात त्यांच्या शुल्काच्या अदायगीविषयी कोणत्याही अटी आणि शर्ती समाविष्ट करण्यात आल्या नाहीत. परिणामी मार्च २०१४ पर्यंत रु. १०.५८ कोटी त्रयस्थ पक्ष निरीक्षण शुल्काची वसुली करण्यात आली नाही असा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांना परिच्छेदात नमूद केलेले आहेत.

साक्षीदरम्यान या अंतर्गत रु. ३.१२ कोटी प्रलंबित असून मार्च अखेरीस ही सर्व वसुली करण्यात येईल असे समितीसमोर सांगण्यात आले. तसेच याला उशीर होण्याचे कारण स्पष्ट करताना विभागीय सचिवांनी सांगितले की सिव्हील विभागाने मेकॅनिकल विभागाला रकमेचे प्रदान करावयाचे आहे. सिव्हील विभागाचे जे बांधकाम आहे त्याला थर्ड पार्टी म्हणून मेकॅनिकलचे लोक ऑडीट करतात हे त्याचे पेमेंट आहे. जे अधिकारी हे काम करतात त्यांना यातून एकस्ट्रा इन्सेन्टीव्ह देण्यात येते काय अशी विचारणा समितीने केली असता विभागाने नाही असे उत्तर दिले.

शिफारस -

२.२१ विभागाने ही प्रलंबित वसुली तातडीने करावी तसेच विभागांतर्गत प्रदानांची ही व्यवस्था अत्यंत कालबाह्य झालेली असून ही ब्रिटिशकालीन व्यवस्था बदलण्याची आवश्यकता असून विभागाकडून अशा विभागांतर्गत प्रदानांचा आढावा घेण्यात यावा व त्याचा आधार व उपयोगितेचा विचार करून व या प्रदान पद्धतीचा फेरविचार करून निर्णय घेण्याची आवश्यकता असल्याचे मत समितीने दर्शविले असता या बाबींची पूर्तता करण्यात येईल असे विभागीय सचिवांनी मान्य केले या अनुषंगाने केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यात सादर करण्यात यावी अशी शिफारस समिती करित आहे.

२.२२ परिच्छेद क्र. ३.४.४.५ - सर्वसाधारण निरीक्षण

तीन विभागांमध्ये रु. १०.२७ कोटी अर्खचित रक्कम जमा होती. ही रक्कम परत करण्यासाठी कोणतीही कारवाई सुरू करण्यात आली नाही. महाराष्ट्र शासनाने नमूद केले की सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांना निधी परत करण्याबाबत विहित कार्यवाही करण्याची पुनः सूचना देण्यात येईल. लेखापरीक्षेस असे निदर्शनास आले की चार यांत्रिकी मंडळात २००९-१४ दरम्यान यंत्रसामग्रीच्या दुरुस्तीवर रु.४४.१३ कोटी मंजूर मर्यादेऐवजी रु.५६.३५ कोटी खर्च करण्यात आला, ज्यामुळे रु.१२.२२ कोटी जादा खर्च झाला असा आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केले आहे.

यासंदर्भात साक्षीदरम्यान समितीसमोर ही प्रकरणे जुनी असून रु.१०.२७ कोटी अर्खचित रक्कम जमा होती. ही रक्कम परत करण्यासाठी कोणतीही कारवाई सुरू करण्यात आली नाही. संबंधित अधिकाऱ्यांना निधी परत करण्याबाबत विहित कारवाई करण्याची पुनः सूचना करण्यात येईल असे समितीसमोर विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले.

तसेच सन २००९-२०१४ दरम्यान यंत्र सामग्रीच्या दुरुस्तीवर ४४.१३ कोटी मंजूर मर्यादेऐवजी रु.५६.३५ कोटी खर्च करण्यात आला ज्यामुळे रु.१२.२२ कोटी जादा खर्च झाला. यासंदर्भात खुलासा करताना विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, यामध्ये जी ५५६ एचईएम मशीनरी आहे त्यामध्ये २४० 'ड' वर्गाच्या मशीनरी असून त्याची वसुली ५० टक्क्यावर असून वापर कमी व खर्च जास्त असे या ठिकाणी झालेले आहे. ४ वर्षांमध्ये १२ कोटी रुपयांचा अधिकचा खर्च दिसण्यामागील कारण काय अशी विचारणा समितीने केली असता, नॉर्मस् प्रमाणे वर्षातून ४६० तास हे यंत्र वापरायला पाहिजे. ते नादुरुस्तीमुळे केवळ २०० तास वापरले गेले. त्यामुळे या यंत्रांमध्ये जास्त खर्च झालेला असून तो कमी करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे. यंत्राची 'ड' वर्गवारी म्हणजे ज्याचे पुस्तकी आयुष्यमान संपलेले आहे. अशावेळी नवीन मशीनरी न घेता, जुनीच मशीनरी वापरल्यामुळे अपेक्षेपेक्षा जास्त दुरुस्तीचा खर्च झालेला आहे व आता विभागाने ही सर्व मशीनरी निर्लेखित करून नवीन मशीनरी घ्यायला सुरुवात केलेली आहे. या सर्व मशीनरींचा उपयोग पाझर तलावांचे लिकेजेस बंद करण्यासाठी चांगल्या प्रमाणात होते असेही विभागीय प्रतिनिधीमार्फत सांगण्यात आले.

शिफारस -

२.२३ विभागाने रु.१०.२७ कोटी अर्खचित रक्कम परत करणेबाबतची कार्यवाही १ महिन्याच्या आत पूर्ण करावी व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.२४ यंत्राच्या किंमतीपेक्षा त्याच्या देखभालीचा खर्च जास्त होत असेल व यंत्राच्या 'ड' वर्गवारीमुळे त्याचा उपयोगदेखील कमी होत असेल तर अशा परिस्थितीत विभागाने या यंत्रांचे योग्य नियोजन या अगोदरच करणे आवश्यक होते. मशीनरीचे आयुष्यमान संपले तरी त्याचा वापर सुरू ठेवणे व देखभालीसाठी निधी खर्च करणे ही बाब कधीही समर्थनीय ठरू शकत नसून शासनाच्या आर्थिक हिताची नाही. अतः या संपूर्ण यंत्रांचा पुनर्आढावा घेऊन अ,ब,क,ड वर्गवारीच्या यंत्राबाबत, त्याच्या वापराबाबत व त्याच्या निर्लेखनाबाबत योग्य वेळी योग्य तो निर्णय शासनस्तरावरून घेण्यात यावा व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्याच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.२५ परिच्छेद क्र. ३.४.५ - विशेष उप विभाग

यांत्रिकी संघटनेत दरवाजांच्या कामांकरिता कर्मशाळा व्यवस्थापन आणि यंत्र दुरुस्ती कामे, भांडार व्यवस्थापन, परिवहन, विंधन, उपकरणे आणि साधनांची खरेदी अशा कामांसाठी २५ उप विभाग अस्तित्वात आहेत. या २५ उप विभागांच्या कामकाजाचा आढावा घेतला असता

- उपविभाग, पुणे येथील निर्मितीचे लक्ष ६६ मेट्रीक टन (रु.१ कोटी) प्रतिवर्ष असताना ती १४.९८ मेट्रीक टन (रु.०.१८ कोटी) पर्यंत घसरलेली असून त्यामागील कारण हे CRT कर्मचाऱ्यांची कमतरता, जुनी यंत्र सामग्री, नियोजित कामांचे वाटप न होणे हे होते.

- बाह्यस्रोतीकरणद्वारे निष्पादीत होत असलेल्या उपसा सिंचन योजनेच्या कामाच्या पर्यवेक्षणासाठी मनुष्यबळाचा उपयोग न करता तांत्रिक मनुष्यबळाचा उपयोग होत होता.

- यांत्रिकी भांडार विभागांतर्गतचे जड यंत्र उप-विभाग, ऑटो स्पेअर्स उप विभाग आणि पोलाद उप विभागांना संपूर्ण राज्यासाठी जड भूचलित यंत्रे व हलके वाहन यांच्या सुट्या भागांचे (Spare Parts) भांडार खरेदी व व्यवस्थापन आणि दरवाजे निर्मितीसाठी पोलाद खरेदीची कामे देण्यात आली होती. त्या विभागांनी रु.१५.१५ कोटी लक्ष्य असताना २००९-१४ मध्ये रु.३.१२ कोटीचे उत्पादन साध्य केले. पोलाद उपविभाग बंद करण्याबाबतचा प्रस्ताव अधीक्षक अभियंत्यास पाठविण्यात आला. ज्यावर अद्याप कारवाई करण्यात आलेली नाही.

● वार्षिक पाखरण कार्यक्रमात १००२ कामे अंतर्भूत असताना नागरी विभागांनी या उप विभागास केवळ १०६ कामे सोपविली.

● यांत्रिकी विभाग क्र. १ पुणे अंतर्गत असलेले साधन सामुग्री व देखरेख उप विभाग दरवाजाच्या भागांच्या विविध प्रकारच्या यांत्रिकी कामांच्या निष्पादनांसाठी जबाबदार असतानाही विभागातील कर्मचारी संख्या तेवढीच असतानाही कामांची संख्या घसरल्यामुळे उत्पनात ६.३४ लक्ष पासून ०.०१ लक्ष पर्यंत घट झाली.

● प्रयोगशाळेत १९६२ ते १९९८ या कालावधीत एकूण १५ उपकरणे घेण्यात आली. नॉन डिस्ट्रक्टिव्ह टेस्टिंग (NDT) चालक भाभा अणुशक्ती संशोधन केंद्रातून प्रशिक्षित असतात. एप्रिल २००९ ते जुलै २०११ या कालावधीत ४९ चाचणी, जसे मर्मज्ञता चाचणी, अल्ट्रासोनिक किंवा एक्स रे चाचणी करण्यात आल्या असल्या तरीही प्रशिक्षित कर्मचारी उपलब्ध नसल्यामुळे प्रयोगशाळेत विश्लेषण होऊ शकले नाही. आणि चाचणी प्रमाणपत्र निर्गमित होऊ शकले नाही.

● जलसंपदा विभागाने जे उपविभाग बंद करावयाचे ठरविले. त्यातील यंत्रसामुग्री, भांडार उपकरणे इत्यादी इतर विभागांना हस्तांतरित करावे. परंतु त्याचे हस्तांतरण झाले नाही आणि सामुग्री कर्मशाळेतच पडून होती.

● HEM यंत्रसामुग्रीची देखरेख आणि दुरुस्ती करिता प्रादेशिक कर्मशाळा उपविभाग क्र.१ नांदेड ला यांत्रिकी विभाग (उर्ध्व पेनगंगा प्रकल्प) नांदेड यांच्याशी ऑगस्ट २०१० मध्ये जोडण्यात आले होते. परंतु कामाच्या अनुपलब्धतेमुळे २०१०-१४ या कालावधीत लक्ष्य साध्य करण्याच्या टक्केवारीत ७२.०४ टक्के (२०१०-११) ते १०० टक्के (२०१३-१४) तूट होती.

उपरोक्त सर्व आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदामध्ये नमूद केलेले आहेत.

उपविभाग क्र.२ पुणे येथे झालेल्या निर्मितीतील घसरणीबाबत समितीने विचारले असता, या उपविभागामध्ये अगोदर जेवढे काम होते ते आता राहिलेले नसल्यामुळे याचा वेगळा विचार करण्याची आवश्यकता असल्याचे मत विभागीय सचिवांनी समितीसमोर सांगितले. असे केल्यास आस्थापनेच्या कर्मचाऱ्यांबाबत काय ? असे समितीने विचारले असता, त्या कर्मचाऱ्यांना निवृत्तीमुळे रिक्त होणाऱ्या जागांवरती सामावून घेण्यात येणार असल्याचे सांगण्यात आले. उप विभागाच्या ज्या मशीनरी असतील त्याचे व कर्मचाऱ्यांचे असे दोघांचेही रिऑर्गनायझेशन करण्यात येईल असे समितीसमोर सांगण्यात आले व कोणताही कर्मचारी कामापासून वंचित राहणार नाही. तसेच उपविभाग विधनाचे कामात तज्ज्ञ असूनही या कामाचे आउट सोर्सिंग करण्याचे कारण काय ? असे समितीने विचारले असता, महाराष्ट्रातील एकमेव सबडिव्हिजन हे बोरींगचे होते. परंतु बोरींगला ज्याप्रमाणे बांधकाम व्हायला पाहिजे त्याप्रकारचे काम उपलब्ध झाले नाही. त्यामुळे असे करण्यात आल्याचे समितीसमोर सांगण्यात आले. या उपविभागाचे वर्गीकरण करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत असल्याचेही समितीसमोर सांगण्यात आले.

लघुप्रकल्प किंवा मध्यम प्रकल्पाच्या दरवाजांची कामे आता जलसंपदा विभागाकडून न करता त्याचे कंत्राट देण्यात येते. अशाप्रकारे कंत्राटी पद्धतीने केलेल्या दरवाजाच्या कामाच्या देखभालीची कालमर्यादा फार अल्प असून ती संपल्यानंतर दरवाजाच्या मॅटेनन्सचे काम कंत्राटदार करत नाही. आणि हे काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची संख्या विभागाने कमी केल्यामुळे दरवाजाच्या देखभाल दुरुस्तीची अवस्था अत्यंत वाईट झालेली आहे. यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, जरी फेब्रीकेशन करण्यात येत नाही तरीही दरवाजांची दुरुस्ती कंत्राटदार करतात व ती विभागनिहाय करण्यात येते.

पाझर तलावांचे दरवाजेदेखील असेच बंद पडलेले किंवा तुटलेले आहे. यासंदर्भात लोकजागृती करून लघु व मध्यम बंधाऱ्यांच्या संदर्भात काही तक्रारी असतील तर त्या ऑनलाईन मागविण्यासंदर्भात जाहिरातीद्वारे लोकांपर्यंत पोहोचविण्यात यावे. यांत्रिकी संघटनेअंतर्गत जे इनहाऊस काम करण्यात येते त्यामध्ये धरणावरील दरवाजांच्या देखभाल व दुरुस्तीचे काम करण्यात येते. परंतु, कालव्यावरील छोट्या छोट्या दरवाजांची कामे मेकॅनिकलची संघटना करीत नाही. स्थापत्य विभाग अशा प्रकारची छोटी छोटी कामे आऊट सोर्सिंगद्वारे करून घेतात. काही ठिकाणी बंधाऱ्याची कामे शेतकऱ्याला स्वखर्चाने करावी लागतात. शासनाने मागील २०-२५ वर्षांमध्ये देखभाल दुरुस्तीकरिता प्राधान्याने निधी दिला नाही व याकडे थोडे दुर्लक्ष झाले असल्याची वस्तुस्थिती असल्याचे विभागीय प्रतिनिधींनी मान्य केले. सध्या विभागाकडे ३१८५ धरणे असून या सर्व धरणांच्या मॅटेनन्ससाठी वार्षिक केवळ ८०-९० कोटी रुपये निधी उपलब्ध होतो. तसेच एका धरणाच्या दुरुस्तीचे काम करावयाचे झाल्यास त्यास जवळजवळ ९५ कोटी रुपयांचा खर्च येतो. त्यामुळे निधीअभावी मॅटेनन्सचे काम समाधानकारकरित्या होत नाही. परंतु, आता जलसंपदा विभागाला पाणीपट्टीच्या माध्यमातून साधारणतः ३०० कोटी रुपये उपलब्ध होणार असून या पाणीपट्टीच्या दरामध्ये प्रस्तावित वाढ मान्य झाल्यानंतर विभागाला रु.१००० कोटीचा जवळपास निधी प्राप्त होणार असल्यामुळे निधीची अडचण येणार नाही असे समितीसमोर सांगण्यात आले.

शिफारशी -

२.२६ जलसंपदा विभागांतर्गत कार्यरत असलेला उप विभागांचा विभागाने फेरआढावा घेऊन त्या अंतर्गत होणाऱ्या कामाचा, त्यातील कर्मचाऱ्यांचा व त्यासाठी उपलब्ध असणाऱ्या निधीचे पुनर्गठन करून आवश्यकतेनुसार व मागणीनुसार त्याची विभागणी करण्यात यावी अथवा विभागात त्याचे विलीनीकरण करण्यात यावे अशी समितीची शिफारस आहे.

२.२७ लघु व मध्यम प्रकल्पाचे तसेच पाझर तलावांचे व धरणांच्या दरवाजाच्या देखभाल दुरूस्तीचे कामाकडे दुर्लक्ष करणे अथवा विलंबाने करणे हे अत्यंत धोकादायक असल्यामुळे ही कामे प्राधान्याने व तातडीने हाती घेऊन पूर्ण करण्यात यावे. कोणत्याही परिस्थितीत निधी व कर्मचाऱ्यांची अपूरी संख्या याचा परिणाम या कामांवर होऊ नये अशी समितीची शिफारस आहे.

२.२८ तलावाची दुरूस्ती करण्यासाठी प्रशासकीय स्तरावरून योग्य तऱ्हेने नियोजन करण्यात यावे. तलावात पाणी साठल्यानंतर तलावाची दुरूस्ती करता येत नाही. अशावेळी फेब्रुवारी-मे दरम्यान अशाप्रकारच्या दुरूस्तीचे काम हाती घेणे आवश्यक असते. प्रशासनाच्या स्तरावरून अशाप्रकारचे निधीचे व पावसाचे नियोजन लक्षात न घेता काम केल्यामुळे प्रस्ताव सादर करण्यास व त्यास मंजूरी मिळे-मिळेपर्यंत पावसाळा सुरू होतो व पुन्हा धरणात पाणी साठण्यास सुरुवात होते परिणामी धरणाची दुरूस्ती करण्यात येत नाही. अशा मुलभूत बाबींचे नियोजन प्रशासनाच्या स्तरावरून योग्यरित्या करून दुरूस्तीचे काम नियोजनबद्धरित्या पूर्ण करावे व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.२९ परिच्छेद क्र. ३.४.६- निधीची अडवणूक

यांत्रिकी विभाग, पुणे यांना १० LIS प्रकल्पांत यंत्रसामग्री उभारणी आणि संचमांडणीची कामे देण्यात आली. विभागाद्वारे रु.३३.३८ कोटी रकमेची यंत्र सामग्री आणि साहित्य घेण्यात आले आणि मार्च २०१० ते ऑगस्ट २०१३ दरम्यान ते कार्यस्थळावर पुरविण्यात आले. तथापि, कार्यस्थळ उपलब्ध नसल्यामुळे अथवा विद्युत पुरवठा नसल्यामुळे यंत्र कार्यस्थळावर बसविण्याचे काम विभागाद्वारे पूर्ण करण्यात आले नाही. म्हणून कार्यस्थळावर यंत्रसामग्री आणि साहित्य पडून राहिले होते. कार्यस्थळावर पुरवठा केलेल्या यंत्रसामग्री आणि साहित्याच्या गुणवत्तेत कालानुरूप न्हास/चोरी होण्याची शक्यता टाळता येणार नाही. निवडलेल्या पाच विभागांद्वारे निर्माण केलेले रु.१६.१६ कोटी किंमतीचे १४०४.४० मे.टन दरवाजे आणि त्यांचे भाग कर्मशाळेत एक वर्ष ते पाच वर्ष इतक्या कालावधीसाठी पडून राहिले होते. तसेच, रु.४.४८ कोटी किंमतीचे अप्रचलित सुटे भाग (Obsolete Spare Parts) यंत्रसामग्री १९७२ पासून २०१३ पर्यंत न वापरता पडून होती आणि त्यांची विल्हेवाट लावण्यासाठी कोणतीही कार्यवाही करण्यात आली नाही असे आक्षेप महालेखाकारांनी आपल्या परिच्छेदामध्ये नमूद केले आहेत.

साक्षीदरम्यान समितीसमोर असे सांगण्यात आले की, विभागाला १० ठिकाणी उपसा सिंचन योजनांची अंमलबजावणी करावयाची होती. परंतु धरणांमध्ये पुरेसे पाणी नसल्यामुळे व काही ठिकाणी वीज कनेक्शन नसल्यामुळे ही कामे होऊ शकली नाही. परंतु चालू वर्षात ही सर्व कामे पूर्ण करण्यात येत असून पाणी आणि विजेच्या उपलब्धतेनुसार त्या ठिकाणी या योजना कार्यान्वित होतील. सद्यःस्थितीत या कामाची कार्य परिस्थिती काय आहे असे समितीने विचारले असता, तेथील कोयना प्रकल्पाचे काम सोडले तर सर्व कामे झालेली आहेत. कारण कोयनेच्या प्रकल्पातील स्थापत्यविषयक कामे अजून झालेली नसून त्याचा खर्च सुधारित प्रशासकीय मान्यतेइतका झाला आहे व तसा प्रस्ताव राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीकडे तपासणीसाठी सादर झालेला आहे असे समितीसमोर विभागीय प्रतिनिधीकडून सांगण्यात आले. मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत प्रशासकीय सुधारणेअभावी काम थांबू नये यासाठी ज्या ठिकाणी सुधारित प्रशासकीय मान्यता मिळालेली नाही परंतु बजेटरी प्रोव्हिजन आहे अशा ठिकाणी सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या अधीन राहून खर्च करण्यास मान्यता दिल्यामुळे बरीचशी कामे आता मार्गी लागली आहेत. त्यामुळे आता प्रकल्पाची जी बांधकाम किंमत आहे त्याच्या १५ टक्क्यांच्यावर सुधारित प्रशासकीय मान्यतेशिवाय काम करता येईल असा कायमस्वरूपी निर्णय घेण्यात आला आहे. व त्यात पुनर्वसन, वन विभागाची एमपीएव्ही, पीएव्ही, भूसंपादन, एस्कलेशन हा खर्च बाजूला ठेवून केवळ बांधकामाच्या किंमतीच्या केवळ १५ टक्के वर जाता येते. त्यामुळे आता ही कामे पूर्ण होण्यास कोणतीही अडचण नसल्याची माहिती समितीसमोर देण्यात आली.

तसेच निवडलेल्या ५ विभागांमध्ये १६.१६ कोटी किंमतीचे ५३ दरवाजे व त्याचे भाग कर्मशाळेत १ ते ५ वर्षे इतक्या कालावधीसाठी पडून राहिले होते. कार्यस्थळाची उपलब्धता नसल्यामुळे दरवाजे आणि दरवाजांच्या भागांचा वापर करता आला नाही. परंतु, दुसऱ्या स्थळावर या भागांचा वापर करण्यात येणार असल्याचे समितीसमोर सांगण्यात आले.

शिफारस

२.३० प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचे जे मानांकन वा निकष आहेत. त्याचा पुनर्विचार करण्यात यावा. एकूण प्रकल्पाच्या किमती ऐवजी जे प्रकल्प नजीकच्या ३ ते ४ वर्षांत पूर्ण होत असतील त्या प्रकल्पाची प्रत्येक वर्षाची वर्कींग कॉस्ट काढून ती रक्कम बजेटरी प्रोव्हिजनमध्ये अंतर्भूत केली तर असे प्रकल्प पूर्ण होऊ शकतील. सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेण्याबाबतची कार्यपद्धती ही फार लांबलचक असल्यामुळे यामध्येच दिड-दोन वर्षांचा कालावधी निघून जातो व प्रकल्पाच्या किंमतीमध्ये अधिक वाढ होते. त्यामुळे आर्थिक वर्षामध्ये वर्क इन प्रोग्रेसच्या धर्तीवर मान्यता घेण्याबाबतचे निकष शासनाने बदलले तर बरेच प्रकल्प मार्गी लागू शकतील अशी समितीची शिफारस आहे.

२.३१ पाच विभागात पडून असलेल्या यंत्र सामुग्रीचा पुरेपुर वापर विभागाकडून करण्यात यावा व अशा बाबींची पुनरावृत्ती टाळण्यासाठी कामाचे योग्य नियोजन विभागाने करावे व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यात देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.३२ परिच्छेद क्र. ३.४.७.- अंतरिक नियंत्रण आणि संनियंत्रण

३.४.७.१ विभागीय काम मापण्यासाठी अभिलेख न ठेवणे

केंद्रीय जल आयोगाद्वारे निर्गमित मार्गदर्शक पुस्तिकेच्या परिच्छेद २.२.१ मध्ये असे विहित आहे की यंत्रसामग्री/उपकरणांच्या कार्याचे मूल्यमापन, निर्धारित कामाचे लक्ष्य आणि उत्पादन यांच्या तुलनेद्वारे करण्यात यावे आणि निर्धारित केलेले उत्पादन तास फक्त मार्गदर्शक म्हणून वापरण्यात यावे. विभागाने यंत्रसामग्री/उपकरणांच्या कार्याच्या मूल्यमापनासाठी प्रत्यक्ष कामाचे तास आणि त्यात केलेल्या प्रत्यक्ष उत्पादनाची नोंद घेण्यासाठी अभिलेखे राखण्याची आवश्यकता आहे. तथापि, असे आढळले की विभाग फक्त पूर्वी निश्चित केलेल्या यंत्राच्या उत्पादक गुणकाने यंत्राने केलेल्या कामांच्या तासांना गुणा करून यंत्रसामग्रीचे साध्य काढत होते. यंत्रसामग्री द्वारे प्रत्यक्षात केलेल्या उत्पादनाची परिगणना होत नव्हती तसेच त्यांची नोंद ही अभिलेखात होत नव्हती. अभिलेख नसल्यामुळे प्रगती अहवालात दर्शविलेल्या यंत्रसामग्री द्वारे प्रत्यक्षात केलेल्या कामाची खात्री करणे लेखापरीक्षेला शक्य झाले नाही असे आक्षेप महालेखाकारांनी आपल्या परिच्छेदामध्ये नोंदविलेले आहेत.

यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी इक्विपमेंट बजेट एक्सपेंडीचर आणि अर्निंग मॅनेजर E-beem ही आज्ञावली सुरू केली असून लवकरच ही पद्धत सर्व ठिकाणी लागू करण्यात आली असून त्याआधारे विभागीय कामांचे मोजमाप करण्याचे काम संगणकीय पद्धतीने करण्यात येते. विभागामार्फत अकाउंटिंग आणि फायनान्शीयल बाबींचे अंतर्गत लेखापरीक्षण करण्यात येते. हंगामाच्या शेवटी झालेल्या कामाचे यांत्रिकी आणि सिव्हिलच्या अभियंत्यांनी जॉइंट मेजरमेंट करून झालेल्या कामाचे मूल्यमापन करावे अशा प्रकारचे पत्रसुद्धा निर्गमित करण्यात आल्याचे विभागीय सचिवांकडून समितीसमोर सांगण्यात आले.

शिफारस -

२.३३ विभागीय काम करण्यासाठी योग्य प्रकारे अभिलेखे ठेवण्यात यावे. संगणकीय आज्ञावलीच्या माध्यमातून कामांचे मूल्यमापन करण्यात यावे. विभागांतर्गत अधिकारी/ कर्मचाऱ्यांचे वर्क ऑडीट व परफॉर्मन्स ऑडीट करण्यात यावे. तसेच प्रकल्पाचे देखील परफॉर्मन्स ऑडीट करण्यात यावे. दरवर्षी विभागाच्या आर्थिक बाबींचे अंतर्गत लेखापरीक्षण करण्यात यावे तसेच कॅनोलच्या अंतर्गत होणाऱ्या कामाचे पूर्ण लॉगशीट ठेवण्यात यावे व केलेल्या कारवाईची माहिती समितीस २ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

२.३४ कामाच्या मूल्यमापनामध्ये कामाचा दर्जा व कामाचे प्रमाण याचा समावेश करून त्यासंदर्भात वर्षातून दोन वेळा सचिव स्तरावरून आढावा घेण्यात यावा. परिणामी विभागांतर्गत यंत्रणेस येणाऱ्या अडचणी विभागाच्या सचिवांपर्यंत पोहोचवून त्याचे निराकरण करणे शक्य होईल अशी समितीची शिफारस आहे.

२.३५ परिच्छेद क्र. ३.४.७.२ - पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतर निरीक्षणात घेतलेल्या आक्षेपांचे अनुपालन न करणे.

विदर्भ, मराठवाडा आणि पश्चिम महाराष्ट्राचा भाग या क्षेत्रातील दरवाजे असलेल्या आणि नसलेल्या धरणांचे पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतर निरीक्षण घटक, औरंगाबादने निरीक्षण केले. घटकाद्वारे दर्शविलेल्या त्रुटी तीन प्रवर्गांसाठी विभाजित केल्या आणि यापैकी प्रवर्ग I आणि II च्या त्रुटी गंभीर स्वरूपाच्या आहेत. प्रकल्पाचे निरीक्षण झाल्यानंतर त्रुटी संबंधित नागरी विभागास अनुपालनासाठी कळविण्यात आल्या. त्या घटकाने २००९-१४ या कालावधीत ११४ प्रकल्पांचे अनुक्रमे १३३ आणि ७७०३ पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरचे प्रवर्ग I आणि II चे आक्षेप घेतले होते. नागरी विभागांनी प्रवर्ग I च्या कोणत्याही आक्षेपाचे अनुपालन केले नाही आणि प्रवर्ग II च्या फक्त ३३ आक्षेपांचे अनुपालन केले. गंभीर प्रकारच्या त्रुटीच्या अनुपालनाची कमी संख्या हे विभागाद्वारे अयोग्य संनियंत्रण दर्शविते.

शिफारस -

२.३६ या परिच्छेदातील आक्षेप विभागाने मान्य केलेले असून याबाबतची नोंद घेतलेली असून यासंदर्भात विभागाकडून योग्य ती कार्यवाही करण्यात येईल असे समितीसमोर सांगण्यात आले त्याअनुषंगाने अंमलबजावणी व्हावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

(ब) जलसंपदा विभाग

३. भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांनी त्यांच्या सन २०१३-१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र.३.७ “ कंत्राटदाराला जादा प्रदान ” यासंदर्भात खालील अभिप्राय व्यक्त केले आहेत.

३.१ परिच्छेद क्र. ३.७ कंत्राटदाराला जादा प्रदान :—

कार्यकारी अभियंता, संरचना विभाग, जळगाव यांनी कंत्राटदारास देय असलेली दर परिवर्तनाची परिगणना करताना कंत्राटाच्या तरतुदीचे पालन न केल्यामुळे कंत्राटदारास रु. ८.१३ कोटीचे जादा प्रदान झाले.

महाराष्ट्र राज्य वीज उत्पादन कंपनी लिमिटेडने ओझरखेडा धरण ते भुसावळ औष्णिक संयंत्र केंद्र, दीपनगर येथे पाईप लाईनची तरतूद करणे, बसवणे आणि जोडणी करणे हे काम कार्यकारी अभियंता, संरचना विभाग, जळगाव यांना “ डिपॉजिट वर्क ” म्हणून सोपविले. कार्यकारी अभियंत्याने हे काम एका कंत्राटदाराला रु.१०४.११ कोटी किमतीवर १२ महिन्यांच्या (ऑगस्ट २०१०) कालावधीत पूर्ण करण्याकरिता बहाल केले (ऑगस्ट २००९). कंत्राटाच्या खंड १० मध्ये विहित आहे की मागील महिन्यात निष्पादित सर्व कामांचे देयक कंत्राटदाराने प्रत्येक महिन्यात अथवा प्रभारी अभियंत्याने ठरविलेल्या तारखेआधी सादर करावे. याखेरीज, कंत्राटदारास ज्या अवधीची देयके अदा करावयाची आहेत त्या कालावधीत झालेल्या कामाच्या एकूण मूल्यावर दर परिवर्तन प्रदान करण्यासाठी तीन घटकांच्या निश्चित केलेल्या मूळ निर्देशांकाच्या तुलनेत लागू निर्देशांकातील परिवर्तनावर आधारित सूत्रे कराराच्या खंड ३३ मध्ये विहित केली आहेत.

कार्यकारी अभियंता, यांच्या अभिलेखांच्या तपासणीत असे निदर्शनास आले की, कंत्राटदार दर महिन्याला चालू लेखा देयक सादर करीत नव्हते तर दोन ते १२ महिन्यांच्या कालावधीत सादर करीत होते. कंत्राटदाराला पाचव्या चालू लेखा देयकाद्वारे निष्पादित कामांसाठी रु.१५.८८ कोटी अदा करण्यात आले (ऑगस्ट, २०११) ज्यापैकी रु. २१.४४ कोटी हे दर परिवर्तनासाठी होते. असे निदर्शनास आले की, कार्यकारी अभियंता यांनी दर परिवर्तनाची परिगणना करते वेळी “ मूळ निर्देशांका ” साठी निविदा प्राप्तीसाठी विहित असलेल्या शेवटच्या तारखेच्या ३० दिवस आधीच्या तारखेला लागू निर्देशांक गृहित धरले नव्हते. तसेच दोन देयका मधील अंतरास ज्यावेळेस काम निष्पादित केले होते तो कालावधी म्हणून गृहित धरावयास पाहिजे होता आणि त्यानुसार या कालावधीत लागू निर्देशांक विचारात घ्यावयास पाहिजे होता तथापि, कार्यकारी अभियंता द्वारा गृहित धरलेले निर्देशांक ज्या कालावधीसाठी देयके अदा केली होती, त्याच्याशी जुळत नव्हते. परिणामी, पाचव्या चालू लेखा देयकापर्यंत कंत्राटदारास दर परिवर्तनापोटी रु. ११.५७ कोटी जादा प्रदान करण्यात आले.

कार्यकारी अभियंता यांनी जादा प्रदानाची बाब मान्य करताना (एप्रिल, २०१४) सांगितले की, नवव्या चालू लेखा देयकापर्यंत अदा करणेयोग्य (मे २०१४ मध्ये अदा केले) दर परिवर्तनाची रक्कम रु.१७.९७ कोटी परिगणित करण्यात आली.

कंत्राटाच्या तरतुदीचे पालन न केल्यामुळे कार्यकारी अभियंत्याद्वारे करण्यात आलेली दर परिवर्तनासाठी सुधारित परिगणना सुद्धा चुकीची होती. जर कंत्राटाच्या तरतुदी अवलंबिण्यात आल्या असत्या तर नव्या चालू लेखा देयकापर्यंत दर परिवर्तनासाठी फक्त रु.१३.३१ कोटी रक्कम अदायगी करणे योग्य असती. पाचव्या चालू लेखा देयकापर्यंत दर परिवर्तनासाठी रु.२१.४४ कोटी आधीच प्रदान केले असल्यामुळे रु. ८.१३ कोटी कंत्राटदाराकडून वसूल करावयाचे आहे. वसुली अद्याप बाकी आहे (डिसेंबर, २०१४).

ही बाब महाराष्ट्र शासनास कळविण्यात आली (जून, २०१४) त्याचे उत्तर प्रतिक्षित आहे (जानेवारी, २०१५)

३.२ ज्ञापन :—

महालेखापरीक्षकांच्या उपरोक्त अभिप्रायासंदर्भात जलसंपदा विभागाने दिलेल्या स्पष्टीकरणात्मक ज्ञापनात खालीलप्रमाणे नमूद केले आहे.

सदरचे काम हे ठेव स्वरूपाचे असून महाजेनकोने हे काम तापी पाटबंधारे विकास महामंडळाला दिलेले आहे. सदर कामासाठी महाजेनकोने सन २००९ ते सन २०१३ पर्यंत रुपये ११७.०० कोटी तापी पाटबंधारे विकास महामंडळाकडे जमा केलेले आहेत.

या कामाअंतर्गत, ५ व्या धावत्या देयकापर्यंत (दि.१६/८/२०११ पर्यंत) अदा केलेली भाववाढ रुपये २१,४३,८८,६४८ इतकी आहे.

सदर प्रकरणी लेखा परिच्छेदाचे अनुषंगाने भाववाढ परिगणना करणेसाठी, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ अंतर्गत जळगाव पाटबंधारे प्रकल्प मंडळाने दि.०९ जून २०१५ चे पत्राने श्री.अनिल राणा, विभागीय लेखा अधिकारी यांची नियुक्ती केली होती. विभागीय लेखा अधिकाऱ्यांनी भाववाढीची परिगणना केली. त्यानुसार ५व्या धावत्या देयकापर्यंत परिगणित केलेल्या अनुज्ञेय भाववाढीची रक्कम रुपये १०,१७,६६,१४४ इतकी येते. (विवरण क्र. २५)

त्यामुळे जादा अदा झालेली भाववाढ रुपये ११,२६,२२,५०४ इतकी आहे. यापैकी वसूल झालेली रक्कम रुपये ८,१८,६८,९५० इतकी आहे.

(विवरण क्र. २६)

उर्वरीत रक्कम रुपये ३,०७,५३,५५४/- कंत्राटदारास देय रक्कमेतून वसूल केली जाईल. रुपये ३.७९ कोटी कंत्राटदाराची अनामत रक्कम महामंडळाकडे जमा आहे.

महालेखापाल यांचे श्रे :—

रु. ३.०८ कोटी वसुलीची कार्यवाहीची प्रगती आणि सदर जादा अदायगीसाठी जबाबदार असणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर केलेली कार्यवाही.

शासनाचे अभिप्राय :—

सदर कामाचे कंत्राटदारास अदा करण्यात आलेल्या जादा भाववाढ मधून उर्वरित वसुली रु.३.०८ कोटी कंत्राटदाराचे पुढील येणा-या देयकामधून वसूल करण्यात येईल किंवा महामंडळ कार्यालयास सदर कामाची जमा अनामत रक्कम रु.३.७९ कोटी मधून वसूली करण्यात येईल.

सदर कामाचे कंत्राटदारास जादा अदा करण्यात आलेल्या भाववाढीस जबाबदार संबंधित अधिकारी यांचा खुलासा मागविण्यात आलेला असून खुलासा प्राप्त झाल्यानंतर नियमानुसार रितसर कार्यवाही करण्यात येईल.

साक्ष :—

३.३ उपरोक्त परिच्छेदासंदर्भात अधिक माहिती जाणून घेण्यासाठी समितीने दिनांक २३ ऑगस्ट २०१६ रोजीच्या बैठकीत प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग व इतर विभागीय प्रतिनिधी यांची साक्ष घेतली.

परिच्छेद क्रमांक ३.७ कंत्राटदाराला जादा प्रदान :—

साक्षीच्या वेळी कार्यकारी अभियंता, संरचना विभाग, जळगांव यांनी कंत्राटदारास देय असलेली दर परिवर्तनाची परिगणना करताना कंत्राटाच्या तरतुदींचे पालन न केल्यामुळे कंत्राटदारास रु. ८.१३ कोटीचे जादा प्रदान झाल्यासंदर्भात समितीने विचारणा केली की, दर परिवर्तनाची (रेट एस्कलेशनची) चुक कशामुळे झाली आहे ? याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, महाराष्ट्र राज्य वीज निर्मिती कंपनीने ओझरखेडा धरण ते भुसावळ औष्णिक संयंत्र केंद्र, दीपनगर येथे पाईपलाईनची तरतूद करणे, बसविणे आणि जोडणी करणे हे काम कार्यकारी अभियंता, संरचना विभाग, जळगाव यांना डिपॉझिट वर्क म्हणून सोपविले. ओझरखेडा धरणातून १७ कि.मी. ची पाईपलाईन टाकून तेथील दीपनगर येथील प्लॉटपर्यंत पाईपलाईनचे काम करावयाचे होते. १२.२४ कि.मी. काम झाले होते. त्यानुसार ५ व्या धावत्या देयकांपर्यंत (रनिंग बिल) परिगणित केलेल्या अनुज्ञेय भाववाढीची रक्कम रु. १० कोटी १७ लाख, ६६ हजार १४४ इतकी त्यांना अतिरिक्त दिली गेली होती. त्यापैकी आता रु. ३.०८ कोटी वसुली शिल्लक आहे. बाकीची रक्कम धावत्या देयकातून वसूल झालेली आहे.

११ कोटी २६ लाख रुपये कार्यकारी अभियंता संरचना विभाग, जळगांव यांना (कंत्राटदार) अतिरिक्त अदा करण्यात आलेले आहेत. कंत्राटदारास रु. १० कोटी १७ लाख ६६ हजार १४४ इतकी रक्कम देय होती, असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, वास्तविक २१ कोटी ४३ लक्ष ८८ हजार ६४८ ही रक्कम त्यांना देय होती. त्यानुसार ५ व्या रनिंग बिलापर्यंत परिगणित केलेल्या अनुज्ञेय भाववाढीची रक्कम रु. १० कोटी १७ लाख, ६६ हजार १४४ इतकी असून जादा अदा झालेली भाववाढ रक्कम ११ कोटी २६ लाख २२ हजार ५०४ आहे. यापैकी ८ कोटी १८ लाख रुपये रनिंग बिलातून वसूल झालेले आहेत. या रकमेवर त्यांच्याकडून व्याज घेतलेले नाही.

अग्रिम दिलेली रक्कम बेकायदेशीरपणे दिलेली आहे. वित्त विभागाचे याबाबत मत काय आहे ? जी रक्कम वसूल करण्यात येत आहे ती व्याजासह आहे की अतिरिक्त प्रदान केलेली रक्कम वसूल करण्यात येत आहे ? अशी विचारणा समितीने केली असता याबाबत विभागीय सचिवांनी सांगितले की, विभागाने रनिंग बिलातून कार्यकारी अभियंता, संरचना विभाग, जळगांव यांना दिलेल्या आगाऊ अग्रिमाची रक्कम वसूल केलेली आहे. ३.०८ कोटी रुपये अजून वसूल करावयाचे आहेत.

विभागाने दहाव्या रनिंग बिलापर्यंत कंत्राटदाराच्या प्रदानामधून कपात केलेली आहे. अजूनही काही रक्कम कपात करावयाची बाकी आहे. ११ कोटी विभाग परत घेणार का ? कंत्राटदाराकडून त्यांच्या सोयीप्रमाणे रक्कम परत करण्यात येत आहे. विभाग २-४ वर्षे कंत्राटदाराकडून मूळ रक्कम वसुलीचे प्रयत्न करित आहे. यावर लागणाऱ्या व्याजास कोण जबाबदार आहे ? हा निधी देणाऱ्या अधिकाऱ्याने एस्कलेशन कॉस्ट काऊंटींगमध्ये चूक केलेली आहे. त्यांच्यावर केलेल्या कारवाईची माहिती विभागाने समितीला दिलेली नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यामध्ये श्री.सहस्रबुध्दे व श्री.व्ही.डी.पाटील हे दोन तत्कालीन कार्यकारी अभियंता होते. विभागाकडून त्यांना नोटीस पाठविण्यात आल्या होत्या. दुर्दैवाने श्री.सहस्रबुध्दे यांचे निधन झालेले आहे. He is no more. श्री.व्ही.डी.पाटील यांच्याकडून या प्रकरणी स्पष्टीकरण मागितले आहे.

कंत्राटदारांना अतिरिक्त रक्कम व देयक प्रदान केल्याचे विभागाने मान्य केलेले आहे. शासनाच्या कोणत्याही विभागामध्ये ताबडतोब कामाचे पैसे अथवा धनादेश दिला जात नाही. रेकॉर्ड करण्याची काही प्रक्रिया असते. या कंत्राटदारांना अतिरिक्त रक्कम कशी जाते. कोणाचे तरी बोनाफाईड इन्टेंशन असल्याशिवाय हे होते का ? या प्रकरणास ४ वर्षे झाली आहेत. तरी विभागाकडून संबंधितांना केवळ नोटीस पाठविली आहे. चार वर्षांमध्ये त्यांनी काही स्पष्टीकरण दिलेली नाहीत का, त्यांची बाजू का तपासण्यात आलेली नाही ? श्री. पाटील सेवानिवृत्त झाले असले तरी त्यांच्याविरुद्ध गुन्हा नोंद करण्याची काही प्रक्रिया करावयास हवी होती. विभागाने त्यांना सेवानिवृत्त होईपर्यंत संधी दिलेली आहे. ही रक्कम कमी नाही. श्री.पाटील हे कधी सेवानिवृत्त झाले आहेत ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, श्री. पाटील हे मार्च, २०१४ मध्ये सेवानिवृत्त झाले आहेत. ते सेवानिवृत्त होऊन बराच कालावधी झालेला आहे.

एचबी १३३३—१२अ

ज्यांनी त्यांना नोटीस इश्यु केली आहे, त्यांनी नंतर श्री.पाटील यांच्यावर कोणती कारवाई केली आहे ? नोटीसचे उत्तर तीन-तीन वर्षे येत नाही. ज्यांनी त्यांना नोटीस इश्यु केली होती व उत्तर घेतले नाही. ते सेवेमध्ये असतील तर त्या अधिकाऱ्यांवर कोणती कारवाई करणार ? सामान्य माणसाने मालमत्ता कर भरला नाही तर शासनाकडून त्याच्या घरावर जप्ती आणण्यात येते असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, कंत्राटदाराकडे अतिरिक्त रक्कम गेलेली आहे. तेव्हा तेथे नवीन डिव्हीजन झाले होते व तेथे लेखापाल पद मंजूर नव्हते. त्यामुळे तेथे कोणीही लेखापाल नव्हता. त्यामुळे तेथे ही चूक झालेली आहे. ही बाब जून, २०१५ मध्ये विभागाच्या निदर्शनास आलेली आहे. यासंदर्भात अंतर्गत लेखापरीक्षक बसविले होते. त्यांनी २०१६ मध्ये नोटीस काढलेल्या आहेत.

ही बाब विभागाच्या लक्षात लवकर आलेली नाही. २०१३-२०१४ च्या महालेखाकारांच्या अहवालात परिच्छेद क्रमांक ३.७ मध्ये त्यांनी आक्षेप काढले आहेत की, विभागाने कंत्राटदारांना जास्तीचे प्रदान केलेले आहे. *You have not done suo-motu*. महालेखाकारांनी ही बाब २०१३-२०१४ मध्ये निदर्शनास आणून दिलेली आहे. आता अधिकारी २०१५ मध्ये ही बाब निदर्शनास आल्याचे सांगत आहेत असे समितीने निदर्शनास आणून दिले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, दिनांक १ जून २०१५ रोजी याची खातरजमा केलेली आहे. या तारखेस ही रक्कम विभागाने अंतिम केलेली आहे.

सदरील आक्षेप जलसंपदा विभागाने लक्षात आणून दिलेला आहे की, महालेखाकारांनी दिला आहे. सदरील अहवाल २०१२ चा होता. पण २०१३-२०१४ मध्ये निदर्शनास आले आहे. विभागाने अंतर्गत लेखापरीक्षण बसविल्यामुळे निदर्शनास आले आहे तशी ही बाब नाही. *This blunder is pointed out by the A.G.* असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, *After that, we got detailed calculation.* दिनांक १ जून २०१५ रोजी विभागाकडे सविस्तर परिगणना आलेली आहे.

याबाबत विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, हा संपूर्ण मुद्दा आकडेवारीवर आधारित आहे. विभागाने तपासणी केली असता लक्षात आले की, ही प्राईज व्हेरीएशनची रक्कम आहे. प्राईस इंडायसेसवर ही रक्कम अवलंबून असते. ते कधी कधी उशीरा छापले जातात. ही अर्थविषयक बाब (फायनाशियल इश्यु) असल्यामुळे लेखापालाने ती सांगण्याची गरज होती. यावर समितीने नाराजी व्यक्त करीत असे मत व्यक्त केले की, किमान एवढे म्हणण्यास संशय निर्माण झालेला आहे की, *the Department itself was creating a ground to let him go. You yourselves were creating a ground. Giving due respect to your Chair,* जलसंपदा विभागातील जबाबदार लोक ते सेवानिवृत्त होण्यापर्यंतची परिस्थिती निर्माण होण्याची वाट पाहत होते.

२०१३-२०१४ चा अहवाल विधानसभेच्या पटलावर मार्च, २०१५ मध्ये ठेवण्यात आलेला आहे. नंतर विभागाच्या लक्षात आले की ही रक्कम वसूल करावयाची आहे. २०१५ पूर्वी विभागास स्वतःहून लक्षात आले नाही हे मान्य करावे लागेल असे समितीने मत व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी त्यास सहमती दर्शविली.

एखादा विषय महालेखाकारांनी निदर्शनास आणून दिला तर तो पाहिला पाहिजे. महालेखापालांनी रुपये २१ कोटीची रक्कम निदर्शनास आणून दिलेली आहे. यामध्ये रुपये ११ कोटीचे प्रदान जास्त केले गेले आहे. २०११ ची रक्कम २०१६ पर्यंत अजूनही वसूल झालेली नाही. विभागाने संबंधितांवर वेळीच कारवाई का केली नाही? २०१५ मध्ये जेव्हा ही बाब विभागाच्या लक्षात आली होती तेव्हा हे अधिकारी जलसंपदा विभागाच्या सेवेमध्ये होते किंवा नाही? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, एस्कलेशनमुळे भाववाढ झालेली आहे. भाववाढ परिगणना करण्यासाठी विभागाने दिनांक ९ जून २०१५ च्या पत्रान्वये श्री. अनिल राणा यांची विभागीय लेखा अधिकारी म्हणून नियुक्ती केली होती. त्यांनी भाववाढीची परिगणना करून हा आकडा विभागास दिलेला आहे. यानुसार विभागाकडून रनिंग बिलातून ८ कोटी रुपये वसूल करण्यात आले आहेत.

एवढी अतिरिक्त रक्कम यामध्ये गेलेली आहे पण हे काम पूर्ण झाले का, कामाची सद्यःस्थिती काय आहे? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, यामध्ये जास्तीचे प्रदान झाले होते. नॉर्मली जी रनिंग बिले केली जातात, त्यातून पहिल्या पाच देयकामध्ये हे प्रदान झाले होते.

समितीकडील कागदपत्रानुसार महालेखाकारांनी जून २०१४ मध्ये ही बाब निदर्शनास आणून दिलेली आहे. विभागाने जून २०१५ मध्ये म्हणजे एक वर्षानंतर लेखापरीक्षकाची नियुक्ती केली आहे. म्हणजे लेखापरीक्षकाची नेमणूक करण्याकरिता विभागाकडून एक वर्ष उशीर झाला आहे. लेखापरीक्षकांनीही निदर्शनास आणले की, ११ कोटीचे जास्त प्रदान झालेले आहे. २०१६ पर्यंत विभागाकडून ही रक्कम आर.ए. बिलातून सावकाशपणे कपात करण्यात येत आहे. दहाव्या आर.ए. बिलापर्यंत विभागाचे ८ कोटी रुपये वसूल झालेले आहेत. अद्याप ३ कोटी वसूल व्हावयाचे आहेत. ते कंत्राटदार २०११ पासून ११ कोटी रकमेचा लाभ घेत आहेत ही वस्तुस्थिती विभागास मान्य आहे की नाही? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, त्यांना वस्तुस्थिती मान्य आहे. पण सदरील काम १७ किलोमीटर पाईपलाईन टाकण्याचे होते.

११ कोटी रुपयांच्या जास्त प्रदानाची बाब महालेखाकार व विभागाच्या लक्षात आल्यावरसुद्धा विभागाने एक वर्षानंतर लेखापरीक्षकाची नियुक्ती केलेली आहे. तो कंत्राटदार २०११ पासून ११ कोटी एवढ्या रकमेचा लाभ घेत आहे. दहाव्या आर.ए.बिलापर्यंत कंत्राटदाराने ८ कोटी टप्प्याटप्प्याने परत केलेले आहेत. तोपर्यंत विभागाने कोणतीही कारवाई केलेली नाही असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, *The excess is correct or not* विभागाने २०१५ मध्ये त्याचे अॅसेसमेंट नंतर केलेले असले तरी जून २०१२ पासून विभागाने या

रकमेची वसूली केलेली आहे. डिव्हीजनचे लेखापरीक्षण होत असते तेव्हा ही बाब निदर्शनास आल्यानंतर विभागाने ही बाब दुर्लक्षित केलेली नाही. पहिल्याच वर्षी विभागाने २ कोटी २५ लक्ष रुपये वसूल केलेले आहेत. डिव्हीजनच्या लेखापरीक्षणामध्ये असे मुद्दे निदर्शनास आणून दिले जातात. यानुसार २०१२ मध्ये वसूलीची कार्यवाही सुरू केली होती.

कंत्राटदारास २०११ मध्ये अधिक प्रदान झालेले आहे. महालेखाकारांनी नंतर ही बाब लक्षात आणून दिल्यानंतर २०१५ मध्ये विभागाने ऑडीटर नेमला आहे. विभागाने भाववाढ परिगणना केलेली आहे. याचा अर्थ कंत्राटदारास जास्त प्रदान झाल्याची बाब २०१२ मध्ये विभागास माहिती होती असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, २०१२-२०१३ मध्ये विभागाच्या लक्षात आले होते की, जास्तीचे प्रदान झालेले आहे. ८ कोटी रकमेची जून २०१२ ते मे २०१४ या दरम्यान वसूली झालेली आहे. पहिली वसूली मे, २०१२ मध्ये सुरू केलेली आहे. १७ कि.मी. कामापैकी १२.२४ कि.मी. चे काम झाले होते. नंतर शेतकऱ्यांनी काम अडविले आहे. महाजनको व शेतकरी यांचा वाद आहे. कारण शेतकऱ्यांच्या कुटूंबियांना नोकरी किंवा अधिक पॅकेज पाहिजे आहे. त्यामुळे जुलै २०१४ नंतर सदरील काम बंद पडलेले आहे.

सन २०१२ पासून वसूली करीत असल्यासंबंधी समितीला अशा पद्धतीने सांगण्यात येते की, कंत्राटदार विभागास पैसे देत आहेत म्हणजे तो विभागावर उपकार करीत आहे. सन २०१४ पर्यंत त्याच्याकडून अतिप्रदान रकमेची वसूली केली आहे. परंतु दुसऱ्या बाजूला त्यांच्याकडून सदर निधी वापरला जात आहे. अद्याप ३ कोटी रुपयांची वसूली बाकी आहे. परंतु आता असे सांगण्यात येते की, काम बंद असल्यामुळे वसूली करू शकत नाही. सन २०११ पासून सदर रकमेच्या व्याजाची गणना सुद्धा केलेली नाही. ही गोष्ट विचारात घेता सदर कंत्राटदाराला काळ्या यादीत टाकावयास पाहिजे होते. या संदर्भात ज्या अधिकाऱ्यांनी देयके मंजूर केली आणि ज्यांनी पैसे घेतलेले आहेत अशा सर्वांविरुद्ध गुन्हे दाखल करून त्यांच्यावर मोक्का लावला पाहिजे. विभाग स्तरावर लेखा अधिकारी कार्यरत असतो असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, नवीन विभागाच्या ठिकाणी सदर काम सुरू असल्यामुळे तेथे लेखा अधिकाऱ्याचे पद निर्माण झाले नव्हते.

लेखा अधिकारी नसला तरी धनादेश काढण्यासाठी कोणीतरी प्रभारी व्यक्ती असणारच. जो लेखाधिकारी म्हणून तेथे प्रभारी असलेल्या अधिकाऱ्यांनी सदर कामाचे प्रदान केले त्यांच्या विरुद्ध विभाग प्रमुख या नात्याने सचिवांनी कोणती कारवाई केली ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, त्यावेळी कार्यरत असलेल्या कार्यकारी अभियंत्यांनी यासंबंधी देखरेख केली असल्यामुळे त्यांना जबाबदार धरून नोटीस दिली होती.

कार्यकारी अभियंता कोणतेही बिल रेकॉर्ड करीत नाही. कनिष्ठ अभियंता बिल रेकॉर्ड करीत असतो, त्यावर उप अभियंता तपासणी करून शेरा देत असतो. त्यानंतर ते बिल कार्यकारी अभियंत्यांकडून अंतिम केले जाते. यामुळे सदर प्रकरणी फक्त कार्यकारी अभियंता जबाबदार आहेत असे नाही. अशी कामे करीत असताना कनिष्ठ अभियंता, उप अभियंता, कार्यकारी अभियंता अशी साखळी असते. ही बाब विचारात घेता सदर प्रकरणी सर्व संबंधित अधिकाऱ्यांविरुद्ध कारवाई करणे अपेक्षित होते. मग अशी कारवाई का केली नाही ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २०१६ मध्ये सचिवांनी कार्यभार स्वीकारल्यानंतर या संदर्भात एक बैठक घेतली होती. त्यावेळी अधिकाऱ्यांना असा प्रश्न विचारण्यात आला होता की, कंत्राटदाराने विभागाकडे ३.९० कोटी रुपये डिपॉझिट केलेले आहेत. त्यातून ३.८ कोटी रुपयांची रक्कम वसूल का करीत नाही ? यावर अधिकाऱ्यांनी असे सांगितले की, अद्याप सदर काम अपूर्ण आहे. यापुढे शेतकरी आणि महाजनको कंपनीमध्ये समझोता झाल्यास काम सुरू करावे लागेल. परंतु डिपॉझिटची रक्कम जप्त केल्यास टेंडर आपोआप रद्द होईल. परिणामी काम सुरू करायचे असल्यास पुन्हा नवीन टेंडर काढावे लागेल. यामुळे सदर कंत्राटदाराची डिपॉझिटची रक्कम जप्त करण्यात आली नाही.

या प्रकरणी संबंधित अधिकाऱ्याला नोटीस देण्यात आली. परंतु नोटीस देऊन काही होत नाही. नोटीस दिली म्हणजे नेमके काय झाले ? सदर अधिकारी सेवानिवृत्त झाले आहेत आणि दुसऱ्या बाजूला अद्याप काम सुरू होत नाही. कंत्राटदार जादा रक्कम घेऊन त्याचा उपभोग घेत आहे. विभाग या संदर्भात गांभीर्याने कारवाई करणार आहे की नाही ? विभागाची पुढील कारवाई काय राहणार आहे ? या प्रकरणी संबंधितांविरुद्ध एफ.आय.आर. दाखल करून डिपॉझिटची रक्कम जप्त करणार का ? कंत्राटदाराकडून सदर रक्कम व्याजासह वसूल करण्यासाठी त्याच्या संपत्तीवर टाच आणून कारवाई करणार का ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, दिनांक २० ऑगस्ट, २०१६ रोजी पुन्हा अशी नोटीस दिली आहे की, तुमची ३ कोटी रुपयांची डिपॉझिटची रक्कम जप्त करण्यात येत आहे. या संदर्भात समितीचे मत सचिवांनी विचारले असता समितीने सदर कंत्राटदाराला काळ्या यादीत टाकले पाहिजे असे मत व्यक्त केले.

सन २०१२ मध्ये जादा रक्कम अदा केल्याबाबत निदर्शनास आल्यानंतर तेव्हा प्रथम नोटीस देण्यात आली होती. ११ कोटी रुपयांची जादा रक्कम अदा केली जाते ही अतिशय गंभीर बाब आहे. सन २०११ पासून कंत्राटदाराने सदर रक्कम घेतल्यानंतर फक्त नोटीस दिली आहे. एम.बी. रेकॉर्ड झाल्याशिवाय कोट्यवधी रुपयांची बिले देणे शक्य नाही. त्यात कनिष्ठ अभियंता, उप अभियंता, कार्यकारी अभियंता अशी साखळी असते. कार्यकारी अभियंत्यांच्या आदेशानुसार बिलाची रक्कम अदा होत नसते. त्याकरिता लेखा अधिकाऱ्याने ही बाब तपासून बिलाची रक्कम अदा करणे योग्य आहे किंवा नाही यासंबंधी अभिप्राय देणे अत्यावश्यक असते. परंतु लेखा अधिकारी नसताना कोट्यवधी रुपयांचा व्यवहार करण्यात आला. ही सर्व प्रक्रिया होत असताना अधीक्षक अभियंता, मुख्य अभियंत्यांच्या निदर्शनास ही गोष्ट आली नाही का ? परंतु या प्रकरणी फक्त कार्यकारी अभियंत्यांना नोटीस देण्यात आली. जेव्हा एजन्सी बंद करायची असते तेव्हाच डिपॉझिटची रक्कम जप्त करू शकतो. एजन्सी बंद करायची असल्यास दुसरी प्रक्रिया करणे गरजेचे आहे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, या संदर्भात त्यांनी अधिकाऱ्यांना प्रश्न विचारला असता त्यांनी असे सांगितले की, अद्याप सदर काम अपूर्ण असून पुढे काम सुरू करायचे असल्यास आता डिपॉझिटची रक्कम जप्त केल्यास आपोआप टेंडर रद्द होईल. तरी सुद्धा विभागाने डिपॉझिटची रक्कम जप्त करण्यासंबंधी नोटीस काढली आहे.

कोट्यवधी रुपयांचे व्यवहार झाल्यानंतर फक्त कार्यकारी अभियंत्यांना नोटीस देण्यात आली. परंतु अधीक्षक अभियंता, मुख्य अभियंत्यांची सुद्धा तेवढीच जबाबदारी आहे. आता या संदर्भात खोटी बिले सादर करून आम्ही अमुक अमुक काम केलेले आहे, त्यानंतर अधिक-उणे करून सर्व निधी उपयोगात आणला असल्याचे दाखविले जाते. तसेच खालील स्तरावरील अधिकाऱ्यांना निलंबित करून कारवाई केल्याचे सांगण्यात येईल.

हा एम.बी. रेकॉर्डपुरता मर्यादित विषय नाही. प्राईस एक्स्क्लेशनमध्ये २१ कोटी रुपयांऐवजी १० कोटी रुपये द्यावयाचे होते. परंतु विभागाकडून योग्यरितीने परिगणना केली गेली नाही. तसेच जून २०१२ पासून वसुली करण्यास सुरुवात केल्याचे कार्यकारी संचालकांनी समितीला माहिती दिली. परंतु विभागाने ही कारवाई स्वतःहून केली नाही. या संदर्भात महालेखापालांनी २०११-१२ च्या तपासणीमध्ये ही बाब निदर्शनास आणून दिली होती. त्यानंतर सदर वसुली सुरू करण्यात आली. हा विषय अतिशय गंभीर आहे.

अधिकाऱ्यांना वाचविण्याकरिता विभागाकडून ही कार्यवाही केली जात आहे. कंत्राटदाराला ११ कोटी रुपयांचे जास्त पेमेंट दिल्यामुळे प्रथम त्यांच्याकडून ती रक्कम वसूल करावयास पाहिजे होती. सन २०११ मध्ये महालेखापाल यांनी जास्त प्रदान झाल्याची बाब निदर्शनास आणून दिल्यानंतर जून २०१२ मध्ये वसुली सुरू करण्यात आली. यासंदर्भात समितीने विचारणा केली की, जून, २०१२ पासून ८ कोटी रुपयांची वसुली कोणत्या तारखांना करण्यात आली ? तसेच ११ कोटी रुपये जास्त अदा केल्यानंतर जून, २०१२ पासून कंत्राटदाराला कधी व किती रकमेचे प्रदान करण्यात आले ? याबाबत विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, आढावा घेते वेळी त्यांच्या विभागातील अधिकाऱ्यांना हाच प्रश्न विचारला होता की, टोटल वसुली न करता पार्शल वसुली का केली ? याबाबत तीव्र नाराजी व्यक्त करून समितीने अशी विचारणा केली की, हे सर्व अधिकाऱ्यांच्या संगनमताने झाल्याची बाब सचिवांना मान्य आहे का ? प्राईज एक्स्क्लेशनमध्ये परिगणना करित असताना चुकीने फरक आला आणि तो देण्यात आला. असे घडले असते तर कंत्राटदाराला पहिले पेमेंट करित असताना त्यातून ११ कोटी रुपयांची रक्कम वसूल करावयास पाहिजे होती. परंतु असे घडले नाही. यामुळे ही बाब अधिकाऱ्यांच्या संगनमताने झाली हे विभागीय सचिवांना मान्य आहे की नाही ? यासंदर्भात विभागीय सचिवांनी सांगितले की, प्राईस एक्स्क्लेशनपैकी रक्कम अतिरिक्त गेली आणि चुकीच्या परिगणनेमुळे किंमत वाढली ही बाब मान्य आहे. परंतु मूळ कामामध्ये जादा प्रदान दिलेले नाही.

किंमत वृद्धीची परिगणना चुकीने केल्याची बाब समितीला माहित आहे. यामुळे जादा प्रदान झाले आहे. मूळ कामाच्या रकमेमधील ती रक्कम नाही. ती वाढीव किंमतीमधील रक्कम आहे. मूळ काम १०० रुपयांचे असताना त्याचे प्राईस एक्स्क्लेशन १६० रुपये झाले. २६० रुपयांचे काम झाल्यास वाढीव किंमतीचा आणि मूळ कामाचा चेक वेगळा दिला जात नाही. त्या कंत्राटदाराला एकच चेक देण्यात येतो. ही बाब विचारात घेता किंमत वृद्धीमधून सदर रक्कम थोडी थोडी वसूल करायची असे कंत्राटदारांकडून सांगितले जाईल. अशी त्यांची मोडस ऑपरेंडी असते. जून, २०१२ पासून कंत्राटदाराला काम बंद होईपर्यंत किती रक्कम अदा करण्यात आली ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, मे, २०१२ ते जून, २०१४ या काळात त्यांच्याकडून ५ वेळा रनिंग बिले आली होती. त्या बिलांमधून ८ कोटी रुपयांची रक्कम वसूल केली. बिलाची रक्कम १५ कोटी २० लाख रुपये होती त्यापैकी ८ कोटी रुपयांची रक्कम कपात करून त्यांना उर्वरित रक्कम दिलेली आहे.

काम बंद असल्यामुळे ३.९० कोटी रुपयांची रक्कम कपात केल्यास करार रद्द होईल. ल तेव्हा विभागाकडून ११ कोटी रुपये वसूल करण्याची कार्यवाही का करण्यात आली नाही, ज्यांनी या संदर्भात कार्यवाही केली नाही त्यांच्याविरुद्ध कोणती कारवाई करण्यात आली ? नसल्यास त्याची कारणे काय आहेत, अशा अधिकाऱ्यांविरुद्ध कोणती कारवाई प्रस्तावित करण्यात येणार आहे ? तसेच टेंडर रद्द न करता उर्वरित ३ कोटी रुपयांची रक्कम कशी वसूल करण्यात येणार आहे ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, देय रक्कम असलेल्या १५ कोटी रुपयांमधून सदर रक्कम वसूल करावयास पाहिजे होती. परंतु फक्त ५० टक्के रक्कम वसूल करण्यात आली हे योग्य नाही. यापूर्वीच त्यांना काम बंद करण्याची नोटीस देऊन त्यांच्या डिपॉझीटमधून ३.०८ कोटी रुपये वसूल करण्यात येणार आहेत.

काम बंद करण्याची नोटीस देऊन कंत्राटदाराला वाचविण्याकरिता प्रयत्न सुरू आहे. हा संघटित गुन्हा असल्यामुळे सदर प्रकरण ई.ओ.डब्ल्यू.कडे सुपूर्द करणार का ? कंत्राटदाराची ३.९० कोटी रुपये डिपॉझीटच्या माध्यमातून जमा आहेत व त्यांच्याकडून ३.०८ कोटी रुपयांची रक्कम वसूल करायची आहे. परंतु आता त्यांना काम बंद करण्याची नोटीस दिल्यामुळे टेंडर समाप्त झाल्यास संपूर्ण व्यवहार संपुष्टात येईल. यामुळे व्याजासह परिगणना करणे अत्यावश्यक आहे. त्याचबरोबर प्रथम मूळ रक्कम वसूल करावी असे समितीने सूचित केले.

भुसावळ या मतदारसंघात सदर उपसा सिंचन योजना सुरू आहे. जवळपास ५ कि.मी. पर्यंतचे पाईपलाईनचे काम अद्याप शिल्लक आहे. सन २०१४ पासून सदर काम बंद आहे. आतापर्यंत या संदर्भात एकही बैठक आयोजित करून स्थानिक लोकप्रतिनिधींना काही सांगण्यात आले नाही. परंतु शेतकऱ्यांचा विरोध असल्यामुळे सदर काम बंद असल्याची माहिती समितीला देण्यात आली. अद्याप या संदर्भात स्थानिक लोकप्रतिनिधींकडे एकही तक्रार करण्यात आली नाही. या गोष्टीचा महाजनकोशी कोणताही संबंध नाही. महाजनकोने त्यांचे पैसे दिलेले आहेत. विभागाला सदर काम पूर्ण करायचे आहे. तेथील काम करण्यासाठी विभागाला काही अडचणी येत असल्यास स्थानिक लोकप्रतिनिधींना कधीही काही सांगण्यात आले नाही असे समितीने निदर्शनास आणले असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, हे काम डिपॉझीट वर्क होते. महाजनको कंपनीचे शेतकऱ्यांशी वाद सुरू होते. महाजनकोने तेथे पॉवर हाऊस उभारताना जी आश्वासने दिली होती. त्यांची पूर्तता करण्यात आली नाही अशा तेथील लोकांच्या तक्रारी आहेत. हे काम महाजनकोचे आहे, त्यांनाच ते पूर्ण करायचे आहे. हे डिपॉझिट वर्क आहे, हे काम करतांना शेतकऱ्यांनी हरकत घेतली आहे. हा प्रश्न महाजनको आणि शेतकऱ्यांना सोडावयाचा आहे.

महाजनकोला फक्त तेथील पाणी घ्यायचे आहे, हे काम विभागाला पूर्ण करायचे आहे. आजच्या परिस्थितीत धरणाची कोणती कामे पूर्ण झाली आहेत, डॅम, पाईपलाईन व सबस्टेशनची कामे पूर्ण झाली आहेत काय ? तसेच उर्वरित कामे किती दिवसात पूर्ण होतील ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, हे काम डिपॉझिट वर्क आहे, महाजनकोला ओझरखेडा धरणातून पाणी घेण्याची परवानगी दिली होती. ते पाणी उचलण्यासाठी पाईपलाईनचे काम डिपॉझिट वर्क म्हणून करण्यात येत आहे.

उपसा सिंचन योजनेची कोणती कामे शिल्लक आहेत, ती कामे कशासाठी थांबविण्यात आली आहेत. ही सिंचन योजना नाही, महाजनकोला पाणीपुरवठा करण्यासाठी ही योजना असावी. तापी नदीवरून हे पाणी लिफ्ट करायचे आहे. हे पाणी सिंचनासाठी वापरण्यात येणार आहे. महाजनकोला पाणीपुरवठा करण्यासाठी फक्त हा प्रोजेक्ट नाही त्यामध्ये सिंचनाचा देखील सहभाग आहे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, हे काम स्वतंत्र आहे, ते डिपॉझिट वर्क आहे, वरणागाव-तळेवलसाठी स्वतंत्र काम आहे. ओझरखेडा धरणातून १७ किलोमीटर पाईपलाईनचे काम करायचे आहे, त्यापैकी १२.२ किलोमीटरचे काम पूर्ण झाले आहे. बाकीचे काम होऊ शकले नाही, महाजनको तेथे पॉवर स्टेशन उभे करणार आहे, महानजनको कंपनीने लोकांना नोकरी देण्याचे आश्वासन दिले होते ते त्यांनी पूर्ण केले नाही, त्यांनी आश्वासन पूर्ण केल्याशिवाय तेथील काम होऊ देणार नाही असे तेथील लोकांचे म्हणणे आहे. आता महाजनको कंपनी व तेथील स्थानिक लोकांमध्ये वाटा घाटी व चर्चा सुरू आहे.

जलसंपदा विभागाचे काम थांबले आहे, त्यामुळे विभाग महाजनको कंपनीशी समन्वय साधत नाही काय ? जलसंपदा विभागाचे म्हणणे आहे हे काम महाजनको करीत आहे तर महाजनको कंपनीचे म्हणणे आहे की हे काम जलसंपदा विभाग करणार आहे. त्यामुळे हे काम थांबलेले आहे. हे काम जलसंपदा विभागाला पूर्ण करून द्यावयाचे आहे. त्यासाठी जलसंपदा विभागाला पैसे देण्यात आले आहेत असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी खुलासा केला की, जलसंपदा विभाग एजन्सी म्हणून काम करीत आहे, मूळ काम महाजनकोचे आहे.

महाजनको कंपनीने शेतकऱ्यांना जी आश्वासने दिली होती ती त्यांनी पाळली नाहीत म्हणून शेतकरी तेथे आंदोलन करीत आहेत, स्थानिक लोकप्रतिनिधींचे सहकार्य घ्यावे व हे काम पूर्ण करावे. निधी वसूल करण्याचा विषय वेगळा आहे, निधी वसुलीचा विषय अद्याप प्रलंबित आहे. तेथील कामे पूर्ण झाली नाहीत त्यामागे काही कारणे आहेत, महाजनको कंपनीने शेतकऱ्यांना जी आश्वासने दिली ती पूर्ण न केल्यामुळे शेतकऱ्यांनी काम करण्यास अटकाव केला आहे. १५ कोटी रुपयांची बिले विभागाने दिली होती त्यापैकी ११ कोटी रुपये फरकाची रक्कम वसूल करणे आवश्यक होते. त्यापैकी फक्त ८ कोटी रुपये वसूल केले असून तीन कोटी रुपये बाकी आहेत. यासंदर्भात असे धोरण आहे काय की, त्या कंत्राटदाराने डिपॉझिटची रक्कम रनिंग बिलासाठी ठेवली असेल, कारण हे काम थांबणार आहे हे त्या कंत्राटदाराला माहिती होते. हे काम आता शेतकऱ्यांनी अडविले आहे. विभागाने प्रयत्न केले तरी महानजनको व शेतकऱ्यांचे सहकार्य मिळत नाही तोपर्यंत हे काम पूर्ण होऊ शकत नाही. त्यांच्या डिपॉझिटचे पैसे ठेऊन बाकीचे पैसे द्यावेत अशी कंत्राटदारासंदर्भात विभागाचे धोरण आहे. निधीची अडचण निर्माण झाली असेल तर डिपॉझिटच्या रकमेतून ती वसूल करता येईल. म्हणून ते पैसे कंत्राटदाराने ठेवले असतील असे एक कारण असू शकते. यामध्ये नक्की काय कारण आहे. कंत्राटदाराला ते काम करायचे नसावे. त्या कंत्राटदाराला काम करायचे किंवा नाही हा प्रश्न नंतरचा आहे, परंतु महाजनको व शेतकऱ्यांमध्ये वाद निर्माण झाला आहे, महाजनको कंपनीने प्रत्येकाला नोकरी देऊ तुम्ही जमीन द्या असे आश्वासन दिले होते, या कामासाठी महाजनको कमी पडली आहे, जलसंपदा विभाग फक्त एजन्सी म्हणून काम करीत आहे. तेथील अडचणीमुळे कंत्राटदार काम करू शकला नाही. अशा अडचणीमुळे जलसंपदा विभागाच्या अधिकाऱ्यांनी असा विचार केला असेल की, कंत्राटदाराची अमानत रक्कम ३ कोटी ७८ लाख रुपये आहे, ती रक्कम उर्वरित बिलातून वळती करण्यात येईल. कारण तो कंत्राटदार काम करू शकत नसल्यामुळे विभाग त्याचे कंत्राट समाप्त करणार आहे. काम करता येणार नाही असे त्यांनी लिहून दिले आहे. त्यामुळे ती रक्कम त्यांनी ठेवली असावी असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, अनामत रक्कम काढून घेतली असती तर निविदा समाप्त झाली असती ती सुरू राहू शकली नसती.

निविदा प्रक्रिया खंडित केली नाही तर ही रक्कम परत घेण्यासाठी आता कोणता पर्याय आहे. त्याचप्रमाणे व्याजाची रक्कम विभागाकडून कशी परत घेण्यात येणार आहेत ? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, या संपूर्ण प्रक्रियेत कोठेही व्याज घेण्याची किंवा देण्याची कार्यपद्धती नाही, एका बाजूचा व्यवहार विभागाने पाहिला आहे, विभागाकडून कधी कधी कंत्राटदारांना पाच पाच वर्षे पैसे दिले जात नाहीत. त्यांनी व्याज मागितले तरी विभागाकडून व्याज नाकारण्यात येते. अशा परिस्थितीत विभाग त्यांच्याकडून व्याज मागू शकत नाही.

विभागाकडून कंत्राटदारांना पाच किंवा सहा वर्षे निधी दिला जात नाही, त्यावेळी त्यांना सरकारकडून सांगण्यात येते की, तुम्ही काम पूर्ण करा त्यानंतर तुम्हाला निधी देण्यात येईल. मूळ रक्कम कशी परत करण्यात येईल असे मत समितीने व्यक्त केले असता यासंदर्भात सचिवांनी खुलासा केला की, मूळ रकमेसाठी विभागाने कंत्राट समाप्तीची नोटीस दिलेली आहे.

Termination is not a remedy. नाही तर नवीन दराने विभागाला काम करावे लागेल. असे केले तर निधी पण जाईल व कंत्राटदारपण जाईल. जुन्या दराप्रमाणे कामे होणार नाहीत असे समितीने सूचित केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, कंत्राटदाराची अनामत रक्कम विभागाकडे आहे.

हा निधी कोठेही जाणार नाही अमानतच्या रकमेतून तो वळता करण्यात येईल असे समितीने सूचित केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, पाच किलोमीटरचे काम शिल्लक आहे त्यांचे संपूर्ण पाईप विभागाच्या ताब्यात आहेत, त्या पाईपलाईनचे देयक अदा करण्यात आलेले नाही.

या प्रकरणात ज्या अधिकाऱ्यांनी चुका केल्या आहेत, त्यांच्या विरोधात कारवाई करून समितीला अहवाल सादर करण्यात यावा. या कंत्राटदाराकडे जलसंपदा विभागाचे एकच काम आहे काय, आणखी दुसरी कामे नाहीत काय? दुसऱ्या कामातून त्या कंत्राटदाराच्या देयकाच्या वसुलीची कारवाई करणे शक्य आहे ही बाब तपासून घेण्यात यावी. कंत्राटदार एकच काम महाराष्ट्रात करीत आहे, जलसंपदा विभागाचे त्याच्याकडे दहा कामे असतील. त्या कंत्राटदाराचे कंत्राट समाप्त करण्यात येत असेल तर त्या कंत्राटदाराला ब्लॅकलिस्ट करण्यात येणार आहे काय? यासंदर्भात विभागाला माहिती असायला पाहिजे. त्या कंपनीचा डायरेक्टर कोण आहे, ती एजन्सी कोणती आहे, त्या कंपनीचे पार्टनर कोण आहेत, कंत्राटदाराचे नांव समितीला कळायला पाहिजे असे मत समितीने व्यक्त केले असता विभागीय प्रतिनिधींनी सांगितले की, आयव्हीआरसीएल ही कंपनी आहे, आय.व्हेक्यू रेड्डी असे कंत्राटदाराचे नाव आहे.

हा रेड्डी कंत्राटदार येथे फक्त एकच काम करीत नाही. त्याची दहा कामे महाराष्ट्रात असतील. या कंत्राटदाराची कामे सुरू आहेत किंवा नाहीत याबाबत महामंडळाच्या कार्यकारी संचालकांना माहिती नाही असे होत नाही. जलसंपदा विभागात काम सुरू नसेल तर दुसऱ्या विभागातील कार्यकारी संचालकांना माहिती विचारावी असे समितीने सूचविले असता विभागीय प्रतिनिधींनी खुलासा केला की, अशाप्रकारची दोन कामे त्यांच्या महामंडळात सुरू आहेत.

त्यांची दोन कामे आहेत तर त्यांना बोलवून हे पैसे वळते करता येतील, उप कंत्राटदार ऐकत नाही असे होत नाही. कंत्राटदाराचा जीव विभागाच्या अधिकाऱ्यांच्या हातात असतो. कामाची परवानगी किंवा त्यांच्या संगनमताशिवाय कोणतीही कामे होत नाहीत. श्री. रेड्डी यांची कोणती दोन कामे राहिली आहेत. त्या कामांचे सर्व पैसे त्यांना मिळाले आहेत काय? त्याचे काही पैसे देणे बाकी आहेत काय? अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय प्रतिनिधींनी खुलासा केला की, वरणांगव, तळवेल येथील सबस्टेशन व मुळ काम अशी दोन कामे आहेत. ही दोन्ही कामे ऑनगोईंग आहेत.

या दोन प्रकल्पाची कामे करीत असताना सरकारकडून त्यांना पैसे देणे बाकी आहे. त्या रकमेतून ही रक्कम का वसूल केली जात नाही. परिगणना करताना अधिकाऱ्यांनी जाणीवपूर्वक चुक केली आहे, त्यांच्यावर कारवाई करणे हा महत्वाचा विषय आहे, ज्यांच्यामुळे हा विषय पुढे आला त्याबाबत कोणतीही स्पष्टता झालेली नाही. ही घटना घडली त्यातून वसुली करण्यात येणार आहे. कंत्राटदाराची अमानत रक्कम आहे, त्यातून वसुली होईल अशी विभागास अपेक्षा आहे, सरकारचा निधी बुडणार नाही असा यातून विश्वास वाटतो. But what lessons we are going to learn from these incidents? And what necessary corrective actions we are going to do henceforth this would not happen? या गोष्टीबाबत विभाग काही करणार आहे काय. एक अधिकारी त्याच्या अधिकारात एक्सलेशन कॉस्ट चुकीची लावतो. ती कोठेही लेखा विभागात न तपासता सर्व स्तरावर मान्यता दिली जाते. नंतर ती चूक लेखापरिक्षकांच्या लक्षात येते व काही करोड रक्कम वसुलीची प्रक्रिया सुरू होते. There is a loop holes in the system. सिस्टीमध्ये लूप होल असल्यामुळे ते पकडले जात नाही. या सर्व बाबी कशा दुरूस्त केल्या जातील, काही महत्वाची पाऊले उचलली जातील काय? ज्या अधिकाऱ्यांनी जाणीवपूर्वक चुकीच्या पद्धतीने एक्सलेशन किंमत वाढविली आहे, याबाबतीत त्यांच्यावर कारवाई व्हावयास पाहिजे. त्याबाबत काय करता येईल. अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, The concerned in this regard is active. याबाबतीत जबाबदार अधिकाऱ्यांना विभागाकडून नोटीस काढण्यात आली होती. But unfortunately he had passed away.

निधन झालेल्या अधिकाऱ्यांनंतर बाकीचे अधिकारी असतील. ही एक साखळी आहे, यामध्ये पुढे काय करता येईल. व्यवस्थेत सुधारणा कशी करता येईल अशी विचारणा समितीने केली असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, यासंदर्भात महामंडळाकडील वित्त विभागाचे मुख्य लेखा अधिकारी आहेत, त्यांची बैठक घेऊन त्यांना सक्त सूचना दिलेल्या आहेत. असे पुन्हा असेल तर it will take very seriously.

या विषयाबाबत काय अॅक्शन प्लॅन आहे ते सचिव सांगत नाही, जे अधिकारी यासाठी जबाबदार आहेत, त्यातील एका अधिकाऱ्याचे निधन झाले आहे, दुसरे अधिकारी यामध्ये आहेत, संगनमताने ही कार्यवाही करण्यात आलेली आहे. त्यासंदर्भात काय कारवाई करण्यात येणार आहे. या प्रकरणात फक्त नोटीस देऊन वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी कर्तव्य पूर्ण केले आहे, कंत्राटदाराची चूक नसून अधिकाऱ्यांची चूक आहे, ज्या अधिकाऱ्यांनी कॅल्क्युलेशन करून जास्त पैसे दिले, नंतर रक्कम वसूल करण्यामध्ये दिरंगाई केली. १५ कोटी रुपयांचे पेमेंट करताना फक्त ८ कोटी रुपये कपात केली. अद्यापही ३ कोटी रुपये प्रलंबित आहेत, कार्यकारी संचालकांनी सांगितले की, पाईप लाईनचे काम प्रलंबित आहे, त्यांचे प्रदान केले नाही ती बाब योग्य आहे, याबाबत ज्या अधिकाऱ्यांनी दिरंगाई केली त्यांच्यावर कोणती कारवाई करण्यात येणार किंवा काय कारवाई करण्यात आलेली आहे ती सांगण्यात यावी. या सर्व अधिकाऱ्यांवर एका महिन्याच्या आत कडक कारवाई करून समितीला अहवाल सादर करावा. तसेच तीन कोटी रुपये वसुलीसंदर्भात हा कंत्राटदार जलसंपदा किंवा इतर कोणत्याही विभागात काम करीत असेल तर त्यांच्याकडून ती रक्कम वसूल करण्यात यावी. जे काम प्रलंबित आहे त्यासाठी सन्माननीय समिती सदस्य व त्या जिल्ह्यातील इतर लोकप्रतिनिधी यांची मदत घेऊन संबंधित सर्व विभागांच्या सचिवांची बैठक घेण्यात यावी. या विषयावर तोडगा काढून ते काम पूर्ण करण्यात यावे, असे समितीने सूचित केले असता या दोन्ही बाबीस विभागीय सचिवांनी सहमती दर्शविली.

अभिप्राय व शिफारशी :-

३.४ परिच्छेद क्रमांक ३.७ : “कंत्राटदाराला जादा प्रदान ”

महाराष्ट्र राज्य वीज उत्पादन कंपनी लिमिटेडने ओझरखेडा धरण ते भुसावळ औष्णीक संयंत्र केंद्र, दीपनगर येथे पाईप लाईनची तरतूद करणे, बसवणे आणि जोडणी करणे हे काम कार्यकारी अभियंता, संरचना विभाग, जळगाव यांना “ डिपॉजिट वर्क “ म्हणून सोपविले. कार्यकारी अभियंत्याने हे काम एका कंत्राटदाराला रु.१०४.११ कोटी किमतीवर १२ महिन्यांच्या (ऑगस्ट, २०१०) कालावधीत पूर्ण करण्याकरिता बहाल केले (ऑगस्ट २००९). कंत्राटाच्या खंड १० मध्ये विहित आहे की मागील महिन्यात निष्पादित सर्व कामांचे देयक कंत्राटदाराने प्रत्येक महिन्यात अथवा प्रभारी अभियंत्याने ठरविलेल्या तारखेआधी सादर करावे. याखेरीज, कंत्राटदारास ज्या अवधीची देयके अदा करावयाची आहेत त्या कालावधीत झालेल्या कामाच्या एकूण मूल्यावर दर परिवर्तन प्रदान करण्यासाठी तीन घटकांच्या निश्चित केलेल्या मूळ निर्देशांकाच्या तुलनेत लागू निर्देशांकातील परिवर्तनावर आधारित सूत्रे कराराच्या खंड ३३ मध्ये विहित केली आहेत.

परंतु, सदरहु प्रकरणी कंत्राटदार दर महिन्याला चालू लेखा देयक सादर करीत नसून दोन ते १२ महिन्यांच्या कालावधीत सादर करीत होते. कंत्राटदाराला पाचव्या चालू लेखा देयकाद्वारे निष्पादित कामांसाठी रु.९५.८८ कोटी अदा करण्यात आले (ऑगस्ट, २०११) ज्यापैकी रु.२१.४४ कोटी हे दर परिवर्तनासाठी होते. कार्यकारी अभियंता यांनी दर परिवर्तनाची परिगणना करते वेळी “ मूळ निर्देशांका “ साठी निविदा प्राप्तीसाठी विहित असलेल्या शेवटच्या तारखेच्या ३० दिवस आधीच्या तारखेला लागू निर्देशांक गृहित धरले नव्हते. तसेच दोन देयका मधील अंतरास ज्यावेळेस काम निष्पादित केले होते तो कालावधी म्हणून गृहित धरावयास पाहिजे होता आणि त्यानुसार या कालावधीत लागू निर्देशांक विचारात घ्यावयास पाहिजे होता तथापि, कार्यकारी अभियंता द्वारा गृहित धरलेले निर्देशांक ज्या कालावधीसाठी देयके अदा केली होती, त्याच्याशी जुळत नव्हते. परिणामी, पाचव्या चालू लेखा देयकापर्यंत कंत्राटदारास दर परिवर्तनापोटी रु.११.५७ कोटी जादा प्रदान करण्यात आले. नवव्या चालू लेखा देयकापर्यंत अदा करणे योग्य (मे २०१४ मध्ये अदा केले) दर परिवर्तनाची रक्कम रु.१७.९७ कोटी परिगणित करण्यात आली. कंत्राटाच्या तरतुदीचे पालन न केल्यामुळे कार्यकारी अभियंत्याद्वारे करण्यात आलेली दर परिवर्तनासाठी सुधारीत परिगणना सुद्धा चुकीची होती. जर कंत्राटाच्या तरतुदी अवलंबिण्यात आल्या असत्या तर नव्या चालू लेखा देयकापर्यंत दर परिवर्तनासाठी फक्त रु.१३.३१ कोटी रक्कम अदायगी करणेयोग्य असती. पाचव्या चालू लेखा देयकापर्यंत दर परिवर्तनासाठी रु.२१.४४ कोटी आधीच प्रदान केले असल्यामुळे रु. ८.१३ कोटी कंत्राटदाराकडून वसूल करावयाचे असून अद्याप वसुली बाकी आहे असे आक्षेप महालेखाकारांनी त्यांच्या परिच्छेदात नमूद केले आहेत.

महाजनकोला ओझरखेडा धरणातून पाणी घेण्याची परवानगी दिली असून ते पाणी उचलण्यासाठी सदरहु पाईपलाईनने काम डिपॉझीट वर्क म्हणून करण्यात येत होते. हे एकूण १७ कि.मी. पाईपलाईनचे काम जलसंपदा विभागाकडे देण्यात आले होते. या कामासाठी कंत्राटदाराला रु.२१,४३,८८,६४८ ही रक्कम देय असून त्यानुसार ५ व्या रनिंग बिलापर्यंत परिगणित केलेल्या अनुज्ञेय भाववाढीची रक्कम रु. १०,१७,६६,१४४ इतकी असून जादा अदा झालेली भाववाढ रक्कम रु.११,२६,२२,५०४ इतकी आहे. यापैकी रु.८,१८,००,००० रनिंग बिलातून वसूल करण्यात आलेले असून रु.३,०८,२२,५०४ रक्कम वसूल करणे बाकी असल्याचे विभागीय सचिवांकडून सांगण्यात आले. कंत्राटदारास या रक्कमेचे अतिरिक्त प्रदान सन २०११ मध्ये झालेले असतानाही ही बाब विभागाच्या स्वतःहून लक्षात न येता महालेखाकारांनी या संदर्भात आक्षेप काढल्यानंतर वसुलीची कार्यवाही सुरू झाली असल्याचे समितीने विचारले असता विभागीय सचिवांनी सांगितले की, सन २०१२-२०१३ मध्ये विभागाच्या हे स्वतःहून लक्षात आले असून वसूल झालेल्या रकमेचा कालावधी हा सन २०१२ ते २०१४ आहे व महालेखाकारांनी सन २०१३-२०१४ चा अहवाल सभागृहाच्या पटलावर माहे मार्च,२०१५ ला ठेवण्यात आलेला आहे. नव्याने निर्माण झालेल्या विभागातील ही कामे असल्यामुळे तेथील लेखापाल हे पद रिक्त होते. त्यामुळे ही बाब लक्षात आली नाही असेही विभागामार्फत सांगण्यात आले असता नवीन विभागाच्या ठिकाणी सदर काम सुरू असल्यामुळे तेथे जरी लेखा अधिकारी नसेल तरी धनादेश काढण्यासाठी कोणीतरी प्रभारी व्यक्ती तेथे असतेच. त्या प्रभारी व्यक्तीने या संपूर्ण बाबी बघण्याची त्यांची जबाबदारी होती. सन २०११ पासून टप्प्याटप्प्याने ही रक्कम वसूल करण्यात येत असून अद्यापही जवळजवळ रु.३.०० कोटी रक्कमेची वसुली शिल्लक आहे. या वरील व्याजाची तर परिगणना व वसुली अद्याप करण्यात आली नसल्याचे समितीच्या निदर्शनास आले. कंत्राटदारास देयकाचे प्रदान करताना एस्केलेशन कॉस्ट काऊंटिंगमध्ये ही चूक झालेली असून यामध्ये श्री.सहस्रबुध्दे व श्री.व्ही.डी.पाटील हे दोन तत्कालिन कार्यकारी अभियंता जबाबदार असून त्यांना नोटीस पाठविण्यात आलेल्या होत्या. परंतु दुर्दैवाने श्री.सहस्रबुध्दे यांचे निधन झालेले असून श्री.व्ही.डी.पाटील यांचेकडून स्पष्टीकरण मागविण्यात आले आहे असे समितीसमोर विभागीय प्रतिनिधींकडून सांगण्यात आले असता, कार्यकारी अभियंता कोणतेही बिल थेट काढत नाहीत तर ही प्रक्रिया लेखाधिकाऱ्यापासून सुरू होते व कनिष्ठ अभियंता, उप अभियंता यांचेमार्फत ही देयके कार्यकारी अभियंत्यांकडून अंतिम केली जातात. अशा परिस्थितीत फक्त कनिष्ठ अभियंत्यावर जबाबदारी निश्चित करून अन्य संबंधित अधिकाऱ्यांना यातून सुट देणे कदापि योग्य ठरणार नाही. या प्रदानास जबाबदार असणाऱ्या साखळीतील प्रत्येक अधिकाऱ्यावर जबाबदारी निश्चित करणे आवश्यक आहे. या प्रकरणास ४ वर्षे झाल्यानंतरही केवळ नोटीसा देण्यापलिकडे अधिकाऱ्यांवर कोणतीही कारवाई करण्यात आलेली नाही. दरम्यानच्या काळात श्री. पाटील देखील सेवानिवृत्त झाले आहेत. अशा परिस्थितीत या बाबी नियोजनबद्धरित्या व ठरवून केलेल्या असल्याची शंका घेण्यास समितीस पूर्ण वाव आहे. विभागाच्या हे लक्षात आल्यानंतर अतिरिक्त प्रदान झाले आहे किंवा कसे हे तपासण्यासाठी अंतर्गत लेखापरिक्षकाची नियुक्ती विभागाकडून करण्यात आली व सन २०१५ मध्ये विभागाकडे प्रदानाबाबत सविस्तर परिगणना प्राप्त झाली. या संपूर्ण प्रकरणात प्राईज व्हेरीएशनचे अतिरिक्त प्रदान झाले असल्याचे विभागीय सचिवांनी समितीसमोर मान्य केले. सदरहु प्रकरणात आवश्यकती कार्यवाही करण्यास विभागास अमर्याद विलंब झालेला आहे. रु.११.०० कोटीच्या अतिरिक्त प्रदानाच्या वसुलीची कार्यवाही विभागाकडून टप्प्याटप्प्याने का करण्यात येत आहे? एकरकमी ही वसुली का करण्यात आली नाही? व त्यामुळे या रक्कमेचा वापर मोठ्या कालावधीसाठी कंत्राटदाराला एचबी १३३३—१३

करायला मिळाला अशी विचारणा समितीने विभागास केली असता प्रार्थित एक्सलेशन पैकी रक्कम अतिरिक्त गेली आणि चूकीच्या परिगणनेमुळे किंमत वाढली ही बाब मान्य असून मुळ कामामध्ये जादा प्रदान दिलेले नसल्याचे समितीसमोर सांगण्यात आले. मुळ कामाचे व वाढीव कामाचे धनादेश हे वेगवेगळे दिले जात असून कंत्राटदाराला एकाच धनादेशाद्वारे देयकाचे प्रदान होते, असे असताना केवळ किंमत वृद्धीच्या रक्कमेतून वसुली न करता उपरोक्त रक्कम एकत्रितरित्या वसूल करण्याची आवश्यकता असतानाही विभागाकडून तसे करण्यात आले नाही. माहे मे, २०१२ ते जून, २०१४ या काळात कंत्राटदाराला किती रक्कमेचे प्रदान झाले आहे अशी समितीने विचारणा केली असता या काळात ५-६ रनिंग बिले आलेली असून त्याची रक्कम रु. १५,२०,००,००० होती. त्यापैकी रु. ८.०० कोटी रक्कम कपात करून उर्वरित रक्कमेचे प्रदान कंत्राटदारास करण्यात आले आहे. ही बाब तर समितीच्या मते अधिकच गंभीर आहे. संपूर्ण वसूलपात्र रक्कम देयकातून एकरकमी वसूल करणे विभागास शक्य असताना अशाप्रकारे टप्प्याटप्प्याने रक्कम वसूल करण्यामुळे विभागाचे यात मोठे नुकसान झालेले असून याचा प्रत्यक्ष लाभ हा कंत्राटदारास मिळालेला आहे. उपरोक्त बाब ही सहमतीने व संगनमताने झाल्याचे दिसून येत असून हे काम करण्याची नियमित कार्यपद्धती (modus operandi) असल्याचे दिसून येते. वसूलपात्र रकमे व्यतिरिक्त देखील प्रदान कंत्राटदारास करण्यात आले असतानाही अद्याप विभागास रु. ३.०८ कोटीची वसूल करणे प्रलंबित राहिलेले आहेत. या रक्कमेची वसुली विभाग आता कधी व कशी करणार अशी विचारणा समितीने केली असता कंत्राटदाराची रु. ३.९० कोटी रक्कम डिपॉझीटच्या माध्यमातून विभागाकडे जमा असून त्यातून या रकमेची वसुली विभाग करू शकते असे समितीस सांगण्यात आले असता, मग ही वसुली का करण्यात आली नाही अशी विचारणा समितीने केली असता सदरहू पाईपलाईनचे काम हे केवळ १२.२ कि.मी. पर्यंत पूर्ण असून उर्वरित कि.मी. चे काम प्रलंबित आहे. महाजनको कंपनी व तेथील स्थानिक शेतकरी यांच्यामध्ये काही वाद सुरू असून त्यामुळे सदरहू काम तूर्त बंद आहे. डिपॉझीट रक्कम जप्त करून ही वसुली विभागाने केल्यास हे टेंडर आपोआपच रद्द होईल. भविष्यात शेतकरी आणि महाजनको कंपनीमधील वाद मिटल्यास हे काम पुन्हा सुरू करावे लागेल व असे काम पुन्हा सुरू करायचे झाल्यास नवीन टेंडर काढावे लागेल. त्यामुळे डिपॉझीट रक्कम जप्त करण्यात आली नसल्याचे विभागीय सचिवांनी समितीस सांगितले. असे असले तरीही दि. २० ऑगस्ट २०१६ रोजी विभागाने पुन्हा नोटीस देऊन डिपॉझीट रक्कम जप्त करण्याबाबत कंत्राटदारास कळविलेले आहे. विभाग फक्त अतिरिक्त प्रदानाच्या रक्कमेबद्दल बोलत असून त्यावरील व्याजासंदर्भात कोणती कार्यवाही करण्यात येणार अशी विचारणा समितीने केली असता या संपूर्ण प्रक्रियेत कोठेही व्याज घेण्याची किंवा देण्याची कार्यपद्धती नाही. बऱ्याचदा विभागाकडून कंत्राटदारांना ५-५ वर्षे देयकाचे प्रदान होत नाही. अशा परिस्थितीत कंत्राटदाराने व्याज मागितले तर विभागाकडून ते नाकारण्यात येते. त्यामुळे विभाग आता त्यांच्याकडून व्याज मागू शकत नाही असे विवेचन विभागीय सचिवांनी समितीसमोर केले. वास्तविक अतिरिक्त प्रदान हे अधिकाऱ्यांच्या चूकीमुळे कंत्राटदारास झालेले असल्यामुळे या व्याजाची जबाबदारी देखील व रक्कमेची वसुली देखील विभागाच्या अधिकाऱ्यांचीच आहे. देयकाच्या प्रदानासाठी मोठी यंत्रणा विभागाच्या पातळीवर कार्यरत असताना रक्कमेच्या परिगणनेपासून तर प्रदानापर्यंत कोणत्याही स्तरावर ही चूक लक्षात येऊ नये ही बाब तर शासकीय यंत्रणेमधील महत्त्वाची त्रुटी व बेजबाबदारपणा दर्शविणारी आहे.

शिफारशी :

३.५ विभागाने या संपूर्ण प्रकरणी एस्कलेशन कॉस्टच्या परिगणनेपासून तर कंत्राटदारास झालेल्या अतिरिक्त प्रदानापर्यंत यामध्ये सहभागी असणाऱ्या प्रत्येक अधिकाऱ्यांवर कडक कारवाई करण्यात यावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत सादर करावी अशी समितीची शिफारस आहे.

३.६ कंत्राटदारास देय असलेल्या रक्कमेतून अतिरिक्त प्रदानाची वसुली एकरकमी न करता ती टप्प्याटप्प्याने करण्यात येत असल्यामुळे अद्यापही जवळजवळ रु. ३.०० कोटीच्या रकमेची वसुली शिल्लक आहे. या कालावधीत देखील देयकाच्या काही रक्कमेचे प्रदान कंत्राटदारास करण्यात आलेले आहे. एकरकमी ही रक्कम वसूल करण्यास कोणतीही अडचण विभागाला नव्हती. तरीही ही वसुली न करण्यामागील कारणमिमांसा समितीस दिसून आली नाही. तूर्त या योजनेचे काम बंद असून विभागाकडे जमा असलेल्या डिपॉझीट रक्कमेतून ही वसुली करण्याचे विभागाने मान्य केले आहे. परंतु डिपॉझीट रक्कमेतून ही वसुली केली तर ह्या कामाचे कंत्राट रद्द होईल व भविष्यात हे काम त्या कंत्राटदाराकडून करून घेणे विभागास शक्य होणार नाही व या कामाचे पुन्हा टेंडर मागविणे आवश्यक राहील. अशा परिस्थितीत जी वसुली विभागाच्या सहज हातात होती ती त्यांनी केलेली नाही. अतः यात जबाबदार असणाऱ्या सर्व संबंधितांवर तात्काळ कारवाई करण्यात यावी तसेच या कंत्राटदाराची अन्य दोन ठिकाणी कामे सुरू असून ही वसुली त्या देयकातून करणे शक्य असल्यास ती करण्यात यावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

३.७ अधिकाऱ्यांच्या चूकीमुळे कोट्यवधी रुपयांचे अतिरिक्त प्रदान कंत्राटदारास झालेले आहे व रक्कम एकरकमी वसूल करणे शक्य असतानाही ती वसूल न करणे यामुळे शासनाचे मोठ्या प्रमाणात व्याजाचेदेखील नुकसान झालेले आहे. या व्याजाची परिगणना करून अधिकाऱ्यांकडून त्याची वसुली करण्यात यावी व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस ३ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी, अशी समितीची शिफारस आहे.

३.८ सदरहू पाईपलाईनचे काम अद्यापही प्रलंबित असून स्थानिकांचा विरोध व अडचणींमुळे काम सध्या बंद आहे. विभागाने या पाईपलाईनचे काम तातडीने त्याच कंत्राटदाराकडून पूर्ण करण्यासाठी आवश्यक ती पूर्ण उपाययोजना करावी. तसेच आवश्यकता वाटल्यास स्थानिक लोकप्रतिनिधींची देखील यात मदत घेऊन सहमतीने तोडगा काढण्याचे प्रयत्न विभागाने करावेत व केलेल्या कार्यवाहीची माहिती समितीस २ महिन्यांच्या आत देण्यात यावी अशी समितीची शिफारस आहे.

परिशिष्ट -अ

विवरण क्रमांक १

परिशिष्ट 3.1 (संदर्भ : परिच्छेद : 3.3.3.2 : पृष्ठ : 45)						
विभाग निहाय लाभार्थींची नोंदणी व नोंदणीमध्ये होणारी तूट दर्शविणारे विवरणपत्र						
विभाग	एकूण नोंदणी	एकूण वैध नोंदणी	मार्च 2014 रोजी एकूण नोंदणीशी वैध असलेल्या नोंदणीची टक्केवारी	निर्धारित लक्ष्य (ऑगस्ट 2012)	निर्धारित लक्ष्याशी तुलना करता नोंदणी मधील तूट	तुटीची टक्केवारी
कोकण	27,955	8,917	31.89	50,000	22,045	44.09
पुणे	83,839	57,230	68.26	50,000	00	-
नाशिक	18,423	11,078	60.13	50,000	31,577	63.15
औरंगाबाद	21,459	15,332	71.45	50,000	28,541	57.08
नागपूर	26,840	19,004	70.80	50,000	23,160	46.32
एकूण	1,78,516	1,11,561	62.49			

स्त्रोत : मंडळाने दिलेली माहिती

विवरण क्रमांक २

परिशिष्ट 3.2 (संदर्भ : परिच्छेद : 3.3.5 पृष्ठ : 48)							
वर्षनिहाय संकलित केलेला उपकर, इतर प्राप्ती, प्रशासकीय खर्च आणि कल्याण योजनांवर झालेला खर्च दर्शविणारे विवरणपत्र (₹ लक्षा मध्ये)							
अ. क्र.	वर्ष	संकलित केलेला उपकर	इतर प्राप्ती	एकूण प्राप्ती	प्रशासकीय खर्च	योजनेवरील खर्च	एकूण खर्च
1.	2007-08	77.00	0	77.00	0	0	0
2.	2008-09	60.72	0	60.72	0	0	0
3.	2009-10	948.85	0	948.85	0	0	0
4.	2010-11	8,901.35	0	8,901.35	0	0	0
5.	2011-12	40,732.70	1,865.18	42,597.88	5.99	0.25	6.24
6.	2012-13	68,938.60	8,830.71	77,769.31	346.82	30.22	377.04
7.	2013-14	73,298.69	5,561.34	78,860.03	2,124.73	3,785.94	5,910.67
एकूण		1,92,957.91	16,257.23	2,09,215.14	2,477.54	3,816.41	6,293.95

स्त्रोत : मंडळाने दिलेली माहिती

विवरण क्रमांक ३

परिशिष्ट 3.3 (संदर्भ: परिच्छेद: 3.3.5-पृष्ठ: 48) 2011-14 दरम्यान कल्याणकारी योजनांवर झालेला खर्च दर्शविणारे विवरणपत्र									
अ. क्र.	कार्यान्वित झालेल्या योजना	2011-12		2012-13		2013-14		एकूण	
		लाभार्थ्यांची संख्या	रक्कम (₹ लक्ष)	लाभार्थ्यांची संख्या	रक्कम (₹ लक्ष)	लाभार्थ्यांची संख्या	रक्कम (₹ लक्ष)	लाभार्थ्यांची संख्या	रक्कम (₹ लक्ष)
1	शैक्षणिक सहाय्य	0	0	12	0.34	720	37.90	732	38.24
2	नैसर्गिक प्रसुतिसाठी सहाय्य	0	0	21	1.05	140	7.60	161	8.65
3	सिझेरियनसाठी सहाय्य	0	0	1	0.10	60	6.80	61	6.90
4	अंत्यविधीसाठी सहाय्य	5	0.25	13	0.65	6	0.30	24	1.20
5	वैद्यकीय मदत	0	0	0	0	7	1.75	7	1.75
6	लॅपटॉपचे वाटप	0	0	0	0	50	23.80	50	23.80
	एकूण	5	0.25	47	2.14	983	78.15	1,035	80.54
7	जनश्री विमा योजना	0	0	65,389	28.08	0	4.62	65,389	32.70
8	वैद्यकीय गट विमा (मेडीक्लेम) आणि वैयक्तिक गट अपघात विमा योजना	0	0	0	0	94,244	3,703.17	94,244	37,073.17
	एकूण	5	0.25	65,436	30.22	95,228	3,785.94	1,60,669	3,816.41

स्त्रोत : मंडळाने दिलेली माहिती

विवरण क्रमांक ४

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ, मुंबई		
माहे ३१ डिसेंबर २०१५ पर्यंतची निरीक्षणांची संख्या		
अ.क्र	विभागाचे नाव	निरीक्षणांची संख्या
		एकूण
१	मुंबई	६९५
२	पुणे	७४१
३	नागपूर	४९२
४	नाशिक	१६०
५	औरंगाबाद	निरंक
	एकूण	२०८८

मा. अपर कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, कोकण विभाग मुंबई.
 माहे डिसेंबर २०१५ अखेर पर्यंतची एकूण नोंदित आस्थापनाची संख्या
 तसेच नोंदित लाभार्थी कामगारांची संख्या

क्र.सं.	जिल्ह्याचे नाव	माहे डिसेंबर २०१५ मध्ये नोंदित झालेल्या आस्थापनांची संख्या	एकूण नोंदित कामगारांची संख्या		एकूण जिवित नोंदित कामगारांची संख्या		माहे डिसेंबर २०१५ मध्ये नोंदित झालेल्या कामगारांची संख्या	माहे डिसेंबर २०१५ मध्ये अपघात झालेल्यांची एकूण संख्या		एकूण अपघातांची संख्या
			स्त्री	पुरुष	एकूण	एकूण		स्त्री	पुरुष	
१.	मुंबई शहर	०१	२१५	६२४३	२५	९१३	९३८	--	--	१०
२.	मुं.उप.(पु)	०२	२८७	४४१५	--	५३७	५३७	१४८	--	१०
३.	मुं.उप.(प)	--	४३९	६२६३	--	१७००	१७००	१७	--	--
४.	ठाणे	०१	३७२	१६८०९	११०	२५२८	२६३८	२६१	--	--
५.	रायगड	०१	२७६	७०२८	१७२	१५५	११२७	२६५	--	२८
६.	रत्नागिरी	-	२६	१४६०	५२	१७६०	१८१२	--	--	--
७.	सिंधुदूर्ग	-	--	१४९१२	७८२	१४७७४	१५५७४	०१	--	--
	एकूण	०५	१६९५	६५२१०	११४१	२३१८५	२४३२६	०१	--	२०

अपर कामगार आयुक्त, पुणे विभाग, पुणे

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ, मुंबई.

माहे दिसेंबर २०१५ अखेर निरीक्षण संख्या.

अ.क्र.	जिल्हा	एकूण नोंदीत कामगार संख्या
१	पुणे	७०९
२	सोलापूर	-
३	कोल्हापूर	१४
४	सांगली	०१
५	सातारा	०८
६	इचलकरजी	०९
७	एकूण	७४१

अप्पर कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, नागपूर		
"नमुना - ब "		
इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याण अधिनियमा अंतर्गत कामगारांच्या कल्याण सुरक्षाबाबत घेतलेल्या अद्याप पर्यंत निरीक्षणांचा अहवाल		
विभागाचे नाव : नागपूर.		
जिल्हा कार्यालयाचे नाव : अप्पर कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, नागपूर.		
एकूण निरीक्षणांची संख्या		
अ.क्र.	जिल्हा	एकूण निरीक्षणांची संख्या
१	२	३
१	नागपूर	१९३
२	चंद्रपूर	६९
३	भंडारा	२७
४	गोंदिया	४७
५	गडचिरोली	१०
६	वर्धा	१०
७	अमरावती	८०
८	यवतमाळ	८
९	अकोला	३०
१०	वाशिम	१२
११	बुलढाणा	६
एकूण		

Vishakh - V - Baner

सहाय्यक कामगार आयुक्त,

नागपूर

कामगार उप आयुक्त, नाशिक विभाग, नाशिक यांचे कार्यालय,

माहे, डिसेंबर, २०१५ अखेर पर्यंतची एकुण नोंदीत आस्थापनांची संख्या तसेच नोंदीत लाभार्थी कामगारांची संख्या

अ. क्र.	जिल्हाचे नाव	माहे डिसेंबर २०१५ मध्ये नोंदीत झालेल्या आस्थापनांची संख्या	एकुण नोंदीत आस्थापनांची संख्या	माहे डिसेंबर, २०१५ मध्ये नोंदीत झालेल्या कामगारांची संख्या			एकुण नोंदीत लाभार्थी कामगारांची संख्या			एकुण अभिवृत्त नोंदीत कामगारांची संख्या			माहे डिसेंबर, २०१५ मध्ये अपघात झालेल्याची एकुण संख्या			एकुण अपघातांची संख्या															
				स्त्री	पुरुष	एकुण	स्त्री	पुरुष	एकुण	स्त्री	पुरुष	एकुण	स्त्री	पुरुष	एकुण	स्त्री	पुरुष	एकुण													
१.	२.	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०		
१.	नाशिक	०९	१०१	९७	१६६	२६३	१५४१	९०६८	७६०९	१३३९	२७७३	४११२	१४९९	१०९	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	
२.	मालेगाव	.....	.....	२६	९२	११८	१६२९	२८८२	४५११	१५४७	२६१२	४१५९	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	
३.	जळगाव	.....	५६	२०	१९८	२१८	४१०	६५३५	६९४६	२६८	३०८४	३३५२	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
४.	अहमदनगर	०१	२०७	२२६	६१८	८४४	२६०८	३१६९१	३४७९९	१५९८	२४१५७	२५७५५	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
५.	घुळे/नंदुरवार	.....	०४	४१	९६	१३७	७०५	४६१६	५३११	४०३	३५३४	३९३७	.....	६९	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
६.	एकुण	०२	३६८	४१०	११७०	१५८०	६८९३	११७९२	१५८८५	११५५	३६१६०	४१३१५	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

विवरण क्रमांक ५

महाराष्ट्र इमारत व इतर बांधकाम कामगार कल्याणकारी मंडळ, मुंबई
बांधकाम कामगारांची नोंदणी अभियान राबविण्यासाठी देण्यात आलेल्या
रु. ५ लाख रकमेच्या खर्चाचा तपशिल

अ. क्र.	विभाग	वर्ष	खर्च केलेली रक्कम	शिल्लक रक्कम	खर्च केलेल्या कार्याचा तपशिल
१.		२०१२-२०१३			
	मुंबई	निरंक	-	-	-
	पुणे		१७,४८०	-	कामगार मेळावा आयोजन खर्च
	नाशिक		१,१८,८४२	-	कामगार नोंदणी व छपाई
	नागपूर		२,९८,०१२	-	प्रवास खर्च व प्रिंटर्स दुरुस्ती
	औरंगाबाद		१,२६,४१८	-	स्टेशनरी व प्रशासकीय खर्च
	एकुण		५,६०,७५२	१९,३९,२४८	
२.		२०१३-२०१४			
	मुंबई	निरंक	-	-	-
	पुणे		१,७७,१९५	-	नोंदणी संगणकीकरणाचा खर्च
	नाशिक		४७,७२०	-	योजना, जागृती व छपाई
	नागपूर		२२,६९१९	-	प्रवास खर्च व इंटरनेट खर्च
	औरंगाबाद		४०,१४४	-	प्रवास खर्च व प्रशासकीय खर्च
	एकुण		४,९१,९७८	१४,४७,२७०	
३.		२०१४-२०१५			
	मुंबई	निरंक	-	-	-
	पुणे		निरंक	-	-
	नाशिक		निरंक	-	-
	नागपूर		१४,२४५	-	प्रवास खर्च व इंटरनेट खर्च
	औरंगाबाद		१,२३,३८७	-	स्टेशनरी व प्रशासकीय खर्च
	एकुण		१,३७,६३२	१३,०९,६३८	
४.		२०१५-२०१६			
	मुंबई	निरंक	-	-	-
	पुणे		निरंक	-	-
	नाशिक		निरंक	-	-
	नागपूर		४७,१०१	-	प्रवास खर्च व इंटरनेट खर्च
	औरंगाबाद		निरंक	-	-
	एकुण		४७,१०१		
	एकुण खर्च		१२,३७,४६३		(सर्व विभागीय खर्च)
	एकुण शिल्लक			१२,६२,५३७	

विवरण क्रमांक ६

No.CL/BOC/ 2013/Desk-30,
Office of the Commissioner of Labour,
Kamgar Bhavan, E-Block, C-20,
Bandra Kurla Complex, Bandra(E),
Mumbai-400 051.

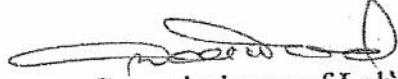
Dated the 30 MAR 2013

To,

The Secretary(Labour),
Industries, Energy & Labour Department,
Mantralaya, Mumbai-400 032.

**Sub:-Maharashtra Building and Other Construction
Workers Welfare Board
Submission of Annual Report for the year 2011-2012.**

Please find enclosed herewith the Annual Report for the year 2011-2012 in two copies for further transmission to Central Government.

Commissioner of Labour,
Maharashtra State,
Mumbai.

FORM NO VIII

(See Rule 44)

**Maharashtra Building and other Construction Workers
Welfare Board,****Maharashtra Annual Report for the year 2011- 2012**

1)	BOARD		
1.	Full Registered Address		Office of the Commissioner of Labour, Maharashtra E block C-20 Kamgar Bhavan, Bandra Kurla Complex, Bandra East, Mumbai . 51
2.	Date Of Constitution	1	The Board consisting of Govt. officials was constituted on 4 th August 2007.
		2	A full fledged tripartite board was constituted on 1 st May 2011.
3.	Name Of Chairperson	1	Shri Arvind Kumar(I.A.S)- Till 23.05.2011
		2	Shri Sanjay Deshmukh (I.A.S) 23.05.2011 to 12.03.2012
		3	Shri Madhukar Gaikwad(I.A.S) 12.03.2012 till date.

4.	Members of the Board	(I) MEMBERS OF THE STATE GOVERNMENT	
		1	Deputy Secretary (Labour Department)
		2	Deputy Secretary (Urban Development)
		3	Deputy Secretary (Finance Deptt.)
		4	Deputy Secretary (Public Works Deptt.)
		5	Deputy Secretary (Irrigation Deptt.)
		(II) Employers' Representatives	
		1	Shri. Anil Dattatraya Dhawale
		2	Shri. Ramesh Sohanlal Sarda
		3/1	Shri. Shankar Gajanan Bhoir (till 7.12.2011)
			Shri. Dadarao Dongare (wef.8.12.2011)
		3/2	
		4/1	Shri. Sanjay Gopal Yadav (till 7.12.2011)
		4/2	Smt. Radhika Gaikwad (wef.9.02.2012)
		5	Shri. Mahesh Mudda
		(III) Employees' Representatives	
		1	Shri. Vasant Sawant
		2	Shri. Munavar shaikh
		3	Shri. Rajesh Phule
		4	Shri. Kedar Kale
		5	Shri. Prakash Deotale

5.	REGIONAL OFFICES WITH ADDRESS (IF ANY):-	<p>The Board has no separate regional offices, since the work of the board is entrusted to the officers and the Labour commissionerate. The addresses of the Regional Offices of the Labour are as follows :-</p> <p>1. Additional Commissioner of Labour Kamgar bahavan, E- block, C- 20, BKC, Bandra (E) Mumabi,400 051.</p> <p>2. Additional Commissioner of Labour, Bangla no 5. Pune- Mumbai road, Shivaji Nagar, Pune 411- 005</p> <p>3. Additional Commissioner of Labour Bhosala chambers, House No. 240, Civil line , Nagpur 440 001</p> <p>4. Dy. Commissioner of Labour, Maljipura, Station road, Aurangabad.</p> <p>5. Dy. Commissioner of Labour, Udyog Bhavan, Shop no. 18 & 19 4th floor Near I.T.I. signal satpur, Nashik, 422 007.</p>
6.	Number Of staff of the board with grade wise (including regional offices)	The work of the Board is entrusted to the Officers and Staff of the Labour Commissionerate

II)	MEMBERSHIP		
	(i)	Number of beneficiaries registered with the board	65152 (Previous registration of 27635 workers have not paid monthly contribution).
	(ii)	Number of registered employers:-	1199
	(iii)	Number of beneficiaries registered during the audit period:-	37517

III) Meetings		
	State the numbers meetings held with dates during the year and names of the members remaining absent	9 Meetings 1)18.05.2011 2) 20.06.2011 3)10.08.2011 4) 11.10.2011 5)08.12.2011 6) 09.02.2012 7)27.02.2012 8)26.03.2012 9)28.03.2012
Sr No.	Date of meeting	Name of member absent
1	18.05.2011	1 Shri Vasant sawant (member) 2 Dy. Secry.Urban Development. 3.Shri Pradip Dange Dy.Secry. PWD 4.Welfare commi. Central Nagpur
2	20.06.2011	1.Dy. secry Labour Department 2.Dy. secry Urban Development 3.Dy. secry Finance Department 4.Dy. secry PWD 5.Dy. secry Irrigation 6.Welfare Commr. Central Nagpur

Sr No.	Date of meeting	Name of member absent
3	10.08.2011	1.Shri Shankar Bhoir 2.Shri Dhawale Anil 3.Shri Sarada Ramesh 4.Dy secry. Labour Department 5.Dy. Secry Urban Development 6.Dy. Secry Finance Department 7.Dy. Secry Irrigation
4	11.10.2011	1.Shri Mahesh Mudda 2.Shri. Kedar Kale 3.Shri. Ramesh Sarda 4.Dy secry. Labour Department 5.Dy. Secry Urban Development 6.Dy. Secry Finance Department 7.Dy. Secry PWD 8.Dy. Secry Irrigation
5	08.12.2011	1.Smt. Radhika Gaikwad 2.Shri Sarada Ramesh 3.Dy. secry Urban Development 4.Dy. secry Finance Department 5.Dy.secry Irrigation Department

S. No.	Date of meeting	Name of member absent
6	09.02.2012	1.Mahesh Mudda 2.Dy Secry Labour Department 3.Dy. Sec Urban Development
7	27.02.2012	1.Shri Mahesh Mudda 2.Shri Vasant Sawant 3.Dy. Sec PWD 4.Welfare Commr. Central Nagpur
8	26.03.2012	1.Shri Prakash Devtale 2.Shri Anil Dhawale 3.Shri Ramesh Sarada 4.Shri Vasant Sawant 5.Dy. secry Labour Department 6.Dy. secry Urban Development 7.Dy. secry Finance Department 8.Dy. secry PWD 9.Dy. secry Irrigation 10.Welfare Commr. Central Nagpur

9	28.03.2012	1.Shri Mahesh Mudda 2.Shri Prakash Devtale 3.Shri. Kedar Kale 4.Dy. Secry. Irrigation 5.Welfare Commr. Central Nagpur
---	------------	---

IV	Audit		
	(i)	The date of last Audit	NO Audit was Conducted during 2011 – 2012.
	(ii)	Have any irregularities been mentioned in the previous audit if so, state the position regarding thereof :-	Nil
V	Internal Audit		
	a.	Is there a formal internal audit system in operation	There was no formal internal audit system in operation during 2011 -2012.
	b.	Any special areas which are taken up by a internal auditor ? if yes, list them.:-	Nil
	c.	Who had done the internal audit? Whether the internal auditor from the panel of auditors?	Nil

	d.	State whether there is proper co- ordination between the government auditor and the internal auditor	Nil
	e.	Whether recommendations made by the internal auditor have been complied with by the board, if no specify them.	Nil
VI)	Cash ,Bank balances and securities		
	A	Cash	
	a)	Whether the cash is counted physically by the auditor ? if yes give the date	All the transactions are done by Demand Drafts, The Cash is not handled for carrying the transactions.
	b)	Who produced the cash for counting ? give his name and designation. Is he authorised to keep cash? Whether the cash balances was within the limits stipulated?	Nil

	c)	Is it correct according to cash book ?	Nil
	d)	are arrangement for safety of cash in safe and cash in transit adequate?	Nil
	e)	Whether any insurance policy for money-in transit,cash, in safe and fidelity guarantee is taken out ? if yes, specify the sum insured against each category	Nil
B	Bank Balances		
	a.	Do the bank balances shown in bank statements/pass book tally with the bank book? If not, whether any reconciliation statement is prepared? attach statements.	No reconciliation was done.

		b.	Whether confirmation of balance are obtained from all the banks	No
	C	Securities:-		
		a	Verify securities physically and see whether they are in the name of the board.	Yes
		b	Are dividends and /or interests being dully collected and whether provision of accrued interest is calculated correctly?	Yes
		c	If securities are lodged with the bank are relevant certificates obtained?	Yes
		d	Is investment register is kept and return up to date ?	Yes
		e	Whether the aggregate amount as per the register tally's with the ledger? If not what is the quantum of difference ?	Yes
		f	Amount not received upon maturity.	Nil

VII)	Movable and unmovable properties :-	
a	Are relevant registers maintained upto date ?	The board did not possess any movable and unmovable property during 2011 – 2012.
b	Verified property physically and obtained list. Do the balance tally with balance sheet features?	Nil
c	In case of immovable properties including land, verify title deeds and see whether they are in the name of the board.	Nil
d	Is the property dully insured whether necessary? If so, give details .	Nil
e	Depreciation	
	1 Is due depreciat:ion charges ?	Nil
	2 State the rates of depreciation charged on various assets	Nil
VIII	Receipts during the year under report	
1	amount of grants /loans received from the central government.	Nil
2	amount of contribution received from the beneficiaries.	The amount of cess collected, amount of contribution received and amount of registration fees received is Rs. 425,97,88,297/-
3	amount of cess received.	
4	amount of registration fees received from the beneficiaries.	
5	any other source.	Nil

IX.	Expenditure during the year under report		
	1	financial assistance provided to the beneficiaries (give the details schemewise)	Funeral benefit of Rs. 25,000/- given to the legal heirs of the five deceased construction workers (5000 each)
	2	administraive expenditure (including salary)	Rs. 599085.25/-
	3	expenditure on other heads (specify the heads)	Nil
X.	Activites:-		
	1	state the various activities of the board.	Registration of building const. workers Framing of the various welfare schemes and their implementation. Sensitisation of welfare schemes through publicity, holding camps etc.
	2	Proposals for the future schemes	A proposals for the Skill up gradation, starting of construction academy are under consideration.

XI	General			
	1	Litigations		
		a	Number of court cases against board :-	A public interest litigation- writ petition 318/2006 filed by national campaign committee for central legislation on construction, labour Against union of India and state of Maharashtra for no implementation of provision of building and other construction workers (Regulation of employment condition of services) Act 1996 is pending before the Hon. Supreme court. .A contempt petitions (c) Nos. 41/2011 to 44/2011 in WP (C) No. 318/2006
		b	Number of court cases filed by the board. :-	Nil

	2	Inspections	
		a	Whether any inspection has been carried out by any central state government authority.:-
			No
		b	Orders/directions issued if any
			No
	3	Proposals	
		Pending proposals if any with the government	A proposal dated 19.01.2012 for recovering the cess from 1 Nov. 1995 with retrospective effect is pending with government.
		Annexure – Internal auditors report	No audit conducted.

No. BOCW/AR/2014/Desk-30 / 115 2 / 115
 Office of the Commissioner of Labour,
 Kamgar Bhavan, 'E' Block, C-20,
 B.K.C., Bandra (E), Mumbai - 400 051.

Date : 23 JAN 2015

To,

Director,
 Ministry of Labour & Employment,
 Government of India,
 Jaiselmer House, Mansingh Road,
 New Delhi - 110 011.

**Sub : Annual report on implementation of the Building & Other
 Construction Workers (RE & CS) Act, 1996
 for the Year 2012-13 and 2013-14**

Dear Sir,

The Annual Report on implementation of the Building & Other Construction Workers' (RE & CS), Act, 1996 for the year 2012-13 and 2013-14 is attached herewith for your perusal.

OIC
M/Lonjwal

Chavan
21/1/15

Commissioner of Labour / Chairman,
 Maharashtra Building & Other
 Construction Workers' Welfare Board,
 Mumbai

Encl : As above.

Copy submitted to :

① Principal Secretary (Labour)
 Industries, Energy & Labour Department,
 Mantralaya, Mumbai.

③ *Shri. D.S. Rajput*
 Dy. Secretary

② S. Chatterjee,
 Welfare Commissioner
 Nagpur

④ *Shri. Prashant Rattod*
 Desk officer (Lab-7)

Build. Const./Gamre/Com.hp

Shri. D.S. Rajput

FORM NO VIII

(See Rule 44)

Maharashtra Building and other Construction Workers Welfare Board,

Maharashtra Annual Report for the year 2012- 2013

I)	BOARD			
	1.	Full Registered Address		Office of the Commissioner of Labour, Maharashtra E block C-20 Kamgar Bhavan, Bandra Kurla Complex, Bandra East, Mumbai . 51
	2.	Date Of Constitution	1 2	The Board consisting of Govt. officials was constituted on 4 th August 2007. A full fledged tripartite board was constituted on 1 st May 2011.
	3.	Name Of Chairperson	1.	Shri Madhukar Gaikwad(I.A.S) 12.03.2012 till date.
	4.	Members of the Board	(I) MEMBERS OF THE STATE GOVERNMENT	
			1	Deputy Secretary (Labour Department)
			2	Deputy Secretary (Urban Development)
			3	Deputy Secretary (Finance Deptt.)
			4	Deputy Secretary (Public Works Deptt.)
			5	Deputy Secretary (Irrigation Deptt.)

			(II) Employers' Representatives
			1 Shri. Anil Dattatraya Dhawale
			2 Shri. Ramesh Sohanlal Sarda
			3 Shri. Dadarao Dongare
			4 Smt. Radhika Gaikwad
			5 Shri. Mahesh Mudda
			(III) Employees' Representatives
			1 Shri. Vasant Sawant
			2 Shri. Munavar shaikh
			3 Shri. Rajesh Phule
			4 Shri. Kedar Kale
			5 Shri. Prakash Deotale
	5.	REGIONAL OFFICES WITH ADDRESS (IF ANY):-	<p>The Board has no separate regional offices, since the work of the board is entrusted to the officers of the Labour commissionerate. The addresses of the Regional Offices of the Labour are as follows :-</p> <p>1. Additional Commissioner of Labour Kamgar bahavan, E- block, C- 20, BKC, Bandra (E) Mumabi,400 051.</p> <p>2. Additional Commissioner of Labour, Bangla no 5. Pune- Mumbai road, Shivaji Nagar, Pune 411- 005</p> <p>3. Additional Commissioner of Labour Bhosala chambers, House No. 240, Civil line , Nagpur 440 001</p>

			4. Dy. Commissioner of Labour, Maljipura, Station raoad, Aurangabad.
			5. Dy. Commissioner of Labour, Udyog Bhavan, Shop no. 18 & 19 4 th floor Near I.T.I. signal satpur, Nashik, 422 007.
	6.	Number Of staff of the board with grade wise (including regional offices)	The work of the Board is entrusted to the Officers and Staff of the Labour Commissionerate
	II) MEMBERSHIP		
	(i)	Number of beneficiaries registered with the board	65946
	(ii)	Number of registered employers:-	884
	(iii)	Number of beneficiaries registered during the audit period:-	65946

III) Meetings		
	State the numbers meetings held with dates during the year and names of the members remaining absent	Meetings - 8 1. 18.05.2012 2. 07.06.2012 3. 22.08.2012 4. 04.10.2012 5. 17.10.2012 6. 06.11.2012 7. 23.01.2012 8. 25.03.2013
Sr No.	Date of meeting	Name of member absent
1	18.05.2012	1. Dy. Secry.Urban Development 2. Dy. secry PWD 3. Welfare commi. Central Nagpur 4. Anil Dhawale 5. Ramesh Sarada 6. Prakash Devtale 7. Kedar Kale
2	07.06.2012	1. Dy. Secry.Urban Development 2. Dy. secry PWD 3. Anil Dhawale 4. Ramesh Sarada 5. Mahesh Mudda 6. Kedar Kale

Sr No.	Date of meeting	Name of member absent
3	22.08.2012	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy secry. Labour Department 2. Dy. Secry. Urban Development 3. Dy. Secry Finance Department 4. Dy. Secry Irrigation 5. Welfare Commr. Central Nagpur 6. Mahesh Mudda
4	04.10.2012	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy secry. Labour Department 2. Dy. Secry. Urban Development 3. Dy. Secry Finance Department 4. Dy. Secry Irrigation 5. Dy. secry PWD 6. Welfare Commr. Central Nagpur 7. Anil Dhawale 8. Ramesh Sarada 9. Mahesh Mudda
5	17.10.2012	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy. Secry. Urban Development 2. Dy. Secry Finance Department 3. Dy. Secry Irrigation 4. Welfare Commr. Central Nagpur 5. Anil Dhawale 6. Ramesh Sarada 7. Mahesh Mudda 8. Vasant Sawant

6	06.11.2012	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy. Secry.Urban Development 2. Dy. Secry Finance Department 3. Dy. Secry Irrigation 4. Kedar Kale 5. Vasant Sawant
7	23.01.2013	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy. Secry Labour 2. Dy. Secry.Urban Development 3. Dy. Secry Finance Department 4. Dy. Secry Irrigation 5. Dy. Secry PWD 6. Mahesh Mudda... 7. Vasant Sawant 8. Dy. Commissioner of Labour/Secry. Of Board
8	25.03.2013	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy. Secry Labour 2. Dy. Secry.Urban Development 3. Dy. Secry Finance Department 4. Dy. Secry Irrigation 5. Mahesh Mudda. 6. Vasant Sawant 7. Kedar Kale 8. Dy. Commissioner

IV	Audit		
	(i)	The date of last Audit	The Inspection for the period from 2007-08 to 2011-12 (First Audit was conducted during the period 28.03.2012 to 11.05.2012)
	(ii)	Have any irregularities been mentioned in the previous audit if so, state the position regarding thereof :-	Nil

V	Internal Audit		
	a.	Is there a formal internal audit system in operation	There is no formal internal audit system in operation.
	b.	Any special areas which are taken up by a internal auditor ? if yes, list them.:-	Nil
	c.	Who had done the internal audit? Whether the internal auditor from the panel of auditors?	Nil
	d.	State whether there is proper co-ordination between the government auditor and the internal auditor	Nil
	e.	Whether recommendations made by the internal auditor have been complied with by the board, if no specify them.	Nil
VI)	Cash ,Bank balances and securities		
	A	Cash	
	a)	Whether the cash is counted physically by the auditor ? If yes, give the date	All the transactions are done by Demand Drafts, The Cash is not handled for carrying the transactions.

	b)	Who produced the cash for counting ? give his name and designation. Is he authorised to keep cash? Whether the cash balances was within the limits stipulated?	Nil
	c)	Is it correct according to cash book ?	Nil
	d)	Are arrangements for safety of cash in safe and cash in transit adequate?	Nil
	e)	Whether any insurance policy for money-in transit, cash, in safe and fidelity guarantee is taken out ? If yes, specify the sum insured against each category.	Nil
B	Bank Balances		
	a.	Do the bank balances shown in bank statements/pass book tally with the bank book? If not, whether any reconciliation statement is prepared? Attach statements.	No reconciliation is done.
	b.	Whether confirmation of balance are obtained from all the banks?	No

	C	Securities:-	
	a	Verify securities physically and see whether they are in the name of the board.	Yes
	b	Are dividends and /or interests being dully collected and whether provision of accrued interest is calculated correctly?	Yes
	c	If securities are lodged with the bank are relevant certificates obtained?	Yes
	d	Is investment register is kept and return up to date ?	Yes
	e	Whether the aggregate amount as per the register tally's with the ledger? If not what is the quantum of difference ?	Yes
	f	Amount not received upon maturity.	Nil
VII)	Movable and immovable properties :-		
	a	Are relevant registers maintained upto date ?	The board does not possess any movable and immovable property .
	b	Verified property physically and obtained list. Do the balance tally with balance sheet features?	Nil
	c	In case of immovable properties including land, verify title deeds and see whether they are in the name of the board.	Nil

	d	Is the property dully insured whether necessary? If so, give details .	Nil
	e	Depreciation	
	1	Is due depreciation charges ?	Nil
	2	State the rates of depreciation charged on various assets	Nil
VIII	Receipts during the year under report		
	1	amount of grants /loans received from the central government.	Nil
	2	amount of contribution received from the beneficiaries.	The amount of cess collected, amount of contribution received and amount of registration fees received is Rs. 777,69,31,571/-
	3	amount of cess received.	
	4	amount of registration fees received from the beneficiaries.	
	5	any other source.	Nil
IX.	Expenditure during the year under report		

	1	financial assistance provided to the beneficiaries (give the details schemewise)	SR. NO.	PARTICULARS OF EXPENDITURE	2012-13			
					NO. OF BENEFITS	AMOUNT		
					1	EDUCATIONAL ASSISTANCE	12	34350
					2	ASSISTANCE FOR	21	105000
					3	ASSISTANCE FOR CESEAREAN	1	10000
					4	FUNERAL	13	65000
					5	MEDICAL	0	0
		TOTAL	47	214350				
	2	administraive expenditure (including salary)	Rs. 31,44,461/-					
	3	expenditure on other heads (specify the heads)	1. Janashri Vima Yojana (LIC) Rs. 32,49,450/- 2. Advertisement Expenditure Rs. 3,40,38,158/-					
X.	Activities:-							
	1	state the various activities of the board.	Registration of building const. workers Framing of the various welfare schemes and their implementation. Sensitisation of welfare schemes through publicity, holding camps etc.					
	2	Proposals for the future schemes	1. A proposals for the Skill Development for registered Construction workers 2. Mediclaim Scheme for registered Construction workers and their families.					

XI	General			
	1	Litigations		
		a	Number of court cases against board :-	Nil
		b	Number of court cases filed by the board. :-	Nil
	2	Inspections		
		a	Whether any inspection has been carried out by any central state government authority.:-	Yes
		b	Orders/directions issued if any	Nil
	3	Proposals		
		Pending proposals if any with the government		---
		Annexure – Internal auditors report		No audit conducted.

FORM NO VIII

(See Rule 44)

**Maharashtra Building and other Construction
Workers' Welfare Board,****Maharashtra Annual Report for the year 2013- 2014**

D)	BOARD		
1.	Full Registered Address		Office of the Commissioner of Labour, Maharashtra E block C-20 Kamgar Bhavan, Bandra Kurla Complex, Bandra East, Mumbai . 51
2.	Date Of Constitution	1	The Board consisting of Govt. officials was constituted on 4 th August 2007.
3.	Name Of Chairperson	2	A full fledged tripartite board was constituted on 1 st May 2011.
4.	Members of the Board	1.	<p>(I) MEMBERS OF THE STATE GOVERNMENT</p> <p>Deputy Secretary (Labour Department)</p> <p>Deputy Secretary (Urban Development)</p> <p>Deputy Secretary (Finance Deptt.)</p> <p>Deputy Secretary (Public Works Deptt.)</p> <p>Deputy Secretary (Irrigation Deptt.)</p>
		2.	Shri Madhukar Gaikwad (I.A.S) 12.03.2012 to . 20. 02.2014
			Shri H.K. Jawale (I.A.S) 21.02.2014 till date

			(II) Employers' Representatives
			1 Shri. Anil Dattatraya Dhawale
			2 Shri. Ramesh Sohanlal Sarda
			3 Shri. Dadarao Dongare
			4 Smt. Radhika Gaikwad
			5 Shri. Mahesh Mudda
			(III) Employees' Representatives
			1. Shri. Vasant Sawant
			2 Shri. Munavar shaikh
			3 Shri. Rajesh Phule
			4 Shri. Kedar Kale
			5 Shri. Prakash Deotale
	5.	REGIONAL OFFICES WITH ADDRESS (IF ANY):-	<p>The Board has no separate regional offices, since the work of the board is entrusted to the officers of the Labour commissionerate. The addresses of the Regional Offices of the Labour are as follows :-</p> <p>1. Additional Commissioner of Labour Kamgar bahavan, E- block, C- 20, BKC, Bandra (E) Mumabi,400 051.</p> <p>2. Additional Commissioner of Labour, Bangla no 5. Pune- Mumbai road, Shivaji Nagar, Pune 411- 005</p>

			3. Additional Commissioner of Labour Bhosala chambers, House No. 240, Civil line , Nagpur 440 001
			4. Dy. Commissioner of Labour, Maljipura, Station raoad, Aurangabad.
			5. Dy. Commissioner of Labour, Udyog Bhavan, Shop no. 18 & 19 4 th floor Near I.T.I. signal satpur, Nashik, 422 007.
	6.	Number Of staff of the board with grade wise (including regional offices)	The work of the Board is entrusted to the Officers and Staff of the Labour Commissionerate
II) MEMBERSHIP			
	(i)	Number of beneficiaries registered with the board	62878
	(ii)	Number of registered employers:-	1174
	(iii)	Number of beneficiaries registered during the audit period:-	62878

II) Meetings		
	State the numbers meetings held with dates during the year and names of the members remaining absent	6 Meetings 1. 08.07.2013 2. 26.08.2013 3. 30.08.2013 4. 21.10.2013 5. 16.01.2014 6. 30.07.2014
Sr No.	Date of meeting	Name of member absent
1	08.07.2013	1. Dy. Secry PWD 2. Dy. Secry Irrigation 3. Dy. Secry Urban Development
2	26.08.2013	1. Dy. Secry. Labour Department 2. Dy. Secry Urban Development 3. Dy. Secry Finance Department 4. Dy. Secry Irrigation 5. Dy. Secry PWD
3	30.08.2013	1. Dy. Secry. Labour Department 2. Dy. Secry. Urban Development 3. Dy. Secry. PWD 4. Welfare Commissioner Nagpur 5. Shri Anil Dhawale 6. Shri Ramesh Sarada 7. Shri Vasant Sawant 8. Smt. Radhika Gaikwad
4	21.10.2013	1. Dy. Secry Urban Development 2. Dy. Secry PWD 3. Dy. Secry Irrigation 4. Shri Mahesh Mudda

5	16.01.2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy. Secry. Labour Department 2. Dy. Secry. Urban Development 3. Dy. Secry. Finance Department 4. Dy. Secry. PWD 5. Welfare Commissioner Nagpur 6. Dy. Secry. Irrigation 7. Shri Vasant Sawant
6	30.07.2014	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dy. Secry Urban Development 2. Dy. Secry Finance Department 3. Dy. Secry PWD . 4. Dy. Secry Irrigation 5. Shri Mahesh Mudda 6. Shri Kedar Kale 7. Shri Vasant Sawant

IV	Audit		
	(i)	The date of last Audit	The Inspection for the period from 2007-08 to 2011-12 (First Audit was conducted during the period 28.03.2012 to 11.05.2012)
	(ii)	Have any irregularities been mentioned in the previous audit if so, state the position regarding thereof :-	Nil
V	Internal Audit		
	a.	Is there a formal internal audit system in operation	There was no formal internal audit system in operation.
	b.	Any special areas which are taken up by a internal auditor ? if yes, list them.:-	Nil

	c.	Who had done the internal audit? Whether the internal auditor from the panel of auditors?	Nil
	d.	State whether there is proper co- ordination between the government auditor and the internal auditor	Nil
	e.	Whether recommendations made by the internal auditor have been complied with by the board, if no specify them.	Nil
VI) Cash ,Bank balances and securities			
	A	Cash	
	a)	Whether the cash is counted physically by the auditor ? if yes give the date	All the transactions are done by Demand Drafts, The Cash is not handled for carrying the transactions.
	b)	Who produced the cash for counting ? give his name and designation. Is he authorised to keep cash? Whether the cash balances was within the limits stipulated?	Nil
	c)	Is it correct according to cash book ?	Nil

		d)	are arrangement for safety of cash in safe and cash in transit adequate?	Nil
		e)	Whether any insurance policy for money-in transit,cash, in safe and fidelity guarantee is taken out ? if yes, specify the sum insured against each category	Nil
	B	Bank Balances		
		a.	Do the bank balances shown in bank statements/pass book tally with the bank book? If not, whether any reconciliation statement is prepared? attach statements.	No reconciliation is done.
		b.	Whether confirmation of balance are obtained from all the banks	No
	C	Securities:-		
		a	Verify securities physically and see whether they are in the name of the board.	Yes
		b	Are dividends and /or interests being dully collected and whether provision of accrued interest is calculated correctly?	Yes
		c	If securities are lodged with the bank are relevant certificates obtained?	Yes

	d	Is investment register is kept and return up to date ?	Yes
	e	Whether the aggregate amount as per the register tally's with the ledger? If not what is the quantum of difference ?	Yes
	f	Amount not received upon maturity.	Nil
II) Movable and unmovable properties :-			
	a	Are relevant registers maintained upto date ?	The board does not possess any movable and unmovable property during 2011 - 2012.
	b	Verified property physically and obtained list. Do the balance tally with balance sheet features?	Nil
	c	In case of immovable properties including land, verify title deeds and see whether they are in the name of the board.	Nil
	d	Is the property dully insured whether necessary? If so, give details .	Nil
	e	Depreciation	
	1	Is due depreciation charges ?	Nil
	2	State the rates of depreciation charged on various assets	Nil

VIII		Receipts during the year under report																															
1	amount of grants /loans received from the central government.	Nil																															
2	amount of contribution received from the beneficiaries.	The amount of cess collected, amount of contribution received and amount of registration fees received is Rs. 788,60,03,481/-																															
3	amount of cess received.																																
4	amount of registration fees received from the beneficiaries.																																
5	any other source.	Nil																															
IX.		Expenditure during the year under report																															
1	financial assistance provided to the beneficiaries (give the details schemewise)	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">SR. NO.</th> <th rowspan="2">PARTICULARS OF EXPENDITURE</th> <th colspan="2">2013-14</th> </tr> <tr> <th>NO. OF BENEFITS</th> <th>AMOUNT</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>EDUCATIONAL ASSISTANCE</td> <td>718</td> <td>3785000</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>ASSISTANCE FOR NATURAL DELIVER</td> <td>139</td> <td>760000</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>ASSISTANCE FOR CESEAREAN DELIV</td> <td>59</td> <td>680000</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>FUNERAL BENFFIT</td> <td>8</td> <td>40000</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>MEDICAL ASSISSTANCE</td> <td>7</td> <td>175000</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>931</td> <td>5440000</td> </tr> </tbody> </table>	SR. NO.	PARTICULARS OF EXPENDITURE	2013-14		NO. OF BENEFITS	AMOUNT	1	EDUCATIONAL ASSISTANCE	718	3785000	2	ASSISTANCE FOR NATURAL DELIVER	139	760000	3	ASSISTANCE FOR CESEAREAN DELIV	59	680000	4	FUNERAL BENFFIT	8	40000	5	MEDICAL ASSISSTANCE	7	175000			931	5440000	
SR. NO.	PARTICULARS OF EXPENDITURE	2013-14																															
		NO. OF BENEFITS	AMOUNT																														
1	EDUCATIONAL ASSISTANCE	718	3785000																														
2	ASSISTANCE FOR NATURAL DELIVER	139	760000																														
3	ASSISTANCE FOR CESEAREAN DELIV	59	680000																														
4	FUNERAL BENFFIT	8	40000																														
5	MEDICAL ASSISSTANCE	7	175000																														
		931	5440000																														
2	administraive expenditure (including salary)	Rs. 47,17,599/-																															
3	expenditure on other heads (specify the heads)	Mediclaime Insurance amount Rs . 37,03,17,105/- Advertisement Expenditure of Ps. 20,76,08,155/-																															
X.		Activites:-																															
1	state the various activities of the board.	Registration of building const. workers Framing of the various welfare schemes and their implementation. Create awareness about the welfare schemes of the Board through publicity, holding camps etc.																															

	2	Proposals for the future schemes	<ol style="list-style-type: none"> 1. A proposals for the Skill Development for registered Construction workers. 2. Mediclaim Scheme for registered Construction workers and their families. 3. Distribute cash upto Rs. 3000/- per registered Construction worker for purchase of daily need goods.
XI	General		
	1	Litigations	
	a	Number of court cases against board :-	--
	b	Number of court cases filed by the board. :-	Nil
	2	Inspections	
	a	Whether any inspection has been carried out by any central state government authority.:-	No
	b	Orders/directions issued if any	Nil
	3	Proposals	
		Pending proposals if any with the government	A proposal dated 19.01.2012 for recovering the cess from 1 Nov. 1995 with retrospective effect is pending with government.
		Annexure – Internal auditors report	No audit conducted.

No. BOCW/AR/2014-15
Office of the Commissioner of Labour,
Kamgar Bhavan, "E" Block, C-20,
B.K.C., Bandra(E),
Mumbai - 400 051.

Date : 30 APR 2015

To,

Director,
Ministry of Labour & Employment,
Government of India,
Jaiselmer House, Mansingh Road,
New Delhi - 110 011.

Sub :- Annual report on implementation of the Building & Other
Construction Workers (RE & CS) Act, 1996
for the Year 2014 - 2015.

Dear Sir,

The Annual Report on implementation of the Building & Other Construction
Workers (RE & CS) Act, 1996 for the Year 2014 - 2015 is attached herewith for your
perusal.

30/4/2015
Commissioner of Labour/Chairman
Maharashtra Building and Other Construction
Workers' Welfare Board, Mumbai

Encl : As above.

Copy submitted to :

1. Principal Secretary (Labour)
Industries, Energy & Labour
Department, Mantralaya,
Mumbai.
2. Dy. Secretary (lab. 7)
Industries, Energy & Labour Mantralaya,
Mumbai.
3. S Chatterjee,
Welfare Commissioner,
Nagpur

OIC
MPLW/WEL
30/04/15

FORM NO VIII

(See Rule 44)

**Maharashtra Building and other Construction Workers
Welfare Board,****Maharashtra Annual Report for the year 2014- 2015**

I)	BOARD			
	1.	Full Registered Address		Office of the Commissioner of Labour, Maharashtra E block C-20 KamgarBhavan, BandraKurla Complex, Bandra East, Mumbai . 51
	2.	Date Of Constitution	1	The Board consisting of Govt. officials was constituted on 4 th August 2007.
			2	A full fledged tripartite board was constituted on 1 st May 2011.
	3.	Name Of Chairperson	1	Shri. H. K. Jawle (I.A.S)-

4.	Members of the Board	(I) MEMBERS OF THE STATE GOVERNMENT	
		1	Deputy Secretary (Labour Department)
		2	Deputy Secretary (Urban Development)
		3	Deputy Secretary (Finance Deptt.)
		4	Deputy Secretary (Public Works Deptt.)
		5	Deputy Secretary (Irrigation Deptt.)
		(II) Employers' Representatives	
		1	Shri. Anil Dattatraya Dhawale
		2	Shri. Ramesh SohanlalSarda
		3/1	Shri. Shankar Gajanan Bhoir(till 7.12.2011)
			Shri. Dadarao Dongare (wef.8.12.2011)
		3/2	
		4/1	Shri. Sanjay GopalYadav (till 7.12.2011)
		4/2	Smt. RadhikaGaikwad (wef.9.02.2012)
		5	Shri. Mahesh Mudda
		(III) Employees' Representatives	
		1	Shri. VasantSawant
		2	Shri. Munavarshaikh
		3	Shri. Rajesh Phule
		4	Shri. Kedar Kale
		5	Shri. PrakashDeotale

5.	REGIONAL OFFICES WITH ADDRESS (IF ANY):-	The Board has no separate regional offices, since the work of the board is entrusted to the officers and the Labour commissionerate. The addresses of the Regional Offices of the Labour are as follows :-
		1. Additional Commissioner of Labour Kamgarbahavan, E- block, C- 20, BKC, Bandra (E) Mumabi,400 051.
		2. Additional Commissioner of Labour, Bangla no 5. Pune- Mumbai road, Shivaji Nagar, Pune 411- 005
		3. Additional Commissioner of Labour Bhosalachembers, House No. 240, Civil line , Nagpur 440 001
		4. Dy. Commissioner of Labour, Maljipura, Station road, Aurangabad.
		5. Dy. Commissioner of Labour, UdyogBhavan, Shop no. 18 & 19 4 th floor Near I.T.I. signal satpur, Nashik, 422 007.
6.	Number Of staff of the boardwith grade wise(including regional offices)	The work of the Board is entrusted to the Officers and Staff of the Labour Commissionerate

II)	MEMBERSHIP		
	(i)	Number of beneficiaries registered with the board	1,86,326
	(ii)	Number of registered employers:-	1242
	(iii)	Number of beneficiaries registered during the audit period:-	176513

III) Meetings		
	State the numbers meetings held with dates during the year and names of the members remaining absent	1 Meetings 1)30.07.2014 Since, The term of the Board has expired and the new Board has not been reconstituted. Only one Meeting has been held since 01.04.2014 to 31.03.2015
Sr No.	Date of meeting	Name of member absent
1	30.07.2014	1. Dy. Secy. Urban Development 2. Dy. Secy. Finance Department 3. Dy. Secy PWD 4. Dy. Secy. Irrigation 5. Shri. Mahesh Mudda 6. Shri. Kedar Kale 7. Shri Vasant Sawant

IV	Audit		
	(i)	The date of last Audit	From 30.04.2014 to 13.06.2014
	(ii)	Have any irregularities been mentioned in the previous audit if so, state the position regarding thereof :-	Nil
V	Internal Audit		
	a.	Is there a formal internal audit system in operation	There is no formal internal audit system in operation during 2014 - 2015.
	b.	Any special areas which are taken up by a internal auditor ?if yes, list them.:-	Nil
	c.	Who had done the internal audit? Whether the internal auditor from the panel of auditors?	Nil
	d.	State whether there is proper co- ordination between the government auditor and the internal auditor	Nil
	e.	Whether recommendations made by the internal auditor have been complied with by the board, if no specify them.	Nil

VI)	Cash ,Bank balances and securities			
	A	Cash		
		a)	Whether the cash is counted physically by the auditor ? if yes give the date	All the transactions are done by Demand Drafts, The Cash is not handled for carrying the transactions.
		b)	Who produced the cash for counting ? give his name and designation. Is he authorised to keep cash? Whether the cash balances was within the limits stipulated?	NA
		c)	Is it correct according to cash book ?	NA
		d)	are arrangement for safety of cash in safe and cash in transit adequate?	NA

		e)	Whether any insurance policy for money-in transit,cash, in safe and fidelity guarantee is taken out ? if yes, specify the sum insured against each category	NA
	B	Bank Balances		
		a.	Do the bank balances shown in bank statements/pass book tally with the bank book? If not, whether any reconciliation statement is prepared? attach statements.	No reconciliation is being done.
		b.	Whether confirmation of balance are obtained from all the banks	Yes
	C	Securities:-		
		a	Verify securities physically and see whether they are in the name of the board.	Yes ✓

		b	Are dividends and /or interests being dully collected and whether provision of accrued interest is calculated correctly?	Yes
		c	If securities are lodged with the bank are relevant certificates obtained?	Yes
		d	Is investment register is kept and return up to date ?	Yes
		e	Whether the aggregate amount as per the register tally's with the ledger? If not what is the quantum of difference ?	Due to insufficient staff, ledger account is not maintained.
		f	Amount not received upon maturity.	Nil

VII) Movable and unmovable properties :-		
a	Are relevant registers maintained up to date ?	The board did not possess any movable and unmovable property during 2014 – 2015.
b	Verified property physically and obtained list. Do the balance tally with balance sheet features?	Nil
c	In case of immovable properties including land, verify title deeds and see whether they are in the name of the board.	Nil
d	Is the property fully insured whether necessary? If so, give details .	Nil
e	Depreciation	
1	Is due depreciation charges ?	Nil
2	State the rates of depreciation charged on various assets	Nil
VIII Receipts during the year under report		
1	amount of grants /loans received from the central government.	Nil
2	Amount of contribution AND registration fees received from the beneficiaries.	Rs. 1,90,60,969/-
3	amount of cess received.	802,11,48,915/-
4	any other source.	Nil

IX.	Expenditure during the year under report																																																																																												
1	financial assistance provided to the beneficiaries (give the details schemewise)	Welfare Schemes run by the state as directed under section 60 of the Act.																																																																																											
		<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Sr no.</th> <th rowspan="2">Particulars of Expenditure</th> <th colspan="2">2014 - 15</th> </tr> <tr> <th>No. Of Benefit</th> <th>Amount Rs.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Assistance of Natural delivery / Caesarean operation</td> <td>248</td> <td>30,60,000</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Educational Assistance Children studying in 1st to 7th std and 8th std.</td> <td>1015</td> <td>15,96,000</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Children scoring 50 % or more marks in 10th and 12th std examination.</td> <td>85</td> <td>4,25,000</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Children studying in 11th and 12th std.</td> <td>88</td> <td>4,40,000</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Children studying in 1st, 2nd and 3rd year of graduation</td> <td>96</td> <td>14,27,000</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Children studying in medical and engineering courses in the Govt. Recognised collage or institute.</td> <td>53</td> <td>18,55,000</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>Children studying in Govt. Recognised Diploma Courses</td> <td>44</td> <td>4,40,000</td> </tr> <tr> <td>8</td> <td>Family planning operation</td> <td>02</td> <td>50,000</td> </tr> <tr> <td>9</td> <td>75 % or more permanent disability</td> <td>03</td> <td>3,00,000</td> </tr> <tr> <td>10</td> <td>Funeral benefit</td> <td>36</td> <td>1,80,000</td> </tr> <tr> <td>11</td> <td>Financial Assistance to the widow or widower</td> <td>30</td> <td>3,60,000</td> </tr> <tr> <td>12</td> <td>Financial Assistance to the legal their, in case of death</td> <td>01</td> <td>2,00,000</td> </tr> <tr> <td>13</td> <td>Medical Assistance</td> <td>10</td> <td>2,50,000</td> </tr> <tr> <td>14</td> <td>Reimbursement of the Ms – CIT courses fees to the children</td> <td>04</td> <td>12400</td> </tr> <tr> <td>15</td> <td>The first self marriage expenses</td> <td>09</td> <td>90,000</td> </tr> <tr> <td>16</td> <td>Direct benefit transfer for the purchase of daily need goods</td> <td>73,296</td> <td>21,98,88,000</td> </tr> <tr> <td>17</td> <td>Mediclaime Insurance policy</td> <td>1,00,000</td> <td>22,47,20,000</td> </tr> <tr> <td>18</td> <td>Advertisement for increasing Registration and renewal of registration of the boc workers</td> <td></td> <td>56,97,05,177</td> </tr> <tr> <td>19</td> <td>Distrubution of Navneet book set</td> <td>26,910</td> <td>----</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td>Total</td> <td>2,01,930</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td></td> <td>102,49,98,577</td> </tr> </tbody> </table>		Sr no.	Particulars of Expenditure	2014 - 15		No. Of Benefit	Amount Rs.	1	Assistance of Natural delivery / Caesarean operation	248	30,60,000	2	Educational Assistance Children studying in 1 st to 7 th std and 8 th std.	1015	15,96,000	3	Children scoring 50 % or more marks in 10 th and 12 th std examination.	85	4,25,000	4	Children studying in 11 th and 12 th std.	88	4,40,000	5	Children studying in 1 st , 2 nd and 3 rd year of graduation	96	14,27,000	6	Children studying in medical and engineering courses in the Govt. Recognised collage or institute.	53	18,55,000	7	Children studying in Govt. Recognised Diploma Courses	44	4,40,000	8	Family planning operation	02	50,000	9	75 % or more permanent disability	03	3,00,000	10	Funeral benefit	36	1,80,000	11	Financial Assistance to the widow or widower	30	3,60,000	12	Financial Assistance to the legal their, in case of death	01	2,00,000	13	Medical Assistance	10	2,50,000	14	Reimbursement of the Ms – CIT courses fees to the children	04	12400	15	The first self marriage expenses	09	90,000	16	Direct benefit transfer for the purchase of daily need goods	73,296	21,98,88,000	17	Mediclaime Insurance policy	1,00,000	22,47,20,000	18	Advertisement for increasing Registration and renewal of registration of the boc workers		56,97,05,177	19	Distrubution of Navneet book set	26,910	----			Total	2,01,930				102,49,98,577
Sr no.	Particulars of Expenditure	2014 - 15																																																																																											
		No. Of Benefit	Amount Rs.																																																																																										
1	Assistance of Natural delivery / Caesarean operation	248	30,60,000																																																																																										
2	Educational Assistance Children studying in 1 st to 7 th std and 8 th std.	1015	15,96,000																																																																																										
3	Children scoring 50 % or more marks in 10 th and 12 th std examination.	85	4,25,000																																																																																										
4	Children studying in 11 th and 12 th std.	88	4,40,000																																																																																										
5	Children studying in 1 st , 2 nd and 3 rd year of graduation	96	14,27,000																																																																																										
6	Children studying in medical and engineering courses in the Govt. Recognised collage or institute.	53	18,55,000																																																																																										
7	Children studying in Govt. Recognised Diploma Courses	44	4,40,000																																																																																										
8	Family planning operation	02	50,000																																																																																										
9	75 % or more permanent disability	03	3,00,000																																																																																										
10	Funeral benefit	36	1,80,000																																																																																										
11	Financial Assistance to the widow or widower	30	3,60,000																																																																																										
12	Financial Assistance to the legal their, in case of death	01	2,00,000																																																																																										
13	Medical Assistance	10	2,50,000																																																																																										
14	Reimbursement of the Ms – CIT courses fees to the children	04	12400																																																																																										
15	The first self marriage expenses	09	90,000																																																																																										
16	Direct benefit transfer for the purchase of daily need goods	73,296	21,98,88,000																																																																																										
17	Mediclaime Insurance policy	1,00,000	22,47,20,000																																																																																										
18	Advertisement for increasing Registration and renewal of registration of the boc workers		56,97,05,177																																																																																										
19	Distrubution of Navneet book set	26,910	----																																																																																										
		Total	2,01,930																																																																																										
			102,49,98,577																																																																																										
2	administraive expenditure (including salary)	Rs. 19,75,406/-																																																																																											

X.	Activites:-		
	1	state the various activities of the board.	<p>Registration of building const. workers</p> <p>Framing of the various welfare schemes and their implementation.</p> <p>Sensitisation of welfare schemes through publicity, holding camps etc.</p>
	2	Proposals for the future schemes.	<p>A proposals for the Skill up gradation, starting of construction academy are under consideration.</p> <p>The Building construction workers registration is being outsourcing</p>

XI	General			
	1	Litigations		
		a	Number of court cases against board :-	<p>A public interest Litigation – 1. Writ petition 21696/2014 filed by baburao J. Mane against the State Govt. is pending before the hon'ble High Court Bombay.</p> <p>A public interest Litigation – 2. Writ petition No. 34/2015 filed by Nivara Bandhkaam Kamgar Sanghatna against the State Govt. and MBOC Board is pending before the hon'ble High Court of judicatory at Bombay.</p>
		b	Number of court cases filed by the board. :-	Nil
	2	Inspections		
		a	Whether any inspection has been carried out by any central state government authority.:-	No
		b	Orders/directions issued if any	No

	3	Proposals	
		Pending proposals if any with the government	Nil
		Annexure – Internal auditors report	No audit conducted.

Annexure - A

242

Maharashtra Water Resources Department's Vision 2020 Report

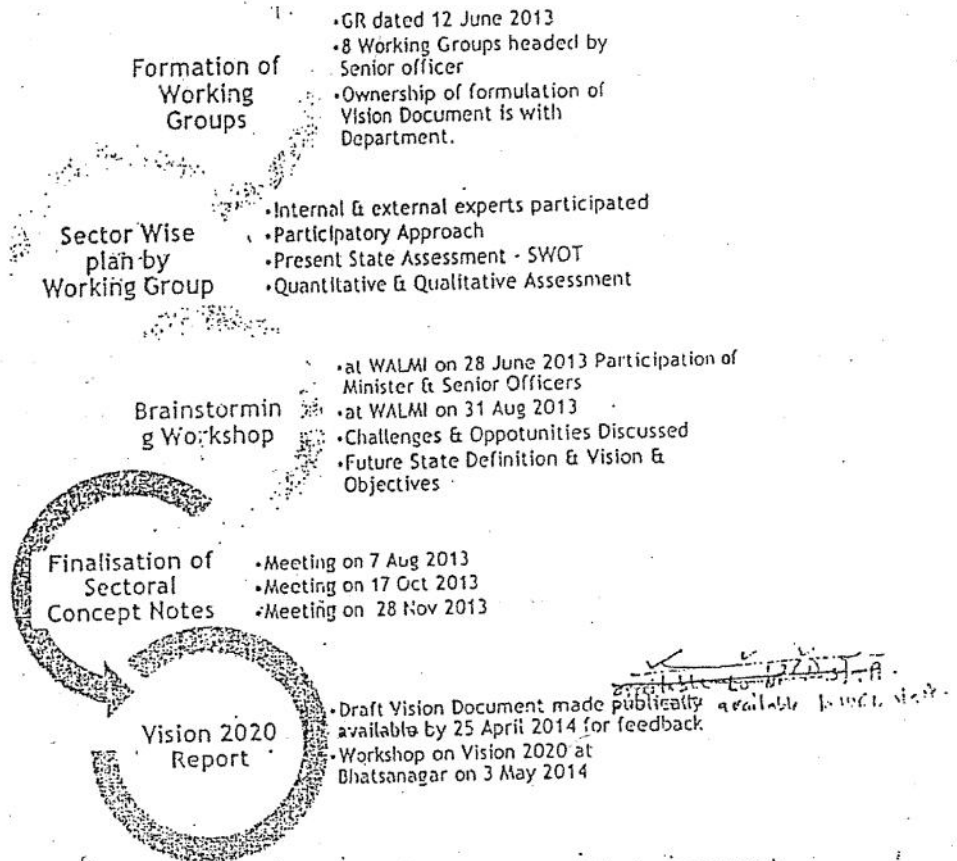
VISION-2020 OF MAHARASHTRA WATER RESOURCES DEPARTMENT

The Water Resources of any state and the extent to which these have been exploited, is a major determinant of its prosperity. With great river systems, Maharashtra is endowed with enormous water resources. These rivers, since times immemorial, have nurtured and seeded our civilisation & culture by providing life-giving water for sustaining agriculture, industries and domestic needs. The Water Resources Department of Government of Maharashtra is entrusted with survey, investigation, planning, designing, construction, maintenance and management of water resource projects including hydropower projects. The Department has a glorious history of 150 years and till June-2012, it has successfully created irrigation potential of 48.25 lakh ha and a water storage capacity of 33,385 MCum through 79 major, 249 medium & 3004 minor irrigation projects. It also constructed 58 hydropower projects with installed capacity of 3606 MW. The Department implemented several pioneering initiatives including enactment of MWRRRA Act, MWSIP Act, publication of State Water Policy, and annual Benchmarking Reports, Water Audit Report and irrigation Status Reports. The Water Resources Department is facing challenges in mitigating the increased expectations and demand for water by stakeholders and serving society with its limited resources. The challenges in timely completion of ongoing water resources project within budgeted cost, water use efficiency in management of completed project, bridging the gap between irrigation potential created and irrigated, renovation and maintenance of old projects, green energy through hydro power, inadequate institutional framework, implementation of e-Governance projects, efficient and motivated human resources of department, encouragement to research and development are the important pain areas for the Water Resources Department.

It is the duty and responsibility of Water Resources Department to harness the water resource of the state optimally and provide water for human and environmental activities. The water crisis is alarming and if not addressed in time, it will cause tension in the society. Therefore Water Resources Department takes this opportunity to focus on this vital limited resource and provide adequate drinking water to each resident of the state, then fulfil demand of water for agriculture, industries & environmental activities by maximizing the water use efficiency through the use of advanced technologies.

APPROACH TO VISION DEVELOPMENT

Following figure presents the approach adopted for evolving present vision document-

In order to create the present document a bottom-up participatory approach has been followed, which includes research, workshops, website publications, and many other means for absorbing, synthesizing and disseminating knowledge. The approach was designed to generate awareness among officers about the risks of inaction, and to encourage innovative and lateral thinking on water-resources problems. The ultimate goal has been to generate the commitment needed to turn this increased awareness into effective action for the benefit of all in the present and future generations.

Extensive research was carried out while formulating the present vision statement & objectives. Various relevant reports including a series of 'Water Vision 2025' exercises which were undertaken by the different countries in South Asia under the auspices of the Global Water were consulted. Also national vision

documents like India Water Vision, South Asia Water Vision 2025 etc. were also studied.

The vision for MWRD will encompass the sustainable development of the state along with environmental protection. Since water is a concern for every living organism, and for nature, its comprehensive and equitable distribution is of great importance. Amidst the rising demand for water the depleting sources will be efficiently conserved and utilised to balance all contradictory views and competing demand for water. The vision for MWRD will be based on realistic data, facts and an appropriate assessment of future scenarios. But it will not be constrained by past trends at the cost of neglecting emerging opportunities for improvement and development. Instead, the history of MWRD will act as a bedrock for the foundation of future accomplishments.

The vision statement for MWRD is,

"Optimally conserve allocated water resources of the state in sustainable, equitable and efficient manner to fulfil drinking, irrigation, industrial and environmental needs at reasonable cost by efficient utilisation of water using state of the art technologies, best practices and empowered competent human resources, so as to make MWRD a leader in Water Resources Management by 2020."

- 1) Creation of 12 lakh ha additional irrigation potential by 2020
- 2) Creation of 6000 Mcum additional water storage by 2020
- 3) Completion of 225 ongoing irrigation projects by 2020
- 4) Improve water use efficiency by 20% by 2020
- 5) Reduce gap between IP created and actual irrigation by 15% by 2020
- 6) Enforce 20% recycled water use in non irrigation sector.
- 7) Transfer of irrigation management to WUAs on 10 lakh Ha
- 8) Revision of state water policy for inclusive growth and development of state as a whole by 2015.
- 9) Policy for pipe distribution network and Micro irrigation for water intensive crops.
- 10) Supply of water through measuring devices & billing on volumetric basis to Water User's Association and Metered supply to Non Irrigation users by 2015.
- 11) Water Resources Management through real time information system and assessment of irrigation through Remote Sensing & GIS.
- 12) Phase wise renovation and modernisation programme for projects & its components with age more than 25 years.
- 13) Preparation of master plan for real time flood forecasting and management including integrated operation of reservoirs for each river basin by 2016.
- 14) Coordination with line departments like Agriculture, GSDA, WS&S, MIDC for improving water use efficiency and productivity (More crop per drop)
- 15) Launch integrated river basin management for Upper Godavari basin by 2015 & other basins by 2020
- 16) Sedimentation study of selected projects through remote sensing, Bathometric & other technologies.
- 17) Publication of Annual Construction Status Report
- 18) Introduction of Construction Audit
- 19) Carry out phase-wise Government Process Reengineering by 2016, keeping special attention to Institutional restructuring & reforms
- 20) Empower River Basin Agencies and strengthen institutions.
- 21) Tap maximum hydro potential of the state to meet peak power requirement and promote PPP policy for development of hydro project.
- 22) Establishing Technology Approval Mechanism for seamless introduction and implementation of new technology in the organisation by 2015.
- 23) Anytime, anywhere service through e-Governance and Empowered & Competent HR for sustainable development of WR

विवरण क्रमांक ८

Annexure - B

५ फेब्रु ३३

यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या कामांचा वार्षिक पाखरण कार्यक्रम वेळेत सादर करून त्यास शासनाची मान्यता घेणे, मंजूर पाखरण कार्यक्रमातील कामांचे संनियंत्रण व अनियोजित कामांवर नियंत्रण करणे याबाबतची मार्गदर्शक तत्वे.

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: वापाका २०१४/(प्र.क्र.१५५/२०१४)/यांत्रिकी

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,

दिनांक :- २६/०९/२०१४.

शासन परिपत्रक

यांत्रिकी विभागाअंतर्गत असलेल्या यंत्रसामग्री / कार्यशाळेमार्फत केल्या जाणाऱ्या विविध यांत्रिकी कामांचा वार्षिक पाखरण कार्यक्रम तयार केला जातो. सदरील पाखरण कार्यक्रम हा प्रत्येक वर्षी १ जुलै ते ३० जून या कालावधीसाठी असतो. या पाखरण कार्यक्रमानुसार १ जुलै पासून सुरु होणाऱ्या व ३० जून पर्यंतच्या कालावधीत यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या विविध कामांचा समावेश असतो. पाखरण कार्यक्रमानुसार प्रस्तावित केलेल्या कार्यक्रमानुसार यांत्रिकी विभागाच्या कामाचे वार्षिक नियोजन केले जाते. सदरील कामांचे वार्षिक नियोजन हे यांत्रिकी कामाचे वर्ष सुरु झाल्यापासून म्हणजेच १ जुलै पासून या कामाचे नियोजनास सुरुवात होत असून हा वार्षिक पाखरण कार्यक्रम ३१ जूलै पर्यंत यांत्रिकी विभागामार्फत स्थापत्य विभागाच्या मागणीनुसार तयार केला जातो. यास ऑगस्ट अखेरपर्यंत शासन स्तरावर बैठक होवून शासनाची मान्यता घेणे आवश्यक असते. परंतु मागील वर्षामध्ये यांत्रिकी संघटनेच्या वार्षिक पाखरण कार्यक्रमाचे नियोजन करण्यास बराच विलंब होत आहे. या विलंबाबाबत महालेखापाल, नागपूर यांनी लेखा परिच्छेदाद्वारे शासनाच्या निदर्शनास ही बाब आणून दिलेली आहे. यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या कामांचे नियोजन वार्षिक पाखरण कार्यक्रम तयार करून कालमर्यादेत शासनाची मंजूरी घेणे, या मंजूर कामांचे संनियंत्रण मुख्य अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यां) यांनी नियमितपणे बैठका घेवून समन्वय व संनियंत्रण करणे, तसेच मंजूर पाखरण कार्यक्रमाव्यतिरिक्त आपतकालीन कामे वगळता अनियोजित कामांवर नियंत्रण करण्यासाठी शासन खालीलप्रमाणे निर्देश देत आहे.

शासनाचे निर्देश :-

(अ) वार्षिक पाखरण कार्यक्रम वेळेत सादर करून त्यास शासनाची मान्यता घेणेबाबत :-

१) मुख्य अभियंता (यां) व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांनी मागील वर्षाच्या पाखरण कार्यक्रमानुसार म्हणजेच ३० जून अखेर झालेल्या कामांचा त मागील वर्षातील यंत्रसामग्री

२) मुख्य अभियंता (स्था) यांना असे निर्देश देण्यात येत आहेत की, त्यांच्या प्रादेशिक विभागात यांत्रिकी संघटनेमार्फत करावयाच्या कामाचा वार्षिक कार्यक्रम मागील वार्षिक कार्यक्रमांमधील सुरु न झालेल्या व अपूर्ण कामाचा आढावा घेवून सदरील कामे नवीन वर्षात आवश्यक असल्यास त्याचा अंतर्भाव वार्षिक पाखरण कार्यक्रमात करणे. वार्षिक पाखरण कार्यक्रम तयार करुन ३१ जुलै पर्यंत मुख्य अभियंता, यांत्रिकीला पाठविणे आवश्यक आहे.

३) मुख्य अभियंता (यां) यांनी मुख्य अभियंता (स्था) कडून पाखरण कार्यक्रमास आवश्यक असलेली माहिती ३१ जुलै पर्यंत प्राप्त करावी. प्राप्त झालेली माहिती संकलीत करुन १५ ऑगस्ट पर्यंत पाखरण कार्यक्रम शासनास सादर करावा. ऑगस्ट महिन्याच्या तिसऱ्या आठवडयामध्ये शासन स्तरावरील वार्षिक कार्यक्रमाबाबतची बैठक आयोजित करण्यात येईल. बैठकीमध्ये चर्चा होवून पाखरण कार्यक्रम अंतिम केला जाईल.

४) शासन स्तरावर वार्षिक पाखरण कार्यक्रमानुसार कामाचा आढावा रब्बी हंगामामध्ये डिसेंबर अखेर दरवर्षी घेतला जाईल.

५) वरीलप्रमाणे यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या कामाचे वार्षिक पाखरण कार्यक्रमाचे वेळापत्रकाचे काटेकोरपणे पालन करावे.

(ब) मंजूर पाखरण कार्यक्रमातील कामांचे संनियंत्रण करणेबाबत :-

१) यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या मंजूर वार्षिक पाखरण कार्यक्रमांमध्ये समाविष्ट असलेल्या कामांचा प्रगती आढावा प्रत्येक प्रादेशिक मुख्य अभियंता (स्था) यांनी त्यांच्या प्रदेशातील संबंधित अधीक्षक अभियंता यांत्रिकी यांच्या समवेत दोन महिन्यातून एकदा बैठक घेवून घेण्यात यावा.

२) मुख्य अभियंता (स्था) यांनी त्यांच्या अधीक्षक अभियंता (स्था) यांच्या मासिक आढावा बैठकीत संबंधित अधीक्षक अभियंता (यां) यांना बैठकीस बोलवावे व यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या कामांचा आढावा मासिक बैठकीत घेण्यात यावा.

३) मुख्य अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यां) यांनी प्रादेशिक स्तरावर यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या कामाचा आढावा किमान दोन महिन्यातून एकदा तरी घेण्यात यावा.

४) -ई-जलसेवा अंतर्गत यांत्रिकी संघटने करिता तयार केलेल्या मोड्युलमध्ये सुधारणा करुन कोयना संकल्प चित्र मंडळ मार्फत ऑपरेशन मॅनेजमेंट, याबाबतच्या कार्यप्रणालीचा अंतर्भाव करावा.

५) यांत्रिकी संघटनेच्या वार्षिक पाखरण कार्यक्रमांमधील सर्व कामांचा समावेश ऑपरेशन मॅनेजमेंट कार्य प्रणालीमध्ये करुन याबाबतची संनियंत्रण कार्यपध्दती निश्चित करावी. यानुसार दरमहिन्याला मुख्य अभियंता(यां) कार्यालयातील संनियंत्रण कक्षामार्फत याचे संनियंत्रण करावे. ही सर्व पध्दत संपूर्णपणे संगणकीय कार्य प्रणालीमध्ये तयार करण्यात यावी.

६) मुख्य अभियंता (यां) यांनी पाखरण कार्यक्रमातील कामांचा कार्यप्रकारानुसार जाँब नंबर देण्यात यावा व या जाँब नंबरनुसार कामाचे संनियंत्रण करावे. जाँब नंबर नुसार संपूर्ण कामे पूर्ण होईपर्यंत त्याचे संनियंत्रण करणे आवश्यक राहिल.

७) दैनंदिन अवजड यंत्रसामग्रीनिहाय कामाचे संनियंत्रण करण्यासाठी, यांत्रिकी विभागातील सर्व अवजड यंत्रसामग्री उदा. SCAPER, EXCAVATORS, (पोकलेन) CRANES इत्यादी यंत्रसामग्रीवर, डिसेंबर, २०१४ अखेर शासनाने यापूर्व दिलेल्या निर्देशानुसार जीपीएस प्रणाली बसवावी. या यंत्रसामग्रीचे संनियंत्रण मुख्य अभियंता यांत्रिकी कार्यालयातील संनियंत्रण कक्षामार्फत करावे.

८) डिझेल व देखभाल दुरुस्ती अभावी अवजड यंत्रसामग्री विनावापर राहणार नाही याचेही संनियंत्रण जीपीएस प्रणालीद्वारे करण्यात यावे.

९) वरील संनियंत्रण कार्यप्रणालीची तातडीने अमलबजावणी सुरु करण्यात यावी.

(क) अनियोजित कामांवर नियंत्रण करणे :-

१) मुख्य अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यां) यांनी यांत्रिकी संघटनेमार्फत करावयाच्या कामाचा वार्षिक पाखरण कार्यक्रमास शासन स्तरावरून मान्यता मिळाल्यानंतर त्यामध्ये फारसा बदल करण्यात येवू नये. आपत्कालीन परिस्थितीमध्ये उदा. कालवा, धरण सुरक्षितेची कामे इत्यादी बाबी वगळता इतर अनियोजित कामे यांत्रिकी विभागांमार्फत करण्यासाठी क्षेत्रीय स्तरावरून निर्देश देवू नयेत. अनियोजित कामे ही एकूण पाखरण कार्यक्रमातील कामांच्या संख्येच्या १० ते १५ टक्के पेक्षा जास्त करण्यात येवू नयेत याची काळजी क्षेत्रीय स्तरावर घेण्यात यावी.

२) मुख्य अभियंता (यां) तसेच मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांनी त्यांच्याकडे मा. लोकप्रतिनिधी, जिल्हाधिकारी यांनी सूचविलेली / निर्देश दिलेली कामे शासनाच्या निर्देशनास आणून त्यावर शासनाची मंजूरी घेवूनच करावीत. एकूण वार्षिक मंजूर पाखरण कार्यक्रमातील कामांच्या संख्येनुसार १० ते १५ टक्के पेक्षा जास्त अनियोजित कामे हाती घेवू नयेत.

वरीलप्रमाणे यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या कामांचा वार्षिक पाखरण कार्यक्रम वेळेत सादर करून त्यास शासनाची मान्यता घेणे, मंजूर पाखरण कार्यक्रमातील कामांचे संनियंत्रण करणे व अनियोजित कामांवर नियंत्रण करणे याबाबतची वरीलप्रमाणे विहित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांचे काटेकोरपणे पालन करावे.

वरीलप्रमाणे यांत्रिकी संघटनेच्या कामांचा आढावा घेवून मूल्यमापन करावे. यांत्रिकी व स्थापत्य विभागातील अधिकाऱ्यांचे गोपनीय अहवाल लिहिताना वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी य कामांची मूल्यमापनानुसार गोपनीय अहवालात नोंद घ्यावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१४०९२६११५६०७०३२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

**Ram Baswantrao
Ghote**

Digitally signed by Ram Baswantrao Ghote
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra,
ou=Water Resources Department,
postalCode=400032, st=Maharashtra,
cn=Ram Baswantrao Ghote
Date: 2014.09.26 12:08:03 +05'30'

(रा. ब. घोटे)

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसचिव

प्रति,

- १) स्विय सहायक, प्रधान सचिव(जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) स्विय सहायक, प्रधान सचिव(लाक्षेदि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे
- ४) कार्यकारी संचालक, गोदावरी व मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद
- ५) कार्यकारी संचालक, कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ, पूणे
- ६) कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर
- ७) कार्यकारी संचालक, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव
- ८) स्विय सहायक, सर्व मुख्य अभियंता व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) मुख्य अभियंता (या), जलसंपदा विभाग, नाशिक
- १०) सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य), जलसंपदा विभाग
- ११) स्विय सहायक, सर्व उप सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) सर्व अधीक्षक अभियंता (स्थापत्य व यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग
- १३) सर्व अवर सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४) सर्व कार्यकारी अभियंता (स्थापत्य व यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग
- १५) प्रतः- यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ

विवरण क्रमांक ९

Annexure-C

महाराष्ट्र शासन

फोन नं. २२७९४९४८

ई-मेल : wrd234atech@gmail.com

क्र. पाखरण-२०१५/(प्र.क्र.५८०/१५)/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
दिनांक: ८ ऑक्टोबर, २०१५.

प्रति.

- १) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
- २) मुख्य अभियंता (जसं) कोकण प्रदेश, मुंबई
- ३) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर
- ४) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, गोसीखुर्द प्रकल्प, नागपूर
- ५) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
- ६) मुख्य अभियंता, (वि.प्र.), जलसंपदा विभाग, पुणे
- ७) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग (स्था), जल विद्युत, पुणे
- ८) मुख्य अभियंता, लघुसिंचन (जलसंधारण), पुणे
- ९) मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद
- १०) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद
- ११) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती
- १२) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग (वि.प्र.), अमरावती
- १३) मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, तापी पा.बं.विकास महामंडळ, जळगांव
- १४) मुख्य अभियंता, उ.म.प्र.नाशिक

विषय :- मा. प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांचे अध्यक्षतेखाली सिंचन भवन, पुणे येथे
दिनांक १०/९/२०१५ रोजी झालेल्या पाखरण (सन २०१५-१६) बैठकीचे इतिवृत्त

- संदर्भ:- १) शासन परिपत्रक क्र. वापाका २०१४/(प्र.क्र.१५५/२०१४)/यांत्रिकी, दि.२६/९/२०१४
२) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(१४/१५)/२४७३/सन २०१५,
दि.२०/८/२०१५
३) शासन पत्र समक्रमांक दिनांक ४/९/२०१५

मा. प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांच्या अध्यक्षतेखाली दि.१०/९/२०१५ रोजी सन
२०१५-१६ ची पाखरण बैठक झाली. सदर बैठकीचे इतिवृत्त माहिती व आवश्यक त्या
कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिका-यांची
यादी सोबत जोडण्यात आली आहे.

इतिवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल
यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

सोबत : वरीलप्रमाणे.

स्नेहल सु. केदारी
(स्नेहल सु. केदारी)
कक्ष अधिकारी

प्रत:-

- १) मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३२
- २) मा. सचिव (लाक्षेवि) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२
- ३) मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३२
- ४) उप सचिव (मोप्र-१) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३२.
- ५) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे /नाशिक/कोल्हापूर/ नांदेड /नागपूर
- ६) यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ .

मंत्रालय (जलसंपदा) यांचे अध्यक्षतेखाली दि. १०/९/२०१५ रोजी सिंचन भवन, पुणे येथे झालेल्या विभागातर्गत असलेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या पाखरण कार्यक्रम २०१५-१६ चे नियोजन करणेबाबत आढावा बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिका-यांची यादी.

अ.क्र.	अधिका-याचे नांव	पदनाम
	मंत्रालयीन अधिकारी	
१	श्री.व्ही.एम.कुलकर्णी	मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव
२	श्री.र.ए.उपासनी	उपसचिव (मोप्र-१)
३	श्री.श.म.देवकाते	अवर सचिव (यांत्रिकी)
	कार्यकारी संचालक	
४	श्री.रा.ब.घोटे	कार्यकारी संचालक, कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे
	प्रादेशिक मुख्य अभियंता	
५	श्री.अ.कि.सुरुशे	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
६	श्री.क.म.शाह	मुख्य अभियंता, (वि. प्र.), जलसंपदा विभाग, पुणे
७	श्री.रा.के.निटुरकर	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद
८	श्री.चंद्रमोहन हंगेकर	मुख्य अभियंता, लाक्षेवि, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
९	श्री.ह.आ.ढंगारे	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती
१०	श्री.सं.कृ.घाणेकर	मुख्य अभियंता, ज. वि. (वि.प्र.) अमरावती
११	श्री.र.म.चौहान	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर
१२	श्री.ए.बी.सुर्वे	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, गोसीखुर्द प्रकल्प, नागपूर
१३	श्री.टी.एन.मुंडे	मुख्य अभियंता, ज. वि. (को. प्र.), मुंबई
१४	श्री.ह.मे.शिंदे	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, उ.म.प्र. नाशिक
१५	श्री.वि.गि.राजपुत	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव
१६	श्री.वि.कृ.कांबळे	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक
	अधीक्षक अभियंता	
१७	श्री.श.व्यं.कौलगी	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ पुणे
१८	श्री.अ.सं.बोडके	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी नांदेड
१९	श्री.पु.मै.थोटवे	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ कोल्हापूर
२०	श्री.मडामे	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ नागपूर
२१	श्री.गि.स.जिवणे	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ नाशिक
२२	श्री.राजेंद्र मोहिते	अधीक्षक अभियंता, कोयना बांधकाम मंडळ सातारा

अ.क्र.	चर्चा करण्यात आलेले विषय	झालेली चर्चा व घेण्यात आलेले निर्णय	अंमलबजावणी करणारे अधिकारी	कालावधी
१	सन २०१५ -१६ पाखरण कार्यक्रमाची मुख्य Theme काय असावी ?	मु.अ. (द व प्र) व सह सचिव यांनी प्रस्तावना करताना दरवर्षीचा पाखरण कार्यक्रम आखताना एखादे विशेष उद्दिष्ट (Theme) नजरेसमोर ठेऊन त्या Theme वर आखणी केंद्रीत करावी असे विचार मांडले. चर्चेअंती केंद्र शासनाने National Water Mission under National Action Plan on Climate Change द्वारा प्रसिध्द केलेल्या Comprehensive Document मध्ये नमूद केलेल्या उद्दिष्टांशी मिळता जुळता या वर्षीचा पाखरण कार्यक्रम असावा असे ठरले. या नुसार यात्रिकी संघटनेकडील यंत्रसामुग्रीचा वापर निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचन यातील तफावत दूर करणे तसेच सिंचन क्षेत्रात पाणी वापराची कार्यक्षमता वाढविणे अशी यावर्षीची पाखरण कार्यक्रमाची Theme निश्चित करणेत आली. याबाबत पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करणेचे ठरले.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) व सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य)	१५/१०/२०१५ पर्यंत
		<p>अ) यांत्रिकी संघटनेने स्थापत्य संघटनेच्या मदतीने यांत्रिकी विभागवार कालवा स्वच्छता अभियान राबविणेसाठी प्रकल्प / प्रकल्प घटक निश्चित करावेत. ज्या प्रकल्पामध्ये / वित्तशिकेवर सिंचन क्षमता व वापर यात जास्त तफावत आहे त्यास प्राधान्य द्यावे.</p> <p>ब) कालव्यावरील द्वारामधील गळती कमी करण्याचाही कार्यक्रम सा.क्र. निहाय निश्चित करून राबवावा. जेथे दरवाजे नाहीत व त्यामुळे पाण्याचा अपव्यय होतो तेथे दरवाजे बसवावेत.</p> <p>क) कालव्याची संकल्पीत वहन क्षमता पुनःस्थापित करणेसाठी आवश्यक तेथे भरावाचे मजबूतीकरण करावे.</p>		

अ.क्र.	चर्चा करण्यात आलेले विषय	आलेली चर्चा व घेण्यात आलेले निणय	अधिकारी
२	कालवा स्वच्छता अभियानासाठी लावावयाचे यंत्रसामुग्री दर काय असावेत ?	<p>देखभाल दुरुस्तीसाठी मिळणारा निधी अत्यंत अपुरा असतो. यातून यांत्रिकी संघटनेची पूर्ण देयके अदा करता येत नाहीत असे काही मुख्य अभियंता यांनी सांगितले. काही महामंडळांनी यंत्रसामुग्री खरेदीसाठी निधी यांत्रिकी संघटनेस दिला आहे. त्यामुळे यांत्रिकी संघटनेने केवळ O & M व fuel charge लावावेत अशा सूचना प्राप्त झाल्या. जलसंपदा विभागाची यंत्रसामुग्री जलयुक्त शिवार, दुष्काली कामे इ. साठी सवलतीच्या दराने उपलब्ध करून दिली जाते. त्याच धर्तीवर कालवा स्वच्छता अभियानासाठी उपलब्ध करून द्यावी अशी मागणी काही मुख्य अभियंता यांनी केली.</p> <p>यावर प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांनी पुढीलप्रमाणे सूचना केल्या :-</p> <p>अ) योजना अंतर्गत निधी काही प्रमाणात surrender करून देखभाल दुरुस्तीसाठी निधी वाढवून मिळणेबाबतचा प्रस्ताव वित्त विभागास पाठवावा.</p> <p>ब) कालवा स्वच्छता अभियानासाठी सवलतीच्या दराने यंत्रसामुग्री वापरणे बाबतचा प्रस्ताव शासन मान्यतेस पाठवावा.</p> <p>क) दरवाजे तयार करणे व दुरुस्ती बाबत यांत्रिकी संघटनेने व्यावसायिक पध्दतीने काम करावे. Per MT Basis वर अंदाजपत्रके द्यावीत व खर्चाचे संनियंत्रण करावे.</p>	१५ दिवस

अ.क्र.	चर्चा करण्यात आलेले विषय	झालेली चर्चा व घेण्यात आलेले निर्णय	अंमलबजावणी करणार अधिकारी	दिनांक
३	<p>पाखरण कार्यक्रम सन २०१५-१६ साठी प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता साठी मु.अ.(यां) कडून प्रस्तावित कार्यक्रम एकूण २२०१३ सघमी कार्यक्रम प्राप्त झाला आहे. त्याबाबत चर्चा झाली.</p> <p>वरील कामाचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे :-</p> <p>१) प्रकल्प मातीकाम (एकूण ९८६९ सघमी)</p> <p>अ) प्रथम प्राधान्य - ७६५३ सघमी</p> <p>ब) मागील carry forward कामे - २२१६ सघमी</p> <p>२) कालवा स्वच्छता कामे (एकूण १२१४३ सघमी)</p> <p>अ) प्रथम प्राधान्य - ४८४९ सघमी</p> <p>ब) मागील carry forward कामे - ७२९४ सघमी</p>	<p>कार्यक्रमाची आखणी व मूल्यमापन भौतिक उद्दिष्टे ठेवून करावी. ही भौतिक उद्दिष्टे सिंचन वाढविणे व पाणी वापराची कार्यक्षमता वाढवणे ही असावीत. केवळ monitoring व accounting साठी सघमी परिमाण वापराचे निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचन यातील तफावत दूर करून २ लाख हेक्टर क्षेत्राचे पुनर्स्थापनेद्वारे सिंचन वाढवण्यासाठी यांत्रिकी संघटनेस उद्दिष्ट देण्याचे ठरले. त्या दृष्टीने मातीकाम व कालवा स्वच्छता याबाबतचा कार्यक्रम सुधारित करावा.</p> <p>सर्व स्थापत्य मुख्य अभियंता व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी त्यानुसार आढावा घेऊन उपलब्ध यंत्रसामुग्रीद्वारे होऊ शकणारे मातीकाम व कालवा स्वच्छता साठी पाखरण कार्यक्रम अंतिम करून सुधारित कार्यक्रम शासन मान्यतेसाठी सादर करण्यात यावा.</p>	<p>सर्व मु.अ. (स्थापत्य) व मु.अ. (यांत्रिकी) व सर्व अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी)</p>	१५ दिवस
४	<p>१) द्वार निर्मिती व उभारणीचा सन २०१५-१६ चा पाखरण कार्यक्रम खालीलप्रमाणे मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी सादर केला</p> <p>द्वार निर्मिती पाखरण कार्यक्रम एकूण १९३७ मे.टन त्यापैकी खात्यांतर्गत ८२४ मे.टन व बाह्य अभिकरणामार्फत १११३ मे.टन काम करण्याचे मु.अ.(यां) यांनी प्रस्तावित केले. त्याबाबत चर्चा झाली</p> <p>द्वार उभारणी पाखरण कार्यक्रम एकूण ३४५५ मे.टन त्यापैकी खात्यांतर्गत १२३९ मे.टन व बाह्य अभिकरणामार्फत २२१६ मे.टन काम करण्याचे मु.अ. (यां) यांनी प्रस्तावित केले. त्याबाबत चर्चा झाली.</p>	<p>सन २०१५-१६ मधील द्वार उभारणी करून पाणीसाठा करण्याचे उद्दिष्ट असलेले प्रकल्प प्रथम प्राधान्याने घ्यावेत या सूचनेस कार्यक्रम मान्य करण्यात आला.</p> <p>यांत्रिकी संघटनेने पुढील पाखरण बैठकीत यावर्षी द्वार निर्मिती / उभारणी / दुरुस्तीसाठी यांत्रिकी मंडळ निहाय per MT झालेल्या खर्चाची आकडेवारी सादर करावी.</p>	<p>मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) व सर्व अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी)</p>	१५ दिवस

अ.क्र.	चर्चा करण्यात आलेले विषय	झालेली चर्चा व घेण्यात आलेले निर्णय	अंमलबजावणी करणारे अधिकारी	कालावधी
५.	उपसा सिचन योजनेअंतर्गत सन २०१४-१५ ची carry forward कामे ३८ आहेत. व सन २०१५-१६ मधील नव्याने प्राप्त कामे २९ आहेत. त्यापैकी १९ कामांचे संकल्पन सुरु आहे, अंदाजपत्रक व निविदा प्रक्रिया सुरु असलेले ६ कामे आहेत. तसेच चाचणी कार्यान्वयन कामे ४ आहेत.	कार्यक्रम मान्य करणेत आला.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) सर्व अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी)	१५ दिवस
६.	कालवा स्वच्छता अभियान प्रभावीपणे राबविण्यासाठी नवीन प्रकारची संयंत्रे घेण्याबाबत चर्चा झाली.	जास्त खोली असलेल्या कालव्यासाठी तसेच उपसा सिचन योजनेच्या Approach Channel मधील गाळ काढणेसाठी अनुरूप संयंत्र खरेदी करण्याबाबत चर्चा घेऊन याबाबतचा प्रस्ताव तातडीने सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या. त्याचप्रमाणे कालव्यातील झाडे काढण्यासाठी कटर मशीन खरेदी करणेबाबतही प्रस्ताव सादर करण्यात यावा.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य)	१ महिना
७.	मुख्य अभियंता (या) यांनी सर्व प्रकारच्या द्वारांच्या निर्मिती व उभारणीसाठी DSR तयार करून त्यानुसार संबंधित मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांना द्वार निर्मिती व उभारणी कामाचे अंदाजपत्रक द्वार निर्मिती व उभारणी कामाचे अंदाजपत्रक देण्याबाबत चर्चा करण्यात आली.	मुख्य अभियंता (या) यांनी सर्व प्रकारच्या द्वारांच्या निर्मिती व उभारणीसाठी DSR तयार करून त्यानुसार संबंधित मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांना द्वार निर्मिती व उभारणी कामाचे अंदाजपत्रक देण्याबाबत सूचना देण्यात आल्या. सदर द्वार निर्मिती / उभारणी अंदाजपत्रकामध्ये प्रत्येक कामाचा प्रती मेट्रीक टन दर नमूद करण्यात यावा.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) व सर्व अधीक्षक अभियंता (या)	वेळोवेळी
८.	पाखरण कार्यक्रमांतर्गत प्रत्येक संयंत्र प्रतिदिन सरासरी किती चालते याची माहिती घ्याव्यात.	पाखरण वर्षात प्रत्येक संयंत्र प्रतिदिन सरासरी किती चालले याची माहिती पुढील बैठकीत देण्याबाबत सूचना देण्यात आल्या.	मुख्य अभियंता (या) सर्व अधीक्षक अभियंता (या)	१ महिना
९.	जी स्थापत्य कामे कंत्राटदारांच्या अडचणीमुळे प्रलंबित राहिली आहेत. ती यांत्रिकी विभागाकडून प्रस्तावित करण्यात यावीत ; जेणेकरून त्यांचा वापर उपयुक्त सुरु होऊ शकेल.	प्राप्त झालेले असे प्रस्ताव सुधारीत पाखरण कार्यक्रमात समाविष्ट करावेत.	सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) मुख्य अभियंता (या)	१५ दिवस

अ.क्र.	चर्चा करण्यात आलेले विषय	झालेली चर्चा व घेण्यात आलेले निर्णय	अंमलबजावणी करणारे अधिकारी	१ महिना
१०	यांत्रिकी विभागातर्फे बसविण्यात येणा-या जीपीएस सिस्टीम, उपसा सिंचन योजनांच्या पंपांचे परिचलनबाबतचे monitoring program इ.चे सादरीकरण झाले.	सदर उपक्रमाचे प्रधान सचिव यांनी कोतुक केले. अधीक्षक अभियंता कोयना संकल्पवित्र मंडळ, पुणे अंतर्गत यांत्रिकी विभागासाठीच्या उपलब्ध पोर्टलवर ही माहिती उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही करावी.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) अधीक्षक अभियंता कोयना संकल्पवित्र मंडळ, पुणे	१ महिना

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

E-mail : wrd234atech@gmail.com

फॅक्स क्र.22023213 दुरध्वनी क्र.22794148

क्र. पाखरण-२०१४/(प्र.क्र.१४४/२०१४)/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
दिनांक: ९ ऑक्टोबर, २०१४.

७३
१६/१०/१४
प्रति.

११९

१५

१६

१७

१८

१९

२०

२१

२२

२३

२४

२५

२६

२७

- मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे.
मुख्य अभियंता (विनिर्दिष्ट प्रकल्प), जलसंपदा विभाग, पुणे.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती
मुख्य अभियंता. कोयना प्रकल्प, जलसंपदा विभाग, पुणे.
मुख्य अभियंता (स्थापत्य), जलविद्युत प्रकल्प, पुणे.
मुख्य अभियंता (विद्युत), जलविद्युत प्रकल्प, मुंबई.
मुख्य अभियंता, गोसीखुर्द प्रकल्प, जलसंपदा विभाग, नागपूर.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर.
मुख्य अभियंता (विनिर्दिष्ट प्रकल्प), जलसंपदा विभाग, अमरावती.
मुख्य अभियंता. तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव,
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, नाशिक.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक, लाभक्षेत्र विकास, औरंगाबाद.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे.
मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
अधीक्षक अभियंता. मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटनां (दरवाजे/विद्युत गृह): नाशिक.

विषय : जलसंपदा विभागांतर्गत असलेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या कामाच्या कार्यप्रगती लेखा परिक्षण व सन २०१३-१४ मधील मंजूर पाखरण कार्यक्रमानुसार उद्दिष्ट व साध्य यांचा आढावा (पाखरण कार्यक्रम २०१४-१५) चे नियोजन करणेबाबत..

संदर्भ : शासन पत्र क्र.लेखाप-२०१४/प्र.क्र.११५/यांत्रिकी, दि.२६.८.२०१४.

जलसंपदा विभागांतर्गत असलेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या कामाच्या कार्यप्रगती लेखा परिक्षण व सन २०१३-१४ मधील मंजूर पाखरण कार्यक्रमानुसार उद्दिष्ट व साध्य यांचा आढावा (पाखरण कार्यक्रम २०१४-

मा.प्रधान सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे अध्यक्षतेखाली दि.२.९.२०१४ रोजी संपन्न झालेल्या जलसंपदा विभागांतर्गत असलेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या कामाच्या कार्यप्रगती लेखा परिक्षण व सन २०१३-१४ मधील मंजूर पाखरण कार्यक्रमानुसार उद्दिष्ट व साध्य यांचा आढावा (पाखरण कार्यक्रम २०१४-१५) चे नियोजन करणेबाबत आढावा बैठकीस उपस्थित अधिकाऱ्यांची यादी.

अ.क्र.	अधिकारी	पदनाम
१	श्री. रा. व. घोटे	मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव
२	श्री.ह.आ.ढंगारे	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती
३	श्री.र.म.चौहान	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर
४	श्री.कु.म.शाह	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद
५	श्री.ए.वा.जोगदंड	मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक, लाक्षेवि, औरंगाबाद
६	श्री.राजेंद्र पवार	मुख्य अभियंता (विप्र), अमरावती
७	श्री.अविनाश सुर्वे	मुख्य अभियंता (जसं), पुणे
८	श्री.जी.एस.लोखंडे	मुख्य अभियंता (जसं), नाशिक
९	श्री.घोलप पी.सी.	मुख्य अभियंता (विप्र), पुणे
१०	श्री.अ.मु.खापरे	मुख्य अभियंता, गोसीखुर्द प्रकल्प, नागपूर
११	श्री.जि.टी.कट्टिमनी	सहा.मुख्य अभियंता, कोकण प्रदेश, मुंबई
१२	श्री.शं.ता.पंडीत	सहा.मुख्य अभियंता, (यां), नाशिक.
१३	श्री.राजेंद्र मोहिते	अधीक्षक अभियंता, कोयना बांधकाम मंडळ, सातारा
१४	श्री.भा.भ.सरवैया	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक
१५	श्री.चं.भ.मडामे	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर
१६	श्री.रा.द.शिंदे	अधीक्षक अभियंता, लघुपाटबंधारे (स्था.स्त), ठाणे
१७	श्री.र.ए.उपासत्री	उप सचिव (मोप्र-१)
१८	श्री.श.म.देवकाते	अवर सचिव (यांत्रिकी)
१९	श्री.प्र.भ.तांबोळी	अधीक्षक अभियंता (वि.गृ.), म.सं.सं, नाशिक
२०	श्री.सु.स.विझे	अधीक्षक अभियंता (दरवाजे), म.सं.सं, नाशिक (प्रतिनिधी)
२१	श्री.सु.ल.कुलकर्णी	अधीक्षक अभियंता, जळगांव पाटबंधारे प्रकल्प मंडळ, जळगांव-तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव
२२	श्री.व्ही.के.कावळे	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर
२३	श्री.अ.सं.वाडके	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड
२४	श्री.श.व्यं.कौलगी	उपअधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे

मा.प्रधान सचिव (लाक्षेवि) यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या "जलसंपदा विभागांतर्गत असलेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या कामाच्या कार्यप्रगती लेखावरिक्षण व २०१३-१४ मधील मजूर पाखरण कार्यक्रमांनुसार उद्दिष्ट व साध्य यांचा आढावा (पाखरण कार्यक्रम २०१४-१५) चे नियोजन करणेबाबत आढावा बैठक" या विषयाबाबत झालेल्या दि. २.९.२०१४ रोजी झालेल्या बैठकीचा इतिवृत्त.

अ.क्र.	बैठकीत घेण्यात आलेल्या विषयावरील चर्चा व निर्णय	अमलबजावणी करणारे अधिकारी
३	<p>सर्व प्रथम मा.महालेखापाल यांनी घेतलेल्या Performance Audit बाबत चर्चा झाली. यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यपध्दतीत ब-याचशा सुधारणांना वाव आहे असे मा.प्रधान सचिव (लाक्षेवि) यांनी स्पष्ट केले. Performance Audit मधील मुद्दा क्र.६.१.१.१ व ६.१.१.३ याबाबत चर्चा झाली. या परिच्छेदांच्या उत्तरात खालील प्रमाणे तपशील नमूद करणे आवश्यक आहे.</p> <p>यांत्रिकी संघटना ही सहाय्यक संघटना नसून ती वैशिष्ट्यपूर्ण कामे करणारी. जलसंपदा विभागाची संघटना आहे. यांत्रिकी संघटनेचा अनुभव पाहता संघटना इतर राज्यातील यांत्रिकी स्वरुपाची कामे सुध्दा करण्यासाठी सक्षम आहे. त्यानुसार त्यांनी कार्यपध्दतीत बदल करून अधिक सक्षम होण्यासाठी साधारणपणे पुढच्या ५ वर्षांचा long term, perspective plan तयार करणे आवश्यक आहे. plan तयार करण्याचे निर्देश देण्यात आले. साधारणपणे आगामी ५ वर्षांचा plan ठरवतांना स्थापत्य मुख्य अभियंता यांचा समावेश आवश्यक आहे. त्यानुसार २ स्थापत्य मुख्य अभियंत्यांची perspective plan तयार करतांना मदत घेण्याचे निर्देश देण्यात आले. विशेषतः Lift Irrigation Schemes साठी perspective plan असणे आवश्यक आहे. धरण, कालवे, कालवा स्वच्छता इ. कामे यांत्रिकी विभागाचे हाती घेण्यापूर्वी संबंधित स्थापत्य विभागांशी सामंजस्य करार (memorandum of understanding (MOU)) करता येईल का ? याबाबत अहवाल सादर करावा. MOU करण्यापूर्वी प्रस्तावित कामास प्रशासकीय मान्यता, निधीची उपलब्धता, आगावू निधी जमा करणे शक्य आहे का ? अंदाजपत्रकास तांत्रिक मान्यता, काम करण्यासाठी लागणारा कालावधी, झालेल्या कामाची मोजगापे, विहित गुणनियंत्रण चाचण्या इ. बाबींचा उल्लेख असणे आवश्यक आहे. याबाबतचे सनियंत्रण मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांनी करावे.</p> <p>पाखरण कार्यक्रम हा सधमी व मे.ट.नामध्ये न पाठविता कामानुसार चालू वर्षी किती कामे हाती घेतली, किती पूर्ण करण्यात आली व किती अपूर्ण आहेत व पुढील वर्षाकरिता किती प्रकल्पांचे कामे carry forward केलीत हे</p>	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)

<p>कार्यप्रकारानिहाय तयार करण्यात यावा. पाखरण कार्यक्रमात Needles manufacturing for K.T. weirs, inspection of mechanical components of projects & their maintenance & repairs, Balance work of Lift Irrigation Schemes, Transportation, Stores इ. चा समावेश करण्यात यावा. पाखरण कार्यक्रम शासन स्तरावर निश्चित करण्यापूर्वी अधीक्षक अभियंता (या), व संबंधित मुख्य अभियंता (स्था) यांनी संयुक्तिक बैठक घेऊन जी कामे होणे शक्य आहे अशीच कामे निश्चित करावीत व जुलै महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यातील शासन स्तरावरील बैठकीसाठी कार्यक्रम तयार करण्याचे नियोजन करावे. वर्षातून दोन वेळा साधारणपणे नोव्हेंबर व मार्च मध्ये पाखरण कार्यक्रमाचा आढावा घेण्यात यावा व त्यानुसार पाखरण कार्यक्रमांमध्ये योग्य तो बदल करून नियोजन करावे.</p>	<p>मुख्य अभियंता (या) (राज) मुख्य अभियंता (स्था) सर्व</p>
<p>परिच्छेद क्र. ६१:१४ बाबत चर्चा झाली. ADP च्या बाहेरील अनियोजित कामे हाती घेण्यापूर्वी सक्षम स्तरावरून मान्यता घेण्यात यावी. अनियोजित कामांची संख्या २० % पेक्षा जास्त नसावी.</p>	<p>मुख्य अभियंता (या) अधीक्षक अभियंता (या) पुणे मुख्य अभियंता (या) व अधीक्षक अभियंता (या) (राज) मु.अ. (स्था) सर्व अ.अ. (स्था) सर्व</p>
<p>परिच्छेद क्र. ६१:१ EDC स्थापन करण्याची आवश्यकता पडताळून पहावी व आवश्यकता असल्यास त्याप्रमाणे समिती स्थापन करून त्याप्रमाणे नमूद करून उत्तर तयार करावे.</p>	<p>मुख्य अभियंता (या) मुख्य अभियंता (स्था) सर्व</p>
<p>CAG यांचे परिच्छेदांच्या अनुषंगाने यांत्रिकी संघटनेकडील सर्व उपविभागांचा सर्वकष आढावा घ्यावा. कामे कमी असलेल्या उपविभागांचा कार्यप्रकार तपासून अशा उपविभागांना उचित कार्य उद्दिष्ट देऊन कामांचे वाटप करावे. जेणेकरून उपलब्ध मनुष्यबळ व यंत्रसामुग्री यांचा पुरेपूर वापर होईल.</p>	<p>मुख्य अभियंता (या) व अधीक्षक अभियंता (या) (राज) सर्व</p>
<p>पर्जन्यपूर्व व पर्जन्योत्तर निरीक्षण अहवालातील घेतलेल्या मुदयांचे निराकरण करून त्याचा सविस्तर अहवाल संबंधित यांत्रिकी गडद कार्यालयास व धरण सुरक्षितता संघटनेस पाठविण्यात यावा.</p>	<p>मुख्य अभियंता (स्था) सर्व</p>
<p>पाखरण कार्यक्रमात आवश्यक असलेल्या Software धारकांनी या कार्यप्रमाणे असे Software तयार करावे. सदर कामाची कार्यवाही अधीक्षक मु.अ. (स्था) define करून सर्व कामे एकाचवेळी प्रदर्शित होतील असे Software तयार करावे.</p>	<p>मुख्य अभियंता (स्था) सर्व</p>

कार्यप्रकारानिहाय तयार करण्यात यावा. पा. कार्यक्रमगत Needles manufacturing for weirs, Inspection

of mechanical components of projects & their maintenance & repairs, Balance work of Lift Irrigation Schemes, Transportation, Stores इ. वा समावेश करण्यात यावा. पाखरण कार्यक्रम शासन स्तरावर निश्चित करण्यात आलेली अधीक्षक अभियंता (स्था) व जिल्हा मुख्यालय अभियंता (स्था) यांनी तातुन्तक बैठक घेऊन जी कामे होणे शक्य आहे अशी व कामे निश्चित करावीत व जुलै महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यातील शासन स्तरावरील बैठकीसाठी कार्यक्रम तयार करण्याचे नियोजन करावे. वर्षानुन दोन वेळा साधारणपणे नोव्हेंबर व मार्च मध्ये पाखरण कार्यक्रमाचा आढावा घेण्यात यावा व त्यानुसार पाखरण कार्यक्रमांमध्ये योग्य तो बदल करून नियोजन करावे.

परिच्छेद क्र. ६.१.१.४ बाबत चर्चा झाली. ADP च्या बाहेरील अनियोजित कामे हाती रोण्यापूर्वी सक्षम स्तरावरून गान्यता देण्यात यावी. अनियोजित कामांची संख्या २० % पेक्षा जास्त नसावी.

परिच्छेद क्र. ६.१.२.१ EDC स्थापन करण्याची आवश्यकता पडताळून पहावी व आवश्यकता असल्यास त्याप्रमाणे राशिती स्थापन करून त्याप्रमाणे नमूद करून उत्तर तयार करावे.

CAC यांचे परिच्छेदांच्या अनुषंगाने यांत्रिकी संघटनेकडील सर्व उपविभागांचा सर्वकष आढावा घ्यावा. कामे कमी असलेल्या उपविभागांचा कार्यप्रकार तपासून अशा उपविभागांना उचित कार्य उद्दिष्ट देऊन कामांचे वाटप करावे, जेणेकरून उपलब्ध मनुष्यबळ व यंत्रसामुग्री यांचा पुरेपूर वापर होईल.

पर्जन्यपूर्व व पर्जन्योत्तर निरीक्षण अहवालातील घेतलेल्या मुद्द्यांचे निराकरण करून त्याचा सविस्तर अहवाल संबंधित यांत्रिकी गंडल कार्यालयास व धरण सुरक्षितता संघटनेस पाठविण्यात यावा.

पाखरण कार्यक्रमात यार करताना Private Software धारकांशी संपर्क साधून कार्य प्रकारानुसार आपले Constraints define करून सर्व कामे एकाचवेळी प्रदर्शित होतील असे Software तयार करावे. सादर कामाची कार्यवाही अधीक्षक

अभियंता (या) (सर्व)

मुख्य अभियंता
(स्था) सर्व

मुख्य अभियंता (या)

अधीक्षक

अभियंता (या), पुणे

मुख्य अभियंता (या)

व अधीक्षक

अभियंता (या) (सर्व)

मु.अ. (स्था) सर्व

अ.अ. (स्था) सर्व

मुख्य अभियंता (या)

व अधीक्षक

अभियंता (या) (सर्व)

मुख्य अभियंता

(स्था) सर्व

अ.अ. (या) नागपूर

मु.अ. (स्था)

<p>अभियंता (या) नागपूर यांनी करावी. सदर Software मध्ये मातीकामे, कालवा, स्वच्छता, द्वार निगिती उभारणी व दुरुस्ती, उपसा सिंचन, विधन कामे इ. चा अंतर्भाव असावा. सदर Software असे असावे की एखादे अभियोजीत काम २०% पेक्षा जास्त झाल्यास त्याचा संकेत प्राप्त होईल. तसेच एका प्रदेशातील सर्व कामे एकाचवेळी झिल्हानिहाय नकाशावर दिसतील असे Software करावे. याबाबत अधीक्षक अभियंता (या) नागपूर यांनी मुख्य अभियंता (स्था.)जलसंपदा विभाग नागपूर यांचे कार्यालयाशी संपर्क साधून Software करणेबाबत २० दिवसात शासनास अहवाल सादर करावा.</p>	<p>जळगाव येथे डिझेल पंप उभारणीसाठी त्वरीत प्रयत्न करावेत व अहवाल सादर करावा असे निर्देश देण्यात आले. गहाराष्ट्रात असलेले एकूण यांत्रिकी विभागाचे डिझेल पंपांचा आढावा घेऊन आणखी किती ठिकाणी डिझेल पंप उभारणी शक्य आहे याची पडताळणी करण्यात यावी.</p>	<p>मु.अ.(या), अ.अ.(या) सर्व</p>
<p>८.</p>	<p>५.</p>	<p>मु.अ.सर्व</p>

जलसंपदा विभागातील कामांचे सुयोग्य नियोजन होण्याकरिता प्रत्येक मुख्य अभियंतानिहाय किमान दोन माहितगार व क्रियाशील अभियंत्यांची नावे Operations Management या प्रशिक्षणासाठी शासनास सुचवावीत.

महाराष्ट्र शासन

अतितात्काळ

क्र.पाखरण-२०१४/(प्र.क्र.१९०/१४)/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ०१ जानेवारी, २०१५

निकाळ
मंत्रालय प्रति,

1 JAN 2015

कु. अ. (अं.)

नाशिक

२१

०६/१२/२०१५

२

२१/३

M2

प्रति: ११३

- मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे.
मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे.
मुख्य अभियंता (स्थापत्य), जलविद्युत, पुणे.
मुख्य अभियंता, गोसीखुर्द प्रकल्प, जलसंपदा विभाग, नागपूर.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर.
मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, अमरावती.
मुख्य अभियंता (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, अमरावती.
मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव.
मुख्य अभियंता, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, नाशिक.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, मुंबई.
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक, लाभक्षेत्र विकास, औरंगाबाद.
अधीक्षक अभियंता, कोयना संकल्पचित्र मंडळ, पुणे.
अधीक्षक अभियंता, मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना (द्वारे), नाशिक.
अधीक्षक अभियंता, मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना (विद्युतगृहे), नाशिक.

विषय : पाखरण कार्यक्रमाचे डिसेंबर, २०१४ अखेर मध्यावधी आढावा घेण्यासाठी (Mid-term Review) दि.४.१२.२०१४ रोजी मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांचे अध्यक्षतेखाली बैठकीचे कार्यवृत्त....

संदर्भ : समक्रमांक दिनांक २० नोव्हेंबर, २०१४ चे पत्र.

गुरुवार दि.४.१२.२०१४ रोजी मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या पाखरण कार्यक्रमाचे डिसेंबर, २०१४ अखेर मध्यावधी आढावा घेण्यासाठीच्या (Mid-term Review) बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व पुढील कार्यवाहीसाठी सोबत जोडले आहे. याबाबतचा अनुपालन अहवाल तातडीने सादर करण्यात यावा.

(भूषण राठोड)

शासनाचे कक्ष अधिकारी

सोबत : कार्यवृत्त.

प्रत,

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या दि.४.१२.२०१४ रोजी मध्यावधी पाखरण कार्यक्रम बैठकीस उपस्थित असलेले अधिकारी

अ.क्र.	अधिका-याचे नांव	कार्यालय
१	श्री.आर.बी.घोटे	मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव
२	श्री.व्ही.के.कांबळे	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक
३	श्री.अविनाश सुर्वे	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
४	श्री.शिवकुमार गिरी	मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे
५	श्री.एन.व्ही.शिंदे	मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (अ.का.), औरंगाबाद
६	श्री.ह.आ.ढंगारे	मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, अमरावती मुख्य अभियंता (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, अमरावती
७	श्री.जी.एस.लोखंडे	मुख्य अभियंता, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, नाशिक
८	श्री.एच.एम.शिंदे	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव
९	श्री.र.म.चौहान	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर
१०	श्री.क.म.शाह	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद
११	श्री.भा.चं.कुंजीर	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, मुंबई
१२	श्री.र.ए.उपासनी	उप सचिव (माप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३	श्री.भा.भ.सरवैया	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक
१४	श्री.रा.ज.कांबळे	अधीक्षक अभियंता व प्रशासक, लाभक्षेत्र विकास प्राधिकरण, बीड
१५	श्री.वि.ता.तांदळे	अधीक्षक अभियंता, उर्ध्व वर्धा प्रकल्प मंडळ, नांदेड
१६	श्री.मि.म.मोरे	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर
१७	श्री.श.व्यं.कौलगी	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे
१८	श्री.चं.भ.मडामे	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर
१९	श्री.अ.सं.बोडके	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड
२०	श्री.ना.मे.विराजदार	कार्यकारी अभियंता, द्वार निर्मिती विभाग, अ, दापोडी
२१	श्री.म.ज्ञा.लड्डा	कार्यकारी अभियंता, यांत्रिकी विभाग, उपेप्र, नांदेड

दिनांक ४.१२.२०१४ रोजी मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मुंबई यांचे अध्यक्षतेखाली जी.टी.रुणालय, मुंबई येथे झालेल्या सन २०१४-१५ च्या मध्यावधी पाखरण आढावा बैठकीचे कार्यवृत्त.

अ. क्र.	बैठकीत घेण्यात आलेले विषय त्यावरील चर्चा व निर्णय	अंमलबजावणी करणारे अधिकारी
अ)	प्रकल्प मातीकामे व कालवा स्वच्छता कामे :	
	सर्व प्रथम प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता कामांचा आढावा घेण्यात आला.	
१)	मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर यांनी सन २०१३-१४ चे शिल्लक राहिलेले माती कामाचे जांब व यांत्रिकीने सादर केलेले शिल्लक मातीकामाचे जांब जुळत नसल्याचे निदर्शनास आले. संबंधित मुख्य अभियंता यांनी बैठक घेऊन जांबचा ताळमेळ लावण्यात यावा व सर्व अशा प्रकारच्या दुरुस्त्या करून पाखरण कार्यक्रम फेरसादर करावा.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक. मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग. अमरावती व नागपूर. सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उर्वरित)
२)	मागील वर्षी सन २०१३-१४ मध्ये नागपूर प्रदेशातील पूर्ण झालेले मातीकामे, कालवा स्वच्छता जांबची संख्या फारच कमी आहे. जे जांब पूर्ण झाले नाहीत किंवा सुरुच करता आलेले नाहीत त्या प्रत्येक जांबची कारण मिमांसा स्थापत्य विभागांनी व यांत्रिकी विभागांनी द्यावी.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर
३)	सन २०१३-१४ मध्ये केलेल्या कामांचा आढावा स्थापत्य व यांत्रिकी स्तरावर एकत्रित बैठकीमध्ये घ्यावा. तसेच सन २०१३-१४ ची कोणती कामे Carry forward करावयाची याचे दृढीकरण स्थापत्य विभागाकडून करून घेण्यात यावे.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग. (स्थापत्य)
४)	यांत्रिकी पाखरण कार्यक्रमात घ्यावयाच्या प्रत्येक कार्यप्रकारानुसार जांबची व्याख्या निश्चित करावी.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक
५)	सन २०१३-१४ मध्ये असलेले प्रकल्प मातीकाम व कालवा स्वच्छता कामाची प्रथम प्राधान्याची किती कामे पूर्ण झाली व किती कामे अपूर्ण किंवा सुरु करता आली नाहीत याचा आढावा घेवून शासनास अहवाल सादर करावा.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक
६)	सादरीकरण सुटसुटीत व कमीत कमी Slides मध्ये करावयाच्या सूचना दिल्या. प्रत्येक कामाच्या जास्तीत जास्त २ ते ३ Slides असाव्यात.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक
७)	प्रकल्प मातीकामांमुळे किती साठवणक्षमता निर्मित/साठवणक्षमता पुनर्स्थापित झाली याची माहिती पाखरण कार्यक्रम पूर्ण झाल्यावर सर्व संबंधित मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांनी मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांना कळवावी व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी एकत्रित माहिती शासनास सादर करावी.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य)
८)	कालवा स्वच्छता कामांबाबत पाखरण वर्ष संपल्यावर केलेल्या कामांमुळे किती सिंचन क्षमता निर्माण झाली/पुनर्स्थापित झाली याबाबत सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांनी मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांना कळवावे व त्यांनी शासनास एकत्रित अहवाल सादर करावा.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य)

ब) द्वार कामे : द्वार कामांचे सादरीकरण करण्यात आले.	द्वार कामांचे सादरीकरण करण्यात आले. मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे यांचे प्रदेशातील ५० कामे (K.T.Wear gate tenders) करण्यात आल्याचे सांगण्यात आले. तशीही एक निडल गेट म्हणजेच एक जांब घेतल्याचे मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांनी सांगितले. एका निडल गेटचे कामांचे परिमाण अत्यंत छोट असल्याने १०० कॅ.टी.विअर निडल गेट एकत्र मिळून एक जांब घ्यावा असे सूचित करण्यात आले. याच धर्तावर सर्व द्वार कामांचे जांब नव्याने परिभाषित करण्यात यावे.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व मुख्य अभियंता (जस), पुणे.
क) उपसा सिंचन योजना कामे :		
१) उपसा सिंचन योजना कामांचे सादरीकरण करण्यात आले. यांत्रिकी सधनेकडे एकूण ५६ उपसा सिंचन योजना पणहाचे कामे सन २०१४-१५ करिता उपलब्ध असून यापैकी ४६ कामे मागील वर्षातील अपूर्ण कामे पुढे चालू व १० कामे २०१४-१५ करिता प्राप्त असल्याचे मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांनी सांगितले. या ५६ कामांपैकी १० कामे या वर्षात Commissioning Stage ला असल्याचे सांगितले. ५२ उपसा सिंचन योजना पूर्ण झालेल्या असून, त्यांचे प्रचलन तास दर्शविण्यात आले. उपसा सिंचन योजनांच्या प्रचलनामुळे किती क्षेत्र सिंचन झाले याबाबतची माहिती स्थापत्य विभागांनी यांत्रिकी विभागांना देण्यात यावी.	सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग. (स्थापत्य)	
२) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक कार्यालयाने केलेल्या उपसा सिंचन योजना कामांचे महाराष्ट्राच्या नकाशात Digital स्वरुपात सादरीकरण करण्यात आले. कामे प्रगतीपथावर असलेल्या उपसा सिंचन योजना पैकी जी कामे सन २०१४-१५ मध्ये पूर्णत्वास येवू शकतात अशी कामे वेगळ्या रंगामध्ये दाखविण्यात यावीत.		मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक
ड) यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर मार्फत तयार करण्यात आलेले मातीकामाचे संगणक अज्ञावलीचे सादरीकरण करण्यात आले. या अज्ञावली मध्ये नियोजित कामे, संयंत्र संख्या क्षमता, अनियोजित कामांची संख्या या बाबी सुद्धा अंतर्भूत करण्यात यावी. सदर अज्ञावली मातीकामे करणाऱ्या सर्व विभागांसाठी वापरावी.		मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक

विवरण क्रमांक १०

दिनांक ३१ मार्च २०१४ रोजी संपलेल्या वर्षाचा अहवाल क्र. ३ (आर्थिक क्षेत्र)

परिशिष्ट ३.४ (संदर्भ: परिच्छेद ३.४.३.३ पृष्ठ :५४)									
यांत्रिकी संघटनेद्वारे निष्पादित करण्यात येणाऱ्या नियोजित आणि अनियोजित कामांचा तपशील									
वर्ष	वाटप केलेल्या कामांची संख्या	या वर्षात पूर्ण झालेल्या कामांची संख्या	या वर्षात सुरु न केलेल्या कामांची संख्या	या वर्षात अपूर्ण राहिलेल्या कामांची संख्या	या वर्षात निष्पादित झालेल्या अनियोजित कामांची संख्या	या वर्षात निष्पादित झालेल्या एकूण कामांची संख्या	अनियोजित कामांची टक्केवारी	पुढील ADP मध्ये जोडण्यात आलेल्या मागील अपूर्ण कामांची संख्या	सुरु न केलेली परंतु पुढील ADP मध्ये जोडण्यात आलेल्या मागील कामांची संख्या
मातीकामे आणि कालवा सफाईची कामे									
२००९-१०	१९७	१०३	५१	४३	२४३	३४६	७०	०	०
२०१०-११	२६०	१०३	८७	७०	१८७	२९०	६४	०	०
२०११-१२	२९४	१११	८१	१०२	२१०	३२१	६५	०	०
२०१२-१३	३६५	९२	८५	१८८	२५७	३४९	७४	०	०
२०१३-१४	३६५	११३	०	२५२	१२७	२४०	५३	०	०
एकूण	१,४८१	५२२	३०४	६५५	१,०२४	१,५४६	६६	०	०
दरवाजे निर्मिती आणि उभारणीची कामे									
२००९-१०	३२८	१०६	१६२	६०	३८	१४४	२६	१२३	८७
२०१०-११	२४५	८३	१०३	५९	६०	१४३	४२	९८	५२
२०११-१२	२७६	७३	१५१	५२	६०	१३३	४५	१०९	७०
२०१२-१३	२०५	५७	११८	३०	७८	१३५	५८	८०	६५
२०१३-१४	१४३	२६	७९	३९	६७	९३	७२	०	०
एकूण	१,१९७	३४५	६१३	२४०	३०३	६४८	४७	४१०	२७४

(स्रोत : यांत्रिकी संघटनेने सादर केलेली माहिती)

विवरण क्रमांक ११

Annexure - D-1

I 986
9368

हाराष्ट्र शासन

दृश्यना क्रमांक - २२०२ २६१०
फॅक्स फॅकम क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

४. मार्च-२०१५/(प्र.क्र.१५/२०१५), यांत्रिकी
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा रावगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक: २७ जानेवारी, २०१५.

प्रति,

Boc
tie

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.	-	सदस्य
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर.	-	सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे.	-	सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद.	-	सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती.	-	सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव.	-	सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, मुंबई.	-	सदस्य.
अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक.	-	सदस्य सचिव.

विषय: पाखरण व सैनियंत्रण समितीच्या दि. २३.१.२०१५ रोजी आयोजित बैठकीचे इतिवृत.

संदर्भ: १) शासन समक्रमांक दिनांक २०.१.२०१५ चे पत्र.

२) विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांचे पत्र क्र. २०१५/मग्रारोहयो, दि. २१.१.२०१५.

३) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे पत्र क्र. रोहयो/जलअ/अका-४/०४/२०१५,
दि. २२.१.२०१५.

महोदय,

PI
recher

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २३ जानेवारी, २०१५ रोजी झालेल्या पाखरण व सैनियंत्रण समितीच्या बैठकीचे इतिवृत उपस्थिती अहवालासह माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे.

आपला,

सहपत्र : वरीलप्रमाणे

(भूषण राठोड)
शासनाचे कक्ष अधिकारी

प्रति,

१) मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग,
गो.ते.रुग्णालय संकुल, नवीन मंत्रालय, मुंबई-४०० ००१.

- ३) विभागाय आयुक्त. आंगणावाड/ अमरावती.
- ४) मुख्य अभियंता (द व प्र) व महामाचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग, गो.ते.रुग्णालय संकुल, नवीन मंत्रालय, मुंबई-४०० ००१.
- ५) मुख्य अभियंता, जलसंधारण, पुणे.
- ६) उप सचिव (मोप्र.१), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग, गो.ते.रुग्णालय संकुल, नवीन मंत्रालय, मुंबई-४०० ००१.
- ७) यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ.

१३९१/५
१६६

मुख्य अभियंता (द. व. प्र.) व स.म. यांच्या अध्यक्षतेखाली नवीन मंत्रालय, गाकूळदाम तेंजगळ
रुग्णालय, संकुल येथे दि. २३.१.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या वंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण
समितीच्या बैठकीस उपस्थितांची यादी.

अ.क्र.	उपस्थित अधिकारी यांचे नांव	पदनाम व कार्यालय
१	श्री.हं.आ.ढंगारे	मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती.
२	श्री.ए.आर.कांबळे	मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
३	श्री.ह.मे.शिंदे	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव
४	श्री.दि.के.कांबळे	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
५	श्री.भा.भ.सरवैया	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक.
६	श्री.पोळ	प्रतिनिधी - मुख्य अभियंता, कोकण प्रदेश, मुंबई

दिनांक २३.१.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या चंद्रपूरची पाखरण व संश्लेषण समितीच्या बैठकीचे कार्यवृत्त (E.D.C.).

अ.क्र.	चर्चा करण्यात आलेली विषयेची माहिती	अमलबजावणी अधिकारी	अमलबजावणी कालावधी
१	मागिल बैठकीच्या इतिवृत्ताचे अनुपालन अहवाल सादर करण्यात आल्या.	संबंधित मुख्य अभियंता व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)	१ महिना
२	आयुक्त अमरावती व औरंगाबाद यांनी दि.२२.१.२०१५ रोजी सादर केलेल्या टक्कई व दुष्काळ निवारण कामासाठी फार मोठ्या प्रमाणात (अमरावती विभागाने २००० कोटी, औरंगाबाद विभागाने - ४७० नग) यंत्र सामुग्रीची मागणी केलेली आहे. या प्रकरणाबाबत यांत्रिकी विभागात पाणीसाठी नसल्यामुळे धरणातील गाळ काढण्यासाठी व सदरील गाळ शेतकऱ्यांसाठी वापरात आणण्यासाठी उपलब्ध करून देण्यासाठी फार मोठ्या प्रमाणात लोकप्रतिनिधी व शेतकऱ्यांकडून यांत्रिकी विभागात यंत्र सामुग्रीची गरज आहे. असे दोन्हीही आयुक्त यांनी मुख्य अभियंता (व.क.प्र.) यांच्याकडे विलंबितपणे दूरध्वनीवरून चर्चेमध्ये सांगितले आहे. ह्यानुसार त्यांनी यांत्रिकी विभागात यांत्रिकी आहे. सदरील कामासाठी छोटी पोकलेन, लोडर्स व छोटी डोझर्स उपयोगी होवू शकतील. यांत्रिकी विभागात यांत्रिकी यंत्रसामुग्रीस स्थलांतर करण्यासाठी मोठे ट्रान्सपोर्टस् लागले आहेत. यांत्रिकी विभागात बैठकीत सांगितले. त्या नुसार खालील प्रमाणे कार्यवाही करण्यात आली.	मुख्य अभियंता, जलसंधारण, पुणे सर्व अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी)	१५ दिवस
३	आयुक्त औरंगाबाद व अमरावती यांचे कार्यक्षेत्रातील करारबाबतच्या सुचनांनुसार यांत्रिकी विभागात आभियंता, जलसंधारण/ जि.प. / राज्यस्तरीय यांनी संबंधित यांत्रिकी मंडळांना यांत्रिकी यंत्रसामुग्री उपलब्ध करून द्यावी व याबाबत संबंधित कार्यकारी अभियंता, जलसंधारण/ जि.प. व यांत्रिकी विभागात बैठकीत सांगितले. त्या नुसार खालील प्रमाणे कार्यवाही करण्यात आली.	मुख्य अभियंता, जलसंधारण, पुणे सर्व अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी)	१० दिवस
४	यांत्रिकी संघटनेकडील पाखरण कार्यक्रमाबाबतचे उपलब्ध होऊ शकणाऱ्या यांत्रिकी मंडळ, नांदेड यांचेकडील लोडर्स-८ नग, एक्सकॅक्टर-२ नग व डोझर्स-११ नग असे एकूण २१ नग संपर्क आयुक्त औरंगाबाद यांचे कार्यक्षेत्रातील तलावांतील गाळ काढण्याच्या कामासाठी दि.२५.८.२०१२ च्या शासन निर्णयातील अटीची पूर्तता झाल्यावर उपलब्ध करून द्यावीत. तसेच याच कार्यक्षेत्रातील यांत्रिकी मंडळ, औरंगाबाद यांनी त्यांचेकडील लोडर्स-३ नग, डोझर-३ नग व यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांनी त्यांचेकडील लोडर्स-२ नग डोझर-२ नग देखील सह-स्थितीला त्या मंडळा अंतर्गत यांत्र सामुग्रीला फारसे काम उपलब्ध नसल्यामुळे आयुक्त औरंगाबाद यांचे कार्यक्षेत्रातील तलावांतील गाळ काढण्याच्या कामासाठी उपलब्ध करून द्यावीत.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर, यांत्रिकी मंडळ, पुणे.	१० दिवस

५	आयुक्त अमरावती यांचे कार्यक्षेत्रातील तलावांतील गाळ काढण्याच्या कामांसाठी यांत्रिकी मंडळ नाशिक यांनी त्यांचेकडील लोडर्स-३ नग डोझर-३ नग, व यांत्रिकी मंडळ, नागपूर यांनी त्यांचेकडील लोडर्स-२ नग डोझर-२ नग सध्या स्थितीला त्या मंडळा अंतर्गत या यंत्र सामुग्रीला फारसे काम उपलब्ध नसल्यामुळे उपलब्ध करून द्यावीत.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर	१० दिवस
६	सध्या स्थितीत सन २०१४-१५ मधील मंजूर अर्थसंकल्पीय निधीमध्ये २५ ते ३० टक्के कपात होणार असल्यामुळे निधीची कमतरता भासणार आहे. पाखरण कार्यक्रम राबविण्यासाठी देखील त्याप्रमाणे निधीची कमतरता भासणार आहे. तसेच बऱ्याच थर्यांमध्ये पाणीसाठा झालेला नसल्यामुळे त्या प्रकल्पावरील कालवा स्वच्छता कामामध्ये काही कामे नंतर केली तरी चालतील असे क्षेत्रिय अधिकारी यांनी सांगितल्यामुळे पाखरण कार्यक्रमाचा फेर आढावा मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) व (स्थापत्य) यांनी घेण्यात यावा. तसेच सध्याची दुष्काळी परिस्थिती लक्षात घेता या. आयुक्त औरंगाबाद व अमरावती यांचे अधिनस्त जिल्ह्यात टंचाई निवारणाच्या कामांसाठी खास्ती-चमुद केल्याप्रमाणे यांत्रिकी संघटनेकडील ०.५ घमी पेक्षा कमी क्षमतेची उत्पादक संयंत्रे व लोडर्स उपलब्ध करून देता येतील असे सर्वानुमते ठरले. दि. २५.८.२०११ च्या शासन निर्णयाने अटीची पूर्तता झाल्यावर खालील मशिनरी उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही व्हावी.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) / सर्व यांत्रिकी मंडळ, मुख्य अभियंता (स्थापत्य), अमरावती/औरंगाबाद.	२० दिवस

अ.क्र.	जिल्हा	एक्सक्यूटिव्ह संख्या	लोडर्स संख्या,	डोझर्स	एकूण संख्या
औरंगाबाद विभाग					
१.	औरंगाबाद	५	२	२	९
२.	जालना	५	२	२	९
३.	लातूर	५	२	२	९
४.	बीड	५	२	२	९
५.	उस्मानाबाद	५	२	२	९
६.	नांदेड	५	२	२	९
७.	परभणी	५	०	०	५
८.	हिंगाळी	५	०	०	५
	एकूण	४०	१२	१२	६४

		अमरावती विभाग							
१.	अमरावती	५	२	२	१				
२.	बुलढाणा	३	२	२	७				
३.	वाशिम	३	०	०	३				
४.	अकोला	३	०	०	३				
५.	यवतमाळ	३	०	०	३				
	एकूण	१७	४	४	२५				
७	आयुक्त अमरावती व औरंगाबाद यांचेकडील प्रस्तावित गाळ काढण्याची अतितातडीची कामे मागणी नूसार जून. २०१५ पर्यंत पूर्ण होतील या प्रमाणे नियोजन करावे.							मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक	५ महिन
८	मुख्य अभियंता. तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव यांचे मागणीनुसार जळगाव जिल्ह्यातील कामांसाठी ४-नग अतिरीक्त उत्पन्न संचय यंत्रिकी मंडळ, नाशिक यांनी उपलब्ध करून द्यावेत.							मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक	१० दिवस

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

Annexure - D-2

१३५५५

महाराष्ट्र शासन

दुरध्वनी क्रमांक - २२०२ २६१०.
फॅक्स फॅक्स क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५)/यांत्रिकी
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १३ मार्च, २०१५.

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय : यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची बैठक.

दिनांक ०७ मार्च, २०१५.

संदर्भ : १) शासन परिपत्रक समक्रमांक दिनांक २६.९.२०१४.

२) शासन पत्र समक्रमांक दिनांक १.३.२०१५.

महोदय,

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक ०७ मार्च, २०१५ रोजी समितीची दुसरी बैठक झाली. सदर बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत जोडण्यात आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल अंमलबजावणी अधिकारी यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

आपला,—

(श. म. देवकाते)

शासनाचे अवर सचिव

सोबत : कार्यवृत्ताची प्रत

प्रत,

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.

4

289

मा.प्रधान सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
मा.मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
उप सचिव (मोप्र.१), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक.
अवर सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)

प्रत,

अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक, तथा सदस्य सचिव.
अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे/नागपूर.

प्रत,

यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ.

दिनांक ७.३.२०१५ रोजी दुपारी २.०० वाजता श्री.रा.ब.घोटे, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या "यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती EDC" च्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिकाऱ्यांची यादी.

अ.क्र.	अधिकाऱ्यांचे नाव व पद
१	श्री.वि.कृ.कांबळे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, नाशिक तथा सदस्य.
२	मुख्य अभियंता तथा प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद तथा सदस्य
३	श्री.र.ए.उपासनी, अधीक्षक अभियंता व उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
	Video Conferencing द्वारे खालील सदस्य.
४	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव यांचे प्रतिनिधी.
५	श्री.ह.आ.ढंगारे, मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती.
६	मुख्य अभियंता, जसंनि, पुणे यांचे प्रतिनिधी.

दिनांक ७.३.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या "यंत्रसामग्री पाखरण व सनियंत्रण समिती (EDC)" बैठकीचे कार्यवत्त.

अ.क्र.	विषय	अंमलबजावणी अधिकारी	शेरा
१	मागील बैठकीच्या इतिवृत्ताचे अनुपालन सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या.	सर्व मुख्य अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)	
२	मराठवाडा विभागास पोकलेनस् ४० ऐवजी ५२ संयंत्रे उपलब्ध करून देण्यात आल्याबाबतची माहिती मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांनी दिली. त्याचा पुरेपूर वापर करण्यात यावा, असे सूचित करण्यात आले.	मुख्य अभियंता (लाक्षीवि), औरंगाबाद, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नांदेड.	
३	पैठण डावा कालवा शाखा क्र.६४ व ७० चे दुरुस्ती कामे यांत्रिकी विभागाकडून करून घेणेबाबत मुख्य अभियंता (लाक्षीवि), औरंगाबाद यांनी सुचविले. तसेच परभणी-५ नग, जालना-५ नग एक्सकॅक्टर्स हे जायकवाडी प्रकल्पावर पाखरण केलेल्या संयंत्रामधूनच उपलब्ध करून देण्याचे मुख्य अभियंता (लाक्षीवि), औरंगाबाद व मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांनी मान्य केले. तसेच जिल्हाधिकारी, लातूर व बीड यांचेसाठी प्रत्येकी ५ नग संयंत्रास मान्यता देण्यात आली. हिंगोली जिल्हाधिकारी यांच्या मागणीनुसार ५ नग एक्सकॅक्टर्स उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात आली.	मुख्य अभियंता (लाक्षीवि), औरंगाबाद, मुख्य अभियंता (जवि), अमरावती, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नांदेड/नागपूर.	
४	पुणे जिल्ह्यातील कामासाठी १ नग एक्सकॅक्टर उपलब्ध असून, याव्यतिरिक्त २ नग यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांनी पुणे येथून उपलब्ध करून देण्यास बैठकीत मान्यता देण्यात आली. तसेच पुणे विभागासाठी असलेल्या संयंत्राच्या मागणीबाबत, सोलापूर जिल्ह्यातील (१० नग) कार्यरत संयंत्रे तसेच सुरु ठेवण्याबाबतच्या मुख्य अभियंता (यां) नाशिक यांच्या प्रस्तावास मान्यता देण्यात आली. याव्यतिरिक्त बारामती व दौंड येथे प्रत्येकी ५ नग एक्सकॅक्टर्स उपलब्ध करून देण्यात येतील असे सर्वानुमते ठरले. तथापि शासन निर्णय दि.२५.८.२०११ नुसार कार्यवाही करावी.	मुख्य अभियंता (जवि), पुणे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, पुणे.	
५	नाशिक प्रदेशासाठी आयुक्तांची ५३ नग संयंत्रांची मागणी असून, ४ नग एक्सकॅक्टर्स यापूर्वीच जळगांव जिल्ह्यातील कामासाठी उपलब्ध करून दिलेली आहेत. त्याव्यतिरिक्त १० नग (पुढीलप्रमाणे) असे एकूण १४ नग एक्सकॅक्टर्स उपलब्ध करून देण्यात येतील असे मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांनी सांगितले. (नाशिक-२ नग, जळगांव-२ नग, अहमदनगर-२ नग, नंदूरबार-२ नग व धुळे-२ नग) तसेच मुख्य अभियंता (स्था), जळगांव यांनी बैठकीत मागणी केल्यानुसार १ नग एक्सकॅक्टर व टिप्स कॉलिंग बंधारा कालवा/सोनवद फिडर/सय्यदनगर एक्सप्रेस कालवा या कामासाठी उपलब्ध करण्याचे मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांनी मान्य केले.	मुख्य अभियंता (तापी पा.वि.म), जळगांव व मुख्य अभियंता (यां), नाशिक, अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नाशिक	

६	<p>मुख्य अभियंता (स्था), जलसंपदा विभाग, नागपूर यांचे VC ची सुविधा बंद असल्याने बैठकीत चर्चा करू शकले नाहीत. मुख्य अभियंता, अमरावती यांनी ३ युनिटस् अन्य ठिकाणी देण्यासाठी उपलब्ध होऊ शकतील असे सांगितले. यानाबत मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांनी आवश्यक निर्णय घ्यावा असे ठरले.</p>	<p>मुख्य अभियंता (जवि), अमरावती व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक.</p>
---	---	---

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

Annexure-D.3

१००९१५

दुरध्वनी क्रमांक - २२०२ २६१०.
फॅक्स फॅक्स क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.ता.१०)/यांत्रिकी
जलसंपदा विभाग,
मादान काम: मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : २२ एप्रिल, २०१५

प्रति,

08 MAY 2015

क्र.सं. (या.)	
आ.क्र.	५/२२
दि.	०१/०५/२०१५
मुख(यां.)	३
सहा.मुअयां	०
का.अ. (या)	—
वि.अ.	०
संख्या	११/२३

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेदि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय : यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची बैठक.

दिनांक २१ एप्रिल, २०१५- तिसरी बैठक

संदर्भ :- १) शासन परिपत्रक समक्रमांक दिनांक २६.९.२०१४.

२) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/९६४/सन २०१५,
दिनांक ६/४/२०१५.३) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/१११७/सन २०१५,
दिनांक १६/४/२०१५.

महोदय,

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह संचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २१ एप्रिल, २०१५ रोजी समितीची तिसरी बैठक झाली. सदर बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत जोडण्यात आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल अंमलबजावणी अधिकारी यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

आपला,

(श. म. देवकाते)
शासनाचे अवर संचिव

सोबत : कार्यवृत्ताची प्रत :

प्रत:-

मा.मंत्री (जलसंपदा) यांचे खाजगी संचिव, मंत्रालय, मुंबई- ३२ यांना माहितीसाठी सादर.

7

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा). जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा.प्रधान सचिव (लाक्षावे), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा.मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक,
 उग सचिव (मोप्र.१), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक.
 अवर सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)

प्रत,

अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक, तथा सदस्य सचिव.
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे/औरंगाबाद/अमरावती.

प्रत,

यांत्रिकी कार्यासन संग्रहालय.

दिनांक २१.४.२०१५ रोजी दुपारी ४.०० वाजता श्री.व्ही.एम.कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या "यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती EDC" च्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिकाऱ्यांची यादी.

अ.क्र.	अधिका-यांचे नाव व पद
	Video Conferencing द्वारे खालील सदस्य.
१	श्री.के.एम.शहा, मुख्य अभियंता (जसं), पुणे
२	श्री.आर.डी.शिंदे, मुख्य अभियंता तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव
३	श्री.एम.जिवणे, अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक
४	श्री.गुंवाडे, प्रतिनिधी, मुख्य अभियंता (यां), नाशिक
५	श्री.र.ए.उपासनी, उपसचिव (मोप्र-१)

दिनांक २१.४.२०१५, रोजी संपन्न झालेल्या" यंत्रसामुग्री प्राप्ति व संनियंत्रण समिती (EDC) ति सध्या बैठकीचे कार्यवृत्त

अ.क्र.	झालेली चर्चा व घेण्यात आलेले निर्णय	अभिलेखजावणी अधिकारी
१	मार्गील बैठकीच्या इतिवृत्ताचे अनुपालन सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या.	सर्व मुख्य अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)
२	मा.मंत्री महोदय (जलसंपदा) यांचे अध्यक्षतेखाली दि. ५/४/२०१५ रोजी जळगाव येथे संपन्न झालेल्या बैठकीमध्ये मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांना दिलेल्या निर्देशानुसार जळगाव विस्तारसाठी "सर्वोपाटी गाणी टंचाईयुक्त महाराष्ट्र २०११" अंतर्गत जलयुक्त शिवार अभियानासर्गत कालावधी कंत्राट येथून १ मशीन व पुणे येथून १ मशीन असे अतिरिक्त २ नग एस्कव्हेटर उपलब्ध करून देण्याचे ठरले.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक मुख्य अभियंता (जस), पुणे मुख्य अभियंता (जस), औरंगाबाद
३	प्राथम्य संनियंत्रण समितीच्या दि. २३/१/२०१५ च्या बैठकीत अमरावती प्रदेशासाठी एस्कव्हेटर १७ नम, कोडर-०४ नग, डोडर्स-०४ नग असे एकूण २५ नग यंत्रसामुग्री उपलब्ध करून देण्याचे आदेश देण्यात आले आहेत. तथापि, अमरावती प्रदेशातील जलयुक्त शिवार अभियानासर्गत कालावधी खालेली यंत्रसामुग्रीची मोठ्या प्रमाणात मागणी आहे, तरी उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या यंत्रसामुग्रीचा ७ नग अतिरिक्त एस्कव्हेटर अमरावती प्रदेशातील जलयुक्त शिवार अभियानासाठी देण्याची वती प्राप्त झाल्या असल्याने कालव्यावरील कामे बंद करावी लागतील त्यास संबंधित मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांची सहमती घेण्याच्या अटीवर एकूण ७ संयंत्रे उपलब्ध करून देण्याचे ठरले.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक मुख्य अभियंता (जस) अमरावती
४	जलयुक्त शिवार अभियानासाठी उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या यंत्रसामुग्रीपैकी काही यंत्रसामुग्री डिबोलसाठी विनाकार रहात आहे असे मुख्य अभियंता (था), नाशिक यांनी दूरध्वनी चर्चेमध्ये सांगितले याबाबतचा आढावा घेऊन शासनास तात्काळ अहवाल सादर करण्यात आला.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक

सर्व उभयस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

महाराष्ट्र शासन

दुरध्वनी क्रमांक - २२०२ २६१०.
फॅक्स फॅक्स क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५)/यांत्रिकी
जलसंपदा विभाग,
मादान कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २५ मे, २०१५.

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय : दिनांक १८ मे, २०१५ रोजी झालेल्या यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची च्या
चौथ्या बैठकीचे इतिवृत्त (Vidio conference द्वारे).

संदर्भ : १) शासन परिषदक समक्रमांक दिनांक २६.९.२०१४.

- २) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/७९४/सन २०१५,
दिनांक २०/३/२०१५.
- ३) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/१२१५/सन २०१५,
दिनांक २७/४/२०१५.
- ४) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/१३१०/सन २०१५,
दिनांक ७/५/२०१५.
- ५) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(९/१४)/१३३३/सन २०१५,
दिनांक ९/५/२०१५.
- ६) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(९/१४)/१३९८/सन २०१५,
दिनांक १४/५/२०१५.

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक १८ मे, २०१५ रोजी Vidio
conference द्वारे समितीची ४ थी बैठक झाली. सदर बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी
सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत
जोडण्यात आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल अंमलबजावणी अधिकारी यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

सही/-

(नं. ए. फोंडके)

कक्ष अधिकारी, जलसंपदा विभाग

सोबत : कार्यवृत्ताची प्रत

प्रत:-

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा.प्रधान सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा.मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसंचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
 उप सचिव (मोप्र.१), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
 अवर सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळता)

प्रत,

यांत्रिकी कार्यासन संग्रहालय.

दिनांक १८.५.२०१५ रोजी दुपारी ४.३० वाजता श्री.व्ही.एम.कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या "यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती EDC" च्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिकाऱ्यांची यादी.

अ.क्र.	अधिका-यांचे नाव व पद
१	श्री.वि.कृ.कांबळे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
२	श्री.अ.कि.सुरुशे, मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे तसेच मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे अतिरिक्त कार्यभार
३	श्री.र.ए.उपासनी, अधीक्षक अभियंता व उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

दिनांक १८.०५.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या "यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती (EDC)" चौथ्या बैठकीचे कार्यवृत्त.

अ.क्र.	झालेली चर्चा व घेण्यात आलेले निर्णय	अंमलबजावणी अधिकारी	शेरा
१	मागील बैठकीच्या इतिवृत्ताचे अनुपालन सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या.	संबंधित सर्व मुख्य अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)	
२	जालना जिल्ह्यातील जलयुक्त शिवार अभियाना अंतर्गत कामासाठी ४ डोझर्स उपलब्ध करून देण्याबाबत चर्चा झाली. चर्चेनुसार यांत्रिकी मंडळ, नाशिक यांनी २ डोझर्स आणि यांत्रिकी मंडळ, पुणे व कोल्हापूर यांनी प्रत्येकी एक डोझर असे एकूण ४ डोझर्स उपलब्ध करून द्यावेत.	मुख्य अभियंता (लाक्षिकी), औरंगाबाद, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नांदेड.	
३	कोल्हापूर व सांगली जिल्ह्यासाठी पावसाळ्यापूर्वी कामे करणेचा कामाचा कालावधी कमी असल्याने संयंत्रे वाढवून लवकर काम पूर्ण करण्यासाठी जलयुक्त शिवार अभियाना अंतर्गत खालीलप्रमाणे संयंत्र उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात आली. या मशिन्सरी द्वारे पावसाळ्यापूर्वी हाती घेऊन पूर्ण करता येतील अशी अंदाजे १५० स.घ.मी. परिमाणाची जलयुक्त शिवार अभियाना अंतर्गतची कामे हाती घेण्यात येतील.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ. यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर	

	एस्कव्हटर्स	लोडर्स	डोझर्स	एकुण
कोल्हापूर	२	१	२	५
सांगली	२	१	२	५

प्रत:-

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा. सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा.मुख्य अभियंता (द द प्र) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
 उप सचिव (ओप्र.१), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
 अवर सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक, तथा सदस्य सचिव.
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर/पुणे/कोल्हापूर.

प्रत,

यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ.

दि. २९/०६/१५ रोजी श्री. वि.मा.कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली सयंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती (FDC) च्या ५ व्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिका-यांची यादी

अ.क्र	अधिका-यांचे नाव व पदनाम
१	श्री.सुरुरो, मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
२	श्री. र. ए. उपासनी, अधीक्षक अभियंता, व उप सचिव (मो.प्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३	श्री. मडामे, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, नागपूर
४	श्री. शं. ना. कौलगी, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, पुणे
५	श्री. बोडके, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, नांदेड.
६	श्री. मि.स. जिवणे, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, नाशिक.
७	श्री. पुंडलीक थोटवे, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर.

दिनांक २९/०६/१५ रोजी संपन्न झालेल्या "यंत्रसामग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती (EDC)" ५ व्या बैठकीचे कार्यवृत्त.

अ.क्र.	बैठकीत झालेली चर्चा व घेतलेले निर्णय	अंमलवजावणी अधिकारी	शेरा
१	मागील बैठकीच्या इतिवृत्ताचे अनुपालन सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या.	सर्व मुख्य अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)	
२	ईरई नदीतील (जि.चंद्रपूर) गाळ काढण्यासाठीच्या कामासाठी संयंत्रे उपलब्ध करून देण्याबाबत बैठकीत चर्चा झाली. ईरई नदी, जिल्हा चंद्रपूर येथील दानाला पुलाजवळील नदी प्रवाह बदलणे कामासाठी यांत्रिकी विभाग, चंद्रपूर यांचे अंतर्गत एस्कॅक्टर-२-२-नग, डोंझर-२ नग टिप्पर-४ नग ही संयंत्रे डिझास्टर मनेजमेंटसाठी जिल्हाधीकारी, चंद्रपूर यांना उपलब्ध करून देण्यात आलेली होती. त्याप्रमाणे काम पुर्ण झालेले आहे. आवश्यक सर्व संयंत्रे यांत्रिकी विभाग, चंद्रपूर अंतर्गत उपलब्ध असल्याने सदर कामांसाठी आता संयंत्राची आवश्यकता नाही अशी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर यांनी माहिती दिली. त्या अनुषंगाने, ईरई नदीतील गाळ काढण्यासाठी एस्कॅक्टर-२-२ नग, डोंझर-२ नग, टिप्पर-४ नग संयंत्रे उपलब्ध करून देण्यास कार्यान्तर् मंजूरी देण्यात आली. याबाबतचा आर्थिक भौतिक प्रगती अहवाल सादर करण्यात यावा.	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर	
३	पुणे जिल्ह्यातील मावळ तालुक्यातील जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत कामासाठी उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या संयंत्राशिवाय ४ नग अतिरिक्त एस्कॅक्टर ४ नग टिप्पर उपलब्ध करून देण्याबाबत बैठकीत चर्चा झाली. यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांचे अंतर्गत ४ एवजी ३ संयंत्रांचा उपयोग करून इंदोरी व नवलकुंभरे येथील कामे पुर्ण करण्यात आली. सध्या ग्राम उपलब्ध नाही अशी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांनी माहिती दिली. त्यानुसार ३ एस्कॅक्टर सदर कामास उपलब्ध करून देण्यास कार्यान्तर् मंजूरी देण्यात आली. याबाबतचा आर्थिक भौतिक प्रगती अहवाल सादर करण्यात यावा.	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे	
४	रत्नागिरी जिल्ह्यातील वशिष्टी व अर्जुना नदीपात्रातील गाळ काढणेबाबतच्या कामास संयंत्रे उपलब्ध करून देण्याबाबत. रत्नागिरी जिल्ह्यातील वशिष्टी व अर्जुना नदीपात्रातील गाळ काढणेचे काम पुर्ण झालेले आहे, अशी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर यांनी माहिती दिली. सदर कामास एस्कॅक्टर-२-२ नग व डोंझर-३ नग उपलब्ध करून देण्यास कार्यान्तर् मंजूरी देण्यात आली व याबाबतचा आर्थिक भौतिक प्रगती अहवाल सादर करावा.	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर	

महाराष्ट्र शासन

दुरध्वनी क्रमांक - २२०२ २६१०.
फॅक्स फॅक्स क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५)/यांत्रिकी
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १४ डिसेंबर, २०१५.

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय : दिनांक १० डिसेंबर, २०१५ रोजी दुपारी ३-०० वाजता झालेल्या यंत्रसामुग्री
पाखरण व सनियंत्रण समितीच्या (EDC) ६ व्या बैठकीचे कार्यवृत्त (Video
conference द्वारे).

संदर्भ : १) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक सनिस/पाखरण/२०१४/(प्र.क्र.१५६/२०१४)
दिनांक २६.९.२०१४.
२) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र. मुअयां/तां २/(२७/१४)/सन २०१५,
दिनांक ५/१२/२०१५

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक १० डिसेंबर, २०१५ रोजी दुपारी ३-००
वाजता Video conference द्वारे यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची (EDC) ६ वी बैठक झाली. सदर
बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित
असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत जोडण्यांत आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल अंमलबजावणी अधिकारी
यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

सोबत : कार्यवृत्ताची प्रत

सही/-
(स्नेहल.सु.केदारी)
कक्ष अधिकारी

प्रतः-

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा. सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा.मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
 उप सचिव (मोप्र.१), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
 अवर सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक, तथा सदस्य सचिव.
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड .

प्रत,

यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ.

दि. १०/१२/२०१५ रोजी श्री. वि.सा.कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती (EDC) च्या ६ व्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिका-यांची यादी

अ.क्र.	अधिका-यांचे नाव व पदनाम
१	श्री. र. ए. उपासनी, अधीक्षक अभियंता व उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२	श्री.ता.ना.मुंडे, मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
३	श्री.वि.कृ.कांबळे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक
४	श्री. मडामे, अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर
५	श्री. नितीन पोटे, उप अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक
६	श्री. काळे, कार्यकारी अभियंता -प्रतिनिधी.-मु.अ.तापी पा.बं.वि.महामंडळ, जळगांव
७	श्री. तायडे,सहा. मुख्य अभियंता - प्रतिनिधी, जलसंपदा विभाग, अमरावती

दिनांक १०/१२/२०१५ रोजी दुपारी ३-०० वाजता सपन्न झालेल्या "यंत्रसामग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती (EDC)" (N.C. द्वारे)

६ व्या बैठकीचे कार्यवृत्त.

अ.क्र.	विषय	बैठकीत झालेली चर्चा व घेतलेले निर्णय	अंमलबजावणी अधिकारी	शेरा
१	मा.मंत्री महोदय, जलसंपदा विभाग यांचे सूचनेनुसार, जामनेर तालुक्यातील दुष्काळग्रस्त भागातील कामे जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत करण्यासाठी ५ नग संयंत्रांचे नियोजन करणेबाबत	तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ अंतर्गत जळगांव जिल्ह्यातील जामनेर तालुक्यातील दुष्काळग्रस्त भागातील कामे जलयुक्त शिवार अभियाना अंतर्गत पूर्ण करण्यासाठी इतर प्रदेशातील ५ नग संयंत्रे खालीलप्रमाणे देण्याचे ठरले. १) यांत्रिकी मंडळ, नांदेड अंतर्गत दोन एक्सकॅव्हेटर्स- टाटा हिताची झॅक्सीस १२० एच एक्सकॅव्हेटर क्र. ५१५७२ व टाटा हिताची झॅक्सीस १२० एच एक्सकॅव्हेटर क्र. ५२४६५ ही संदर कामासाठी उपलब्ध करून देण्याचे ठरले. २) यांत्रिकी मंडळ, नाशिक अंतर्गत उपलब्ध संयंत्रांमधून निम्न नमूद ३ नग संयंत्रे उपलब्ध करून देण्याचे ठरले. अ) गिरणा डावा कालवा येथील पोकलेन एलसी ८० क्र. ०२५ ब) चणकापूर उजवा (वाढीव) कालवा किमी १ ते १२ येथील टाटा हिताची एक्सकॅव्हेटर २०० क्र. ९९४२ क) टेरेंक्स व्हील लोडर ७२-२१ क्र. २२२५	अंमलबजावणी अधिकारी १) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक २) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड ३) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक.	

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

Annexure - D.7

Details of Planned & Unplanned Work For the Year 2014-15

Sr.No	Work	No of Planned work Tackled (Nos)	No of unplanned work Tackled (Nos)	% of Unplanned Work
1	Earthwork	65	6	4.9
2	Canal Cleaning	181	6	
	TOTAL	246 Nos	12 Nos	

विवरण क्रमांक १२

Annexure E

रान २०१४-१५ आणि २०१५-१६ मध्ये निलंबित केलेली वंत्रागुथी व खरेदी केलेली वंत्रागुथी तपशील

१) निलंबित वंत्रागुथी

वंत्रागुथी	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक		
२०१४-१५	कोल्हापूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
	पुणे	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
	नागपूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
	नांदेड	१	०	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
	नाशिक	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
एकूण	१	०	२	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
२०१५-१६	कोल्हापूर	०	१	२	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
	पुणे	०	१	०	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
	नागपूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नांदेड	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नाशिक	१	१	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०	२	०
एकूण	१	३	२	३	२	३	२	३	२	३	२	३	२	३	२	३	२	३	२	
एकूण	७	३	४	४	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५

२) नवित वंत्रागुथी

वंत्रागुथी	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	संख्या	एकक	
२०१४-१५	कोल्हापूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	पुणे	०	२१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नागपूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नांदेड	०	१५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नाशिक	०	३	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
एकूण	०	३९	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
२०१५-१६	कोल्हापूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	पुणे	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नागपूर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नांदेड	०	११	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	नाशिक	०	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
एकूण	०	१५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	
एकूण	०	५४	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

विवरण क्रमांक १३

“ डिजिटलईज्ड कालव्यवस्था सेवा वर्ष - २०१५ ”

	महाराष्ट्र शासन मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक			
	ई-मेलद्वारे कार्यालय दूरध्वनी क्र. - (०२५३) २५७८३५४ कार्यालय फॅक्स क्र. - (०२५३) २५७८३५६ ई-मेल - cemechid_nsk@sancharnet.in		मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, त्र्यंबक रस्ता, मायको सर्कल, नाशिक-४२२ ००२	
जा.क्र.मुअयां/तां.२/(१२/१५)/२९७६/२०१५			दिनांक - १७/१०/२०१५	

प्रति,

मा. प्रधान सचिव (जलसंपदा),
 जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

(लक्षवेध - श्री. वि.एम. कुलकर्णी, मुख्य अभियंता, (द व प्र) व सह सचिव)

विषय : यांत्रिकी संघटनेचे अद्ययावतकरण व सक्षमीकरण करणेबाबत

संदर्भ : १. मा. प्रधान सचिव यांचे समवेत दि. १६.१०.२०१५ रोजी मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)

कार्यालयात सर्व अधीक्षक अभियंता यांचे समवेत झालेली आढावा बैठक.

२. या कार्यालयाचे पत्र जा. क्र. मुअयां/तां २/(११/१४)/४०४७/सन २०१४ दि. ११/१२/२०१४

३. या कार्यालयाचे पत्र जा. क्र. मुअयां/तां १/मामा तलावासाठी संयंत्र खरेदी/ (२४/१४)/

४१९६/सन २०१४ दि. २२/१२/२०१४

४. या कार्यालयाचे पत्र जा. क्र. मुअयां/तां ३/(२१/१४)/३९५६/सन २०१४ दि. ०३/१२/२०१४

सद्यस्थितीत यांत्रिकी संघटनेला उपलब्ध असलेली कामे व भविष्यात करावयाची कामे यांचा मा.प्रधान सचिव यांचे समवेत दि. १६.१०.२०१५ रोजी मुख्य अभियंता यांत्रिकी कार्यालयात आढावा घेतला असता पुढील कामांकरिता यांत्रिकी संघटनेचे अद्ययावतकरण व सक्षमीकरण करणे गरजेचे आहे.

- कालवा स्वच्छता व प्रकल्प मातीकामे.
- द्वार उभारणी व दुरुस्ती इ.
- उपसा सिंचन योजना- संकल्पन, उभारणी व कार्यान्वितिकरण.

ही कामे परिणामकारक व व्यापक स्वरूपात पुढील प्रमाणे करावी लागतील.

- प्रत्येक व्यवस्थापनाच्या शाखा कार्यालयांसाठी कायमस्वरूपी २ कालवा स्वच्छता युनिट व १ बोलेरो कॅम्पर वाहन. (सिंचन क्षमता वाढविणेसाठी.)
- विदर्भातील असलेल्या ४५ मामा तलावाचे गाळ काढण्याचे काम. (१ वर्षात कामे पूर्ण करणे व साठवण क्षमता वाढवीणे.)
- द्वार निर्मिती करिता अद्ययावत यंत्रांचा वापर करून अधिक गुणवत्ता व कामाची गती वाढविणे.
- उपसा सिंचन योजनांचे सर्ज अॅनालिसिस करिता अद्ययावत संगणक प्रणालीचा वापर. योग्य उपकरणांची तपासणी करणे
- मातीकामे, कालवा स्वच्छता कामे, द्वार कामे, उपसा सिंचन योजना कामे यांच्या माहितीचे व कार्यप्रगतीचे सॉफ्टवेअर च्या माध्यमातून संगणकीकरण करणे तसेच सर्व कार्यालयांच्या कामकाजाचे संगणकीकरण करणे. (कामकाजातील पारदर्शकता व गती वाढवीणेसाठी.)
- वरील कामांसाठी सोबत जोडलेल्या यादीप्रमाणे नवीन यंत्रांची, संगणक, संगणक प्रणाली इ. ची आवश्यकता आहे. त्याकरिता २३५ कोटी निधी आवश्यक आहे. तसेच कालवा स्वच्छता व प्रकल्प मातीकामे यापोटी स्थापत्य विभागांकडून ५४९ कोटी रक्कम प्रलंबीत आहे. सदर रकमेचे समायोजन करण्यासाठी ५४९ कोटी निधी स्वतंत्र उपलब्ध करून देण्यात यावा ही विनंती. यानुसार आवश्यक निधी वेळेत उपलब्ध करून दिल्यास मार्च २०१६ अखेर पर्यंत वरील कामे पूर्ण करणे शक्य होईल.

स्थळ प्रत मु. अ.(यां) यांचे स्वाक्षरीत असे

सोबत:- अंदाजीत खर्चाचा तक्ता

 सहा.मुख्य अभियंता (यां.)
 जलसंपदा विभाग, नाशिक

New Requirement Of Machines , IT Software etc. for the Mechanical Organisation)

Sr.No.	Name Of Item	Qty. No.	Cost in Lac
1	Dozer BD50	10	700
2	Dozer BD80	10	1060
3	Mama Talao Machines	102	2870
4	Tree Cutter	10	20
5	Excavators (0.3 Cub M)	100	2600
6	Excavators (0.6 Cub M)	150	6150
7	Excavators (0.9 Cub M)	50	2550
8	Wheel Loaders with backhoe	100	2600
9	Bolero Campher Utility Vehicle	80	480
10	Transporter 35 T	5	155
11	Transporter 25 T	10	250
12	Tipper 6 Cubm	100	1700
13	Special Purpose Machines for Dapodi Workshop Moderanisation <i>Total</i>	<i>727</i>	430
14	Computers for C.E. Office	10	5
15	Computers for Circle Office	15	7.5
16	GPS For Machinery	200	48
17	Computers for all subdivision	125	63
18	Compter Furniture (Table & Chair set)	125	25
19	Limics Software	1	15
20	E-beam Software	27	36
21	Auto Cad Software	6	9
22	Surge Analysis-- KY Pipe Software	1	3
23	Surge Analysis-- Bently Software	1	4
24	CFD Analysis Software	1	20
25	Video Conference Set	6 set	36
26	Software for Earthwork, Gate, Lis Progress reports	1	20
27	FRP Needle gate Machine	2 set	200
28	Compound Wall Construction at Sangavi	1 job	150
29	Losses On Stock (For Old Stock Survey) for 12 subdivisions		1250
			23455.5

727

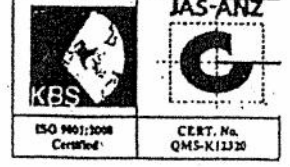
W.R.D.
Assistant Chief Engineer (Mech.)

W.R.D. Nasik

महाराष्ट्र शासन
मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, त्र्यंबक रस्ता,
मायको सर्कल, नाशिक-422002.
e-mail : cemechid_nsk@sancharnet.in

कार्यालय दूरध्वनी क्र.-(0253) 2578354, फॅक्स क्र.-(0253) 2578356

जा.क्र. मुअयां/तां.1/ नविन यंत्रसामुग्री खरेदी/(12/15)/ 54 /सन 2015

दिनांक - 08/01/2016

प्रति,

मा.सचिव (जलसंपदा विभाग)
जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय मुंबई

(लक्षवेध :- श्री. श. म. देवकाते, अवर सचिव (यां.))

विषय :- नविन यंत्रसामुग्री खरेदी साठी शासन मान्यता मिळणेबाबत.

संदर्भ :- 1) या कार्या.पत्र क्र. मुअयां/तां.1/ (12/15)/ 2976 /सन 2015 / दि.17.10.2015

या कार्यालयाचे संदर्भिय पत्रान्वये यांत्रिकी संघटनेचे सक्षमीकरण व अद्यावतीकरण करणेसाठी विविध संयंत्रे संगणकप्रणाली इ. २३५ कोटी निधी आवश्यक असल्याबाबतचा प्रस्ताव सादर करण्यात आलेला आहे.

सध्यस्थितीत ०५२ यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री लेखा शिर्षातर्गत रु. ५० कोटीची नविन संयंत्रे खरेदी करणे प्रस्तावित करण्यात येत आहे. त्यामध्ये विविध डोझर्स, एक्सकॅव्हेटर, लोडर्स, ट्रान्सपोर्टर्स युटीलीटी व्हेईकल यांचा समावेश आहे. त्याचा तपशील सोबत जोडलेल्या तक्त्याप्रमाणे आहे. तरी सदर संयंत्रे खरेदी करण्यास शासन मान्यता मिळणेबाबत ही विनंती तसेच सदर संयंत्रे खरेदीसाठी शासनाकडून आवश्यक निधी उपलब्ध व्हावा ही विनंती.

सोबत :- यंत्रसामुग्री तपशील

मंडळ प्रतीवर मा.मु.अ.(यां.) यांची स्वाक्षरी असे.

सहा. मुख्य अभियंता (यां)
जलसंपदा विभाग, नाशिक

प्रत :- अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे / नांदेड / नागपुर / कोल्हापूर व नाशिक यांना माहितीसाठी व कार्यवाहीसाठी अग्रेषित.

सोबत :- यंत्रसामुग्री तपशील

CE(Mech) WRD NASHIK

Details Of Machinery Purchase (circlewise)

Sr.No.	Type Of M/C	Rate	Pune 12 crore		kolhapur 14 crore		Nashik 12 crore		Nanded 5 crore		Nagpur 7 crore		Total 50 crore	
			Qty (No)	amount (Lacs)	Qty (No)	amount (Lacs)	Qty (No)	amount (Lacs)	Qty (No)	amount (Lacs)	Qty (No)	amount (Lacs)	Qty (No)	amount (Lacs)
1	Dozer 90 H.P (min)(BD50)	70	1	70	3	210	1	70	1	70			6	420
2	Dozer 180 H.P (min).(BD80)	106	1	106	3	318	1	106	1	106			6	636
3	Excavators 0.3 Cub M (min)	26	8	208	6	156	8	208			5	130	27	702
4	Excavators 0.6 Cub M (min)	41	9	369	6	246	9	369	1	41	8	328	33	1353
5	Excavators 0.9 Cub M (min)	51	1	51	1	51	1	51					3	153
6	Excavator long boom 0.45 Cub M	90	1	90	1	90	1	90	1	90			4	360
7	Wheel Loaders with backhoe 1/24 Cub M (min)	26	8	208	6	156	8	208			6	156	28	728
8	Bolero Campher Utility Vehicle	6	6	36	10	60	6	36					33	198
9	Transporter 35 T	32	1	32			1	32	2	64	2	64	6	192
10	Transporter 25 T	26	1	26	2	52	1	26	2	52			6	156
11	Transporter 50 T				1	40							1	40
	Total		37	1196	39	1379	37	1196	19	489	21	678	153	4938

Asstt. Chief Engineer (Mech)
WRD Nashik

Annexure - F1

	महाराष्ट्र शासन मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, त्र्यंबक रस्ता, मायको सर्कल, नाशिक-422002. e-mail : cemechid_nsk@sancharnet.in		 <small>ISO 9001:2008 Certified</small>	 <small>CERT. No. QMS-K12320</small>
	तात्काळ	कार्यालय दूरध्वनी क्र.-(0253) 2578354, फॅक्स क्र.-(0253) 2578356		
जा.क्र. मुअयां/तां.1/संयंत्र निर्लेखन/(93/03)/345/ सन 2016			दिनांक -03 /02/2016	

प्रति,

अधीक्षक अभियंता,
यांत्रिकी मंडळ,
पुणे/नांदेड/कोल्हापूर/नागपूर/नाशिक

विषय :- अवजड यंत्रसामुग्रीचे निर्लेखनाबाबत.

संदर्भ:- या कार्यालयाचे पत्रक्र. मुअयां/५४/२०१६ दि.८/१/२०१६

या कार्यालयाचे संदर्भिय पत्रान्वये ५० कोटी रकमेची नविन यंत्रसामुग्रीचा खरेदी करण्यासाठीचा प्रस्ताव शासनास सादर करण्यात आलेला आहे.त्यानुषंगाने आपले मंडळातर्गत असलेल्या 'ड' वर्ग अवजड यंत्रसामुग्रीचा आढावा घेऊन निर्लेखनास पात्र असलेल्या संयंत्राचे निर्लेखन करण्याची कार्यवाही माहे 3/2016 अखेरपर्यंत पूर्ण करण्यात यावी व तसा अनुपालन अहवाल सादर करावा.

स्थळ प्रतीवर मा.मु.अ.(यां.) यांची सही असे.

सहाय्यक मुख्य अभियंता (यां)
जलसंपदा विभाग, नाशिक-2

ANNEXURE - F 2

(YEAR 2014-15)-Details of outsourcing services for Operator,Driver & Helper

Sr.No.	Name of Circle	Outsourcing of Services		
		Operator	Driver	Helper
1	Pune	40	2	0
2	Nanded	59	52	-
3	Kolhapur	84	166	0
4	Nagpur	69	55	96
5	Nashik	24	24	16
	Total	276	299	112

ANNEXURE - F₃**(YEAR 2015-16)-Details of outsourcing services for Operator, Driver & Helper**

Sr.No.	Name of Circle	Outsourcing of Services		
		Operator	Driver	Helper
1	Pune	34	14	0
2	Nanded	111	63	-
3	Kolhapur	68	199	0
4	Nagpur	69	55	92
5	Nashik	19	9	16
	Total	301	340	108

Annexure - F

20/09/13
21/3

 महाराष्ट्र शासन मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक		 IAS-ANZ G	८६
दूरध्वनी क्रमांक (वै.) (०२५३) २३१२३६१	कार्यालय दूरध्वनी क्र.- (०२५३) २५७८३५४ कार्यालय फॅक्स क्र. - (०२५३) २५७८३५६	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मायको सर्कल, त्र्यंबक रस्ता, नाशिक-४२२ ००२, यांचे कार्यालय. ई-मेल - cemechid_nsk@sancharnet.in	
तात्काळ	जा.क्र.-मुअयां/काशा / १२०१४ 14/08	दिनांक-13/09/2013	

प्रति,

मा. सचिव, (जलसंपदा)
जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई ३२,

(लक्षवेध:- श्री. अ.अ.कोदे साहेब, शासनाचे उपसचिव, (आस्थापना))

विषय: यांत्रिकी विभागातील क्षेत्रिय कामासाठी रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेऐवजी नियत
अस्थायी आस्थापना निर्माण करणेबाबत.

परिष्कारण 'ब' संदर्भ: 1) शासनपत्र क्र. रुअआ/920/प.क्र.131/20123 /यांत्रिकी जलसंपदा विभाग मंत्रालय
मुंबई ३२ दिनांक 14.08.2013
परिष्कारण 'द' 2) या कार्यालयाचे पत्र क्र.मुअयां/काशा-1/2884 दिनांक 04.09.2013

विषयांकित प्रकरणी संदर्भिय शासनपत्रासोबत मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसचिव यांच्या
अध्यक्षतेखाली त्यांच्या दालनात दिनांक 19.07.2013 रोजी झालेल्या बैठकीचे या कार्यालयास प्राप्त झालेल्या
कार्यवृत्ताच्या अनुषंगाने सर्व मंडळाकडून प्राप्त झालेल्या अहवालानुसार या कार्यालयातर्गत मंडळ निहाय समर्पित
होणाऱ्या नियत अस्थायी पदांची व त्या ऐवजी क्षेत्रिय स्तरावर आवश्यक असणाऱ्या नियत अस्थायी आस्थापनेच्या
पदांचे मागणीपत्र व आवश्यक त्या पदांचे सेवाशर्ती नियम एकत्रित करून शासनाचे मंजूरीसाठी सविनय सादर
करण्यात आलेला होता. त्यामध्ये सर्व मंडळांनी सादर केलेल्या अहवालानुसार नियतअस्थायी आस्थापनेवरील
एकूण 255 पदे शासनास समर्पित करण्यात येत असून त्याऐवजी क्षेत्रिय कामासाठी आवश्यक असणाऱ्या
रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेऐवजी नियत अस्थायी आस्थापनेवर 4157 पदांची मागणी करण्यात आलेली आहे.
तथापि सादर प्रस्तावावर दिनांक 06.05.2014 रोजी मा. प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांच्या दालनात झालेल्या
चर्चेनुसार सादर प्रस्ताव आस्थापना शाखेत सादर करण्यात येत आहे. तरी यांत्रिकी कक्षास सादर केलेला प्रस्ताव
पुनश्च: आपल्या अतर्गत कार्यासनास सादर करण्यात येत आहे.

कृपया प्रस्तावास मान्यता मिळावी ही विनंती.

शासनाचे माहितीसाठी सविनय सादर.

सोबत:- वरीलप्रमाणे प्रस्ताव

10 मुख्य अभियंता, (यांत्रिकी)

जलसंपदा विभाग, नाशिक. २

प्रत:- मा. सचिव, (जलसंपदा) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई ३२ यांना त्यांचे संदर्भिय शासनपत्रानुसार

माहितीसाठी सविनय सादर (लक्षवेध:- भुषण राठोड, शासनाचे कक्ष अधिकारी)

प्रत:- अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ पुणे /नागपूर/ नांदेड/कोल्हापूर /नाशिक यांना माहितीसाठी अग्रेषित.

 महाराष्ट्र शासन मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक		 ISO 9001:2008 Certified	 JAS-ANZ CERT. No. QMS-K12320
दूरध्वनी क्रमांक (वै.) (०२५३) २३१२३६१	कार्यालय दूरध्वनी क्र.- (०२५३) २५७८३५४ कार्यालय फॅक्स क्र. - (०२५३) २५७८३५६	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मायको सर्कल, त्र्यंबक रस्ता, नाशिक-४२२ ००२, यांचे कार्यालय. ई-मेल - cemechid_nsk@sancharnet.in	
जा.क्र.मुअयां/काशा/1829./		/2016	दिनांक 15 /06/2015

प्रति,

मा.प्रधान सचिव, (जलसंपदा)
जलसंपदा विभाग, म
मंत्रालय, मुंबई 32

(लक्षवेध:-श्री. फोंडके शासनाचे कक्ष अधिकारी)

विषय:- यांत्रिकी विभागातील क्षेत्रिय कामासाठी रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेऐवजी नियत अस्थाई आस्थापना निर्माण करणेबाबत

संदर्भ:- 1. या कार्यालयाचे पत्र जा.क्र.मुअयां/काशा-1/2884/2013 दिनांक 04.09.2013
2. या कार्यालयाचे पत्र जा.क्र. मुअयां/काशा-1/3535/2014 दिनांक 30.10.2014

वरील संदर्भिय पत्र क्र. 2 अन्वये शासनास नियत अस्थाई आस्थापनेवरील 402 पदे शासनास समर्पित करून त्याऐवजी क्षेत्रिय स्तरावर आवश्यक असणाऱ्या नियत अस्थायी आस्थापनेच्या पदांचे मागणीपत्र शासनास मान्यतेसाठी सादर करण्यात आलेले आहे.

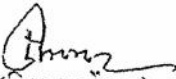
परंतु नवीन पदे सरळसेवेने भरती करण्यांस शासन मान्यता मिळत नसल्याने वरील 402 पदे फिरवा फिरवीने समकक्ष पदावर भरतील करण्यास शासन मान्यता मिळावी

सादर पदे भरल्यास शासनावर कुठल्याही प्रकारे जास्तीचा आर्थिक बोजा पडणार नाही व 4157 एवढे कर्मचाऱ्यांच्या दिनांक 04/09/2013 च्या पत्रान्वये करण्यात आलेल्या मागणी प्रस्तावात काही बदल होणार नाही.

सोबत संदर्भिय प्रस्तावाच्या छायांकित प्रती सुलभ अवलोकनार्थ सविनय सादर करण्यात येत आहे.

सहपत्र: वरील प्रमाणे

स्थळप्रत मुख्य अभियंता, (यां.) यांनी मान्य केली असे.

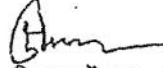

(भि.दा.झांबाड)
विशेष अधीक्षक

प्रत: अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ पुणे/नांदेड/नागपूर/कोल्हापूर व नाशिक. यांना माहितीसाठी

मुख्य अभियंता, (यां.) जलसंपदा विभाग नाशिक यांचे अतर्गत मंडळ निहाय समर्पित होणाऱ्या अस्थायी आस्थापनेचे पदांची माहिती.

अ.क्र.	पदाचे नाव	अ.अ.यां. मं. पुणे (६विभाग)	अ.अ.यां.मं.नांदेड (६ विभाग)	अ.अ.यां.मं. कोल्हापूर	अ.अ.यां.मं. नागपूर	अ.अ.यां.मं. नाशिक	एकूण
1	औषध निमाता	1	0	0	0	0	1
2	कामगार अधिकारी	1	0	0	0	0	1
3	आरेखक	1	1	1	1	1	5
4	सुरक्षा अधिकारी	1	1	1	1	1	5
5	क्ष किरण तंत्रज्ञ	1	0	0	0	0	1
6	सहा. आरेखक	1	1	1	1	1	5
7	कनिष्ठ लिपिक	1	1	1	1	1	5
	विभागीय कार्यालय	(6)	(6)	(4+1)	(8)	(5)	
1	आरेखक	6	6	4	8	5	29
2	सहा. आरेखक	6	6	4	8	5	29
3	सहा. भांडारपाल	6	6	4	8	5	29
4	वरिष्ठ लिपिक	6	6	4	8	5	29
5	कनिष्ठ लिपिक	6	6	4	8	5	29
	उप विभागीय कार्यालय	(27)	(26)	(17+4)	(30)	(21)	
1	उप अवक्षक	27	26	17	30	13	113
2	कनिष्ठ लिपिक	27	26	17	30	21	123
	एकूण	91	86	58	104	63	402

स्थळप्रत मुख्य अभियंता, (यां.) यांनी मान्य केली असे.

(भि.दा.झोंबाड)
विशेष अधीक्षक

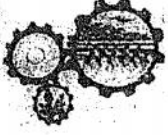
मुख्य अभियंता (पा) जलसंधदा विभाग, नाशिक.

मंडळनिहाय कार्यप्रकारानुसार उपविभागांची सधरितीतील संख्या व किमान आवश्यक कर्मचारी

अ.क्र.	मंडळाचे नाव	मातृकाम	द्वार निर्माता कामे		द्वार दुरुस्ती व उभारणी		जिल्हा कर्मशाळा	प्रादेशिक कर्मशाळा	विशेष कामे	वाहतूक	भांडार व्यवस्थापन	उपसा सिधन योजना	ओतकाम	यंत्र कर्मशाळा	निरीक्षण व पुणेनिबंध	चाहान व्यवस्थापन	हत्यारे व परिरक्षण	विद्युत उपविभाग	स्थापत्य	मंडळांतर्गत उपविभाग संख्या
			बकना, पालक, प्रकषार /उधालक	वकना, पालक, प्रकषार /उधालक	वकना, पालक, प्रकषार /उधालक	वकना, पालक, प्रकषार /उधालक														
	एकूण कर्मचारी प्रति उपविभाग	46	30	1	40	2	3	24	25	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	(उ.स) पुणे -- उपविभाग संख्या	4	8	0	0	0	0	0	0	1	3	1	1	1	2	0	1	0	2	25
	आवश्यक कर्मचारी	184	240	0	0	0	0	25	25	29	30	46	10	17	22	0	12	0	30	645
2	(उ.स) नांदेड- उपविभाग संख्या	17	0	4	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	2	0	26
	आवश्यक कर्मचारी	782	0	160	0	0	0	0	0	0	0	92	0	0	11	0	0	38	0	1083
3	(उ.स) नागपूर -- उपविभाग संख्या	6	4	6	2	2	2	0	0	0	0	6	0	0	2	0	0	2	0	30
	आवश्यक कर्मचारी	276	120	240	36	48	0	0	0	0	0	275	0	0	22	0	0	38	0	1036
4	(उ.स) कोल्हापूर -- उपविभाग संख्या	6	1	5	2	1	0	0	0	0	1	4	0	0	1	0	0	0	0	21
	आवश्यक कर्मचारी	276	30	200	36	24	0	0	0	0	10	184	0	0	11	0	0	0	0	771
5	(हारी) पुणे -- उपविभाग संख्या	4	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	1	0	0	0	21
	आवश्यक कर्मचारी	184	30	280	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	88	20	0	0	0	602
	यांत्रिकी संघटना- उपविभाग संख्या	37	14	22	4	3	1	1	1	1	4	13	1	1	14	1	1	4	2	123
	एकूण	1702	420	880	72	72	25	29	29	29	40	598	10	17	154	20	12	76	30	4157
	एकूण मधील कुशल कामगार	962	210	374	24	24	9	18	9	18	0	286	2	6	98	20	10	28	6	2077
	एकूण अमरील कुशल कामगार	740	210	506	48	48	16	11	11	11	40	312	8	11	56	0	2	48	24	2080

4157

अकृशल कामगार- मदतनीस, कारकून, चौकीदार, सहायक.

महाराष्ट्र शासन
मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक

दूरध्वनी क्रमांक (वै.) (०२५३) २३१२३६१	कार्यालय दूरध्वनी क्र.- (०२५३) २५७८३५४ कार्यालय फॅक्स क्र. - (०२५३) २५७८३५६	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, त्रंबक रस्ता, नाशिक-४२२ ००२, यांचे कार्यालय. ई-मेल- cemechid_nsk@sancharnet.in दिनांक:- 30 / 10 / 2014
तात्काळ		
जा.क्र.मुअया/आस्थापना 5/आढावा/ 3527 /2014		

प्रति,

मा.प्रधान सचिव, (ज.स.वि.)
जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई 32

(लक्षवेध:- भुषण राठोड शासनाचे कक्ष अधिकारी)

- विषय:- 1. ताकारी यांत्रिकी व विद्युत विभाग, सांगली हा विभाग यांत्रिकी मंडळ कोल्हापूर याकडे वर्ग करणेबाबत.
2. जनाई शिरसाई उपसा सिंचन(यां.) विभाग अहमदनगर हा विभाग यांत्रिकी मंडळ पुणे याकडे वर्ग करणेबाबत.

- संदर्भ:- 1. अधीक्षक अभियंता, कृष्णा कोयना उपसा सिंचन प्रकल्प मंडळ सांगली यांचे पत्र क्रमांक कृकोविउसिप्रम/प्रशा-1/4824 दिनांक 27.10.2014
2. अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ पुणे यांचे पत्र क्र. यांमपुणे/ता-1/जनाई विभाग आढावा/ 4010 दिनांक 21.10.2014

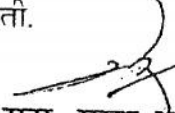
विषयांकित प्रकरणी दिनांक 17.10.2014 रोजी मा. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खारे विकास महामंडळ पुणे यांचे अध्यक्षतेखाली महामंडळाकडील उपसा सिंचन योजनांच्या प्रचलन, निगा व दुरुस्ती संदर्भात शासन पत्र क्र. 26..08.2008 च्या अनुषंगाने चर्चा करण्यात आली सदरस्थितीत महामंडळाकडील कार्यकारी अभियंता, ताकारी व विद्युत विभाग सांगली व कार्यकारी अभियंता, जनाई शिरसाई उपसा सिंचन (यां.) विभाग अहमदनगर येथील यांत्रिकी विभागामार्फत उपसा सिंचन योजनेचे सध्या बांधकाम पूर्ण झालेले प्रचलन, निगा व दुरुस्तीची कामे करण्यात येतात. या विभागाचे फक्त तांत्रिक नियंत्रण यांत्रिकी संघटनेकडे असून प्रशासकीय नियंत्रण मात्र महामंडळाकडेच आहे. यामुळे उदभवणऱ्या अडचणींवर बैठकीत चर्चा करण्यात आली.

या यांत्रिकी विभागाकडे असलेली मूळ बांधकाम संपल्याने तसेच उपसा सिंचन योजनेचा प्रचलन, निगा व दुरुस्ती कामे 2701 या शिर्षाखाली वेगळी निर्धाची तरतूद नसल्याने, प्रचलन दुरुस्ती व कामे करण्यात अडचणी येत असल्याचे विभागाच्या प्रतिनिधींनी निदर्शनास आणून दिले. उपरोक्त परिस्थिती पाहता अनक्रमे संदर्भ क्र. 1 व 2 नुसार क्रमाक्षक अभियंता, कृष्णा कोयना उपसा सिंचन प्रकल्प मंडळ सांगली व अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ पुणे यांचे कार्यकारी अभियंता, ताकारी व विद्युत विभाग सांगली व कार्यकारी अभियंता, जनाई शिरसाई उपसा सिंचन (यां.) विभाग अहमदनगर येथील यांत्रिकी विभागामार्फत प्रशासकीय कामे यांत्रिकी नियंत्रण

अनुक्रमे यांत्रिकी मंडळ कोल्हापूर व यांत्रिकी मंडळ पुणे यांचेकडून वगैरे करण्याच्या प्रस्ताव या कार्यालयाच्या कार्यालयाच्या शिफारशीसह शासन मान्यतेसाठी व पुढील आदेशासाठी सादर करण्यात येत आहे. सोबत संदर्भिय पत्रांच्या छायांकित प्रती सहपत्रासह शासनास सादर करण्यात येत आहे.

तरी सदर प्रस्तावास शासनस्तरावरून मान्यता मिळावी ही विनंती.

सोबत:- वरीलप्रमाणे

सहा. मुख्य अभियंता, (यां)
जलसंपदा विभाग, नाशिक -2

प्रत:- मुख्य अभियंता, (वि.प्र.) जलसंपदा विभाग, मंगळवार पेठ सिंचनभवन पुणे यांना माहिती व कार्यवाहीसाठी सन्नेह अग्रेषित.

2/- तरी कृपया सदर प्रस्ताव शासनास सादर करून त्यास मान्यतेबाबत पाठपुरावा करावा ही विनंती.

प्रत:- मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, मंगळवार पेठ सिंचनभवन पुणे यांना माहिती व कार्यवाहीसाठी सन्नेह अग्रेषित

2/- तरी कृपया सदर प्रस्ताव शासनास सादर करून त्यास मान्यतेबाबत पाठपुरावा करावा ही विनंती.

प्रत:- अधीक्षक अभियंता, कृष्णा कोयना उपसा सिंचन प्रकल्प मंडळ सांगली यांना त्यांचे संदर्भिय पत्रान्वये कार्यवाहीसाठी अग्रेषित.

प्रत:- अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ पुणे. यांना त्यांचे संदर्भिय पत्रान्वये कार्यवाहीसाठी अग्रेषित.

प्रत:- अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ कोल्हापूर. यांना माहिती व कार्यवाहीसाठी अग्रेषित.

महाराष्ट्र शासन
उसियो-१०.०७/२२२९/(२७/०७)/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई ४००.०३२.
दिनांक - २६/०८/२००८

प्रति,

- मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे.
- मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे.
- मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
- मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे.
- मुख्य अभियंता, कोयना प्रकल्प, पुणे.
- मुख्य अभियंता, व मुख्य प्रशासक, लाभक्षेत्र विकास, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
- मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव.
- मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, उत्तर प्रदेश, नाशिक.
- मुख्य अभियंता, कोंकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे.
- मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, मुंबई.
- मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, नागपूर.
- मुख्य अभियंता, गोसीखुर्द प्रकल्प, पाटबंधारे विभाग, नागपूर.
- मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती.

विषय- उपसा सिंचन योजना पंपगृहाच्या यंत्रसामुग्रीचे परिचालन दुरुस्ती व देखभालसाठी आवश्यक कायमस्वरुपी यंत्रणेबाबत.

संदर्भ- १) मु.अ.(यांत्रिकी) यांचा जा.क्र.मु.अ.(या) तां-६/उसियो प्रस्ताव (१/०६)२७८०, दि.१९/७/०८ चा सुधारित प्रस्ताव.

२) दि.२२/७/२००८ रोजी झालेल्या यंत्रसामुग्रीबाबत बैठकीचे कार्यवृत्त दि.२९/७/२००८.

दि. २२/७/२००८ रोजी सचिव (जलसंपदा) यांनी यांत्रिकी संघटनेकडील कामांचा आढावा घेतला असता, राज्यातील सर्व उपसा सिंचन योजनेचे परिचालन, परिष्करण, देखभाल व दुरुस्ती करण्याकरिता कायमस्वरुपी यंत्रणा निर्माण करण्याबाबत पुढील प्रमाणे निर्णय घेण्यात आलेला आहे..

जलसंपदा विभागातर्गत मध्य कार्यरत व प्रगतीपथावरील उपसा सिंचन योजनांची संख्या व पंपगृहाची संख्या व्हातात घेता परिचालन महाराष्ट्रासाठी ताल यांत्रिकी उपसा सिंचन विभाग, मराठवाडा विभागासाठी एक यांत्रिकी उपसा सिंचन विभाग, विदर्भासाठी दोन यांत्रिकी उपसा सिंचन विभाग व उत्तर महाराष्ट्रासाठी एक यांत्रिकी उपसा सिंचन विभाग ठरवणे आवश्यक असल्याने त्यानुसार एकूण सात

अस्यारं अत्राय कर्मचारी दशाविणार प्रपत्र व आवसयक कार्यालयांचा संघटन तक्ता सोबत जाडण्यात आले आहे. त्यानुसार योग्य ती कार्यवाही करावी.

सोबत- प्रपत्रे -३

(गौ.जा.कुलकर्णी)

शासनाचे अवर सचिव

प्रत- मु.अ. (विद्युत्) जलविद्युत् प्रकल्प, जलसंपदा, मुंबई
 मुख्य अभियंता, (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
 यांत्रिकी कार्यासन, संप्रहार्य.

प्रपत्र-१

उपसा सिंचन योजनासाठी यांत्रिकी विभाग व उप विभागांचा प्रस्तावित संघटनेचे तक्ता

<p>मुख्य यांत्रिकी (अ.सि.सो.) उप-अधीक्षक (अ.सि.सो.) यांत्रिक</p>	<p>एक उपअधीक्षक, यांत्रिकी (अ.सि.सो.) मुख्य अभियंता (या) कार्यभाग</p>	<p>अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) नांदेड</p>	<p>एक उपअधीक्षक, यांत्रिकी (अ.सि.सो.) मुख्य अभियंता (या) कार्यभाग</p>	<p>उपअधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.), नागपूर</p>
<p>यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) कोल्हापूर</p>	<p>कार्यकारी अभियंता यांत्रिकी (उ.सि.सो.) विभाग नांदेड</p>	<p>कार्यकारी अभियंता यांत्रिकी (उ.सि.सो.) विभाग नांदेड</p>	<p>कार्यकारी अभियंता यांत्रिकी (उ.सि.सो.) विभाग चंद्रपूर</p>	<p>कार्यकारी अभियंता यांत्रिकी (उ.सि.सो.) विभाग चंद्रपूर</p>
<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>
<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>	<p>उपअधीक्षक, यांत्रिकी (उ.सि.सो.) उपविभाग इस्लामपूर</p>

१४

प्रपत्र-२

विभाग, उपविभाग व शाखा अभियंता / सहा. अभियंता
यांचा उपसा सिंचन योजनांचा सरासरी कार्यभार

१) एका विभागासाठी उपसा सिंचन योजनांचा सरासरी कार्यभार

१) उ.सि. योजना कार्यभार = १२

२) पंपगृह संख्या = २५

३) पंपांची संख्या = १३५

२) एका उपविभागासाठी उपसा सिंचन योजनांचा सरासरी कार्यभार

१) उ.सि. योजना कार्यभार = ३ ते ४

२) पंपगृह संख्या = ६ ते ९

३) पंपांची संख्या = ४० ते ४५

३) एक शाखा अभियंता / सहा. अभियंतांकडील कार्यभार

१) योजना = १ ते २

२) पंपगृहाची संख्या = २ ते ३

३) पंपांची संख्या = १२ ते १५

पंप परिचालन व दुरुस्तीसाठी कार्यवाही करणारे कर्मचारी व पंपगृहातील विद्युत यंत्रणा इत्यादी प्रचालना करिता

(पंप परिचालन व पाळ्यामध्ये)

अ) परिचालन कर्मचारी / पंपगृह : (एक पाळ्यासाठी)

पंपगृहातील पंपिंग यंत्रणा व्हेलर पंप यंत्रणा तसेच पंपगृहातील विद्युत यंत्रणा इत्यादी प्रचालना करिता

परिचालन कर्मचारी	पंपाची संख्या			
	२ ते ४	५ ते ८	९ ते १२	१३ ते १६
१) पंप परिचालक	१	१	१	२
२) इलेक्ट्रिशियन (विद्युत यंत्रणा परिचालक)	-	१	१	१
३) जोडारी	-	-	१	१
४) मदतनीस	१	२	३	४
५) चौकीदार	१	१	१	१
एकूण	३	५	६	९

ब) पंपगृहातील परिरक्षण व दुरुस्तीसाठी कर्मचारी

परिचालन कर्मचारी	पंपाची संख्या			
	२ ते ४	५ ते ८	९ ते १२	१३ ते १६
१) वरिष्ठ सहाय्यक यांत्रिकी / यांत्रिकी	-	-	-	१
२) जोडारी	१	१	१	१
३) मदतनीस	१	१	२	३
एकूण	२	२	३	५

क) स्थिचयार्ड व अनुषंगिक यंत्रणा प्रचालन व दुरुस्ती, देखभालीसाठी

परिचालन कर्मचारी	पंपाची संख्या			
	२ ते ४	५ ते ८	९ ते १२	१३ ते १६
१) वरिष्ठ सहाय्यक विद्युत / वीजतंत्री	१	१	१	१
२) मदतनीस	-	१	२	३
एकूण	१	२	३	५

एकूण क्षेत्रिय कर्मचारी-यांची संख्या	६	२	२३	२८
--------------------------------------	---	---	----	----

३) सर्व्हे व शाही भूदमोल्क (निर्माण) कर्मचारी २० ३ जणा

सिंचनात राष्ट्रोपध्दार

ई-मेल- sekkliis_sangli@wrd.maharashtra.gov.in, sekkliipsangli@gmail.com

महाराष्ट्र कृषि विकास महामंडळ, पुणे-११.

(महाराष्ट्र शासन अंगीकृत)

अधीक्षक अभियंता, कृषि कोयना उपसा सिंचन प्रकल्प मंडळ, सांगली.

वारणाली वसाहत, विश्रामबाग, सांगली-४१६४१५.

फोन - ०२३३-२३०२५२६, २३०२७३४ फॅक्स - २३०१५५८

जा.क्र. कृकोउसिप्रम/प्रशा-१/ ४८२४/२०१४.

दि. २७/१०/२०१४

प्रति,

मा. मुख्य अभियंता (विप्र)
जलसंपदा विभाग, सिंचन भवन,
पुणे-११.

विषय :- ताकारी यांत्रिकी व विद्युत विभाग, सांगली हा विभाग यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर कडे वर्ग करणेबाबतचा प्रस्ताव.

महाराष्ट्र कृषि विकास महामंडळातर्गत ताकारी म्हेसाळ उपसा सिंचन योजनेतर्गत करावी लागणारी यांत्रिकी कामे करणेसाठी स्थापत्यातर्गत वेगळी यंत्रणा उपलब्ध नव्हती. या सर्व यांत्रिकी कामाची व्याप्ती व आवाका लक्षात घेता स्वतंत्र यंत्रणा अथवा विभाग असणे आवश्यक झालेले होते. या स्वरूपाची यांत्रिकी कामे करणेकरीता आवश्यक असणारे यांत्रिकी अधिकारी वर्ग व मनुष्यबळ महाराष्ट्र शासनातर्गत यांत्रिकी संघटनेकडे उपलब्ध होते. परंतु त्या वेळची परिस्थिती व नियोजन लक्षात घेता ही सर्व यंत्रणा समन्वय व प्रशासकीयदृष्ट्या महामंडळ अधिपत्याखाली असणे आवश्यक होते. त्याकरीता शासन स्तरावर निर्णय घेवून यांत्रिकी संघटनेकडील ताकारी यांत्रिकी व विद्युत विभाग, सांगली हा ताकारी व म्हेसाळ उपसा सिंचन योजनेची यांत्रिकी कामे करणेकरीता महामंडळाकडे वर्ग करणे आला. सदर विभाग वर्ग करताना त्याच्या कार्यप्रकारामध्ये पंपिंग यंत्रसामुग्री संकल्पन, निर्मिती, पुरवठा, उभारणी कार्यान्वितीकरण व चाचणी ही कामे समाविष्ट करणे आली. सद्यस्थितीमध्ये ही सर्व कामे ९० टक्के पूर्ण झालेली असून उर्वरित कामे अंतिम टप्प्यात असून सन २०१४ अखेर पूर्ण होतील.

या विभागाचे तांत्रिक नियंत्रण यांत्रिकी संघटने अंतर्गत असलेल्या यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर यांचेकडे आहे. महामंडळाकडे या विभागाचे प्रशासकीय नियंत्रण आहे. यामुळे भविष्यातील विचार करता या विभागाकडे असणाऱ्या सध्याच्या कार्यप्रकाराचा आढावा घेणे योग्य व तर्कसंगत होईल.

सद्यस्थितीमध्ये या विभागाकडे असणारा आस्थापनेबाबतचा तपशील सोबतच्या प्रपत्रात दिला आहे. सध्या सुदूर विभागाकडे असणाऱ्या योजनांची सद्यस्थिती खालील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	योजनेचे नांव	टप्पा	एकूण पंप	उभारणी झालेले पंप	कार्यान्वीत पंप	शेरा
१	म्हेसाळ उपसा सिंचन योजना	१	३०	३०	२२	
		२	३३	३३	२३	
		३	१८	१८	१७	
		४	१७	१७	१७	
		५	१०	१०	९	
२	ताकारी उपसा सिंचन योजना	१	१६	१६	१६	
		२	१६	१६	१६	
		३	३	३	३	
३	मूळ गव्हाण		३	३	३	
४	विश्रामबाग गव्हाण		४	४	४	
५	नागवाडी		५	५	५	

क्र.सं.	योजनाचे नाव	टप्पा	एकूण पंप	उभारणी झालेले पंप	कार्यान्वीत पंप	शेरा
६	वज्रचौडी		२	२	२	
७	बनेवाडी		३	३	३	
	बांधकामाधीन योजना					
८	डोंगरवाडी		४	४	०	
९	विस्तारीत गव्हाण फेज २		२	०	०	
१०	आगळगांव जाखापूर		२	०	०	
११	म्हैसाळ टप्पा ६ अ		३	०	०	
१२	म्हैसाळ टप्पा ६ ब		३	०	०	

विभागाकडे असलेल्या वरील कामांचा आढावा घेतला असता असे दिसून येते की ताकारी उपसा सिंचन योजना मधील मुळ स्वरूपाची यांत्रिकी कामे पूर्ण झालेली असून म्हैसाळ योजनेची उर्वरित १० टक्के कामे डिसेंबर २०१४ पर्यंत पूर्ण होतील. मूळ गव्हाण, विस्तारीत गव्हाण, नागेवाडी, वज्रचौडी व बनेवाडी योजनेची कामे पूर्ण झालेली आहेत. व डोंगरवाडी योजनेची कार्यान्वितीकरण कामे अंतिम टप्प्यात आहेत. विस्तारीत गव्हाण फेज २, आगळगांव-जाखापूर या योजनांची कामे निविदा कार्यवाही स्तरावर आहेत. म्हैसाळ टप्पा क्र. ६ अ व ६ ब ची कामे अंदाजपत्रक स्तरावर आहेत.

निविदेतर्गत असणारी कामे जसजशी पूर्ण झाली त्याप्रमाणे या योजना अंशतः कार्यान्वित करून पाणी आवर्तने देण्यात आली. विभागाकडे सध्या उपलब्ध कर्मचा-यांमार्फत मूळ कामांबरोबरच या यंत्रणेची परीचलन, देखभाल व दुरुस्ती कामे, सुरक्षा व्यवस्था ही करावी लागत आहेत. प्रत्यक्षात सदर विभाग महामंडळाकडे वर्ग करताना त्याच्या कार्यप्रकारामध्ये पंप संकल्पन, निर्मिती, उभारणी, कार्यान्वितीकरण व चाचणी पूर्ण करणे ही मुळ कामेच समाविष्ट होती.

सद्यःस्थितीत स्थापत्य विभागाच्या मागणी प्रमाणे पाणी आवर्तनासाठी पंप परिचलन करणे, देखभाल, दुरुस्ती कामे या विभागांमार्फत प्राधान्याने करण्यात येत आहेत. ही कामे करण्यासाठी आवश्यक असणारा कुशल तांत्रिक कर्मचारी वर्ग विभागांतर्गत उपलब्ध नसल्याने ही कामे बाह्य अभिकरणामार्फत करणेत येतात. या सर्व कामाकरीता देखभाल दुरुस्तीच्या २७०१ या शिर्षाखाली निधीसाठी वेगळी तरतुद नसलेने कामावर परिणाम होत आहे. मुळ स्वरूपाची कामे संपल्याने या विभागाला देखभाल दुरुस्तीसाठी निधी उपलब्ध होणेमध्ये अडचणी येत आहेत. पर्यायाने मुळ कामांव्यतिरिक्त इतर देखभाल दुरुस्ती कामे तात्काळ स्वरूपाची असली तरी निधी अभावी ती करणे अडचणीचे होत आहे.

वरील परिस्थिती लक्षात घेता यांत्रिकी विभागाचे कामाचे स्वरूप, कार्यप्रकार बदललेला असल्याने आणि महामंडळांतर्गत वर्ग करणेचा उद्देश पूर्ण झालेने या विभागाचे प्रशासकीय नियंत्रणही यांत्रिकी संघटनेकडेच सोपविणे संयुक्तिक आहे.

त्यादृष्टीने ताकारी यांत्रिकी व विद्युत यांत्रिकी संघटनेतर्गत असणा-या यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर कडे वर्ग करण्याचे प्रस्तावित करण्यात येत आहे. सध्या या विभागाचे तांत्रिक नियंत्रण सदर मंडळाकडेच आहे. प्रशासकीय दृष्ट्या सोयीचे व तांत्रिकदृष्ट्या योग्य होणार असल्याने हा विभाग ताकारी-म्हैसाळ यांत्रिकी व्यवस्थापन विभाग म्हणून यांत्रिकी संघटने कडील यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर यांचेकडे वर्ग करणेचे प्रस्तावास मान्यता मिळावी ही विनंती.

सोबत :- आस्थपना तक्ता.

अधीक्षक अभियंता

कृष्णा कोयना उपसा सिंचन प्रकल्प मंडळ, सांगली.

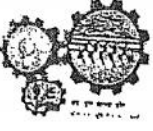
प्रत :- मा. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोर विकास महामंडळ, पुणे यांना माहितीस्तव सविनय सादर.

प्रत :- मा. मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, मायक्रो संकलन, चंभक रस्ता, नाशिक -०२ यांना माहितीस्तव सविनय सादर.

प्रत :- अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर यांना माहितीस्तव सन्मन अर्पणित.

प्रत :- कार्यकारी अभियंता, ताकारी यांत्रिकी व विद्युत विभाग, सांगली यांना माहितीसाठी व पाठपुरावा करण्यासाठी रवाना.

क्र	संवर्ग पदाचे नांव	विभागीय कार्यालय		ताकारी यांत्रिकी उपविभाग क्र.१, सांगली		ताकारी यांत्रिकी उपविभाग क्र.२, देवराष्ट्रे		ताकारी विद्युत उपविभाग क्र.३, सांगली		एकूण रिक्त पदे (५+७+१+११+१३)	शेक	
		मंजूर	रिक्त	मंजूर	रिक्त	मंजूर	रिक्त	मंजूर	रिक्त			
१	२	३	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
अ) वर्ग-१												
१	कार्यकाज अभियंता	१	०									
२	उ.का.अ	२	१									
३	उप अभियंता	४	०									
ब) वर्ग-२												
१	क.अ.शा.आभ./स.अश्र-२	११	०									
२	विलेखोपान्त	१	०									
क) वर्ग-३												
१	प्रथम लिपिक	१	०									
२	द्वितीय लिपिक	५	०									
३	कनिष्ठ लिपिक	१३	०									
४	लिनोक्लि- टंकलिखक	६	०									
५	आगबुक/आरखक श्रेणी १	१	१									
६	माह. आगबुक/आरखक श्रेणी २	१	०									
७	अनुबुक/आरखक श्रेणी ३	१	१									
८	रु. शिक्क	४	०									
९	भंडारपाल	१	१									
१०	वाहन चालक	५	०									
ड) वर्ग -४												
१	दामर	१	१									
२	वाहन	१	१									
३	शिपाई, चपरासी	१२	४									
४	चांकीदार	५	१									
	एकूण अ. ब. क. ड	८७	३१	६	४	१४	६	१४	५	१४	५	२

अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे-१ यांचे कार्यालय
 द.२६१३५४८९/फ.०२०-२६१२४७१८, संकेतांक १००० E-mail : semchccp_pune@wrd.maharashtra.gov.in

ISO 9001-2008 प्रमाणित

जा.क्र.यांमं/पुणे/तां.१/जनाई विभाग आढावा/

४०१०

/२०१४ दिनांक :- २१/१०/२०१४

प्रति,

मा.मुख्य अभियंता (यां)
 जलसंपदा विभाग,
 नाशिक

विषय :- जनाई शिरसाई उपसा सिंचन (यां) विभाग, अहमदनगर विभागाचे कार्यभार व कार्यप्रकारात बदल करणेबाबत.

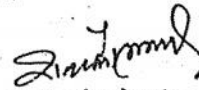
संदर्भ :- दि.१७/१०/२०१४ रोजी मा.कार्य. संचालक म.कृ.खो.वि.म. पुणे यांचे समवेत बैठक व बैठकीतील सूचना

संदर्भानुसार या विभागाच्या तांत्रिक नियंत्रणाखाली असलेल्या जनाई शिरसाई उपसा सिंचन (यां) विभाग, अहमदनगर या विभागाकडे भीमा खो-यातील पूर्ण कार्यान्वित झालेल्या व भविष्यकाळात पूर्ण होणा-या उपसा सिंचन योजनांचे देखभाल, दुरुस्ती व परिचलन या सिंचन व्यवस्थापन कार्यप्रकार मध्ये बदल प्रस्तावित करणेबाबत सूचित करण्यात आले आहे. त्याप्रमाणे विहित विवरणपत्रात माहिती सादर करित आहे.

सोबत:- १) संक्षिप्त टिप्पणी

२) प्रस्तावित बदल -विभाग व उपविभागनिहाय

३) बदलानंतरची आस्थापना/सध्याची आस्थापना व लागणारी आस्थापना

 (श. व्यं. कौलगी)
 अधीक्षक अभियंता
 यांत्रिकी मंडळ, पुणे-१

प्रत :- अधीक्षक अभियंता, पुणे पाटबंधारे प्रकल्प मंडळ पुणे यांना माहितीसाठी व कार्यवाहीसाठी सन्नेह अग्रेषित.

२/- सदर प्रस्तावावर आपली सहमती कळविण्यात यावी ही विनंती

प्रत :- कार्यकारी अभियंता, जनाई शिरसाई उपसा सिंचन (यां) विभाग, अहमदनगर यांना त्यांचे पत्र क्र.१८६२ दि.१८/१०/२०१४ अन्वये माहितीसाठी व पाठपुराव्यासाठी रवाना.

खालील यादीनुसार दर्शविलेले उपसा सिंचन योजनांचे सिंचन क्षेत्र हेक्टर मध्ये खालिल प्रमाणे

अ.क्र.	योजनेचे नाव	सिंचन क्षेत्र(हेक्टर)
१.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	२५४९८
२.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	
३.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-३	
४.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-४	
५.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-५	
६.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-६	
७.	जनाई उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	८३५०
८.	जनाई उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	
९.	जनाई उपसा सिंचन योजना टप्पा-३	
१०.	शिरसाई उपसा सिंचन योजना	५७३०
११.	कलमोडी उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	८३५०
१२.	कलमोडी उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	
१३.	कलमोडी उपसा सिंचन योजना टप्पा-३	
१४.	आरनाळा उपसा सिंचन योजना	१९००
१५.	सिना माढा उपसा सिंचन योजना	६१२५
१६.	सिना कोळेगाव उपसा सिंचन योजना, परांडा बाजू	१२१००
१७.	सिना कोळेगाव उपसा सिंचन योजना, करमाळा बाजू	
१८.	शिराळा उपसा सिंचन योजना	२८५०
१९.	सिना मेहकरी उपसा सिंचन योजना	४०४८
२०.	सांगोला उपसा सिंचन योजना	४००
२१.	आष्टी उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	५८५
२२.	आष्टी उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	५८५
२३.	शिरापूर उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१००००
२४.	शिरापूर उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१००००
२५.	बाशी उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	८७००
२६.	बाशी उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	८७००
२७.	एकरुख उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१००००
२८.	एकरुख उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१००००
२९.	दहिगाव टप्पा १ उपसा सिंचन योजना	१०५००
३०.	दहिगाव टप्पा २	१०५००
३१.	शेखमिरवाडी उपसा सिंचन योजना	२८१०
३२.	गावडेवाडी उपसा सिंचन योजना	२६८०
३३.	मंगळवेढा टप्पा १ (गुंजेगाव बंधारा)	९०९०
३४.	मंगळवेढा टप्पा २ (गुंजेगाव बंधारा)	११८२०
एकूण सिंचन क्षेत्र (हेक्टर)		१८९३२९

१ पुणे पाटबंधारे प्रकल्प मंडळ, पुणे, पुणे पाटबंधारे मंडळ, पुणे, उस्मानाबाद पाटबंधारे प्रकल्प मंडळ, उस्मानाबाद, सोलापूर पाटबंधारे मंडळ, सोलापूर अंतर्गत महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळांतर्गत उपसा सिंचन योजनेचे पंप परिचालन, देखभाल व दुरुस्ती तसेच उपसा सिंचन योजनेची उभारणी कामे प्रगतीपथावर आहे. सदरची उपसा सिंचन योजनेची एकूण सिंचनक्षमता १८१३२१ हे. सिंचन क्षमता उपलब्ध होणार आहे. (सोबत सिंचन क्षमता दर्शविणारे योजनावार तक्ता जोडला आहे.) हे. गेल्या १० वर्षांपासून ह्याच मंडळामार्फत निर्मित सिंचन क्षमतेवर सिंचन व्यवस्थापनाचे कामही करण्यात येत आहे. येत्या काही वर्षांत निर्मित सिंचन क्षेत्रात भरीव वाढ होणार आहे. मंडळाकडे योजनेसाठी शासन आकृतिबंधानुसार उपसा सिंचन योजनेच्या पंप परिचालन, देखभाल व दुरुस्ती व्यवस्थापनाची आवश्यक आस्थापना नसल्यामुळे उपसा सिंचन योजनेचे व्यवस्थापन कार्यक्रम राबविण्यास बऱ्याच अडचणी येतात. करीता पुणे पाटबंधारे प्रकल्प मंडळ, पुणे यांचे प्रशासकीय नियंत्रणाखाली असलेले कार्यकारी अभियंता, जनाई शिरसाई उपसा सिंचन (यां.) विभाग, अहमदनगर हा महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळाकडील सर्व उपसा सिंचन योजना वरील सिंचन व्यवस्थापनासाठी (तांत्रिक व प्रशासकीय) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांचेकडे रुपांतरीत करणे प्रस्तावित आहे. पुरंदर उपसा सिंचन योजना व जवळच्या नव्याने होणाऱ्या योजनांच्या (कलमोडी, शेखमौरवाडी, गावडेवाडी इ.) पंप परिचालन देखभाल व दुरुस्तीसाठी नवीन दोन (एक यांत्रिकी व एक विद्युत) असे उपविभाग प्रस्तावित करण्यात येत आहेत.

२ २७०१ शिर्ष निर्माण करणेची आवश्यकता

योजने अंतर्गत उपसा सिंचन योजनेचे व्यवस्थापन (विद्युत व यांत्रिकी) सुरळीतपणे चालणेसाठी योजनेची / पंप परिचालन, दुरुस्ती व देखभालीची कामे करणे गरजेचे आहे. यासाठी निधीची आवश्यकता आहे. यास्तव योजनेच्या पंप दुरुस्ती व देखभालीसाठी निधी मिळणेकामी शासन स्तरावर २७०१ शिर्ष निर्माण होणे आवश्यक आहे.

३ सिंचन व्यवस्थापन विभाग / उपविभाग यांची आवश्यकता

उपसा सिंचन योजनेचे पंप परिचालन, देखभाल व दुरुस्तीसाठीचे नियोजन व त्यासाठी आवश्यक असणारा कर्मचारी वृंद, उपसा सिंचन योजनेची वेळेवर तातडीची दुरुस्ती या सर्व बाबी आणि देखाभाल व दुरुस्तीसाठी २७०१ शिर्ष निर्माण करणे ही बाब विचारात घेता सिंचन व्यवस्थापन प्रभावीपणे राबविणेसाठी स्वतंत्र यांत्रिकी विभाग हा प्रशासकीय व तांत्रिकदृष्ट्या यांत्रिकी मंडळाच्या नियंत्रणाखाली असणे अत्यंत गरजेचे ठरत आहे. याचप्रमाणे योजना सुरळीतपणे कार्यान्वित ठेवणेसाठी योजनेचे वार्षिक दुरुस्ती व देखभालीची कामे आणि सिंचन आवर्तनामध्ये मोट्या प्रमाणात येणारी तातडीच्या यांत्रिकी व विद्युत स्वरूपाच्या दुरुस्ती इत्यादी कामे करणे सोईचे होणार आहे.

निर्माण झालेल्या नवीन उपसा सिंचन योजनेच्या प्रभावी पंप परिचालन, देखभाल व दुरुस्ती व्यवस्थापनासाठी पुरंदर योजनेसाठी एक यांत्रिकी व विद्युत उपविभाग प्रस्तावित करण्यात येत आहेत.

४ योजनेसाठी कर्मचारी वर्ग :-

कार्यकारी अभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन योजना विभाग, अहमदनगर, औरंगाबाद रोड, सिंचनभवन अहमदनगर विभागाचे ८३ पदे मंजूर आहेत. पुरंदर योजनेसाठी २६ नियत अस्थायी आस्थापनेची दोन उपविभागाच्या कार्यालयीन कामकाजासाठी आवश्यक असून पंपगृहासाठी खालीलप्रमाणे पदनिहाय एकूण ४९८ कर्मचाऱ्यांची आवश्यकता आहे. (महाराष्ट्र शासन पाटबंधारे विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: उसियों-१०.०७/२२२९/(२७/०७)/यांत्रिकी, मंत्रालय, मुंबई-३२ दिनांक २६/०८/२००८ नुसार)

अ) पंप परिचलन कर्मचारी:- (तीन पाळीसाठी)

अ.क्र	कर्मचारी पदाचे नाव	संख्या
१.	पंप परिचालक	१२२
२.	इलेक्ट्रिशियन (विद्युत यंत्रणा परिचालक)	२३
३.	जोडारी	७
३.	मदतनीस	१५४
४.	चौकीदार	११४
	अ) एकूण:-	४२०

ब) पंपगृहातील परिरक्षण व दुरुस्तीसाठी कर्मचारी:- (एक पाळीसाठी)

अ.क्र	उपसा सिंचन योजना	संख्या
१.	वरीष्ठ सहाय्यक यांत्रिकी / यांत्रिकी	-
२.	इलेक्ट्रिशियन (विद्युत यंत्रणा परिचालक)	-
३.	जोडारी	३५
४.	मदतनीस	४३
	ब) एकूण:-	७८
	सर्व एकूण:-	४९८

खालील यादीनुसार दर्शविलेले उपसा सिंचन योजनेसाठी पंप परिचलन व देखभाल दुरुस्ती उपरोक्त कर्मचारी वर्ग आवश्यक आहे.

५ उपसा सिंचन व्यवस्थापन (यांत्रिकी व विद्युत) / आस्थापना :-

अ.क्र.	पदनाम	सद्याची आस्थापना आकृतीबंधानुसार	बदलानंतरची आस्थापना आकृती बंधानुसार मंजूर पदे	खर्चाचा तपशिल	बदलानंतरचा खर्च
१	कार्यकारी अभियंता	१	--	७,२०,०००	--
२	उप कार्यकारी अभियंता	१	--	७,२०,०००	--
३	उप अभियंता (यांत्रिकी)	२	१	१४,२१,०००	७,२०,०००
४	उप अभियंता (विद्युत)	२	१	१४,२१,०००	७,२०,०००
५	सहाय्यक/शाखा/कनिष्ठ अभियंता(यांत्रिकी)	८	३	४८,००,०००	१८,००,०००
६	सहाय्यक/शाखा/कनिष्ठ अभियंता (विद्युत)	११	५	६६,००,०००	३०,००,०००
७	आरेखक	१	--	४,८०,०००	--
८	सहा. आरेखक	१	--	३,६०,०००	--
९	अनुरेखक	१	--	३,६०,०००	--
१०	अधीक्षक	--	--	--	--
११	प्रथम लिपीक	१	--	४,८०,०००	--
१२	वरिष्ठ लिपीक	८	२	३३,६०,०००	८,४०,०००
१३	कनिष्ठ लिपीक	१३	४	४६,८०,०००	१४,४०,०००
१४	लघु टंकलेखक	--	--	--	--
१५	विभागीय लेखापाल	१	--	४,८०,०००	--
१६	भांडारपाल	१	--	४,८०,०००	--
१७	सहाय्यक भांडारपाल	१	--	४,६०,०००	--
१८	उप अवेक्षक	--	--	--	--
१९	लिपीक-नि-टंकलेखक	६	२	२१,६०,०००	७,२०,०००
२०	वाहन चालक	५	२	१५,००,०००	६,००,०००
२१	दफ्तारी	१	--	२,४०,०००	--
२२	नाईक	१	--	२,४०,०००	--
२३	शिपाई/चपराशी	१२	४	२८,८०,०००	९,६०,०००
२४	चीफादार/ग्राहकरी	५	२	१०,८०,०००	४,३२,०००
२५	पंप चालक	--	१२२	--	२,७३,६०,०००
२६	इलेक्ट्रिशियन/विद्युत यंत्रणा	--	२३	--	७२,००,०००
२७	परिचालक	--	४२	--	१०,२०,०००
२८	मदतनीय	--	१९७	--	३,३०,२६,०००

		११४		
एकूण	८३	५२४	२,३५,२२,०००	८,०७,३६,००

खालील यादीनुसार दर्शविलेले उपसा सिंचन योजनेसाठी पंप परिचलन व देखभाल दुरुस्ती उपरोक्त कर्मचारी वर्ग आवश्यक आहे.

प्रस्तावीत विभाग व उप विभागाकडे खालील उपसा सिंचन योजनेची कामे प्रस्तावीत करण्यात येत आहेत.

अ.क्र.	योजनेचे नाव	पंपगृहांची संख्या	पंपाची संख्या	कर्मचारी संख्या	शेरा
१.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१	४	१३	सोबतच्या प्रपत्रानुसार शासनाने निश्चित केलेल्या माप दंडानुसार परिचलन कर्मचारी तीन पाळीत व देखभाल दुरुस्तीसाठी एका पाळीत व २० टक्के पाळी बदलीसाठी पंप परिचलन कर्मचारी जादा धरण्यात आले आहेत.
२.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१	४	१३	
३.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-३	१	४	१३	
४.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-४	१	४	१३	
५.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-५	१	३	१३	
६.	पुरंदर उपसा सिंचन योजना टप्पा-६	१	३	१३	
७.	जनाई उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१	७	२०	
८.	जनाई उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१	७	२०	
९.	जनाई उपसा सिंचन योजना टप्पा-३	१	५	२०	
१०.	शिरसाई उपसा सिंचन योजना	१	८	२०	
११.	कलमोडी उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१	३	३९	
१२.	कलमोडी उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१	३		
१३.	कलमोडी उपसा सिंचन योजना टप्पा-३	१	३		
१४.	आरनाळा उपसा सिंचन योजना	१	२	१३	
१५.	सिना माढा उपसा सिंचन योजना	१	११	२७	
१६.	सिना कोळेगाव उपसा सिंचन योजना, परांडा बाजू	१	४	१३	
१७.	सिना कोळेगाव उपसा सिंचन योजना, करमाळा बाजू	१	३	१३	
१८.	शिराळा उपसा सिंचन योजना	१	२	१३	
१९.	सिना मेहकरी उपसा सिंचन योजना	१	२	१३	
२०.	सांगोला उपसा सिंचन योजना	१	४	१३	
२१.	आष्टी उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१	६	३३	
२२.	आष्टी उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१	२		
२३.	शिरापूर उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१	४	१३	
२४.	शिरापूर उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१	४	१३	
२५.	बाशी उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१	४	२६	
२६.	बाशी उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१	४		
२७.	एकरुख उपसा सिंचन योजना टप्पा-१	१	४	२६	
२८.	एकरुख उपसा सिंचन योजना टप्पा-२	१	४		
२९.	दहिगाव टप्पा १ उपसा सिंचन योजना	१	६	३३	
३०.	दहिगाव टप्पा २ उपसा सिंचन योजना	१	४	--	
३१.	शेखमिरवाडी उपसा सिंचन योजना	१	२	१३	
३२.	गावडेवाडी उपसा सिंचन योजना	१	२	१३	
३३.	मंगळवढा टप्पा १ (गुजगाव बंधारा)	१	४	१३	

म.कृ.खो.वि.म.मंडळंतगतच्या उपसा सिंचन (यां.) विभाग अहमदनगर हा विभाग
म.कृ.खो.वि.म.मंडळंतगतच्या उपसा सिंचन योजनांच्या पंप परिचालन, देखभाल व दुरुस्तीसाठी
कार्यकारी अभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन व्यवस्थापन विभाग, अहमदनगर कार्यान्वित करणेसाठी शासन
पत्रातील व बैठकीतील सुचनेनुसार सविस्तर प्रस्ताव सादर करण्यात येत आहे.

कार्यकारी अभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन व्यवस्थापन विभाग, अहमदनगर

सध्याचे प्रदेश कार्यालय, मंडळ, विभाग, उपविभाग तसेच प्रस्तावित विभाग, उपविभाग यांचा सविस्तर तपशिल

सध्याचे प्रदेश कार्यालय, मंडळ, विभाग, उपविभाग	प्रस्तावित प्रदेश कार्यालय, मंडळ, विभाग, उपविभाग, शाखा
प्रदेश कार्यालय :- मुख्य अभियंता (ज.सं.) जलसंपदा विभाग, पुणे अंतर्गत	प्रदेश कार्यालय :- मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, नाशिक अंतर्गत
मंडळ :- पुणे पाटबंधारे प्रकल्प मंडळ पुणे अंतर्गत	मंडळ :- यांत्रिकी मंडळ, पुणे अंतर्गत
विभाग :- जनाई शिरसाई उपसा सिंचन (यां.) विभाग, अहमदनगर	विभाग :- उपसा सिंचन व्यवस्थापन विभाग, अहमदनगर
उपविभाग :- उपअभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन उपविभाग, पाटस क्र.१ उपअभियंता, विद्युत उपसा सिंचन उपविभाग, पाटस क्र.३ उपअभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन उपविभाग, भीमानगर उपअभियंता, विद्युत उपसा सिंचन उपविभाग, पाटस	उपविभाग :- उपअभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन उपविभाग, पाटस क्र.१ उपअभियंता, विद्युत उपसा सिंचन उपविभाग, पाटस क्र.३ उपअभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन उपविभाग, भीमानगर
	उपअभियंता, विद्युत उपसा सिंचन उपविभाग, पाटस नवीन प्रस्तावित उपविभाग:- १. उपअभियंता, यांत्रिकी उपसा सिंचन उपविभाग, शिंदवणे, ता.हवेली, जि.पुणे २. उपअभियंता, विद्युत उपसा सिंचन उपविभाग, शिंदवणे, ता.हवेली, जि.पुणे

२. सध्याचा कार्यभार मानके व त्यानुसार सध्याचा प्रस्तावित बदलानंतरचा कार्यभार व कार्यप्रकार

सध्याचा कार्यभार व कार्यप्रकार	प्रस्तावित बदलानंतरचा कार्यभार व कार्यप्रकार
उपसा सिंचन योजनांचे संकल्पन, निती, उभारणी व कार्यान्वीतीकरण व पंप परिचालन, देखभाल व दुरुस्ती कामे.	उपसा सिंचन योजनांचे पंप परिचालन, देखभाल व दुरुस्ती व व्यवस्थापन कामे.

३. बदलानंतरची आस्थापना/सध्याची आस्थापना/जादा आवश्यक आस्थापना/अतिरिक्त आस्थापना

अ. क्र.	वर्गवार पदाचे नांव	आकृतीबंधानुसार सिंचन व्यवस्थापनासाठी आवश्यक पदे				रुपांतरीत करावयाच्या विभाग/ उपविभागाची आकृतीबंधानुसार मंजूर पदे.			आकृती बंधानुसार जास्तीची लागणारी आस्थापना	अतिरिक्त ठरणारी आस्थापना
		विभाग (१)	उप-विभाग (४)	शाखा (१८)	एकूण	विभाग	उप-विभाग	एकूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१	कार्यकारी अभियंता	१	०	०	१	१	०	१	०	०
२	उपकार्यकारी अभियंता / उपविभागीय अभियंता/ अधिकारी	१	४	०	५	१	६	७	२	२
३	सहाय्यक अभियंता-२/ शाखा अभियंता / कनिष्ठ अभियंता (यां.) / विद्युत	२+१	६+१०	०	८+११	२+१	११+१६	३०	३+५	३+५
४	विभागीय लेखापाल	१	०	०	१	१	०	१	०	०
५	प्रथम लिपीक	१	०	०	१	१	०	१	०	०
६	आरेखक	१	०	०	१	१	०	१	०	०
७	निम्न श्रेणी लघुलेखक	०	०	०	०	०	०	०	०	०
८	सहाय्यक आरेखक	१	०	०	१	१	०	१	०	०
९	अनुरेखक	१	०	०	१	१	०	१	०	०
१०	स्थापत्या अ. सहा.	०	०	०	०	०	०	०	०	०
११	वॉग्ट लिपीक	८	०	०	८	८	०	१०	२	२
१२	कनिष्ठ लिपीक	२३	२३	०	२३	२३	८	२७	८	८

अ. क्र.	वर्गवार पदाचे नांव	आकृतीबंधानुसार सिंचन व्यवस्थापनासाठी आवश्यक पदे				रुपांतरित करावयाच्या विभाग/ उपविभागाची आकृतीबंधानुसार मंजूर पदे.			आकृती बंधानुसार जास्तीची लागणारी आस्थापना	ठरणारी आस्थापना
		विभाग (१)	उप-विभाग (४)	शाखा (१८)	एकूण	विभाग	उप-विभाग	एकूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१३	विभागीय भांडारपाल	१	०	०	१	१	०	१	०	०
१४	सहाय्यक भांडारपाल	१	०	०	१	१	०	१	०	०
१५	वरिष्ठ दफ्तर कारकुन	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१६	दफ्तर कारकुन	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१७	टंकलेखक	६	०	०	६	६	२	८	२	२
१८	भांडार लिपीक	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१९	संगणक	०	०	०	०	०	०	०	२	२
२०	अभिलेखापाल	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२१	वाहन चालक	१	४	०	५	१	६	७	२	२
२२	नाईक	१	०	०	१	१	०	१	०	०
२३	पंप परिचालक	०	०	०	०	०	१२२	१२२	१२२	१२२
२	इलेक्ट्रिशियन	०	०	०	०	०	२३	२३	२३	२३
४	(त्रिद्युत संत्रणा परिचालक)	०	०	०	०	०	२३	२३	२३	२३
२५	जोडारी	०	०	०	०	०	४२	४२	४२	४२
२६	मदतनीस	०	०	०	०	०	१९७	१९७	१९७	१९७
२७	शिपाई	०८	०४	०	१२	०८	६	१४	२	२
२८	चौकीदार	१	०४	०	५	१	११४	११५	११४	११४
	एकूण (यांत्रिकी व विद्युत)	५०	४५	०	९५	५०	५५१	६०१	५९६	५२२

४. अर्थसंकल्पीय तरतुद वर्गीकरण व लेखाशिर्षातील बदल,

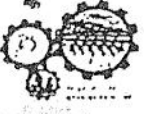

सध्याचा लेखाशिर्ष	प्रस्तावित बदलानंतरचा लेखाशिर्ष
४७०१ (मोटे व मध्यम प्रकल्प)	२७०१ (देखभाल व दुरुस्ती)
पुणे गाटबंधारे प्रकल्प मंडळ, पुणे.	यांत्रिकी मंडळ, पुणे.

५. बदलानंतरचे नियंत्रक अधिकारी, मुख्यालय व आहरण व संवितरण अधिकारी.

सध्याचे	प्रस्तावित बदलानंतरचे
मनाडे शिर्गाड नागा सिंचन (या.) विभाग,	नागा सिंचन व्यवस्थापन विभाग (या.)
मुख्यालय अहमदनगर	मुख्यालय अहमदनगर
आहरण व संवितरण अधिकारी	आहरण व संवितरण अधिकारी

विवरण क्रमांक १४

Annexure - G

 महाराष्ट्र शासन मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक		 JA CERT. No. JMSK12310
दूरध्वनी क्रमांक (वे.) (०२५३) २३१२३६१	कार्यालय दूरध्वनी क्र.- (०२५३) २५७८३५४ कार्यालय फॅक्स क्र. - (०२५३) २५७८३५६	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मायको सर्कल, त्र्यंबक रस्ता, नाशिक-४२२ ००२, यांचे कार्यालय. ई-मेल - cemechid_nsk@sancharnet.in
जा.क्र./मुअयां/काशा-१/ २८८४ /२०१३		दिनांक- ०४/०९/२०१३

प्रति,

मा. सचिव, (जलसंपदा)
 जलसंपदा विभाग,
 मंत्रालय मुंबई ३२

~~श्री. सुप्रीमजी राठोड~~ सुप सचिव
 (लक्षवेध:- भूषण राठोड शासनाचे कक्ष अधिकारी)

विषय :- यांत्रिकी विभागातील क्षेत्रिय कामासाठी रुपांतरित अस्थायी आस्थापनाऐवजी नियत अस्थायी आस्थापना निर्माण करणेबाबत आयोजित बैठक.

संदर्भ :- शासन पत्र क्र.रुअआ/१२०/प्र.क्र१३१/२०१२/यांत्रिकी जलसंपदा विभाग, मंत्रालय मुंबई ३२ दिनांक १४.०८.२०१३

विषयांकित प्रकरणी संदर्भिय शासन पत्रासोबत मुख्य अभियंता, (द व प्र) व सह सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली त्यांच्या दालनात दिनांक १९.०७.२०१३ रोजी झालेल्या बैठकीचे या कार्यालयास प्राप्त झालेल्या कार्यवृत्ताच्या वृत्ताच्या अनुषंगाने सर्व मंडळाकडून प्राप्त झालेल्या अहवालानुसार या कार्यालयातर्गत मंडळ निहाय समर्पित होणत्या नियत अस्थायी आस्थापनाचे पदांची व त्याऐवजी क्षेत्रिय स्तरावर आवश्यक असणाऱ्या नियत अस्थायी आस्थापनेच्या पदांचे मागणीपत्र व आवश्यक पदांचे सेवाशर्ती नियम एकत्रित करून शासनाचे माहितीसाठी मंजूरीसाठी सविनय सादर करण्यात येत आहे.

सोबत :- वरीलप्रमाणे .
 स्थळप्रत मुख्य अभियंता, (यां) यांना मान्य असे

सहा. मुख्य अभियंता (यां)
 जलसंपदा विभाग, नाशिक-२

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, नाशिक याचे अंतर्गत मंडळ निहाय समर्पित होणाऱ्या अस्थाई आस्थापनाचे पदांची माहिती

मंडळ निहाय प्रपत्र

अ. क्र.	मंडळातील एकूण वर्ग निहाय पदे		ग्रेड वेतन	शासनास समर्पित होणारी पदे		
	संवर्ग निहाय	एकूण पदे		संवर्ग निहाय	वेतन संरचना	एकूण पदे
१	२	३	४	५	६	७
१) अधीक्षक अभियंता , यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) पुणे						
१	ओषण निर्माता	१	४४००	गट-ब	९३००-३४८००	१
२	कामगार अधिकारी	१	४४००	गट-ब	९३००-३४८००	१
३	आरेखक	७	४३००	गट-क	९३००-३४८००	४
४	भांडारपाल	६	४२००	गट-क	९३००-३४८००	६
५	अनुरेखक	७	२४००	गट-क	५२००-२०२००	५
६	वरिष्ठ लिपीक	५६	२४००	गट-क	५२००-२०२००	६
७	कनिष्ठ लिपीक	८९	१९००	गट-क	५२००-२०२००	३३
८	क्ष- किरण तज्ञ	१	२८००	गट-क	५२००-२०२००	१
९	उप अवेक्षक	२७	२४००	गट-क	५२००-२०२००	२७
१०	दफ्तरी	७	१६००	गट-ड	४४४०-७४४०	६
	एकूण	१९३			एकूण	९०
२) अधीक्षक अभियंता , यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) नांदेड						
१	उप अवेक्षक	२६	२४००	गट-क	५२००-२०२००	२६
	एकूण	२६			एकूण	२६
३) अधीक्षक अभियंता , यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) कोल्हापूर						
१५	कनिष्ठ लिपीक	६६	१९००	गट-क	५२००-२०२००	३१
१६	आरेखक	५	४३००	गट-क	९३००-३४८००	५
१७	सहा. आरेखक	५	२४००	गट-क	५२००-२०२००	५
१८	अनुरेखक	६	२४००	गट-क	५२००-२०२००	६
१९	उप अवेक्षक	१७	२४००	गट-क	५२००-२०२००	१७
	एकूण	९९			एकूण	६४
४) अधीक्षक अभियंता , यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) नागपूर						
२०	उप अवेक्षक	३०	२४००	गट-क	५२००-२०२००	३०
२१	सुरक्षा अधिकारी	१	२८००	गट-क	५२००-२०२००	१
२२	कामगार अधिकारी	१	४४००	गट-ब	९३००-३४८००	१
	एकूण	३२			एकूण	३२

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, नाशिक याचे अंतर्गत मंडळ निहाय समर्पित होणाऱ्या अस्थाई आस्थापनाचे पदांची माहिती मंडळ निहाय प्रपत्र																								
अ.	मंडळातील एकूण वर्ग निहाय पदे		ग्रेड वेतन	शासनास समर्पित होणारी पदे																				
क्र.	संवर्ग निहाय	एकूण पदे		संवर्ग निहाय	वेतन संरचना	एकूण पदे																		
१	२	३	४	५	६	७																		
५) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ (द्वारे) पुणे																								
२३	सहा. भांडारपाल	५	२४००	गट-क	५२००-२०२००	४																		
२४	वरिष्ठ लिपीक	४५	२४००	गट-क	५२००-२०२००	४																		
२५	कनिष्ठ लिपीक	६५	१९००	गट-क	५२००-२०२००	६																		
२६	लिपीक-नि-टंकलेखक	३१	१९००	गट-क	५२००-२०२००	६																		
२७	आरेखक	५	४२००	गट-क	९३००-३४८००	४																		
२८	सहा. आरेखक	६	२४००	गट-क	५२००-२०२००	६																		
२९	उप अवेक्षक	१३	२४००	गट-क	५२००-२०२००	१३																		
	एकूण	१७०			एकूण	४३																		
	एकूण	५२०				२५५																		
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>उ.सं पुणे</th> <th>उ.सं नांदेड</th> <th>उ.सं कोल्हापूर</th> <th>उ.सं नागपूर</th> <th>द्वारे पुणे</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>शासनास समर्पित होणारी मंडळ निहाय एकूण पदे</td> <td>१०</td> <td>२६</td> <td>६४</td> <td>३५</td> <td>४३</td> </tr> <tr> <td>एकूण</td> <td colspan="5">२५५</td> </tr> </tbody> </table>								उ.सं पुणे	उ.सं नांदेड	उ.सं कोल्हापूर	उ.सं नागपूर	द्वारे पुणे	शासनास समर्पित होणारी मंडळ निहाय एकूण पदे	१०	२६	६४	३५	४३	एकूण	२५५				
	उ.सं पुणे	उ.सं नांदेड	उ.सं कोल्हापूर	उ.सं नागपूर	द्वारे पुणे																			
शासनास समर्पित होणारी मंडळ निहाय एकूण पदे	१०	२६	६४	३५	४३																			
एकूण	२५५																							

स्थळप्रत मुख्यअभियंता, (या) यांना मान्य असं

सहा. मुख्य अभियंता, (या)
जलसंपदा विभाग नाशिक २

मुख्य अभियंता (सं) जलसंपदा विभाग, नाशिक

मंडळनिहाय कार्यप्रकारानुसार उपविभागाची सद्यस्थितीतील संख्या व किमान आवश्यक कर्मचारी

क्र.सं.	मंडळाचे नाव	मातोकाय	दर निमित्ती कामे		दर दुरुस्ती व उपभोगी		जिल्हा कर्मशाळा	प्रारंभिक कर्मशाळा	विधान कामे	वाहतुक	भांडार व्यवस्थापन	उपसा स्थान योजना	ओतकाम	वेत कर्मशाळा	निरिक्षण व गुणनियंत्रण	वाहन व्यवस्थापन	हत्यारे व परिरक्षण	विद्युत उपविभाग	स्थापत्य	मंडळांतर्गत उपविभाग संख्या	
			बकरी, पालन, प्रसवना /उत्पादन	बकरी, पालन, प्रसवना /उत्पादन	वकरी, पालन, प्रसवना /उत्पादन	वकरी, पालन, प्रसवना /उत्पादन															
	एकूण कर्मचारी प्रति उपविभाग	46																			15
1	(2.51) पुणे .. उपविभाग संख्या आवश्यक कर्मचारी	4 184	8 240	30 40	0 0	0 0	18 24	24 25	1 25	1 29	3 30	1 46	8 10	9 17	10 11	11 20	12 12	13 19	14 15		25 645
2	(2.51) नांदेड - उपविभाग संख्या आवश्यक कर्मचारी	17 782	0 160	4 240	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	2 92	0 0	0 0	1 11	0 0	0 0	2 38	0 0		26 1085
3	(2.51) नागपूर - उपविभाग संख्या आवश्यक कर्मचारी	6 276	4 120	6 240	2 36	2 48	2 24	2 0	0 0	0 0	0 0	6 276	0 0	0 0	2 22	0 0	0 0	2 38	0 0		30 1056
4	(2.51) जालनापूर - उपविभाग संख्या आवश्यक कर्मचारी	6 276	1 30	5 200	2 36	1 24	1 0	0 0	0 0	1 10	1 10	4 184	0 0	0 0	1 11	0 0	0 0	0 0	0 0		21 771
5	(2.51) पुणे .. उपविभाग संख्या आवश्यक कर्मचारी	4 184	1 30	7 280	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	0 0	8 88	1 20	0 0	0 0	0 0		21 602
	मातोकाय संयटन - उपविभाग संख्या एकूण	37 1702	14 420	22 880	4 72	3 72	3 25	1 29	1 25	1 29	4 40	13 598	10	17	154	20	12	76	30		123 4157

माती काम व कालवा स्वच्छता उपविभाग

क्षमता 250 स.घ.मी.

अ.क्र.	संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
अ) सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे						
1	उपअभियंता	1	1	0		
2	शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
3	वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
4	कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
5	लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6	ग्रहणचालक	1	1	0		
7	रूपआवेक्षक	1	0	1		
8	शिपाई	2	2	0		
9	चौकीदार	1	1	0		
		14	12	2		
1) प्रस्तावित कामगार पदे						
1	जडयंत्रचालक श्रेणी 1	0	0	0	4	
2	जडयंत्रचालक श्रेणी 4	0	0	0	6	
3	वीजतंत्री	0	0	0	1	
4	यांत्रिकी	0	0	0	1	
5	जोडारी	0	0	0	2	
5	ग्रहणचालक	0	0	0	12	
7	कारकून	0	0	0	2	
3	दतनीस	0	0	0	15	
1	चौकीदार	0	0	0	3	
	एकूण	0	0	0	46	

द्वार निर्मिती उपविभाग

क्षमता 250 मे.टन प्रति वर्ष

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
1 उपअभियंता	1	1	0		
2 शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
3 वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
4 कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
5 लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6 वाहनचालक	1	1	0		
7 उपआवेक्षक	1	0	1		
8 शिपाई	2	2	0		
9 चौकीदार	1	1	0		
एकूण	14	12	2		
प्रस्तावित कामगार पदे					
1 मुख्य संधाता	0	0	0	1	
2 वरिष्ठ संधाता	0	0	0	2	
3 यांत्रिक	0	0	0	3	
4 जोडारी	0	0	0	3	
5 संधाता	0	0	0	2	
6 आवेधक (ड्रीलर)	0	0	0	1	
7 कातारी (टर्नर)	0	0	0	1	
8 ईओटी यारी चालक	0	0	0	1	
9 वाहनचालक	0	0	0	1	
0 कारकून	0	0	0	2	
1 मदतनीस	0	0	0	10	
2 चौकीदार	0	0	0	3	
एकूण	0	0	0	30	

द्वार उभारणी व दुरुस्ती उपविभाग

क्षमता 250 मे.टन प्रति वर्ष

क्र.	संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
अ) सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे						
1	उपअभियंता	1	1	0		
2	शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
3	वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
4	कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
5	लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6	वाहनचालक	1	1	0		
	उपआवेक्षक	1	0	1		
	शिपाई	2	2	0		
9	चौकीदार	1	1	0		
	एकूण	14	12	2		
ब) प्रस्तावित कामगार पदे						
1	वीजतंत्री	0	0	0	1	
2	वरीष्ठ यांत्रिकी	0	0	0	1	
3	वरीष्ठ संधाता	0	0	0	3	
4	यांत्रिकी	0	0	0	3	
5	जोडारी	0	0	0	3	
6	संधाता	0	0	0	2	
7	यारीचालक	0	0	0	2	
8	वाहनचालक	0	0	0	2	
	कारकून	0	0	0	3	
10	सहा सांधाता	0	0	0	2	
11	मदतनीस	0	0	0	15	
12	चौकीदार	0	0	0	3	
	एकूण	0	0	0	40	

जिल्हा कर्मशाळा उपविभाग

क्षमता - रु.50 लक्ष प्रति वर्ष

क्र.	संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
अ) सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे						
1	उपअभियंता	1	1	0		
2	शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
3	वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
4	कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
5	लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6	वाहनचालक	1	1	0		
7	उपआवेक्षक	1	0	1		
8	शिपाई	2	2	0		
9	चौकीदार	1	1	0		
	एकूण	14	12	2		
ब) प्रस्तावित कामगार पदे						
1	स्वयंचाली वीजतंत्री	0	0	0	1	
2	यांत्रिकी	0	0	0	2	
3	जोडारी	0	0	0	2	
4	संधाता	0	0	0	1	
5	कारकून	0	0	0	1	
6	दतनीस	0	0	0	8	
7	चौकीदार	0	0	0	3	
	एकूण	0	0	0	18	

प्रादेशिक कर्मशाळा उपविभाग

क्षमता - रु.150 लक्ष प्रति वर्ष

संतर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
अ) अंतर्गत आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
5 लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6 वाहनचालक	1	1	0		
7 उपआवेक्षक	1	0	1		
8 शिपाई	2	2	0		
9 चौकीदार	1	1	0		
एकूण	14	12	2		
ब) प्रस्तावित कामगार पदे					
1 कार्यदेशक	0	0	0	1	
2 यांत्रिकी	0	0	0	2	
3 जोडारी	0	0	0	4	
4 संधाता	0	0	0	1	
5 कारकून	0	0	0	2	
6 मदतनीस	0	0	0	10	
7 चौकीदार	0	0	0	4	
एकूण	0	0	0	24	

विधन उपविभाग

क्षमता 3500 रनींग मीटर

क्र.	संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
अ) सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे						
1	उपअभियंता	1	1	0		
2	शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
3	वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
4	कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
5	लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6	वाहनचालक	1	1	0		
7	उपआवेक्षक	1	0	1		
8	शिपाई	2	2	0		
9	चौकीदार	1	1	0		
	एकूण	14	12	2		
ब) प्रस्तावित कामगार पदे						
1	कार्यदेशक	0	0	0	1	
2	आवेधक (ड्रीलर)	0	0	0	5	
3	वाहनचालक	0	0	0	3	
4	कारकून	0	0	0	3	
5	मदतनीस	0	0	0	10	
6	चौकीदार	0	0	0	3	
	एकूण	0	0	0	25	

वाहतूक उपविभाग

क्षमता 5000 मेटन

क्र	संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
) सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे						
	उपअभियंता	1	1	0		
	शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
	वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
	कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
	लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
	वाहनचालक	1	1	0		
1	उपआवेक्षक	1	0	1		
3	शिपाई	2	2	0		
2	चौकीदार	1	1	0		
		14	12	2		
1) प्रस्तावित कामगार पदे						
1	जड वाहन चालक श्रेणी 1,2,3	0	0	0	9	
2	स्वयंचलित वीजतंत्री	0	0	0	1	
3	यांत्रिकी	0	0	0	1	
4	जोडारी	0	0	0	1	
5	वाहनचालक	0	0	0	6	
6	पुरकून	0	0	0	1	
7	मदतनीस	0	0	0	7	
8	चौकीदार	0	0	0	3	
	एकूण	0	0	0	29	

भांडार उपविभाग

क्षमता रू.100 लक्ष

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
वाहनचालक	1	1	0		
उपआवेक्षक	1	0	1		
शिपाई	2	2	0		
चौकीदार	1	1	0		
एकूण	14	12	2		
) प्रस्तावित कामगार पदे					
1 कारकून	0	0	0	4	
2 गदतनीस	0	0	0	3	
3 चौकीदार	0	0	0	3	
एकूण	0	0	0	10	

उपसा सिंचन योजना यांत्रिकी कामे

क्षमता - ८ ते ९ पंपगृहे

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
4 कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
5 लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6 वाहनचालक	1	1	0		
7 उपआवेक्षक	1	0	1		
8 गिपाई	2	2	0		
9 चौकीदार	1	1	0		
	14	12	2		
) प्रस्तावित कामगार पदे					
1 वीजतंत्री	0	0	0	3	
2 तारतंत्री	0	0	0	0	
3 यांत्रिकी	0	0	0	1	
4 जोडारी	0	0	0	1	
5 पंपचालक	0	0	0	15	
6 वाहनचालक	0	0	0	1	
7 कारकून	0	0	0	1	
8 सांधाता	0	0	0	1	
9 तनीस	0	0	0	15	
10 चौकीदार	0	0	0	8	
एकूण	0	0	0	46	

ओतकाम उपविभाग

क्षमता 50 लक्ष

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
1	उपअभियंता	1	1	0	
2	शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता (यां.)	4	4	0	
3	वरिष्ठ लिपीक	1	1	0	
4	कनिष्ठ लिपीक	1	1	0	
5	लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0	
6	वाहनचालक	1	1	0	
7	उपआवेक्षक	0	0	0	
8	शिपाई	2	2	0	
	चौकीदार	1	1	0	
	एकूण	12	12	0	
ब) प्रस्तावित कामगार पदे					
1	कार्यदेशक	0	0	0	1
2	वीजतंत्री	0	0	0	1
3	कारकून	0	0	0	1
4	मदतनीस	0	0	0	4
5	चौकीदार	0	0	0	3
	एकूण	0	0	0	10

यंत्र कर्मशाळा उपविभाग

क्षमता - रु.150 लक्ष प्रति वर्ष

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समाप्त करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
वाहनचालक	1	1	0		
उपआवेक्षक	1	0	1		
मार्गदर्शक	2	2	0		
चौकीदार	1	1	0		
एकूण	14	12	2		
प्रस्तावित कामगार पदे					
कार्यदेशक	0	0	0	1	
बीजतंत्री	0	0	0	1	
कातारी	0	0	0	2	
यांत्रिकी	0	0	0	1	
जोडारी	0	0	0	1	
कारकून	0	0	0	1	
मदतनीस	0	0	0	7	
चौकीदार	0	0	0	3	
एकूण	0	0	0	17	

द्वार निरीक्षण व द्वार गुणनियंत्रण उपविभाग

द्वार निरीक्षण क्षमता 75 ते 100 प्रकल्प, द्वार गुणनियंत्रण क्षमता - 5000 मे.टन

क्र.	संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेता
) सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे						
1	उपअभियंता	1	1	0		
2	शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता (यां.)	4	4	0		
3	वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
4	कनिष्ठ लिपीक	1	1	0		
5	लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
6	वाहनचालक	1	1	0		
	उपआवेक्षक	0	0	0		
8	शिपाई	2	2	0		
9	चौकीदार	1	1	0		
	एकूण	12	12	0		
I) प्रस्तावित कामगार पदे						
1	क्ष किरण तंत्रज्ञ	0	0	0	2	
2	वीजतंत्रज्ञ	0	0	0	2	
3	यांत्रिकी	0	0	0	1	
4	जोडारी	0	0	0	2	
5	कारकून	0	0	0	1	
6	मदतनीस	0	0	0	3	
	एकूण	0	0	0	11	

वाहन व्यवस्थापन उपविभाग

क्षमता - रु.150 लक्ष प्रति वर्ष

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
) सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
वाहनचालक	1	1	0		
उपआवेक्षक	1	0	1		
शिपाई	2	2	0		
चौकीदार	1	1	0		
एकूण	14	12	2		
) प्रस्तावित कामगार पदे					
वाहनचालक	0	0	0	20	
एकूण	0	0	0	20	

हत्यारे व परीरक्षण उपविभाग

क्षमता - रु.150 लक्ष प्रति वर्ष

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरां
सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
लीक नि टंकलेखक	1	1	0		
ग्राहकचालक	1	1	0		
संपादक	1	0	1		
शिपाई	2	2	0		
चौकीदार	1	1	0		
एकूण	14	12	2		
प्रस्तावित कामगार पदे					
वीजतंत्री	0	0	0	6	
कातारी	0	0	0	4	
कारकून				1	
चौकीदार	0	0	0	1	
एकूण	0	0	0	12	

उपसा सिंचन योजना विद्युत कामे

क्षमता - ८ ते ९ उ.सि.यो.

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
सुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
लिपीक नि टंकलेखक	1	1	0		
वाहनचालक	1	1	0		
उपवेसक	1	0	1		
चौकीदार	2	2	0		
	1	1	0		
	14	12	2		
प्रस्तावित कामगार पदे					
द्विजतंत्री	0	0	0	6	
वरिष्ठ यांत्रिकी	0	0	0		
यांत्रिकी	0	0	0		
जोडारी	0	0	0		
पंपचालक	0	0	0		
यारीचालक	0	0	0		
इंधन यारी चालक	0	0	0		
वाहनचालक	0	0	0	1	
कनिष्ठ	0	0	0		
सांधाता	0	0	0		
रंगारी	0	0	0		
सहा सांधाता	0	0	0		
मदतनीस	0	0	0	12	
चौकीदार	0	0	0	0	
एकूण	0	0	0	19	

स्थापत्य

क्षमता - रु.150 लक्ष प्रति वर्ष

संवर्ग	मंजूर पदे	आवश्यक पदे	समर्पित करावयाची पदे	प्रस्तावित पदे	शेरा
पुधारित आकृतीबंधानुसार सद्यस्थितीतील मंजूर पदे					
उपअभियंता	1	1	0		
शाखा अभियंता/कनिष्ठ अभियंता	4	4	0		
वरिष्ठ लिपीक	1	1	0		
कनिष्ठ लिपीक	2	1	1		
टि. नि. टंकलेखक	1	1	0		
वाहनचालक	1	1	0		
प्रावेक्षक	1	0	1		
शिपाई	2	2	0		
चौकीदार	1	1	0		
एकूण	14	12	2		
प्रस्तावित कामगार पदे					
कारकून				3	
पंपचालक				3	
मदतनीस	0	0	0	4	
चौकीदार	0	0	0	5	
एकूण	0	0	0	15	

स्थळ प्रत मुख्य अभियंता, (यांनी मान्य केली असे

सहाय्यक मुख्य अभियंता, (यां)
जलसंपदा विभाग नाशिक २

महाराष्ट्र शासन

सं. ३११/२०१९-२०२०
पुस्तक प्रकाशन, महाराष्ट्र

मुख्य अभियंता (यां) जलसंपदा विभाग नाशिक

विषय :- यांत्रिकी संघटनेमध्ये कार्यप्रकारानुसार निश्चित केलेली एकूण पदे व त्यांचे सेवा प्रवेश नियम.

अधिसूचना

जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक:-

भारतीय संविधान

क्रमांक : सेनिवे १०९५/(१०३) (१५), आ(तांत्रिक) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद ३०९ खालील परतुकान्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तीचा वापर करून अस्तित्वात असलेले संबंधित सर्व विद्यमान नियम, आदेश किंवा अनुदेश अधिक्रमित करून महाराष्ट्राचे राज्यपाल याद्वारे महाराष्ट्र शासनाच्या जलसंपदा विभागातील यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यालयातील कार्यआस्थापनेवरील विविध पदे, गट "क" "व" "ड" पदांच्या सेवा प्रवेशांचे विनियमन करणारे पुढील नियम करीत आहेत.

१. या नियमांना महाराष्ट्र शासनाच्या जलसंपदा विभागातील यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यालयातील कार्य आस्थापनेवरील गट "क" "व" "ड" पदाचे (सेवाप्रवेश) नियम, २०१३ असे संबोधण्यात यावे.

२. या नियमात संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अभिप्रेत नसेल तर:-

अ) "शासन" म्हणजे महाराष्ट्र शासन असा आहे.

ब) "मान्यता प्राप्त संस्था" म्हणजे शासनाने मान्यता दिलेली संस्था असा आहे.

क) "संघटना" म्हणजे जलसंपदा विभागातर्गत कार्यरत असलेली यांत्रिकी संघटना असा आहे.

ड) "कार्य आस्थापना" म्हणजे जलसंपदा विभागातील कार्यरत नियत आस्थापना /रूपातरीत स्थायी आस्थापना/रूपातरीत अस्थायी आस्थापना असा आहे.

इ) "व्यवसाय परीक्षा" म्हणजे कार्य आस्थापनेवरील प्रत्येक पदासाठी खात्यामार्फत व्यवसाय परीक्षा विहित करण्यात येईल. तसेच पदोन्नतीसाठी गोपनीय अहवालाचाही आधार घेण्यात येईल.

शासनाचे सचिव

यांत्रिकी संवदने मध्ये खालील सर्व कार्यप्रकारानुसार निश्चित केलेली एकूण पदे व त्यांचे प्रस्तावित सेवा प्रवेश नियम.

अ. क्र.	पदाचे नांव	वेतनश्रेणी	ग्रेड पे	अर्हता	अटी आणि वयोमर्यादा	कर्तव्य	शेरा
१	कार्यदेशक	५२००-२०२००	२८००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे अॅटोमोबाईल / मेकॅनिक (मोटर व्हिझल संघात) या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे	१. या पदाकारिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय दुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक आहे. ६) सर्व पदे पदोन्नतीने भरण्यात येतील. किमान १० वर्षांचा यांत्रिकी व सांधाता पदाचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता व वाहन दुरुस्तीचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे. तसेच सररहू पद पदोन्नतीचे भरण्यात यावे.	कनिष्ठ अभियंता / शाखा अभियंता यांचे निर्देशाप्रमाणे मोतीकामावरील सयंत्रे, द्वार निर्मिती, उभारणी दुरुस्ती / पर्याग मशिनरी इत्यादी कामे करणे व हाताखालील कर्मचाऱ्यांवर नियंत्रण ठेवणे.	शेरा
२	जड यंत्रचालक श्रेणी-१	५२००-२०२००	२४००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासनाचा मोटर वाहन कायदा १९३९ नुसार जड यंत्र चालवण्याचा परवाना धारक असवा. जड यंत्र चालवण्याचा (डोझर, ४० टनी ट्रान्सपोट, एस्कॅक्टर, लोडर, पॉवॉन इ.) अनुभव	१. या पदाकारिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय दुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक आहे. ६) ०७ वर्षांचा अनुभव व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता व वाहन दुरुस्तीचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे. ५० % पदोन्नतीने व ५० % सरळ सेवेने भरण्यात येतील.	सयंत्राचे प्रचालन, परिरक्षण व दुरुस्तीची कामे विहित मानका प्रमाणे करणे आवश्यक.	

अ. क्र.	पदाचे नाव	वेतनश्रेणी	ग्रेड पे	अर्हता	अटी आणि वयोमर्यादा	कर्तव्य	शेरा
३	जड यंत्रचालक श्रेणी-४	५,२००-२०,२००	२०००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमीक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासनाचा मोटार वाहन कायदा १९३९ नुसार जड यंत्र चालवण्याचा वैध परवाना धारक असावा. (कमी व मध्यम क्षमतेची यंत्रे)	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवाशी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक. ६) या पदासाठी ३ वर्षांचा अनुभव प्राप्त उमेदवार पदोन्नतीस पात्र व उत्कष्ट शारीरिक क्षमता व वाहन दुरुस्तीचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे.	सयंत्राचे प्रचालन, पारिक्षण व दुरुस्तीचे कामे विहित मानका प्रमाणे करणे आवश्यक.	शेरा
४	वरिष्ठ संधाता	५,२००-२०,२००	२४००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमीक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे सांधाता या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवाशी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक. ६) या पदासाठी १० वर्षांचा अनुभव (क्ष-किरण) तपासणीसह व उत्कष्ट शारीरिक क्षमता व वाहन दुरुस्तीचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे. ५० % पदे पदोन्नतीने, किमान १० वर्षांचा सांधाता पदाचा अनुभव आवश्यक आहे.	सर्व प्रकारच्या सांधाताची कामाचे ज्ञान आवश्यक आहे.	

अ. क्र.	पदाचे नांव	वेतनश्रेणी	ग्रॅड पे	अर्हता	अटी आणि वयोपर्यादा	कर्तव्य	शेरा
५	सांधाता	५२००-२०२००	१९००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे सांधाता या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खाल्या प्रवर्गातील उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक. ६) या पदासाठी ५ वर्षांचा अनुभव (क्ष-किरण) तपासणीसह व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	सर्व प्रकारच्या सांधाताची कामांचे ज्ञान आवश्यक आहे.	
६	यांत्रिकी	५२००-२०२००	२०००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे दोन वर्षे अॅटोमोबाईल / मेकॅनिक/ इन्स्ट्रुमेंट मेकॅनिक / मोटार (डिझेल) संघाता या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खाल्या प्रवर्गातील उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक. ६) किमान ०३ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता व वाहन दुरुस्तीचे ज्ञान असणे आवश्यक आहे.	सर्व प्रकारची यंत्र दुरुस्ती, द्वार निर्मिती, दुरुस्ती, पंप देखभाल दुरुस्ती इ. अनुषंगीक सर्व यांत्रिकी कामे कुशलतेने पार पाडणे व त्याचे ज्ञान असणे आवश्यक.	

अ. क्र.	पदाने नांव	वर्तनश्रेणी	ग्रेड पे	अर्हता	अटी आणि वयोमर्यादा	कर्तव्य	शेरा
७	जोडारी	५२००-२०२००	१९००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे दोन वर्ष जोडारी या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने उमेदवारांसाठी ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवेक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०३ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे. ५० % पदोन्नतीने व किमान १० वर्षांचा मदतनीस पदाचा अनुभव आवश्यक	सर्व प्रकारची यंत्र दुरुस्ती, दार निर्मिती, दुरुस्ती, पंप देखभाल दुरुस्ती इ. अनुभंगीक सर्व यांत्रिकी कामे पार पाडणे व त्याचे ज्ञान असणे आवश्यक.	
८	वाहन चालक	५२००-२०२००	१९००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन मोटार वाहन कायदा १९३९ नुसार हलके / अवजड वाहन चालविण्याचा परवाना आवश्यक आहे व भौगोलीक ज्ञान आवश्यक.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने उमेदवारांसाठी ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवेक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०३ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे. ५० % पदोन्नतीने व किमान १० वर्षांचा मदतनीस पदाचा अनुभव आवश्यक	हलके वाहन दुरुस्तीचे, देखभालीचे, परिरक्षणाचे ज्ञान असणे आवश्यक.	

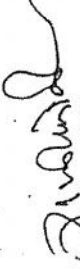
अ. क्र.	पदाचे नांव	वेतनश्रेणी	ग्रेड पे	अर्हता	अटी आणि वयोमर्यादा	कर्तव्य	शेरा
९	यारी चालक	५,२००-२०२००	२४००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे मेकॅनिक / विजतंत्री या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवेक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०३ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	सर्व प्रकारच्या क्रेनचे परिरक्षण, परिचालन व दुरुस्तीचा व तसेच विजतंत्री कामाचे ज्ञान आवश्यक	शेरा
१०	पंपचालक	५,२००-२०२००	१९००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे पंप ऑपरेटर आणि मेकॅनिक या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवेक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०२ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	उपसा लिचन योजनेवरील विविध अश्वशक्तीचे व सर्व प्रकारच्या पंपाचे अनुषंगीक घटक भागाचे परिरक्षण व दुरुस्तीचे ज्ञान आवश्यक आहे.	

अ. क्र.	पदाचे नाव	वेतनश्रेणी	ग्रॅड पे	अहता	अटी आणि वयोमर्यादा	कर्तव्य	शेरा
११	कातारी	५२००-२०२००	११००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगी प्रशिक्षण संस्था यांचे दोन वर्ष टर्नर / मशिनिस्ट / ग्रॅडर या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवेक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) बरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०१ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	महाराष्ट्र राज्यातील मशिनिंगच्या सर्व प्रकारच्या कामाचे ज्ञान आसणे आवश्यक	
१२	आवेद्यक	५२००-२०२००	११००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगीक प्रशिक्षण संस्था यांचे मेकॅनिक / मशिनिस्ट / जोडारी या परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षांपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवेक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) बरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०३ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	मशिनिंग इत्यादीचे बरौंग, ड्रिलिंग, परिचालन, पुरक्षणा व कामाचे ज्ञान आवश्यक आहे.	

अ. क्र.	पदाचे नांव	वेतनश्रेणी	ग्रेड पे	अर्हता	शटी आणि वयोमर्यादा	कर्तव्य	शेरा
१३	विजतंत्री	५२००-२०२००	२४००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे दोन वर्षे विजतंत्रीची परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) बरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०२ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	सर्व प्रकारची विद्युत मांडणी, पंपगृहाची सर्व विद्युत कामे व अनुबंधीक सर्व विद्युत कामांचे ज्ञान असणे आवश्यक.	
१४	स्वयंचलित विजतंत्री (अॅटो इलेक्ट्रीशियन)	५२००-२०२००	२४००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व महाराष्ट्र शासन, मान्यता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांचे दोन वर्षे अॅटो इलेक्ट्रीशियनची परिक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) बरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०२ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	सर्व प्रकाराच्या वाहनाच्या व संयंत्राचे विद्युत दुर्लक्षीच्या कामांचे ज्ञान असणे आवश्यक.	
१५	कारकून	५२००-२०२००	१९००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व इंग्रजी टंकलेखनाचा वेग किमान ४० श.प्र.मि. व मराठी टंकलेखनाचा वेग किमान ३० श.प्र.मि. (शासन मान्य इंटरमिडीएट संस्थेचे प्रमाणपत्र आवश्यक) एम.एस. सी.आय.टी. (संगणक ज्ञान) परिक्षा उत्तीर्ण आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) बरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) किमान ०२ वर्षांचा अनुभव असावा व उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	हत्यारपाल, छेपणणक, भांडार परिचर, अभिलेखापाल, समव्याल, रोजवहीपाल इत्यादी समकक्ष पदा ऐवजी कारकून हा सर्वग प्रस्तावित करण्यात येत आहे. जरिल समकक्ष पदांची सर्व कामे व प्रकल्पावर शाखाधिकारी यांनी नेमून दिलेली सर्व कामे करणे आवश्यक आहे.	

अ. क्र.	पदाचे नाव	वेतनश्रेणी	ग्रेड पे	अर्हता	रिटी आणि वयोमर्यादा	कर्तव्य	शेरा
१६	पदतनीस	४४००-७४००	१३००	कमीत कमी इयत्ता ७ वी परिक्षा उत्तीर्ण आवश्यक आहे.	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार राष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	प्रवर्गातील स्वच्छक, मजुर, मुकादम, हा संवर्ग प्रस्तावित करण्यात येत आहे. वरिल समकक्ष पदाची सर्व कामे व प्रकल्पावर शाखाधिकारी यांनी नेमून दिलेली सर्व कामे करणे आवश्यक. यांत्रिकी संघटने अंतर्गत सर्व संयंत्राची व द्वार निर्मिती, दुरुस्ती, उभारणी, विद्युत कामे, पंपगृहाची कामे इ. नेमणूक दिलेली कामे.	शेरा
१७	चौकीदार	४४००-७४००	१३००	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण किंवा माजी सैनिक	१. या पदाकरिता सरळ सेवेने प्रवेश होणाऱ्या व्यक्तीचे वय खुल्या उमेदवारासाठी कमाल ३३ वर्षे व मागासवर्गीयांसाठी ३८ वर्षेपेक्षा जास्त नसावे, जात वैधता प्रमाणपत्र शासन नियमा नुसार आवश्यक राहिल. २) शासकीय सेवक म्हणून नेमणुकीसाठी इतर आवश्यक अटीची पूर्तता बंधनकारक राहिल. ३) वरिल नमुद पदावर नियुक्त झालेले उमेदवार महाराष्ट्र राज्यात कोठे बदली होण्यास पात्र राहिल. ४) उमेदवार महाराष्ट्रातील रहिवासी असावा. ५) जिल्हा रोजगार व स्वयं रोजगार कार्यालयात बेरोजगार असल्याची वैध नोंदणी आवश्यक ६) उत्कृष्ट शारीरिक क्षमता असणे आवश्यक आहे.	शासकीय मालमत्तेचे स्वरक्षण करण्याचे काम (वांच अँड वाई)	

 सहा. मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)
 जलसंपदा विभाग, नाशिक

विवरण क्रमांक १५

Annexure H

महाराष्ट्र शासन

क्र. रुअआ-६४१/प्र.क्र.१३१/२०१२/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०००३२.
दिनांक:- १५/०१/२०१५.

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी),
जलसंपदा विभाग,
नाशिक.विषय : रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवरील कर्मचाऱ्यांना/कामगारांना नियत
आस्थापनेवर आणण्यासाठी दि.६.१.२०१५ रोजी दुपारी ३.०० वाजता
आयोजित बैठकीचे इतिवृत्त....सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे अध्यक्षतेखाली दि.६.१.२०१५ रोजी
दुपारी ३.०० वाजता आयोजित केलेल्या बैठकीचे कार इतिवृत्त माहिती व आवश्यक
कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यात येत आहे.Laxmi
D. N. N.

(भूषण राठोड)

सासनाचे कक्ष अधिकारी

प्रत. माहितीसाठी सादर.

- १) प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक
गो.ते.रुग्णालय संकुल, मुंबई-१
- २) सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय,
मुंबई-३२.
- ३) मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक
गो.ते.रुग्णालय संकुल, मुंबई-१
- ४) उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक गो.ते.रुग्णालय
संकुल, मुंबई-१
- ५) उप सचिव (आस्थापना), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई-
- ६) अवर सचिव (कामगार), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
- ७) संग्रहार्थ यांत्रिकी कार्यासन.

१९/१/१५

अ.क्र.	वैठकीत झालेली चर्चा व घेण्यात आलेले निर्णय	अंमलबजावणी अधिकारी
१	श्रम-प्राधान्य असलेल्या कामांवावत प्रस्तावित प्रस्तावित करण्यात येत आहे. याबाबतचा सविस्तर तपशील सादर करावा.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसा विभाग, नाशिक.
२	मागणीकृत ४१५७ पदांवावत पदनिहाय (Category wise) वर्गीकरण करून संख्यात्मक माहिती सादर करावी.	--/--
३	प्रस्तावित पदसंख्येपैकी मनुष्यवळाचे कंत्राटी कामगार पध्दतीने किती व कोणती कामे करता येईल. याबाबतचा सविस्तर अहवाल सादर करावा.	--/--
४	एकूण पदाच्या मागणीपैकी परिश्रम जास्त असलेली कामे करण्याची पदे व कमी परिश्रमाची वेगळी पदे (संख्या) असे वर्गीकरण दर्शविण्यात यावे.	--/--
५	प्रस्तावित ४१५७ पदांपैकी तात्पुरती व कायमस्वरूपी लागणारी पदे यांची विस्तरेषणात्मक (Break-up) संख्यात्मक माहिती देण्यात यावी.	--/--

सचिव (लाक्षेवि) यांच्या मंत्रालयीन दालनात यांत्रिकी विभागाकडील रुपांतरित अस्थायी आस्थापनेवरील कर्मचाऱ्यांना/कामगारांना नियत आस्थापनेवर आणण्यासाठी दि.६.१.२०१५ रोजी दुपारी ३.०० वाजता आयोजित बैठकीचे इतिवृत्त.

रुपांतरीत अस्थायी आस्थापनेवरील कर्मचाऱ्यांना/कामगारांना नियत आस्थापनेवर आणण्यासाठी दि.६.१.२०१५ रोजी दुपारी ३.०० वाजता आयोजित बैठकीस उपस्थित अधिकारी.

अ.क्र.	अधिकार्याचे नाव	पद
१	श्री.व्ही.के.कांबळे	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
२	श्री.र.ए.उपासनी	अधीक्षक अभियंता आणि उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग.
३	श्री.अ.आ.जोशी	अवर सचिव (कामगार), जलसंपदा विभाग.

विवरण क्रमांक १६

Annexure - I

Cenvat Credit ची मंडळनिहाय माहिती माहे डिसेंबर २०१५ अखेर

इ. क्र.	मंडळाचे नाव	सेनव्हट क्रेडीटची रक्कम (रु.)
१	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे	२,०२,९२,२०१/-
२	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड	निरंक
३	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर	निरंक
४	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर	निरंक
५	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक	निरंक
	एकुण	२,०२,९२,२०१/-

CAG पाठानु नं० ३.४४.२

(1/9)

२०२५/५

१/१०
२०२५AMENDMENTS IN CENTRAL EXCISE RULES, 2002 AND CENVAT CREDIT RULES, 2004

1) Amendments in Central Excise Rules (CER), 2002 and CENVAT Credit Rules (CCR), 2004 are being simultaneously being done to provide for-

- (i) Direct dispatch of goods to registered dealer's/ registered importer's customers without first bringing them to the dealer's / importer's registered premises subject to the conditions specified therein (Rule 11 of CER and Rule 4 of CCR refers),
- (ii) Direct dispatch of inputs and capital goods to job worker without first bringing them to the manufacturer's /output service provider's premises subject to the conditions specified therein (Rule 11 of CER and Rule 4 of CCR refers),
- (iii) Definition of "export goods" (rule 5 of CCR refers) and "export" (rule 18 of CER refers),
- (iv) Application of certain provisions of these rules, presently applicable to the registered dealers, to apply to the registered importers also.

2) ~~Central Excise Rules, 2002 are also being amended to provide for issue of digitally signed invoices and preservation of records in electronic form by a manufacturer (Rule 10 and 11 of CER refers).~~

3) CENVAT Credit Rules, 2004 are also being amended to -

- (i) Increase the time limit for taking CENVAT credit on inputs and input services from the present six months to one year (Rule 4 of CCR refers),
- (ii) Increase the time limit for return of Capital Goods from a job worker from the present six months to two years (Rule 4 of CCR refers),
- (iii) Make provision relating to reversal for CENVAT Credit in rule 6, presently applicable to exempt goods and services, applicable to non-excisable goods also,
- (iv) Provide for recovery of CENVAT Credit taken but NOT utilized (rule 14 refers). Further, the manner of determining utilization of Credit is also being provided in the rule itself.

[Notification No.8/2015-Central Excise (N.T.) and No.6/2015-Central Excise (N.T.) both dated 1st March, 2015 refer]

4) Registration process in Central excise is being simplified to ensure that registration is granted within two working days of the receipt of a duly completed application form. Verification of

Cenvat Credit Rules, 2004 — Amendment of 2015

in exercise of the powers conferred by section 37 of the Central Excise Act, 1944 (1 of 1944) and section 94 of the Finance Act, 1994 (32 of 1994); the Central Government hereby makes the following rules further to amend the CENVAT Credit Rules, 2004, namely :-

- ✓ 1 (1) These rules may be called the CENVAT Credit (Amendment) Rules, 2015.
(2) Save as otherwise provided in these rules, they shall come into force on the 1st day of March, 2015.

✓ 2. In the CENVAT Credit Rules, 2004 (hereinafter referred to as the said rules), in rule 4, -

(a) in sub-rule (1), -

(i) after the words "the provider of output service", occurring at the end and before the first proviso, the words "or in the premises of the job worker, in case goods are sent directly to the job worker on the direction of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be," shall be inserted;

(ii) in the third proviso, for the words "six months", the words "one year" shall be substituted;

(b) in sub-rule (2), in clause (a), after the words "for captive use within the factory," the words "or in the premises of the job worker, in case capital goods are sent directly to the job worker on the direction of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be," shall be inserted;

(c) in sub-rule (5), for clause (a), the following clause shall be substituted, namely :-

(i) The CENVAT credit on inputs shall be allowed even if any inputs as such or after being partially processed are sent to a job worker and from there subsequently sent to another job worker and likewise, for further processing, testing, repairing, re-conditioning or for the manufacture of intermediate goods necessary for the manufacture of final products or any other purpose, and it is established from the records, challans or memos or any other document produced by the manufacturer or the provider of output service taking the CENVAT credit that the inputs or the products produced therefrom are received back by the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, within one hundred and eighty days of their being sent from the factory or premises of the provider of output service, as the case may be :

Provided that credit shall also be allowed even if any inputs are directly sent to a job worker without their being first brought to the premises of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, and in such a case, the period of one hundred and eighty days shall be counted from the date of receipt of the inputs by the job worker;

(ii) the CENVAT credit on capital goods shall be allowed even if any capital goods as such are sent to a job worker for further processing, testing, repair, re-conditioning or for the manufacture of intermediate goods necessary for the manufacture of final products or any other purpose, and it is established from the records, challans or memos or any other document produced by the manufacturer or the provider of output service taking the CENVAT credit that the capital goods are received back by the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, within two years of their being so sent :

Provided that credit shall be allowed even if any capital goods are directly sent to a job worker without their being first brought to the premises of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, and in such a case, the period of two years shall be counted from the date of receipt of the capital goods by the job worker;

(iii) if the inputs or capital goods, as the case may be, are not received back within the time specified under sub-clause (i) or (ii), as the case may be, by the manufacturer or the provider of output service, the manufacturer or the provider of output service shall pay an amount equivalent to the CENVAT credit attributable to the inputs or capital goods, as the case may be, by debiting the CENVAT credit or otherwise, but the manufacturer or the provider of output service may take the CENVAT credit again when the inputs or capital goods, as the case may be, are received back in the factory or in the premises of the provider of output service.":

(d) in sub-rule (7), -

(i) for the first, second and third provisos, the following provisos shall be substituted, with effect from the 1st day of April 2015, namely :-

"Provided that in respect of input service where whole or part of the service tax is liable to be paid by the recipient of service, credit of service tax payable by the service recipient shall be allowed after such service tax is paid."

"Provided further that in case the payment of the value of input service and the service tax paid or payable as indicated in the invoice, bill or, as the case may be, challan referred to in rule 9 is not made within three months of the date of the invoice, bill or, as the case may be, challan the manufacturer or the service provider who has taken credit on such input service, shall pay an amount equal to the CENVAT credit availed on such input service, except an amount equal to the CENVAT credit of the tax that is paid by the manufacturer or the service provider as recipient of service, and in case the said payment is made, the manufacturer or output service provider as the case may be, shall be entitled to take the credit of the amount equivalent to the CENVAT credit paid earlier subject to the other provisions of these rules."

(ii) in the sixth proviso, for the words "six months", the words "one year" shall be substituted.

(iii) in the explanatory clause (b) of sub-rule (7), the word "rule" shall be substituted

3. In the said rules, in rule 5, in Explanation 1, after clause (1), the following clause shall be inserted, namely :-
“(1A) “export goods” means any goods which are to be taken out of India to a place outside India.”
  4. In the said rules, in rule 6, in sub-rule (1), after the proviso, the following Explanations shall be inserted, namely :-
“Explanation 1. - For the purposes of this rule, exempted goods or final products as defined in clauses (d) and (h) of rule 2 shall include non-excisable goods cleared for a consideration from the factory.
Explanation 2. - Value of non-excisable goods for the purposes of this rule, shall be the invoice value and where such invoice value is not available, such value shall be determined by using reasonable means consistent with the principles of valuation contained in the Excise Act and the rules made thereunder.”
  5. In the said rules, in rule 9, in sub-rule (4), the following proviso shall be inserted at the end, namely :-
“Provided that provisions of this sub-rule shall apply *mutatis mutandis* to an importer who issues an invoice on which CENVAT credit can be taken.”
  6. In the said rules, in rule 12AAA, -
(a) after the words “restrictions on a manufacturer”, the words “registered importer,” shall be inserted.
(b) after the words “suspension of registration in case of”, the words “an importer or” shall be inserted.
  7. In the said rules, for rule 14, the following rule shall be substituted, namely :-
“14. Recovery of CENVAT credit wrongly taken or erroneously refunded. -
(1) (i) Where the CENVAT credit has been taken wrongly but not utilised, the same shall be recovered from the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, and the provisions of section 11A of the Excise Act or section 73 of the Finance Act, 1994 (32 of 1994), as the case may be, shall apply *mutatis mutandis* for effecting such recoveries;
(ii) Where the CENVAT credit has been taken and utilised wrongly or has been erroneously refunded, the same shall be recovered along with interest from the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, and the provisions of sections 11A and 11AA of the Excise Act or sections 73 and 75 of the Finance Act, 1994, as the case may be, shall apply *mutatis mutandis* for effecting such recoveries.
(2) For the purposes of sub-rule (1), all credits taken during a month shall be deemed to have been taken on the last day of the month and the utilisation thereof shall be deemed to have occurred in the following manner, namely :-
(i) the opening balance of the month has been utilised first;
(ii) credit admissible in terms of these rules taken during the month has been utilised next;
(iii) credit inadmissible in terms of these rules taken during the month has been utilised thereafter.”
- In the said rules, in rule 15, with effect from the date on which the Finance Bill, 2015 receives the assent of the President, -
- (a) in sub-rule (1), for the words “not exceeding the duty or service tax on such goods or services, as the case may be, or two thousand rupees, whichever is greater.”, the words, brackets, figures and letters “in terms of clause (a) or clause (b) of sub-section (1) of section 11AC of the Excise Act or sub-section (1) of section 76 of the Finance Act (32 of 1994), as the case may be” shall be substituted;
  - (b) in sub-rule (2), for the words, figures and letters “section 11AC of the Excise Act.”, the words, brackets, figures and letters “clause (c), clause (d) or clause (e) of sub-section (1) of section 11AC of the Excise Act.” shall be substituted;
  - (c) in sub-rule (3), for the words and figures “penalty in terms of the provisions of section 78”, the words brackets and figures “penalty in terms of the provisions of sub-section (1) of section 78” shall be substituted.

[Notification No. 6/2015-C.E. (N.T.), dated 1-3-2015]

4/9

[TO BE PUBLISHED IN THE GAZETTE OF INDIA, (EXTRAORDINARY), PART II, SECTION 3, SUB-SECTION (i)]

GOVERNMENT OF INDIA
MINISTRY OF FINANCE
(DEPARTMENT OF REVENUE)

Notification No. 21/2014-Central Excise (N.T.)

New Delhi, the 11th July, 2014

G.S.R....(E)- In exercise of the powers conferred by section 37 of the Central Excise Act, 1944 (1 of 1944) and section 94 of the Finance Act, 1994 (32 of 1994), the Central Government hereby makes the following rules further to amend the CENVAT Credit Rules, 2004, namely:-

(1) These rules may be called the CENVAT Credit (Sixth Amendment) Rules, 2014.

~~(2) Save as otherwise provided in these rules, they shall come into force on 11th day of July, 2014.~~

In the CENVAT Credit Rules, 2004 (herein after referred to as the said rules), in rule 2, after clause (q), the following clause shall be inserted, namely -

(qa) "place of removal" means-

- (i) a factory or any other place or premises of production or manufacture of the excisable goods;
- (ii) a warehouse or any other place or premises wherein the excisable goods have been permitted to be deposited without payment of duty;
- (iii) a depot, premises of a consignment agent or any other place or premises from where the excisable goods are to be sold after their clearance from the factory.

from where such goods are removed;

In the said rules, in rule 4, -

- (a) in sub-rule (1), after the second proviso, the following proviso shall be inserted with effect from first day of September 2014, namely :-

5/19

"Provided also that the manufacturer or the provider of output service shall not take CENVAT credit after six months of the date of issue of any of the documents specified in sub-rule (1) of rule 9."

(b) in sub-rule (7).-

(i) for the first and second provisos the following provisos shall be substituted, namely:-

"Provided that in respect of input service where whole of the service tax is liable to be paid by the recipient of service, credit shall be allowed after the service tax is paid:

Provided further that in respect of an input service, where the service recipient is liable to pay a part of service tax and the service provider is liable to pay the remaining part, the CENVAT credit in respect of such input service shall be allowed on or after the day on which payment is made of the value of input service and the service tax paid or payable as indicated in invoice, bill or, as the case may be, challan referred to in rule 9:

Provided also that in case the payment of the value of input service and the service tax paid or payable as indicated in the invoice, bill or, as the case may be, challan referred to in rule 9, except in respect of input service where the whole of the service tax is liable to be paid by the recipient of service, is not made within three months of the date of the invoice, bill or, as the case may be, challan, the manufacturer or the service provider who has taken credit on such input service, shall pay an amount equal to the CENVAT credit availed on such input service and in case the said payment is made, the manufacturer or output service provider, as the case may be, shall be entitled to take the credit of the amount equivalent to the CENVAT credit paid earlier subject to the other provisions of these rules."

(ii) after the fifth proviso, the following proviso shall be inserted with effect from first day of September, 2011, namely :-

"Provided also that the manufacturer or the provider of output service shall not take CENVAT credit after six months of the date of issue of any of the documents specified in sub-rule (1) of rule 9."

In rule 6 of the said rules, in sub-rule (8), after clause (b), the following proviso shall be inserted, namely,

6/9

- "Provided that if such payment is received after the specified or extended period allowed by the Reserve Bank of India but within one year from such period, the service provider shall be entitled to take the credit of the amount equivalent to the CENVAT credit paid earlier in terms of sub rule (3) to the extent it relates to such payment, on the basis of documentary evidence of the payment so received."
5. In rule 12A of the said rules, in sub-rule (4), for the words "available with one of his registered manufacturing premises", the words, figures and letter "taken, on or before the 10th July, 2014, by one of his registered manufacturing premises" shall be substituted.

[F.No. 334/15/2014-TRU]

Akshay Joshi

(Akshay Joshi)

Under Secretary to the Government of India

Note:- The principal rules were published in the Gazette of India, Extraordinary, Part II, Section 3, Sub-section (i), dated the 10th September, 2004, vide notification No.23/2004 - Central Excise (N.T.) dated the 10th September, 2004 vide number G.S.R. 600(E) dated the 10th September, 2004 and last amended vide notification No. 15/2014 - Central Excise (N.T.) dated 21st March 2014 published in the Gazette of India, Extraordinary, Part II, Section 3, Sub-section (i), by number G.S.R. 203 (E), dated the 21st March, 2014.

On receipt of input service, he shall pay an amount equal to the CENVAT credit availed in respect of the amount so refunded or credited: provided also that CENVAT credit in respect of an invoice, bill or, as the case may be, challan referred to in rule 9, issued before the 31st day of April, 2011 shall be allowed, on or after the day on which payment is made of the value of input service and the service tax paid or payable as indicated in invoice, bill or, as the case may be, challan referred to in rule 9.

Explanation I.—The amount mentioned in this sub-rule, unless specified otherwise, shall be paid by the manufacturer of goods or the provider of output service by debiting the CENVAT credit account otherwise on or before the 5th day of the following month except for the month of March, when such payment shall be made on or before the 31st day of the month of March.

Explanation II.—If the manufacturer of goods or the provider of output service fails to pay the amount payable under this sub-rule, it shall be recovered, in the manner as provided in rule 14, as recovery of CENVAT credit wrongly taken.

Explanation III.—In case of a manufacturer who avails the exemption under a notification based on the value of clearances in a financial year and a service provider who is an individual or proprietorship firm or partnership firm, the expressions, "following quarter" and "month of March" occurring in sub-rule (7) shall be interpreted respectively as "following quarter" and "quarter ending with the month of March".

COMMENTS

1. Time-limit for taking Credit of duty paid on inputs.

1. Credit of excise duty may be taken immediately on receipt of inputs by the manufacturer or delivered to the service provider [Rule 4]

2. CENVAT Credit may be taken on or after the day on which payment is made of the value of input service and the service tax paid or payable as indicated in invoice, bill or, as the case may be, challan referred to in rule 9.

8/9

para 6.7.1

DIV. 6 - CENVAT CREDIT

6.13-

opportunity when the inputs are received. However, this does not mean that if manufacturer/service provider does not take credit as soon as inputs are received in the factory/premises of service provider, he would be denied benefit of Cenvat credit. Such an interpretation is not tenable. 'Immediately' does not mean within 24 hours. It is not necessary to take credit as soon as inputs are received in the factory. However, manufacturer/service provider should take credit at the earliest opportunity. - E&C circular No. 345/2/2000-TRU dated 29-8-2000 - reiterated in Chapter 5 Para 3.6 of CBE&C's CE Manual, 2001.

In fact, the rule uses the term 'may be taken immediately'. The 'may' cannot be read as 'must'.

'May be taken immediately' in rule 4(a) cannot be read as 'shall be taken immediately' - *Steel Authority of India Ltd. v. CCE* (2013) 287 ELT 321 (CESTAT).

In many cases like *Hindustan Motors v. CCE* 1994 (73) ELT 597 (CEGAT), *CCE v. Premier Cables* 1991(56) ELT 853 (CEGAT), it was held that credit should be taken in a reasonable time. In one case, it was held that in absence of any time limit, Cenvat credit can be taken any time - even after 4 years. - *SAIL v. CCE* 2000 (41) RLT 706 (CEGAT) - followed in *Steel Authority of India Ltd. v. CCE* 2001(129) ELT 459 (CEGAT) * *Super Cassettes CE* (2004) 171 ELT 280 (CESTAT).

In *Johnson Matthey Chem India v. CCE* (2009) 240 ELT 673 (CESTAT), it has been held that when statute does not prescribe any time limit for availing credit, no time limit can be imputed into that statute from any other provision. Hence, there is no time limit for taking Cenvat credit. - same view in *Industrial Cables v. CCE* (2009) 236 ELT 658 (P&H HC DB) * *Sarilita v. CCE* (2011) 33 STT 263 = 14 taxmann.com 149 = 267 ELT 562 (CESTAT) * *CCE v. Pierlite India* (2011) 273 ELT 535 (CESTAT SMB); *Ab National Bank v. CCE* (2012) 37 STT 75 = 24 taxmann.com 31 (CESTAT).

There is no time limit for availing Cenvat credit. It can be taken even after 4 years - *Coromandal Fertilisers v. CCE* (2009) 239 ELT 99 (CESTAT) - followed in *Pierlite India v. CCE* (2010) 25 STT 242 = 250 ELT 49 (CESTAT).

In *Steel Authority of India Ltd. v. CCE* (2013) 287 ELT 321 (CESTAT), the assessee did not take Cenvat credit during 2000 to 2006 when decision of the Court was against assessee. However, when Supreme Court held that Cenvat credit is eligible, assessee took credit in 2007. It was held that credit was not barred.

CESTAT RULE 4 - CONDITIONS FOR ALLOWING CENVAT CREDIT Para 6.7.2

9/9

9029

E 9

in year 2009. It was held that this is permissible as Cenvat Credit Rules do not prescribe any time limit.

In *Industrial Cables v. CCE* (2009) 236 ELT 658 (P&H HC DB), it has been held that in absence of any statutory limit, Tribunal cannot impose any time limit of limitation by implication.

It is not necessary that credit must be taken immediately on receipt of goods. It can be taken later. In fact, late taking of Cenvat credit is affecting the Revenue and not Revenue. - *SGS India P Ltd. v. CCE* (2011) 270 ELT 115 (AT).

In *Strips v. CCE* (2007) 218 ELT 252 (CESTAT SMB) and *Mould-tek Technologies v. CCE* (2006) 205 ELT 415 (CESTAT), it was held that credit can be taken within 6 months. In *CCE v. Mysore Lac* 1991(52) ELT 590 (CR 61 (CEGAT)), it was held that 6 months is a reasonable time for taking Cenvat credit. These decisions were considered in *Pierlite India v. CCE* (2010) 25 STT 242 (CESTAT SMB), and it was held that these are earlier decisions and hence later Tribunal decision (that there is no time limit for taking Cenvat credit) would prevail.

As per vide circular No. 345/2/2000-TRU dated 29-8-2000 had clarified that credit on inputs and capital goods 'earned' prior to 31-3-2000 can be taken after 1-4-2000. The principle should apply to any year.

Rule 4(a) of Cenvat Credit Rules provides that in respect of capital goods, credit shall be taken only for an amount not exceeding 50% of duty. Rule 4(2)(b), balance may be taken in any subsequent financial year. It is not that any credit must be taken in the first year. Assessee can take credit in any subsequent year, as even if he takes Nil credit in the first year, he satisfies the requirement of rule 4(2)(a), as obviously 'Nil' does not exceed 50%.

Therefore, it is advisable to take credit of 50% in first year itself to avoid litigation and controversy. There is no time limit for utilisation of Cenvat credit.

Utilisation of Cenvat credit on capital goods

Credit of excise duty paid on capital goods is required to be availed in two instalments, i.e. 50% in first financial year and balance 50% in second financial year. SSI units can avail entire Cenvat credit in first year. Similarly, entire Cenvat credit of special CVD of 3% can be availed in first year.

महाराष्ट्र शासन

११७
पु. ११६१

क्र. संकीर्ण - २०१५ / (प्र.क्र. १९१ / २०१५) / यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२.
दिनांक: जानेवारी, २०१६.प्रति,
सहाय्यक संचालक (लेखा)
जलसंपदा विभाग
मंत्रालय, मुंबई - ३२विषय : भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांच्या सन २०१३-१४
च्या आर्थिक क्षेत्र परिच्छेदांची स्पष्टीकरणात्मक जापने लोकलेखा
समितीकडे पाठविण्याबाबत.संदर्भ : १) क्र. आक्षेप १०१५ / (२०/२०१५) / समिती, जलसंपदा विभाग,
दि. २६.११.२०१५ - पृ. १३१५.२) महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाचे पत्र क्र. २५९७ / म.वि.स / ड.
दि. २१.१.२०१६ - पृ. ६१७१५

३) क्र. मुअया / लेखा-१ / ३१४ / २०१६ दि. २९.१.२०१६, - पृ. ८७३।

उपरोक्त विषयावरील आपले संदर्भाधीन पत्र क्र. १ कृपया पहावे.

आपल्या संदर्भाधीन पत्रान्वये मागविण्यात आलेल्या खालील मुद्द्यांचे स्पष्टीकरणात्मक
जापनाचे मुख्य अभियंता (यां) नाशिक यांचेकडून प्राप्त माहितीच्या आधारे तयार केलेले उत्तर सोबत
जोडून पाठविण्यात येत आहे.

अ.क्र	मुद्दा क्रमांक	विषय
१	३.४.३	नियोजन - पृ. ८७७ व ८७७/५ - अ.
२	३.४.३.२	ADP अंतिम करण्यात विलंब - पृ. ८७७ - A - ८७७ व ८३५५
३	३.४.३.३	कामाचे अयोग्य नियोजन - पृ. ८७७ - ८५७ प.
४	३.४.३.४	जुनी यंत्रसामग्री बदलणे - पृ. ८५७ - ८५७ - A - ८३७ व ८७
५	३.४.३.५	रुपांतरीत नियमित अस्थायी (converted Regular Temporary - CRT) कर्मचा-यांची कमतरता - पृ. ८५७ व ८६३ A ८७७-१०३ १०३७-१०३९
६	३.४.४.२	CENVAT क्रेडीट न घेणे - ८६५ - ८६६ A - १०५३ - १०६१
७	३.४.४.३	नागरी विभागाकडून वसुली - पृ. ८६७ - ८६७ A - १०६३ - ६५
८	३.४.४.४	त्रयस्थ पक्षाचे प्रलंबित निरीक्षण शुल्क - पृ. ८७१ / प. A - १०६५
९	३.४.४.५	सर्वसाधारण निरीक्षण - पृ. ८७१ - ८७३ A - १०६५ व १०७३
१०	३.४.५	विशेष, उप विभाग - पृ. ८७३ - ८८३ A - पृ. १०७५ - १०७७
११	३.४.६	निधीची अडवणूक - पृ. ८८७ A - १०७७ / प

१२	३.४.७.१	विभागीय काम भाषण्यासाठी अभिलेख न ठेवणे - पृ. ८८२ A - १०७२
१३	३.४.७.२	पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरच्या निरीक्षणात घेतलेल्या आक्षेपाचे अनुपालन न करणे - पृ. ८९१ A - १०८१
१४	३.४.८	निष्कर्ष आणि शिफारशी - पृ. ८९३ - ८९५। प.

सोबत: पृ. ८७५ - ११५२। प.

(स्नेहल सु. केदारी)
कक्ष अधिकारी

प्रत,

महालेखापाल, नागपूर.
कक्ष अधिकारी (समिती) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ.

ANEXURE-I-112-
9820NOTESHEET

As per the cenvat credit Rules, 2004 (rule-4 Sub Rule (1), the prescribed limitation for seeking cenvat credit on inputs OR Capital goods shall be allowed ONLY for ONE year is being amended in 2015.

Notwithstanding, such utilization, determination of cenvat credit is also being provided in the said rule itself. (Ammended Rules enclosed). Although in absence of specificity of cenvatable records/inputs determined credit has ceased to be taken in recent past on controversy maximum admissible cenvat credit has been savaged subject to conditions laid down in the amended rules as prescribed. Hence, the salvage of such cenvat credit facilities will be consistently in process in future.

Cenvat Credit Rules, 2004 — Amendment of 2015

in exercise of the powers conferred by section 47 of the Central Excise Act, 1944 (1 of 1944) and section 64 of the Central Excise Act, 1944, the Central Government hereby issues the following rules to amend the CENVAT Credit Rules, 2004, namely:

- (1) These rules may be called the CENVAT Credit (Amendment) Rules, 2015;
  - (2) Save as otherwise provided in these rules, they shall come into force on the 1st day of March, 2015.
22. In the CENVAT Credit Rules, 2004 (hereinafter referred to as the said rules), in rule 4, -
- (a) in sub-rule (1), -
    - (i) after the words "the provider of output service", occurring at the end and before the first proviso, the words "or in the premises of the job worker, in case goods are sent directly to the job worker on the direction of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be," shall be inserted;
    - (ii) in the third proviso, for the words "six months", the words "one year" shall be substituted;
  - (b) in sub-rule (2), in clause (a), after the words "for captive use within the factory," the words "or in the premises of the job worker, in case capital goods are sent directly to the job worker on the direction of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be," shall be inserted;
  - (c) in sub-rule (5) for clause (a), the following clause shall be substituted, namely: -

"(a) (i) The CENVAT credit on inputs shall be allowed even if any inputs as such or after being partially processed are sent to a job worker and from there subsequently sent to another job worker and likewise, for further processing, testing, repairing, re-conditioning or for the manufacture of intermediate goods necessary for the manufacture of final products or any other purpose, and it is established from the records, challans or memos or any other document produced by the manufacturer or the provider of output service taking the CENVAT credit that the inputs or the products produced therefrom are received back by the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, within one hundred and eighty days of their being sent from the factory or premises of the provider of output service, as the case may be:

Provided that credit shall also be allowed even if any inputs are directly sent to a job worker without their being first brought to the premises of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, and in such a case, the period of one hundred and eighty days shall be counted from the date of receipt of the inputs by the job worker:

(ii) the CENVAT credit on capital goods shall be allowed even if any capital goods as such are sent to a job worker for further processing, testing, repair, re-conditioning or for the manufacture of intermediate goods necessary for the manufacture of final products or any other purpose, and it is established from the records, challans or memos or any other document produced by the manufacturer or the provider of output service taking the CENVAT credit that the capital goods are received back by the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, within two years of their being so sent:

Provided that credit shall be allowed even if any capital goods are directly sent to a job worker without their being first brought to the premises of the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, and in such a case, the period of two years shall be counted from the date of receipt of the capital goods by the job worker:

(iii) if the inputs or capital goods, as the case may be, are not received back within the time specified under sub-clause (i) or (ii), as the case may be, by the manufacturer or the provider of output service, the manufacturer or the provider of output service shall pay an amount equivalent to the CENVAT credit attributable to the inputs or capital goods, as the case may be, by debiting the CENVAT credit or otherwise, but the manufacturer or the provider of output service may take the CENVAT credit again when the inputs or capital goods, as the case may be, are received back in the factory or in the premises of the provider of output service."
23. In sub-rule (7), -
- (i) for the first, second and third provisos, the following provisos shall be substituted, with effect from the 1st day of April 2015, namely: -

"Provided that in respect of input service where whole or part of the service tax is liable to be paid by the recipient of service, credit of service tax payable by the service recipient shall be allowed after such service tax is paid."

"Provided further that in case the payment of the value of input service and the service tax paid or payable as indicated in the invoice, bill or, as the case may be, challan referred to in rule 9 is not made within three months of the date of the invoice, bill or, as the case may be, challan, the manufacturer or the service provider who has taken credit on such input service, shall pay an amount equal to the CENVAT credit availed on such input service, except an amount equal to the CENVAT credit of the tax that is paid by the manufacturer or the service provider as recipient of service, and in case the said payment is made, the manufacturer or output service provider, as the case may be, shall be entitled to take the credit of the amount equivalent to the CENVAT credit paid earlier subject to the other provisions of these rules."
  - (ii) in the sixth proviso, for the words "six months", the words "one year" shall be substituted;
  - (iii) in the Explanations I and II, for the words "sub-rule", the word "rule" shall be substituted;

- 3 In the said rules, in rule 5, in Explanation 1, after clause (1), the following clause shall be inserted, namely :
 "11A) 'exempt goods' means any goods which are to be taken out of India to a place outside India."
- 4 In the said rules, in rule 6, in sub-rule (1), after the proviso, the following Explanations shall be inserted,
 namely:
Explanation 1 - For the purposes of this rule, exempted goods or final products as defined in clauses (d)
 and (h) of rule 2 shall include non-excisable goods cleared for a consideration from the factory
Explanation 2 - Value of non-excisable goods for the purposes of this rule, shall be the invoice value and
 where such invoice value is not available, such value shall be determined by using reasonable means
 consistent with the principles of valuation contained in the Excise Act and the rules made thereunder."
- 5 In the said rules, in rule 9, in sub-rule (4), the following proviso shall be inserted at the end, namely :-
 "Provided that provisions of this sub-rule shall apply *mutatis mutandis* to an importer who issues an invoice
 on which CENVAT credit can be taken."
- 6 In the said rules, in rule 12AAA, -
 (a) after the words "restrictions on a manufacturer" the words "registered importer," shall be inserted.
 (b) after the words "suspension of registration in case of", the words "an importer or" shall be inserted.
- 7 In the said rules, for rule 14, the following rule shall be substituted, namely :-
 "14. Recovery of CENVAT credit wrongly taken or erroneously refunded. -
 (1) (i) Where the CENVAT credit has been taken wrongly but not utilised, the same shall be recovered
 from the manufacturer or the provider of output service, as the case may be, and the provisions of
 section 11A of the Excise Act or section 73 of the Finance Act, 1994 (32 of 1994), as the case may be,
 shall apply *mutatis mutandis* for effecting such recoveries;
 (ii) Where the CENVAT credit has been taken and utilised wrongly or has been erroneously refunded,
 the same shall be recovered along with interest from the manufacturer or the provider of output
 service, as the case may be, and the provisions of sections 11A and 11AA of the Excise Act or
 sections 73 and 75 of the Finance Act, 1994, as the case may be, shall apply *mutatis mutandis* for
 effecting such recoveries.
 (2) For the purposes of sub-rule (1), all credits taken during a month shall be deemed to have been taken
 on the last day of the month and the utilisation thereof shall be deemed to have occurred in the
 following manner, namely :-
 (i) the opening balance of the month has been utilised first;
 (ii) credit admissible in terms of these rules taken during the month has been utilised next;
 (iii) credit inadmissible in terms of these rules taken during the month has been utilised thereafter."
- 8 In the said rules, in rule 15, with effect from the date on which the Finance Bill, 2015 receives the assent of
 the President, -
 (a) in sub-rule (1), for the words "not exceeding the duty or service tax on such goods or services, as the
 case may be, or two thousand rupees, whichever is greater.", the words, brackets, figures and letters
 "in terms of clause (a) or clause (b) of sub-section (1) of section 11AC of the Excise Act or sub-section
 (1) of section 76 of the Finance Act (32 of 1994), as the case may be" shall be substituted;
 (b) in sub-rule (2), for the words, figures and letters "section 11AC of the Excise Act.", the words,
 brackets, figures and letters "clause (c), clause (d) or clause (e) of sub-section (1) of section 11AC of
 the Excise Act" shall be substituted.
 (c) in sub-rule (3), for the words and figures "penalty in terms of the provisions of section 78", the words
 brackets and figures "penalty in terms of the provisions of sub-section (1) of section 78" shall be
 substituted.

[Notification No. 6/2015-C.E. (N.T.) dated 1-3-2015]

AMENDMENTS IN CENTRAL EXCISE RULES, 2002 AND CENVAT CREDIT RULES, 2004

1) Amendments in Central Excise Rules (CER), 2002 and CENVAT Credit Rules (CCR), 2004 are being simultaneously being done to provide for-

- (i) Direct dispatch of goods to registered dealer's/ registered importer's customers without first bringing them to the dealer's / importer's registered premises subject to the conditions specified therein (Rule 11 of CER and Rule 4 of CCR refers),
- (ii) Direct dispatch of inputs and capital goods to job worker without first bringing them to the manufacturer's /output service provider's premises subject to the conditions specified therein (Rule 11 of CER and Rule 4 of CCR refers),
- (iii) Definition of "export goods" (rule 5 of CCR refers) and "export" (rule 18 of CER refers),
- (iv) Application of certain provisions of these rules, presently applicable to the registered dealers, to apply to the registered importers also.

2) Central Excise Rules, 2002 are also being amended to provide for issue of digitally signed invoices and preservation of records in electronic form by a manufacturer (Rule 10 and 11 of CER refers).

3) CENVAT Credit Rules, 2004 are also being amended to -

Imp

- ✓ (i) Increase the time limit for taking CENVAT credit on inputs and input services from the present six months to one year (Rule 4 of CCR refers),
- ✓ (ii) Increase the time limit for return of Capital Goods from a job worker from the present six months to two years (Rule 4 of CCR refers),
- (iii) Make provision relating to reversal for CENVAT Credit in rule 6, presently applicable to exempt goods and services, applicable to non-excisable goods also,
- (iv) Provide for recovery of CENVAT Credit taken but NOT utilized (rule 14 refers). Further, the manner of determining utilization of Credit is also being provided in the rule itself.

[Notification No.8/2015-Central Excise (N.T.) and No.6/2015-Central Excise (N.T.) both dated 1st March, 2015 refer]

4) Registration process in Central excise is being simplified to ensure that registration is granted within two working days of the receipt of a duly completed application form. Verification of documents and premises, as the case may be, shall be carried out after the grant of the registration. Notification No.7/2015-Central Excise (N.T.) dated 1st March, 2015.

ANNEXURE I-2

ABSTRACT

Statement Showing the Cenvat Credit availed for the Financial Year
2010/2011 to 2015/2016 (Position Up to Dec'2015)

Name of Circle :- Mechanical Circle Pune 1

Division	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	Total
Exe. Engr. GMDA Dapodi Pune-12	1764144	4083419	1116808	4850104	586606	143288	12544369
Exe. Engr. Mech. Div No.1 Dapodi Pune-12	0	0	0	0	1843730	0	1843730
Exe. Engr. Hoist Design & Mfg. Div. Dapodi Pune-12	0	0	0	0	4702599	1030100	5732699
Exe. Engr. Sluice Gate Mfg. Div, Dapodi Pune-12	0	0	0	0	0	171403	171403
Total Mechanical Circle Pune	1764144	4083419	1116808	4850104	7132935	1344791	20292201

Asst Superintending Engineer
Mechanical Circle Pune 1

(O.C. signed by S.E.)

विवरण क्रमांक १७

Annexure J

११६ १०
११/११

महाराष्ट्र शासन

क्र. बीजीएम-१०.१४/(१७५/२०१४)/अर्थ-१
Email- dobudget1.wrd@maharashtra.gov.in
Ph. No. 022 22793447 Fax : 022 22023213

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०
दि. २३/०७/२०१४

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक
उपसचिव(मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, पाटबंधारे विकास महामंडळे

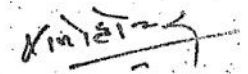
विषय :- यांत्रिकी संघटनेची विविध महामंडळांकडील थकबाकी.

महोदय,

यांत्रिकी संघटनेने केलेल्या कामांच्या अनुषंगाने विविध पाटबंधारे विकास महामंडळां असलेल्या थकबाकीच्या अनुषंगाने प्रधान सचिव(लाक्षेवि) यांचे अध्यक्षतेखाली दि. १७/०७/२०१४ रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीचे कार्यवृत्त सोबत जोडून पाठविण्यात येत आहे.

याबाबतच्या कार्यवाहीचा अहवाल मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी यांनी दि. २०/०८/२०१४ पर्यंत शासनास सादर करावा, ही विनंती.

आपला,

(रा.मो. होळकर)
अवर सचिव(अर्थ)

सहपत्र : वरीलप्रमाणे.

प्रत : प्रधान सचिव(लाक्षेवि) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
मुख्य अभियंता व सहसचिव(दवप्र), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

②

आंतरवित्त सल्लागार व सहसचिव यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
कार्यासन यांत्रिकी, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
अर्थ-१ कार्यासन संग्रहार्थ.

यांत्रिकी संघटनेची विविध महामंडळांकडील थकबाकीसंदर्भात आढावा व करावयाच्या

कार्यवाहीबाबत दि.१७/०७/२०१४ रोजीच्या बैठकीचे कार्यवृत्त:

यांत्रिकी संघटनेकडून जलसंपदा विभागांतर्गत बांधकाम व परिरक्षण व दुरुस्तीशी निगडित कामे केली जातात. अशा कामांकरिता यांत्रिकी संघटनेची यंत्रसामुग्रीदेखील वापरली जाते. यानुषंगाने यांत्रिकी संघटनेस देय ठरणारे प्रदान संबंधितांनी वेळेत करणे आवश्यक आहे.

तथापि, बांधकाम/परिरक्षण व दुरुस्तीसाठी प्रत्येक वर्षी निधी उपलब्ध करूनदेखील यांत्रिकी संघटनेची वसुली होत नसल्याची बाब शासनाच्या निदर्शनास आल्याने यासंदर्भात आढावा घेण्यासाठी दि. १७/०७/२०१४ रोजी सांय. ५.३० वा. १० वा मजला, नवीन प्रशासन भवन, मंत्रालय, मुंबई येथे बैठक आयोजित करण्यात आली होती.

प्रधान सचिव(लाक्षेवि) यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या सदर बैठकीस खालील अधिकारी उपस्थित होते :-

- १) श्री. प.ग. पाटील, आंतरवित्त सल्लागार व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) श्री. र.आ. उपासनी, उपसचिव(मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) श्री.रा.मो. होळकर, अवर सचिव(अर्थ), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) श्री. शं.बा. पल्हाळ, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक
- ५) श्री. श.व्यं. कौलगी, प्रभारी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक
- ६) श्री. अ.प्रा. कोहिरकर, प्रभारी मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद
- ७) श्री. एस.डी. चव्हाण, मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपुर
- ८) श्री.आर.एस. कुलकर्णी, प्रभारी मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे
- ९) श्री.एम.जी. टेळे, लेखाधिकारी, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे

बैठकीच्या प्रारंभी आंतरवित्त सल्लागार व सहसचिव यांनी बैठकीची पार्श्वभूमी विषय केली. त्यानंतर मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी विविध महामंडळांकडे घटकनिहाय प्रलंबित असलेल्या थकबाकीविषयीची माहिती सादर केली.

बैठकीस मार्गदर्शन करताना प्रधान सचिव (लाक्षेवि) यांनी प्रथमतः महामंडळांकडे प्रदीर्घ कालावधीपासून प्रलंबित असलेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या थकबाकीबद्दल तीव्र नाराजी व्यक्त केली. तसेच यापुढे कोणत्याही परिस्थितीत यांत्रिकी संघटनेस देय रकमा थकित ठेवण्यात येऊ नयेत, याबाबत प्र.स.(लाक्षेवि) यांनी सक्त आदेश दिले.

यांत्रिकी संघटनेने प्रलंबित रकमांसंदर्भात प्रत्येक तिमाहीअखेरीस थकित रकमांबाबत आढावा घेऊन महामंडळांकडे पाठपुरावा करण्याचे आदेश प्रधान सचिव यांनी दिले. तसेच डेबिट मेमो सादर करताना संबंधित कार्यकारी अभियंता व अधीक्षक अभियंता यांचेसह कार्यकारी संचालक व मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी यांना देखील प्रत पाठविण्याचे आदेशीत केले.

महामंडळ स्तरावर यांत्रिकी संघटनेच्या मागण्या प्राप्त झाल्यानंतर त्यानुषंगाने त्वरीत निधी उपलब्ध करून देण्याची दक्षता मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी यांनी घ्यावी. तसेच महामंडळ वा त्यांचे अधिनस्त कार्यालयांमध्ये यांत्रिकी संघटनेच्या मागण्या प्रलंबित आहेत काय याचा तिमाही आढावा घेऊन त्वरीत प्रदाने केली जातील ही मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी यांची जबाबदारी राहिल असे प्र.स.(लाक्षेवि) यांनी स्पष्ट केले.

१९५

यांत्रिकी संघटनेने चर्चेदरम्यान सांगितलेल्या थकित रकमांमध्ये महामंडळाकडील व व्यवस्थापन यंत्रणेकडील थकित रकमांचा समावेश होता. महामंडळांकडून सांगण्यात आलेल्या माहितीमध्ये पुरावरक्षण व दुरुस्तीपोटी देय रकमांचा समावेश नसल्याने या दोन्ही माहितीमध्ये सुसंगती नसल्याचे आढळले.

वरील बाब विचारात घेऊन आं.वि.स.व स.स. यांनी असे आदेश दिले की, यांत्रिकी संघटनेने दि.३१/०७/२०१४ पर्यंत महामंडळ, प्रकल्प, वर्षनिहाय प्रलंबित रकमांचा महामंडळासोबत ताळमेळ घालावा. यासाठी यांत्रिकी संघटनेतील माहितगार अधिकाऱ्यास महामंडळात समक्ष माहिती घेऊन पाठविण्यात यावे. तसेच मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी यांनी त्यांचे अधिनस्त सर्व यंत्रणांशी समन्वय साधून हा ताळमेळ घालण्यासाठी आवश्यक ते सर्व सहकार्य करावे.

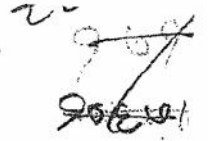
वरीलप्रमाणे ताळमेळ झाल्यानंतर प्रथमतः सन २०१३-१४ या वर्षातील सर्व देय रकमा महामंडळांनी तात्काळ यांत्रिकी संघटनेस अदा कराव्यात. सदर कार्यवाही कोणत्याही परिस्थितीत दि.१५/०८/२०१४ पूर्वी पूर्ण करण्यात यावी. त्यानंतर त्यापूर्वीच्या प्रलंबित तथा विवादास्पद नसलेल्या थकित रकमा दि.३०/०९/२०१४ पूर्वी प्रदान करण्यात याव्यात.

उक्तप्रमाणे कार्यवाही पूर्ण झालेनंतर उर्वरित रकमेबाबतचा अहवाल यांत्रिकी संघटनेने शासनास सादर करावा असेदेखील आं.वि.स.व स.स. यांनी आदेशीत केले व सदर कालबद्ध कार्यवाहीमध्ये कसुर झाल्यास त्याची गंभीर दखल घेण्यात येऊन संबंधितांविरुद्ध कारवाई केली जाईल अशी जाणीव उपस्थित क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना करून दिली.

उपस्थितांचे आभार व्यक्त करण्यात येऊन बैठक संपन्न झाली.

विवरण क्रमांक १८

Annexure K

त्रयस्थ पक्ष तपासणी प्रलंबित रकमेपैकी वसूल झालेली रक्कम

अ. क्र.	यांत्रिकी मंडळ	शासन स्तरावरील अंतीम कॅग पॅरा क्र.3.4.4.4 नुसार मार्च 2014 अखेर प्रलंबित रक्कम (रु.लक्ष)	यापैकी डिसेंबर 2015 अखेर वसूल झालेली रक्कम (रु.लक्ष)
(1)	(2)	(3)	(4)
1	पुणे	1058.00	0.00
2	नांदेड		
3	कोल्हापूर		10.00
4	नागपूर		192.059
5	नाशिक		0.00
	एकूण	1058.00	202.06

Annexure - K1
Details of machinery expenditure & credit earned (2009-10 To 2013-14)

Total Qty. of machines	Estimated amount of repairs	Accrued expenditure on repairs	Category of machines	Category wise machines (No.)	Category wise Percentage of machines.	Expenditure incurred on repairs (Rs. Lac)	Credit earned (Rs. Lac)	Percentage Credit	Scheduled production hrs. by CWC (%)
			A	188	34%	1825.8	1827.60	99.9	100
			B	60	11%	681.9	672.10	98.6	80
556 No.	5642 Lac	5635.2 Lac	C	68	12%	759.6	726.75	95.7	65
			D	240	43%	2367.9	1186.73	50.1	40
			Total :-	556		5635.2	4413.18		

The "D" class machines have only 40 % efficiency hence credit earned is less. The "D" class machines require more repairs as their full life is consumed, also repair process take more period hence production period is reduced, ultimately production hours & credit is reduced.

विवरण क्रमांक १९

CWC: GWAIC 2001

920

Annexure - KIL

- 9 -

2.1.2.3 For old machines, scheduled production hours should be taken as under :

Life stage of equipment in hours	Scheduled production hrs. as a percentage of scheduled production hrs. given above.
A 0 to 40%	100%
B 40 to 75%	80%
C 75 to 100%	65%
D above 100%	40%

2.1.2.4 The efficiency of utilisation for all machines in each category be worked out w.r.t. scheduled working hours given above, inclusive of standby equipment.

2.1.2.5 The provision of standby equipment shall be made as under :

Single shift	10%
Double shift	20%
Three shifts	30%

2.1.2.6 As the equipment planning is done on peak work requirement the work phasing within the time during which it is required to be accomplished should be such that the peak requirement of equipment is not more than 25% compared to that of the average requirement.

2.1.2.7 There is need for planned replacement of equipment by inducting new equipment at different stages of project construction. It should, however, be ensured that the new equipment inducted spends, at least about 75% of its life on the project.

2.2 PERFORMANCE EVALUATION

2.2.1 Performance of equipment should be evaluated in relation to the production accomplished vis-a-vis the work targets set, and scheduled production hours could be used only as a guide. However, for the purpose of calculating efficiency of utilisation, the scheduled production hours and actual hours worked by the equipment shall be taken into account. Production targets should be drawn at Plant Planning stage for each job.

2.2.2 Evaluation of performance and utilisation should be limited to production oriented equipment only.

2.2.3 A comprehensive job deployment schedule should be drawn up and watched all through the year to keep work abreast with schedule.

2.2.4 Where equipment suffer from recurring mechanical and or structural defects or where machines are starved of essential spares, while persistent action should be taken to keep the equipment in working order, the deployment schedule and production targets should be kept under constant review simultaneously. Such situations should be brought to the notice of State Government and Central Water Commission.

Annexure - K-2-

सयंत्रांचे दुरुस्ती व वापर, देखमाल यावरील खर्च व प्राप्तीचा गोषवारा (सन 2009-10 ते 2013-14)

Audit Para No. 3.4.4.5-b

अ. क्र.	वित्तीय वर्ष	सयंत्रांचे दुरुस्तीवरील एकूण खर्च व प्राप्ती (बी रु. लक्ष)				सयंत्रांचे वापर व देखमालीवरील संडळनिहाय एकूण खर्च व प्राप्ती (सी रु. लक्ष)												एकूण खर्च व प्राप्ती (बी +सी)		
		खर्च	प्राप्ती	प्रतीशत प्राप्ती		पुणे		नांदेड		कोल्हापूर		नाशिक		एकूण		खर्च	प्राप्ती	प्रतीशत प्राप्ती		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18			
1	सन 2009-10	1204.6	1072.7	89.0	298.3	458.0	665.9	859.9	355.8	460.3	298.3	458.0	1618.4	2236.1	2823.0	3308.8	117.2			
2	सन 2010-11	1152.5	773.6	67.1	290.6	428.1	866.0	1188.0	416.8	558.0	405.3	428.1	1978.8	2602.0	3131.3	3375.6	107.8			
3	सन 2011-12	1015.9	800.9	78.8	384.6	517.0	998.8	1712.7	320.9	608.4	274.8	574.8	1979.1	3412.9	2994.9	4213.7	140.7			
4	सन 2012-13	1172.7	966.5	82.4	220.2	271.1	1029.4	1876.0	704.6	730.4	226.8	299.1	2181.1	3176.6	3353.8	4143.1	123.5			
5	सन 2013-14	1089.6	799.6	73.4	202.8	399.1	1128.4	1630.5	355.5	418.8	203.6	242.6	1890.2	2630.9	2979.8	3430.5	115.1			
	एकूण :-	5635.2	4413.2	78.3	1396.5	2013.3	4688.5	7267.0	2153.6	2775.7	1408.9	2002.5	9647.5	14058.5	15282.7	18471.7	120.9			

विवरण क्रमांक २०

Annexure - M

922-
2014
2/2

		महाराष्ट्र शासन मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक			
कार्यालय दूरध्वनी क्र.- (०२५३) २५७८३५४ कार्यालय फॅक्स क्र. - (०२५३) २५७८३५६		मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मायको सर्कल, त्र्यंबक रस्ता, नाशिक-४२२ ००२, यांचे कार्यालय. ई-मेल - cemechid_nsk@sancharnet.in			
जा.क्र.-मुअयां/तां.१०/ ३५३३ /२०१४			दिनांक - ३०/१०/२०१४		

प्रति,
 मा. प्रधान सचिव (ला.क्षं. वि.)
 जलसंपदा विभाग,
 मंत्रालय, मुंबई.

(लक्षवेध- श्री. रा. ब. घोंटे, मु.अ. (द व प्र) व सहसचिव)

विषय :- यांत्रिकी उपविभागातील कार्यभाराचे नियोजनाबाबत.

संदर्भ :- AG चा ऑडिट मेमो क्र. २१ व २६ सन २०१४

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) व यांत्रिकी मंडळ अंतर्गत कार्यरत सर्व कार्यालयांच्या AG मार्फत झालेल्या तपासणी मध्ये कार्यरत कर्मशाळेतील उपविभागांना कार्यभार कमी असल्याचा शोरा नमुद करण्यात आलेला होता. त्याअनुषंगाने यांत्रिकी संघटनेतील सर्व (५) मंडळ कार्यालयांचे अंतर्गत कार्यरत असलेल्या सर्व विभाग व सर्व उपविभागांकडे असलेल्या कामांचे आढावा घेण्यात आलेला आहे. कार्यभार कमी असलेल्या उपविभागांचा कार्यभार वाढविण्यात आला असून तो सर्व उपविभागांना समान व पूर्ण क्षमतेइतका देण्यात आलेला आहे. तसेच कामाचे बारचाट तयार करून त्याचे सुक्ष्म नियोजन करण्यात आलेले आहे सोबत उपविभाग निहाय कामे दर्शविणारा तक्ता व बारचाट शासनाचे अवलोकनार्थ सविनय सादर.

स्थळप्रत मा.मु. यांनी मान्य केली आहे.
 सोबत- वरीलप्रमाणे (पृ. १८९)

कार्यकारी अभियंता (यां)
 सनियंत्रण व किंमत नियंत्रण
 जलसंपदा विभाग, नाशिक-२.

प्रत: अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ पुणे/नांदेड/कोल्हापूर/नागपूर/नाशिक यांना माहितीसाठी व तात्काळ कार्यवाहीसाठी अग्रंघित.

2/- त्यांनी सन 2014-15 साठीच्या वार्षिक पाखरण कार्यक्रमातील सर्व कामांचे कालबद्ध व सुक्ष्म सनियंत्रण करावे व सर्व कामांचे बारचाट त्वरीत सादर करावे. सर्व उपविभागांचे उत्पादक काम विहित मानकानुसार होण्यासाठी सुत्रबद्ध व काटेकोर नियंत्रण ठेवावे व प्रगतीचा आढावा घ्यावा व कमी प्रगती असल्यास त्यावर तात्काळ उपाय योजना करावी. उपविभागात उपलब्ध असलेली संयंत्रे त्यांची वार्षिक उत्पादक क्षमता, उपलब्ध कर्मचारी या तपशीलासह [दरमहा करण्यात येणा-या कामाचे बारचाट या सर्व माहितीसह 3 पुस्तिका त्वरीत सादर कराव्यात.

सोबत- उपविभागांच्या कामाचा तक्ता

विवरण क्रमांक २१

Annexure N

21/08/2014
21/08/2014

	<p>महाराष्ट्र शासन मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, त्र्यंबक रस्ता, मायको सर्कल, नाशिक-422002. e-mail : cemechid_nsk@sancharnet.in</p>		
	<p>कार्यालय दूरध्वनी क्र.-(0253) 2578354, फॅक्स क्र.-(0253) 2578356</p>	<p>जा.क्र. मुअयां/तां.1/वेल्डींग मशिन प्रस्ताव/(6/14)/ 2778 /सन 2014</p>	<p>दिनांक - 14/08/2014</p>

प्रति,

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा),
जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई-32

[लक्षवेध :- श्री. शरद देवकाते, शासनाचे अवर सचिव (यांत्रिकी कक्ष)]

विषय :- नवीन वेल्डींग मशीन्स (MMA Welding Rectifier – Inverter Technology, Make Ador Welding Ltd., Model – Champ 600 (SPL)) एकूण 16 नग प्रापणास शासनाची मंजूरी मिळणेबाबत.

संदर्भ :- 1) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे या कार्यालयाचे पत्र क्र.यांमंपुणे/तां.3/नवीन वेल्डींग मशीन्स खरेदी/1272/2014 दि.20/03/2014
2) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे या कार्यालयाचे पत्र क्र.यांमंपुणे/तां-3/नवीन वेल्डींग मशिन खरेदी/3133/2014 दि.05/08/2014

पाखरण द्वारे निर्मिती कार्यक्रम अंतर्गत विविध प्रकल्पांवरील द्वार व उच्चालक निर्मितीची कामे यांत्रिकी मंडळ पुणे अंतर्गत द्वार निर्मिती विभाग 'अ' आणि उच्चालक संकल्पचित्र व निर्मिती विभाग, दापोडी, पुणे या विभाग अधिपत्याखालील दापोडी कर्मशाळेतील उपविभागांमध्ये केली जातात. मा.प्रधान सचिव (लाक्षेवि) यांनी दि.21/09/20 रोजी दापोडी कर्मशाळेची पाहणी केली असता त्यांनी कर्मशाळेच्या आधुनिकीकरणाच्या सुचना दिलेल्या आहेत. त्यानुसार दापोडी कर्मशाळेच्या आधुनिकीकरणाचे अनुषंगाने एकूण 16 नग नवीन वेल्डींग मशीन्स खरेदीचा प्रस्ताव संदर्भिय क्र.1 अन्वये प्राप्त झालेला आहे.

द्वार निर्मिती विभाग 'अ' आणि उच्चालक संकल्पचित्र व निर्मिती विभाग, दापोडी, पुणे या विभागां सद्यस्थितीत उपलब्ध असलेले वेल्डींग मशीन्स बरेच वर्षांपूर्वी खरेदी केलेली असल्यामुळे त्यांची काम करण्याची क्षमता कमी झालेली असून सततच्या वापरामुळे ते गरम होऊन बंद पडतात. तसेच काही वेल्डींग मशीन्स निर्लेखन पात्र आल्यामुळे द्वार निर्मिती कामामध्ये अडचण निर्माण होत आहे. सदर नवीन वेल्डींग मशीन्स खरेदी केल्यास द्वार निर्मिती कामास गती प्राप्त होणार आहे व कर्मशाळेच्या आधुनिकीकरणाच्या दृष्टीकोनातून ते आवश्यक आहे. द्वार निर्मिती कामाची तातडीची निकड लक्षात घेता यांत्रिकी मंडळ, पुणे अंतर्गत द्वार निर्मिती विभाग 'अ' या विभागासाठी 10 आणि उच्चालक संकल्पचित्र व निर्मिती विभाग, दापोडी, पुणे या विभागासाठी 6 नग असे एकूण 16 नग नवीन वेल्डींग मशीन्स (MMA Welding Rectifier – Inverter Technology, Make Ador Welding Ltd., Model – Champ 600 (SPL)) खरेदीबाबतचे मागणीपत्र व मंजूर अंदाजपत्रक सोबत सादर करण्यात येत आहे.

मे.अॅडोर वेल्डींग लि. या मुळ उत्पादकाकडून Champ 600 (SPL) या मॉडेलसाठी प्राप्त झालेले दरपत्रकानुसार (Budgetory Offer) अंदाजपत्रक तयार केले असून प्राप्याटरी आर्टिकल सर्टिफिकेट (Proprietary Article Certificate) सोबत सादर करण्यात येत आहे.

(2)

सदर 16 नग नवीन वेलडींग मशीन्स खरेदी करण्यासाठी आवश्यक निधी आर्थिक वर्ष सन 2014-15 मध्ये यांत्रिकी मंडळ, पुणे या कार्यालयाकडे लेखाशिर्ष 052 कर्मशाळा यंत्रसामुग्री व साधनसामुग्री या शिर्षांतर्गत उपलब्ध असल्याचे संदर्भिय पत्र क्र.2 अन्वये कळविण्यात आलेले आहे.

तरी उपरोक्त एकूण 16 नग नवीन वेलडींग मशीन्स (MMA Welding Rectifier – Inverter Technology, Make Ador Welding Ltd., Model – Champ 600 (SPL)) प्रापणास शासनाची मान्यता मिळावी, ही विनंती.

हे शासनाचे मान्यतेसाठी सविनय सादर.

- सोबत :-
- 1) मंजूर अंदाजपत्रक
  - 2) मागणीपत्र
  - 3) प्रोपायटरी आर्टिकल सर्टिफिकेट
  - 4) दरपत्रक
  - 5) Form of Requirement of Welding Machine
  - 6) संदर्भिय पत्र क्र.1 व 2

स्थळ प्रत मा.मु.अ.(यां.) यांनी मंजूर केलेली आहे.

Bolc सहाय्यक मुख्य अभियंता (यां)
जलसंपदा विभाग, नाशिक-2

प्रत :- अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांना त्यांचे संदर्भिय पत्राचे अनुषंगाने साहितीसाठी अग्रेषित.

प्रत :- कार्यकारी अभियंता - यांत्रिकी भांडार विभाग, दापोडी, पुणे-12 / द्वार निर्मिती विभाग 'अ', दापोडी, पुणे-12 /
उचालक संकल्पचित्र व निर्मिती विभाग, दापोडी, पुणे-12 यांना साहितीसाठी रवाना.

विवरण क्रमांक २२

Annexure 0

कालवा स्वच्छता कामे - संयुक्त तपासणी करून
मोजमापे अंतिम करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

शासन परिपत्रक क्र.कास्वका १०१४/(प्र.क्र.१६२/२०१४)/यांत्रिकी

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : ३१ ऑक्टोबर २०१४

परिपत्रक

संदर्भ:- १) शासन परिपत्रक क्र.पाखरण ११.०९/प्र.क्र.१४०/०९/यांत्रिकी, दि. १७.३.२०१०
२) शासन परिपत्रक क्र.वापाका २०१४/(प्र.क्र.१५५/२०१४)/यांत्रिकी, दि.२६.९.२०१४

महाराष्ट्रातील मोठ्या, मध्यम व लघु पाटबंधारे प्रकल्पावरील कालव्याची दुरुस्ती, स्वच्छता, गाळ निर्मुलन व झाडेझुडपे काढण्याची कामे यांत्रिकी संघटनेकडील उपलब्ध यंत्रसामुग्रीद्वारे करण्यात येतात. याबाबतच्या कार्यपध्दतीचे निर्देश संदर्भित परिपत्रकाद्वारे क्षेत्रीय मुख्य अभियंता यांना देण्यात आलेले आहेत. सदर कामे करताना संदर्भित पत्र क्र.१ च्या परिपत्रकाची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करणे अपेक्षित आहे.

महालेखापाल यांनी सुध्दा मे ते जुलै २०१४ मध्ये झालेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यपध्दती लेखातपासणीत (Performance Audit) ही बाब शासनाच्या निदर्शनास आणून दिली आहे.संदर्भित परिपत्रकातील निर्देश स्वयंस्पष्ट आहेत. त्यानुसार सर्व संबंधित स्थापत्य व यांत्रिकी संघटनेकडील कार्यकारी अभियंता यांनी उपरोक्त कामे करताना परिपत्रकातील निर्देशांचे अनुपालन करावे. मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांच्या कार्यालयातील संनियंत्रण व किंमत नियंत्रण कक्ष याबाबत संनियंत्रण करेल. तसेच मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांच्याकडून दर वर्षाचा प्रकल्पाचे मातीकाम व कालवा स्वच्छता या कामांमधील गुणांक निश्चित करण्याकरीता शासनास प्रस्ताव सादर करण्यात यावा.

संदर्भित पत्र क्र.२ च्या शासन परिपत्रकामध्ये निर्देश दिल्यानुसार वार्षिक पाखरण बैठकीत प्रतिवर्षी १५ ऑगस्ट पर्यंत मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी या परिपत्रकासोबतच्या विवरणपत्रात माहिती सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

(र.ए.उपासनी)

शासनाचे उपसचिव

प्रति,

- १) महालेखापाल, मुंबई/नागपूर
  - २) सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग.
  - ३) सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग.
  - ४) सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग
  - ५) सर्व कार्यकारी अभियंता, जलसंपदा विभाग.
- प्रत यांत्रिकी कार्यासन (संग्रहार्थ)

Report No. 3 (Economic Sector) for the year ended 31 March 2014

Appendix 3.4
(Reference Paragraph 3.3, Page 39)

Details of planned and unplanned works taken up for execution by MO

Year	No. of works allotted	No. of works completed during the year	No. of works not started during the year	No. of works remained incomplete during the year	No. of unplanned works executed during the year	Total no. of works executed during the year	Percentage of unplanned works	No. of incomplete works carried forward in next ADP	No. of works not started during the year
Earthworks and Canal Cleaning works									
2009-10	197	103	51	43	243	346	70	0	0
2010-11	260	103	87	70	187	290	64	0	0
2011-12	294	111	81	102	210	321	65	0	0
2012-13	365	92	85	188	257	349	74	0	0
2013-14	365	113	0	252	127	240	53	0	0
Total	1,481	522	304	655	1,024	1,546	66	0	0
Gate Manufacturing and Erection Works									
2009-10	328	106	162	60	38	144	26	123	87
2010-11	245	83	103	59	60	143	42	98	52
2011-12	276	73	151	52	60	133	45	109	70
2012-13	205	57	118	30	78	135	58	80	65
2013-14	143	26	79	39	67	93	72	0	0
Total	1,197	345	613	240	303	648	47	410	274

Source: Information furnished by MO

विवरण क्रमांक २४

यांत्रिकी संघटनेमार्फत करण्यात येणाऱ्या द्वार निर्मिती / उभारणी / दुरुस्ती इत्यादी कामे खाजगी अभिकरणामार्फत न करता यांत्रिकी विभागाकडे असलेल्या दापोडी व इतर प्रादेशिक कर्मशाळेमार्फत करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण १०१४/(प्र.क्र.१५८/२०१४)/यांत्रिकी

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,

दिनांक :- २८.१०.२०१४

संदर्भ:- शासनाचे पत्र क्र.संकीर्ण २०१३/ (प्र.क्र.३१६/१३)/यांत्रिकी, दि.२१.१.२०१४

शासन परिपत्रक

यांत्रिकी संघटनेमार्फत जलसंपदा विभागातील विविध कामे स्थापत्य अभियांत्रिकीच्या क्षेत्रीय परिस्थितीनुसार करण्यात येतात. यामध्ये प्रामुख्याने धरणाच्या सांडव्यावरील वक्रद्वारांची, मुख्य विमोचकांची, मुख्य कालव्यावरील विविध द्वारांची उभारणी, मोठ्या नदीवरील बॅरेजस् च्या द्वारांची निर्मिती इत्यादी कामे प्रामुख्याने करण्यात येतात. या व्यतिरिक्त जलसंपदा विभागाच्या धरणावरील द्वारांची सांडव्यावरील व इतर विविध द्वारांची दुरुस्ती ही यांत्रिकी संघटनेमार्फत करण्यात येते.

मागील ५-६ वर्षांमध्ये यांत्रिकी संघटनेमार्फत करण्यात येणाऱ्या कामांच्या पध्दतींमध्ये बदल झालेला दिसून येत असून काही कामे खाजगी अभिकरणामार्फत करून घेण्याचा कल निर्दर्शनास येत आहे. यापुढील कालावधीत यांत्रिकी संघटनेमार्फत करण्यात येणाऱ्या कामाकाजामध्ये सुधारणा करण्याच्या दृष्टीकोनातून व जास्तीत जास्त कामे यांत्रिकी संघटनेच्या उपलब्ध असलेल्या दापोडी व प्रादेशिक कर्मशाळेमार्फत केली जावीत याबाबत शासन खालीलप्रमाणे निर्देश देत आहे.

शासनाचे निर्देश :-

जलसंपदा विभागांमार्फत करण्यात येणाऱ्या धरणांच्या सर्व प्रकारच्या द्वारांची निर्मिती / उभारणी, कालव्यावरील विविध प्रकारची द्वारे, बॅरेजस् च्या द्वारांची निर्मिती / उभारणी तसेच धरणांवरील, कालवा व बॅरेजस् वरील द्वारांची विशेष व नियमित दुरुस्ती मातीकामांची संयंत्रे दुरुस्ती, यांत्रिकी संघटनेकडे उपलब्ध असलेल्या दापोडी व विविध प्रादेशिक कर्मशाळा यामधील साधन सामुग्री, उपकरणे, मनुष्यबळ यांचा कार्यक्षमपणे वापर करून खातेअंतर्गत (Departmentally) सर्व कामे स्थापत्य विभागाच्या मागणीप्रमाणे पूर्ण करावीत.

401

स्थापत्य विभागाने मागणी केल्याप्रमाणे सर्व प्रकारच्या द्वार निर्मिती / उभारणी, विशेष व नियमित दुरुस्तीची मातीकामांची संयंत्रे दुरुस्ती कामे खात्यातील आस्थापनेकडून करावीत.

अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये जर यांत्रिकी संघटनेकडे उपलब्ध असलेली दापोडी कर्मशाळा व विविध प्रादेशिक कर्मशाळेमध्ये एखादी बाब उपलब्ध यंत्रसामुग्री, साधन सामुग्री, उपकरणे, मनुष्यबळ यांचा वापर करून ही करणे शक्य नसेल तर या बाबतचा सविस्तर अहवाल शासनाकडे सादर करून शासनाची पूर्व परवानगी घेऊन सदरील कामे खाजगी अभिकरणामार्फत (outsourcing) करण्यास हरकत नाही.

काही अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये धरण सुरक्षेत धोका निर्माण झाला असल्यास व सदरील धरण सुरक्षिततेची कामे जर वरीलप्रमाणे नमूद केलेल्या अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये यांत्रिकी शाळेच्या कर्मशाळेच्या त्यांच्याकडे उपलब्ध साधन सामुग्री, उपकरणे, कुशल मनुष्यबळ वापरून करणे शक्य नसेल तर अशावेळी सदरील कामे इतर मार्गाने करण्यास हरकत नसावी. असे काम झाल्यानंतर एक आठवड्यात शासनास अहवाल सादर करावा. शासनाचे वरील निर्देश यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या सर्व प्रकारच्या कामांसाठी असून जास्तीतजास्त कामे यांत्रिकी संघटनेमार्फत खातेअंतर्गत (Departmentally) उपलब्ध असलेल्या साधन सामुग्री, उपकरणे, कुशल / अकुशल मनुष्यबळ वापरून यांत्रिकी संघटनेच्या दापोडी व इतर विविध प्रादेशिक कर्मशाळेमध्ये करणे बंधनकारक राहिल.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर) उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१४१०२८१४५५५४९८२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

Ravindra
Eknath Upasani

Digitally signed by Ravindra Eknath Upasani
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra,
ou=Water Resources Department,
postalCode=400032, st=Maharashtra,
cn=Ravindra Eknath Upasani
Date: 2014.10.28 15:15:21 +05'30'

(र. ए. उपासनी)

शासनाचे उप सचिव

प्रति,

- १) स्वीय सहायक, प्रधान सचिव(जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) स्वीय सहायक, प्रधान सचिव(लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई

पृष्ठ ३ पैकी २

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग/महालेखापाल प्रकरण
क्रमांक : ला.अ-१०१२/१३२१/(१३४/१२)/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ४००
दिनांक :- ४/०३/२०१२

मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर
मुख्य अभियंता, कावळी प्रकल्प, पुणे
मुख्य अभियंता, गोखीखुर्द प्रकल्प, जलसंपदा विभाग, नागपूर
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद
मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, नाशिक
मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, मुंबई
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक, लाभक्षेत्र विकास, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद
मुख्य अभियंता लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे
मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, अमरावती

विषय :- स्थापत्य (सिव्हिल) विभागाकडे थकीत असलेल्या रु.४०४.७९
रकमेच्या संदर्भात प्रधान महालेखापाल-१ मुंबई यांनी घेतलेल्या
आक्षेपाबाबत.

संदर्भ :- मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक यांचे
शासनपत्र समक्रमांक दिनांक ५/११/२०१२

वरील विषयाच्या संदर्भाधीन दिनांक ५/११/२०१२ च्या पत्राकडे आपले लक्ष वेधण्यात येते. (सोबत प्रत जोडली आहे.)

वरील पत्राद्वारे मुख्य अभियंतानिहाय माहे सप्टेंबर, २०१२ अखेर प्रलंबित रकमा अदा करणे
कार्यक्रमातील उपलब्ध अनुदान यांची एकत्रित माहिती दर्शविणारे विवरणपत्र सोबत जोडून यांत्रिकी विभाग
केलेल्या कामाची प्रलंबित रक्कम अदा करण्यास पुरेसा निधी उपलब्ध असल्याचे निदर्शनास आणून देऊन
संघटनेला प्रलंबित असलेली देय रक्कम प्राधान्याने अदा करण्याची कार्यवाही करण्यात यावी असे
कार्यवाही अभिप्रायासह शासनास सादर करावी तसेच रक्कम अदा करण्यात काही अडचणी असल्यास
सविस्तर खुलासा आपल्या अभिप्रायासह करण्यात यावा असे संदर्भाधीन शासन पत्रान्वये करण्यात आले
आहे. परंतु प्रलंबित रकमा अदा करण्यात आल्या वा त्याबाबतची कार्यवाही केल्याचे अद्याप शासनास
केलेले नाही.

कृ.सा.प.

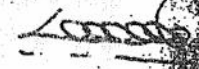
सोबत माच २०१२ आखेर स्थापत्य (सिव्हील) विभागाकडे थकीत असलेल्या रकमेचा तपशिल याबाबत शासन खालीलप्रमाणे निर्देश देत आहे.

- १) चालू सन २०१२-१३ मधील शिल्लक अनुदानातून प्रथम प्राधान्याने यांत्रिकी विभागाकडील देणी देण्यासाठी आवश्यक कार्यवाही करावी. बांधकामाधीन प्रकल्पांची देणी लेखाशिर्ष ४७०२ मध्यम पात व ल.पा.प्रकल्पांवरील भांडवली खर्च या अनुदानातून करण्यात यावा. व्ययव्योपन विभागाकडील कालवा स्वच्छता अभियानांतर्गत प्रकल्पांच्या दुरु देण पालीकाठीच्या २७०१ व २७०२ परिरक्षण, देखभाल-दुरुस्ती या लेखाशिर्षाखालील अनुदानातून यांत्रिकी विभागाची देणी भागविण्यासाठी वर्ग करण्यात यावा.
- २) पुढील अर्थिक वर्षात (सन २०१३-२०१४) उपलब्ध होणा-या निधीतून यांत्रिकी विभागात अंमलपत्रे व रकमेची पूर्णपणे अदा करण्याची कार्यवाही करावी.

वरील निर्देशांचे काटेकोरपणे पालन क्षेत्रीय स्तरावर करण्यात यावे. निर्देशांचे पालन न करणारे कार्यकारी अभियंता व अधीक्षक अभियंता यांना जबाबदार धरण्यात येईल.

वरीलप्रमाणे शासन निर्देशांचे पालन केले जाते किंवा नाही याचे नियंत्रण संबंधित मुख्य अभियंता यांचे व शासनास दह सहिन्याच्या याबाबतचा अहवाल सादर करावा.

या प्रकरणी प्राप्त लेखा आक्षेप प्रलंबित राहू नये यासाठी प्राथम्यक्रमाने कार्यवाही करावी, ही विनंती.

(र.ए.उपासनी)

शासनाचे उप सचिव

पोषत : तज्ज्ञता

त,

- कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे
 कार्यकारी संचालक, बिदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर
 कार्यकारी संचालक, गोदावरी धराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद
 कार्यकारी संचालक, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव
 कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे

- १) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक
- २) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) पुणे, नांदेड, कोल्हापूर, नागपूर, (द्वारे) पुणे यांना माहिती व उचित पाठपुरावा करण्यासाठी प्रत अग्रेषित.
- ३) उप सचिव (सिंव्य), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ४) उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ५) यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ

महाराष्ट्र शासन

फॅक्ट्स संदेश/अभियंतात्का/महालेखापाल प्रकरण

क्रमांक : लेपअ-१०१२/१३२१/(१३४/१२)/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग

मंत्रालय, मुंबई

दिनांक :- ६/१२/२०१२

प्राति

मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे

मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे

मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती

मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर

मुख्य अभियंता, कोयना प्रकल्प, पुणे

मुख्य अभियंता, गोसीखुर्द प्रकल्प, जलसंपदा विभाग, नागपूर

मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद

मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव

मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, नाशिक

मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, मुंबई

मुख्य अभियंता, मुख्य शासक, लाभक्षेत्र विकास, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद

मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे

मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, अमरावती

विषय :- स्थापत्य (सिव्हिल) विभागाकडे धकीत असलेल्या (रु.४०४.७५ चौफुटा)

रकमेच्या संदर्भात प्रधान महालेखापाल, मुंबई यांनी घेतलेल्या
आक्षेपाबाबत.

संदर्भ :- १) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक यांचे

आपल्या कार्यालयांना निर्देशित करून शासनास पृष्ठांकित केलेले

पत्र क्रमांक: मुअयां/लेखा-१/प्र.रकमा/१७००/२०११, दि.१९/५/२०११

२) शासन पत्र क्रमांक लेपअ-१०.११/१४८/(२७/११)/यांत्रिकी, दि.२१/६/२०११

३) शासन पत्र क्रमांक लेपअ-१०.११/१४८/(२७/११)/यांत्रिकी, दि.२१/६/२०११

४) शासन पत्र क्रमांक लेपअ-१०.११/१४८/(२७/११)/यांत्रिकी, दि.२१/६/२०११

५) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक यांची आपल्या

कार्यालयांना निर्देशित केलेली अनुक्रम क्र.३११४/२०११, दि.७/९/२०११

३५८०/२०११ दि.१७/१०/२०११ ची पत्रे.

६) शासन पत्र क्रमांक: लेपअ-१०.११/१४८/(२७/११)/यांत्रिकी,

दि.१/१०/२०११, दि.३१/१२/२०११ दि.१८/२/२०१२ व २६/५/२०१२

७) शासन पत्र क्रमांक: लेपअ-१०.११/१४८/(२७/११)/यांत्रिकी, दि.१०/६/२०११

८) शासन पत्र क्रमांक लेपअ-१०.११/१४८/(२७/११)/यांत्रिकी, दि.१२/६/२०११

९) समक्रमांकित दिनांक ४/१०/२०१२ चे पत्र.

१०) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांचे पत्र क्र.मुअयां/लेखा-१/३२६१/२०११

दि.३०/१०/२०१२.

११) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां-२/यांत्रिकी

(०९/१२)/२९९६/२०१२, दिनांक ७/१०/२०१२.

उपरोक्त विषयाची शासनाची दि.२१/६/२०११, दि.६/८/२०११, दि.२/९/२०११, दि.१/१०/२०११

३१/१२/२०११, दि.१८/२/२०१२, २६/४/२०१२, दि. १०/७/२०१२, दि.११/०९/२०१२ व दिनांक ४/१०/१२ या व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक यांची संदर्भाधिन पत्रे कृपया अवलोकन व्हावीत.

परम्यानच्या कालावधीमध्ये महालेखापाल मुंबई यांच्या कार्यालयाने लेखापरीक्षा जापन क्र.१७ अं "स्थापत्य विभागाकडे थकीत असलेल्या ४०४.७५ कोटी रकमेबाबत" या शिर्षाखाली लेखा आक्षेप घेतला (सोबत प्रत जोडली आहे) वसुलीबाबतची माहिती महालेखापाल मुंबई यांना विनाविलंब सादर करावढ असल्यामुळे थकीत रक्कम अदा करण्याची कार्यवाही प्राधान्याने करण्यात यावी व त्याबाबत सन मंडळ/विभागीय कार्यालयाला सूचित करण्यात यावे.

मुख्य अभियंता (यां) यांनी संदर्भ पत्र क्र क्र.मुअयां/लेखा-१/३२६१/२०१२, दि ३०/१०/२०१२ अन् केवळ माहे सप्टेंबर,२०१२ अखेर रु.५०१.४२ लाख एवढी अल्प रक्कम वसुल झाल्याचा अहवाल सादर के आहे. (त्याची प्रत जोडली आहे.)

त्यासंदर्भात आपले लक्ष संदर्भाधीन दिनांक ४/१०/१२ च्या मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांच्या पत्राकडे त्यासोबतच्या आपल्या कार्यालयाकडील सन २०१२-१३ च्या पाखरण कार्यक्रमाच्या पुस्तिकेतील प्रपत्र क्र.१२ व ३ कडे वेधण्यात येत आहे. सदर प्रपत्रामध्ये स्थापत्य विभागांनी पाखरण कार्यक्रम प्रस्तावित करताना मातीकाम कालवा स्वच्छता कामे यांचेसाठी खालीलप्रमाणे निधी उपलब्ध असल्याबाबत मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यां कळविलेले आहे.

उपलब्ध असलेला एकूण निधी:-

मातीकाम	रु.१७२८०.०२ (लाख)
कालवा स्वच्छता कामे	रु.४२६७५.८३ (लाख)
एकूण	रु.५९९५५.८५ (लक्ष) म्हणजेच ५९९.५६ कोटी

(मुख्य अभियंतानिहाय माहे सप्टेंबर,२०१२ अखेर प्रलंबित रकमा व पाखरण कार्यक्रमातील उपलब्ध अनुद यांची एकत्रित माहिती इशविणारे विवरणपत्र सोबत जोडून पाठविण्यात येत आहे. त्याचे अवलोकन व्हावे. यांत्रि संघटनेस केलेल्या कामाची प्रलंबित रक्कम अदा करण्यास पुरेसा निधी उपलब्ध असल्याचे निदर्शनास येते.

सबब यांत्रिकी संघटनेला प्रलंबित असलेली देय रक्कम प्राधान्याने अदा करण्याची कार्यवाही करण्या यावी व केलेली कार्यवाही आपल्या अभिप्रायासह शासनास सादर करावी व रक्कम अदा करण्यात अभिप्राय काही अडथळे असल्यास त्याचा सविस्तर खुलासा आपल्या अभिप्रायासह करण्यात यावा.)

(Signature)
सोबत घेतलेल्या प्रमाणे

कार्यालयीन छिन्नाच, जयपूर, मुंबई
निर्दिष्ट केले.

दिनांक ६/११/१२

१...५

(Signature)
(र.ए.उपासनी)
शासनाचे उप सचिव

प्रत, १) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक

२) अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ (उ.सं.) पुणे, नांदेड, कोल्हापूर, नागपूर, (द्वारे) पुणे

यांना माहिती व उचित पाठपुरावा करण्यासाठी प्रत अग्रेषित

STORES

404. The procedure of verification outlined in the foregoing paragraph is suitable primarily for divisions executing ordinary works. In the case of special stores depots or divisions, or of construction divisions where there be a large concentration of stores, a continuous and periodical verification of stores by a special officer should be arranged for by the Superintending Engineer.

405. All articles of stock (excluding tools and plant) which are not likely to be required during the following twelve months should be reported to the Executive Engineer, who will circulate the list to all the Executive Engineers for their report if they want them, and, if necessary, take the Superintending Engineer's orders as to their disposal.

D.—TOOLS AND PLANT

(a) General :

406. Superintending Engineers may, when about to incur an emergency or emergency necessitates, take on hire temporarily from local bodies, contractors and others, subject to the following conditions:

(i) that the rate of rent to be paid for such articles does not exceed that fixed by Government for the loan of similar articles of Government tools and plant as mentioned in appendix 36; and

(ii) that the Superintending Engineers are satisfied that the required articles cannot be obtained from their own stocks or from the stocks of other divisions in other circles at less cost to Government.

407. (i) Spare parts of machines shall be accepted along with the machine on transfer and the transferers should clearly indicate on one hand the extent of spares proposed for transfers along with the machine.

(ii) As regards transfer and utilisation of surplus tools and plant, see appendix 3.

(b) Verification :

408. The rule regarding verification of stores applies also to verification of tools and plant.

409. In the matter of annual check of tools and plant, the Executive Engineers are responsible for the cent percent check of stores at the divisional headquarters and to the extent of 10 percent at sub-divisional and other stores. The check may be carried out at any time convenient to the

Sub-divisional officers may be entrusted with the check of tools and plant in their charge and their certificate of count may be accepted by the Executive Engineers. The Superintending Engineer will arrange for occasional verification of these articles also by an independent person.

(दोन) इतर बाबतीत, खातेबदल नोंदी तयार करून.
९.२.३९. संग्रह लेख्यातील इतर दुरुस्त्या ह्या पुढील बाबींच्या संबंधात आवश्यक असतात :-

(एक) संग्रह पडताळणीचा परिणाम म्हणून किंवा अन्यथा, सामानाचे परिमाण जास्त किंवा कमी असल्याचे आढळून आले असेल त्याबाबतीत, महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकामे नियम पुस्तिका, परिच्छेद ४०१ पहा.

(दोन) जावक दर वाढवावयाचे असतील किंवा कमी करावयाचे असतील त्याबाबतीत परिच्छेद ९.२.२१ पहा.

(तीन) कोणत्याही वर्णनाचे भांडार निरुपयोगी ठरेल (महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकामे नियम पुस्तिका, परिच्छेद ४२१ पहा) आणि म्हणून संग्रहातून काढून टाकावे लागेल त्याबाबतीत

९.२.४०. या दुरुस्त्या खालील पद्धतीने कराव्यात :-

परिमाण आणि मूल्य या दोहोंच्या लेख्यात, नमुना २६ व ३१ मधील नोंदीत योग्य तो शेर देऊन परिमाणातील भर ही, त्यातील जमा म्हणून आणि त्यातील घट ही जावक म्हणून मानण्यात यावी. परिच्छेद ९.२.३६ आणि ९.२.३७ देखील पहा. या नोंदी परिमाणातील फरक लक्षात आल्यावर यथाशीघ्र केल्या पाहिजेत, परंतु निरुपयोगी म्हणून जाहीर करावयाच्या सामानांच्या बाबतीत, सक्षम प्राधिकाऱ्याचे आदेश मिळेपर्यंत कोणतेही समायोजन करू नये; हे आदेश नमुना ३२ (सा. बां. ५५६) मधील सर्वेक्षण अहवालावर मिळवावेत.

९.२.४१. आवश्यकतेपेक्षा जास्त म्हणून जाहीर केलेल्या भांडाराच्या संबंधात लेख्यात कोणतीही दुरुस्ती केली जाणार नाही. महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकामे नियम पुस्तिका, परिच्छेद ४०५ पहा. अशी भांडारे अन्यत्र हस्तांतरित करण्यात येईपर्यंत किंवा अन्यथा सर्वसाधारण रीतीत त्यांची विल्हेवाट लावण्यात येईपर्यंत संग्रहाच्या लेख्यावर असण्याचे चालू राहिल.

९.३.—हत्यारे व संयंत्रे

एक—सर्वसाधारण

९.३.१. विभागाची हत्यारे आणि संयंत्रे ही दोन प्रकारची असतात :-

(क) सर्वसाधारण किंवा सामान्य हत्यारे आणि संयंत्रे, म्हणजे विभागाच्या सर्वसाधारण उपयोगासाठी आवश्यक असणारी हत्यारे व संयंत्रे.

(ख) विशेष प्रकारची हत्यारे आणि संयंत्रे, म्हणजे सर्वसाधारण प्रयोजनासाठी आवश्यक असलेली परंतु विनिर्दिष्ट बांधकामासाठी आवश्यक असलेली हत्यारे व संयंत्रे.

(क) थ-वर्गाच्या वस्तूंचा पुरवठा, दुरुस्त्या आणि वाहनावळ यांचा खर्च "हत्यारे व संयंत्रे" या गोंण शीर्षाच्या खाती आकारला जातो, तर (ख) वर्गाचा तोच खर्च सर्वसाधारण बांधकामात अंतर्भूत केला जातो. दोन्ही बाबतीत हा खर्च, मंजूरीच्या प्रयोजनासाठी हत्यारे व संयंत्रावरील खर्च म्हणून मानला जात असला तरी, बांधकामावरील खर्च म्हणून तो ज्या रीतीत आकारला जातो त्याच रीतीने मंजूर अंदाजानुसार लेख्यात आकारला जातो.

यांत्रिकी संघटनेकडील ठेव तत्वावरील हाती घेतलेल्या कामांबाबत (Deposit works)

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग,
शासन परिपत्रक क्रमांक : संकीर्ण १०.१४/(प्र.क्र.१६०/१४)/यांत्रिकी
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : १९ नोव्हेंबर, २०१४

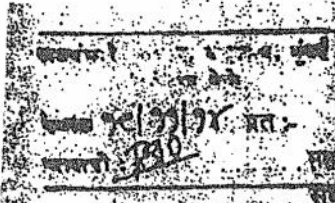
शासन परिपत्रक

यांत्रिकी विभागाची बहुतांशी कामे ही स्थापत्य विभाग /सार्वजनिक उपक्रमांकडून प्राप्त झालेल्या ठेवीच्या आधारे हाती घेण्यात येतात. अशा प्रकारे ठेव तत्वावरील हाती घेतलेल्या कामांबाबत महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम संहितेतील परिच्छेद क्र.२९९ ते ३०५ नुसार कार्यपध्दत व लेखापध्दत विशद करण्यास आलेली आहे. ठेव तत्वावरील (Deposit works) हाती घेतलेल्या कामांबाबत अखर्षित निष्पत्ती देण्यास लेखा अघावत ठेवणे, तसेच ठेव तत्वावरील काम पूर्ण झाल्यावर अखर्षित ठेव रक्कम मुक्त विभागास परत करणे आवश्यक आहे. तथापि शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, विषयांकित कामांबाबत संपरोक्त तरतुदीचे पालन पूर्णपणे करण्यात येत नाही. महालेखापाल, नागपूर यांनी सुध्दा यांत्रिकी विभागाच्या कार्यपध्दतीच्याबाबतीत मे-जुल मध्ये झालेल्या तपासणीमध्ये (Performance Audit) ही बाब शासनाच्या निदर्शनास आणून दिली आहे.

संपरोक्त वस्तुस्थितीचा विचार करून असे निर्देश देण्यात येत आहेत की, महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम संहितेतील परिच्छेद क्रमांक ३०४(५) नुसार विहित करण्यात आलेल्या नमुन्यात प्रत्येक कार्यकारी अभियंता (यांत्रिकी) यांनी संबंधित कार्यकारी अभियंता (स्थापत्य /सार्वजनिक उपक्रम कार्यालय) ठेव तत्वावरील कामांबाबत करण्यात आलेल्या खर्चाचे तिमाही विवरणपत्र पाठविण्याची प्रवृत्तता यांनी आबाबतचा तिमाही नोबवारा कार्यकारी अभियंता (यांत्रिकी) यांनी संबंधित अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी व स्थापत्य) यांना सादर करावा.

प्रत्येक तिमाहीनंतर मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी ठेव तत्वावरील कामांचा आढावा घ्यावा. मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) कार्यालयातील कार्यकारी अभियंता, संनियंत्रण व किंमत नियंत्रण कक्षा हे आबाबतीत संनियंत्रण करतील. तसेच यापुढे प्रत्येक आर्थिक वर्ष संपल्यावर अशा कामांबाबत संपरोक्त विवरणपत्र नोबवारा स्वरुपात मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) कार्यालयाकडून शासनास सादर करण्यात यावे.

(र.ए.उपासनी)
शासनाचे उप सचिव

महालेखापाल मुंबई /नागपूर

सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग,

सर्व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी व स्थापत्य), जलसंपदा विभाग.

सर्व अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी व स्थापत्य), जलसंपदा विभाग.

सर्व कार्यकारी अभियंता (यांत्रिकी व स्थापत्य), जलसंपदा विभाग.

भूत संप्रहार्य यांत्रिकी कार्यासन.

यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या यांत्रिकी कामांसाठी यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती स्थापन करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: सनिस/पाखरण/२०१४ (प्र.क्र.१५६/२०१४)/यांत्रिकी

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,

दिनांक :- २६/०९/२०१४.

शासन परिपत्रक

यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या यांत्रिकी कामांसाठी विविध प्रकारची अवजड यंत्रसामुग्री उपयोगात आणली जाते. महाराष्ट्रातील भौगोलिक क्षेत्रानुसार प्रत्येक प्रादेशिक क्षेत्रासाठी यांत्रिकी मंडळ कार्यालय कार्यरत आहेत. यांत्रिकी मंडळ कार्यालयाकडे उपलब्ध असलेल्या अवजड यंत्रसामुग्रीनुसार त्या त्या प्रदेशातील स्थापत्य संघटनेने सूचविलेल्या शासनाने मंजूर केलेल्या पाखरण कार्यक्रमानुसार कामे केली जातात.

अवजड यंत्रसामुग्रीची, मंजूर पाखरण कार्यक्रमानुसार कामे करण्यासाठी एकूण गरज किती, उपलब्ध किती, व त्यानुसार आवश्यक यंत्रसामुग्रीचे पाखरण, यांत्रिकी मंडळनिहाय करणे आवश्यक आहे. यामुळे उपलब्ध यंत्रसामुग्री विनावापर राहणार नाही. याबाबत केंद्री जल आयोगाने मार्गदर्शक तत्त्वे निर्गमित केली आहे. मार्गदर्शक तत्वानुसार कलम १.१.१. व १.१.१.२ नुसार प्रत्येक राज्याने राज्यस्तरावर यंत्रसामुग्री पाखरण समिती स्थापन करावी व या समितीने दरवर्षी हंगाम सुरु होण्यापूर्वी सर्व उपलब्ध यंत्रसामुग्रीचा आढावा घ्यावा असा मार्गदर्शक तत्वामध्ये सूचीत केले आहे. यानुसार शासन खालीलप्रमाणे निर्देश देत आहे.

शासनाचे निर्देश

राज्यातील यांत्रिकी संघटनेमार्फत केल्या जाणाऱ्या वार्षिक मंजूर पाखरण कार्यक्रमातील कामांचा आढावा घेवून त्याबाबत यांत्रिकी संघटनेकडील उपलब्ध यंत्रसामुग्री व अवजारे यांचे कामाच्या गरजेनुसार संनियंत्रण व पाखरण करण्यासाठी राज्यस्तरावरील खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

१) मुख्य अभियंता (द.व.प्र.) व सहसचिव	समिती प्रमुख
२) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) नाशिक	सदस्य
३) मुख्य अभियंता (जसं) नागपूर	सदस्य
४) मुख्य अभियंता (जसं) पुणे	सदस्य
५) मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि) औरंगाबाद	सदस्य
६) मुख्य अभियंता (जसं) अमरावती	सदस्य
७) मुख्य अभियंता (जसं) जळगाव	सदस्य

1/11

(१) वरील समिती यांत्रिकी संघटनेमार्फत वार्षिक पाखरण कार्यक्रमास शासनाची मंजूरी मिळाल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत (सप्टेंबर अखेरपर्यन्त) मंजूर वार्षिक पाखरण कार्यक्रमानुसार प्रत्येक यांत्रिकी मंडळनिहाय, आवश्यक यंत्रसामुग्री व उपलब्ध यंत्रसामुग्री यांचा सविस्तर आढावा घेईल. उपलब्ध यंत्रसामुग्री व अवजारे यांचे कामाच्या गरजेनुसार यंत्र सामुग्रीचा वार्षिक पाखरण निश्चित करेल. त्यानुसार उपलब्ध यंत्रसामुग्री, यांत्रिकी मंडळनिहाय उपलब्ध करून देण्यात येईल. यांत्रिकी संघटनेकडील यंत्रसामुग्री व अवजारे विनावापर पडून राहणार नाहीत, याबाबतचा सविस्तर आढावा समिती मार्फत घेण्यात येईल. याबाबत समिती दर चार महिन्यांनी बैठक घेवून आढावा घेईल.

(२) यांत्रिकी संघटनेच्या बदलत्या कामानुसार यांत्रिकी संघटनेकडे कार्यरत असलेल्या सर्व साधन सामुग्री, यंत्रसामुग्री व कर्मशाळा यांचा वेळोवेळी आढावा घेवून यांत्रिकी संघटना कार्यक्षम होण्यासाठी बदलत्या काळानुसार आवश्यक असलेला बदल उदा. दापोडी कर्मशाळा व प्रादेशिक कर्मशाळा इत्यादींचे बाह्य अभिकरणांची मदत न घेता स्वबळावर सर्व द्वारनिर्मिती, उभारणी व दुरुस्तीची कामे करू शकेल, यासाठी आवश्यक सुधारणा, नुतनीकरण व बळकटीकरणासाठी शासनास शिफारस करेल.

वरील प्रमाणे व शासनामार्फत वेळोवेळी दिलेल्या निर्देशाच्या प्रमाणे समिती काम करेल.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१४०९२६१२११४२५२२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

**Ram Baswantrao
Ghote**

Digitally signed by Ram Baswantrao Ghote
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra,
ou=Water Resources Department,
postalCode=400032, st=Maharashtra,
cn=Ram Baswantrao Ghote
Date: 2014.09.26 12:22:54 +05'30'

(रा. ब. घोटे)

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसचिव

प्रति,

- १) स्विय सहायक, प्रधान सचिव(जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २) स्विय सहायक, प्रधान सचिव(लाक्षेदि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे
- ४) कार्यकारी संचालक, गोदावरी व मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद

- ५) कार्यकारी संचालक, कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ, पूणे
- ६) कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर
- ७) कार्यकारी संचालक, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव
- ८) स्विय सहायक, सर्व मुख्य अभियंता व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) स्विय सहायक, सर्व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०) मुख्य अभियंता (यां), जलसंपदा विभाग, नाशिक
- ११) सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य), जलसंपदा विभाग
- १२) स्विय सहायक, सर्व उप सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३) सर्व अवर सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४) सर्व अधीक्षक अभियंता (स्थापत्य व यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग
- १५) सर्व कार्यकारी अभियंता (स्थापत्य व यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग
- १६) यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ

महाराष्ट्र शासन

क्रमांक :- का.नि.सं. २०१४/०१६. १५४/२०१४/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,
दिनांक :- २६/०९/२०१४.

जलसंपदा विभाग (यांत्रिकी),
जलसंपदा विभाग,
मुंबई

विषय :- मुख्य अभियंता (यां) यांच्या कार्यकक्षेतील उपलब्ध
आस्थापनेचा आढावा घेणेबाबत

आपल्या कार्यालयाच्या कार्यकक्षेमध्ये विविध मंडळ, विभाग, उपविभाग कार्यरत आहेत. मागील १० वर्षात यांत्रिकी संघटनेच्या कामकाजाचे स्वरूप क्षेत्रीय परिस्थिती व गरजेनुसार बदलले आहे, व बविष्यात गरजेनुसार बदलणार आहे. भविष्यात यांत्रिकी संघटनेच्या कामांचा वेध घेऊन यामध्ये वेळोवेळी कामकाजाला मध्ये बदल करणे अपेक्षित आहे व त्यानुसार यंत्रसामुग्री व मनुष्यबळाचा कार्यक्षम वापर होणे गरजेचे आहे. यांत्रिकी संघटनेतील नुकत्याच झालेल्या महालेखापाल यांच्या लेखापरीक्षेमध्ये याखेरीज अल्प प्रमाणात काही नव्यामुळे आणल्याकडील सर्व मंडळ, विभाग व उपविभागाकडे असलेल्या कामकाजाचा आढावा घेणे व त्याचा कार्यवाहीस त्यांच्या कार्यक्षमतेपेक्षा कमी काम आहे, त्या कार्याकडाना कामाच्या बदलत्या परिस्थितीतून काही कामांचा प्रभाव आहे.

२. पर्यायाने आपल्या यांत्रिकी संघटनेअंतर्गत सर्व कार्यालयांचा आढावा घेऊन नवीन आकृतीबंध तयार करणे व त्या विभागाच्या उपविभागाच्या त्यांच्याकडे असलेल्या कामाचा आढावा घेऊन कार्यक्षम वापर करणेबाबतची यांचे उपाययोजना बदलत्या कार्यप्रकारानुसार करणे याबाबतचा पूर्ण आढावा घेऊन, त्याबाबतचा प्रस्ताव शासनास १५ ऑक्टोबर, २०१४ पर्यंत सादर करावा. आपल्याकडे उपलब्ध असलेली सध्यासामुग्री व मनुष्यबळ स्थायी / अस्थायी आस्थापना (P.T.) तसेच उपांतरीत अस्थापी आस्थापना (C.R.T.) बिनावापर राहणार नाही, याची दखल घ्यावी.

(र. स. उपासनी),
अधीक्षक अभियंता तथा पदस्थिच्य उपसचिव

२६/९/२०१४
१
अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे/ नाशिक/ नांदेड/ नागपूर/ कोल्हापूर
यांत्रिकी कार्यालय

संकीर्ण १०१४/क्र.१६४/२०१४/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : १५.१०.२०१४

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)
जलसंपदा विभाग ताशिक.

विषय:- गुणनियंत्रणाबाबत मापदंड निश्चित करणे (Norms)

संदर्भ:- महालेखापाल, नागपूर यांच्या Performance Audit मधील परिच्छेद क्र.१.६

यांत्रिकी संघटनेबाबत मोठ्या, मध्यम व लघु प्रकल्पांच्या द्वाराची निर्मिती व उभारणीची कामे करण्यात येतात. प्रकल्पांच्या द्वाराची निर्मिती व उभारणी झाल्यानंतर त्यांचे गुण नियंत्रण व तपासणी करण्यासाठी यांत्रिकी संघटनेच्या अंतर्गत विविध उपविभाग अस्तित्वात आहेत. सदर उपविभागांकडून कार्यसंपन्न गुणनियंत्रण व तपासणी करण्यात येत नसल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे व त्याबाबत महालेखापाल (लेखा)-२, नागपूर यांनी कार्यप्रगती लेखापरिक्षणामध्ये आक्षेप घेतला आहे.

शासन स्तरावरून वार्षिक पाखरण कार्यक्रम अंतिम झाल्यानंतर सदर पाखरण कार्यक्रम संबंधित गुणनियंत्रण व तपासणी करण्याबाबत उपविभागांना कळविणे आवश्यक आहे. सदरच्या पाखरण कार्यक्रमात गुणनियंत्रण उपविभागाची विहित मानके व तांत्रिक विनिर्देशानुसार गुणनियंत्रणेची हमी (Quality Assurance Plan) देवून गुणनियंत्रण व तपासणीचे stage inspection (टप्पे तपासणी)चे वेळापत्रक तयार करण्यात यावे. द्वार निर्मिती व उभारणी कामांची तपासणी करतांना या टप्पे तपासणी (stage inspection) नुसार काटेकोरपणे तपासणी करणे आवश्यक आहे.

यांत्रिकी संघटनेतील सर्व Activities बाबत संबंधित IS Code नुसार प्रचलित Norms काय आहेत? उदा. द्वाराची निर्मिती व उभारणी करतांना मोठ्या प्रमाणावर वेल्डींग (सांधणी)ची कामे करण्यात येतात. सदर कामाची अल्ट्रासोनिक व क्ष किरण तपासणी करण्यासाठी गुणनियंत्रण व तपासणी उपविभागात संबंधित कर्मचारी/अधिकारी यांचे एनडीटी क्वालीफिकेशन (NDT Qualification Level I, Level-II, Level-III) बाबत अहवाल सादर करावा. तसेच परिपूर्णरित्या गुणनियंत्रण व तपासणी Activity निहाय सुचारीत Norms, frequencies याबाबत तातडीने अहवाल सादर करण्यात यावा. याबाबत दिनांक २५.१०.२०१४ च्या आत पूर्तता अहवाल मा.महालेखापाल, नागपूर यांना सादर करायचा असे आल्यामुळे तातडीने कार्यवाही करावी.

(मूषण राठोड)

शासनाचे कक्ष अधिकारी

प्रत:- यांत्रिकी कार्यासन, संग्रहालय.

यांत्रिकी संघटनेकडील कर्मशाळांचे प्रपत्र लेखे
सादर करणेबाबत (Proforma Accounts)

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग
शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण १०१४/(प्र.क्र.१६१/२०१४)/यांत्रिकी
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : १८ ऑक्टोबर, २०१४

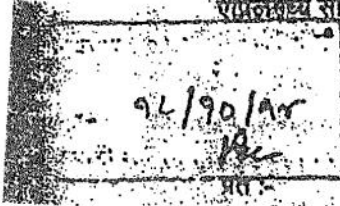
परिपत्रक

यांत्रिकी संघटनेकडे सद्यस्थितीत ६ ठिकाणी प्रादेशिक कर्मशाळा आहेत. १) दापोडी जि.पुणे २) नागपूर ३) नांदेड ४) अकोला ५) कोल्हापूर ६) सातारा तसेच अन्यत्रही कर्मशाळा आहेत. महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकामे लेखा संहितेतील कर्मशाळांबाबतच्या प्रकरण क्र.१४ मधील परिच्छेद क्र. १४.१.१ ते १४.३.२ तरतूदीनुसार कर्मशाळांचे लेखे हे त्यांच्या कार्याच्या व्याप्तीनुसार व कर्मशाळेच्या आकारानुसार ठरवणे आवश्यक आहे. कर्मशाळांच्या संबंधातील जमाखर्चाचे व्यवहारही विहित पध्दतीने हिशोबाबाबत घेणे, तसेच दरवर्षी प्रत्येक कर्मशाळेचे प्रपत्र लेखेही (Proforma Accounts) तयार करणे आवश्यक असते.

त्याचि, शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, कर्मशाळांचे लेखे व प्रपत्र लेखे हे विहित पध्दतीने तयार करण्यात येत नाहीत. महालेखापाल, नागपूर यांनी सुध्दा यांत्रिकी विभागाच्या कार्यपध्दतीबाबत आहे मे-जुलै, २०१४ मध्ये केलेल्या तपासणीमध्ये (Performance Audit) ही बाब शासनाच्या निदर्शनास आणून दिलेली आहे.

उपरोक्त वस्तुस्थितीचा विचार करून असे निर्देश देण्यात येत आहेत की, यांत्रिकी-विभागाकडील सर्व कर्मशाळांचे लेखे तसेच वार्षिक लेखे व त्यांचे पुनर्विलोकन याबाबत महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकामे लेखा संहितेतील उपरोक्त परिच्छेदांतील तरतूदींचे पालन करून लेखे महालेखापाल यांना विहित कालावधीत वेळोवेळी सादर करावयाची जबाबदारी संबंधित कार्यकारी अभियंता (यांत्रिकी) यांची आहे. याबाबत दरवर्षी वार्षिक वर्ष संपल्यावर मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) हे आढावा घेतील. मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) कार्यालयातील कार्यकारी अभियंता (संनियंत्रण व किंमत नियंत्रण कक्षा) हे याबाबत वेळोवेळी संनियंत्रण करतील.

याबाबतचा एकत्रित अनुपालन अहवाल मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी शासनास दरवर्षी एप्रिलमध्ये सादर करावा.

२०१४

(श्री.ब.घोटे)

शासनाचे मुख्य अभियंता (द व प्र.) व सह सचिव

- १) महालेखापाल नागपूर/मुंबई
- २) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक
- ३) सर्व अधीक्षक अभियंता (यांत्रिकी)
- ४) सर्व कार्यकारी अभियंता (यांत्रिकी)
- ५) यांत्रिकी कार्यासन, संग्रहाथ.

1994

(नं.)

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

४९ उपासनी सो
उप सभित चाना ह्ये

पाटबंधारे विभागातील यांत्रिकी
अभियांत्रिकी कामाच्या मापदंडाबाबत.

महाराष्ट्र शासन,
पाटबंधारे विभाग,
शासन निर्णय क्र. सीओई १०१०/(२१५/१०) भाग-२ यांत्रिकी
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक : १३ जुलै १९९४

पहाव : शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग क्र एमसीएन १०५८ के. सचिवालय, मुंबई-१ दिनांक १३ मे, १९५९.

महाराष्ट्र शासनाच्या पाटबंधारे विभागात विशेषीकृत यांत्रिकी संघटनेद्वारे कार्यान्वित होणाऱ्या नियोजित बांधकाम प्रकल्पाच्या विविध बांधकामांची व्याप्ती विचारात घेऊन उपलब्ध असलेली यंत्रे, यंत्रे अद्ययावत व अन्य यांत्रिकी साधनांमधील यांची बांधकाम प्रकल्पांकरिता अधिकाधिक उपलब्धता वाढावी व अधिकाधिक वापर करता यावा याकरिता नियोजनाद्वारे यंत्रांची दुस्तरी, देखभाल व मरम्मत व त्याच बरोबर धरणास आवश्यक असणाऱ्या लहान व मोठ्या द्वारांचे व सांडव्याच्या द्वारांचेही उत्पादन, उभारणी आणि अभिरक्षा व परिचालन करता यावे या उदात्त हेतूने प्रथमतः महाराष्ट्र शासन, सार्वजनिक बांधकाम विभाग सचिवालय मुंबई-१ इंग्रजी-शासन निर्णय क्र. एमसीएन १०५८/के दिनांक १३ मे, १९५९ अन्वये यांत्रिकी संघटनेची स्थापना करण्यात आली.

उदरगत पुढील काळात आवश्यक बाब म्हणून मोठे, मध्यम, लहान सिंचन प्रकल्प व अनुषंगिक विकास कामे, कृषि विकास कामे व उपरा सिंचन योजना व अन्य उद्भवणाऱ्या तात्काळीक अडचणीचे प्रसंगी राज्य शासनाच्या यंत्रसामुग्रीद्वारे निवारण करणे आवश्यक ठरत गेले व यामुळे शासन निर्णयातील यांत्रिकी कामाची गती व व्याप्ती वाढतच राहिली.

पाटबंधारे विभागातील प्रकल्प बांधकामातील यांत्रिकी कामाच्या विविध प्रकारासाठी आवश्यक ठरणारी विविध कार्य प्रवण यंत्रे, यंत्रे व अद्ययावत व अनुरूप यांत्रिकी आस्थापना आवश्यक ठरू लागली. साहजिकच प्रतिवर्षी यंत्र पाखरणाच्या पूर्वनिर्धारित कार्यक्रमांनुसार विविध कालावधीत प्रकल्प बांधकामे सातत्याने करता यावीत व त्यायोगे नियोजित कामातील विशिष्ट टप्पे व उद्दिष्टे किफायतशीरपणे प्राप्त करून घेता यावीत व त्यायोगे स्थानिक स्पर्धेत अप्रत्यक्ष कामाचे दरावर नियंत्रण देवता यावे ही बाब अपेक्षित होती.

पाटबंधारे विभागातील प्रकल्प बांधकामावरील वाढता खर्च व त्या अंतर्गत असणारा आस्थापना घटक खर्च माफक प्रमाणात असावा व त्याकरिता यांत्रिकी अभियांत्रिकी कामातील यांत्रिकी आस्थापनेचे प्रमाण पुर्वानुभव व पुनर्विलोकन याद्वारे निश्चित करण्यात यावे, ही बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. सदर विषयात सखोल व साकल्याने विचार करून खालीलप्रमाणे शासन निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :

"पाटबंधारे विभागांतर्गत कार्यरत असलेल्या केंद्रीय यांत्रिकी संघटनेच्या यांत्रिकी अभियांत्रिकी कार्यप्रकाराचे मापदंड परिशिष्ट "अ" (एकूण पृष्ठे-२) व त्याकरिता आवश्यक ठरणान्या यांत्रिकी आस्थापनेचे सुधारित प्रमाण परिशिष्ट "ब" (एकूण पृष्ठे २२) यास शासनाची मान्यता खालील नमूद केलेल्या तरतुदीच्या आधीन राहून देण्यात येत आहे."

१) पुर्वानुभवातील निष्कर्ष व निकष यावर आधारित माती उत्पादन कामे व द्वारे निर्मिती व उभारणी याकरिता आवश्यक उत्पादन यंत्रे, यंत्रे व पूरक अद्ययावत इत्यादी यंत्र समुहाचा घटक (युनिट) यावर आधारित उत्पादन क्षमतेनुसार सदर वार्षिक उद्दिष्टे ठरविण्यात आली आहेत.

१) सादर निकष हे प्रत्यक्ष उपलब्ध संयंत्र साधनसामुग्री व तात्कालिक निकड यावर आचारित असून यापुढे स्थितीजन्य स्वरुपात मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) पाटबंधारे विभाग, नाशिक यांचे स्तरावर पुनर्विलोकन आवश्यक राहिल.

२) गांविची कामाच्या निमित्त कार्यप्रकरणातील परिस्थितीजन्य गरजेनुसार यांत्रिकी आस्थापनेतील संख्यात्मक बदल व अगार कामे निस्तारागुळे होणारे मुख्यालय स्थलांतर इत्यादी यांचे संपूर्ण अधिकार पाटबंधारे विभागाकडे राहतील. आवश्यक प्रकरणांच्या अभियंता (यांत्रिकी) तांत्रिक यंत्रणी प्रतिनर्णी पालरण कार्यकमावर आचारित आस्थापना पुनर्विलोकन करून माहे जून/जुलै महिन्यात घेण्यात येईल. प्रस्ताव शासनास सादर करिता सादर करावा.

उक्त शासन निर्णय हा पाटबंधारे विभागाने केलेल्या अनीपचारिक संदर्भास वित्त विभाग क्र.१६५२ दि.६/५/९४, नियोजन विभाग क्र.१९२ दि.२२/१०/९२, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.५११ दि.२९/४/९४ प्राप्त मान्यतेनुसार त्यांचे सहमतीने निर्गमित करण्यात आले आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांना आदेशानुसार व नांवांने

परिशिष्ट 'अ' (पृष्ठ-२)
परिशिष्ट 'ब' (पृष्ठ-२२)

(सु. वा. केदार)

शासनाचे अवर सचिव (गां)

- १) मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- २) मुख्यमंत्री (पाटबंधारे) यांचे स्वीय सचिव,
- ३) मुख्यमंत्री (जलसंधारण) यांचे स्वीय सचिव,
- ४) मुख्यमंत्री (सा. बां. वि.) यांचे स्वीय सचिव,
- ५) राज्यमंत्री (पाटबंधारे) यांचे स्वीय सचिव,
- ६) राज्यमंत्री (जलसंधारण) यांचे स्वीय सचिव,
- ७) राज्यमंत्री (सा. बां. वि.) यांचे स्वीय सचिव,
- ८) लेखापाल (१)/(२) (लेखा व अर्थजोतना) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
- ९) लेखापाल (१)/(२) (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर,
- १०) सचिव (पाटबंधारे) पाटबंधारे विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११) सचिव (लासेवि) पाटबंधारे विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) सचिव (वां. कां. वि.) सा. बां. वि. यांचे स्वीय सहाय्यक
- १३) सचिव (रस्ते) सा. बां. वि. यांचे स्वीय सहाय्यक
- १४) सचिव वित्त विभाग, मंत्रालय यांचे स्वीय सचिव
- १५) सचिव (व्यय) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १६) सचिव (नियोजन) नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १७) सचिव सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १८) सचिव (ग्राम विकास) ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १९) सचिव (मुख्य अभियंता व सहाय्यक) पाटबंधारे विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २०) मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग/सर्व अधीक्षक अभियंता, पाटबंधारे विभाग/सर्व तांत्रिक उपसचिव (पा. वि.) / सहाय्यक सचिव (पा. वि.)
- २१) सहाय्यक सचिव (यांत्रिकी) कार्यासन संग्रहालय

कालवा स्वच्छता कामे - संयुक्त तपासणी करुन
मोजमापे अंतिम करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

शासन परिपत्रक क्र.कास्वका १०१४/(प्र.क्र.१६२/२०१४)/यांत्रिकी

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : ३१ ऑक्टोबर २०१४

परिपत्रक

संदर्भ :- १) शासन परिपत्रक क्र.पाखरण ११.०९/प्र.क्र.१४०/०९/यांत्रिकी, दि. १७.३.२०१०

२) शासन परिपत्रक क्र.वापाका २०१४/(प्र.क्र.१५५/२०१४)/यांत्रिकी, दि. २६.९.२०१४

महाराष्ट्रातील मोठ्या, मध्यम व लघु पाटबंधारे प्रकल्पांवरील कालव्याधी, दुरुस्ती, स्वच्छता, गाळ निर्मूलन व झालेमुडपे काढण्याची कामे यांत्रिकी संघटनेकडील उपलब्ध यंत्रसामुग्रीद्वारे करण्यात येतात. याबाबतच्या कार्यपध्दतीचे निर्देश संदर्भित परिपत्रकाद्वारे क्षेत्रीय मुख्य अभियंता यांनी देण्यात आलेले आहेत. सादर कामे करतांना संदर्भित पत्र क्र.१ च्या परिपत्रकाची काटेकोरपणे अंमलबजावणी करणे अपेक्षित आहे.

महालेखापाल यांनी सुध्दा ये ते जुलै २०१४ मध्ये झालेल्या यांत्रिकी संघटनेच्या कार्यपध्दती त्रिखातपासणीत (Performance Audit) ही बाब शासनाच्या निदर्शनास आणून दिली आहे. संदर्भित परिपत्रकातील निर्देश स्वयंस्पष्ट आहेत. त्यानुसार सर्व संबंधित स्थापत्य व यांत्रिकी संघटनेकडील कार्यकारी अभियंता यांनी उपरोक्त कामे करतांना परिपत्रकातील निर्देशांचे अनुपालन करावे. मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांच्या कार्यालयातील संनियंत्रण व किंमत नियंत्रण कक्ष याबाबत संनियंत्रण करेल. तसेच मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांच्याकडून दर वर्षाचा प्रकल्पाचे मातीकाम व कालवा स्वच्छता या कामांमधील गुणांक निश्चित करवताकरीता शासनास प्रस्ताव सादर करण्यात यावा.

संदर्भित पत्र क्र.३ च्या शासन परिपत्रकामध्ये निर्देश दिल्यानुसार वार्षिक पाखरण बैठकीत प्रतिवर्षी १५ ऑगस्ट पर्यंत मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी या परिपत्रकासोबतच्या विवरणपत्रात माहिती सादर करण्याची दखला घ्यावी.

(र.ए.उपासत्री)
शासनाचे उपसचिव

प्रति,

- १) महालेखापाल, मुंबई/नागपूर
- २) सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग.
- ३) सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग.
- ४) सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग
- ५) सर्व कार्यकारी अभियंता, जलसंपदा विभाग.

प्रति: यांत्रिकी कार्यासन (संग्रहार्थ)

विवरणपत्र

विषय: यांत्रिकी संघटनेकडून हाती घ्यावयाच्या कालवा स्वच्छता कामांच्या संयुक्त तपासणीबाबतचे तसेच प्रस्तावित गुणांकाचे वार्षिक विवरणपत्र

संदर्भ: महाराष्ट्र शासन, जलसंपदा विभाग परिपत्रक क्र. कास्वका १०१४/
(प्र.क्र. १२/२०१४)/यांत्रिकी, दिनांक ३१.१०.२०१४

वर्ग:-

यांत्रिकी संघटनेकडून हाती घेतलेल्या कालवा स्वच्छता कामांची संख्या	हाती घेतलेल्या कामांपैकी सक्षम स्तरावरून स्थापत्य विभागातर्फे तांत्रिक मान्यता दिलेल्या कामांची संख्या	पूर्ण झालेल्या कामांची संयुक्त मोजणी झालेल्या कामांची संख्या	कल्पाचे मातीकाम व कालवा स्वच्छता या कामांमधील प्रस्तावित गुणांक	शेरा
३		४	५	६

महाराष्ट्र शासन

पत्रांक : २२६१०.
फॅक्स फॅक्स क्रमांक : २२०२ ३२१३.
ईमेल : 23232323@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.१५/२०१५)/यांत्रिक
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २७ जानेवारी, २०१५.

स्वी ऑफिसीयता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.	-	सदस्य
स्वी ऑफिसीयता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर.	-	सदस्य.
मुख्य ऑफिसीयता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे.	-	सदस्य.
मुख्य ऑफिसीयता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद.	-	सदस्य.
मुख्य ऑफिसीयता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती.	-	सदस्य.
मुख्य ऑफिसीयता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव.	-	सदस्य.
मुख्य ऑफिसीयता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, मुंबई.	-	सदस्य.
यांत्रिकी अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक.	-	सदस्य सचिव.

विषय : पाखरण व सनियंत्रण समितीच्या दि.२३.१.२०१५ रोजी आयोजित बैठकीचे इतिवृत

संदर्भ : १) शासन-समक्रममांक दिनांक २०.१.२०१५ चे पत्र.

२) विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद यांचे पत्र क्र.२०१५/मग्रारोहयो, दि.२१.१.२०१५.

३) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे पत्र क्र.रोहयो/जलअ/अका-४/०३/२०१५, दि.२२.१.२०१५.

प्रति,

मुख्य ऑफिसीयता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २३ जानेवारी, २०१५ रोजी झालेल्या पाखरण व सनियंत्रण समितीच्या बैठकीचे इतिवृत उपस्थिती अहवालासह माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे.

आपला,

(भूषण राठोड)

शासनाचे कक्ष अधिकारी

पत्र : वरीलप्रमाणे

त

१) मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, जलसंपदा विभाग,
गा.स. रुग्णालय संकुल, नवीन मंत्रालय, मुंबई-४०० ००१.

मुख्य अभियंता (द. व प्र.) व स.स. यांच्या अध्यक्षतेखाली नवीन मंत्रालय, गोकुळदास तेजव्हाळ
 लणगाव, सह्याद्री येथे दि. २३.१.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या यंत्रसामुग्री पाखरण व सविस्तर
 समितीच्या बैठकीस उपस्थितांची यादी.

अ.क्र.	उपस्थित अधिकारी यांचा नांव	पदनाम व कार्यालय
१	श्री. ह. आ. ढंगारे	मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती.
२	श्री. र. आर. कांबळे	मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
३	श्री. ह. मे. शिंदे	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव
४	श्री. व्ही. के. कांबळे	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
५	श्री. भा. भ. सरवैया	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक.
६	श्री. पंढ	प्रतिनिधी - मुख्य अभियंता, कोकण प्रदेश, मुंबई

२०५ १२६ ५

महाराष्ट्र शासन

दूरध्वनी क्रमांक - २२०२ २६१०.
फॅक्स क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५)/यांत्रिकी
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १३ मार्च, २०१५.

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय: युत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची बैठक.

दिनांक ०७ मार्च, २०१५.

संदर्भ - १) शासन परिपत्रक समक्रमांक दिनांक २६.९.२०१४.

२) शासन पत्र समक्रमांक दिनांक ५.३.२०१५.

संदर्भ - १)

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक ०७ मार्च, २०१५ रोजी समितीची बैठक झाली. सदर बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी साबित जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत जोडण्यात आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल भूमलबजाबणी अधिकारी यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

आपला,

(श. म. देवकाते)
शासनाचे अवर सचिव

सोबत: कार्यवृत्ताची प्रत

प्रत,

मा.प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.

१३/१५

दिनांक ०३-२० रोजी दुपारी २.०० वाजता श्री.रा.ब.घोटे, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या "यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती EDC च्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिकाऱ्यांची यादी.

अ.क्र.	अधिकाऱ्यांचे नाव व पद
१	श्री.वि.कृ.कांबळे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, नाशिक तथा सदस्य.
२	मुख्य अभियंता तथा प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद तथा सदस्य
३	श्री.र.ए.उपासनी, अधीक्षक अभियंता व उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
	Video Conferencing द्वारे खालील सदस्य.
४	मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव यांचे प्रतिनिधी.
५	श्री.ह.आ.ढंगारे, मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती.
६	मुख्य अभियंता, जसंनि, पुणे यांचे प्रतिनिधी.

दिनांक ७.३.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या "यंत्रसामग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती (EDC)" बैठकीचे कार्यवृत्त.

अ.क्र.	विषय	अपलवनावणी अधिकारी	पदा
१	हिंगोली जिल्ह्याच्या अन्वयानुसार कारखान्यांचे उपाययोजना आले.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)	
२	मराठवाडा विभागास पोक्लेनस ४० एवजी ५२ संयंत्रे उपलब्ध करून देण्यात आल्याबाबतची माहिती मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांनी दिली. त्याचा पुरेपूर वापर करण्यात यावा, असे सूचित करण्यात आले.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नांदेड.	
३	पैठण डावा कालवा शाखा क्र.६४ व ७० चे दुरुस्ती कामे यांत्रिकी विभागाकडून करून घेणेबाबत मुख्य अभियंता (लाक्षीवि), औरंगाबाद यांनी सूचित केले. तसेच परभणी-५ नग, जालना-५ नग एक्सकॅक्टर्स हे जायकवाडी प्रकल्पावर पाखरण केलेल्या संयंत्रामधूनच उपलब्ध करून देण्याचे मुख्य अभियंता (लाक्षीवि), औरंगाबाद व मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांनी मान्य केले. तसेच जिल्हाधिकारी, लातूर व बीड यांचेसाठी प्रत्येकी ५ नग संयंत्रास मान्यता देण्यात आली. हिंगोली जिल्हाधिकारी यांच्या मागणीनुसार ५ नग एक्सकॅक्टर्स उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात आली.	मुख्य अभियंता (लाक्षीवि), औरंगाबाद, मुख्य अभियंता (जवि), अमरावती, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नांदेड/नागपूर.	
४	पुणे जिल्ह्यातील कामांसाठी १ नग एक्सकॅक्टर उपलब्ध असून, याव्यतिरिक्त २ नग यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांनी पुणे येथून उपलब्ध करून देण्यास बैठकीत मान्यता देण्यात आली. तसेच पुणे विभागासाठी असलेल्या संयंत्राच्या मागणीबाबत, सोलापूर जिल्ह्यातील (१० नग) कार्यरत संयंत्रे तसेच सुरु ठेवण्याबाबतच्या मुख्य अभियंता (यां) नाशिक यांच्या प्रस्तावास मान्यता देण्यात आली. याव्यतिरिक्त बारामती व दौंड येथे प्रत्येकी ५ नग एक्सकॅक्टर्स उपलब्ध करून देण्यात येतील असे सर्वानुमते ठरले. तथापि शासन निर्णय दि.२५.८.२०११ नुसार कार्यवाही करावी.	मुख्य अभियंता (जवि), पुणे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, पुणे.	
५	नाशिक प्रदेशासाठी आयुक्तांची ५३ नग संयंत्रांची मागणी असून, ४ नग एक्सकॅक्टर्स यापुढीच जळगाव जिल्ह्यातील कामांसाठी उपलब्ध करून दिलेली आहेत. त्याव्यतिरिक्त १० नग (पुढीलप्रमाणे) असे एकूण १४ नग एक्सकॅक्टर्स उपलब्ध करून देण्यात येतील असे मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांनी सांगितले. (नाशिक-२ नग, जळगाव-२ नग, अहमदनगर-२ नग, नंदूरबार-२ नग व धुळे-२ नग) तसेच मुख्य अभियंता (स्था), जळगाव यांनी बैठकीत मागणी केल्यानुसार १ नग एक्सकॅक्टर व टिप्पर्स कौलिंग बंधारा कालवा/सोनवद फिडर/सय्यदनगर एक्सप्रेस कालवा या कामांसाठी उपलब्ध करण्याचे मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांनी मान्य केले.	मुख्य अभियंता (तापी पा.वि.म), जळगाव व मुख्य अभियंता (यां), नाशिक, अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नाशिक	१५०

६	<p>मुख्य अभियंता (स्था), जलसंपदा विभाग, नागपूर यांचे VC ची सुविधा बंद असल्याने बैठकीत चर्चा करू शकले नाहीत. मुख्य अभियंता, अमरावती यांनी ३ युनिट्स अन्य ठिकाणी देण्यासाठी उपलब्ध होऊ शकतील असे सांगितले. याबाबत मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांनी आवश्यक निर्णय घ्यावा असे ठरले.</p>	<p>मुख्य अभियंता (जावि), अमरावती व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक.</p>
---	---	--

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

१६०००१

११३५११

१५९

महाराष्ट्र शासन

दुरध्वनी क्रमांक - २२०२ २६१०.
फॅक्स फॅक्स क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५/यांत्रिकी)
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २२ एप्रिल, २०१५.

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेयि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय : यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची बैठक.

दिनांक २१ एप्रिल, २०१५- तिसरी बैठक

संदर्भ : १) शासन परिपत्रक समक्रमांक दिनांक २६.९.२०१४.

२) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/९६४/सन २०१५.

दिनांक ६/४/२०१५

३) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/१११७/सन २०१५.

दिनांक १६/४/२०१५

महोदय,

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २१ एप्रिल, २०१५ रोजी सांमतीची तिसरी बैठक झाली. सदर बैठकांचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत जोडण्यांत आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल अर्बिलब जावणी अधिकारी यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

आपला,

(श.म. देवकाते)
शासनाचे अवर सचिव

सोबत : कार्यवृत्ताची प्रत

प्रत:-

मा.मंत्री (जलसंपदा) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई- ३२ यांना माहितीसाठी सादर.

१. प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
२. प्रधान सचिव (लाक्षेडि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
३. मुख्य अभियंता (द व. प्र.) व सहाय्यक सचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
४. सचिव (मोप्र. १), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक.
५. सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रति.

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)

प्रति.

अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक, तथा सदस्य सचिव.

अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे/औरंगाबाद/अमरावती:

यांत्रिकी कार्यासन संग्रहांथ.

दिनांक २१.४.२०१५ रोजी दुपारी ४.०० वाजता श्री.व्ही.एम.कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (द.प्र.) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या "यंत्रसामुग्री पाखरण व संनियंत्रण समिती EDC" च्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिकाऱ्यांची यादी.

अ.क्र.	अधिका-यांचे नाव व पद
	Video Conferencing द्वारे खालील सदस्य.
१	श्री.के.एम.शहा, मुख्य अभियंता (जस), पुणे
२	श्री.आर.डी.शिंदे, मुख्य अभियंता तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव
३	श्री.एम.जिवणे, अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक
४	श्री.गुंवाडे, प्रतिनिधी, मुख्य अभियंता (यां), नाशिक
	श्री.र.ए.उपासनी, उपसचिव (मोप्र-१)

दिनांक २१.४.२०१५, रोजी संपन्न झालेल्या यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समिती (EDC) विसर्ग बैठकीचे कार्यवृत्त

अ.क्र.	आलेली बाब व घेण्यात आलेले निर्णय	अहवाल जावणी अधिकारी	थोरा
१	मार्गाल बैठकीच्या इतिवृत्ताचे अनुपालन सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)	
२	प्रा.स.मु.ग्री. मोहोदय (उपसंपदा) यांचे अध्यक्षतेखाली दि. २३/१/२०१५ रोजी जळगाव येथे झालेल्या बैठकीमध्ये मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक यांना दिलेल्या निर्देशानुसार जळगाव जिल्हयातील "सर्वासाठी पाणी टंचाईमुक्त महाराष्ट्र २०१९" अंतर्गत जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत कामासाठी कंत्राड येथून १ मशीन व पुणे येथून १ मशीन असे अतिरिक्त २ नग एस्कॅक्टर उपलब्ध करून देण्याचे ठरले.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) मुख्य अभियंता (जस), पुणे मुख्य अभियंता (जस), औरंगाबाद	
३	पाखरण सनियंत्रण समितीच्या दि. २३/१/२०१५ च्या बैठकीत अमरावती प्रदेशासाठी एस्कॅक्टर-१७ नग, लोडर्स-०४ नग, डोझर्स-०४ नग असे एकूण २५ नग यंत्रसामुग्री उपलब्ध करून देण्याचे शासन आदेश देण्यात आले आहेत. तथापि, अमरावती प्रदेशातील जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत कामासाठी आलेली यंत्रसामुग्रीची मोठ्या प्रमाणात मागणी आहे, तरी उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या संयंत्राशिवाय ७ नग अतिरिक्त एस्कॅक्टर अमरावती प्रदेशातील जलयुक्त शिवार अभियानासाठी देणेसाठी कमी प्राधान्यक्रम असलेल्या कालव्यावरील कामे बंद करावी लागतील त्यास संबंधित मुख्य अभियंता (स्थापत्य) यांची सहमती घेण्याच्या अटीवर एकूण ७ संयंत्रे उपलब्ध करून देण्याचे ठरले.	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक मुख्य अभियंता (जस) अमरावती	
४	जलयुक्त शिवार अभियानासाठी उपलब्ध करून दिलेल्या यंत्रसामुग्रीपैकी काही यंत्रसामुग्री डिझेलसाठी विनावापर रहात आहे असे मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांनी दूरध्वनी चर्चेमध्ये सांगितले. याबाबतचा आढावा घेऊन शासनास तात्काळ अहवाल सादर करावा	मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक	

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

२०१/८/२०१०

महाराष्ट्र शासन

दुरध्वनी क्रमांक - २२०२ २६१०.
फॅक्स फॅक्स क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd234atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५)/सं
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २५ मे, २०१५.

प्रति,

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय : दिनांक १८ मे, २०१५ रोजी झालेल्या यंत्रसामुग्री चाखरण व सनियंत्रण समितीची च्या
चौथ्या बैठकीचे इतिवृत्त (Vidio conference द्वारे).

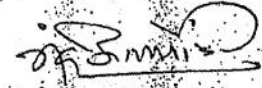
संदर्भ : १) शासन परिपत्रक समक्रमांक दिनांक २६.९.२०१४.

- २) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/७९४/सन २०१५
दिनांक २०/३/२०१५.
- ३) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/१२१५/सन २०१५
दिनांक २७/४/२०१५.
- ४) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(२७/१४)/१३१०/सन २०१५
दिनांक ७/५/२०१५.
- ५) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(९/१४)/१३३३/सन २०१५
दिनांक ९/५/२०१५.
- ६) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(९/१४)/१३९८/सन २०१५
दिनांक १४/५/२०१५.

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक १८ मे, २०१५ रोजी Vidio
conference द्वारे समितीची ४ थी बैठक झाली. सदर बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी
सोबत जोडून पाठविण्यात येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत
जोडण्यात आली आहे.

समित : कायवत्ताची प्रत

कल्याण
Raha
24/4/17

(नं. ए. फोंडके)

कक्ष अधिकारी, जलसंपदा विभाग

प्र. प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
स. प्रधान सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
मा. मुख्य अभियंता (द. व. प्रा. व. सहसचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
उप सचिव (सी. प्र.), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
अवर सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)

यांत्रिकी कार्यासिन संप्रहार्थ.

दिनांक १८/०६/२०१५ रोजी दुपारी ४.३० वाजता श्री.व्ही.एम.कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (वि.प्र.) व उप सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झालेल्या "यंत्रसामुग्री पाखरण व समिती या समिती EDC" च्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिकाऱ्यांची यादी.

अधिका-यांचे नाव व पद	
	श्री.वि.कृ.कांवळे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक.
	श्री.अ.कि.सुरुशे, मुख्य अभियंता (वि.प्र.), जलसंपदा विभाग, पुणे तसेच मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे अतिरिक्त कार्यभार
	श्री.र.ए.उपासनी, अधीक्षक अभियंता व उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

दिनांक १८.०५.२०१५ रोजी संपन्न झालेल्या यंत्रसामुग्री पाखरण व सैनियंत्रण समिती (SDD) च्या बैठकीचे कार्यवृत्त.

क्र.सं.	वर्ग	विवरण	अधिकारी	पदा
१	मागील वेदकीच्या इतिहासाचे अनुपाळन करणेसाठी संचालक		अभियंता (स्था) व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)	
२	जालना जिल्हातील जलयुक्त शिवार अभियाना अंतर्गत कामासाठी ४ डोझर्स उपलब्ध करून देण्याबाबत चर्चा झाली. चर्चेनुसार यांत्रिकी मंडळ, नाशिक यांनी २ डोझर्स आणि यांत्रिकी मंडळ, पुणे व कोल्हापूर यांनी प्रत्येकी एक डोझर असे एकूण ४ डोझर्स उपलब्ध करून द्यावेत.		मुख्य अभियंता (लाक्षेवि), औरंगाबाद, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ., यांत्रिकी मंडळ, नांदेड.	
३	कोल्हापूर व सांगली जिल्हासाठी पावसाळ्यापूर्वी कामे करणेचा कामाचा कालावधी कमी असल्याने संयंत्रे वाढवून लवकर काम पुणे करण्यासाठी जलयुक्त शिवार अभियाना अंतर्गत खालीलप्रमाणे संयंत्र उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात आली. या मशिनरी द्वारे पावसाळ्यापूर्वी हाती घेऊन पूर्ण करता येतील अशी अंदाजे १५० स.घ.मी. परिमाणाची जलयुक्त शिवार अभियाना अंतर्गतची कामे हाती घेण्यात येतील.		मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक व अ.अ. यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर	

	एस्कव्हेट्स	लोडर्स	डोझर्स	एकूण
कोल्हापूर	२	१	२	५
सांगली	२	१	२	५

४	<p>येक घातलेल्या भावसाळ्याचा विचार करून त्यापूर्वी कामे पूर्ण होण्याच्या हद्दीकोनातून उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहेत. हे डोझर्स पाखरण करणं कामासाठी आवश्यक नसतं. पुणे विभागात आदाजे १० डोझर्स अतिरिक्त मुध्य अभियंता (यांत्रिकी) यांनी सांगितले. बाचेअंती त्यास कार्यांतर माचताचण्यास आणी</p>	<p>मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) नाशिक व मुडळ, नांदेड</p>
५	<p>मा अद्यक्षा, मुख्य अभियंता (जल) व नाशिक विभाग जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत सुरु असलेल्या कामांचा प्रगती अहवाल विशेष प्रपत्रात दरमहा १६ व ३०/३१ तारखेस शासनास सादर करावा. तसेच सदर प्रगती अहवाल कामे सुरु असलेल्या महसुल विभागास देखील देण्यात यावा, व या अंतर्गत संयंत्रांचा वापर पुरेपुर होत नसल्यास तसे संबधीत महसुल विभागाच्या निदर्शनास आणून द्यावे. संयंत्रांचा पुरेपुर वापर होईल याची दक्षता घ्यावी.</p>	<p>मुख्य अभियंता (जल) व नाशिक विभाग (यांत्रिकी) नाशिक व मुडळ, नांदेड</p>

सर्व उपस्थितांचे आभार मानून बैठक संपन्न झाली.

३५३ त ३५०

महाराष्ट्र शासन

दूरसंचार विभाग - २२०२ २६१०.
फाक्स नंबर क्रमांक - २२०२ ३२१३.
ई-मेल - wrd2@atech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५) पाखरण
जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २९ सप्टेंबर, २०१५

प्रति

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

विषय : दिनांक २९ जून, २०१५ रोजी झालेल्या यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीच्या पाचव्या बैठकीचे कार्यवृत्त (Video conference द्वारे).

संदर्भ : १) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक सनिस/पाखरण/२०१४/(प्र.क्र.१५६/२०१४)
दिनांक २६.९.२०१४..

२) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां २/१६५१/सन २०१५,
दिनांक १/६/२०१५

३) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(९/१४)/१३९८/सन २०१५,
दिनांक १४/५/२०१५

४) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां२/(७९/०५)/१७९९/सन २०१५,
दिनांक १२/६/२०१५

मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक २९ जून, २०१५ रोजी Video conference द्वारे यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची (EDC) ५ वी बैठक झाली. सदर बैठकीचे कार्यवृत्त साहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत जोडण्यात आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल अंमलबजावणी अधिकारी यांनी शासनास भिन्नाविलंब सादर करावा.

स्नेहल सु. केदारी
(स्नेहल.सु.केदारी)
कक्ष अधिकारी

सोबत कार्यवृत्तसमी प्रत

सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक,
 सचिव (लाभार्थी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक,
 मुख्य अभियंता (द.व.प.) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक,
 सचिव (सीप्र.प.), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,
 सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी डडळ, नाशिक, तथा सदस्य सचिव,
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी डडळ, नागपूर/पुणे/कोल्हापूर.

016

यांत्रिकी कार्यासम प्रहाथ

३०/६/१५
 ११

दि. २९/०६/१९ रोजी श्री. वि. सा. कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली सयंत्रसाधुग्री पाखोराण व सनियंत्रण समिती (EDO) च्या ५ व्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिका-यांची यादी

अ.क्र.	अधिका-यांचे नाव व पदनाम
१	श्री. सु. सा. कुलकर्णी, मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
२	श्री. र. सा. कुलकर्णी, उपसंचालक, अधीक्षक अभियंता, व उप सचिव (मोप्र-१); जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३	श्री. स. सा. कुलकर्णी, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, नागपूर
४	श्री. व. सा. कुलकर्णी, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, पुणे
५	श्री. व. सा. कुलकर्णी, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, नांदेड.
६	श्री. वि. सा. कुलकर्णी, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, नाशिक.
७	श्री. वि. सा. कुलकर्णी, अ. अ. यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर.

अ.क्र.	बैठकीत झालेली चर्चा व घेतलेले निर्णय	अंमलबजावणी अधिकारी	शेरा
१	<p>मागील बैठकीच्या इतिवृत्ताचे अनुपालन सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या.</p> <p>ईरई नदीतील (जि. चंद्रपूर) गाळ काढण्यासाठीच्या कामासाठी संयंत्रे उपलब्ध करून देण्याबाबत बैठकीत चर्चा झाली. ईरई नदी, जिल्हा चंद्रपूर येथील दानाला पुलावरील नदी प्रवाह बदलणे कामासाठी यांत्रिकी विभाग, चंद्रपूर यांचे अंतर्गत एस्कॅक्टर-२-२ नग, डोझर-२ नग टिप्पर-४ नग ही संयंत्रे डिझास्टर मनेजमेंटसाठी जिल्हाधीकारी, चंद्रपूर यांना उपलब्ध करून देण्यात आलेली होती. त्याप्रमाणे काम पुर्ण झालेले आहे. आवश्यक सर्व संयंत्रे यांत्रिकी विभाग, चंद्रपूर अंतर्गत उपलब्ध असल्याने सादर कामासाठी आता संयंत्रांची आवश्यकता नाही अशी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर यांनी माहिती दिली. त्या अनुषंगाने, ईरई नदीतील गाळ काढण्यासाठी एस्कॅक्टर-२ नग, डोझर-२ नग, टिप्पर-४ नग संयंत्रे उपलब्ध करून देण्यास कार्यान्तर् मंजूरी देण्यात आली. याबाबतचा आर्थिक भौतिक प्रगती अहवाल सादर करण्यात यावा.</p>	<p>सर्व मुख्य अभियंता (स्थायी) व मुख्य अभियंता (यांत्रिकी)</p> <p>नागपूर</p>	शेरा
३	<p>पुणे जिल्हयातील मावळ तालुक्यातील जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत कामासाठी उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या संयंत्राशिवाय ४ नग अतिरिक्त एस्कॅक्टर व ४ नग टिप्पर उपलब्ध करून देण्याबाबत बैठकीत चर्चा झाली.</p> <p>यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांचे अंतर्गत ४ ऐवजी ३ संयंत्रांचा उपयोग करून इंदोरी व नवलकुमरे येथील कामे पुर्ण करण्यात आली. रुग्णा काम उपलब्ध नाही अशी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे यांनी माहिती दिली. त्यानुसार ३ एस्कॅक्टर सादर कामास उपलब्ध करून देण्यास कार्यान्तर् मंजूरी देण्यात आली. याबाबतचा आर्थिक नौतिक प्रगती अहवाल सादर करण्यात यावा.</p>	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, पुणे	
४	<p>रत्नागिरी जिल्हयातील वशिष्ठी व अर्जुना नदीपात्रातील गाळ काढण्याबाबतच्या कामास संयंत्रे उपलब्ध करून देण्याबाबत. रत्नागिरी जिल्हयातील वशिष्ठी व अर्जुना नदीपात्रातील गाळ काढण्याचे काम पुर्ण झालेले आहे; अशी अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर यांनी माहिती दिली. सादर कामास एस्कॅक्टर-२ नग व डोझर-३ नग उपलब्ध करून देण्यास कार्यान्तर् मंजूरी देण्यात आली व याबाबतचा आर्थिक भौतिक प्रगती अहवाल सादर करावा.</p>	अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, कोल्हापूर	

महाराष्ट्र शासन

सदरध्वनी दिनांक - २०२२ २६१०.
 क्र.सं.संयंत्र-२०२२ ३२१३.
 ई-मेल - wrd234tech@gmail.com

क्र.संयंत्रे-२०१५/(प्र.क्र.६४/१५)/यांत्रिकी
 जलसंपदा विभाग,
 भादाम कामा मार्ग,
 हुतात्मा राजगुरु चौक,
 मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
 दिनांक : १४ डिसेंबर, २०१५.

प्रति

मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक, तथा सदस्य.
 मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, नागपूर, तथा सदस्य.
 मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, पुणे, तथा सदस्य.
 मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक (लाक्षेवि), औरंगाबाद, तथा सदस्य.
 मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, अमरावती, तथा सदस्य.
 मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, जळगांव, तथा सदस्य.
 मुख्य अभियंता (जसं), जलसंपदा विभाग, कोंकण प्रदेश, हुतात्मा चौक, मुंबई, तथा सदस्य.

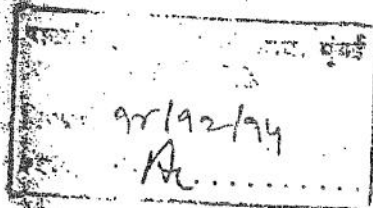
विषय : दिनांक १० डिसेंबर, २०१५ रोजी दुपारी ३-०० वाजता झालेल्या यंत्रसामुग्री
 पाखरण व सनियंत्रण समितीच्या (EDC) ६ व्या बैठकीचे कार्यवृत्त (Video
 Conference द्वारे).

संदर्भ : १) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक सनिस/पाखरण/२०१४/(प्र.क्र.१५६/२०१५)
 दिनांक २६.९.२०१४.
 २) मुख्य अभियंता (यां), नाशिक यांचे पत्र क्र.मुअयां/तां २/(२७/१४)/सन २०१५,
 दिनांक ५/१२/२०१५

मुख्य अभियंता (द.प्र.) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक १० डिसेंबर, २०१५ रोजी दुपारी ३-००
 वाजता Video conference द्वारे यंत्रसामुग्री पाखरण व सनियंत्रण समितीची (EDC) ६ वी बैठक झाली. सदर
 बैठकीचे कार्यवृत्त माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी सोबत जोडून पाठविण्यांत येत आहे. बैठकीस उपस्थित
 असलेल्या अधिकारी व सदस्यांची यादीही सोबत जोडण्यात आली आहे.

सदर कार्यवृत्तातील संबंधित मुद्द्यांबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल अंमलबजावणी अधिकारी
 यांनी शासनास विनाविलंब सादर करावा.

सोबत कार्यवृत्ताची प्रत

स्नेहल सु. केदारी
 (स्नेहल सु. केदारी)

o/c. कक्ष अधिकारी.

मा. साचव (लाक्षिक), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक.
 मा. मुख्य अभियंता (द व प्र) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
 उप सचिव (मोप्र), जलसंपदा विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
 अवर सचिव (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

सचि,

सर्व मुख्य अभियंता (स्थापत्य) (उपरोक्त समिती सदस्य वगळून)
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक, तथा सदस्य सचिव.
 अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नांदेड .

यांत्रिकी कार्यासिन संप्रहार्थ.

दि. १०/१२/२०१५ रोजी श्री. वि.मा.कुलकर्णी, मुख्य अभियंता (द व प्र) व सह सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली यंत्रसामुग्री पाठ्यरण व सनियंत्रण समिती (EDC) च्या ६ व्या बैठकीस (Video Conference) उपस्थित अधिका-यांची यादी

अ.क्र.	अधिका-यांचे नाव व पदनाम
१	श्री. ए. उपासनी, अधीक्षक अभियंता व उप सचिव (मोप्र-१), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२	श्री. ल. ना. मुंदे, मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे
३	श्री. वि. कृ. कांबळे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, नाशिक
४	श्री. मंडामे, अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नागपूर
५	श्री. मीतीन पोटे, उप अधीक्षक अभियंता, यांत्रिकी मंडळ, नाशिक
६	श्री. काळे, कार्यकारी अभियंता -प्रतिनिधी.-मु.अ.तापी पा.बं.वि.महामंडळ, जळगांव
७	श्री. सायडे, सहा. मुख्य अभियंता - प्रतिनिधी, जलसंपदा विभाग, अमरावती

१६४
११६९

महाराष्ट्र शासन

स्मरणपत्र

तातडीचे / विधानमंडळ प्राथम्य

क्र. लोलेस १०१६/(८/२०१६)/समिती

जलसंपदा विभाग

मादाम कामा मार्ग,

हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक: ०५.०२.२०१६

प्रति,

उप सचिव, (यांत्रिकी /मो.प्र.१),

जलसंपदा विभाग,

मंत्रालय, मुंबई

विषय:- भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांच्या सन २०१३-१४ च्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेदासंदर्भात लोकलेखा समितीची साक्ष

संदर्भ:- शासनाचे, समक्रमाकाचे दिनांक २५.०१.२०१६ चे पत्र व दिनांक २५.०१.२०१६ आणि ०३.०२.२०१६ ची टिप्पणी

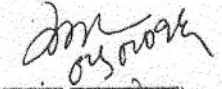
उपरोक्त विषयावरील संदर्भाधीन पत्राचे व टिप्पणीचे अवलोकन करावे.

२ भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांचा सन २०१३-२०१४ या वर्षाचा आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र.३.४ "जलसंपदा विभागाच्या यांत्रिकी संघटनेची कार्यपद्धती व ३.७ "कंत्राटदाराला जादा प्रदान" या संदर्भात लोकलेखा समिती जलसंपदा विभागाची दिनांक १०.०२.२०१६ रोजी साक्ष घेणार असल्याचे वरील पत्रान्वये यापूर्वीच कळविण्यात आलेले आहे.

३. सदर परिच्छेदावरील उत्तरे आपल्या कार्यासनाकडून अद्यापही प्रलंबित आहेत. सदर परिच्छेदासंदर्भातील स्पष्टीकरणात्मक जापने महालेखाकार कार्यालयाकडे पाठविण्यास फारच अवधी कमी असल्याने, परिच्छेदावरील उत्तरे महालेखापालांकडून परस्पर तपासून घ्यावीत व त्यावर काही आक्षेप नोंदविल्यास त्याची लागलीच पुर्तता करून उत्तराच्या प्रती लोकलेखा समितीस प्रठविण्यासाठी या कार्यासनाकडे कोणत्याही परिस्थितीत दि. ६ फेब्रुवारी २०१६ पूर्वी पाठविण्यात याव्यात असेही कळविण्यात आलेले आहे. विषयाचे गांभिर्य लक्षात घेऊन यासंदर्भात तातडीने कार्यवाही करावी, ही विनंती.

WILE
IRRE
२०१५
५/२

अस (यां) २
३/२/१६
अस (यां)

(प्रशांत साजणीकर)
आ.वि.स व उपसचिव

प्रत माहितीकरीता अग्रोषित

क.अ.(मो.प्र.१/ यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय.

समिती कार्यासन संग्रहार्थ

महाराष्ट्र शासन

अतितात्काळ / विधानमंडळ प्राथम्यक्रम
बैठक दिनांक ०८.०२.२०१६ दु. ३.००
क्र.लोल्लेस २०१६/(प्र.क्र ०८/१६) / समिती

जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई.३२
दिनांक ०६.०२.२०१६

प्रति,

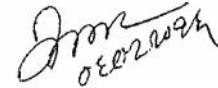
उपसचिव (मोप्र १)
जलसंपदा विभाग,
मंत्रालय, मुंबई.

विषय:- भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांच्या सन २०१३-१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेदावरील लोकलेखा समितीची दिनांक १०.०२.२०१६ रोजीची साक्ष

संदर्भ- १) शासनाचे समक्रमांकाचे दिनांक २५.०१.२०१६ व
०५.०२.२०१६ चे पत्र.

उपरोक्त विषयांकित व संदर्भाधीन पत्रास अनुसरून आपणास कळविण्यात येते की, महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या लोकलेखा समितीने भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांच्या सन २०१३-१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील (परिच्छेद क्रमांक ३,४ व ३.७) या परिच्छेदासंदर्भात शासनाने केलेल्या कार्यवाही संदर्भात बुधवार, दिनांक १० फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दुपारी १२.०० वाजता समिती कक्ष क्र.१९०१ (१९ वा मजला) विधानभवन मुंबई. येथे प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांची साक्ष घेण्याचे निश्चित केले आहे. याशिवाय लोकलेखा समिती इतर अहवालातील या विभागाशी संबंधित परिच्छेदाबाबतची विचारणा करण्याची शक्यता आहे.

२. यासंदर्भात त्यानुषंगाने दिनांक ०८ फेब्रुवारी, २०१६ रोजी दुपारी ३.०० वाजता मा. प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांच्या अध्यक्षतेखाली त्यांच्या दालनात पुर्व तयारी बैठक आयोजित करण्यात आलेली आहे. यास्तव आपण संबंधित अधिकाऱ्यासमवेत आवश्यक त्या माहिती व कागदपत्रासह बैठकीस तसेच दिनांक १०.०२.२०१६ च्या साक्षीच्या वेळी उपस्थित रहावे. ही विनंती.

(प्रशांत साजणीकर)

आंतर वित्त सल्लागार व उपसचिव

प्रत माहितीसाठी व योग्य त्या कार्यवाहीसाठी अग्रेषित-

१. कक्ष अधिकारी (मोप्र १/यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२. स्वीय सहायक प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. समिती कार्यासन संग्रहार्थ-

८४४

महाराष्ट्र शासन

ई मेल व्दारे

क्र. संकीर्ण -२०१५ / (प्र.क्र.१९१ / २०१५) / यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
दिनांक : ५ फेब्रुवारी, २०१६.

प्रति,
महालेखापाल लेखा (२)
महाराष्ट्र राज्य,
नागपूर - ४४० ००१.

विषय : भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांच्या सन २०१३-१४
च्या आर्थिक क्षेत्र परिच्छेदांची स्पष्टीकरणात्मक जापने लोकलेखा
समितीकडे पाठविण्याबाबत.

- संदर्भ : १) जलसंपदा विभागाचे पत्र क्र. आक्षेप १०१५ / (२०/२०१५) / समिती,
जलसंपदा विभाग, दि. २६११.२०१५
२) महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाचे पत्र क्र. २५९७ / म.वि.स / ड,
दि. २१.१.२०१६

उपरोक्त विषयाबाबत संदर्भाधीन पत्रान्वये प्राप्त झालेले खालील स्पष्टीकरणात्मक
जापनाची मुद्दे निहाय माहिती (In English) नागपूर, महालेखापाल (२) यांचेकडे तपासणी (Vetting)
साठी सोबत पाठविण्यात येत आहे. स्पष्टीकरणात्मक जापनाच्या मराठी प्रती नंतर पाठविण्यात येतील.

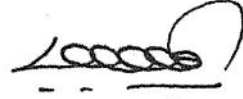
अ.क्र	मुद्दा क्रमांक	विषय
१	३.४.३	नियोजन
२	३.४.३.२	ADP अंतिम करण्यात विलंब
३	३.४.३.३	कामाचे अयोग्य नियोजन
४	३.४.३.४	जुनी यंत्रसामग्री बदलणे
५	३.४.३.५	रुपांतरीत नियमित अस्थायी)converted Regular Temporary - CRT) कर्मचा-यांची कमतरता
६	३.४.४.२	CENVAT क्रेडीट न घेणे
७	३.४.४.३	नागरी विभागाकडून वसुली

८	३.४.४.४	त्रयस्थ पक्षाचे प्रलंबित निरीक्षण शुल्क
९	३.४.४.५	सर्वसाधारण निरीक्षण
१०	३.४.५	विशेष, उप विभाग
११	३.४.६	निधीची अडवणूक
१२	३.४.७.१	विभागीय काम मापण्यासाठी अभिलेख न ठेवणे
१३	३.४.७.२	पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरच्या निरीक्षणात घेत आक्षेपाचे अनुपालन न करणे
१४	३.४.८	निष्कर्ष आणि शिफारशी

Email द्वारे एकूण १ ते २६ पृष्ठे (only reply) सादर करण्यात येत आहेत.

खास दूतामार्फत एकूण १ ते १५६ पृष्ठांचे (Reply with Annexures) सादर करण्यात येत आहेत.

व इंग्रजी ५ शीट
सोबत: वरील प्रमाणे
एकूण पृष्ठे १ ते १५६

(र.ए. उपासनी)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

१/८

सहपत्रासह प्रत,

- १) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, नाशिक
- २) सहाय्यक संचालक (लेखा) समिती जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ.

११६

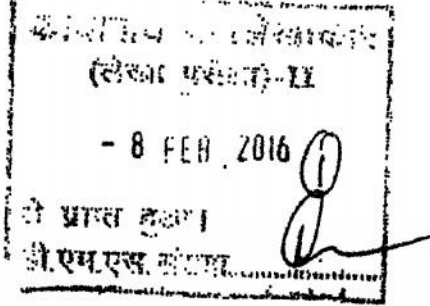
महाराष्ट्र शासन

ई मेल व्दारे

क्र. संकीर्ण -२०१५ / (प्र.क्र.१९१/२०१५)/यांत्रिकी

जलसंपदा विभाग,
मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
दिनांक : ५ फेब्रुवारी, २०१६

प्रति,
महालेखापाल लेखा (२)
महाराष्ट्र राज्य,
नागपूर - ४४० ००९.

विषय : भारताचे नियंत्रक व महालेखापरिक्षक यांच्या सन २०१३-१४
च्या आर्थिक क्षेत्र परिच्छेदांची स्पष्टीकरणात्मक जापने लोकलेखा
समितीकडे पाठविण्याबाबत.

- संदर्भ : १) जलसंपदा विभागाचे पत्र क्र. आक्षेप १०१५ / (२०/२०१५) / समिती,
जलसंपदा विभाग, दि. २६११.२०१५
२) महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाचे पत्र क्र. २५९७ / म.वि.स / ड,
दि. २१.१.२०१६

उपरोक्त विषयाबाबत संदर्भाधीन पत्रान्वये प्राप्त झालेले खालील स्पष्टीकरणात्मक
जापनाची मुद्दे निहाय माहिती (In English) नागपूर, महालेखापाल (२) यांचेकडे तपासणी (Vetting)
साठी सोबत पाठविण्यात येत आहे. स्पष्टीकरणात्मक जापनाच्या मराठी प्रती पाठविण्यात येत

अ.क्र	मुद्दा क्रमांक	विषय
१	३.४.३	नियोजन
२	३.४.३.२	ADP अंतिम करण्यात विलंब
३	३.४.३.३	कामाचे अयोग्य नियोजन
४	३.४.३.४	जुनी यंत्रसामग्री बदलणे
५	३.४.३.५	रुपांतरीत नियमित अस्थायी)converted Regular Temporary CRT) कर्मचा-यांची कमतरता
६	३.४.४.२	CENVAT क्रेडीट न घेणे
७	३.४.४.३	नागरी विभागाकडून वसुली

८	३.४.४.४	त्रयस्थ पक्षाचे प्रलंबित निरीक्षण शुल्क
९	३.४.४.५	सर्वसाधारण निरीक्षण
१०	३.४.५	विशेष, उप विभाग
११	३.४.६	निधीची अडवणूक
१२	३.४.७.१	विभागीय काम मापण्यासाठी अभिलेख न ठेवणे
१३	३.४.७.२	पावसाळ्यापूर्वी आणि पावसाळ्यानंतरच्या निरीक्षणात घेतलेल्या आक्षेपाचे अनुपालन न करणे
१४	३.४.८	निष्कर्ष आणि शिफारशी

Email द्वारे एकूण १ ते २६ पृष्ठे (only reply) सादर करण्यात येत आहेत.

खास दूतामार्फत एकूण १ ते १५६ पृष्ठांचे (Reply with Annexures) सादर करण्यात येत आहेत.

४ इंग्रजी

सोबत: वरील प्रमाणे
एकूण पृष्ठे १ ते १५६

(र.ए. उपासनी)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग

ole

सहपत्रासह प्रत,

- १) मुख्य अभियंता (यांत्रिकी) जलसंपदा विभाग, नाशिक
- २) सहाय्यक संचालक (लेखा) समिती जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) यांत्रिकी कार्यासन संग्रहार्थ.

५७.२३३	७/२/१९
५७.२३३	Me

विवरण क्रमांक २५

(ANNEXURE-A)

4

To	

The Superintending Engineer,
JIPC, Jalgaon

JALGAON MEDIUM PROJECT, D.NO.2, JALGAON
DATED: 01/08/2015

SUB: Draft Para in Audit Report (Civil) 2013-14, Incorrect calculation of Price Variation (PV) led to an over payment of Rs. 11.57 crore to the contractor.

Sir,

In reference to your letter No. JIPC/PB/Audit Para/72/2015 dated 29/07/2015, I want to say that the New Labour indices are available from August-2008 and our work order was issued on 25/08/2009, so there is no need to convert the new indices in old by multiplying factor (4.5). Hence we should not take the multiplying factor for calculation of price variation for Labour.

In connection with second Para, I want to state that the Ministry of Economic Affairs release the indices from April-2004 for the basic year 2004-2005 on September-2010 and our work order was issued on 25/08/2009. Now we are calculating the Price Variation after release of data from April-2004, therefore we must have to revise our calculation of price variation on the new indices of basic year 2004-2005.

Price variation calculated by considering the above facts is enclosed here for necessary action at your end.

Thanking you.

Yours faithfully,

Encl Price Variation sheet

21/08/2015
AJAY KUMAR
DIVISIONAL ACCOUNTS OFFICER, GRADE-II
JALGAON MEDIUM PROJECT, D.NO.2, JALGAON

5

क्रमांक / दिनांक / नं ३१ ५३३० १६६

✓ उपरोक्त विषय संबंधित

उपरोक्त कार्यालयीन कामकाज संबंधित

उपरोक्त अतिरिक्त

अ.अ.यांचे मान्यतेने

सहाय्यक अधीक्षक अभियंता
जळगाव पाटवंपारे प्रकल्प मंडळ
जळगाव

दिनांक : ०५/०५/२०१६ (दिनांक २०१६)

PC
विषय सूची काढित
अर्दी. recorded ये परिणामातून
वे मिळाल्या अभियंताद्वारे देण्या
संश्लेषण P.C. या ठीक आहे
देण्या वर पाठविले
EUL

का.अ.
उ.वि.अ.
प्र.वि.
प्र.अ.
वि.सा.
आ.अ.
स.अ.
उ.अ.
अ.अ.
अ.अ.

Form Orakheba - Varanasi - Major Head:

Name of Agency: IIRC Infrastructure & project, Ltd, Pune
 Name of Work: Providing laying & jointing of 1400 to 1600 MM of MS pipe uniform Ozarkheda Date of receipt of tender: 8443 Deposit work
 in Deegnar including all civil work reqd to complete the work Major Item:
 Agreement No: B-11100-04/01/16/08/2009/05-2009-10
 Date of Work Order: 25.9.2009

Sr No	R.A. Bill No./S.A. No.	Date of Measurement	Cost of work done	Deduct cost of extra item & Amount payable under clause 38	Deduct cost of Material of Advance payment	Net	85% of cost of work done	Labour	POL	Other Material
		9.2009	185563163					2277.00	454.82	
		9.201						0.00	0.00	
			185563163		185563163	13772608.55		2277.00 = 175.15	454.82 = 34.99	175.90 = 13.60
		35						175.15	34.99	175.90
		100						160.33	33.29	126.97
								5102842.31	805463.41	6586418.10
		10.201	123702140					572.00	122.08	432.70
		12.201						0.00	0.00	0.00
			123702140		123702140	105146816.00		572.00 = 190.67	122.08 = 40.69	432.70 = 144.2
		35						190.67	40.69	144.23
		100						160.33	33.29	126.97
								6964099.49	2337297.87	7861346.26
		1.2011	232084510					386.00	81.44	296.10
		2.2011						0.00	0.00	0.00
			232084510		232084510	197271833.20		386.00 = 193.00	81.44 = 40.72	296.10 = 148.1
		35						193	40.72	148.05
		100						160.33	33.29	126.97
								14069137.28	4402912.96	18013464.89
		3.2011	169722717					390.00	81.44	308.56
		4.2011						0.00	0.00	0.00
			169722717		169722717	144264069.45		390.00 = 195.00	81.44 = 40.72	308.56 = 150.1
		35						195	40.72	150.80
		100						160.33	33.29	126.97
								10918575.83	3219837.25	14891708.06

Divisional Accounts Officer (G-1)
 Maharashtra Project Director

5

Price Variation Calculated by Divisional Accountant and actual recovery made by Division Office

Sr.No	R.A. Bill No	Labour	Other Material	POL	Total	Remarks
1	R A Bill No 01	5102842 31	805463 41	5586418 10	12494724	
2	R A Bill No 02	6964099 49	2337297 87	7861374 76	17162772	
3	R A Bill No 03	14069137 28	4402912 96	18013464 89	36485515	Actual amount of price escalation due to R A bill No.5
4	R A Bill No 04	10918575 83	3219837 25	14891708 06	29030121	
5	R A Bill No 05	2621818 9	699095 96	3272096 99	6593012	
	Total (1 to 5)	39676473.81	11464607.45	50625062.80	101766144	
1	R.A. Bill No 06	8818861 09	2535955 58	11213953 86	22569774	
2	R A Bill No 08	547280 54	165394 35	619124 66	1331800	The price escalation calculated by Divisional Accountant but not paid to contractor. Hence recovered from contractor
3	R A Bill No 09	4750769 96	1714519 40	5243877 31	11709167	
4	R A Bill No 10	4516534 95	1781925 42	5303836 97	11602297	
	Total (6 to 10)	18633446.54	6198797.76	22380792.80	47213037	
5	R.A. bill No 9	-	-	-	28107429	Actual recovery from R A Bill No 9 & against work
6	R.A. bill No 10	-	-	-	6548484	
	Total	-	-	-	34655913	

Ghose

Superintending Engineer
Jalgaon Irrigation Project Circle
Jalgaon

Executive Engineer
Lift Irrigation Construction Division
Jalgaon

विवरण क्रमांक २६

(Annexure - B)

Recovery Statement

Para No. Draft Para on Audit Report (Civil) 2013-14 Incorrect Calculation of Price variation (PV) led to an over payment of Rs 11.57 Crore to the contractor.

Sr. No	Amount recovered from R.A. Bill (As per calculation done by deptt.)	P.E.Amount Recovered /adjusted
1	Total amount paid against price escalation up to RA.No. 5 C.V. No. 77 for 8 /2011	214388648.00
2	Actual amount of price escalation due up to R.A. No.5	101766144.00
Difference of amount between paid price escalation and actual price escalation		112622504.00
Recovery of price escalation from R.A. Bill of contractor		
1	Amount recovered /adjusted from R.A. Bill. No.06 C.V. No. 69 for 6 /2012	22569773.00
2	Amount recovered /adjusted from R.A. Bill. No.08 C.V. No. 16 for 4 /2013	1331800.00
3	Amount recovered /adjusted from R.A. Bill. No.09 C.V. No. 36 for 5 /2015	11709167.00
4	Amount recovered /adjusted from R.A. Bill. No.09 against work done amount C.V. No. 36 for 5 /2014	28107429.00
5	Amount recovered /adjusted from R.A. Bill. No.10 against work done amount C.V. No. 36 for 5 /2014	11602297.00
6	Amount recovered /adjusted from R.A. Bill. No.10 C.V. No. 134 for 8 /2014	6548484.00
Total amount recovered/ adjusted from R.A. Bills (1 to 5)		81868950.00
Balance amount to be recovered		30753554.00

 Executive Engineer
 Lift Irrigation Construction Division
 Jalgaon

Status of Price Escalation calculated by AG & Department, Recovery to be done up to 10 th R.A. Bill

Sr. No	R.A. Bill No	PE Actually Paid	Voucher No.	PE. Calculated by Div Accountant as per provision of tender	Difference as per department Calculation	PE adjusted through R.A. Bill	Voucher No.	Total PE Recovered	Balance PE to be recovered
1	2	3	4	7	8				10
1	up to last R.A. Bill i.e R.A. No 10	214388648	CV.No.77 for 8/2011	148979181	65409467	34655913	CV.No.36 for 05/2014	183635094	30753554

Executive Engineer
Lift Irrigation Construction Division
Jalgaon

परिशिष्ट-ब

गुरुवार, दिनांक २८ एप्रिल, २०१६

लोकलेखा समिती

समितीची बैठक गुरुवार, दिनांक २८ एप्रिल, २०१६ रोजी विधान भवन, मुंबई येथे दुपारी १२-०० वाजता सुरू होऊन दुपारी १-३० वाजता स्थगित झाली.

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. गोपालदास अग्रवाल, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख

सदस्य

- (२) श्री. संजय सावकारे, वि.स.स.
(३) श्री. नानाजी शामकुळे, वि.स.स.
(४) श्री. हरिभाऊ जावळे, वि.स.स.
(५) श्री. सुरेश गोरे, वि.स.स.
(६) श्री. जयंत प्र. पाटील, वि.प.स.
(७) श्री. संजय दत्त, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

- (१) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव
(२) श्री. श्री. चु. श्रीरंगम, उप सचिव
(३) श्री. सो. न. सानप, अवर सचिव

निमंत्रित :

महालेखाकार यांचे कार्यालय

श्रीमती मिनाक्षी मिश्रा, प्रधान महालेखाकार

वित्त विभाग

श्रीमती मनिषा वर्मा, सचिव

साक्षीदार :

कामगार विभाग

- (१) श्री. बलदेव सिंह, प्रधान सचिव
(२) श्री. वाय. ई. केरुरे, आयुक्त

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र.३.३ संदर्भात प्रधान सचिव, कामगार विभाग यांची साक्ष घेतली.

मंगळवार, दिनांक २३ ऑगस्ट, २०१६

लोकलेखा समिती

समितीची बैठक मंगळवार, दिनांक २३ ऑगस्ट, २०१६ रोजी विधान भवन, मुंबई येथे दुपारी १२-०० वाजता सुरू होऊन दुपारी १-३२ वाजता स्थगित झाली.

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. गोपालदास अग्रवाल, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख

सदस्य

- (२) शिवाजीराव नाईक, वि.स.स.
- (३) श्री. संजय सावकारे, वि.स.स.
- (४) श्री. हरिभाऊ जावळे, वि.स.स.
- (५) राजेंद्र पाटणी, वि.स.स.
- (६) श्रीमती माधुरी मिसाळ, वि.स.स.
- (७) श्री. योगेश सागर, वि.स.स.
- (८) डॉ. अनिल बोंडे, वि.स.स.
- (९) श्री. संजय केळकर, वि.स.स.
- (१०) श्री. सुरेश गोरे, वि.स.स.
- (११) श्री. राजेश टोपे, वि.स.स.
- (१२) श्री. जयंत प्र. पाटील, वि.प.स.
- (१३) श्री. अमरसिंह पंडित, वि.प.स.
- (१४) श्री. संजय दत्त, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

- (१) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव
- (२) श्री. श्री. चु. श्रीरंगम, उप सचिव
- (३) श्री. सो. न. सानप, अवर सचिव

निमंत्रित :

महालेखाकार यांचे कार्यालय

श्री. राजदिप सिंह, महालेखाकार, नागपूर

वित्त विभाग

श्रीमती वंदना कृष्णा, प्रधान सचिव

साक्षीदार :

जलसंपदा विभाग

- (१) श्री. आय. एस. चहल, प्रधान सचिव
- (२) श्री. व्ही. के. कांबळे, मुख्य अभियंता

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र. ३.७ संदर्भात प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग यांची साक्ष घेतली.

सोमवार, दिनांक २६ सप्टेंबर, २०१६

लोकलेखा समिती

समितीची बैठक सोमवार, दिनांक २६ सप्टेंबर, २०१६ रोजी विधान भवन, मुंबई येथे दुपारी २-०० वाजता सुरू होऊन दुपारी ४-२२ वाजता स्थगित झाली.

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. गोपालदास अग्रवाल, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख

सदस्य

- (२) श्री. संजय सावकारे, वि.स.स.
(३) राजेंद्र पाटणी, वि.स.स.
(४) श्रीमती माधुरी मिसाळ, वि.स.स.
(५) डॉ. अनिल बोंडे, वि.स.स.
(६) श्री. संजय केळकर, वि.स.स.
(७) श्री. वसंतराव चव्हाण, वि.स.स.
(८) श्री. जयंत पाटील, वि.प.स.
(९) श्री. संजय दत्त, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

- (१) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव
(२) श्री. श्री. चु. श्रीरंगम, उप सचिव
(३) श्री. सो. न. सानप, अवर सचिव

निमंत्रित :

महालेखाकार यांचे कार्यालय

श्रीमती संगिता चोरे, प्रधान महालेखाकार, मुंबई

वित्त विभाग

श्री. व्ही. गिरीराज, प्रधान सचिव, वित्त विभाग

साक्षीदार :

जलसंपदा विभाग

- (१) श्री. व्ही. एम. कुलकर्णी, प्रधान सचिव
(२) श्री. व्ही. के. कांबळे, मुख्य अभियंता

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र.३.४ संदर्भात प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग यांची साक्ष घेतली.

मंगळवार, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६

लोकलेखा समिती

समितीची बैठक मंगळवार, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी विधान भवन, मुंबई येथे दुपारी २-१५ वाजता सुरु होऊन दुपारी ३-५५ वाजता स्थगित झाली.

उपस्थिती

सदस्य

- (१) श्री. योगेश सागर, वि.स.स. तथा कार्यकारी समिती प्रमुख
- (२) श्री. शिवाजीराव नाईक, वि.स.स.
- (३) श्री. नानाजी शामकुळे, वि.स.स.
- (४) श्रीमती माधुरी मिसाळ, वि.स.स.
- (५) श्री. वैभव नाईक, वि.स.स.
- (६) श्री. सुरेश गोरे, वि.स.स.
- (७) श्री. संजय दत्त, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

- (१) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव
- (२) श्री. श्री. चु. श्रीरंगम, उप सचिव
- (३) श्री. सो. न. सानप, अवर सचिव

निमंत्रित :

महालेखाकार यांचे कार्यालय

श्रीमती संगिता चौरे, प्रधान महालेखाकार, मुंबई

वित्त विभाग

श्री. व्ही. गिरीराज, प्रधान सचिव, वित्त विभाग

साक्षीदार :

जलसंपदा विभाग

- (१) श्री. आय. एस. चहल, प्रधान सचिव
- (२) श्री. व्ही. एम. कुलकर्णी, प्रधान सचिव
- (३) श्री. व्ही. के. कांबळे, मुख्य अभियंता

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालातील परिच्छेद क्र.३.४ संदर्भात प्रधान सचिव, जलसंपदा विभाग यांची साक्ष घेतली.

मंगळवार, दिनांक ११ जुलै, २०१७

लोकलेखा समिती

समितीची बैठक मंगळवार, दिनांक ११ जुलै, २०१७ रोजी विधान भवन, मुंबई येथे दुपारी २-३० वाजता सुरू होऊन सायं. ४-३० वाजता स्थगित झाली.

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. गोपालदास अग्रवाल, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख

सदस्य

- (२) श्री. संजय सावकारे, वि.स.स.
- (३) श्री. हरिभाऊ जावळे, वि.स.स.
- (४) श्रीमती माधुरी मिसाळ, वि.स.स.
- (५) डॉ. अनिल बोंडे, वि.स.स.
- (६) श्री. प्रशांत ठाकूर, वि.स.स.
- (७) श्री. संजय केळकर, वि.स.स.
- (८) श्री. वैभव नाईक, वि.स.स.
- (९) श्री. राजेश टोपे, वि.स.स.
- (१०) श्री. भास्कर जाधव, वि.स.स.
- (११) श्री. अशोक ऊर्फ भाई जगताप, वि.प.स.
- (१२) श्री. संजय दत्त, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

(१) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव

(२) श्री. सोमनाथ सानप, अवर सचिव

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालासंदर्भात समितीने तयार केलेला प्रारूप अहवाल विचारात घेतला.

गुरुवार, दिनांक १३ जुलै, २०१७

लोकलेखा समिती

समितीची बैठक गुरुवार, दिनांक १३ जुलै, २०१७ रोजी विधान भवन, मुंबई येथे दुपारी १२-०० वाजता सुरू होऊन दुपारी २-०० वाजता स्थगित झाली.

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. गोपालदास अग्रवाल, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख

सदस्य

(२) श्री. राजेंद्र पाटणी, वि.स.स.

(३) श्री. योगेश सागर, वि.स.स.

(४) डॉ. अनिल बोंडे, वि.स.स.

(५) श्री. प्रशांत ठाकूर, वि.स.स.

(६) श्री. सुरेश गोरे, वि.स.स.

(७) श्री. अशोक ऊर्फ भाई जगताप, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

(१) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव

(२) श्री. सोमनाथ सानप, अवर सचिव

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालासंदर्भात समितीने तयार केलेला प्रारूप अहवाल विचारात घेतला.

सोमवार, दिनांक १७ जुलै, २०१७

लोकलेखा समिती

समितीची बैठक सोमवार, दिनांक १७ जुलै, २०१७ रोजी विधान भवन, मुंबई येथे दुपारी ३-०० वाजता सुरु होऊन दुपारी ५-०० वाजता स्थगित झाली.

उपस्थिती

समिती प्रमुख

(१) श्री. गोपालदास अग्रवाल, वि.स.स. तथा समिती प्रमुख

सदस्य

- (२) शिवाजीराव नाईक, वि.स.स.
(३) श्री. संजय सावकारे, वि.स.स.
(४) श्री. नानाजी शामकुळे, वि.स.स.
(५) श्री. हरिभाऊ जावळे, वि.स.स.
(६) श्री. राजेंद्र पाटणी, वि.स.स.
(७) श्री. योगेश सागर, वि.स.स.
(८) डॉ. अनिल बोंडे, वि.स.स.
(९) श्री. शंभुराज देसाई, वि.स.स.
(१०) श्री. सत्यजित पाटील-सरुडकर, वि.स.स.
(११) श्री. वसंतराव चव्हाण, वि.स.स.
(१२) श्री. जयंत पाटील, वि.स.स.
(१३) श्री. भास्कर जाधव, वि.स.स.
(१४) श्री. जयंत पाटील, वि.प.स.
(१५) श्री. अशोक ऊर्फ भाई जगताप, वि.प.स.
(१६) श्री. संजय दत्त, वि.प.स.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

- (१) श्रीमती मेघना तळेकर, उप सचिव
(२) श्री. सोमनाथ सानप, अवर सचिव

भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांच्या सन २०१३-२०१४ या वर्षाच्या आर्थिक क्षेत्र अहवालासंदर्भात समितीने तयार केलेला प्रारूप अहवाल विचारात घेऊन संमत केला.